

EKİM 3. Genel Konferansı
Örgütsel ve Siyasal Tartışmalar (Tutanaklar)

EKİM 3. Genel Konferansı

Örgütsel
ve
Siyasal
Tartışmalar
(Tutanaklar)

E K S E N Y A Y I N C I L I K

EKİM 3. Genel Konferansı

Örgütsel ve Siyasal Tartışmalar

(Konferans Tutanakları)

EKSEN

YAYINCILIK

Laleli Cad. No:52 Çim Apt. 5. KAT

Aksaray / İstanbul

Tel/Fax: 0 212 638 28 83

EKİM 3. Genel Konferansı / Örgütsel ve Siyasal Tartışma Tutanakları
Baskı: Ceylan Matbaacılık • Kasım 1995 • Birinci Baskı

ISBN-975-7271-08-X

EKİM 3. Genel Konferansı

**Örgütsel ve Siyasal
Tartışmalar**

(Konferans Tutanakları)

İÇİNDEKİLER

- 7 SUNUŞ
- 11 **KONFERANSIN AÇILIŞ KONUŞMASI**
- 13 1. BÖLÜM
Açılış Konuşması
- 25 **ÖRGÜTSEL SORUNLAR**
- 27 2. BÖLÜM
Önderlik, Mahalli Çalışma ve Kadro Sorunları
- 191 **SİYASAL FAALİYETİN VE ÇALIŞMA
TARZININ BAZI SORUNLARI**
- 193 3. BÖLÜM
Fabrika Çalışmasının Sorunları ve Deneyimleri
- 225 4. BÖLÜM
İllegal Örgüt ve Legal Çalışma
- 238 5. BÖLÜM
Yayın Faaliyetleri ve Açık Alan Çalışması
- 251 6. BÖLÜM
Siyasal Faaliyetin Sorunları
- 263 **SİYASAL SORUNLAR**
- 265 7. BÖLÜM
Siyasal Gelişmeler ve Sınıf Hareketi
- 287 8. BÖLÜM
Sınıf Çalışmasının Sorunları
- 311 9. BÖLÜM
Kamu Çalışanları Hareketi Üzerine
- 324 10. BÖLÜM
Ulusal Hareket; Sorunlar ve Görevler
- 355 11. BÖLÜM
Gençlik Sorunu
- 377 **KONFERANSIN KAPANIŞ KONUŞMASI**
- 379 12. BÖLÜM
Kapanış Konuşması

SUNUŞ

“Konferansımız, sorunlarımız ve sorumluluklarımız üzerine açık yürekli tartışmaların yürütüldüğü gerçek bir mücadele platformu oldu. Örgütümüzün bir an önce parti niteliği kazanmasını engelleyen ya da geciktiren sorunlar tüm açıklığıyla ortaya konuldu, zaaf lar ve zayıflıkların üzerine gidildi. Bu devrimci tutum konferansımızın başarısını güvenceledi. Böylece, konferansımız şahsında, ideolojik ve örgütsel birliğimiz yeni bir düzeyde pekiştirilmiş oldu.” (EKİM 3. Genel Konferansı/Siyasal ve Örgütsel Değerlendirmeler, s.11)

Bu sözleri EKİM 3. Genel Konferansı Bildirisi’nden aktarıyoruz. Elinizdeki tutanaklar, bu sözlerdeki iddianın açık ve somut bir kanıtını oluşturmaktadır. Tutanaklar incelendiğinde görülecektir ki, komünistler konferans ya da kongre adı altında bir-iki günlük seremoniler değil, gerçek bir tartışma ve mücadele platformu oluşturmuşlardır. Orada herşey, örgüt yaşamını ve

devrimci siyasal mücadeleyi ilgilendiren her konu, açıklıkla ve yüreklilikle tartışılmıştır. Türkiye’de bir komünist örgüt kültürü ve geleneğinin oluşmakta olduğunun iyi bir göstergesidir bu.

Konferans tartışmalarına ilişkin tutanakların burada olduğu gibi devrimci kamuoyuna sunulması, bu devrimci açıklık politikasının yeni bir halkasını oluşturmaktadır. Çok özel bazı sorunlar ile örgütün güvenliğini ilgilendiren bilgiler içeren parçalar dışında, konuşulmuş, tartışılmış, iç gerilimlere konu olmuş her şey burada okura tüm açıklığı ile sunulmaktadır. Türkiye devrimci hareketinde yeni olan bir diğer uygulamadır bu. Gizliliği ilgilendiren konular dışında, bir örgütün iç yaşamının tüm sorunlarını olduğu gibi kamuoyunun bilgisine, değerlendirmesine ve elbette eleştirisine sunmak olgusunun kendisi, komünist hareketin kazanmış bulunduğu örgütsel olgunluğun ve politik özgüvenin bir ifadesidir.

Elbette sözü edilen yenilik geleneksel devrimci harekete göredir. Yoksa komünistler için bu uygulamada bir yenilik yoktur. Komünistler daha en başından “Işık, daha çok ışık!” şiarıyla ortaya çıktılar ve açıklık ilkesini uyguladılar. Yaşadıkları kopuş sürecinin tüm belgelerini kamuoyuna sundular. Merkez Yayın Organları aynı zamanda örgüt iç yaşamının açık bir kürsüsü oldu. Sayısız “tatsız gerçeği” içeren “İç Yazışmalar/İç Çatışmalar” birkaç yıl önce okura sunuldu. Bunu EKİM 2. Genel (Olağanüstü) Konferansı tutanaklarının (*Devrimci Politika ve Örgütlenme Sorunları*) yayını izledi. Bu devrimci tutum şimdi de 3. Genel Konferans tutanakları yayınlanarak sürdürülmektedir.

Kuşku yok ki, bu süreklilik, bu davranışın bir gelenek oluşturduğunu ve giderek bir kültüre dönüştüğünü kanıtlamaktadır.

Geleneksel hareketin küçük-burjuva örgüt kültüründen kopuşun anlamı üzerine iki yıl önce bir vesileyle şunlar söylenmişti:

“Türkiye devrimci hareketinin küçük-burjuva bürokratik örgüt geleneği tabiatıyla leninist ilke ve normların hemen tümüyle uzağındadır. Bu çerçevede, anlayış ve uygulama olarak, açıklık ilkesine de genel olarak yabancıdır. Örgütlerin yönetici organları örgütlere, örgütler ise kitlelere kapalıdır. Söylemek bile gereksiz;

bu kapalılığın örgüt gizliliği ve güvenliği ile bir alakası yoktur. Gizlenen sorunlardır, bilinmesi sıkıntılara yol açabilecek “tatsız” gerçeklerdir. Bu kural olarak bir zayıflık, bir özgüven yoksunluğu göstergesi olduğu kadar, örgüt tabanına ve kitlelere güvensizliğin de bir ifadesidir. Gerçekler ancak gerçek dışı beyanlarla örtbas edilebileceğine göre, bu aynı zamanda ahlaki ve moral yönden bir dejenerasyon zeminidir de.

“Komünistler geleneksel devrimci hareketin küçük-burjuva ideolojik platformundan kopuşlarını, işin doğası gereği küçük-burjuva örgüt kültüründen, davranış normlarından, gelenek ve alışkanlıklarından kopuş çabası ile birleştirdiler. Bu çerçevede, açıklık ilkesine de daha ilk andan itibaren özel bir önem verdiler. Savundular ve uyguladılar.” (*İç Yazışmalar İç Çatışmalar, Önsöz, Eksen Yayıncılık, s.7-8*)

İki yıl önceki bu değerlendirme, komünistlerin sonraki uygulamaları ışığında bugün çok daha anlamlıdır.

* * *

Tutanakların sunuluşu konferans gündeminin akış sıralamasına göredir. İlk örgütsel sorunlar, sonra siyasal faaliyetin ve çalışma tarzının çeşitli sorunları, ve nihayet, bazı siyasal sorunlar üzerine tartışmalar birbirini izlemektedir.

Tutanakların geniş bir yer tutan II. Bölüm (s.25-189) dışındaki tüm öteki bölümleri, daha önce *Ekim*'de ve *Kızıl Bayrak*'da parça parça yayımlandılar. *Ekim* kendi yayını esnasında bazı bölümlere iç ara başlıklar koymuştur. Bunlar buradaki yayında da muhafaza edildi. Hayli uzun II. Bölüme ise, tartışmaları izlemeyi bir ölçüde kolaylaştırmak amacıyla, buradaki yayın vesilesiyle bir kaç ara başlık konuldu.

Burada genel olarak devrimci okurun ilgisine ve incelemesine sunulmuş olmakla birlikte, *EKİM 3. Genel Konferansı Tutanakları*'nın *EKİM* saflarındaki komünist kadro ve sempatizan militanları özellikle ilgilendirdiği de bir gerçektir. Bu toplu yayının titiz bir yeniden incelenmesi herkesten önce onlar için vazgeçilmez bir görevdir. Bu onları örgütün, çalışma tarzının ve siya-

sal mücadelenin çeşitli sorunları hakkında aydınlatacak, faaliyetlerinde yolgösterici olacaktır. Önemle belirtilmelidir ki, burada yalnızca sorunlar tartlmam, aynı zamanda deneyimler de ortaya konulmuştur.

Sorunlar zerine tartmaların yaratt açıklık ile deneyimlerin salad zenginlik, komünist örgüt yaam ve siyasal faaliyet için yeni bir ruh ve kuvvet kaynağı olabilmelidir.

Ekim '95

*Konferansın açılış
konuşması*

Açılış konuşması

Örgütsel yaşamın beş yılında üç konferans

Cihan: Yoldaşlar, 7 yıllık bir siyasal hareket olduğumuz düşünülürken, bu 7 yıla 3 örgüt konferansını sığdırmış olmamızı anlamlı buluyorum. Bunun altını çizerek başlıyorum. 7 yıl diyorum, aslında tam 7 yıl da değil bu. Eğer konferanslar örgüt yaşamının, örgütün iç yaşamının bir gereği olarak ortaya çıkıyorlarsa, bizim bir örgütsel yapı kazandığımız tarihten itibaren de bakmak ve sağlanan başarıyı bunun üzerinden değerlendirmek gerekiyor. Bu açıdan bakıldığında, biz aslında 1989'dan itibaren bir örgüt olarak şekillenmeye başlamışız. Ve o tarihten bu yana, yalnızca 5 yıl geçmiş bulunmaktadır. Bu 5 yıla, örgütlü yaşamın bu 5 yılına, 3 genel konferans sığdırmayı başarabilmek, hem örgütiçi demokrasi bakımından ve hem de daha genel planda EKİM'in kazandığı örgütsel gelişme düzeyi bakımından son derece

anlamlıdır. Türkiye’de örgütsel geleneklerin bu açıdan pek de içaçıcı olmadığı olgusuyla da birlikte düşünöldüğünde, bu özellik-
le böyledir.

Öte yandan biz 3. Genel Konferansımızı son derece anlam-
lı bir dönemde topluyoruz. Bilindiği gibi hareketimiz bu yılı parti
yılı ilan etmiştir. Ve yılın henüz ilk aylarındayız. Böyle bir yılın
henüz ilk aylarında örgütün en üst platformunda hareketin so-
runlarını tartışmak, parti yılının önümüze koyduğu sorumlulukları
ve görevleri ele almak, kuşkusuz çok büyük bir avantaj oluş-
turmaktadır. Konferansımız çalışmalarını başarıyla yürütebildiği
ölçüde, içinde bulunduğumuz yılı “parti yılı” olarak kazanmayı
da güvenceleyebilecektir. Konferans bu doğrultuda bir başarının
bir ilk kuvvetli adımı olabileceğidir.

Konferansı önceleyen örgütsel süreçler

MK olarak şunun farkındayız. Böyle bir adımı çok daha güç-
lü bir biçimde örgütleyebilirdik. Örgüte bir ön konferans süreci
yaşatarak, hareketin sorunlarını mümkün sınırlar içerisinde yazılı
hale getirerek ve tüm örgütün önüne koyarak, yoğun bir iç tartışma
atmosferi yaratarak konferansı bunun ardından toplayabilirdik.
Böyle bir durumda kuşkusuz konferansın başarısı daha kesin
olurdu.

Bu hedeflendi, fakat gerçekleştirilemedi. MK’nın konferans
planlaması içerisinde bu vardı. Sorun böyle düşünölmüş ve
planlanmıştı, fakat bu gerçekleştirilemedi. Bunda, böyle bir metni
kaleme alacak bir yoldaş olarak benim bunu zamanında kaleme
alamamamın çok özel bir rolü var. Gerek çalışmamın kendi sıkı-
şıklığı içerisinde, gerekse genel olarak MK’nın çalışma tarzında-
ki belli zayıflıkların bir sonucu olarak, bunu başaramadım. Ge-
nel planda MK’nın siyasal sorumluluğunda olmakla birlikte, kişi-
sel planda da MK üyesi olarak bu benim sorumluluğum dahilinde.
Belirtmek belki gereksizdir, bu kaba bir ihmalden doğmuş
değildir. Böyle bir görevin taşıdığı özel önemin gözden kaçırıl-
masından doğan bir sonuç da değildir.

Önderlik sorunlarını ve bununla bağlantılı iç örgütsel sorunları tartışacağız. Orada ortaya çıkacak belli gerçekler olacak. Bu çerçevede, planlanan belli görevleri ve ortaya konulan belli hedefleri neden gerçekleştiremediğimiz konusunda söyleyeceklerimiz olacak.

Aslında biz, tasfiyeciliğe karşı mücadele içerisinde başlamış, Olağanüstü Konferans tartışmalarıyla belli bir düzeye çıkmış, onu izleyen iki yıl içerisinde devam ettirilmiş bir tartışma sürecinin içinden geliyoruz. Konferansımızın gündemine baktığımızda, örgütsel sorunlar ve pratik politika sorunlarının burada özel bir yer tuttuğunu görüyoruz. Ama tam da bu iki sorun "*Beşinci Yıl*" başyazısından itibaren örgütümüzün gündemine girmiştir. Buna ilişkin tartışmalar Olağanüstü Konferans öncesinde yoğunlaşmış ve sonrasında devam etmiştir. Sorunlarımız bu açıdan bizim için bilinmez sorunlar da değildir. Sorunlarımızın çerçevesi, belli ana öğeleri, belli çözücü halkaları, örgüt gündemine değişik vesilelerle gelmiştir. *MK Değerlendirmeleri* bu tartışmada ayrı bir aşamayı ifade etmiştir. *MK Değerlendirmeleri*'ni tamamlayan, onları güçlendiren ya da zenginleştiren başka bazı yazılı tartışmalar olmuştur, MYO üzerinden örgüte yansıyan. Yanısıra bu sorunlar, örgüt yaşamımız içerisinde, organ çalışmasının gündelik akışı içerisinde hep belli bir yer tutmuştur. Organlar sorunlarını genellikle bu çerçevede tartışmak durumunda kalmışlardır. Bunu özellikle yönetici, mahalli yönetici organlar için söylüyorum.

Dolayısıyla, ortaya çıkan ve sorumluluğu bize ait olan kusur, bu konferansın başarısını belli sınırlar içinde zayıflatmış olmakla birlikte, ben konferansımızın, gündemdeki çerçeveyi tartışmaya fazlasıyla hazır olduğunu düşünüyorum.

Öte yandan, konferans öncesinde yaşayamadığımızı pekala konferans sonrasında güçlü bir biçimde yaşayabiliriz. Belli bir ön tartışma sürecinden geliyoruz. Konferans bu süreci başarılı bir biçimde toparlamayı başarabilirse ve biz örgütün gündemine bu tartışmanın sonuçlarını aynı başarıyla koymayı sağlayabilirsek, konferans öncesinde yaşanamayan süreci konferans sonrasında yaşatmak ve bir sonraki konferansa kadar sürecek bir tartışma

ve gelişme süreci içerisinde, böyle bir sürecin üzerinde yükselen daha güçlü bir yeni konferansı toplamak olanağı bulabiliriz.

Örgütümüz için pratik gelişme süreci bugün özel bir önem taşımaktadır. Hareketin iki yıllık geçmiş süreci içerisinde sürekli tartışılan bu zaafın, çok özel bir izah gerektirdiğini zannetmiyorum. MK'nın son değerlendirmeleri zaten bu konuda belli açıklıklar içermektedir. Şu an konferansa sunulmuş yazılı değerlendirmelerimizi kastediyorum.

Örgütsel cephede üstünlük ve zaaf alanları

Yeni bir harekettik; doğal olarak ideolojik bir gelişmenin ürünü olarak ortaya çıktık. Bu her zaman böyledir. Geleneksel bir hareketin öncelikle ideolojik politik platformundan kopulur. Ama ortaya çıkan yeni ideolojik kimliğin hem geliştirilmesi, hem de teori-pratik bütünlüğü içerisinde bu kimliğe uygun bir politik kimlik ve örgütsel kimliğin yaratılması, her zaman bir süreç işidir. Sorunun teorideki çözümü ile pratikteki çözümü arasında her zaman bir mesafe vardır. Bu her sorunda böyledir. Belli perspektifler yakalarsın, ama bu perspektifleri kendi özüne ve ruhuna, kendi gereklerine uygun bir kimliğe büründürmek bir süreç ve zaman işidir. Bu sürecin uzunluğunu ve kısalığını genel koşullar kadar, içinden geçilmekte olan tarihsel dönemin özellikleri ve içinde yaşanan toplumda siyasal olayların akışı kadar, ilgili hareketin öznel çabası, yetenekleri ve olanakları dolaysızca belirler. Biz kendi sürecimizi, kendi sürecimizin gelişme temposu ve aksaklıklarını zaten bu genel ve özel çerçeve içerisinde değerlendirmeye ve anlamaya çalışıyoruz.

7 yıl genel planda, soyut planda bakıldığı zaman uzun bir süredir; oysa biz bir ilk adım olan partiye bile henüz ulaşabilmiş değiliz. Ama sorunu kendi gerçekliğimiz üzerinden, hem içinden geçtiğimiz tarihsel dönemin özellikleri ve içinde yaşadığımız toplumun maddi koşulları içerisinde, hem de kendi ortaya çıkış özelliklerimiz, buna kopmaz bir biçimde bağlı olan yetersizliklerimiz üzerinden değerlendirdiğimizde, 7 yıl içerisinde bir par-

ti kimliği kazanamamış olmayı anlamak çok da güç değildir.

Herşeye rağmen önemli bir yere ulaştığımızı düşünüyorum. Gündemimizde sorunlarımız ve zaaflarımız var. Ama sorunlarımızın üstesinden gelmek, zaaflarımızı gidermek istiyorsak, herşeye rağmen ulaştığımız aşamanın çok özel bir anlam ve önem taşıdığı gerçekliği konusunda tam bir açıklığa sahip olmak durumundayız. Bunu başaramazsak ilerleme gücü gösteremeyiz. Katettiği mesafenin anlamını anlayamayan, ulaştığı gelişme düzeyinin nasıl bir başarıyı ifade ettiğini değerlendiremeyen bir hareket, kendi zayıflıklarının ve kusurlarının da üstesinden gelme gücünü gösteremez ve dolayısıyla ilerlemeyi sürdüremez. Bugüne kadar Türkiye sol hareketi içerisinde ideolojik perspektifler ve politik yaklaşımlar bakımından açık bir üstünlüğü olan bir hareket olduğumuzu iddia edegeldik. Bu hareketin kadroları tarafından genel olarak paylaşılan, üzerine en az tartışma olan bir görüştür. Bu stnlğn bir biçimde dışımızda da hissedildiğini, kendilerine çok güveniyor görünen devrimci çevrelerde bile belli bir komplekse yol açtığını, birilerinin bunu örtülü bir tarzda ifade etmek durumunda kaldıklarını da biliyoruz. Ama ben bu stnlğe, belki sizi bir parça şaşırtacak bir başka üstünlüğü eklemek istiyorum. EKİM, bugünün Türkiye'sinin en ileri örgütsel düzeyidir de aynı zamanda. Örgütsel alanda çok önemli bazı stnlkler ile çok ciddi zayıflıkları içiçe taşıyan bir hareketiz. Ama kendi zaaflarını ve zayıflıklarını sürekli tartışmaya fazlasıyla eğilim duyan bir hareket olduğumuz için, bu örgütsel durumumuz hakkında yanıtıcı izlenimler yaratabiliyor. rgtl yapının kazanıldığı bir tarihten itibaren, demek oluyor ki 5 yıllık bir süre içerisinde, tümüyle demokratik temsil esasına dayanan 3 örgüt genel konferansı toplamış olmak bile bu noktada birşeyler anlatıyor. Ama ben buna bir dizi başka temel gösterge de sayabilirim. Örgütsel demokrasi-den pratik faaliyetin militan biçimlerini kullanmadaki belli üstünlüklere, bir yeraltı yayını 7 yıl boyunca düzenli çıkarmada gösterilen örgütsel kapasiteden az sayıda insanla (geçmişten kalan bir kitle tabanından, bir sempatizan desteğinden yoksun bir ortamda) hiç de yirmi yıllık örgütlerden aşağı kalmayan bir pratik

faaliyet kapasitesi ortaya koymaya kadar, buna bir dizi örnek verir bilirim.

Bunları asla kusurlarımızı ve yetersizliklerimizi unutturmak için değil, ama kusurlarımızı ve yetersizliklerimizi tartışmanın temel bir önkoşuluna dikkat çekmek için yapıyorum. Bunu anlayamadığımız sürece, kusurlarımızı ve yetersizliklerimizi tartışmak bizi yalnızca yıkıma götürür. Önce moral yıkıma götürür, giderek örgütsel yıkıma götürür. Örgütsel alandaki üstünlüğü görmek ve bu üstünlüğü zayıflığı altetmenin dayanağı yapmak gerekiyor.

Kuşku yok ki bugün hala örgütsel cephede çok yetersiz ve çok zayıf bir durumdayız. Herşey bir yana, 7 yıllık siyasal yaşamımızın ardından biz bugün henüz sınıf dışı bir örgütüz. Bu tespitin altını önemle çiziyorum. Çünkü özellikle örgütsel sorunlarımızı kavramanın çok temel bir anahtar noktası olduğunu düşünüyorum. 7 yıldır sınıfa ulaşmaya, onunla buluşmaya, onunla devrimci bir temel üzerinde kaynaşmaya çalışan bir hareketiz. Belli adımlarımız var, bir yerlerde belli ilişkiler sağlamış durumdayız. Ama bunların önemi ve orta vade için ifade ettiği anlam ne olursa olsun, yine de henüz esas olarak sınıf dışı bir hareketiz.

Ama öte yandan da, 5 yıl öncesinden, özel olarak da iki yıl öncesinden farklı olarak, bugün sınıfla devrimci buluşmayı artık nihayet gerçekleştirmeye de çok yakın bir konumdayız. Çünkü bugün bir çok avantajı ve imkanı biriktirmiş bulunmaktayız. Örgüt yapılanması bakımından olsun, kadro gücü bakımından olsun, hareketin politik olarak kendini duyurması ve belli bir ağırlığı hissettirmesi bakımından olsun ve nihayet pratik faaliyetlerimizin sınıfın belli kesimlerine artık ulaşıyor olması bakımından olsun, sınıfın ileri kesimleriyle devrimci buluşmayı nihayet gerçekleştirebilecek bir aşamaya gelmiş bulunuyoruz. Parti yılı vurgusu tüm bu gelişmelerle bağlantılıdır. 2 yıl önce de sınıfa yönelik bir çalışma içerisindeydik. Ama o tarihte parti yılı ilan edemedik. Bugün öyle bir noktaya gelmişiz ki, bir çok imkan ve avantaj, maddi manevi bir dizi kazanım, sınıfla buluşma-

yı nihayet belli bir başarıyla gerçekleştirmemizi olanaklı kılmaktadır. Örgütün önünde bu olanağı kullanabilmek sorunu vardır. Dolayısıyla örneğin 3 yıl önce başaramamak ile bugün henüz başaramamış olmak arasında bu açıdan da temelli bir fark vardır. Biz bugün bir çok avantaja sahibiz. Herşey onları doğru bir anlayışla ele almaya, doğru bir planlama ile seferber etmeye ve bu seferberliğin önünü kesen anlayış, kavrayış, alışkanlık, zaaf ne varsa bunları tepelemeye bağlı. Başarırsak ipi göğüsleriz, başaramazsak bunun yaratacağı sonuçları tahmin etmek hiç de güç değil.

Parti ya da proleter kitlelerin gerçek öncüsü olabilmek...

Lenin, parti bilinçli bir örgütlü azınlıktır diyor. Sınıf bilincine sahip olan, gündemdeki her temel politik soruna doğru yanıt verebilen ve nihayet kitlelere önderlik etmek kapasitesi gösterebilen her örgüt, adını ne koyarsanız koyun, gerçekte partidir, der. Devrimci sınıf partisinden, öncü partiden bahseder kuşkusuz.

Biz genelde bir sınıf bilincine sahibiz; bu temelde, ideolojik çizgi sorunudur ve elbette bir siyasal parti olabilmenin en temel, yani olmazsa olmaz koşuludur. Pratik politika alanındaki ciddi yetersizliklerimize rağmen, toplum gündemine giren çeşitli politik sorunlara doğru yanıtlar da verebiliyoruz. Ama bundan gerekli pratik sonuçlar süzüp, etkili bir örgütsel faaliyetle kitlelerin önüne düşmeyi henüz başaramıyoruz. Biz henüz kitlelerin gerçek öncüsü değiliz, bu anlamda. Henüz gelişmemizin ilk aşamasında olduğumuza göre, sözkonusu olan özellikle de proleter kitlelere önderlik kuşkusuz. Kitle mücadelelerine önderlik etme kapasitesine sahip bir örgüt değiliz. Şimdilik yalnızca bu mücadeleleri propaganda ve ajitasyonumuzla etkilemeye çabalıyoruz. Dışarıdan, yandan, kıyıdan, arada içine de sızarak... Bir yerlerde sınıfı eyleme sürükleme gücünü başardığımız andan itibaren, biz artık gerçek bir öncü kimliği kazanmaktayız demektir bu. Bunun oranı nedir diye sormayın, hiçbir önemi yoktur bunun. Zira bu bir nitelik

sorunudur. Bunu yakaladığımız noktada partinin artık eşiğindeyiz demektir. Parti kimliğini nihayet kendimizde cisimleştirmeye başlamışız demektir.

Elbette bunu, bütün öteki koşullarla birlikte ve içiçe düşünmek durumundasınız. Öyle akımlar olabilir ki, gerçekten, yer yer kitlelerin eylemlerine önderlik etmede belli bir kapasite, belli bir inisiyatif koyabilirler ortaya. Kitleleri harekete geçirebilir, kitlelerle birlikte sürüklenebilirler de. Ama varıp bakarsınız ki ne gerçek bir sınıf bilincine, ne de toplumun gündemindeki temel politik meseleler konusunda yeterli bir açıklığa sahiptirler. '80 öncesinin onbinleri, hatta yüzbinleri "sürükleyen" çok sayıda devrimci "hareket"ini düşününüz...

Biz partiye yakınlığımızı bu niteliksel bütünlük üzerinden ele alıyoruz. "Atılımlar ve parti yılı" vurgusu da bunun içinde anlamını buluyor zaten. Bu bir atılım alanı gerçekten. Sıçramayla kazanılabilir bir yetenektir. Nicelikle değil nitelik sıçramasıyla kazanılabilir bir yetenektir. Eğer zayıf kaldığımız halkalarda bu tür bir atılımı (bu olağanüstü bir çaba anlamına geliyor, ciddi bir devrimci sarsıntı ve olağanüstü bir pratik çaba anlamına geliyor) gerçekleştirebilirsek, işte o zaman bu yılı parti yılı olarak kazanabiliriz.

Yılı kazanırsak yılları kazanırız

Kişilerin, sınıfların, ulusların yaşamında çok kritik dönemlerin olduğu hep söylenir. Bunlar öyle kritik anlardır ki, eğer olağani aşan bir çaba, olağanüstü bir gayret gösterilerek o kritik moment kazanılırsa, bunun arkası büyük bir ferahlama ve çok hızlı bir nicelik gelişmedir. Bunlar sıçrama momentleridir. Yani sözkonusu olan sıçramak ya da sıçrayamamak sorunudur. Olağanüstü bir yüklenmeyle sıçramayı başardığınız noktada, arkası yılları kaplayacak bir ferahlamadır ve hızlı bir nicelik gelişmedir. Sıçrayamadığınız bir durumda ise bunalımdır. Ben EKİM'in gelip böyle bir eşiğe dayandığını düşünüyorum. Bugüne kadarki zaflarımıza ilişkin tüm tartışmalara rağmen, bugüne kadarki süreci

içerisinde biriktirdiği tüm kazanımlar bize bir sıçramayı dayatıyor. Ve öylesine bir dayatıyor ki, örgüt sıçramayı başaramazsa, bugüne kadarki başarıları da tartışmalı hale gelecektir ve hareket geriye düşecektir. İddiasını ve kimliğini sürdürmekte zorlanacaktır. Ama EKİM bunu başarırsa yolunu gerçek anlamda açmış olacaktır. Sık sık sorumluluk bilinci diyoruz, görev bilinci diyoruz. Olay bu çerçevede kavranabilmelidir. Gelişme süreçlerimiz bunu zorunlu kılmaktadır.

Ama öte yandan toplumun kendi içindeki gelişme süreçleri de bunu dayatmaktadır. Hareketimizin bir siyasal süreçlerde kilitlenme tespiti vardır. Bu tespit esasta değişmemiştir. Kitle hareketi zaman zaman yaptığı çıkışlarla bu kilitlenmeyi zorlamaktadır, ama bu henüz kırılmış değildir. Kitleler politik bir mücadele mecrasına sıçramakta hala zorlanmaktadır. Bununla birleştirdiğimiz öteki bir tespit, burada herşeyin işçi sınıfının göstereceği çıkışa ve kapasiteye bağlı olduğudur. Bunu izleyen öteki halka ise, sınıfın bu tür bir politik sıçramayı yaşayabilmesinde öncünün yapabileceği azami müdahaleyi bugünkü durumda henüz yapamaması zaafiyetidir.

İşçi sınıfı bugün bir önderlik boşluğu içerisinde. Ve bu önderlik boşluğu sınıf hareketinin ilerleme kaydetmesini iyice zora soktuğu ölçüde, siyasal mücadele süreçlerindeki kilitlenme de devam etmektedir. Ve burada şimdi artık herkesin tekrarladığı gibi, çürüyen burjuva düzen içerisinde genel bir toplumsal çürümeye uygun bir zemin oluşmaktadır. Dolayısıyla yalnızca bugüne kadarki gelişme sürecimizin, bugüne kadarki çabalarımızın biriktirdiği emeğin önümüze koyduğu zorunlu sıçrama ihtiyacından dolayı olağanüstü bir gayret göstermek zorunda değiliz. Aynı zamanda, devrimci siyasal mücadeleye ve işçi sınıfına karşı sorumluluklar bakımından da yapabileceğimiz neyse bir an önce yapmak durumundayız. Önderlik iddiası doğrultusunda ortaya koyacağımız gelişme neyse, bir an önce ortaya koymak durumundayız.

Bu tespit bizim için yeni de değildir. Ama zaman akıp gitmektedir. Bu alanda da zaman kaybediyoruz. Yani yalnızca kendi

gelişme sürecimize bir iç bütünlük kazandırmak noktasında değil, yanısıra sınıfa karşı, devrimci siyasal mücadeleye karşı hep vurgulayageldiğimiz sorumluluklar planında da sürekli zaman kaybetmekteyiz. Nesnel güçlükler bugün artık sanıldığı kadar çok değildir. Güçlük sol hareketin, bu arada onun bir parçası olarak bizim kendi içimizden gelmektedir. Bence bugün işçileri suçlamak için çok fazla bir neden yok. Onları anlamak herşeye rağmen mümkün. Öylesine bir tarihsel momentteyiz ki, proleter kitle hareketinin bir sıçrama yapıp yapamaması, devrimci öncünün kendi üstüne düşeni yapıp yapamamasına sıkı sıkıya bağlıdır. Öncü müdahalenin çok kritik önem taşıdığı bir siyasal sürecin içinden geçmekteyiz. İşçiler bir önderlik arayışı, ama güven veren bir önderlik arayışı içerisindedir. O güveni göremediği için de mücadeleye soğuk yaklaşmakta ve geri durabilmektedirler. Ama güvenilir bir önderlik görebildikleri noktada sınıfın hiç değilse en ileri ve en duyarlı kesimleri buna karşılık verecektir. Bundan kuşku duymamak gerekiyor. Partileşme sürecini hızlandırmanın önemi aynı zamanda buradan gelmektedir. Ama bu, kağıt üzerinde süreleri daraltarak azaltmakla olacak bir şey değildir. Bu bir nitelik sıçrama yaşayabilmek sorunudur. Bunu kısaltmanın yolu aradaki mesafeyi biran önce tüketmektir, en etkili bir biçimde tüketmektir. Başka bir yolu yoktur bunun. Aman kitlelerin partiye ihtiyacı var, bunu bir an önce ilan edelim demekle, birşeyin adını değiştirmekle, olmayan bir şeye yeni ad takmakla, hiçbir şey çözülmüş olmuyor. Sorun devrimci sınıfın gerçek öncüsünü inşa edebilmek sorunudur. Bu niteliği yaratabilmek, bu kimliği kazanabilmek sorunudur.

Partileşme sürecinde bütünlük ve gelişmenin pratik cephesi

Gelişme sürecimizin bugünkü evresiyle bu gerçekliğin bağı ise şudur. Biz pratik politikadaki ve örgüt yaşamındaki sorunları aşamadığımız sürece, parti niteliğini kazanmanın tüm öteki genel halkalarında gerekli başarıyı istesek de gösteremeyiz. Bir delege

yoldaş, ideolojik alandaki gelişme ihtiyacına ilişkin hassasiyetini oturum öncesindeki tartışmalarda ortaya koydu. Oysa biz şunu sık sık vurguluyoruz; hareketimizin sorunları öyle bir noktaya gelip varmıştır ki, eğer biz pratik ve örgütsel gelişmede anlamlı bir mesafe almayı başaramazsak, değil ideolojik gelişmemizi sürdürmek gücü bulabilmek, mevcut ideolojik kimliğimizi korumakta bile zorlanabiliriz. Buradaki iç diyalektik bağı mutlaka anlamak gerekiyor.

1. Genel Konferanstaki parti metninde şöyle denir: Kuşkusuz her devrimci örgüt öncelikle bir ideolojik kimliğin ürünüdür. Ama bu kimliğin ürünü bir örgüt bir kez ortaya çıktıktan sonra, gerek bu ideolojik kimliği geliştirmenin, gerekse onu güvenceye alabilmenin yolu ve olanağı, tam da yaratılmış bulunan örgütsel zeminin kendisidir. Örgüt zemininden kopmuş ya da kendi kimliğine uygun bir örgüt zeminine kavuşmamış bir ideolojik kimliği, geliştirmeyi bir yana bırakıyorum, korumanın bile güvencesi yoktur. Tutarsızlık çok geçmeden ideolojik oportünizme kapıyı aralayacaktır. İşin öncelikle genel ilke planında böyle bir özelliği var.

Öte yandan ise, eğer bir hareket ideolojik perspektifleriyle ortaya koyduğu politik iddialar doğrultusunda yürüyemiyorsa, bu yürümeyi olanaklı kılacak bir örgütsel güce ve kapasiteye ulaşamıyorsa, bunun yol açtığı pratik sorunlar bile, bu sorunların boğucu ve meşgul edici etkisi bile, sağlıklı bir ideolojik çalışma yapmayı zaten olanaksız kılmaktadır. Örgüt yaşamında çok şeyin aksadığı koşullarda kimse oturup genel program sorunları üzerine gönül rahatlığıyla çalışmak gücü bulamaz kendinde. Hiç değilse EKİM'in bugünkü önderlik kadroları için geçerlidir bu. Başkaları bulabilir; pratik alanda ya da örgüt düzleminde kıyametler kopsa da birileri ideolojik çalışmalarını sürdürmeyi başarıyor olabilirler. Bizde öyle insanlar yok ve iyi ki yok. Çünkü onun gerisinde bir sorumsuzluk vardır; gerisinde bir duyarsızlık vardır, tutarsızlığı kabulleniş vardır, ideolojiyi kendi içinde amaçlaştırmak vardır, bildiğimiz aydın oportünizmi vardır.

Burada noktalayabilirim. Bu halkayı çözersek partileşme

sürecinin toplam bileşenlerinde gerekli gelişme başarısını göstermeyi de güvenceye almayı başarabiliriz. Eğer önümüzü tıkayan zaaf lar, özellikle, bugün için özellikle pratik çalışma alanında, politik faaliyette ve örgütsel gelişme süreçlerinde ortaya çıkıyorsa, örgüt, tıpkı bu konferansın gündeminde yaptığı gibi, bir dönem için dikkatlerini bunda özel bir tarzda yoğunlaştırmalı, sorunun üzerine gitmeli, doğru kavramalı ve çözümlmelidir. Ortaya çıkan çözüm doğrultusunda pratik bir irade, etkin bir devrimci pratik irade sergilemeli ve mesafe almalıdır. Bu mesafeyi almaya başladığımız andan itibaren, bu, bu gelişme sürecinin bütün öteki alanlarında da gerekli dinamizmi ve sağlıklı ortamı sağlamak anlamına gelecektir.

Gündemin toplamı içerisinde ayrıca tartışacağımız bu sorunlar hakkında benim şimdilik söyleyeceklerim bunlar.

Örgütsel Sorunlar

2. BÖLÜM

Önderlik, mahalli örgüt ve kadro sorunları

Derya: Ben konferans metninden tayin edici önemde gördüğüm bir paragrafı okumakla başlamak istiyorum. Burada, 1. Genel Konferansta saptanan kadro politikası ve bu politikayı hayata geçirmede önderliğe düşen görevlerin çerçevesi çiziliyor:

“EKİM, yeni bir çizgi, yeni bir gelenek, yeni bir kültür demektir. Ama bu, yeni dönem kadroların belli bir oranına rağmen, tüm bu yeniliklerin aslında geçmişten devralınan kadrolarla başarılmaya çalışıldığı gerçeğini değiştirmez. İşçi kökenli kadrolarımızın bir kesimi için de aynı şey geçerlidir. Bu, ideolojik, politik ve örgütsel her düzeyde, değişik kadrolarda değişik ölçülerde olmak üzere geçmişin izlerinin, önyargılarının, alışkanlıklarının yeni örgüt yaşamına taşınabilmesi demektir. Geçmişin bu etkilerini kazımak, örgüt yaşamımızın önemli bir sorunu, kadro politikamızın önemli bir unsurudur. Sorun yalnızca geçmişin kalıntılarından da gelmiyor. EKİM, gelişme sağladığı ölçüde,

bu bugünün çok değişik örgüt ve çevrelerinden ona en ileri öğerlerin akmasını da sağlıyor. Bu yoldaşlar, hareketimizin temel teorik görüşleri ve politikalarıyla birleştikleri için saflarımıza geliyor olsalar bile, iradeleri dışında geldikleri örgütlerin bir kısım ideolojik önyargılarını ve örgütsel alışkanlıklarını da birlikte getiriyorlar. Gerek mücadelenin yeni kazanımları olsun, gerekse başka saflardan gelsin, tüm yeni yoldaşları kendi ideolojik ve örgütsel potasında yeniden biçimlendirmek örgüt yaşamımızın bugünkü temel sorunlarından biridir.” (EKİM 1. Genel Konferansı/Değerlendirme ve Kararlar, Eksen Yayıncılık, s.49-50 -Red)

MK'nın konferansımıza sunduğu metin bu parçaya ilişkin yorumunu daha aşığıda şöyle sürdürüyor: “1. Genel Konferansımızı izleyen dönem, bizim için, sınıfa yönelik etkin bir siyasal faaliyet dönemi olacaktı, böyle değerlendirilmişti. O güne kadarki gelişme süreci içinde biriktirilmiş güçler buna göre düzenlenecek, mahalli örgütler buna göre mevzilenilecek, örgütün çalışmasının pratik yönü şaşmaz biçimde bu hedefe yoğunlaştırılacaktı. Tam da böyle bir çalışma içinde parti inşa sürecimiz yeni bir safhaya geçmiş olacaktı.”

Burada kesmek istiyorum. Asıl vurgulamak istediğim şudur. Biz 1. Genel Konferans sonrasında, buradaki temel perspektifteki bir sapmanın kendisini tasfiyeciler şahsında dayatmaya çalıştığı bir dönem yaşadık. 1. Genel Konferans sonrası dönem bu perspektifin tartışıldığı, Olağanüstü Konferans dönemi ise bu perspektifin bütün bir örgüt ve kendi içinde ideolojik olarak bütünleşmiş bir önderlik tarafından üzerinde birleşildiği yeni bir dönemdir. Bu aşamada bizim önümüzdeki sorun, bu perspektifi hayata geçirmek sorunudur. Yani, örgütsel şekillenişimizi sınıfa yönelik etkin bir siyasal faaliyet içinde gerçekleştirmek, aynı şekilde kadroları da böyle bir faaliyet içinde dönüştürmek sorunudur. Bugünkü gerçekliğimize baktığımız zaman ise bunun bir çok yönden aksadığını görüyoruz.

Bence burada soruna şöyle bakmak gerekiyor. Biz Olağanüstü Konferans sonrası dönemde ideal kadrolara sahip olmadığımızın bilincindeydik. Amacımız sınıfa yönelik etkin bir siya-

sal çalışmayı gerçekleştirmek, kadrolarımızı böyle bir çalışma içinde dönüştürmek, örgütümüzü sınıf içinde kökleştirmekti. Tam da bu noktada hareket ve önderlik yaşanabilecek zorlanmalar konusunda belli bir açıklığa sahipti. Az önce okuduğum paragrafta da kadro gerçekliğimiz yeterince açık tanımlanıyordu. Yeni dönemde, buradaki zorlanmayı kıracak kadro politikamız ne olmalıdır? Sınıfa yönelik somut politikalarımız ne olmalıdır? vb. bir dizi görev vardı önümüzde. Konferansın bu görevleri genel çerçevesiyle önümüze koyduğumuzu düşünüyorum. Buna rağmen, kadroları dönüştürmek ya da başarılı bir sınıf çalışmasını gerçekleştirmek konusunda yaşadığımız zorlanmaların nereden kaynaklandığına ilişkin şunları söylemek istiyorum. Verili bir kadro gerçekliğimiz var. Bir “ileri kadro” problemimiz, bir de genel bir kadro politikası problemimiz var. Kuşkusuz ileri kadroları da dönüştürme gibi sorunumuz var. Ama sonuçta alttaki kadroları dönüştürecek olan da bu ileri kadrolardır. Zira önderlikten sadece MK’yı anlamamak gerekir. Tam da burada üç zorlanma alanı saptıyorum. Birincisi, kadro politikası alanında belli zayıflıklar yaşadığımızı düşünüyorum. Yani nasıl bir kadro konusunda net olmamak değil; ama tam da nereye yüklenmemiz gerektiği konusunda ya bir açıklığa sahip olmamak, ya da sahip olduğumuz açıklığa rağmen gerekli müdahaleyi ve iradeyi gösterememek sorunu ile karşı karşıyaydık. İkincisi, biz ileri kadrolar düzeyinde ciddi zaaf lar ve eksikliklerle karşı karşıyaydık. Ama bizim hepsini kesen asıl zorlanma alanımız, sınıfa dönük etkin siyasal faaliyet alanı oldu.

Biz Olağanüstü Konferans sonrası dönemi yoğun bir genel politik faaliyetle kucakladık. Bunun anlaşılır nedenleri vardı. Ama ben şunu da düşünüyorum. Bu faaliyetin yoğunluğu bizim hem temel faaliyet alanımızda bir sıkışmışlığa yol açtı, hem de bir kolaycılık yarattı. Kolay başarılar sağlandığı ölçüde bu kolaycı bir basınca da dönüştü. Erken bir tarihte, genel politik propaganda faaliyetimizin mutlaka belirlenmiş alanlara, fabrikalara yoğunlaştırılmış bir faaliyetle birleştirilmesi gerektiği doğrultusunda bir saptama yaptık. Ama kadrolarımızı ve hedeflerimizi ona göre

düzenlemede, onları bu doğrultuda denetlemede zayıf kaldık. Verili kadro gerçekliğimizi tanımlıyoruz. Kadrolarımız küçük-burjuva kökenden geliyorlar, politik donanım olarak zayıftırlar vb. saptamalar yapıyorsak, kadrolarımızın zorlanmalar karşısında daha kolay alanlara kaçabileceğini önden görebilmeliydik. Ben bunu göremediğimizi değil, fakat buna yönelik yeterli müdahaleyi yapmadığımızı düşünüyorum. Hareketimizin genel perspektiflerinin son derece net olmasına rağmen bunları hayata geçirmek konusunda neden zorlandığımızı anlayabiliyorum. Ama bu zorlanmalara pratik müdahalede neden çoğu zaman geciktiğimiz ya da zayıf kalabildiğimiz benim için bir sorudur.

Ben bu sorunun “ileri kadro” gerçekliğiyle bağlantısını görebiliyorum ve bunun önemli olduğunu da düşünüyorum. “İleri kadro”lar sonuçta bu önderliğin önemli bir parçasıdırlar. Onlar bunu yapamadıkları sürece, bu iradenin gösterilmesi konusunda zaafının yaşanacağı açıktı. Ama ben tek başına bunun soruna açıklık getireceğini düşünmüyorum. Olağanüstü Konferans öncesinde de müdahalede neden geciktiğimiz benim için bir soruydu. O dönemde de bir çok nesnel neden vardı. Ama o zaman da nesnellikle açıklanabileceğini düşünmüyordum, hala da düşünmüyorum. Müdahalede neden zorlandığımız konusunda biraz önce Cihan yoldaşın söyledikleri benim için önemli. Yani düşünce ve pratik arasındaki mesafe, bunun bir süreç sorunu olduğu... Bu da benim için açıklayıcı da...

Cihan: Yine de bu kadar uzamamalıydı müdahalemiz diyorsun.

Derya: Tabi bu kadar uzamamalıydı.

Cihan: Derya yoldaşın söyledikleri buradaki bazı delegeler için tam anlaşılır olmayabilir. Yoldaş özellikle tanık olduğu belli bir alan, bu alanda birikmiş belli sorunlar ve bu sorunlara müdahaledeki gecikme üzerinden konuşuyor. Yani İstanbul örgütünün sorunları üzerinden... Örneğin bir Ankaralı ya da bir Adanalı yoldaş burada söylenenleri kendi cephesinden anlamakta güçlük çekebilir. İstanbul örgütümüzün ve kadrolarımızın özel bir yığılma alanı olduğu ölçüde bu sorun genel bir önem de

taşımaktadır. Bunu sorunun ne olup olmadığından bağımsız olarak söylüyorum.

Derya: Bizim ayrıca önemle tartışmamız gereken diğer bir boyut da şudur. Bu hareket gerçekten her konuda isabetli perspektiflere sahiptir. Biz ideal bir örgüte ve ideal kadrolara sahip olsaydık eğer; işte genel perspektifler, bundan sonrası pratiktir, demek hakkına sahip olurduk. Ama biz bunlara sahip değiliz.

Biz kadro sorununu tartıştığımız zaman, kadroların düştüğü ataletten, inisiyatifsiz davrandığından sözediyorsak, burada kuşkusuz kadroların kişiliğinden gelen zaafılar vardır. Ama benim için aynı zamanda şu da açıktır. Bu kadrolar bu tür zayıflıklarını da aşacak, bu ataleti, bu inisiyatifsizliği kırabilecek donanıma sahip değıllerdir örgütümüzde.

Somut taktik politika üretmek son derece önemli bir sorundur. Yakalanması gereken temel bir halka durumundadır. Bir mahalli örgüt, eğer genel perspektif varsa somut politikasını saptamak zorundadır. Ama bizim için bunu yapamadığı bir veridir. O zaman hareket ona bunu yapabilmesi doğrultusunda yardımcı olmak durumundadır. Bunu yapamamasında kişiliğinden kaynaklanan zaafıların üzerine de gidilmelidir kuşkusuz. İkincisi, bizim hedeflediğimiz kadro tipi nedir? Bu çerçevede kadro politikamızı tanımlamamız, daha önemlisi bu politikayı hayata geçirmemiz gerekiyor. Burada irade sorununa dönmek istiyorum. Çünkü perspektif düzeyinde kadro politikasına sahip olduğumuzu düşünüyorum. Ama bu politikanın uygulanması konusunda bir zaaf vardır. Bizim bu zaafın nereden kaynaklandığı konusunda tartışmamız gerekiyor. Ama aynı zamanda konferans metninde vurgulanan “ileri kadrolar” tartışmasının da son derece önemli olduğunu düşünüyorum.

Fatih: Bugün MK'mızın yaptığı değerlendirme, geline yerde EKİM'in artık ilk önderlik çekirdeğine sahip olduğu ve bu anlamda da önderlik sorununun ortadan kalktığıdır. Buna ben de katılıyorum. Bununla birlikte, önderlik sorununu yalnızca MK üzerinden tartışmamak gerektiğini düşünüyorum. Çünkü komünist örgüt bir önderlik düzeyidir. Bu önderlik düzeyi, öncelikle sınıfa

önderlik etme kapasitesini kendinde bulacaktır. Bunun bir yönü elbette sınıfla buluşmaktır. Ama bunun önemli bir yönü de sınıfa ve onun dışındaki kitlelere politik müdahalede bulunabilmektir. Politika üretmek, bu politikaları kitlelere taşımak ve kitlelerin önüne düşmektir. Biraz evvel yoldaşın Lenin'in parti tanımından aldığı öğelerden bir tanesidir bu. Buradan bakarak ben, örgütümüzde önderlik sürecinin bu açıdan işleyişinde belli aksaklıkların da görülmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu çeşitli biçimlerde ortaya çıkmıştır. Bence daha detaylı üzerinde durmak gerekiyor. Örneğin hareketimiz bir ideolojik atılım yapmıştır. Ama partiye ulaşmada atılması gereken önemli adımlar vardır. Bunun ötesinde bu ideolojik atılımın sonuçlarını politika alanına taşımakta bence henüz gerekli çabayı göstermiş değiliz. Ülkede yaşanan bir çok temel soruna ilişkin önemli tahliller yapmış, burada güçler ilişkisini doğru ve sağlam bir biçimde değerlendirmişiz. Ama bunu günceli ve kitleleri yakalayan politikalara tercüme etmekte belli bir tutukluğumuz var. Bunun ötesinde üretilen politikaları yorumlama, kendi alanında yeniden üretme ve kitlelere taşıma anlamında, MK'yla kadrolar arasındaki etkileşimde belli bir aksama olduğunu düşünüyorum. Elbette bu aksama kadrolaşma sorunuyla bağlantılıdır. Ama bence burada da tartışılmalıdır. Önderlik düzeyini ne kadar yakalayabildiğimiz ve bunu nasıl daha üst düzeye çıkartabileceğimiz tartışılmalıdır.

Konferansa sunulan metinde ilk önderlik çekirdeğinin oluşturduğu saptandıktan sonra şunlar söyleniyor:

“Temel olduğu kadar partileşme acil hedefi çerçevesinde güncel olan sorunlardan biri, bu önderlik çekirdeğinin kendisini nicelik ve nitelik yönünden hızlı bir biçimde geliştirmesidir. Bize gerekli olan, bugün henüz dar ve kendi sınıfıyla ilk anlamlı bağı kurmaktan uzak olan bir örgütün değil, fakat devrimci sınıfın öncüsü sıfatına hak kazanacak bir komünist partisi önderliği olduğuna göre, nitelik ve nicelik yönden gelişme ihtiyacı da ancak bu çerçevede tüm kapsamıyla anlaşılabilir.”

Burada vurgu MK'nın nitelik ve nicelik ihtiyaçlarıyla ilgili. Ama ben bunu hareketin bütün kadroları üzerinden de algıla-

mak gerektiğini düşünüyorum. Geleneğin ilk adımlarını atacak, diğer insanları bu yönde eğitecek, yönlendirecek olan bir kurucu önderlik çekirdeği bir komünist örgütte çok önemlidir. Biz artık bir ilk önderlik çekirdeğine, bir ilk kurucu kadroya sahibiz. Onun dışında bir ilk kadro potansiyeline de sahibiz. Bunun ötesinde önderlik düzeyini yakalamamız ve yükseltmemiz gerekiyor. Bunun esas yönü ise, politika alanında kadrolarımızı yetiştirebilmek, düzeyimizi, müdahale gücümüzü arttırabilmektir.

Sergen: MK'nın konferansa sunduğu metinde şöyle bir saptama var: Gelinek yerde artık önderlik sorununu geçmişteki mahiyetiyle tartışamayacağız. Zira örgütümüz artık bir önderlik çekirdeğine kavuşmuştur. Artık bizim için sorun önderlik çekirdeğinin genişletilmesi, güçlendirilmesi ve sağlamlaştırılmasıdır. Bunu da dar anlamıyla sadece MK'nın kendisiyle sınırlamıyor, daha geniş bir çerçevede tanımlıyor. Sözelimi mahalli önderliklerin kurulması, oturtulması ve nitel ve nicel olarak güçlendirilmesi vb. gibi daha geniş bir çerçevede konuyor.

Önderlik sorununun mahiyetinin değiştiğine ilişkin saptama doğrudur. Bizim geçmiş sürecimiz, özellikle "önderlik problemi" çerçevesinde, 2. Genel Konferansımızda ayrıntılı olarak tartışılmıştır. Bu bakımdan kadrolarımızın yapılan saptamayı rahat anlayacaklarını düşünüyorum.

Hareketimizin geçmiş süreçte sorunu neydi? EKİM yeni dönemin yeni bir hareketi olarak ortaya çıktı. Konferans belgelerinde de ortaya konduğu gibi, son derece sınırlı sayıda bir kadroyla yola çıkıldı. İlk önderlik çekirdeğinin yaratılması gibi ciddi bir problemle karşı karşıya idi. Nasıl bir önderlik konusunda açık bir perspektife sahip olmakla birlikte, mevcut olandan hareket etmek zorundaydı. Bu bizim belgelerimiz içerisinde çeşitli yönleriyle ortaya konulmuştur. Ben o yanma girmiyorum. Ama daha başında nasıl bir önderlik sorunu EKİM'in açıklık taşıdığı bir sorundur. Bir alıntı okumak istiyorum. EKİM geleneksel hareketlerden kopmuş bir harekettir ve yeni dönemin yeni hareketi olmakla karşı karşıyadır. Böyle bir durumda geleneksel hareketten kopmuş ve tümüyle yeni temeller üzerinde kendisini

şekillendirmeye çalışan bir harekete önderlikten söz ediliyor bu parçada: "Bir harekete önderlik etmenin tüm zorluklarına kararlılıkla katlanan, bu zorluklar karşısında işin kolayına kaçmayan, sözde kolay çözümlere eğilim duymayan, aynı anlama gelmek üzere, temel ideolojik ve ilkesel konularda ısrarlı, stratejik öncelikleri gözetmede kararlı, kendi içinde uyumlu ve anlaşmış bir kolektif önderlik ekibi."

İstenen ve yaratılmaya çalışılan budur. Oysa ne olmuştur. Bizde yeni dönemde yeni temeller üzerinde bir hareketi şekillendirmenin zorluklarına katlanamayan, bu zorluklar karşısında işin kolayına kaçıp kolay çözümlere eğilim duyan, ideolojik ve ilkesel konularda ısrarlı olamayan, stratejik öncelikleri gözetemeyen, kendi içinde sürekli bir uyumsuzluğu ve çatışmayı yaşayan unsurlar sözkonusudur bu dönemde. Kendi varlık zeminini tartışmalı hale getiren, kimileri tam bir tasfiyeci platforma giden "önderlik" unsurlarıdır bunlar.

Ama bu hareket buna rağmen bugüne gelebilmiştir. İdeolojik, teorik, politik her alanda örgütü de arkasına alan güçlü bir müdahale ile hareket ileriye sıçratılmıştır. Zira bu hareketi yaşatan, bugüne taşıyan süreklilik ögesi güçler vardır. Bu çerçevede, bugün bir önderlik çekirdeğine sahip olduğumuzu söylüyoruz. Tasfiyeci dağılmaya müdahale içinde şekillenen bir çekirdektir bu. Bu herşeyden önce ideolojik bir müdahaleyle gerçekleştirilmiştir. Biz teorik açıklığa sahip olan bir harekettik. Doğru bir ideolojik çizimimiz vardı. Buna duyulan bir güven vardı. Bu, o dönemde belli unsurlar şahsında sarsılmıştı. Yapılan ideolojik müdahale örgütte ideolojik birliğin yeniden kurulmasını sağladı. Yanısıra, örgütsel bir dağılmayla karşı karşıyaydık. Tasfiyecilik varolanı da dağıtma saldırısıydı. Bu saldırı engellendi, örgütsel dağılmanın önüne geçildi vb. Bugün artık bizim teorik temelimiz tartışmalı değildir. Yalnızca önderliğin kendi içinde de değil, örgüt açısından da bu böyledir. Bütün bunlar bir önderlik çekirdeğine sahip olmak sayesinde başarılabilmiştir.

Toparlayacak olursak, bizim geçmişteki sorunumuz bir hareketi varetmeye önderlik etmek çerçevesinde tartışılan bir sorun

idi. Bugün ise artık sınıfa önderliğe büyüme, parti önderliği olarak kendimizi geliştirme sorunuyla karşı karşıyayız. Bu anlamda sorunun mahiyeti değişmiştir.

Hareketimiz başından itibaren önderlik sorununu hep sınıfa önderlik sorunu olarak koymakla birlikte, dar anlamda önderlik sorununu da tartışmak zorunda kalmıştır. Bu tür bir sorunla boğuşarak buraya gelmiştir. Ama bugün bu sorun aşılmıştır. Artık önderlik sorunu sınıf hareketine müdahale ve önderlik etme niteliği kazanmanın, buna büyümenin, bu yönde genişlemenin sorunu olarak tartışılmaktadır bizde. Kendi sorumluluk alanım itibarıyla söylüyorum, sorunun bu şekilde kavranmaması bize çok pahalıya patlamıştır.

Sidar: Konferansımıza sunulan MK metninde geçmiş süreçlerimiz oldukça Başarılı bir biçimde ortaya konulmuştur. Hareketimizin 1. Konferansa kadar resmi olarak seçilmiş bir MK'ya sahip olmadığı ifade edilmiştir. Bu bizim daha sonraki süreçte yaşadığımız sorunlara belli bir açıklık getirmektedir.1. Genel Konferans'ta bir merkezi önderlik seçilmiş, fakat hemen akabinde bir tasfiyeci dağılma yaşanmıştır. Harekete sahiplenilen komünistler çıkmış, tasfiyeciliğin önu erken bir tarihte kesilmiştir. Tasfiyecilik tasfiye edilmiştir, fakat tasfiyeciliğin saflarımızdaki etkisi halen belli yönleriyle hissedilmektedir. Ama öte yandan bu sürecin bize kazandırdığı çok şey vardır. Genel olarak harekete sahiplenme bilinci gelişmiştir. Tasfiyeciliğin tasfiyesinin ardından hareketimiz atılım yapmış, bir yıl içerisinde büyük bir mesafe almıştır. Bu da bizim güçlü yönümüzü gösteriyor.

Ama burada ifade edildiği gibi, Olağanüstü Konferansı önceleyen süreçte merkezi önderliğe belli bir güvensizlik de gelişmiştir. MK metninden bir paragraf okumak istiyorum.

“Bugün hala belli sınırlar içinde ve bazı kadrolar şahsında varlığını sürdürebilen bu çarpık ve tekyanlı anlayışın örgüt saflarımızda oluşmasının kaynağında başlıca iki temel neden var. Bunlardan ilkinde halihazırda değinmiş bulunuyoruz. Bu başından itibaren süregelen önderlik zaafiyetinin 1. Genel Konferanstan sonraki MK bünyesinde gerçek bir bunalım ögesine dönüşmesi-

dir. MK'nın pratik işlerle ilgilenen bölümünün görev ve sorumluluklarının gereklerini yerine getirmemesi, doğal olarak tüm tartışma ve eleştirinin MK üzerinde yoğunlaşmasına neden olmuştur. Esas sorumluluk bu alanda aksadığı ölçüde, MYO bunu, 'sorunun çözücü halkası önderlik planındadır' tespiti ve vurgusuyla, bir bakıma bilinçli bir biçimde yönlendirilmiştir de.

"Bu tutumun haklı ve anlaşılır nedenleri olmakla birlikte, beraberinde önderlik kurumunun yıpranmasını ve MK'ya karşı örgüt sorumluluğu fikrinin zayıflaması sonucunu getirmiştir. Ve en kötüsü bu durum, her türlü zaaf ve aksamanın gerisinde hep 'bir önderlik sorunu' arama türünden ve ucube bir anlayışın boy vermesine zemin olmuştur."

Sorun burada açıkça ifade edilmektedir. Bugün MK'da bulunan yoldaşların kendi aralarında kenetlenerek bir çekirdek yaratmış olması, kendi başına örgütte önderlik sorununun çözülmesi ya da önderlik sorunu olmadığı anlamına gelmiyor. Çünkü merkezi önderlik esas olarak ideolojik-teorik açılımlar yapar, politikalar üretir. Ancak bunu pratikte uygulayacak olan mahalli örgütler ve dolayısıyla mahalli önderliklerdir. Dolayısıyla mahalli önderliklerin MK'yla bütünleşmesi büyük bir önem taşımaktadır. İşte biz tam da bu noktada sorunlar yaşıyoruz. Tasfiyecilik döneminin bıraktığı etkiler bu yönüyle devam ediyor bence. Tasfiyeciliğe ideolojik planda tavır almak kolay olmuştur. Ama o dönemden kalma kimi alışkanlıklar, zaaf lar, kimi çarpık kavrayışlar devam etmektedir. Bunlar kendini, konformizm, liberalizm, örgüt kararlarını yaşama geçirmemek, kendi içinde uyumsuzluğu yaşamak, vb. olarak dışa vurmaktadır. Bu tür zayıflıklara müdahale edilmekte gecikildiği ölçüde ise, iç uyumsuzluklar gelişmekte, ya da bu tür zaaf larla uzlaşma eğilimleri ortaya çıkmaktadır. Örneğin pek çok yoldaş birbirinden yakınmaktadır ya da MK'ya karşı bir yakınmacılık vardır. Kendi içerisinde uyumlu gibi gözüken mahalli örgütlerde de durum farklı değildir. Birbirlerinin zaaf larıyla uyumdur esas olan. Çünkü zaaf lar ertaktır. Bu çerçevede önderlik sorunu, konuşmamın başında belirttiğim çerçevede, hala çözüm bekleyen bir sorunumuzdur.

Yani, önderlik sorununun kendi içinde uyumlu bir merkezi önderlik çekirdeğine sahip olmamız anlamında çözülmüş olması, bizim genel plandaki önderlik sorunumuzu çözmeye yetmemiştir.

Örneğin İstanbul İK'nın bugün yaşadığı sorunlar geçmişte yaşanan sorundan çok da farklı değildir. Kendi içerisinde uyumsuzluk vardır. Hareketin ideolojik ve politik çizgisi doğrultusunda bir faaliyeti gerçekleştirememenin, bir kurumlaşmaya gidememenin yarattığı sıkıntılar, bireyleri birbirine yöneltmiştir. Bir başka yönden bakıldığında da, çok fazla bir sorun da yoktur ortada. Çünkü hemen herkes yaşanan sürece ortaktır. Öncelikle sorunu doğru tespit etmek ve onun üzerine gitmek gerekiyor. Eğer biz birbirine kenetlenmiş, bütünleşmiş bir önderlik yaratmak istiyorsak, öncelikle sınıfla bütünleşme, sınıf içerisinde varolma çabamızı yoğunlaştırmamız gerekiyor. Zira biz önderliği etkin bir sınıf çalışması içinde yaratabileceğiz. Önderlik sorununu bunun dışında çözebileceğimizi sanmıyorum.

Bu nedenle önderlik sorununu bütünlüğü içinde ele almalıyız. Bu sorun, etkin bir siyasal sınıf çalışması içinde mahalli önderliklerin oturtulması, bunların kendi içinde kenetlenmesi, MK'yla bütünleşmesi ve MK'nın teorik ve ideolojik açılımlarını yaşama geçirmek gücü gösterebilmesi ile çözülebilir bir sorundur. Bu çerçevede çözemediğimiz sürece, önderlik sorunu kendini değişik biçimlerde ifade eder. Birilerinden arınır kurtulursun, ama bırakılan alışkanlıklar, zaafılar sürekli olarak hareket içerisinde varlığını sürdürür. Önemli olan bunların yaşama zeminini ortadan kaldırmaktır. Sorun sınıfla bütünleşme süreci içinde ve hareket sınıfın ileri öncü unsurlarını kazandığı ölçüde köklü bir biçimde çözülebilecektir.

Geriye dönük bir tartışma

Kazım: 7 yıllık bir siyasal hareketiz. Bugün belli bir noktaya geldik. Yaşadığımız süreçler üzerinden daha ileri bir düzeye, parti düzeyine sıçramanın koşullarının olgunlaştığı, örgütsel alanda bunun güçlerinin biriktiği, hareketin deneyimler elde ettiği,

yanısıra hareketin sıçraması açısından daha uygun dış koşulların olduğu bir dönemdeyiz.

Buna rağmen bazı sorunlarımızın olduğu, bu sorunların da bizimle olduğu açıktır. MK'nın konferansa sunduğu metinde sorunun genel kapsamı çeşitli yönleriyle ortaya konulmuş bulunuyor. Ben konuşmanın bu bölümünde sorunun toplamına girmeyeceğim. Sorunu nasıl bir yöntemle ele almak gerekiyor? Soruna nasıl bakmak gerekiyor? Nasıl ortaya koymak gerekiyor? Hareketin genel gelişme süreci içerisinde nasıl anlaşılabilir? Ne yapılabilirdi, ne yapılamazdı? Bu çerçevede konuşacağım.

Ortaya konulan değerlendirmenin bu noktada yeterince isabetli olduğunu düşünmüyorum. Ama dile getireceklerim de, çok olgunlaşmış, çok netleşmiş ve kesinleşmiş fikirler değildir. Dolayısıyla, tartışmanın sonraki gelişim süreci içerisinde yoldaşların söylediklerini dikkate alarak, bu çerçevede üzerine yeniden düşünme ihtiyacını duyuyorum. Bu noktanın altını özellikle çizmek istiyorum.

7 yıllık bir siyasal hareketiz. Belli süreçlerden geçtik. Bu sürecin kendi içerisinde yarattığı belli güçlükler vardı. Sonraki dönemde kendi içerisinde yarattığı kolaylıklar vardı. Burada sorun şudur. Hareket 7 yıllık bir süreçten sonra, özellikle kadrolar düzeyinde (önderlik düzeyi sorunun bir başka boyutu, ben şu anda onu dışında bırakıyorum) bu sorunlarla neden karşı karşıya kaldı? Bunlar daha önceki süreçlerde aşılabilir miydi? Bunların nedenleri neydi ve nasıl anlaşılabilirdi? Bunlardan yola çıkarak sorunun genel çerçevesini çizmek bana daha isabetli geliyor.

Buradan baktığım zaman, hareketimizin ilk oluşum dönemine uzanmak, bu dönemi kendi içinde belli yönleriyle irdelemek gerekiyor. Bu hareketin son derece sınırlı sayıda güçle yola çıktığı hepimiz tarafından biliniyor. Bu örgütümüzün çeşitli belgelerinde de bir çok vesileyle ve çeşitli yönleriyle ifade edilmiş bir gerçektir. Bunun bu hareket açısından yarattığı bazı güçlükler, bu güçlüklerin sonraya sarkan sonuçları kuşkusuz vardır. Ancak ilk ortaya çıktığımız dönemde, bizim bugün karşı karşıya kaldığımız sorunları koşullandıran; bu sorunların bugüne kadar belli etkiler düzeyin-

de ve belli sınırlar içerisinde yaşamasını kolaylaştıran veya çeşitli yönleriyle besleyen bazı etkenler var diye düşünüyorum.

Soruna doğrudan girmek ve bazı alt başlıklar altında toplamak daha doğru olacak. Birincisi, biz geleneksel sol harekete ideolojik, politik ve örgütsel bir eleştiri üzerinden ortaya çıktık. Bu kendi ifademizle, halkçı hareketten sert bir kopuştu. Kuşkusuz boşluktan doğan bir hareket değildik, ama örgütsel miras bakımından da devraldığımız hiçbir şey yoktu. Bizim sol harekete yönelttiğimiz eleştiri, 12 Eylül yenilgisinin yarattığı atmosferle birleştiği ölçüde, belli liberal eğilimler yarattı ve bunun sonraya sarkan bazı sonuçları oldu bence. Bu kendini, o dönemde MK içerisinde yer alan belli şahıslar nezdinde ifade etti. Kuşkusuz bunu kendi içerisinde tartışmak çok anlamlı değil. Ancak bugünden bakıldığında, ben sorunlarımızı ele alışımızda ve ortaya koşumuzda bazı yönleri gözden kaçırdığımızı düşünüyorum. Neydi bunlar? Bir yenilgi yaşamıştı sol hareket. Düzenin saldırısı esasta reformist harekete değil, devrimci harekete yönelmişti. Halkçı hareketin nispeten radikal kesimine yönelmişti. Bu durum halkçı hareketin kendisinde, bu hareketin etrafında şu veya bu düzeyde toplanmış olan güçler üzerinde de belli bir liberalleşme eğilimi yaratmıştı. Bu ideolojik bir erozyondur. Kişilik düzeyinde bir erozyondur. Devrime inanç konusunda bir erozyondur. Daha başka değerler konusunda bir erozyondur. Dikkat edilirse, bizim polemiklerimiz daha çok (belli haklı ve isabetli nedenleri kuşkusuz vardır, özellikle altını çiziyorum) halkçı hareketin radikal kesimiyle olan polemiklerdir. Bunun belki de önden hesaplanmayan belli yan sonuçları oldu. Belli bir liberalleşme eğilimi olarak da ifade edebiliriz bunu. Kuşkusuz halkçı hareketin örgüt geleneği konusunda olumlu değerlendirmelerimiz vardı. O noktada eklenebilecek yeni birşey yoktur. Ancak halkçı hareketin geneline yöneltilen eleştirinin kendisi, bizim saflarımızda belli yan sonuçlar üretti.

Bunu hesaba katabilir miydik? Ben sonraki gelişme süreçlerimiz içerisinde, bunu pek fazla hesaba katamadığımızı düşünüyorum. Sorunun kendi içerisinde tartışmak anlamlı değil-

dir. Ama somut bir örnek vermek gerekirse, Olağanüstü Konferans tutanaklarında bir yoldaşın konuşmasında da özellikle geçmişti bu. Biz Türkiye sol hareketinde ileriye çıkabilecek güçlerin bir genel çerçevesini çizmiştik. Daha sonra sınırları genişledi bunun. Reformist hareketinin bir kesiminin (hafızam beni yanıltmıyorsa) “birlik güçleri” içerisinde görülmesi biçiminde bir genişlemeydi. Hareket buna neden ihtiyaç duydu? Reformist hareketin içerisinde devrimci bir eğilimin ortaya çıktığı yönlü bir tespitimiz vardı. İsbetli miydi bu? Bunu şundan dolayı söylüyorum. Bizde belli bir liberal eğilimin, sonuçları itibariyle, bazı şeyleri gözden kaçırdığımız için ortaya çıktığını düşünüyorum. Özellikle de örgüt sorununda bazı şeyleri gözden kaçırdığımızı düşünüyorum. Reformist hareketin bir kesimi ideolojik alanda belli bir ilerleme sağlanmış gibi görünse bile, örgüt sorununda onun, aydın karakterinden, geleneksel kültüründen, geleneksel ideolojik platformundan gelen çok ciddi kusurları vardı. Bu kusurların bir dönem sol harekete yöneltilen eleştirinin yarattığı belli sonuçlar üzerinden gözetilemediğini düşünüyorum. Bir yönü budur.

İkincisi, bizim ortaya çıktığımız dönem işçi hareketinin henüz ilk gelişme dönemi idi. Tam da bu dönemde gorbacovculuk biçiminde anti-komünist bir akım ortaya çıkmıştır. Bu, devrimci hareketin olduğu kadarıyla ayakta kalan güçleri üzerinde çok ciddi ve derin tahribatlar bıraktı. Sonraki dönemde gorbacovcu anti-komünist liberal akımlara karşı belli polemikler yürütülmüş olsa bile, bunun kendisinin koşullandırdığı belli bir nesnel ortam vardı. Yani biz bazı şeyleri dikkate alamadık, gözetemedik derken kastettiğim budur.

Dolayısıyla sorun bir dönem daha çok bizim açımızdan geçmişin eleştirisi, muhasebesi ve sorgulanması temelinde geliştiği ölçüde, bu, bazı sorunların kapsamlı bir şekilde ele alınıp irdelenmesinin kendiliğinden bir şekilde gözden kaçmasıyla ve örgüt saflarında şu veya bu insan nezdinde belli bir liberal eğilimin ortaya çıkmasıyla birleşti. Hareketin sonraki süreçlerinde gelişmesini belli ölçülerde sınırlayan etmenlerden bir tanesi budur diye düşünüyorum.

Bir diğ er etken ş udur. Ortaya ç ıktığımız d ̄nemde tarihsel sorunlar konusunda halkç ı hareketle belli bir farklılaş ma vardır. ̄rneğin bir parti sorununun, bir ̄rg ̄t sorununun, tarihsel deneyimler ̄zerinden değ erlendirmelerde aç ıkta bırakılması zihinlerde belli bir zayıflık yarattı. Yanılmıyorsam *Tasfiyeciliğe Karşı Konuş ma ve Yazılar*'da da vardır; ̄rg ̄t sorunu bizim bir d ̄nem yayınlarımızda ç ok fazla iş lediğimiz sorunlardan bir tanesi olamadı. Olağ an ̄st ̄ Konferans tutanaklarında da olması gerekir.

Bunlar iç içe geç miş bir kaç etkenle birlikte d ̄ş ̄n ̄lmelidir. Hareket sınırlı sayıda g ̄ç lere sahipti. Bu g ̄ç l ̄k, harekete akan değ iş ik yoldaş lardaki belli zayıflıklarla birleş tiğ i ̄lç ̄de, bu liberal eđ ilime karşı m ̄cadele etmek konusunda bizi nesnel olarak sınırladı. Dolayısıyla sorunlarımızın altında yatan en ̄nemli etkenlerden biri, hareketin mevcut g ̄ç leri ile ihtiyaç ları arasındaki mesafeden dolayı karşı karşıya kaldığ ı handikaptır. Hareket bu handikapı aş mak konusunda belli bir irade g ̄c ̄ gösteremedi. Baş ka bir ifadeyle kendi nesnelliğ ine bir y ̄n ̄yle teslim oldu diye d ̄ş ̄n ̄yorum. O g ̄nk ̄ ortamda ne yapılabilirdi? Kuş kusuz bu baş ka birş eydir. Ama bug ̄nden bakılıp sorgulandığ ında, bu nesnelliğ i ç ok uzun bir s ̄rece yayarak aş maya ç alış manın kendisi, bizim bug ̄n tartış tığ ımız sorunların bug ̄ne kadar yaş amasına yolaç mış tır. Hareketin iç ortamı, sahip olduğu g ̄ç ler ya da hareketin kendi iç nesnelliğ i bakımından.

Bir diğ er sorun; sınırlı sayıda g ̄ç lere sahiptik ve belli bir ideolojik birikim ̄zerinden ortaya ç ıkan bir hareket değ ildik. Dolayısıyla bizim aç ımızdan en ̄ncelikli ihtiyaç lardan bir tanesi ideolojik planda bir geliş menin sağ lanmasıydı. Halkç ı hareketle ayırım ç izgilerinin netleş tirilmesi gerekiyordu. Daha ç ok ideolojik sorunlar ̄zerinden belli bir aç ıklık sağ lamak, bir d ̄nem iç in anlaş ılabilir bir olaydır. Ancak hareketin baş ı sorunlarla karşı karşıya kaldığ ının hissedildiğ i d ̄nemde, ̄rg ̄t sorununun ideolojik-teorik boyutları ç ok daha ̄zel bir yoğ unlaş ma konusu haline getirilebilirdi. Kadro sorunudur, parti sorunudur, ç alış ma tarzı sorunudur. Daha baş ka ̄rnekler verilebilir. Bunun zamanında farkedilen bir sorun olamadığ ını d ̄ş ̄n ̄yorum. 1. Genel Konfe-

rans belgelerinde de, öbür belgelerimizde de vardır. Partileşme sorununun temel halkasını ideolojik atılım olarak ifade etmiştik. Kuşkusuz stratejik bir bakışaçısıyla ele alındığında, söylenebilecek bir şey yoktur. Ama bu hareket kendi nesnel durumunu ve güçlerini gerçekten çok iyi tahlil etmişse şunun farkına varabilmelidir. Bu hareketin sorunlarını çözebilmesi, bir örgüt olmayı başarabilmesi, bir önderlik ekibini ve mahalli kadrolarını yaratabilmesi için, herşeyden önce, bu hareketin örgüt sorunları üzerine yoğunlaşması gerekmektedir. Pratik sorunlar üzerine yoğunlaşmak değildir kastettiğim. Aynı zamanda bu sorun teorik içeriğe sahip bir sorundur. Lenin'in partisi aynı zamanda sorunun bu yönünün çözülmesi üzerinde ortaya çıkmış bir partidir. *Ne Yapmalı*'nın kendisi bir cephede ideolojik sorunları, bir cephede politika sorunlarını, bir cephede de örgüt sorununu ele alır. 1902'dir tarihi. Bolşeviklerin bir akım olarak politika sahnesine çıkışlarının tarihi ise 1903'tür.

İşte sorunun bu yönünün bizde uzun süre belli bir bütünlük içerisinde ele alınamadığını düşünüyorum. Partinin programatik sorunlarını çözme çabası, örgüt sorununu çeşitli cephelerden aşma, bu noktada belli bir açıklık sağlamayla birleştirilemedi. Tek yanlı bir gelişme yaşandı. Hareketin örgüt cephesinde mesafe aldığı dönem 2. Genel Konferans sonrası dönemdir. Bu dönem, belli sınırlılıklarına rağmen, örgüt sorununun hareket tarafından görüldüğü, tartışıldığı, gündeme alındığı ve pratikleştirdiği bir dönemdir. Bu yapılamaz mıydı daha önceki dönemde? Ben yapılabileceğini, ama bunun bizim tarafımızdan zamanında görülemediğini düşünüyorum. Somut bir örnek 1. Genel Konferanstır. 1. Genel Konferans hareketin içindeki liberal eğilimle uzlaşıldığı bir dönemdir aynı zamanda. Aslında bizim o dönem uzlaştığımız tasfiyeciler değildir yalnızca, biz kendi içimizdeki liberal eğilimle de uzlaştık. Aslında bizi hapseden nesnellikle uzlaştık bir yerde. Eğer hafızam beni yanıltmıyorsa, 1. Genel Konferansta sorunun bu cephesi bazı bakımlardan boşlukta kalmıştır. Sorun orada çeşitli yönleriyle tartışılmış olsaydı, tek tek yoldaşlar nezdinde de devrimci bir muhasebe yapılmış olsaydı, daha sonraki dönem-

deki sorunlarla karşılaşır mıydık? Belki bir iki şahıs nezdinde karşılaşılabilirdi. Ama sorunun örgüt üzerinde yıkıcı bir boyuta ulaşması, harekete iki yıl kaybettirmesi önlenebilirdi. Kuşkusuz örgüt sorunu 1 Genel Konferansta da tartışılmıştır. En özlü ifadesiyle 1. Genel Konferans belgelerinde de vardır bu. Ancak 1. Genel Konferansın sorunu tüm boyutlarıyla ele almadığını, belli ölçülerde açıklıklar bıraktığını, bu sorunun bir iç eleştiri konusu yapılamadığını düşünüyorum. Biz kendi dışımızdaki küçük-burjuva etkilere karşı mücadele ettik. Ama bu harekette aksayan temel bir alan, kendi içinde yaşayan küçük-burjuva etkilere karşı mücadeleydi. Hareket bunu en kuvvetli bir şekilde 2. Genel Konferansta bilince çıkarmıştır. Tasfiyecilik bizim açımızdan bu sorunun anlaşılmasını ve kavranmasını kolaylaştıran etken olmuştur.

Kuşkusuz belgelerimize bakıldığında, örgüt sorunlarına ilişkin çeşitli tartışmalar vardır. Veya önderliğin oluşturulmasının taşıdığı kritik önem üzerine söylenenler vardır. Ancak bunun pratikte bir politika haline getirilmesinde, bunun aşılması yönünde daha etkili adımların atılmasında gecikilmiştir. Somut bir örnek vermek istiyorum. Bizde demokrasıcılık var mıdır? Evet! Harekette disiplin zayıf mıdır? Evet! Hareketin kadroları haklarını bilirler ama görevlerini bilmezler mi? Evet! Sonuçlar itibarıyla evet! Ama bir hareket sonuçlara değil, bunları yaratan nesnel zemine bakmak zorundadır. Kuşkusuz önderlik boşluğunun yarattığı belli sorunlar vardır, ama önderlik boşluğunun kendisi de belli bir temel üzerinde ortaya çıkmıştır. Bir örnek vermek istiyorum. Bu 2. Genel Konferansta da dikkat çekilen bir sorundur. *Ekim'den Okurlara* başlıklı yazıda döne döne tartışılan sorun şudur. Eleştirel davranmak, hareketin sorunlarına katılmak, bunu tartışmak... Ama biz o dönemde örneğin şunu niye yapmadık? Savaşan militan, örgüt disiplinini en üst düzeyde tutan militan, görevlerine sadakatle bağlı olan militan, devrim için gözünü kırpmayan militan... Bunları döne döne niye işleyemedik? Geçmiş süreçlerimiz üzerinden bakıldığında, bizi zayıf düşüren temel etkenlerdir bunlar.

Özetle; sol harekete yöneltilen eleştiri radikal bir harekete

yöneltilmiş bir eleştiridir. Bugün geldiği yer ne olursa olsun, geçmişte radikalizmi temsil eden bir harekettir. Bu eleştirinin yan etkisi olmuştur ve bu zamanında görülememiş ve hesaba katılamamıştır. Tarihsel sorunlar üzerinden yürüttüğümüz tartışmalar, atılan adımların kendisi örgüt sorununda belli zayıflıklara ve bazı cephelerde yeterince tutunamamaya yolaçmıştır. Bunun kendisi, nasıl bir kadro sorununun uzun süre boşa kalmasına yolaçmıştır. Hareketimizde kadro sorununun özel bir politika alanı haline gelmesi, belli sınırlar içerisinde (özellikle altını çiziyorum bunun) gündeme gelmesi, ancak 2. Genel Konferans sonrasındır. Halbuki bir hareket sınırlı güçlerle ortaya çıkıyorsa, bir hareket önderlik ekibinden ve ekiplerinden yoksunsa, ideolojik gelişmenin yanısıra, belli bir dönem sonra özellikle bu alan üzerinde yoğunlaşması gerekir. Düşen varsa o zaman düşer. Bu kaygıyla hareket etmenin her zaman sonraya sarkan sonuçları olur.

Biraz dağınık oluyor ama bir örnek daha vermek istiyorum. Bizde ilk MK ideal ölçütler üzerinden kurulamamıştır deniyor. O günkü koşullarda böyle bir MK (önderlik demiyorum) oluşturulamayabilirdi. Ama bu durum sonraki süreçte de devam etti. Biz tasfiyecileri ancak açık bir hizip oluşturdukları zaman kovduk. Tasfiyecilik harekette başkaldırdığı ilk dönemde, hareketin kadroları, kendimi de dahil ediyorum, devrimci bir uyanıklık gösterip müdahale edememiştir. Dolayısıyla bizim temel sorunumuz, bir ölçüde kendi nesnelliğine hapsolmaktı. Bunun taşıdığı önem şudur. Biz bunu kuvvetli bir biçimde bilince çıkardığımızda, sonraki süreçlerde bu hareket, güçlerle görevler arasındaki mesafeden hareketle belli sınırlar içinde de olsa uzlaşma tutumuna girmez. Bu sorunların *MK Değerlendirmeleri*'ne kadar harekette gerçek anlamda bilince çıkarılmadığını düşünüyorum. 2. Genel Konferansta belli sınırlar içerisinde tartışılmıştır. *MK Değerlendirmeleri* bu noktada bu hareket için ileriye doğru çok kritik bir gelişmeyi ifade ediyor. Mesela kadro sorunudur, çalışma tarzı sorunudur, politik çalışma sorunudur, sınıfla bağ sorunudur. Bunlar daha önce de çok genel sınırlar içerisinde kuşkusuz ele alınmıştır değişik yazılarda. Ama bu kapsamıyla ilk defa *MK Değerlendirmeleri*'nde

ortaya konulmuştur. Bu kadar kuvvetli biçimde bilince çıkarılmıştır. Bence sorunlara bu çerçevede bakıldığında, bugünkü sorunlarımızı anlayabilmek ve bunlara belli izahlar getirmek çok kolaydır. Burada altını çizmek istiyorum. Ben nesnelığe hapsolmaktan sözettim. Kuşkusuz bir devrimci olarak bu benim açımdan da belli ölçülerde geçerli olan, özellikle de altı çizilmesi gereken bir olgudur.

Sonuç olarak söyleyeceklerim şudur yoldaşlar. Bizde örgüt sorunundaki aksama en temel sorundur ve bir bakıma yapısal bir sorundur. Sorun bunu bilince çıkarıp anlayabilmektir.

Nadir: Son söylediğini biraz açar mısın? Oldukça ciddi bir iddia atıyorsun ortaya!

Kazım: Yapısal sorun hareketin ideolojik çizgisiyle ilgili bir olay değildir. Kastettiğim genel çerçeve içerisinde yapısal bir sorundur. Şimdi ben geldiğimiz aşamada...

Cihan: Bugünkü koşullarda Türkiye'nin en ileri örgütsel düzeyi olduğumuza dair bir iddia var.

Kazım: Söylediklerim bu iddiayı gölgelemez yoldaş.

Cihan: Bunu Olağanüstü Konferanstan sonraki gelişmelere mi bağlıyorsun? Tasfiyeciliği örgütsel bir güç olarak tasfiye ettik örneğin. Bu imkanlara nereden sahip olduk sence? Altı aylık bir süre boyunca, saflarımızda boy veren tasfiyeciliğe karşı örgütlü bir iç mücadele sürdürmeyi, tasfiyeci tahribata rağmen bunu başarmayı, sonuçta örgüt yaşamının ve iç demokrasinin gereklerini uygulayarak Olağanüstü Konferansı polis rejimi koşullarında topalayabilmeyi sence nasıl başarabildik? Örgüt sorunlarında senin anlattığın türden zayıflıkları yaşayan bir hareket bu örgütsel düzeyi, bu örgütsel kapasiteyi ya da yeteneği sence nereden kazandı? Ben örgüt sorununda "yapısal" bir zaaf içerisinde olan bir hareketin böyle üstünlüklere sahip olamayacağını düşünüyorum da onun için soruyorum bu soruları.

Kazım: Hayır benim kastettiğim bu değildir elbet. Aslında biraz şöyle de bakılabilir. Bu hareketin üstünlükleri nelerdir? Katettiği mesafe nedir? Burada bir kuşku yoktur, burada bir belirsizlik de yoktur. Sorun bu noktada yeterince açıktır. Ama eğer

nesnel veriler üzerinden hareket edilecekse, nesnelliğin kendisi her zaman bir veriyse, onun yarattığı problemler gerçek anlamda bilince çıkarılacaksa, burada tek yanlışlığa düşmemek, hareketin katettiği mesafeye gözünü kapamamak, bu katettiği mesafeler karşısında inkarcı davranmamak kaydıyla, cesaretli bir bakışaçısıyla sorunlara yaklaşmak, bunun kökenini gerçekten kurutmak da gereklidir ve bu bize mesafeyi çok daha hızlı aldırır. Ben bunu anlatmaya çalışıyorum.

Mesut: Şöyle bir soru sorabilir miyim? Birlik sorununa ilişkin söylediklerinde ciddi bilgi yanlışlıkların yanısıra, 1. Genel Konferansımızın değerlendirmeleriyle de üstüste düşmeyen şeyler var. Gerek düşünen ve savaşılan kadrolar sözde ayrımı, gerekse ancak 2. Genel Konferans sonrasında örgüt sorunlarına dikkat gösterildiği doğrultusundaki, maddi açıdan hiç de doğru olmayan tespitleri bir tarafa bırakıyorum. Gerekirse onlar da tartışılır.

Ama senin burada ileri sürdüğün bir takım argümanlar, bu hareketin Olağanüstü Konferansında enine boyuna fazlasıyla tartışılmış, hareketin kendi iç süreçlerinde zaten tasfiyeciliği nelerin beslediği ortaya açıklıkla konmuş ve bu hareket tarafından kuvvetle mahkum edilmiş şeyler. Senin burada söylediğin ya da sıraladığın şeyler, onları aşan şeyler olmak bir yana, üstelik onların da belli ölçüde eksikli ve çarpık bir tekrarıdır. 2. Genel Konferanstaki tartışılmış sorunları burada yeniden ortaya koyma, üstelik bu çarpık biçimiyle ortaya koyma ihtiyacı nereden ortaya çıkıyor? Buna neden ihtiyaç duyuluyor? Ben doğrusu anlayabilmiş değilim.

Bu hareket bunları, evet, belli zayıflıklarının bir işareti olarak gördü. Ama sonuçta kendi yaşadığı nesnel süreci de ayrıntılı bir çözümlemeyle ortaya koydu. '87 kopuşundan başlayarak, bu süreçte yaşanan iç sorunları, iç güçlükleri de ortaya koydu. Bütün bunlar bütün açıklığıyla devrimci kamuoyuna da sunuldu. Cihan yoldaşın da ifade ettiği gibi, böylesi bir elverişsiz süreçte ve üstelik tahrip edici bir tasfiyecilikle karşılaştığı halde, çizgisinde yürüme iradesi ve kararlılığı göstermek, tasfiyeciliği örgüt gücüne ve iradesine dayanarak ezmek, yarının ihtilalci proletarya partisini

yaratma görevi doğrultusunda güçlü bir irade ortaya çıkarabilmek başarısı da gösterilebilmiştir. Yıllar sonra dönüp sürece bakıldığında, güçlükler aşıla aşıla yol yüründüğü ve bugüne gelindiği görülmektedir.

Şimdi biz bu ikisi arasında, gelişme süreci içinde yaşanan zaaf lar ile sürecin bugün açık bir biçimde vardığı yer arasında, ne tür bir ilişki kurduğumuzu ortaya koymak durumundayız. O yapısal zaaf sözü bu açıdan bence çok önemlidir. Ya açılması ve sonuçlarına vardi rılması, ya da düzeltilmesi gereken son derece ciddi bir iddiadır.

Kazım: Anlatmaya çalıştığım şudur. Evet, Olağanüstü Konferans belli bir çerçevede bazı sorunları ortaya koymuştur. Ama dikkat edilirse Olağanüstü Konferansın ortaya koyduğu çerçeve, daha çok önderlik sorunları çerçevesindedir. Sorunun öbür alanları, öbür boyutu kapsamlı bir şekilde irdelenmiş değildir. Mesela kadro politikası bizde özel olarak irdelenmiş, belli bir teorik çalışma sorunu olarak ele alınmış, ortaya konulmuş, açılmış özel bir yoğunlaşma konusu olamadı. Bunlar kuşkusuz veridir.

Başka bir örnek verelim, hareketteki bugün kadro tipinin ortaya çıkışını örneklemek açısından. Bizim *MK Değerlendirmeleri*'nde denilmektedir ki, bizim faaliyetimiz daha çok (başka belgelerimizde de vardır) propaganda faaliyeti üzerinden yürüyor. Politik çalışmanın önemli unsurlarından bir tanesidir bu. Kuşkusuz bunun bir tarafı hareketin güçleriyle ilgilidir, ama burada bizim bazı şeyleri sorgulamamız gerekiyor. Anlatmaya çalıştığım budur. Bu sorunların harekette hangi etkiler üzerinden ortaya çıktığı ve kendisini ürettiği anlaşıldığı ölçüde, ki belli sonuçlar itibariyle anlaşılmıştır, bu noktayı daha fazla irdelemek, onu açıklığa kavuşturmak, gelecek açısından da bunu gözetken bazı sonuçlardan hareket etmek en isabetlisidir diye düşünüyorum.

Geride kalan problemlerin kafa karışıklığı ve EKİM gerçeği

Cihan: Konuya ilişkin olarak ben de bir şeyler söylemek

istiyorum.

Kuşkusuz bu tartışma, konferansımızın gündeminin örgütümüzün çoktan geride bıraktığı bir takım problemlerle dağıtılması demek oluyor. Ama madem burada konferans delegesi sıfatıyla bulunan bir yoldaş hala bu geride kalmış problemlerin kafa karışıklığını yaşıyor, bu durumda bazı şeyler söylemek bir zorunluluk olarak çıkıyor karşımıza.

Ben yoldaşın her iki temel argümanın da, tasfiyeciliğin zamanında bize karşı kullandığı argümanlar ile tıpa tıp aynı olduğunu düşünüyorum. Bu yoldaşın bir süre için tasfiyecilerin etkisinde kalmasının çok da rastlantı olmadığını gösteriyor.

Tasfiyeci argümanlardan birincisi, Toplumsal Kurtuluş üzerinden sol hareketin aydın-reformist eğilimli kesimlerine karşı zayıflık gösterdiğimiz argümanı idi. Tersinden ise, devrimci hareketin radikal kanadına karşı, bu TDKP kanadı oluyor, inkarcı davrandığımız iddia ediliyordu. İkinci argüman ise kabaca şöyle idi; tarihsel deneyimleri gözetmek adı altında, leninist parti anlayışına eleştiriler yöneltmiştir ve bu da örgütsel alandaki zayıflığı beslemiştir.

Bunu tamamlayan bir argümanları daha vardı; bu hareket ideolojik sorunlara önem vermiştir, belli açılımlar yapmıştır, fakat örgüt meselelerini hep ihmal etmiştir; oysa Lenin’de bir “profesyonel devrimci çekirdek” temel düşüncesi vardır. Hareketin ilk adımda yapması gereken bu temel fikir etrafında odaklaşmak, profesyonel devrimci çekirdek meselesini öncelikle çözmek ya da yaptığı ideolojik atılımı bununla birleştirmektir. Tasfiyeci gericiliğin zemini haline getirilen bu tümüyle demagogik ve çarpıtmaya dayalı üç temel argüman dışında ben tasfiyecilerin bugün aklımda kalan herhangi başka anlamlı düşüncesini hatırlamıyorum.

Bugün hareketimizin akibeti de, bu “çok devrimci” argümanları kullanan tasfiyecilerin akibeti de ortadadır. Lenin’in profesyonel devrimci çekirdek fikrini bu harekete karşı bir silaha dönüştürmek isteyenler, gidip legal bir dergi çevresi etrafında TKP artıklarıyla kader birliği yaptılar. Ankara’daki bölgesel tasfiyeci

çevrenin başı da bizi aynı argümanlarla, güya leninist örgüt ve proleter devrimci çekirdek üzerinden eleştiriyordu. Bu yiğit de saflardan ayrılır ayrılmaz soluğu legal bir parti olan SİP'te aldı. Yani işin aslında ihtilalci örgütten kaçtı. Örgüt sorununda bizi soldan eleştirmenin olanağı yoktur. Bugüne kadarki bütün pratikler bunu kanıtlamıştır.

Şimdi bizim sorunlarımız vardır. Örgütsel sorunlarımızı gelen yerde bizi zorlayan, önümüzü tıkayan temel sorunlardır diye tanımlıyoruz. Burada bir tartışma yoktur. Biz sorunlarımızı her zaman tartıştık. Ama bu kadar süre zarfında bu sorunlar gerçekten bizim önümüzü niye bu kadar çok tıkadı? Bunun bir tahlile, ama materyalist bir tahlile ihtiyacı vardır. Yoldaşın açıklamaları bu açıdan herhangi bir değer taşımamaktadır. Bir kere bizim gerçeğimizi olgusal olarak doğru sunmamaktadır. Biz küçük-burjuva devrimci radikalizminden proletaryanın sosyalist radikalizmine kopmak iddiasıyla ortaya çıkmış bir hareketiz. Reformizmi eleştirerek biz ancak dönemin siyasal görevleri bakımından reformist tasfiyeciliğin ifade ettiği etkileri ya da sakıncaları bertaraf edebildik. Ama eğer biz bir hareket kimliği kazanmak istiyorsak, kuşkusuz ki küçük-burjuva hareketin devrimci kanadına vurmalıydık. Ondan kopuyorduk, onunla en sert bir hesaplaşmayı gerçekleştirmek zorundaydık. Daha ileri bir sınıf devrimciliğinin ideolojisini ve pratiğini yaratmak üzere. Çıkışımız onun en ileri kesiminin içinden bir ileriye sıçramadır diyorduk; bu birşey anlatmıyor mu? Küçük-burjuva devrimciliği gelişmesinin sınırlarına geldi, ileriye çıkamadı; ileriye çıkamadığı içindir ki, bugün geriye düşmektedir. İşte EKİM bu ileriye çıkma dinamizmini gösteren bir harekettir. Gelişmenin mantığı budur. Gerek ideolojik gerekse tarihsel açıdan mantıklı olan da budur. Bir çok ülkenin tarihinde proleter sosyalizmi reformizmin değil fakat küçük-burjuva devrimci demokrasininin aşılmasıyla ortaya çıkmıştır. Bizde tarihsel olarak reformizminin aşılması '71 Hareketi'nin çıkışıyla başlamıştır. Ortaya çıkan küçük-burjuva devrimciliği olmuştur ve o tüm '70'li yıllar boyunca gelişip serpilmiştir.

Dolayısıyla, TKP-TİP reformizminin eleştirisi size olsa olsa

THKO'yu, TKP-ML'i ya da örneğin daha gelişmiş biçimiyle TDKP'yi verir. Devrimci demokrasinin sınırlarını aşmayan şu ve ya bu hareketi verir. Özetle geleneksel devrimci hareketi verir. Ama proleter sosyalist kimlik, proleter sınıf devrimciliği, tam da Türkiye'nin bir dönemine damgasını vuran küçük-burjuva devrimci demokrat platformun eleştirisi ve aşılmasıyla ortaya çıkabilirdi ancak. Bunu anlayamayan, hareketimizin ortaya çıkışından, bu çıkışın ideolojik ve sınıfsal anlamından hiçbir şey anlayamamış demektir.

Bu hareketin ideolojik temellere dayalı politik çabası ortadır. Legalist-reformist gorbaçovcu tasfiyeciliğe karşı en başından itibaren çok etkili bir mücadele yürütülmüştür. *Modern Revizyonizmin Çöküşü* başlıklı kitabımız 300 bilmem kaç sayfa tutmaktadır. Ki bu işin modern revizyonizmle bağlantılı yanındır. Öte yandan geleneksel devrimci hareketteki tasfiyeci reformizme karşı sayısız yazı ve makalemiz vardır. *Devrimci Harekette Reformist Eğilim* bunların yalnızca ilk iki yıla ait bölümünü kapsamaktadır. Bu kitabın adı bile çok şeyi anlatmıyor mu? *Solda Tasfiyeciliğin Yeni Dönemi* başlığı aynı şekilde yoldaşa birşey anlatmıyor mu?

Öte yandan EKİM, ortaya çıktığı andan itibaren, örgüt sorununa belirleyici bir önem atfetmiştir. Bunun ideolojik savunusunda, özellikle de tasfiyeciliğin ihtilalci örgüte karşıtlık temeli üzerinde kendini ortaya koyduğu bir ortamda (sol harekete egemen genel yenilgi sonrasındaki tasfiyeciliği kastediyorum), örgüt sorununda ilkesel bir titizlik göstermiştir. Bu hareket bir elin beş parmağı kadar insanla yola çıkmıştır. Yasadışı bir yayında çok özel bir inat göstermiştir. En son halkasını tasfiyecilerin oluşturduğu bütün zayıf unsurlar, bir an önce legale çıkmak, bir an önce legal yayın etrafında odaklaşmak eğilimiyle ortaya çıkmışlardır. Bu hareket sınırlı güçleriyle, illegalitenin darlığında kaybolmak riskini de göze alarak, yasadışı bir yayın organında ısrar etmiştir. İsrarla yasadışı bir yayın organının ihtilalci örgütlenmenin temel bir aracı olduğu fikrini işlemiştir. *Ekim*'in 1. sayısındaki başyazıdan bugüne kadar bu fikir bir vurgu halinde ısrarla işlenmiştir. Örgüt geleneğinde en ileri görünen akım-

lar EKİM'in epeyce sağına düşmüşlerdir. Dün illegaliteyi fetişleştirenler, dün ihtilalci örgütü biraz komplocu bir kafayla ele alanlar, bugün legalist geleneğin bir parçası olmak yolundadırlar.

Ama EKİM, hem ihtilalci bir parti örgütü yaratmak fikrine kıskançlıkla bağlı kalarak her türlü güçlüğe rağmen bu pratik çabayı sürdürmüş ve hem de bir süredir legalitenin devrimci temeller üzerinde etkin bir kullanımını da gerçekleştirmeye başlamıştır.

Kolay olmamıştır tabi. Niye bu kadar uzun sürmüştür? Peki yoldaş Olağanüstü Konferans tutanaklarına bu kadar çok atıf yapıyor. Ama Olağanüstü Konferastaki maddi bilgi kullanılacaksa eğer, şu basit gerçekleri niye unutuyor? Orada deniliyor ki, biz ilk ortaya çıktığımızda 5 kişiydik! Orada koca bir döküm var, ben şimdi bu dökümü burada neden tekrarlayın ki? Bu hareketin gerçekliği üzerine düşünmeden, ideolojik cephede sorumluluk üstlenip sonuçlar yarattınız da örgüt cephesinde niye yaratamadınız? diye sormak bu hareketin imkanları ve gelişim süreçlerinden birhaber olmak demektir. Güç olmadan politik gelişmenin yaratıldığı nerede görülmüştür? İdeoloji kendi içinde çok güçlü, çok değerli de olabilir. Onun güçlerini yaratmak bir zaman sorundur. Biz hangi hazır güçleri ve imkanları devraldık? Hangi hazır güçlerle ve imkanlarla bütün bu görevleri ilk etapta ve bütünsel bir biçimde gerçekleştirebilecektik? Bugünden bakıp "bütünsellik" üzerine ahkam kesmek çok kolay olsa gerek. Ama neredeyse sıfırdan hareketin bugünkü ideolojik ve örgütsel düzeyine ulaşmak hiç de öyle kolay olmadı. Gene de bu başarılı! Geriye bakıp kolay konuşmak yerine bu başarının anlamı üzerine düşünmek ve ondan güç ve esin almak daha yararlı bir çaba olur.

Sürecimizin başlangıç evreleri Olağanüstü Konferans tutanaklarında çok açık anlatılıyor. Önümüzde iki yol vardı. Ya ideolojik çabayı bir yana bırakıp örgüt inşa etme sürecini pratik olarak bizzat üstlenecektik. Ya da yapmış bulunduğumuzu yapmış olacaktık. Düşünün ki, ilk bir-iki yıl için bu iki kişinin, daha sonra ise yalnızca bir kişinin karşı karşıya kaldığı bir tercihtir. Olduğu kadarıyla öteki bütün yoldaşlarımız zaten örgütsel inşa faaliyeti içindeydiler.

Yeni ortaya çıkmış, yeni bir kimlik yaratmak isteyen bir hareketin, böyle bir kimliği yaratabilmesinin temel ön koşulu bir ideolojik platforma sahip olabilmektir. İdeolojik kimlik olmadan örgütü hangi temel üzerinde, neyle yaratacağı? Bir kere güç bile kazanamayacaktık. Herşey bir yana insan bile kazanamayacaktık. Kimse H.Fırat'ın kişiliğine çok hayran olduğu için gelip bizim etrafımızda kenetlenecek değildi elbet. Bu hareket ideolojik kuvvet yaratmadan pratik kuvvet yaratamazdı. Bu işin abc'sidir, bu işin diyalektiğidir. Olağanüstü Konferans oturumlarında 200 sayfalık bir döküm yapılmıştır. Bütün kamuoyuna da sunulmuştur; üstelik üzerine demagoji yapılabilecek bir çok bilgi içerdiği halde. Tahlilse, bu olgusal malzeme üzerinden bir tahlil yapılmalıdır. Ezbere konuşulmamalıdır. Her şey bir yana, bu harcanan muazzam emeğe ve bugün ulaşılan sonuçlara saygısızlıktır. Öyle bir konuşuluyor ki, sanki ortada bir parti var, güçleri var, merkezi önderlik kuvvetleri var; ama bunlar içinde bir aydın eğilimi, aydınca bir eğilim, örgütsel sorunlara çok da ilgi göstermeyen bir eğilim çıkmıştır da, bunlar kendilerini ideoloji dünyasına hapsedmişler, örgüt meselesinin önemini görememişlerdir. Benim yayınlanmamış sayısız mektubum vardır örgüt arşivinde. Bunlar daha en başından itibaren hep döne döne örgüt sorunlarını işliyor. Bu Olağanüstü Konferansta da anlatıldı, bu mektupların yayınlanması istendi. Biliyorsunuz Olağanüstü Konferansa bu mektupların bir kısmı sunuldu da. Hareketimize ilişkin değerlendirmeler bu açık gerçeklikten niye koparılıyor ki?

Bilmiyorum yoldaşın konuşmasını doğru anladıysam, tarihsel sorunlardaki eleştirilerin sonuçlarının da etkisinin olabileceğini düşünüyorum diyordu. Biz yoldaşlar, eğer yeni bir hareket olarak ortaya çıkacak idiysek, yerleşik önyargılara, alışkanlıklara ve kültüre vurmak zorundaydık. Onları tekrarlayanın bize kazandıracığı birşey yoktu. Elbetteki geçmişin birikimi içerisinde olumlu olan herşeye sahip çıkacaktık. Bu bakış açısının altı tam da yoldaşın sözünü ettiği makalede özellikle çizilmiştir. Gerek yerli miras gerekse uluslararası mirasın olumlu yönlerine sahiplenmek konusunda bizde fazlasıyla açıklık vardı. Peki zaafı ne olacaktı?

Zaafıları olduğu gibi sürdürecektiysek eğer, yeni hareket olmanın anlamı nerede kalacaktı? Yeni bir hareket, tam da eskiyi diyalektik bir tarzda aşan değilse, onun deneyimleri üzerinden daha ileri bir düzeyi yaratan, onun deneyimlerinden bu anlamda öğrenen hareket değilse, nedir? Bizim yaptığımız tam da budur yoldaşlar. *Ekim Bir Kürsüdür* başlığı taşıyan bu yazıdan Kazım yoldaş bir alıntı yapıyor. EKİM üyeleri düşünen, tartışan, hareketin düşünsel yaşamına aktif olarak katılan insanlar olmalıdır, diyor. Başlıkla fikir arasında bir uyum var. Bu nedir? O güne kadarki geleneksel harekette bu olmayan bir şeydir. Ben şimdi baktım yapılan aktarmalara. Savaşçı kimlikle düşünen militan kimlik vurgusu birleştiriliyor; savaşçı kişiliği düşünme gücüyle birleştirebilmeliyiz diyor. Varolanı eksik olanla birleştirebilmeliyiz diyor. Hiç kuşku duyulmasın, bu mücadele yürütülmeseydi, bu vurgu yapılmıyaydı, bu gelenek oluşturulmıyaydı, herşey bir yana Kazım yoldaş burada bu kadar rahat konuşma gücünü kendinde göremezdi. Örneğin genç bir yoldaştır senin yanındaki, her türlü söz söyleme hakkını büyük bir rahatlıkla kendinde bulabilmektedir, üstelik yazılı olarak. Bunu bu hareket Türkiye sol hareketinde yeni bir gelenek olarak yaratmıştır.

MK'nın konferansa sunduğu yazıda da var, kadro değerlendirmelerimizde açıklıkla belirtiliyor; her yeni vurgu beraberinde bazı kaymaları, bazı sapmaları getirir. Çubuk bükmedir bu. Yoldaşın çok hayran görüldüğü Bolşevik Partisinin tarihini boydan boya kesen kızıl bir şerit gibidir Lenin'in çubuk bükme geleneği. Her çubuk bükme tersi eğilimlere zemin yaratıyor. Tarihçiler; Lenin yüklendiği alanda ya da sorunda gerekli sonucu aldıktan sonra, dönüp bu kez, çok ileri gittik yoldaşlar, bu arada şunları şunları gözetmedik, ya da yeterince gözetmedik, bu şu şu zaafılara yolaçtı, şimdi bu zaafılara vurmanın zamanıdır, dediğini anlatırlar.

Biz belirli vurgularımızın bazı yan sonuçlarını zamanında gözetmemiş olsak da, sonuçta hep ileriye doğru yol almışız. Her türlü belaya, badireye, sapmaya, zaafa rağmen, hareket hep ileriye, sonuçta ileriye gitmeyi başarmıştır. Arada gerileme, duraklama, güç kaybetme dönemleri de olmuştur. Ama biz gelişmenin o

olumlu diyalektiği, o ileriye dönük diyalektiğini yaşamayı da başarabilmişiz neticede. Önemli olan budur, gelişmenin diyalektiği de budur.

Denilecektir ki, o halde bu hareketin gündeminde bazı sorunlar niye bu kadar zamandır hala duruyor? Daha çok duracaktır yoldaş! PKK Türk sömürgecilik sistemini sarsan koca bir kuvvettir. Abdulah Öcalan'ın ilk sözü "kadro sorunları"yla başlar, son sözü "kadro sorunları"yla biter. PKK'nın bütün konferans ve kongrelerde, Öcalan'ın akedemideki tüm konuşmalarında bu tartışılır. Öyle bir tablo çizer ki, şaşar kalırsınız. PKK hala gerçekten zaafly bir kişiliktir, o kişiliği yok edilmiş Kürt kişiliğinin hala bir yansımasıdır, der. Daha neler söylemez ki! Kuşkusuz arada bir röportajlarında, gene de aslında bugünün en iyi kadrolarının PKK'da olduğunu düşünüyorum da der. Hepsi bu kadar!

Kadro sorunları niye hep gündemimizde olacaktır yoldaş? Yeni sorunlar, yeni görevler çıktıkça, bu sorunlar da biçim değiştirerek sürekli gündemimizde olacaktır. Biz hiç de 2. Genel Konferansın ardından ya da tam da onun hemen öncesinde, tasfiyecilik gerçeğiyle birlikte, örgüt sorunlarımızın yakıcı önemini kavramış değiliz. Hayır, daha henüz ortada tasfiyecilik diye birşey yokken, örneğin bizim *Beşinci Yıl* başyazımızın değerlendirmeleri var. Burada "kan uyumsuzluğu"nun net bir biçimde teşhisi var. Aynı zamanda örneğin burada gündemde olan pratik politika yeteneğindeki zayıflık meselesi ele alınıyor ve tam da sorunun en çözücü noktasına işaret ediliyor. Sonraki tartışmalarda örnekleyeceğim, oralardan aktarmalar yapacağım. Peki *Beşinci Yıl* başyazısı bir rastlantı mıdır Kazım yoldaş? Acaba?! Derya yoldaşın konuşmasına başlarken EKİM 1. Genel Konferansından okuduğu pasajı hatırla. Söylenenler kabaca şöyleydi: Ortaya çıkan, belli bir ideolojik cereyan yaratan, bu sayede saflarına belli güçler kazanan bir hareketiz. Bu insanlar bizim ideolojik perspektiflerimiz doğrultusunda bir eğilim ortaya koysalar bile, bunlar bir başka sınıfsal zemin üzerinde, bir başka kültür içerisinde şekillenmiş insanlardır. Bundan geçtik kişilik zaaflarını, geçtik örgüt

alışkanlıklarını, tartışmalı küçük-burjuva değerlerini, kendi ideolojik önyargılarını bile bizim saflarımıza taşıma potansiyeline sahip insanlardır. Dolayısıyla bizim kadro politikamızın temel bir boyutu ve örgütsel sorunlarımızın kritik halkası, ifadeyi şu an tam hatırlamıyorum, budur deniyor orada. Görev o gün olumlu yönünden konuluyor. Bu son derece normaldir. Başarılı geçen, hiç değilse öyle görünen bir konferans esnasında ve hemen sonrasında sorun başka türlü konulamazdı. Görevimiz kazandığımız güçleri kendi ideolojik ve örgütsel potamız içinde yeniden şekillendirmektir, tam da sınıfı devrimcileştirme çabası içerisinde, deniliyor. Aynı pasajın devamında yoldaşın tam da neden bizde hep vurgu düşünen militanlara yapılıyor da savaşan militanlara değil iddiasının da yanıtı var. Yoldaş dönüp baksın bakalım, orada mesele nasıl konuluyor? Yoldaşın iddia ettiği şey tümüyle gerçek dışıdır. *Ekim Bir Kürsüdür* başlıklı yazıda da iddia ettiği şeyin zerresi yoktur.

Kazım: Sözü nü kesiyorum yoldaş. Aynı şeyi sen yazmışsın burada. Benim çok özel söylediğim birşey değildir. Okuyorum; “Saflarımızdan geçmiş bazı yönetici bürokratların çıkardığı güçlükler ne olursa olsun bu perspektif EKİM’de egemen çizgi olmuş ve özellikle MYO’nun da özel çabasıyla örgütsel demokrasi örgütümüzde kurumlaşmıştır. Bununla birlikte tartışmakta olduğumuz önderlik zaafiyeti koşullarında ve geçmişten devraldığımız kadroların dönüştürülememesi durumunda, bu gelişmenin bu kez tersinden bir çarpıklığa zemin olduğu bir gerçektir.”

Benim söylediğim tam da budur.

Cihan: Benim konuşmanı bana tekrarlıyorsun. Söylediğin hiç de o değil. Sabırlı ol da dinle! Anlatımımı nereye bağlayacağımı bekle.

Ben *Beşinci Yıl* başyazısındaki değerlendirmeler rastlantı mıdır diyorum. Elbette değil! Neden değil? Çünkü 1. Genel Konferansın ardından olumlu bir bakış açısıyla konulan sorun, *Beşinci Yıl* başyazısının yazıldığı aşamada, artık bir problem haline gelmiştir. Çözülemeyen sorun bir uyumsuzluk alanına, bir kan uyumsuzluğu alanına dönüşmüştür. Ve hareketimizin önüne bir sorun

olarak çıkmıştır. Nereden? İşte yönetici olup da önder olamayan kadroların yarattığı boşluk temeli üzerinden. Benim lafımın gelip bağlanacağı yeri dönüp sen bana söylüyorsun.

Üzerinde çok durulmamıştır, denebilir. Mesele üzerinde çok durulup durulmama meselesi ise, ben sana kolayca bir örgütsel derleme çıkarırım, üzerinde ne kadar döne döne durulduğunu gösteririm. Ama sorunun kaynağı ve çözümü doğru bir biçimde ele alınmadığı sürece, onları yüzlerce binlerce kez kendi içinde tekrarlananın da hiçbir şeyi çözemeyeceğini düşünüyorum. Sen bu sorunları küçük-burjuva devrimci kişilik içerisinde oluşmuş kadroların sınıf devrimciliği içerisinde dönüştürme eksenine oturtmadığın sürece ne anlayabilirsin, ne de çözebilirsin? Yeni bir fikir söylemiyorum. *Komünist Bir Siyasal Sınıf Örgütü İçin!* yazısının temel bir fikridir söylediğim. Bu bizde çok temel bir fikirdir. Kadroların bu dönüşümü ancak burada, sınıfı devrimcileştirme çabası içinde yaşanabilir. Diğer türlü küçük-burjuva örgütlerin yaşamında olduğu gibi, 20 yıl sözümona leninist normları tekrarlırsın, aradan 20 yıl geçer hala aynı sorunları tartışır durursunuz. Çünkü zemin aynı zemindir. O zemin döne döne kendini yeniden üretir. Sınıfsal zemin, siyasal zemin, kültürel zemin, ideolojik zemin hep aynı kaldıkça sonuç değişmez. Bu basit gerçekler daha çıkışımızın ilk günlerinde ve tam da örgüt sorunları üzerinden Z. Ekrem'in kendisiyle tartışılmamış mıydı? Koptuğumuz hareketlerin ideolojik-sınıfsal kimliği bu basit gerçeklerin yardımıyla teşhis edilmemiş miydi?

Evet, bizim ideolojik zemin bakımından büyük bir avantajımız var. Ama bu ideolojik zemin kendine uygun bir toplumsal zemine yönelmeyip o ünlü tarihsel birleşme gerçekleşmediği sürece, kendi başına etkisiz kalır. İdeolojik kimlikle sınıfsal kimliğin birleştirilmesi, örgüt zemininde ete-kemiğe büründürülmesi bizim parti görüşümüzün temel unsurlarından biridir. Disiplin nedir, demokrasi nedir, değerler nedir, fedakarlık nedir, inisiyatif nedir? Bunların kendi içinde anlamı tartışılabilir, bunlar kendi içinde işlenebilir. Ama bütün bu sorunların çözüm eksenine, hareketin politik görevlerine ve yönelimine tümüyle bağlı olarak, sınıfı

devrimcileştirme çabası içerisinde örgütü devrimcileştirilme perspektifiyle ele alınmadığı sürece, bu sorunlar sorun olarak kalacaktır. İstersen örgüt sorunlarını doksan kere ele al, son tahlilde hiçbir şeyi çözmez bu. Bunu anlayamayan, geleneksel devrimci hareketin açmazlarından, yapısal sorunlarından ve dolayısıyla bunalmından hiçbir şey anlayamamış demektir.

Senin söylediklerin Kazım yoldaş, bu hareketin henüz çok gerisinde durduğunun bir kanıtından başka birşey değildir. Başından itibaren bu durumdasın ve bundan bir türlü kurtulamadın. Bu senin trajedindir. Olağanüstü Konferans tutanaklarına atıf yapıyorsun. Oysa o tutanaklarda sen bu trajedini de bizzat kendin dile getirmiştin. Bu hareket çok hızlı koşuyor; bu harekete yetişmekte biz güçlük çekiyoruz; güçlük çektiğimiz ölçüde ise zorlanıyoruz ve bu bizi hareketle karşı karşıya getiriyor; dönüp koşuya itiraz etmek yolunu tutuyoruz; ama bunun da anlamsızlığını çok geçmeden görüyoruz; dönüp yeniden hareketin peşine takılıp yetişmeye çalışıyoruz; ama bu hareket artık bundan sonra kadrolarını yaşadığı koşunun içine almak, onlara da bu gelişme temposunu kazandırmak zorundadır, diyordun. Tüm bunlar Olağanüstü Konferansın tutanaklarında vardır. Senin trajedin budur bence.

Senin bu konudaki kavrayışın gerçekte geleneksel örgütlerin kavrayışıdır. Z. Ekrem ile polemikimizi hatırla. Biz TDKP olarak zamanında disiplin meselesini işlemişizdir, militanlık işlemişizdir, bilmem neyi işlemişizdir, diyordu. Proletarya partisinin bütün bu temel özellikleri bizim belgelerimizde döne döne işlenmiştir, diyordu. Biz ona nasıl yanıt vermiştik peki? Bütün bunlar sınıfsal içeriğinden ve maddi zemininden koparıldığında, kendi başına fazla bir anlam ifade etmezler diye yanıtlamıştık onu. Bütün bunlar, proletaryanın disiplini, proletaryanın demokrasisi, proletaryanın sınıf militanlığı, proletaryanın devrimciliği dediğin herşey, belli bir sınıfın devrimci özelliklerinin tarihsel ve teorik soyutlamasıdır gerçekte; sen onlara ancak o sınıf zemini üzerinden bir anlam kazandırabilirsin; bütün o soyuttaki doğru argümanları alıp küçük-burjuva bir zemin üzerinde onlara bir gerçeklik kazandırmaya çalıştığın takdirde ise, bütün bunlar kaçınılmaz bir biçim-

de dayandığın ve kadro güçlerini devşirdiğin o küçük-burjuva zeminde bir başka içerik kazanacaklardır. Yani tümü de küçük-burjuva bir çarpıklığa uğrayacaklardır. Evet, TDKP teorisyenini böyle yanıtlamıştık zamanında. (*Küçük Burjuva Popülizmi ve Proletarya Sosyalizmi* -Red.)

Elbette sorunlarımız var. Herşey bir yana, açılış konuşmamda da ifade ettiğim gibi, biz hala sınıf dışı bir örgütüz. Biz hala küçük-burjuva bir toplumsal zeminde şekillenmiş bir devrimciliğin ürettiği, bugüne aktardığı insan malzemesiyle iş görmeye çalışıyoruz. Sınıfsal özellikler, ideolojik önyargılar, kültürel şekillenmeler büyük bir ağırlık oluşturuyor. Eğer biz marksist materyalistlersek, son tahlilde kalıcı bir devrimci dönüşümün, ancak proletaryanın devrimci dönüşümü şeklindeki temel tarihsel devrimci görevimizi gerçekleştirebildiğimiz ölçüde, bu sürece paralel olarak yaşayabiliriz. Dediğim ağırlıkları bu sayede geride bırakabiliriz. Bunun başka hiçbir yolu, hiçbir çözümü yoktur.

Bakınız bütün ciddi devrim tarihçileri derler ki, bütün öteki gruplar döne döne bölünme yaşadıkları halde, Bolşevikler özellikle 1912'den itibaren sağlam bir zemin üzerinde birliklerini korudular; zira Bolşevikler proleter sınıf tabanı üzerine oturan gerçek bir sınıf partisi oluşturuyorlardı. Bu sınıf tabanı birleştirici bir kuvvet olarak rol oynuyordu. Ama bütün öteki sınıf dışı ya da küçük-burjuva örgütler kendi içinde durmadan sayısız bölünmelere uğrayabiliyorlardı. Bolşeviklerin tek ciddi bölünmesi yenilgi dönemindedir. Bu da doğaldır, zira yenilgi her zaman böler. Zira 1905 yenilgisi, aynı zamanda proletaryanın yenilgisidir. Aynı zamanda demek fazla, tastamam ayaklanmış proletaryanın yenilgisidir. Bu yenilgi sonuçlarını muhakkak ki proletaryanın saflarında da gösterecektir.

Örgüt sorunları EKİM'in bilmediği değil, pratikte yeterli müdahale gücü gösteremediği sorunlar oldu başlangıçtan itibaren. Bunun nedenleri Olağanüstü Konferansta ayrıntılı olarak ortaya konulmuştur ve bugün tutanakları devrimci kamuoyunun önündedir.

Müdahale bir güç sorunudur. *Komünist Bir Siyasal Sınıf Örgütü İçin!* yazısında bu mesele çok iyi tanımlanmıştır: Bize gelen

bu güçleri dönüştürmek gibi bir temel sorunumuz ve görevimiz vardı; oysa bunu gerçekleştirecek bir önderlik ekibimiz maalesef o aşamada henüz yoktu. Bu, bu hareketin en büyük handikapıydı. Bu hareket bana göre, ki ben örneğini gerçekten bilmiyorum, tarihte en elverişsiz koşullarda ortaya çıkmış bir grup insanın ürünüdür. Beş kişi ile yola çıkılmıştır. Daha ilk iki yılında bunlardan üçü kaybedilmiştir. Bu çok mu büyük bir zaafiyet göstergesi bizim için? Mesela bu, bu harekete karşı bir silah olarak kullanılabilir mi? Bazı akli evveller yolda kalanlara işaret ederek, işte çıkışınız! diyebilirler bize. Acaba? Çıkışımıza gösterge mi aranıyor? İşte bu konferansın kendisi! Çıkış noktamızla bu konferans şahsında ulaştığımız düzey karşılaştırıldığında, yaşadığımız gelişme ortadadır. Bir hareket son derece elverişsiz bir tarihsel ortamda, neredeyse sıfırdan başlayarak bu noktaya getirilmiştir.

Biz ideolojik bir çizgiye değil de, insanlara bağlı, insanların şu veya bu özelliklerine endeksli bir hareket olsaydık, bu hareket bugüne kadar kırk kere dağılmıştı. Geride en ufak bir iz bırakmayarak... Ama bence EKİM'in gücü tam da buradadır. Bu hareketin yaptığı ideolojik açılım ve yarattığı ideolojik gelişme, tüm elverişsiz koşullara ve tüm güç kayıplarına rağmen, ona zaman içerisinde hep bir ilerleme gücü ve dinamizmi kazandırabilmiştir. 12 Eylül'den sonra hangi örgüt ortaya çıkmıştır da bu gelişmeyi yaşayabilmiştir? Böyle bir örnek gösterebilir misiniz? Yeni örgütlerin ortaya çıkıp yaşaması bir yana, 20-25 yıllık geçmişi, önemli bir kadro ve taraftar birikimi olan, örgütsel altyapısı bulunan örgütler ve partiler bile aynı dönemde ya dağılıp gitmişlerdir, ya da dejenere olup, devrimci kimliklerini tümüyle kaybedip marjinalleşmişlerdir.

Bütün bunları asla bizim zaaflarımızı mazur göstermek için söylemiyorum. Bizim zaaflarımız bu harekette hep tartışılmıştır. Bunun tartışılmasına biz özel bir tarzda öncülük de etmişizdir. Ama bu harekete anlamsız noktalardan, yanlış noktalardan yöneltilmiş eleştirilerin bu harekete zerre kadar bir faydası yoktur. Biz birlik meselesinde elbetteki hatalar yaptık. Bu bizim 1. Genel Konferansımızda konuşulmuştur. Bunun değerlendirmeleri de yapılmıştır. Ama bundan derin sonuçlar çıkarmaya, bunu hareketin

temel bir zaaf alanı olarak tanımlamaya kalkmak, bu harekete yapılabilecek en büyük bir haksızlıktır. Bu harekette örgüt fikri yoktuysa bu harekette devrimci kimlik yoktur bence. Bu harekette örgüt sorunu yapısal bir sorunduysa, bu hareketin değil devrimci sınıf kimliği, proleter sınıf kimliği, bence bir devrimci kimliği bile yoktur. Örgüt fikrinin yerleşmiş bir bilinç olmadığı bir harekette devrimcilik ya yoktur ya da bir niyet olarak başlar, ama hiçbir biçimde oluşmaz. Bayrak bir yerde teslim edilir. İddia bir yerde bırakılır demek istiyorum. Olumlu aydın yönelişi ya da olumlu kadro yönelişi bir tutarsız aydın oportünizmi olarak dağılır, iflas eder gider.

Bütün bunlar bizim açımızdan geride kalmış tartışmalardır. Yoldaş bir örgüt üyesidir ve bu konferansın delegesidir. Düşüncelerini söyledi ve daha da söyleyecektir. Yoldaş ayrıca, kalemini kullanma, bütün bunları yazılı olarak ortaya koymak hakkına ve olanağına fazlasıyla sahiptir. Ama bizim hareketimizin yalnızca Olağanüstü Konferansta değil, onu önceleyen bir yıl içerisinde ve Olağanüstü Konferansta genişçe tartıştığı bu meseleleri yeniden tartışarak vakit öldürmeye ihtiyacı yoktur. Biz geride bıraktığımız süreçleri ve sorunları yeniden tartışmak durumunda değiliz. Bizim sorunumuz şimdi başkadır. Yola çıktığımızda bu hareketin ideolojik kimliğiyle bütünleşmiş üç tane örgüt kadrosu olsaydı, bu hareket şimdi kaç yıl önce parti olmuş, Türkiye sol hareketini ya kazanıp almak ya da kendi bayrağı altına itmek noktasında büyük bir gelişme başarısı göstermiş olacaktı. Bundan da hiç kuşku duymuyorum. Bunu ne sosyalizmin tarihsel yıkılışı üzerine yaratılan cereyan, ne de sınıf hareketinin bugünkü kısırlığı engelleyebilirdi. Bunu söyleyebiliyorum, çünkü en elverişsiz koşullarda, en zayıf güçlerle bu hareket bugünkü düzeye ulaşmayı başarmışsa, öyle bir durumda ne olacağını kestirmek hiç de zor değildir.

Kadro sorunları üzerine tartışmalara devam

Nadir: Yoldaşlar, ben önderlik ve kadro sorunları üzerine konuşacağım.

Olağanüstü Konferans sonrasında bizi bir dizi güçlük bekliyordu. Yalnızca konferans öncesi dönemde MK'nın bir bölümünün yolaçtığı sorunlardan kaynaklanmıyordu bu güçlükler. Konferans sürecinde de geçmiş dönemin sorunları tüm kapsamıyla irdelenememiş, bir takım sorunlar yeterince tartışılmamıştı. Konferans sonrasında örgütte, önderlikle ilişkili olarak acaba sorularıyla birleşen bir güven sorunu vardı.

Konferansta bir takım sorunlar yeterince irdelenememiştir dedim. Tasfiyeciler yalan ve spekülasyona dayalı yoğun bir kampanya üzerinden bir çok şeyi çamura bulayarak gitmişlerdi. Maalesef konferans platformumuzda bunlarla her bakımdan hesaplaşmak ve gericiликlerini onların önünde ortaya koyarak bunun daha sonraki dönemde yaratacağı sorunları ortadan kaldırma imkanından yoksun kaldık. Çünkü daha ideolojik tartışmaların ilk evresinde bunlar dayanma gücü gösteremeyip kaçtılar. Bu durum, geçmiş dönemde yürütülen gerici propagandaların etkilerini o platformda kırarak geride bırakmayı büyük ölçüde güçleştirdi. Eğer böyle bir tartışma imkanı olabilseydi, güvensizlik öğeleri taşıyan bakışlara önden tutum alabilmek mümkün olabilirdi. Ama tutanaklardan da anlaşılacağı üzere, tasfiyecilerin daha ideolojik mücadelenin ilk evresinde kaçmalarının ardından, konferans EKİM'de önderlik sorunlarını tartışmak durumunda kaldı. Bence bu bizim için önemli bir dezavantajdı. Bir tarafta tasfiyeciliğin yarattığı tahribat, öte tarafta da tasfiyeciliğin bu hareketin zaafları temeli üzerinde ortaya çıkmış olması sözkonusu idi. Bunlar yeterince kavranamamıştı ve bu bir takım tereddütler yaratmıştı. Yıpranmış bir MK gerçekliği üzerinden yeni göreve talip oluyorduk. İşimiz zordu, ama bu zorluk hiçbir biçimde bizi ürkütmüyordu. Tasfiyeciliğe karşı mücadele eden, bu hareketin ideolojik çizgisine sahip çıkan bir takım ileri yoldaşların desteğini alabildiğimiz koşullarda, bizim için sorun nispeten kolaydı. Hareket görünürde güç kaybetmişti. Ama bunlar hareketin görevlerini omuzlama konusunda zorlanan ve çözümünü sağlıksız yollarda arayan güçlerdi. Bunlar şahsında ayak bağları tanımlaması gerçekten yerli yerine oturuyordu; hareket ayakbağlarından kurtulmuştu.

Konferans sonrasında ileri kadrolardan ve onlar üzerinden örgütün kadro potansiyeli ve çevre ilişkilerinden alınabilecek destek bize büyük imkanlar yaratacaktı.

Olağanüstü Konferans sonrasında örgüt gerçekten bir seferberlik içerisine girdi ve pek çok devrimciyi şaşırtabilen bir takım gelişmeler kaydedildi. Neydi şaşırtıcı olan? Görünürde örgüt güç kaybetmişti. Ama aynı dönemde, İstanbul üzerinden söylüyorum, önceki 7-8 aylık süreçle kıyaslanamayacak bir pratik performans sergilendi. Bu gerçekten de bir şaşkınlık yaratmıştı. Bu durum, yalnızca sol kamuoyu nezdinde değil, örgüt içinde de soru işaretlerinin yavaş yavaş ortadan kaldırılması imkanını verdi bize. Bir takım tereddütlü insanlar bu dönemden sonra tereddütlerini terketmeye ve çalışmanın altına girmeye başladılar. '93 yılını, tam da Olağanüstü Konferansın sağladığı dinamizm üzerinden, birleşme ve kenetlenmeyi başararak geride bıraktık. Ciddi bir mesafe alındı. Örgüt planında önemli bir mesafe alındı. MYO'nun dağıtımı açısından belli bir mesafe alındı. Çevre ilişkilerinin gelişmesi açısından belli bir mesafe alındı. Ama '93 yılının sonuna geldiğimizde, belli bir doyum noktasına ulaşılmıştı. Artık bir sıçrama yapmak gerekiyordu. Mevcut örgütlü potansiyelimizi fabrika çalışmasına yöneltebilirsek, bu sıçramayı başarabilecektik. Örgütün yönünü hızla sınıf kitlelerine çevirebilmek ve 1. Genel Konferansın da tartıştığı sınıf çalışmasını örgütlemeyi başarabilmek gerekiyordu. Bu fabrika çalışmasının örgütlenmesi, sınıfa dönük politik faaliyet, politik müdahale temeli üzerinden bir politik önderlik kapasitesinin yakalanabilmesi demektir. '94 Dönemeci, perspektifli bir çalışmayla bunun elde edilebileceğini vurgulayan bir başyazıdır.

Ancak sonraki süreçte ciddi bir takım güçlüklerle karşı karşıya kaldık. Birincisi, örgütü fabrika zemini üzerine oturan bir çalışmaya yöneltmekte zorlandık. Bütün ısrara rağmen bu meselede yakın dönemde atılan adımlar hariç kayda değer bir mesafe alamadık. Bunun nedenlerinden birisi, mevcut örgütlü güçlerimizin hareketin geçmiş dönemde sürdürdüğü faaliyet tarzı içinde şekillenmiş olmasıydı. Bu genel bir siyasal faaliyetti ve tekyanlı

bir gelişmeyi ifade ediyordu. Bunun aşılabilmesi için kadrolarımızın yenilenme gücünü gösterebilmeleri gerekiyordu. Dönüp sürecimize bakıldığında, örgütümüzün geçmiş faaliyet içinde şekillenmemiş güçlerinin yeni dönem çalışmasına belli bakımlardan daha kolay uyum sağladıkları, ama ileri kadro olarak tanımladığımız ve hareketle bütünleşme süreci itibarıyla daha uzun bir geçmişleri olan kimi yoldaşların böyle bir çalışmaya uyum göstermekte zorlandıkları, hatta eski tarzda ısrar anlamında da belli bir tutuculuk gösterdikleri gözlemlendi. Bunun yeni dönemdeki faaliyetin örgütlenmesini önemli ölçüde etkilediğini düşünüyorum.

Dün bir yoldaş iki konferans üzerinden bir kıyaslama yapmıştı. 1. Konferans sonrası dezavantajımız, MK'nın bir iç bölünmeye uğramasıydı. 2. Konferans sonrası sürecin ayırdedici özelliği ise, yeni MK'nın kendi içinde kenetlenerek çıkması, iç ideolojik birliğini gerçekleştirmiş olmasıdır. Bu sonraki süreci daha kolay kucaklayabilme, önderlik görevlerini yerine getirebilme imkanı demektir.

Önderlik tartışması bu hareketin bir dönem çubuk bükme anlayışı üzerinden fazlasıyla gündemine aldığı bir sorundur. O dönem hareketin zaaf gösterdiği en temel alandır. Bu sorunun çözülmesi hayati bir önem taşımaktadır; dolayısıyla da kavranacak halkadır. Kavranacak halkaya yüklenirken ölçünün bazı bakımlardan kaçması da belli sınırlar içinde anlaşılmalıdır. Ama tam da bu noktada bütünlüklü bakışın devrimci kadrolarda mutlaka korunabilmesi gerekir. Oysa önderlik üzerine yapılan tartışmalar, bizim ileri kadro olarak tanımladığımız kesim üzerinde, giderek kendi görev ve sorumlulukları alanında bir zaafiyete ve bu tartışmaları bir mevziye dönüştürme gibi bir eğilime yolaçabilmiştir. Herşeyi önderlikten beklemek gibi bir garip tutuma neden olabilmıştır. Ya da aksaklıklar böyle gerekçelendirilebilmiştir. Bunu anlamakta gerçekten güçlük çekiyorum. Konferansa sunulan metinde; hareketin çizgisi genel esasları üzerinden ortaya konduktan sonra artık belirleyici olan kadrolardır denilerek Stalin'den aktarma yapılıyor. Bizim gerçekliğimiz üzerinden bakıldığında, hareketimiz ideolojik bakımdan üstünlüğü, kadrolarımız bu bakış-

açısıyla birleşmeyi başarabildiklerinde bunun en büyük avantajımız olduğu, tartışmasız bir gerçektir.

İkincisi, politik yol göstericilik anlamında, öncesi bir yana, özellikle '94 yılı, bu hareketin tarihinde önemli adımların atıldığı bir yıldır. Önderliğin politik gelişmelere, süreçlere ve temel taktik sorunlara büyük önem verdiği, harekete müdahalenin önünü açmak için bir takım temel noktalarda açılımlar yaptığı örgütte paylaşılan bir düşüncedir.

Peki bu temel politik bakışlar üzerinde politikanın özgüleştirilmesi sorununda önderlik gerekeni yapmış mıdır sorusunu şimdilik açık bırakarak konuşmamı sürdürmek istiyorum. Bugün elimizde birikmiş bir kadro gücü ve potansiyeli var. Geline yerde önemli sayılabilecek çevre ilişkilerimiz var. Bir ilk tınak, bir ilk destek çerçevesinde anlamlı sayılabilecek işçi ilişkilerimiz var. Fabrika ilişkilerimiz var. Bir takım yerlerde fabrikanın içinde ilişkilerimiz yok ama ilişki kurmak imkanlarımız var. Dolayısıyla politika yapmanın güç sorunu olduğu meselesi doğru anlaşılacaksa eğer, bugünkü örgüt gerçekliğimiz içinde bugün böyle bir sorunumuz yoktur. Herşeyden önce İstanbul açısından bunu söyleyebilirim.

Öte yandan, bu örgütün maddi ihtiyaçları hep merkezi imkanlarla karşılanmıştır. Teknik bir takım başka ihtiyaçlar merkezi olanaklarla karşılanmıştır. Dolayısıyla bir örgütün çalışabilmesi için yapılabileceklerin azamisi bu açıdan da yerine getirilmektedir.

Tüm bunlardan sonra dönüp, "yine de sorun önderlik sorunudur" demek, bence Olağanüstü Konferans döneminin yeterince kavranamamasına dayanıyor. Orada bizim örgüt zayıflığımız yeterince bilince çıkamamıştır. Bu birincisi. İki, böyle düşünen yoldaşların, sınıfsal konumdan da kaynaklanan, ideolojik bakışında bir çarpıklık olduğunu düşünüyorum. Temel sorunu burada aramak ve burada çözmek gerekiyor. Çünkü bütün bu saydıklarından sonra, gerçekte çözücü halka artık mahalli önderlik ve kadro sorunudur. Bizim dönüp buraya yüklenmemiz gerekiyor. Bir merkezi önderliğin önden, partinin pratik çabalarından kopuk olarak politikaları özgüleştirmediği görülmemiştir. Zira politika pra-

तिकte özgülleşir. Politika somut alanlarla ve somut sorunlarla birleştiği ölçüde özgülleşir. Bunu yapacak güçler ise bellidir, mahalli örgütlerdir. Bu kademenin aksadığı yerde, bir önderliğin (isterse 20 kişiden oluşsun) politikaları özgülleştirmesi düşünülemez.

Nedir politikanın özgülleştirilmesi? Bugün işçi hareketi bir tensikat, bir özelleştirme, bir sıfır sözleşme vb. sorunuyla karşı karşıyadır. Buna ilişkin temel tutumlar ortaya konmuşsa eğer, bunun üretim alanlarında ve hareketin seyri içerisinde özgülleşebilmesi bir müdahale sorunudur. Bu müdahaleyi yapabilecek güçlerin varsa bu politikayı özgülleştirirsin. EKİM'in geçmiş süreçlerine bakın. Örneğin '90 yılı öncesinde EKİM'de harekete müdahale diye bir sorun yoktu. Çünkü henüz o müdahaleyi yapabilecek güçler az çok ortaya çıkabilmiş değildi. Ancak bu aşamadan sonra belli güçler ortaya çıkıyor. Dolayısıyla artık hareketi yorumlayan ve ona genelden bakan değil, içten müdahale edebilen bir aşamaya ulaşılmıştır. İlk örgütsel oluşum imkanlarının elde edildiği aşamadır bu. Olağanüstü Konferanstan sonra belli bir toparlanma süreci yaşamak zorunda kaldık. Ama bu aşamadan sonra güçlerimizin hızla bir müdahale çabası içerisine girebilmesi gerekiyordu. Tam da bu çaba içinde politika özgülleştirilebilir, yeniden üretebilirdi.

Ben önderlik tartışmasının yarattığı bir takım sonuçlara pratik örnekler vermek istiyorum. Belli bir alan değerlendirilir ve somut bir fabrika çalışmasına yönelmesi istenir. Bu kabul edilir ve ilgili organda tartışılacağı söylenir. İlgili organın kendi çalışmasını buna uygun düzenleyeceği de vaadedilir. Ama bir türlü bu tartışılan biçime uygun düzenlemeler yapılmaz. Ya da şöyle bir örnek vermek istiyorum. Bu hareket eldeki güçleri ihtiyaçlar çerçevesinde mevzilendirmek durumundadır ve bu pratik olarak da MK'nın sorumluluğundadır. Ama biz bir kadroyu bir yerde konumlandırmak istediğimizde, o kadro bize "hayır ben bunu doğru bulmuyorum" diyebiliyor.

Bir örgüt eğer, belli kurumlarıyla oturabilmişse, kadrolarıyla az çok buluşabilmişse ve geleneklerini oturtmaya başarabilmişse, bu noktadan sonra bu tür şeylere tahammül göstermemesi

gerekıyor. Ne var ki, tasfiyeciliğin bozup bulandırdığı kafaları biraz duru hale getirmek, biraz netleştirebilmek de, ha deyince olmuyor. Ama artık bu hareketin mesafe alarak bu sorunu geride bırakması gerekiyor. Bu noktada Mesut yoldaşla özel bazı tartışmalarımız olmuştur. Bir çok bakımdan aksamalar var. Ama bu aksamaları giderebilmenin bir tek yolu vardır. Yüklenip mesafe alabilmektir. Biz yüklenip mesafe alabildiğimiz ölçüde, devrimci kadrolarla bütünleşme imkanlarını da daha ileri noktalarda elde ederiz. Ama biz mesafeyi alamadığımız ölçüde de, bu insanlarla olan problemlerimize yapacağımız vurgu, ya da buna yüklenmemiz, sorunları arttırmanın ötesinde bir sonuca yolaçmaz bugün için. Mesafe alma üzerinden iç birliği güçlendirmek ve tam da bu temel üzerinden kazanmak, Olağanüstü Konferanstan sonra bizim için temel bir kaygı olmuştur. Çünkü bunun başka bir yolu yoktu gerçekten.

Normalde kuşkusuz bir örgüt görevlerini koyar; kadrosunu görevlendirir ve görevlerini yapmasını ister. Tam da bu noktada, görevlerini yapmayan kadroya gerekli tutumu almasını da bilmeyi başarabilmek zorundadır. Dün belli bazı nedenlerden ötürü yapamadığımız şeyi, bugün, bu hareketin gelinen noktadan sonra yapmak imkanlarının olduğunu, dolayısıyla bu ilişkinin de artık değiştiğini, değişmek zorunda olduğunu, rahatlıkla söyleyebilirim. Ama dün işte bu tarzda ortaya koyamazdık. Örneğin kendi görevlerini belli bakımlardan aksatan ve sonra da bunu hukuki gerekçelerle izah eden anlayışları dün de tümüyle hoşgörmüyorduk. Ama bir ölçüde, bunu kendi içinde çok büyük bir problem haline de getirmiyorduk. Çünkü sürecin nereden aksadığı, olayın neden böyle yaşandığı konusunda az çok kafamız netti. Belli bir aşamadan sonra, özellikle bugünden sonra, herhangi bir hukuki izahın örgüt sorumluluklarını yerine getirmemenin dayanağı haline getirilmesi bu örgüt gerçekliği içerisinde kabul edilemez. Özellikle bu aşamadan sonra bunun kabul edilebilmesi, gerçekte bu hareketin kendi süreçlerini kendi eliyle zaafa uğratması demektir.

Ben EKİM'de süreçlerin yalnızca Olağanüstü Konferans ön-

cesi dönemde değil, aslında daha eskilerde de belli bakımlardan tahrip edildiğini düşünüyorum. Kendi zemini ve kendi süreci üzerinde biz bunu anlamak zorundayız. Ben döüp bakıyorum. Örneğin bu harekette bugün, bu örgütün saflarında bugün bir konformizm varsa, bir rehavet varsa, bunun geçmiş süreçlerde de belli bağlantılarının olduğunu düşünüyorum. Nedir bu? Şimdi bir örgüt kadrosu ve bu bir takım yönetici görevlerdedir, bu yönetici görevlerdeki kadro, eğer 2 yıl boyunca kendi görevlerinden istifa ediyorsa, ve iki yıl boyunca yine de bu örgütün saflarında kalabiliyorsa, en azından böyle bir görüntüyü sergileyebiliyorsa, bunun sonraki dönem içerisinde şekillenen insanlarda ciddi etkisinin olmaması düşünülemez. Bu birinci noktadır.

Ama ikinci nokta, tam da bu aynı konum, ideolojik ve siyasal perspektifler planında kendi ifadesini bulmuş mudur? Bulamamıştır. Hareket bu noktada dirençli olmuştur, bu noktada devrimci bir tutumu ısrarla sürdürebilmiştir. Ama pratik bir tutum boyutuna vardırılmadığı ölçüde, bunun hareketin içerisinde bir zehir, bir virüs olarak dolaşması da engellenememiştir bence. Konformizmi tartışırız. Bu hareketin içerisinde konformizm, örneğin Nesimi şahsında kendi ifadesini çok rahatlıkla bulabilmiştir. Genel perspektifler planında eleştirmek yetmiyor. Bunu somut pratik tutumlara dönüştürebildiğin ölçüde, sen kadroları dönüştürme imkanı elde edebilirsin. Bunu yapamadığın ölçüde ise, onların bir virüs olarak hareketin içerisinde dolaşmasını engelleyemezsin. Bu mutlaka sonuçlarını yaratır. İşin bu noktasını Olağanüstü Konferans yeterli açıklıkla tartıştığımızı düşünüyorum. Sorun bundan böyle gereklerini daha titiz bir biçimde gözetmekte odaklanıyor.

Kazım: 2. Genel Konferans seçilen yeni MK'dan da bunu özel olarak talep etmişti.

Mesut: Neyi talep etmiştir?

Kazım: Böylesi kadrolara tutum almayı talep etmiştir de, Nadir yoldaş pratik tutumlarda ne kadar kararlılık göstermiştir bu noktada?

Nadir: Bu başka birşey“İleri

“İleri kadrolar” ve geri tutumlar

Cihan: Şimdi bu konuda araya girip bir çift söz söylemek istiyorum. Bu ileri kadrolarımız sağolsunlar, çok akıllı oldukları için, görevlerini aksatan kadrolara karşı örgüt değerleri ve ilkele-ri ya da daha genel planda örgüt disiplini çerçevesinde nasıl davranılması gerektiği konusunda bize ısrarla akıl veriyorlar. Çünkü biz o akıldan yoksunuz! Kendisine verilen görevi ikide bir tartışma konusu eden bir kadroyu, kulağından tutup üyeliğini gözden geçirme bilincinden çünkü biz yoksunuz! Kendisinden ısrarla çalıştığı ille ilgili rapor istenen bir yoldaşın, aylarca bunu ihmal etmesine karşı alınması gereken tavrın ne olduğu bilincinden çünkü biz yoksunuz! Hareketin yöneliminde önemi özellikle belirtilmesine rağmen, ‘94 dönemecinin dönülmesinin temel koşulu olarak tanımlanmasına rağmen, elindeki güçleri sınıf çalışmasına etkin bir biçimde yöneltmek politikasına ve direktifine uygun davranmayan kadronun kulağından tutulup bir tarafa konulması gerektiği, böylelerinin taşıdığı o “ileri kadro” yaftasını da yırtıp bir tarafa atmak gerektiği bilincinden çünkü bu MK yoksundur!

Biz bunlardan hep yoksun olduğumuz içindir ki, çok akıllı bazı yoldaşlarımız durmadan bize buna niye müdahale etmiyorsunuz? Buna niye tavr almıyorsunuz? Bunu niye cezalandırmıyorsunuz? diye sorup duruyorlar. Bunu diyen, bu kadar ucuz ve kolay sorular sorabilen insanlar, demek ki EKİM’in bugüne kadar gelmeyi nasıl başardığını da hiçbir biçimde bilmiyorlar. Biz böyle insanlarla boğuşa boğuşa bugüne geldik. Onların bütün bu zaaflarına, ihmallerine, kendi görevlerine karşı sorumsuzluklarına rağmen, onların katkılarından da yararlılara yararlına geldik. Bunlar bu hareketin ileri kadroları. Adım başı hata yapıyorlar yoldaşlar. Biz onları her hatadan dolayı cezalandırmaya kalksaydık, bu örgütte kan gövdeyi götürürdü, elde kadro kalmazdı. Bu çok akıllı yoldaşlarımız, bu anlamda bir müdahale, yani bu artık bir cezayı uygulamak oluyor, konusunda döne döne bize akıl vereceklerine, kendi sorumlulukları neyse, örgüt bilinci çerçevesinde bu sorumluluklara birer devrimci gibi sarılmaya bak-

salardı, bu tartışmaların hiçbiri de bugün olmazdı. Mesele onların o bize vermeye çok eğilim duydukları akıllarını doğru ve amaca uygun bir biçimde kullanmalarında odaklaşıyor. Bunu yapmamalarında odaklaşıyor. Ne yapıyorlar peki onlar? Önce problem yaratıyorlar. Sonra bu problem üzerine bir tartışma yaratıyorlar. Sonra da bu problemin çözümünün en “kolay” yolunu öneriyorlar. Nedir mesela? İK feshedilsin! Ne de kolay bir çözüm! Aslında bunda samimi de değildirler, zira istedikleri şeyin kolay yapılamayacağını pekala bilmektedirler. Ya da örneğin üyelik konumuna ilişkin cezai bir uygulama, gerektiğinde ihraç istemektedirler. Buna biz de dahiliz, diyebilmektedirler.

Aslında bunu istediklerinden falan da değil. Zira onlar çok değerlidir, onların konumları çok önemlidir! Onlar vazgeçilmezdir! Değil onların üyeliği üzerine bir tartışma, onların pratikleri üzerine bir tartışma bile kıyametlere yolaçmaya yetebilmektedir. Ama maksat eleştirin devrimci gereklerini geçiştirmek, “o halde tavır alın” samimiyetsizliği içinde boğmaktır. Ama maksat, MK'nın sorunları hep görmesi, ama bu sorunlara hep seyirci kalması, bu sorunlara yönelik bir irade ortaya koymak gücünden hep yoksun olmasıdır. Ve nihayet maksat, bu sözde kolay çözüme başvurulmadığı için de, dönüp burada bir kez daha MK'ya, bir kez daha önderliğe fatura çıkarmaktır. Asla bunlar ceza meza beklemiyorlar. Çok çok kendi dışındaki insanlar için bekliyorlardır. Başkalarının zaafı sözkonusu olduğunda, son derece keskin gözleri vardır bunların. Ama kendilerinin kabak gibi orta yerde duran zaafı konusunda, en ufak bir devrimci tutumları yoktur.

Ben bunu İst-İK'da ibretle gördüm. Yani İK zaaf göstermiştir, görevlerini yapamamıştır da, bireyler yine de kendi işlerini yapmıştır. Olay böyle açıklanabiliyor! Acaba? Tam da bireyler kendi işlerini yapmadıkları için İst-İK öylece kilitleniyor. Devrimci sorumluluk ve faaliyet insanları birleştirir. Bunu aynı yerde bulunan bir alt komite üyesi bana o kadar vurucu bir biçimde özetledi ki! Yoldaş, 4 ay boyunca tartıştık durduk diyor; tartıştıkça battığımızı farkettilik; benim örgüte bakışım da çarpıklıklar ortaya çıktı; bu örgütün bu işi yapıp yapamayacağı konusunda te-

reddüte düştüm, diyor ve ekliyor. Ne zaman ki, son iki aydır pratiğe yöneldik, birlikte iş yapmanın ve sonuç almanın heyecanını yaşadık, işte o zaman bir sürü tartışmanın ne kadar anlamsız ve boş olduğunu şaşırarak gördük. Ve birbirini boğazlayan yoldaşlar olarak şimdi kenetlenmiş bir vaziyetteyiz. Sonuç olarak, mesele pratikte çözüldü diyor, gevezelikle çözemedik, çözemedik de...

İst-İK bu kavrayıştan yoksundur. Problem budur. Sadece İst-İK değil, bu çok akıllı ve akıl hocası ileri yoldaşların büyük bir bölümü de bu bakıştan yoksundur. Buna Kazım yoldaş da dahildir. Bu yoldaş kendi kafasından bakıyorsa, kendi ölçülerine göre kendisi kırk kere ihracı haketmiştir. Zira kendisi disiplinsizliğin ve sorumsuzluğun bu örgütteki numunelerindedir. Ama bu yol amaca uygun değildir, o çok sözü edilen devrimci sorumlulukla gerçekte bağdaşmaz. Yani kelleleri uçura uçura bir örgüt bir yere gitmez. Olsa olsa bir terör rejimi yaratır. Bugünün Türkiye'sinde de ve devrimciliğin bugünkü tarihsel evresinde de, doğrusu kadrolara karşı ihraç tehditinin hiçbir yaptırımcı yanı yoktur. İnsanlar kolaylıkla bir örgütün kapısını vurup çıkabilmektedirler. '80 öncesinin devrimci yükseliş ortamında, değil bir kadronun ihracı, bir ihmalden dolayı tartışılması bile o kadroyu müthiş sarsıyordu. Şimdi nerede? Şimdi bu meseleler hiç tartışılmıyor. Bu yazıda da vardır. Onların altını bir kaç değişik renkli kalemle döne döne çizmenizi öneriyorum. Bu hiç de yararsız olmayacaktır. 12 Eylül yenilgisinin etkilerini yaşayan, ardından '89 çöküşünün etkisini yaşayan, ardından bu ülkede yeni bir devrimci yükselişin gerçekleşmemesinin etkisini yaşayan bir insan gerçeğiyle karşı karşıyayız. Burada küçük-burjuva sosyal yapıdan gelen, küçük-burjuva kültürel şekillenmişlikten gelen, eski küçük-burjuva devrimciliğinin izlerinden gelen sorunları bunlara ekleyin.

“İleri kadrolar” probleminin mahiyeti üzerine

Bugün kadro probleminin kavranacak halkalarından biri de “ileri kadro” problemidir. Çünkü bunlar aynı zamanda bizim kad-

ro gerçekliğimizi bozan ögelere dönüşmüşlerdir. Hareketin ideolojik kuvvetiyle kazandığı güçleri, bir dönem sonradan tasfiyeci MK güçleri bozuyordu. Şimdi bu aynı risk “ileri kadro” gerçekliği üzerinden vardır. Dün Sidar yoldaş örneğini onun için verdim. Belli bir bölgede birikmiş güçlerin, onların doğru kullanılması durumunda ne hale geleceğini, kullanılmaması durumunda ne hale geleceğini, bu örnek pratik olarak göstermiştir. Müdahale, müdahale deniliyor. İşte bu müdahalenin ilk adımınıdır.

MK bu “ileri kadro” gerçeğini mutlaka çözümlmeli, “ileri kadro” gerçeğini bundan böyle yalnızca tırnak içerisinde kullanılmalıdır. Çünkü o artık olumsuz anlam yüklü bir kategoriye dile getirmektedir. Benim şu anki tüm tartışmamın anlamı da yalnızca budur. Bunlar hepsi MK üyeliği potansiyeli taşıyan insanlardır. Eğer böyle insanlarsa, eğer meseleleri gerçekten biliyorlarsa, onların bu politikaları alıp özgüleştirememelerinin gerisindeki engel nedir? Yetkileri mi yoktur? Görev alanları mı belirsizdir? Elleri yaygın organları mı yoktur? Elleri mali kaynakları mı yoktur? Bu hareket onları baskı-dağıtım açısından yoksun mu bırakmıştır? Bu hareket onları en basit teknik ihtiyaçlardan bile, partizan teksirinden bile yoksun mu bırakmıştır? Üç kişilik MK’da, bir yoldaş bunların iki günde bir aksayan dağıtım randevularını onarmakla meşguldür. Böyle bir MK neyi yerine getirebilir yoldaşlar? Hangi göreve yetişebilir? Bu yoldaşlar ama bu tür aksaklıklarda hiçbir sorumluluk almamaktadırlar. Altındaki kadro için, ben ona söylemişim de gitmemiş, diyebilmektedir. İşte senin elindeki kadro gerçeği budur. Senin o kadroya verdiğin bilinç de budur. Onda yarattığın disiplin anlayışı da budur. O kadroya verdiğin sorumluluk anlayışı da budur.

Politikanın özgülleştirilmesi deniliyor. Biz burada özgülleştirme imkanları konusunda birşeyler söylüyoruz. *Komünist Bir Siyasal Sınıf Örgütü İçin!* yazısı bu hareketin en temel belgesidir yoldaşlar. İdeolojik içeriği müthiş bir kuvvettir. Bundan zerre kadar bir kuşku duymuyorum. Yeni okumuş bir insan olarak söylüyorum. Bu örgütün kadroları tasfiyecilik döneminde bu örgütü desteklediler, ama bu yazıyı çok az anladılar. Ben kadro gerçe-

ğimizin veciz bir ifadesi sayıyorum bu yazı karşısındaki tavrı. Bu yazıyı kırk kere okumuşumdur. Bu konferans vesilesiyle yeniden okuduğumda büyük bir heyecan duyuyorum. Çünkü ben yazının fikirlerinin arka planını çok iyi biliyorum. Ve ben insanların bunu anlayamamasını, ona ulaşamama olarak değerlendiriyorum. Bakınız ne deniyor?

“Nispeten pratik bir alana ilişkin gibi görünen bu zaafın gerisindeki asıl neden de yine ideolojik zayıflıktır. Bir hareketin temel ideolojik çizgisi yeterince sindirilemediği sürece, onu özgül alanlara uyarlamak ve ona bir pratik uygulama gücü kazandırmak da olanaklı olmayacaktır. (Demek ki bir, çizginin sindirilmesi, şimdi ikincisine geliyorum) Bunu kolaylaştırmanın (yani pratik alanda uygulama gücü kazandırmanın) bir yolu, bir ideolojik çizgiyi sürekli geliştirmek, ayrıntılarda işlemektir. Ama bir türlü kavranamayan bir diğer yolu ise, bir çizgiyi ayrıntılarda işleyebilmenin çok büyük ölçüde, onun konulmuş bulunan genel çerçevesinden çıkan ilk sonuçlarını pratikte gerçekleştirmek çabasıdır.” (*İç Yazışmalar-İç Çatışmalar* içinde, Eksen Yayıncılık, s.191 -Red)

Bu olmadığı sürece asla onu özgüleştirmek imkanı bulunamayacaktır. Bu materyalist düşüncenin çok temel bir unsurudur. Teori soyutta gelişir, pratiğe doğru akar. Pratik teoriyi düzeltir, zenginleştirir. Bu arada boşluklarını açığa çıkarır, yanlışlarını görülebilir hale getirir. Güçlü yanlarını ise derinleştirmek imkanı verir. Sen genel çerçeveyi, genelde konulmuş çerçeveyi pratiğe uygulamak ve pratiğin gerçekliğiyle buluşmak, yani davranmak iradesi göstermediğin sürece, bu genel çerçeve bu genelliği içinde kala kalır. İşte tam da burada, mahalli örgüt ve kadro sorunu ortaya çıkıyor. Önderliğin genelde koyduğu çizgi genelliği içerisinde dönüp durur. Bir de altta olup bitenin bilgisini vermek, yani MK'yı bu özgüleştirmeyi kolaylaştıracak bilgiyle donatmak anlamında da ciddi zaaf varsa, bu imkan zaten tümünden kaybolmaktadır. Ankara'nın özgülünü biz Ankara'dan öğrenebiliriz. Ve Ankara gerçekten özgül bir çalışmayı gerektirmektedir. Çukurova özellikle özgül bir çalışmayı gerektirmektedir. Çukurova üç milliyetin anlamlı bir denge ile birarada bulunduğu,

Kürtlerin çok özel bir ağırlık oluşturduğu ve ulusal harekete belli bir destek verebildiği, işçi sınıfının belli bir ağırlıkta bulunabildiği, tarım emekçisinin belli bir ağırlıkta olduğu bir alandır. Çok karmaşık, çok özgül bir alandır. Buranın ayrıntılı bir bilgisi ve değerlendirmesi talep edilebilir, edilmeyebilir. Ama ileri kadro gerçekliğinin bir anlamı varsa, böyle bir kadro hareketi bu noktada beslemeyi sürekli bir sorumluluk olarak algılar. Sen Gebze gerçeğini değerlendiremezsen, sen 20 Temmuz gerçeğini değerlendiremezsen, sen Şubeler Platformu olayını değerlendiremezsen, sen Pendik direnişi gerçeğini değerlendiremezsen, bu durumda sen hangi özgül politikayı hangi temelde yürütüceksin? Sen işçi sınıfının bugünkü çok özgül durumunu nasıl teşhis edebilir ve nasıl bir değerlendirmeye konu edebilirsin? Bunu da başkası, bunu da merkezi önderlik yapacaksa, senin görevin nedir? Organik bir bütün olan örgütsel yapı içerisinde senin sorumluluğun, senin fonksiyonun nedir? Herşey bir yana, bu durumda sen niye “ileri kadro”sun?

EKİM’i örgüt alanında çok zayıf gören bazı yoldaşların, aslında kendilerinin gerçek bir örgüt bilincinden yoksun olduklarını vurgularken de ben, tam da bunu anlatmaya çalışıyorum. Burada örgüt bilinci yoktur işte. MK’yı mahalli örgütün yerine, hücrenin yerine ikame eden bir anlayışta, gerçekte örgüt kavrayışının zerresi yoktur. Orada örgüt bitmiştir, ya da başı sonu MK’-dan ibaret görülen ucube bir örgüt anlayışı sözkonusudur. Bir kadronun yapabileceği, mahalli örgüt kadrolarının yapabilecekleri görevleri de MK yapacaksa, ki yapamaz zaten, yapması mümkün değildir, örgüt biter orada. Örgütte fonksiyonlar diye birşey kalmaz. Kademeler diye birşey kalmaz. Sorumluluk alanları diye birşey kalmaz. Örgütün o toplam organik birliği burada gümler, bir anlamı kalmaz bunun.

Ben pratik yaşamdan bize ulaştırılmış en ufak bir ipucunun daha genel bir politikayı özgülleştirmek için mümkün merteye değerlendirildiğine inanıyorum. Sidar yoldaş diyaloglarımızdan bilir. Yoldaş diyorum, ben 5. bölgeyi biliyorum, çünkü 5. bölgeden yoldaşla hep görüşme imkanı bulabiliyorum. 6. bölgeyi bir

yoldaş yazdı, onu biliyorum. 2. bölgeyi sen yazıyorsun. Ama 1., 3., 4., bölgeyi bilmiyorum ve çok merak ediyorum. Her vesileyle bu Şubeler Platformundaki gelişmeleri merak ediyorum. Ben hala da 1., 3., 4. bölge hakkında birşey bilmiyorum yoldaşlar. Gerçekten birşey bilmiyorum. Bu durumda ben şimdi nasıl bunun üzerine genelleşmiş bir politika üreteyim? Siz bir olayın bilgisine hakim olmadan onun tahlilinin mümkün olabileceğini düşünüyor musunuz? Sorun Türkiye gerçekliği olsa, bir takım temel incelemelerden kalkarak teorik bakışı da kullanarak bir takım sonuçlara varabilirsiniz. Çıkacak sonuç, gene genel çerçevede bir görüş ya da politikadır. Ya da diyelim işte tarihin bir takım genel süreçleri olsa, eh kaynakları vardır, ulaşırsın, irdelersin, düşünürsün, birşeyler çıkarırsın. Ama siz 1., 3., 4. bölgeyi bilmeden, bugünün işçi hareketi için önem taşıyan özel bir olayla ilgili özgülleştirilmiş, amaca uygun bir politik tutumu nasıl geliştirebilirsiniz?

Özetle ben; teorik bakışla ve toplumun genel gerçeklerinin, temel sınıf ilişkilerinin ya da siyasal süreçlerdeki genel akışların izlenmesiyle, ortaya teorik bakış ve ilkeler ışığında genel bir takım politikaların konulabileceğini, ama bu politikaların özgülleştirilmesinin ancak örgütün pratik yaşamla buluşabilmesi ölçüsünde, o noktada olanaklı olabileceğini, bu olayın gelişme diyalektiğinin bu olduğunu söylüyorum. Ben bunu böyle biliyor, böyle söylüyorum. Bugüne kadarki bütün bakışım ve deneyimim içerisinde, bütün tarihsel deneyimlerden yaptığım çıkarsamalar temeli üzerinden benim anladığım budur.

Örgüt genel planda ortaya koyduğu politikayı yaşama taşıyamadığı sürece, parti önderlikleri genel politikaları şu veya bu özel alana ya da soruna özgülleştirme gücü ya da başarısı gösterememişlerdir. Ama örgütün bu doğrultudaki en ufak bir adımı ve bu adımın sonuçlarının önderliğe yansımaları, önderlik için, bu politikasının varsa kusurlarını düzeltmesi, isabetli ise, onu yaşamın zenginliğiyle derinleştirme imkanı demektir. Düşüncenin gelişme diyalektiği budur. Teorinin gelişme diyalektiği de budur. Teori hep yetkin kafaların yetkin bir ürünü değildir. Yetkin kafalar teorinin ancak bazı genel sınırlarına ulaşabilirler. Teorik gelişme-

nin zenginleşmesi, onun kusurlarının açığa çıkması, onun boşluklarının görülmesi, onun pratik tarafından hem derinleştirilmesi hem düzeltilmesi (ki teori yalnızca pratikte gerçekleşmez, aynı zamanda pratik tarafından düzeltilir, pratikte arınır), tam da pratik faaliyetle mümkündür. Örgütün pratik faaliyete yönelmesiyle mümkündür. İşte tam da bu çerçevede, “ileri kadro” gerçekliğimiz aksama noktasının çok kritik bir halkasıdır. Onlar ileri kadrolarımızdır. Biz onlardan çok şey beklemek zorundayız. İki bir MK şunu niye yapmıyor, bunu niye yapmıyor diyebilmeleri için, onların kendi üzerlerine düşeni yapmaları gerekiyor.

Örneğin, *MK Değerlendirmeleri, 20 Temmuz Dersleri*, İş, Ekmek, Özgürlük platformu eleştirisi ya da başka bazı meseleler üzerinden örgüt kadrolarının özel eğitimi sorunundan sözedilmiştir. Fakat bunların hiçbiri gerçekleşmemiştir. MK oturup değerlendirmeler yapıyorsa, tahliller ortaya koyuyorsa, teorik arka planıyla içiçe ideolojik polemikler yürütüyorsa, mahalli kadrolara da hiç değilse etrafındaki kadrolara bunu kavratmak görevi kalıyorsa, bu kadrolar bunu yapmıyorlarsa, bunun önderlikle ne alakası var? Bunları kadrolara da kavratması gerekir. İdeolojik eğitimi teşvikse sorun, bu sürekli yapılıyor. İdeolojik çabanın kendisi bile bir teşvik değil midir? Türkiye sol hareketindeki teorik ilgisizliğe ısrarla saldırmanın kendisi bir perspektif vermek değil midir? Geriye yoldaşlar, planlama ve uygulama kalıyor. Planlama ve uygulama mekan alanında olur; ilde olur, hücrede olur, komitede olur. İK'nın işi bu değilse nedir? Bunu yapmıyorsa neyi yapıyor ki?

İleri kadrolarla MK neden bütünleşemedi deniliyor. Evet, MK “ileri kadro”larıyla bütünleşemedi! “İleri kadrolar”ı görev ve sorumluluklarını aksattıkları ölçüde, bu, MK ile ileri kadrolar arasında gerilimlere yolaçtı. Görevlerini yapan her organla biz çok hızlı bir bütünleşme yaşıyoruz. Görevlerini yerine getiren her kadroya biz çok özel bir ihtimam gösteriyoruz. MK'da bu politika çok nettir. Ve bence gerçek bir adil davranış örneğidir. Bizimle en olumsuz anlamda boğaz boğaza gelmiş bir kadro bile, görevlerini yerine getirdiği noktadan itibaren çok olumlu bir biçimde bizim

gündemimize girmektedir. Kazım yoldaşın kendisi buna iyi bir örnektir. Gerçekte bize yaratmadığı sıkıntı bırakmamıştır. Ama biz her zaman yoldaşın olumlu özelliklerine ve bu çerçevede katkılarına değer vermişizdir.

Ben MK'da şu veya bu kadroya karşı herhangi bir husumet ya da katı tavır görmedim. Tersine, görevini yerine getiren, kurlarından kurtulmak eğilimi gösteren her kadroya MK'nın anında olumlu bir yaklaşım gösterdiğinin sayısız örneklerini gördüm. Buradaki pek çok yoldaş üzerinden bunu ayrıca örnekleyebilirim. Biz hiçbir zaman tek yanlı bir davranış içerisine girmedik.

Nadir: Yoldaş benim söyleyeceklerimi önemli bir bölümünü söyledi. Ben yeniden onlara girmiyorum. Ama bir takım muhatapları da bu platformda olduğu için, bazı şeyleri söylemek istiyorum.

Sözgelimi bu platformda bulunan genç yoldaşın teorik sorunlara ilişkin bir bakışı var. Bu harekette teorik sorunlara bir ilgisizlik doğduğunu düşünüyor. Bu değerlendirme yanlıştır. Partileşme sürecinin esas halkası hala da ideolojik-teorik gelişmedir. Ama biz öyle bir noktaya geldik ki, pratik ve politik alanda önümüzü açamadığımız sürece, teorik gelişmeyi de sürdürmemiz mümkün değildir. Senin vurguyu bu çerçeveden anlamaman gerekiyor. Eğer doğru anlar ve örgüt olarak yüklenir, bu aksayan sürecin aksaklıklarını giderir, süreci rotasına sokarsak, güçleri en ileri düzeyde kullanır, tüm enerjiyi en aktif bir biçimde harekete geçirebilirsek, kısacası biz örgüt cephesinde mesafe almayı başarabilirsek, o zaman bu hareket teorik cephede yeni mesafeler almanın imkanlarına da kavuşacaktır. Bu söylenenlerin bu yoldaşın sorumluluk bilincini kamçılması ve bu çerçevede, onun pratik görevlerine daha çok yüklenmesi gerekirken, bazı anlamsız kaygılar sürüp gidebiliyor. Bu bir şey değil, üstelik bunlar uluorta bazı tartışmalara da konu edilebiliyor. Şimdi bu sorumlu bir davranış mıdır? Bir örgüt üyesi kimliğinin davranış biçimi bu olabilir mi?

Öte yandan ise bize, tutum alın, yaptırım uygulayın deniyor. Ama yoldaşlar biz devrimci insanlar değil miyiz? Bir takım

idari tedbirler almak, ceza kesmek, atmak, bu mudur çözüm? Bilincimizi harekete geçirelim, sorumluluklarımıza sahip çıkalım! Asmak-kesmek son derece kolay bir davranış biçimidir. İnsanlar emek verilerek kazanılır. Hiçbir yerde kadroyu hazır bulamazsınız. Potansiyel imkanlar vardır ve bunlar dönüştürülür. EKİM son derece sınırlı sayıda insanla yola çıkmıştır ve bugüne gelmiştir. Demek ki gide gide kadrosunu bulmaktadır. Bugün belli bakımlardan bulmuştur da. Partiye ulaşmamızı sağlayabilecek bir potansiyel imkana da kavuşmuştur. Bunun ise hangi güçler, hangi imkanlar üzerinden yapıldığı bilinmektedir. Alınan mesafeyi tartışma konusu yapmak yerine, alınan mesafenin sunduğu imkanları değerlendirerek, bunu gerçek bir sıçramaya dönüştürmek devrimci sorumluluktur.

Ben önderlik üzerinden değil, ama “ileri kadrolar” dediğimiz kadrolar şahsında, gerçekten emek vermeden harcama olgusunun yaşandığını da düşünüyorum. Bu harekete insanlar geliyor. Bu harekette onları cezbeden birşey görüyorlar ve bu onları çekip alıyor. Bu hiç de politika pratiğinde gösterdiği performans gelmiyor. Son dönemlerde bu yöndeki çabanın yarattığı kısmi etkiler var. Ama daha çok insanlar hareketin genel ideolojik-teorik çizgisinin ortaya koyduğu güç üzerinden harekete geliyorlar. Bunlarda bir örgüt kültürünün olmaması son derece doğaldır. Bunlarda bir militan kişilik, sorumlu devrimcilik, örgüt ve disiplin vb. alanlarda şu veya bu ölçüde zayıflık ya da yetersizliklerin olması normaldir. Burada normal olmayan, bütün bunları onlardan peşinen istemektir. Bulamadığı zaman da bir kenara atmaktır.

Cihan: Örgüt tutumu ve örgüt disiplini adına!..

Nadir: Evet, bütün bu noktalarda bizim “ileri” dediğimiz bazı mahalli yönetici kadrolar, adına uygun bir pratik sergileyebildikleri ölçüde bu kadroları alırlar dönüştürürler, hareket güçlerini artırır. Tam da bu noktada “ileri” bazı mahalli yönetici kadrolarımıza şunları söylemek istiyorum. Eğer sen örnek bir militan kişilik ortaya koyamazsan, sen yaşamını da disipline edemezsin, sen geceni gündüzünü planlı kullanıp o insanın sana saygı duymasını sağlayamazsan, sen randevuna zamanında gitmezsen, sen

görevini zamanında ve en tam bir biçimde yapmaya çalışamazsan, bu yeni gelmiş insanları tartışma konusu edebilme hakkını kendinde nasıl bulabilirsin? Bütün bunları sende göremediği ölçüde, bu insanın dönüp sana benzemesi ve sonra da hareketle probleme düşmesinden daha doğal ne olabilir ki? Bütün sorun bence buradadır. Bugün özellikle "ileri" dediğimiz kadroların, kendi yaşamlarını bu hareketin ihtiyaçları çerçevesinde devrimci bir tarzda düzenleyebilmeleri gerekiyor. Bu başarılı ve devrimci bir iradeyle görev ve sorumluluklar yerine getirilmeye çalışılırsa, bizim mesafe almamız son derece kolaydır. Ya da şöyle söyleyebilirim. Bizim sorunumuz artık gelmiş bu aşamaya dayanmıştır. Bu noktanın bugün kavranacak halka olarak ele alınması gerektiği üzerinde anlaşıldıktan sonra, MK'nın yetersizlikleri ve eksiklikleri üzerine tartışma bence son derece rahat yapılabilir. MK, kendi yetersizlikleri ve kusurları karşısında son derece açıktır. Bunları örgüt kamuoyu, yarın sol kamuoyu önünde ortaya koyacaktır. Ama bu örgütün saflarında, özellikle bu ara kademe kadrolarda, kendi kusurlarına karşı son derece tutucu bir ruh hali vardır. Genel olduğu ölçüde kabul gören, üstüne eklemeler da yapılan eleştiriler, somut çözümlenmeler temelinde gidip muhatabını bulduğu zaman da müthiş bir gericilik gösterilebiliyor. Bunun kırılabilmesi gerekiyor.

Dün yoldaş ortaya koydu. Bizim örgütümüz henüz büyük ölçüde sınıf dışı bir örgüttür. Bizim kadrolarımızın çok büyük bir kesimi küçük-burjuva kökenlidir. Bu sosyal köken, kültürel şekillenmişlik, bugün içinde yaşadığımız toplum ve sosyal çevremiz, düzenin ideolojik saldırıları vb., tüm bunların devrimci kadroyu şu veya bu biçimde etkilememesi düşünülebilir mi? O zaman biz neden tam da bu zaaf alanlarına yönelen eleştirilere karşı tutuculuk gösteriyoruz? Bunun sorgulanması gerekiyor. Ya da bir yoldaşın deyişiyle, bugün her kadronun dönüp kendi gerçekliğini masaya yatırması ve kendi zaaf alanlarına yönelmeyi başarabilmesi gerekiyor.

Cihan: Buna da MK önderlik etmelidir denecektir. İşte MK önderlik ediyor yoldaşlar. Zaaf ve aksama nereden çıkıyor? Kad-

ronun zaafının kaynağı nedir? Kadronun davranış biçimi nedir? İşte önderlik budur. Daha nedir ki? Diyelim ki onbin üyemizin olduğu bir örgüttüz. Gidip tek tek her kadroyla bunu konuşmak, tartışmak mıdır? Ben hep örnek veririm. Mao Zedung bir sayfalık bir bildiri yayınlıyor, karargahı bombalayın, diyor. Bu, milyonlarca insanı harekete geçiriyor. *MK Değerlendirmeleri*'nin ardından MK'dan bir yoldaş bir başyazı yazmıştır. *Sorunlar ve Sorumluluklar*. Bunun İst-İK'da yarattığı sarsıntı nedir? Bana anlatır mısınız? Ne yapsın MK yoldaşlar? İleri kadrolar bile, tam da ileri kadroları hedef alan, çok temel zaaf alaularına yönelen bir yazıdan etkilenmiyorlarsa, burada sorgulanması gereken başka birşey vardır.

Kazım: Bizde, özellikle son dönemde, MK önderlik etmedi tartışması (belki tek tek yoldaşlar şahsında tekil örnekleri olabilir) geçmişle kıyaslandığında epey aşılmış bir sorun.

Nadir: Ama şöyle bir olgu var. MK'ya ilişkin geçmiş tartışma bir noktada bitmiş olsa da, hala da kavranacak halkaya ulaşamıyor.

Cihan: Şöyle de denebilir. MK'ya ilişkin tartışma bitmiştir de, sorunlar gelmiş şimdi kendi üzerlerinde düğümlenmiştir, sıkıntı buradadır. Dün MK'yı enine boyuna tartışmak çok kolaydı, ama şimdi bizim "ileri kadrolar"ımızı tartışmak nedense çok güç! MK üstelik dün kamuoyu önünde tartışılıyordu. Ama şimdi bizim örgüt karşısında bile çok büyük ölçüde bilinmeyen kadrolarımız, kendi zaaflarının bir soyutluk içerisinde eleştirilmesine nedense pek tahammülsüzdürler. Acaba bunu bir genel önderlik sorumluluğu içerisinde halledemez miyiz, böylece yumuşak bir sonuca bağlayamaz mıyız uğraşı, bizim ileri kadrolarımızın bugünkü sıkıntısıdır.

Ben merak ediyorum acaba boğulacaklar mı? Yoksa silki-necekler de biz daha ileri bir sıçramanın onurunu hep beraber taşıyabilecek miyiz? MK hakkında tartışma yok. Mesele o değil. Şimdi sıra başkaların da. Anlatabiliyor muyum? Sırası gelenin öne çıkması gerekiyor. Pek buna eğilim gösterilmiyor. Problem buradan çıkıyor. Gericilik buradadır. Tekrar ediyorum, acaba bir

genel önderlik sorunu kavramı içerisinde bu işi biz halledemez miyiz? Bugün tutunulmaya çalışılan zemin. Tuz buz etmek gerekiyor bu zemini. Sırf bu yüzden gerekirse kendi sorumluluklarımıza ilişkin olarak söylenebilecek şeyleri söylemekten de geri duracağız. Yani çubuk bükeceğiz. Nereye vurmak gerekiyorsa eleştiriyi, vurguyu oraya yoğunlaştıracacağız, ki bir sonuç alalım. Biz bağışlıklar kazanmışız yoldaşlar. Biz hiçbir zaman kendi sorumluluklarımızla ilgili olarak herhangi bir sorumsuzluluğa düşmeyiz. Bizde aksayan epeyce şey var. Yeri geldiğinde konuşacağız. Bir çalışma tarzı tutturamadığımızı belgelerimizde yazdık. Kamuoyuna yayınlayacağız. Bizim sorunumuz bu değil. Keşke bu olsaydı. Varsanız baksanız MK'nın bir çalışma tarzı tutturamamasının gerisinde, şu tartıştığımız meselelerin öylesine özel bir payı var ki. Bir İstanbul bizi 4-5 aydır kilitlemiş, 4-5 aydır boğmuştur. Niye? Gerçekten niye? Ben çok anlamlı bir nedenini bulamıyorum. Ben İK toplantısına katıldım. 2 gün sürdü. Hiç açıklayıcı birşey göremedim. İK üyelerinin içtenliğine inanıyorum. Bütünleşmek doğrultusundaki bir açık eğilimden başka birşey göremedim. Ama bütünleşme isteği duygusal bir çerçevede kalamaz ki. Yoldaşlar bunun hakkını versinler bütünleşelim. Bütünleşmek isteğini ben açıkça gördüm, ama bu isteği duygusal istem olarak ifade etmek burada birşey ifade etmiyor. Bu kendi zaaf alanlarına yönelmek ve kendi sorumluluklarına sarılmakla olabilir. Başka bir yolu yoktur. İşte oportünist uzlaşma denilen şey, tam da böyle gerçekleşir. Ben bütünleşmek istiyorum yoldaş, siz niye bütünleşmiyorsunuz demek birşeyi çözmez ki. İstek meselesi değil ki. Kırk kere isteyeceğine bir kere pratiğine bak, mesele kendiliğinden çözülür.

Bizim için önemli olan emektir. Bu örgütte MK'nın emeğe çok büyük saygı duyduğundan kimsenin kuşkusu olmasın. MK'nın yazdıklarını alıp kadroya aktarmanın emekle bir ilgisi yoktur. Tekrarlamak bir emek değildir. Emek o temel üzerinde çalışmayı örgütlemektir, başına geçmektir. Alın perspektifinizi, alın direktifinizi, gidip yapın demek değildir. Burada bir emek yoktur. Bürokrasi hiçbir zaman emek harcamaz; bürokrasi emeğin

üzerine oturmaktır, başka nedir ki?

Nadir: Ben kısaca bir takım noktalara daha değinmek istiyorum. Örgüt içinde yoldaşlar arası aleniyet çok önemli bir sorundur. İlişkiler tam bir açıklığa sahip olmak zorundadır. Bu konuda bir takım zaaflarımız ve kusurlarımız var. Sorunlar var, organlarda tartışılmayabiliyor.

6 aydır gençlikten kendi gazetesini alabilecek bir tane yoldaş tayin etmelerini istiyorum, ama 6 aydır bu yapılmıyor. Alanın sorumlusu demiyor ki, yoldaş başkası yoksa ben yapayım. Sorun bir başkasının olmaması da değil. 15-20 tane kadro ve ileri taraftarlar potansiyeline ve herhalde 50-60 civarında da çevre ilişkilerine sahipler. Gerçekten bunların içinde kimse yok mudur, bizim dağıtım kuryemizi karşılayıp kendi gazetesini alabilecek? Bir yoldaş öneriyorlar, güvenlik açısından uygun olmadığı için reddediyorum. Ama sorun böyle kalabiliyor. Bu sorun bir kez olsun bizim gençlik organımızda tartışma konusu edilemeye-biliyor. Görevlere karşı bir yabancılaşma var. Bunu kırmamız gerekiyor. Sorunlar tüm açıklığıyla organlarda tartışılmadığı ölçüde, örgütün denetiminde bir çözüm gücüne ulaşamıyor ve kişisel sorumluluklarda kalıyor. Bunu engellememiz gerekiyor. Bu sorun organda tartışılmadığı ve çözüm imkanına da ulaşamadığı ölçüde ortada kalıyor. Bu kez ikili ilişkilere konu oluyor ve bu ikili ilişkiler de bu yoldaşlar arası ilişkiyi yıpratan birşeye dönüşüyor.

Birincisi, yoldaşlar arası ilişkilerde aleniyeti, rahatlığı mutlaka yakalamamız gerekiyor. İkincisi, tam da bu temelde, sorunların organ, örgüt iradesi dahilinde çözümünü sağlamamız gerekiyor. Ben organ tartışmalarında belli süreçleri yaşamış bir yoldaş olarak söylüyorum. Sorunlar, yalnızca muhatabıyla tartışıldığı ve öteki yoldaşlar bir müdahale gücü ortaya koyamadıkları zaman darlaşıyor, kısırlaşıyor ve kişiselleşiyor. Çözüm yerine, gerilimi arttıran, ilişkileri yıpratan, önyargıyı geliştiren bir zemine dönüşebiliyor. Bu yalnızca İst-İK ile sınırlı bir olgu değil. Alt organlarımızda da yaşanıyor.

Bir diğeri, sorunlar ve sorumluluklar konusudur. Bir kadronun

sorumluluklarını yerine getirmemesini hukuki gerekçelere izah etmesi bu örgütte artık kabul edilmemelidir. Organ tartışır. Tartışma süreci içerisinde kararlar oluşturur. Herkes bu sürece aktif ve özgürce katılır. Ama karar bir kez oluştuktan sonra, artık onu yerine getirmek devrimci sorumluluktur. Yerine getirmeyen devrimci sorumluluklarından sırtını dönmüştür. Buna şöyle böyle oldu diyerek izah getirilemez. Eğer devrimci yaratıcılık, devrimci inisiyatif denilen bir şey varsa, bu tür izahlar yapılamaz. Örneğin 6 ay içinde gençlikten bir kişiyi görevlendirmemenin hiçbir izahı yoktur. Bu bir noktadan sonra hata olmaktan çıkmıştır ve bir suçta dönüşmüştür.

Cihan: Bizim dağıtım mekanizmamızı tehlikeye düşüren bir suçta dönüşmüştür. Bu dağıtım mekanizmasının laçkalaşması demektir. Çok özel teknik bir görevi büyük bir fedakarlıkla üstlenen yoldaşların devrimci sorumluluk ve görev bilincine büyük bir darbe demektir. Dağıtımdaki yoldaş defalarca gidiyor, defalarca karşılanmıyor. Bu yoldaş özel bir iş yapıyor. Siyasal yaşamın ve kitlelerin içinde değil. Bir çok şeyden yoksun. Çünkü biz ona özel bir teknik görev vermişiz ve aktif politik yaşamın dışına çıkarmışız. Bu yoldaşın tek temas noktası gelip randevusunda disiplinli bir biçimde verilecek olanı alacak olan yoldaşıyla yüz yüze gelmekir. Bir polis rejiminde ikide bir paketiyle gidip geri döndüğü zaman, bu insan nasıl koruyacaktır devrimci dengesini? Dolayısıyla bu, dağıtım mekanizmamıza karşı işlenmiş bir suçtur.

Nadir: Son söyleyeceklerim organ çalışması üzerine olacak. Organ toplantılarında yapılan görevlendirmelerin, organın bizzat kendisi tarafından mutlaka denetlenmesi gerekiyor. Denetimde asla hukuki gerekçeler kabul edilmemelidir. Organ kararını tam tartışmış mıdır? İmkanlarını tam sunmuş mudur? Bunun yerine getirilmesi için bütün asgari imkanlar var mıdır? Gerisini yapmak sorumlu kadronun sorunudur. Bunu yapmayan sorumluluklarına sırt dönmüş demektir ve bunun örgütte bir hesaplaşma konusu yapılabilmesi gerekir.

Sorunların üzerine zamanında gitmek organ çalışması açısından çok önemlidir. Zamanında üzerine gidilemeyen sorunlar

birikerek kronikleşiyor ve bir kördüğümüne dönüşüyor. Ortaya çıkan her sorunu anında gündeme almak, organ toplantılarına konu etmek, enine boyuna değerlendirmek gerekiyor. Organ soruna ilişkin kendi çözüm önerisini ortaya koyarak bunu bir karara dönüştürmeli, gerekirse pratikte bir yaptırımla birleştirmelidir.

Bununla sıkı sıkıya bağlı bir diğer nokta da şudur. Örgüt içinde sorunlar hiçbir zaman bitmez. Yarın partileşeceğiz, çok yeni sorunlarla karşılaşacağız. O halde bizim buna yaklaşımımız ne olmalıdır? Sorunların çözümünü, zaafaların giderilmesini pratikte atacağımız adımlara, yani sorumluluklarımızı yerine getirmeye endekslememiz gerekiyor. Malesef bu konuda ciddi kusurlar gösteriyoruz. Görevlere yüklenme, pratikte mesafe alma çabasında yoğunlaşmadan sorunları kendi içinde çözme girişimi, aynı sorunların tekrar tekrar tartışılmasından başka bir sonuç yaratmıyor.

Bir diğeri, sorunları tartışırken, bunların hangi ideolojik bakışın, hangi sınıfsal zeminin ve hangi toplumsal-siyasal gelişmenin ürünü olarak ortaya çıktığını tahlil edebilmeliyiz. Bu anlaşılmasın, bir tahlil olarak ortaya konulmadan, insanların kusurları üzerinde döne döne durmak, yıpratmaktan öte bir işlev taşımayacaktır. Anlamak temel esastır. Bu bir devrimci kadro için sorumluluktur.

Mesut: Olgunun kendisidir burada önemli olan. Bir siyasal önem taşıyor mu bu olay? Örgüt yaşamında bir aksaklığı, ona paralel olarak da bir sorumsuzluğu ifade ediyor mu? Bu noktada bir açıklık varsa, ben somut veriler üzerine daha fazla durmanın işlevsel olduğunu düşünmüyorum.

Bence tartışma gelinen noktada belli bir olgunluk seviyesine ulaştı. Bunu, her yoldaşın kafasında sorun bütünüyle açılmıştır anlamında elbette söyleyemem. Ama işin esası anlamında ben konferans iradesinin belli bir noktada toplanabildiğini, sorunların ortak nedenleri konusunda asgari bir ortak çerçevenin oluştuğunu, bunun getirdiği bir rahatlık ortamının da doğduğunu düşünüyorum. Bu tartışmanın böyle bir işlevi vardı ve bu son derece gerekliydi konferansımızın başarısı açısından.

Artık sorunu, bu tartışmanın ortaya çıkardığı sonuçları daha genel soyutlama düzeyinde ifade etmeliyiz. İleri kadro gerçekliği nedir, burada ortaya çıkan sorunlar nelerdir? Pratik inisiyatif alanında, görev alanına sahip çıkmak, bu sorumluluğunu gereklerini yerine getirmek konusunda pratikte bir eksikliğin olduğu, bunda kısmen örgüt kavramına, kısmen haklar ve görevler kavramına yaklaşımdaki belli kavrayış bozuklarının, çarpıklarının da etkili olduğu doğrultusunda bir genel sonuç ortaya çıkmakla beraber, bu sorunlar gerçekten kavrayış çarpıklığından kaynaklanan sorunlar mıdır? Bir. İkincisi, bu sorunlar kendini nasıl, hangi biçimler içerisinde ortaya koyuyor? Burada tek başına görev ve sorumluluklara karşı bir yüz çevirme genel tanımlaması içerisinde ifade edilmekle yetinilebilir mi? Dahası bunun kendini ortaya koyduğu biçimler nelerdir? Bu biçimlerin saptanıp, varsa bunların siyasal anlamı, ideolojik anlamı, belli koşullarla ilişkisi, bunların ortaya çıkardığı davranış biçimlerinin kendisinin de burada mahkum edilebilmesi, geleceğe ilişkin gerekli sonuçların çıkarılması gerekiyor.

Bunun sonucunda da tartışmanın önderlik sorununun başka bazı yönleri üzerinde yoğunlaştırılabileceğini düşünüyorum. MK'nın çalışma tarzı deniliyor örneğin. Ya da buna benzer önderliğe ilişkin başka sorunlar yaşanmıştır. Örgütten aksayan şeyleri yerli yerine oturtmak kaydıyla, bu eksikliklerin tartışılması, ortaya çıkarılabilmesi ve geleceğe ilişkin belli sonuçlar çıkarılabilmesi gerekiyor önderlik sorunları kapsamı içinde. Ben bu sorunu artık doğru ele alabilme imkanlarına kavuştuğumuzu düşündüğüm için, bu tartışmaya belli bir rahatlık içerisinde geçebileceğimizi düşünüyorum.

Değişik yönleriyle “ileri kadrolar” sorunu

Yoldaşlar, ben, MK'nın hemen altındaki görevlerde, özellikle mahalli yönetici komitelerde yer alan ve “ileri kadrolar” olarak nitelediğimiz soruna ilişkin sürmekte olan tartışmalarımızı son derece önemli buluyorum. Zira pratik-örgütsel çalışmadaki belir-

gin yetersizliklerimizin ve örgüt iç yaşamımızdaki bazı önemli sorunların gerisinde bu kadroların taşıdıkları zaafli önderlik anlayışının ve uyguladıkları çalışma tarzının özel bir rolü var. Ben tartışmanın bu noktasında, ileri kadrolar gerçeğinin, onlarda birikmiş zaaf noktalarının daha da somutlaştırılması üzerinde ele alınması gerektiğini; tartışmanın, bu zaafların somut görünümünün neler olduğunun ortaya konulmasıyla sürdürülmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu çerçevede de kendi gözlemlerimi aktarmak istiyorum.

Bizim ileri kadrolarımızda sözü edilen zaafılar kendini hangi biçimlerde ortaya koymuştur? Bence geçmiş süreçte bu zaafılar kendisini, her şeyden önce, ileri kadrolarda atalet, statükoya düşkünlük, hareketin yeni yönelimine uyum konusunda pratikte gösterilen son derece gerici bir direnç olarak ortaya koydu.

Hareket '94 Dönemeci başyazısının yazıldığı tarihe kadar belli bir gelişme süreci yaşadı. O tarihten sonra sınıf çalışmasına daha somut olarak yönelmek, devrimci iç yaşamı oturtmak, politik önderlik kapasitesini geliştirmek (hem yönetici organ olarak kendisini geliştirmek, hem de bunu alta doğru yaymak), bunu çeşitli politik önderlik araçlarının devreye sokulması yoluyla gerçekleştirmeye çalışmak vb., mahalli yönetici komiteler için apayrı önem taşıyan bir görevler dizisiydi. Bu konularda geçmişten bu yana oluşmuş alışkanlıkların kırılması ve köklü bir dönüşümün gerçekleştirilmesi gerekiyordu. Bu kesin bir zorunluluktu. Buna ilişkin olarak yapılan tartışmalarda mahalli yönetici komitelerle söz planında herhangi bir kavrayış farklılığımızın olmamasına (en azından öyle görünmesine) karşın, iş pratik düzeye geldiğinde, bu yoldaşların özellikle İstanbul'da geçmiş çalışma tarzlarını sürdürmek konusunda belli bir direnç gösterdiklerini gördük.

Bu bir yanıyla kendini konformizm, atalet vb. eğilimlerle ortaya koyarken, bir başka yanıyla da bürokratik bir önderlik anlayışı biçiminde sergiliyordu. Bunu aşmamak konusunda belli bir direnç gösterildi. Bürokratik önderlik anlayışı; alt organların süreçlerine doğrudan girebilmek, onların sorunlarına nüfuz edebilmek, organ ve tek tek kadrolar olarak onların gerçekliğini ya-

kından tanımak, ve bu süreç içerisinde, hareketin yönelimlerine uygun bir müdahaleyi somut bir içiçe çalışmayla gerçekleştirmek alanındaki belirli zaafalarda ortaya çıkıyordu. Böyle bir çalışma tarzına girmekten ısrarlı bir biçimde geri duruyorlardı bizim bu “ileri kadrolar”ımız. İstanbul’da tersine, sanki oturmuş bir örgüt varmış gibi hareket ettiler. Belli periyodlarla yapılan görüşmelerle, genel ilkelerin onlara aktarılmasıyla vb. ile yetindiler. İşlerin iyi gitmediği durumlarda ise, sözde örgüt hukuku adına, örgüt yetkisi sopası kullanılarak belli sonuçsuz yaptırımlar uygulamak eğilimi gösterdiler. Bu bürokratik önderlik anlayışının ve çalışma tarzının doğrudan ve tipik bir ifadesiydi.

Genelde gözlemlediğim ve aşılması gerektiğini düşündüğüm diğer bir nokta şudur. Bir hareketin örgütsel sürekliliği açısından bu hareketin ve kadrolarının güvenliği elbette önemlidir. Fakat bir illegal örgüt açısından güvenlik ile politik etkinlik arasındaki denge sağlıklı bir tarzda kurulmalıdır. Her ikisi uyumlu bir tarzda yürütülmek zorundadır.

Etkinlik ve daha yoğun çaba adına hareketin güvenliğini ve dolayısıyla sürekliliğini zora sokacak bir sorumsuz davranış içerisine girmemek gerekir. Çünkü faaliyetimizi sürekli ve etkin bir tarzda yürütmek, çabamızın karşılığını bulabilmesinin vazgeçilmez bir unsurudur. Ama güvenlik adına, süreçlerin içerisine girmekten ve yakın müdahale gücü göstermekten belirgin biçimde geri durmak, bunu güya hareketin sürekliliğini sağlamak ve onu düşman tehditinden uzak tutabilmek adına yapmak, böylece hareketin politik faaliyet kapasitesini düşürmek, bir başka çarpık kavrayıştır.

Bizde işin esasına ilişkin olarak ileri kadrolarda tersi yönde, yani etkin faaliyet adına örgütün güvenliğini hiçe sayan bir çarpık kavrayış elbette vardır. Ama işin özünde, genel eğilim olarak varolan ve kendisini ısrarlı bir biçimde üreten yanlış eğilim, çubuğu güvenlikten yana bükten bir tutum içerisine girmektir. Bu düşünüş ve davranış biçiminin, kadrolara nüfuz edememekte, onlarla daha bir içiçe çalışma, onları eğitme, dönüştürme, onların sorunlarına hakim olabilme gibi, bugün bizim açımızdan zorunlu

önderlik vasıflarının yerine getirilememesinde çok önemli bir rolü vardır. Bu düşünüş ve davranış biçiminin de tartışılması, bilince çıkarılması ve mahkum edilmesi gerekiyor. Kuşkusuz bu noktada örgütün güvenliğini ve dolayısıyla sürekliliğini hiçe sayan ya da yeterince önemsemeyen tersi yönde bir sorumsuzluğa da izin vermemek gerekiyor.

Bir başka zaaf alanı ise örgütü kendi içinde yönetmeye çalışan bir çalışma tarzıdır. Bunun bir sonucu olarak, bu tip kadrolarda ve onlardan oluşmuş organlarda, sınıf hareketini ya da genel olarak kitle hareketini yönetmek, ona önderlik etmek perspektifi gerçekte yoktur. Bu konuda son derece köklü zayıflıklar vardır. Bu ülkede sık sık belli işçi hareketleri olur, belli kitle hareketleri yaşanır. Komünist bir örgütün, onun bir yönetici organın görevinin herşeyden önce bunlara önderlik etmek olduğu son derece genel bir açıklıkken, bizim kadrolarımızda böyle bir açıklık yoktur. Mahalli yönetici kadrolarımız kendi görev alanlarına ilişkin böyle bir sorumluluk duygusuna sahip değildirler. Gerçek anlamda bir kavrayışları yoktur. Bunu Gebze ve Pendik direnişlerinde ya da örneğin Zafer Sineması toplantısında somut olarak yaşadık. Bir çok kitle hareketinde işin özü itibariyle bu zaaf yaşandı. Bazı kitle hareketlerine müdahale edilmiş olması, hiç de bu perspektife sahip olduğu anlamına gelmiyor. Daha çok müdahale edilmesi gerektiği doğrultusundaki bir basıncın ürünü olarak şekilleniyor. Bir süre için bir kaç müdahale yapılması da, hemen ardından, büyük bir rehavete yolaçıyor. Örneğin A grevine dönük iki bildiri dağıtılmıştır. Bunun üzerinden bu alana dönük etkin bir faaliyet yürütüldüğüne ilişkin bir abartılı havalara giriliyor. Oysa biz; kitle hareketini yönetmek, onun sorunlarına hakim olmak, buna ilişkin politika oluşturmak konusunda ne yapıyoruz? Bu hareket hangi süreçlerden geçiyor? Bunları her adımda takip etmek konusunda bir çaba içerisinde miyiz? diye sorduğumuzda, böyle bir çabanın yürütüldüğüne dair ciddi bir belirti bulmak mümkün değildir.

Kısaca özetlediğim bu kaba olgu da, yalnızca ileri kadrolarımızda değil, fakat yoldaşlarımızın önemli bir bölümünde kendisini ifade eden ciddi zayıflıklardan bir tanesidir.

Örgütü kendi içerisinde yönetmekten sözetmişim. Örneğin, kitle eylemleri ya da direnişlerinin yaşandığı bir dönemde, yoldaşlarımız, organlarda ya da tekil olarak bir araya geldiklerinde, bu sorunları tartışmıyorlar. Ama bu aynı yoldaşlar alttaki Ahmet'le Mehmet arasındaki meseleyi, kimin kime ne dediğini, şunun ya da bunun randevusuna gelmediğini, kendi iç ilişkilerindeki bir takım anlamsız sorunları döne döne tartışabiliyorlar. Bu bir yaşam tarzının, perspektif, iddia ve hırs zayıflığının kendini ortaya koyuş biçimlerinden bir tanesi olarak karşımıza çıkıyor.

Bunun belli nedenleri de vardır. Kitle hareketi içerisinde çıkmış kadroların sayısal azlığı, dolayısıyla kadroların şekillenmesinde, kitle hareketine karşı duyarlılık, ona önderlik etmek yeteneğindeki zayıflık bunu besleyen bir faktördür. Ama bunun yanısıra bir başka faktör daha vardır. Bu, geçmişten kalmış olan oturmuş ve kökleşmiş bir örgütü yönetme alışkanlıkları olarak ifade edilebilir. '80 öncesinin oturmuş örgütlerinin anılarıyla ve alışkanlıklarıyla hareket etmeyi anlatıyor. Oturmuş, bir yerde zaten kendi kendine işleyen, deyim uygunsa bir el çırpıldığında, bir işaret verildiğinde kendiliğinden harekete geçen, böyle bir düzeye ulaşmış bulunan bir örgütü yönetmiş olmanın getirdiği bazı alışkanlıklardan, bir örgütü yeniden yaratma çabasının getirdiği güçlüklerle boğuşmaya geçiş noktasında bir zorlanma yaşanmaktadır. Hala bir el çırpıldığında pek çok şeyin yapılması istenmektedir. Yapılmadığı takdirde de sorumluluk rahatlıkla kendi dışına havale edilebilmektedir. Nedenleri de kadro gerçekliği ile açıklanmakta, söylendiği halde yapılmadığı gerekçeleri ardına sığınılmakta, böylece somut önderlik alanındaki zaaf mazur gösterilmektedir.

Benim görebildiğim bir başka ciddi zaaf noktası da kadrolara yaklaşım tarzıdır. Yönetici organlarımız kendi altlarındaki kadroları kesinlikle tanımamaktadırlar. Üstünlükleri ve zayıflıkları konusunda bir açıklığa sahip bulunmamaktadırlar. Onlar aslında organ olarak kolektif bir bilince de sahip değildirler. Alttaki kadrolara dönük nasıl bir politika izlenmesi, nasıl bir müdahale yapılması gerektiği konusunda hiçbir fikirleri yoktur. Ama kad-

roların, örneğin tek tek yoldaşlarla ya da organla ilişkisi sorunu, bir organın çok temel bir gündem maddesi olabilmektedir. Kadrolara kişisel ilişkiler ve hatta daha açık bir ifadeyle kişisel bağlılıklar üzerinden yaklaşmak, kadroyu buradan değerlendirmek biçiminde bir çarpık kavrayış vardır, bu organların ve bu yoldaşların pratiğinde. Bu kavrayış, kadroları değerlendirmede egemen bir davranış biçimidir.

Örneğin yaşanan problemlere bağlı olarak, kadrolara ilişkin değerlendirmelerin 48 saat içerisinde büyük hızla değişebildiği gözlemlenebilmiştir. 48 saat önce gerçekten devrimci olan, hareketin çizgisini özümsemiş sayılan ve bu hareket için gelecek vaad ettiği söylenen bir kadro, 48 saat sonra, eğer bu yoldaşları belli bir platformda eleştirmiş veya tartışmışsa, ilişkisini problem haline dönüştürmüştü, artık işe yaramaz, sorunlu bir kadro olarak değerlendirilebilmektedir. Hatta örgütün yapıcı politikadaki zayıflığı vb. eleştirisi üzerinden belli yaptırımlar uygulanması da istenebilmektedir. Bu da önderlik anlayışı konusundaki diğer zayıflıkla son derece bağlantılıdır. Kitle hareketini, sınıf hareketini yönetmek iddiasından, misyonundan, bakış açısından ciddi ölçüde yoksun olan “ileri kadrolar”ın, kendi altındaki kadrolara da böyle bakması, bu kadroları hareketin önderlik kapasitesi açısından nasıl geliştiririm, ya da bu açıdan özellikleri nelerdir noktasında yoğunlaşmaması, gerçekte son derece doğaldır. Birbiriyle bağlantılıdır.

Bütün bunlarla bağlantılı bir başka zaaf alanı, davranış biçimlerinde kollektivite anlayışından yoksunluktur. Güven duygusunun zayıflığıdır. Çalışmada federalizmdir. Organdaki yoldaşların kendi iç ilişkilerinde bu federalizm üzerinden yapılmış kötü uzlaşmacı tutumlarıdır. Güven duygusundan yoksunluk yer yer harekete karşı olur; MK’ya karşı olur; kendi iç ilişkilerinde ya da altındaki kadrolara ilişkin olur. Ciddi sorunlar, ciddi kuşku- lar, içten içe beliren güvensizlikler, bu ileri kadroların aşağı yukarı hepsinde şu ya da bu düzeyde varolan genel bir eğilimdir. Bu bir yanı sıra hareketin tasfiyecilik döneminde yaşadığı yıpranma süreciyle yakından bağlantılıdır. Öte yandan ise diğer noktalardaki

kavrayış çarpıklarıyla son derece bağlantılıdır, onun bir uzantısıdır.

Bu ortam çalışma tarzı konusunda da kendisini federalizm olarak üretmektedir. Hiçbir yoldaş, örneğin gençlik alanında ne oluyor ne bitiyor? bilmez. Kuşkusuz daha önce de belirttiğim gibi, kadrolar üzerinden, kadroların sorunları üzerinden tartışmalar çokça yapılır. Ama, bu gençliğin dinamikleri nelerdir? Bugün gençliğe yönelik faşist saldırılar vardır. Bunlar nelerdir? Bizim buradaki imkanlarımız nelerdir? Potansiyellerimiz nelerdir? Gücümüz nedir? Gücümüzün özellikleri nelerdir? Biz buna yönelik nasıl bir politika uyguluyoruz? Hiçbiri buna ilgi göstermez. (Genel eğilim olarak söylüyorum.) Bu sorunun tartışılmamasından, gündeme getirilmemesinden özel bir rahatsızlık da duymaz. Bu çok büyük ölçüde o alandaki yoldaşın pratik inisiyatifi ve ilgi alanı haline gelir. Onun aktardığı bilgiler de bu sorular çerçevesinde olmaktan ziyade, az önce ifade ettiğim bakış açısıyla ilgili sorunlar üzerinden aktarılan bilgiler olur. Değerlendirmeler bu çerçevede yapılır. Yine örneğin Anadolu yakası hakkında diğer yoldaşların çok fazla bilgileri yoktur. İlgi de göstermezler.

Diyelim ki Packard zamanında hedef olarak alınmıştır, ama bu Packard ne olmuştur? Organ buraya dönük olarak ne yapıyor? İK bunu denetliyor mu? Bu konuda doğru dürüst herhangi bir tartışma yapılmaz. Bundan ciddi bir biçimde herhangi bir rahatsızlık da duyulmaz. Ama başka bazı problemler yine organın temel gündem maddesi haline getirilir, onlar tartışılır.

Yine bir bölgede bazı işçi ilişkileri vardır. İlişkiler vardır. Bunlara ne olmuştur? Dökülmüş müdür? Eğitilmiş midir? Kazanılmış mıdır? Çevre örgütü haline getirilmiş midir? vb. Bununla ilgili bir tartışma yapma, bir müdahale etme ihtiyacı duyulmaz. Bu bölgedeki bir fabrikada çalışan bir işçi ilişkimiz vardır. Bu işçi bir-birbuçuk yıldır bu fabrikaya dönük çalışmaktadır, ama bu hareketin konferans öncesinde yazmaya çalıştığı bir bildiri dışında, bu mahalli yönetici organın buraya ilişkin herhangi bir müdahalesi yoktur. Önemli bir fabrikadır. Biz de bu insanı buraya sözümona hedefli bir çalışma yürütmek için sokmuşuzdur. Böyle bir fabrika var mıdır, yok mudur? Burada bir çalışma yapılmış

mıdır, yapılmamış mıdır? Üzerinde tartışılmamıştır. Bunlar kesinlikle uç biçimde ifade edilmiyor. Yaşanan somut bir gerçekliktir. Bu durum organdaki yoldaşları bu sorunları özel bir biçimde tartışmak konusunda çok fazla ilgilendirmeyebilmektedir. Ama A sorunu, A'nın kime ne söylediği problemi, alttaki kadrolar sorunu bu bakış çerçevesinde organın o alana ilişkin en temel sorunu, en temel tartışma noktası olabilmektedir.

Bu bir yanı ile ilgisizlikten kaynaklanmaktadır. Ama diğer yanıyla da federalizmle ilgilidir. Organdaki hiçbir yoldaş kendi alanı dışındaki sorunlara, kadro sorunu çerçevesinde dahi çok özel bir ilgi göstermez. Çünkü herkesin kendi alanına ilişkin bir özerkliği vardır. Bu özerklik üzerinden kötü bir uzlaşmacı tutum, organların kendi iç ilişkilerinde çok ciddi bir zaaf alanı olarak ortaya çıkabilmektedir.

Çok daha tali bir nokta daha vardır. Çalışmada dar pratikçilik eğilimidir. Bu eğilim kendini belli yoldaşlar üzerinden ifade ediyor. Esasa ilişkin bir sorun değildir. Ama bunun da açığa çıkarılması, bu tür bir çalışma tarzı ve anlayışının da artık köklü bir biçimde değiştirilebilmesi gerekiyor. Dar pratikçilik kendini; pratiğin sorunları üzerinde yoğunlaşma, o alanda belli bir çaba içerisinde olma, ama sınıf çalışmasının, fabrika çalışmasının sorunları konusuna belli bir ilgisizlik gösterme biçiminde ifade ediyor.

Bunlar benim görüp tanımlayabildiğim zaaf alanlarıdır. Bundan sonraki süreçte bu zaafaların sözkonusu yoldaşlar şahsında daha net bir hesaplaşma konusu yapılması gerekmektedir. Hareketin başka politik araçları üzerinden de daha net bir hesaplaşmanın yapılması, bu noktadaki zaafalara daha ciddi bir tahammülsüzlük gösterilmesi gerekiyor.

Bunları şu nedenle vurgulamak gereği duyuyorum. Evet, bir pratik inisiyatif yoksunluğu vardır. Ama bunun yanısıra, ben çok iyi biliyorum ki, sözkonusu yoldaşlar burada tartışılanları kabul de edebilirler. Ama nelerin değişmesi gerektiği, nelerde ciddi aksamalar olduğu noktasında sorunlar o yoldaşların önlerine bu açıklıkla ortaya çıkarılmadıkça, ben bunların kabul edilmesinin çok köklü bir dönüşüm için yeterli olabileceğini zannetmiyorum. Bu

yoldaşların bu sorunlar çerçevesinde de bir iç hesaplaşmaya, bir muhakeme yapmaya, kendilerini sorgulamaya ihtiyaçları vardır.

Bu konferans platformundan başlayarak bu çerçevede bir muhasebe yapmak durumundadırlar. Ki ben böyle bir muhasebeyi yapabilme imkanına kavuştuğumuzu düşünüyorum. Ama bu muhasebe yapılamadığı, tek tek yoldaşlar kendi gerçeklikleri üzerine ve bu sorunlar aşacaklarına dair bir iradeyi ortaya koymadıkları ölçüde, bu sorunların köklü bir tarzda aşılabileceğini düşünmüyorum. Çünkü sorun genel bir kavrayışsızlık, birikimden yoksunluk, bir önderlik kapasitesine sahip olup olmamak sorunu değildir. Sorun, bu noktalarda oluşmuş çok güçlü bir davranış biçimini terketmek konusunda gösterilen özel bir dirençtir. Bu direnç kırılmadığı, bu sorunlar aşılamadığı ölçüde, yoldaşların sorunların anlamına ilişkin belli bir kavrayış düzeyinden ifade edecekleri sözler, bu sorunun aşılabileceğinin güvencesi değildir.

Tartışma platformunun bundan sonraki sürecinde, özellikle buradaki yoldaşlardan başlayarak böyle bir süreci başlatmalıyız. Yoldaşlar bu noktalar üzerinden kendilerini sorgulamalı ve muhasebelerini örgüt platformlarına vermelidirler. Bunu da devrimci bir açıklık ve tokluk içerisinde yapmalıdırlar. Bunu başardığımız zaman, bu hareketin önderlik sorununu gerçek anlamda aşabileceğimizi düşünüyorum. Bunun köklü bir biçimde sorun olmaktan çıkabileceğini düşünüyorum. Bu devrimci tutumu gösterdiğimiz, bu noktada bir açıklığa kavuştuğumuz ölçüde, şu anda hala da belli ölçülerde varolan, “bu yılı parti yılı haline getirebilir miyiz?” kaygısından da kurtulacağımızı düşünüyorum.

Sorunun ikinci çerçevesine ilişkin olarak önderlik, daha dar anlamda MK hakkında da söyleyeceklerim var. Ama onları daha sonraki süreçte ifade etmek istiyorum.

Sidar: Daha önce yaptığım konuşmayı biraz daha açmak ve temellendirmek istiyorum. Bizde bir önderlik sorunu vardır. Ancak bugün bu sorun artık bir merkezi önderlik sorunu değildir. 2. Genel Konferansımızda ve sonrasında süreçte merkezi önderlik sorunu kapsamlı bir biçimde ortaya konulmuş ve değerlendirilmiştir. Geline aşamada merkezi önderliğin sürece müdahale,

örgütün önüne perspektifler koyma ve sınıf hareketinin önünü açıcı politikalar üretme çerçevesinde görevlerini asgari bir başarıyla yerine getirdiğini görüyoruz. Nitekim bugün bu çerçevede herhangi bir tartışma da yoktur.

Sorun mahalli örgütlerde düğümlenmektedir

Bizde bugün artık sorun mahalli örgütlerde düğümlenmektedir. Bilimsel sosyalizm ile sınıf hareketinin pratikte birleşmesini sağlayacak olan mahalli örgütlülüklerdir. Mahalli örgütlerin merkezi önderliğin ortaya koyduğu temel perspektifleri özgülleştirerek pratiğe taşımada gösterdikleri tutukluk, gelinen aşamada karşımıza çözülmesi gereken önemli bir sorun olarak çıkmış bulunmaktadır. Mahalli önderlikler planındaki görev ve sorumlulukların gereklerinin yerine getirilememesinin sonucu olarak yaşadığımız sorunları artık bütün kapsamıyla ortaya koymak ve bilince çıkarmak zorundayız. Zira bunu yapamadığımız bir durumda, bu kez acaba politikamızda mı bir aksaklık var vb. türden tartışmalar yapılabilmektedir. Bu nedenle mahalli örgütlerin geçmiş süreçte görev ve sorumluluklarını ne ölçüde yerine getirdiklerinin mutlaka tartışılması gerekiyor.

7 yıllık geçmişi olan bir hareketiz, fakat sınıf hareketiyle bütünleşmeyi hala da başaramamış durumdayız. Bu açıktır ki, bizim temel perspektif ve politikalarımızdaki bulanıklıklardan ya da belirsizliklerden gelmiyor. Kazım yoldaşın iki yıl önce bu konuda söylediklerini hatırlıyorum. Şöyle diyordu; 1. Genel Konferans belgelerini herhangi bir Ekimcinin önüne koyup nasıl bulunduğunu sorduğunda, hiç tereddütsüz yemin eder onun üzerine. Çok iyidir, çok güzeldir der. Heyecana da kapılır. Ama pratikte uygulama gücü göstermeyi başaramaz.

İşte bizim sorunumuz tam da burada, temel politikalarımızı pratiğe taşımada yatıyor. Neden pratikte uygulama gücü gösteremiyoruz? Neden bu perspektiflere giderek yabancılaşıyoruz? Pratikte uygulama gücü kazandıramadığımız gibi, bir de dönüp politikalarda eksiklik aramaya, sorunu merkezi önderlik üzerinden

açıklamaya çalışıyoruz. Ben bunun kavrayışla ilgili bir sorun olduğunu zannetmiyorum. “İleri kadrolar” üzerine bir tartışma yürütüyoruz. “İleri kadrolar” kimlerdir bizde? Bana göre “ileri kadrolar” EKİM’in çizgisini ideolojik-teorik planda çok iyi kavrayan, ona hakim olanlar değildir. Böyle bakmamak gerektiğini düşünüyorum. Esas olarak bu çizgiye yaşama geçirme pratik çabasını ortaya koyabilen, sınıf kitleleriyle bağ kurmak noktasında belli adımlar atabilen kadrolar ileri olarak adlandırılabilir bence. Birincisi bu bugün EKİM’e adeta ayakbağı olmuş kadro tipidir. Çünkü ideolojik-teorik kavrayış pratik karşılığını bulmadığı sürece, bu saflarda bozulmaya yol açmaktadır. İleri kadrolar temel perspektif ve politikaları yaşama geçirmekte zayıf davrandıkları, görev ve sorumluluklarını yerine getirmedikleri sürece, yetiştirecekleri kadrolar da kendilerinin bir benzeri olmaktadır. Bunun değişik örnekleriyle karşılaştım ben. İleri kadrolar kendi görev ve sorumluluklarının gereğini yerine getiremedikleri gibi, kendi konformizm ve liberalizmlerini de alt ilişkilerine taşımaktadırlar. Bunlar örgütümüzün perspektiflerimize uygun bir pratik içerisine giremedikleri için kendi altlarındaki ilişkileri de geliştirememektedirler.

Bu çerçevede kadro sorununun mahalli örgütler sorunuyla kopmaz bir ilişki içerisinde olduğunu düşünüyorum. Mahalli önderlikler, hareketimizin perspektiflerine uygun bir pratik sergilemeyi başardıkları oranda kadro sorunu da çözümlenecektir. Ancak siyasal bir sınıf pratiği içinde bizim ihtiyacımız olan kadro tipi yaratılmış olacaktır. EKİM’in kadro politikasının eksiklik taşıdığına hiçbir şekilde katılmıyorum. Kadro politikamız nettir. Nadir yoldaş 1. Genel Konferans belgelerinden kadro politikasına ilişkin bir bölüm okudu. Orada örneğin savaştı kimlikle düşünen militan kimlik birlikte vurgulanmaktadır. Öte yandan kadrolara her zaman geniş bir inisiyatif alanı açılmıştır. Bu konu MYO’da işlenmiştir. Kadroların hata yapmaktan çekinmemeleri, hata yapa yapa doğruyu bulacakları söylenmiştir. Yani “nerede bir Ekimci varsa EKİM oradadır”! Bu kadrolara geniş bir inisiyatif tanımadır. Ekimciler kendilerini her alanda varedebilmeli, bu-

lundukları fabrikalarda kendilerini bir hücre, buldukları semtte kendilerini bir semt komitesi, vb. olarak görebilmelidirler. Bu fiili olarak şu veya bu komite ismini almaları anlamında değil, o görevleri yerine getirebilecek bir pratik sergilemeleri anlamında kullanılmıştır. Onlara böyle bir inisiyatif tanınmıştır. Buna rağmen EKİM'in kadro politikasında ya da temel politikalarında eksiklikler ya da boşluklar olduğunu söylemek, bana göre de EKİM'in süreçlerinden birşey anlayamamaktır.

Bu konuda özellikle Mesut yoldaşın son konuşmasını çok anlamlı buluyorum. Buraya gelen kadrolar kendilerini sorgulamaları, nasıl bir pratikle sınıfla bütünleşebiliriz noktasında yoğunlaşmaları gerekir. Merkezi önderliği ancak biz böyle sorgulayabiliriz. Biz görevlerimizi yerine getirmediğimiz sürece, kalkıp da merkezi önderliğe siz kendi içinizde niye uyum içerisinde çalışmadınız, diyemeyiz. Merkezi önderlik en zor dönemlerinde, bir-iki kişi kaldığı dönemlerde bile MYO üzerinden perspektif sunmakta, önderlik etmekte hiçbir şekilde görevini aksatmamıştır. En üst düzeyde yerine getirmiştir. Geriye bunu pratikte uygulamak sorunu kalmıştır. Bu yapılmadığı sürece sorunu merkezi önderlikte arama eğilimi, tasfiyeci tahribatın etkilerinin ifadesidir. Kendi dışında sorumlu aramak, sorunlara örgütün dışından biri gibi bakarak böylece kurtuluş yolunu seçmek anlayışıdır bu. Bu çarpık bakış tasfiyeciliğin en tehlikeli biçimidir bence.

Bu sadece İK ya da şu veya bu komitenin sorunu da değildir. Hepimizde bir biçimde varolan bir anlayıştır. Örneğin bizim çalışma bölgemiz üzerinden tartışmak istiyorum bu sorunu. Bölgemizden bir yoldaşın İK'ya bürokratlar, görevlerini yapmıyorlar diye bir eleştirisi vardı. Bu resmi bir raporda da yer aldı. Ben kişisel olarak bu değerlendirmeye katılmadım. Çünkü temel sorun bu değildir. Bunu o yoldaşa da söyledim. İK'ya yalnızca bu eleştiriye getirmek çok anlamlı değildir. İK zaten varlığıyla yokluğu tartışılır duruma gelmiş, bazı şeyler kanıksanmıştır. Yalnızca bu çerçevede bir eleştiriyle hiçbir şeyi değiştiremeyiz. Yalnızca dağılmayı hızlandırırız. En fazla doğrudur, biz bürokratız ama siz ne yaptınız? derler. Böyle bir durumda bizim öncelikle yapmamız gereken,

kendi görev ve sorumluluklarımızı ortaya koymaktır. Bürokratinin gelişmesinde bizim payımız ne oldu? Liberalizmin ve konformizmin gelişmesine bizim katkımız nedir? Bunları sorgulayabilmeliyiz. Biz kendi görevlerimizi yapamadığımız içindir ki, bu insanlar bu zemin üzerinde yükselmişlerdir. Bu zemin üzerinde kendilerini varetmişlerdir.

Ama bu zemin ortadan kaldırıldığında, onlar üzerinde doğal bir basınç yaratmak, görevlerine davet etmek çok daha kolay olacaktır. Bir yoldaşla da bu noktada tartışmışızdır. Biz görevlerimizi en üst düzeyde yerine getireceğiz. Kendi görevimizi yaptığımız sürece İK olsun, komitemiz içerisindeki yoldaşlarımız olsun, görevlerini yapmamasının mazeretini bizimle açıklayamaz. Biz yapmadık, ama sen niye yapmadın diyemez. Yapılan iş karşısında doğal bir basınç altına girecektir. Bu basınç ya onu ileriye taşıyacaktır ya da gerçekten bu işin insanı değilim diyerek mütevazı bir biçimde çekilmek zorunda kalacaktır. Onun kendi zaafalarını varetme, yeniden üretme ve dayatma zeminini elinden aldığı oranda, onu ileriye taşıyabilirsin. Eğer zaafalarını aşamıyorsa geriye düşmesi de kendiliğinden sağlanmış olacaktır.

Böyle bir pratik içerisinde başarılı olduğumuzu iddia etmiyorum. Çünkü bizim hedeflerimiz ve sınıfın ihtiyaçları açısından bakıldığında, bugünkü pratiğimiz henüz çok geridir. Biz yalnızca bir başlangıç yapmışız bulunuyoruz. Ama bazı ilk adımları atarak insanları ileriye çekmek noktasında belli bir önem taşıyor. Uyum içerisinde ve verimli çalışmanın koşulu da budur. Perspektiflere uygun bir pratik sergilenemediği oranda insanların birbirine düşmeleri, birbirlerinin küçük zaaflarına büyüterek organ çalışmasını kısır bir döngü içine sokmaları da kaçınılmaz oluyor. Sonuç örgüt süreçlerimizin zaafa uğraması oluyor.

Bunun önüne geçebilmek için, alt komite ile üst komite gerektiğinde içiçe çalışabilmelidir. Eğer üst komite görevlerini yapmıyorsa, onu bu konuda zorlamak, gerekirse boşa da çıkarmak gerekiyor. Üst komite olabilir, ama eğer görevini yapmıyorsa benim için hiçbir anlam taşımaz. Ben bunları tek tek bireyleri ya da belli bir komiteyi hedefleyerek söylemiyorum. Zira so-

runlarımız bir bütün olarak komitelerimizin ve yoldaşlarımızın zaaflarından kaynaklanıyor.

Ama kuşkusuz sorunun şöyle bir yanı da vardır ve önemlidir. Özellikle yönetici komitelerimiz örgütte kritik bir yer tutmaktadır. Örneğin bir bölge komitesi kendini pratik faaliyetlerin dışında tutabiliyor. Sadıce perspektif sunarak işleri organize etmeye çalışıyor ve edilmediğinde eleştiriyi yetiniyor. Mesut yoldaşın özenle altını çizdiği bir nokta vardır ve önemlidir. Daha yaygın bir faaliyet adına örgütsel güvenliği gözardı edemeyiz. Ama diğer taraftan, bunun arkasına sığınarak uzaktan kumandacılık da yapamayız. Benim daha önceki süreçte yoldaşa yazdığım mektuplar vardır. Burada sağ ve sol tasfiyecilik tanımlamasını yapmıştım. Sol tasfiyeciliği kendi pratiğimden yola çıkarak eleştirmiştim. Bireysel olarak kendini herşeyin yerine koyma, her işi yapma, pratikte içinde sürekli koşuşturmaca, işleri daha ileri götürme kaygısı gibi görünse de, özünde zorluklardan kaçmaktır. Benim bunlarda ifadesini bulan bir pratiğim sözkonusuydu. Nedir bu? Örneğin bir dağıtım birimini oluşturarak faaliyeti organize etmekten kaçıştır. Çünkü organizasyonun kendi içinde zorlukları vardır. Daha yoğun bir çabayı, daha iyi bir planlamayı gerektirir. Bunu yapma gücü gösteremediğin zaman kendini herşeyin yerine koymak durumunda kalıyorsun. Kendini herşeyin yerine koyduğun oranda da, temel noktaları gözden kaçırıyorsun. Örgüt süreçlerini elinde olmadan kesintiye uğratabiliyorsun. Ve bunu yaptığın zaman, daha hiçbir şey yaratmadan, geriye hiçbir miras bırakmadan faaliyetin dışında çıkmak zorunda kalıyorsun.

Ama bunun diğer yüzü uzaktan kumandacılıktır. Bu da aynı şekilde bizim süreçlerimizi sakatlamaktadır. Bizim bugünkü koşullarımızda kendini tümüyle pratik faaliyetin dışına çekerek önderlik fonksiyonu yerine getirilemez. İl ya da yaka önderliklerinin önderlik fonksiyonunu sürdürebilmesi için korunması, bunun için de bu tür bir faaliyetten uzak kalması gerekiyor diye bakamayız soruna. Bunu yalnızca merkezi önderlik için düşünebiliriz ki, işin garip yanı, böyle olmaması gerekirken bizde tam da merkezi önderlik pratiğin içerisinde. Bu il önderliklerinin bu alanda yarattı-

ğı boşluğun fiilen doldurulmasından başka birşey de değildir. Yeni dönemde bu tersliğin mutlaka giderilmesi gerekiyor.

Oysa bu işleri il ve yaka komitelerinin üstlenmesi gerekir. Mahalli pratik faaliyetin önderliği onların omuzlarındadır. Onların bunu yapmadığı bir durumda, peki bu pratik faaliyeti yürütecek kimdir? O zaman şu veya bu düzeydeki kadrolardır ki, bunlar da zaten yenidirler. Deneyimsiz ve birikimsizdirler. Bu koşullarda sınıfla bütünleşmeyi nasıl bekleyebiliriz? Gideriz eleştiririz onları; niye fabrikalara yönelmiyoruz? İyi ama, servise biniyor, ajitatif bir konuşma yapamıyor. Bugüne kadar kitlelerle yüzyüze gelmemiş, çekiniyor, vb... Bir önderlik kuşkusuz önderliğin sürekliliğini sağlamayı gözetmek zorundadır. Ama tümüyle pratik süreçlerin dışında kalarak gözetilemez. Bu, pratik süreçlerin bizzat içerisinde bir takım yöntemler geliştirerek, bir takım tedbirler alınarak yapılabilir ancak. Kendin bizzat pratik sürecin içine girerek deneyimsiz kadroları eğitmek durumundasın. Bunu yaparsın, ama süreklileştirmezsin. Önce birlikte yaparsın ve bundan sonra senin yapman gereken budur, dersin.

Militanları bizzat pratik içerisinde eğitmek böyle mümkün olabilir. Kadrolarımızı bu temelde eğitmeyi başardığımızda, yarın düşman eline düştüğümüzde, bu hareket sahipsiz kalmayacaktır. O kadro çıkıp senin yerini doldurmak zorunda kalacaktır.

Pratik süreçlerin dışında kalmak, aynı zamanda şeflik geleneginin de bir yansımasıdır. Kendisi pratiğin dışında kalarak bir takım şeyleri organize etmekle yetinmesi işin bir yönüdür. Öte yandan, şeflikten aldığı bir takım yetkilerle randevusuna geç gelir ya da gitmez. Gerekçeleri de çoktur. Çünkü onun çok önemli işleri vardır. Alt ilişki ile randevunun aksaması çok da önemli değildir. Bu, örgüt disiplinini, güven ilişkilerini daha baştan tahrip ediyor. Böyle bir durumda sen ne devrimci bir disiplini sağlayabilirsin ne de ihtilalci bir örgütü yaratabilirsin. Engels'in, bir kişinin sosyal yaşamındaki etkinliği ne ise kendisi de odur, me-alindeki sözü bugünkü kadro ve çalışma tarzı sorunlarımıza ışık tutmaktadır. Bugün neden yeterli bir yerel önderlik kapasitesi yakalayamıyoruz sorusu bununla da bağlantılıdır.

Bizim Şubeler Platformuna ilişkin değerlendirmelerimiz, onun içerisinde belli pratik çalışmalarımız vardır. Buraya yapılacak müdahalenin önemi döne döne vurgulanmıştır. Ancak biz sadece şu son iki ayda müdahale edebilme yeteneği gösterebilmişiz. Çünkü daha önceki süreçte biz burada sadece bir gözlemci olarak bulunmakla yetinmişiz. Ona müdahale etmek, dönüştürmek bizim kendi politikalarımızı hakim kılmak çabası göstermemişiz. Bundan birşey çıkmaz diyerek meydana tasfiyecilik opörtünizme bırakmışız.

Şu son iki aylık süre içindeki müdahalelerimiz kuşkusuz çok anlamlıdır. Burada isabetli bir çalışma sözkonusudur. Bugün bir etki de yaratmış bulunuyoruz. Ama geç kalmış bir etkidir. Bu aşamadan sonra da yapılabilecek şeylerin olduğu muhakkaktır, ama sürecin başından itibaren örgütlü bir biçimde müdahale edebilmiş olsaydık, kazanımlarımız çok daha ileri düzeyde olacaktı. Liberalizm ve reformizm dediğimiz tehlikenin önünü daha önceki bir süreçte tıkmış olacaktık. Bu tabii ki sadece pratik bir örnek, ama bir bütün olarak daha önceki süreçlerdeki davranışlarımıza da ışık tutmaktadır.

Biz önderlik yeteneğini ancak sınıfa pratik müdahale içerisinde kazanabiliriz. Militan kişiliği, EKİM'in kadro tipini ancak böyle bir çalışma içerisinde yaratabiliriz. İsabetli perspektifler sunmak, doğru tahliller yapmak kuşkusuz önemlidir. Genel bir etki de yaratır. Kadrolarımızda bir şevk, bir heyecan da yaratır. Bizim 2. Genel Konferanstan sonra alınan kararlar, oradaki tartışmalar, tasfiyeciliğin ideolojik olarak mahkum edilmesi saflarda büyük bir heyecan ve şevk yaratmıştır. İnsanların ileriye çıkmasını sağlamıştır. Tasfiyecilikle hesaplaşma hırsı içerisine girilmiştir. Büyük bir performans ortaya konulmuştur. Ama buna rağmen biz bugün yine örgütsel sorunları tartışmak zorunda kalıyoruz. Çünkü yine aksayan birşeyler vardır.

Kazım yoldaşın Nadir yoldaşa sorduğu bir soru vardı: Süreçlerimizin aksaması önderliğin zamanında müdahale etmemesinden kaynaklanıyor olabilir mi? Kuşkusuz olabilir. Ama bu soru tersinden de sorulabilmelidir. Bir bütün olarak yerel önderlik-

ler görev ve sorumluluklarını ne ölçüde yerine getirdiler? Ne ölçüde inisiyatifli ve müdahaleci olabildiler? Görevlerini yerine getirmek konusunda ne kadar çaba harcadılar? İşte bizde temelde aksayan tam da budur.

Son bir nokta. Görev ve sorumluluklarının gereklerini yerine getiremeyen bir kadro, kendisine yaptırım uygulanmasını talep edebilir ya da talep edilebilir. Fakat ben bunun sorunu çözme-yeceğini, tersinden bir kolaycılık olduğunu düşünüyorum. Eğer bir yoldaş üstüne düşenleri yerine getiremediği konusunda bir açıklığa gerçekten ulaşırsa, kendisine yaptırım uygulanmasını talep etmek yerine, hata, zaaf ve zayıflıklarını aşma çabasına girebilmelidir. Aşma konusunda bir hırs ve iddia ortaya koyabilmelidir. Merkez yaptırım uygular, ilişkisini de keser. Ama bu son derece kolaycı bir çözüm olacaktır. İK'ya müdahale sorununda da durum farklı değildir. Ben İK'nın da dağıtılıp üç beş kişinin konumlandırılmasıyla sorunlarımızın çözülebileceğini düşünmüyorum. Sen sorunu bütünlüğü içinde ele alıp, tüm aksam alanlarına müdahale edemediğin sürece, on tane İK da değiştirsen, on tane bölge komitesi de değiştirsen, sonuç değişmeyecektir.

Orhan: Yoldaşlar gerçekten çok önemli tartışmalar yaptılar. Hem konferansa sunulan MK metninin kendisi, hem de bu metni tamamlayan konuşmalar, ortaya belli bir düzey çıkardı. Bu nedenle ben konuşmamda tekrarlardan kaçınmaya çalışacağım.

Dün Cihan yoldaş bir konuşma yaptı. EKİM'in herşeye rağmen ileri bir örgütsel düzey olduğunu söyledi. Ben pratikte sürecimizi, yaşadığımız zaafı ve gözlemlediğim aksaklıkları düşündüğümde doğrusu şaşırılmışım. Yani çok şey bu kadar zaaf-lı iken, EKİM nasıl ileri bir örgütsel düzey olabiliyor? Ama yapılan tartışmalar içerisinde bunun ne anlama geldiğini kavradım. Herşeye rağmen EKİM gerçekten ileri bir örgütsel düzeydir. Bu yalnızca kavrayış planında değildir, pratik içinde kendini ortaya koymaktadır. Bunun yeterince verisi var.

Bizim örgütsel süreçlerimiz nereden aksamaktadır? Bizim '94 dönemecini başarılı bir biçimde katedemememizin nedenleri nedir? Daha önce konuşan yoldaşlar da konuşmalarında değişik

yönleriyle değindiler. 12 Eylül'ün yarattığı etkiler vardır. '89'un yarattığı etkiler vardır. İşçi hareketinin yaşadığı ağır ve kesikli gelişme süreci vardır. Hareketlilik dönemlerinde işçi hareketini kucaklayamamanın yolaçtığı sıkıntılar vardır, vb... Bütün bunlar militanın günlük mücadelesini doğrudan etkiliyor.

Ben kendi organ toplantılarımızdan biliyorum. Ne zaman ki bir direniş ortamı var, ne zamanki saldırılara karşı az çok kitlelerde bir kıpırdanma var, bu organların kendisine yansıyor. Organlarda bir heyecana, bir tartışmaya yolaçabiliyor. Nasıl müdahale edebileceğimiz noktasında bir tartışma açılabilir. Bu sorunlar genel gibi görünse de, '94 dönemecini başarıyla tamamlayamamamızda belli bir etkisinin olduğunu düşünüyorum.

Burada esas olanı gözden kaçırmamak gerekiyor tabi. Sidar yoldaş çok iyi ifade etti bunu. İstanbul üzerinden konuşursak eğer, ki benim gözlemlerim İstanbul'la sınırlıdır, sadece yönetici komitenin değil, alt mahalli komitelerin de bu konuda üstüne düşeni yaptıkları söylenemez. Sidar yoldaş da söyledi: İK işlevsel değildi, önderlik fonksiyonlarını yerine getirmiyordu, ama biz buna en iyi cevabı kendi pratik alanlarımızda yoğunlaşmayla cevap verebilirdik. Onlar bu perspektifle hareket ettiler. Yolaçıcı olan da buydu.

Ama buna rağmen, bu örgütte yaşadığımız bir süreç vardır ve bunu tüm yönleriyle sorgulamakla yüzyüzeyiz. Yönetici organlar ya da "ileri kadrolar" sorununu irdelemek, tahlil etmek; bunu organlarda tartışarak, çeşitli yazılarda işleyerek mücadele konusu etmek gerektiğini düşünüyorum.

Eğer biz partileşmeyi hedefleyen bir hareketsek, eleştiri-özeleştiri silahını doğru bir biçimde kullanmayı başarmak durumundayız. Eğer 3. Genel Konferansımızı bizi ileriye sıçratacak, böylece partiye daha da yakınlaştıracak bir dönemeç olarak değerlendirmek istiyorsak, kendimizde aksayan, yoldaşlarımızda aksayan, nihayet bir bütün olarak örgütte aksayan yönleri gözlemlediğimiz ölçüde ortaya koymak ve bunu gidermek çabasıyla birleştirmek zorundayız. Bunun EKİM için yakıcı olduğunu düşünüyorum. Buna kendimi de dahil ediyorum.

(...)

İşçi toplantılarına, benzer başka platformlara İK üyelerinin yeterli ilgiyi göstermemesi özellikle İşçi Kurultayı çalışmaları üzerinden örneklendi. Bu eleştiriyi ben de son derece önemli görüyorum. Bu toplantıların kendisi iyi ya da kötü, az ya da çok sınıfın sorunlarını tartışıyor. Sen oraya gitmeden, alttaki komitelere müdahale etmeden, sınıfla yüzyüze gelmeden, onların yaşamına, iç dünyasına girmeden, sınıfın önündeki engelleri neden aşmadığını, neden ileriye sıçrayamadığını doğru dürüst çözümlenemiyorsun, dolayısıyla pratik müdahalenin nereden yapılması gerektiğini açığa çıkartamıyorsun. Dolayısıyla İstanbul gibi bir kentin il komitesinin bu tür toplantılara özellikle ilgi göstermesi gerekmektedir. Gerçekten İst-İK neden doğrudan gelip izlemiyor bu tür toplantıları? Bu toplantılara katılan yoldaşların aktardığı gözlem ve değerlendirmeler tam olarak yansıtılabilir ordaki havayı. Sadece bu tür bilgi ve gözlemler üzerinden önderlik yapılabilir mi? İstanbul'da işçi sınıfının nabızı böyle bir önderlik tarzıyla tutulabilir mi?

Saflarımıza gelen insanların kolay kaybedilmesi üzerine de bir şeyler söylemek istiyorum. Gerçekten insanlar bize geliyorlar ve gidiyorlar. Terk ediyorlar. Burada hiç mi bizim kusurumuz yok? Yani insanlar bir kusur yaşıyorlar. Pratik olarak bunu artık bir tutuma dönüştürüyorlar. Sen önderlik olarak ne katıyorsun gerçekten bunlara? Ne kadarını giderebiliyorsun? Gidermek yönünde ne kadar çaba gösteriyorsun? Şimdi bu noktada iyi bir sınav verdiğimizizi düşünmüyorum. Bu İK için de geçerlidir. İK adam kazanmadı, tersine kaybetti. Çok açık söylüyorum bunu. İK'nın adam kazandığını ben inanmıyorum. Olsa olsa mahalli örgütlerin dinamizmiyle, bazı yoldaşların dinamizmiyle ve devrimciliğiyle kazanılmış ilişkilerdir.

Kendi işini başka bir insana yaptırırsın. Kendi önderliğini pratik olarak kanıtlamaz, pratik olarak yol gösterici olmazsın ve insanlardan güven beklersin. Böyle bir şey mümkün değil. Sidar yoldaşın söylediğini bu noktada son derece önemli görüyorum. Bugünkü İK'yla ilgili değil. Gelecekte de biz yönetici organ

kuracağız. Önderlik pratik içerisinde sınımlıdır. Cihan yoldaşın yaptığı bir konuşma var; gerektiğinde MK geliyor, gündelik pratik işleri üstleniyor da, İK kendisi için bundan sonuçlar çıkarmıyor, diyor. Oysa bazı İK üyeleri “önderlik” adına bundan kaçınabiliyorlar. Bu konferans bunu irdelemelidir. Bu konferans bazı mahalli önderlik kadrolarının pratiğinin nasıl yaşandığını somut olarak irdelemelidir.

Kazım: Yoldaşlar sorunları çeşitli boyutlarıyla ele aldılar. Daha başka yönleriyle irdelense bile kuşkusuz söyledikleri önemli. Ben daha çok söylenenleri tamamlayıcı olması açısından, çok kısaca bir iki noktada vurgular yapmak istiyorum.

Bizim tartıştığımız bu sorunların kuşkusuz kendini ürettiği bir nesnel temel var. Bir de öznel bir yanı vardır bunun. Hareketin gelişme süreçlerinden gelen veya yoldaşların kendi konuşmaları içerisinde vurgulanan yönler var.

Bence sorunun bir tarafı, hareketin iç yaşamını devrimci-leştirirmede, kadroların kendisini yenilemesinde veya toplam olarak örgütün kendisini yenilemesinde, ona uygun bir düzenlemeyi gerçekleştirmek, bu yöndeki bir çabayı kolaylaştırabilecek bir düzenlemeyi gerçekleştirmekle ilgili. *MK Değerlendirmeleri*'ne bakıldığında, bir temel etken olmasa bile, isabetli belli vurgular var. Belli sorunlara isabetli bir dikkat çekme var. Örneğin ajitasyon ve propaganda faaliyetinden söz ediyor. Bunun bizim faaliyetimizin özel bir alanı, asli görevlerimizi gerçekleştirmenin araç ve yöntemleri olduğuna dikkat çekiyor. Ancak faaliyetimiz yalnızca bunlara indirildiği zaman, bunun gerçek bir eylem ve kavga örgütü yaratma konusunda belli problemler yarattığı ifade ediliyor. Burada sorun genel bir çerçevede içerisinde tanımlanmıştır. Ama buna pratikte uygulama gücü kazandırmak, örgütün güçlerine buna uygun düzenlemek sorunun başka bir alanıdır. Soruna böyle bakıldığında, bizim çoğu kez propaganda ve ajitasyon araçlarımızın çok isabetli kullanılmadığı ortaya çıkabiliyor. Öyle bölgeler vardır ki, iki yıldır belli bir dağıtım faaliyeti yürütüyoruz. Ancak ortaya çıkardığı sonuçlar, bu çalışmayı yürüten yoldaşlar açısından tatmin edici değildir. Bunun kendisi, diğer sorunlarla da

beraber düşünülürken, tek tek yoldaşlardaki eylem gücünü, kavga gücünü belli ölçüde sınırlayan bir etkene dönüşebiliyor. Çünkü gelişmenin kendisi tek yanlı bir süreç olarak işliyor.

Ama bunu kolaylaştıran etkenler var. Hareketimizin etrafında biriken güçler (örgütün yakın taraftarları) açısından bakıldığında, politik mücadele deneyimi, tecrübe, ideolojik-teorik kavrayış, politik süreçlere müdahale bakımından ciddi yetersizlikler taşıdığı tartışmalar içerisinde ortaya çıkan ortak bir düşüncedir. Bunlar olgunlaşmış, devrimci kimliğini asgari düzeyde bulmuş kadrolar, belli bir mücadeleler içerisinde sınanmış kadrolar olmuş olsaydı, bunun kendisi bizim açımızdan ciddi bir problem olarak ortaya çıkmazdı. Bunun ürettiği sorunlara zamanında ve isabetli bir pratik müdahalede belli yetersizlikler yaşandı. Bazen öyle oluyor ki, politik çalışma daha çok propaganda materyallerini dağıtma olarak anlaşılabilir. Bunun kendisi, hareketin ideolojik kavrayışından belli bir uzaklaşmayı da getiriyor. Buna zamanında müdahale edilmesi gerekiyordu. Kendi deneyimlerim üzerinden biliyorum. İşçilerin yoğun olarak oturduğu bir semtte kesintisiz yürüttüğümüz 2 yıllık bir çalışma vardır. Bazen öyle olur ki, çalışma orada sınırlanır. Ama ısrar ettiğin zaman çok farklı ilişkiler çıkabiliyor. Genç işçiler çıkabiliyor. Hedeflerde ısrarlı olabilmek, belli bir irade gücü gösterebilmek, sağa sola sapmaya müsaade etmemek, özellikle belirlenmiş hedef üzerinde yürümek kritik bir öneme sahip. Soruna bu açıdan bakıldığı zaman, politik mücadele deneyimi bakımından nispeten tecrübesiz yoldaşlar payına söylenecek çok fazla birşeyin olduğunu düşünmüyorum. Onların bu tür yetersizlikler taşımaları anlaşılabilir bir olaydır. Daha çok bizim doğrudan pratik müdahale konusu yapmamız gereken bir sorundur.

Bu soruna zamanında müdahale edilemediği, bir ideolojik ve pratik eğitim, pratik bir dönüşüm konusu olamadığı zaman, hareket başka bir alana yoğunlaşmayı önüne bir görev olarak koyduğunda, bu doğal olarak belli zorlanmalar yaratıyor. Önden birikmiş belli önyargılar, oluşmuş belli bir zihniyet var. Belli alışkanlıklar var, belli bir davranış tarzı var. İç örgütsel düzen-

lemelerdeki zaafiyetler ile propaganda ve ajitasyon materyallerini isabetli kullanamama ve güçleri buna göre düzenleyememe, pratikte hareketin temel perspektiflerinden bir sapmaya yolaçıyor.

Bunu aslında güçlendiren veya bu zaafiyet alanının ortaya çıkmasına yolaçan başka bir etken var. Kuşkusuz belli adımlar atılmıştır, ama güçlerimizin yetersizliği düşünüldüğünde, elimizdeki güçleri verimli ve rasyonel bir tarzda mevzilendirmek sorunumuz vardır. Dağıtım sorununda uzmanlaşmış gruplara sahip değiliz. Bu belli bir güçlük alanı yaratıyor. Dağıtımı bizzat komiteler yapıyorlar. Bu arada profesyonel dağıtım grupları oluşturma görevi unutuluyor, kendiliğinden bir gelişmeye bırakılıyor. Diğer sorunlarla beraber ele alındığı zaman, bu sınıf çalışmasını yürütmede bir sorun olarak ortaya çıkıyor. Burada sorun genel ideolojik-politik perspektiflerdeki zayıflıktan gelmiyor. Sorun bunu pratik maddi bir kuvvet haline getirmek noktasındadır. Bir yönü yerel önderlik tarafından yapılacak müdahaledir. Süreçleri çok yakından, içinden izlemek ve anında müdahale etmek. Diğer yönü ise güçleri buna uygun düzenleyebilmektir. Bir dönem dağıtım faaliyeti üzerinde yoğunlaştık, ki bu gerekliydi. Bu faaliyette belli bir düzey yakalandı, bir mevzi kazanıldı. Ama bu tek yanlı bir politik ve örgütsel kişilik şekillenmesi olarak ortaya çıkardı. Bunu çok fazla gözettiğimizi, düşünmüyorum. Bu, deneyimsizlik ve tecrübesizlikle birleştiği zaman, sınıf çalışmasında bir zorlanma, bir dönem sonra da uzaklaşma, daha kolay alanları seçme, nispeten daha kolay bir süre içinde üstesinden gelinebilecek alanlara yönelmeye yolaçıyor.

Bizde politik süreçlere müdahale etmek konusunda ciddi yetersizlikler vardır. Bunun bir tarafı kuşkusuz kavrayışın kendisiyle ilgilidir. Bir tarafı sorumluluklarla ilgilidir. Bir tarafı deneyimsizlikle ilgilidir. Ama bir tarafı da, dağıtımda profesyonelleşememenin, bu sorunun özel dağıtım grupları yerine, çoğu yerde hala normal örgüt organları tarafından yürütülüyor olmasının yarattığı bir tek yanlılıktır.

Yeni dönemde bu zaafın üzerine gitmek, buna vurmak gerekiyor. Kadrolardaki bu tekyanlılığı kırmak, bunu bir politik ki-

şilikle, politik önderlik kapasitesiyle tamamlamak gerekiyor. Yani bir devrimciyi kendi içinde yetkinleştirmenin, bir örgütü kendi içinde yetkinleştirmenin olanaksızlığı da aslında burada ortaya çıkıyor. Bir örnek vereyim. Bizim *Beşinci Yıl* başyazısında vardı. Bir örgüt kendi içinde yetkinleştirilemez deniyordu. Nasıl olabilir diye düşünüyordum...

Cihan: O biraz farklı bir sorundu. Örneğin, proletarya partisinde disiplin nasıl yaratılır ve yerleştirilir sorunu üzerinedir. Disiplin, açık sınıf bilinciyle başlar kuşkusuz. Ama ancak siyasal pratik içerisinde kökleşir. Kitlelerle birleşmek ve onların mücadelesine başarıyla önderlik etmek temelleri üzerinde ancak bir partide disiplin yerleştirilebilir. Bunun başka hiçbir yolu yoktur, diyor. Bunun ötesindeki her çaba umutsuz ve sonuçsuz bir çabadır, döne döne başarısızlığa uğrar.

Kazım: Ben oraya gelecektim yoldaş.

Cihan: Sorunlarımızın genel çerçevesine ilişkin olarak burada mevcut kadrolarımızı sınıfı dönüştürmek mücadelesi içerisinde dönüştürmek, sınıf kitlelerine ulaşmak, yeni kadroları oradan almak, bu bize bütün örgütsel sorunları kalıcı bir biçimde çözmek imkanı verecektir. Bu olmadığı sürece, bir sonuca varılamaz. *Sol Komünizm*'de üç devrim döneminin ışığında Bolşevizmin deneyimlerini özetleyen Lenin, tam da disiplin sorunu üzerinden bu konuda son derece açık ve çarpıcı vurgular yapıyor. Komünist bir örgütün demirden bir disipline sahip olması gerektiği konusunda kadroları açık bilinçle donatmak, bu konudaki aksaklıklara anında müdahale etmek, gerekirse yaptırımlar uygulamak, bütün bunlar kendi başına kaldıkları sürece sorunu çözemezler. Bu kısır bir döngüden başka birşey değildir. Hele şu tarihsel evrede, devrimci insan kıtlığı ortamında, bu yalnızca durmadan insan kaybedilmesine yol açar. Ve bir hareketi çıkmaza sürükler. Bir süre sonra hareket, böyle ata ata bu işle başa çıkamayacağını görür. Döner bu sefer uzlaşmak, düzeyi, standartları düşürmek, bu meseleyi bir başka tarzda çözmek, yani liberalleşerek çözmek yolunu tutar, böylece daha beter bir akibetle yüzyüze kalır. Bu sorunun devrimci ve kalıcı çözümü, devrimci sınıfla birleşme sü-

recinin ve başarısının kendisiyle ilintilidir. Ancak bu takdirde o hep arzulanan demirden disipline sahip örgüte gerçekten ulaşılabilir.

Kazım: Yine *MK Değerlendirmeleri*'nde vardır. Örgütümüz der, polisın tüm saldırılarına rağmen siyasal faaliyetini illegal araç ve yöntemlerle sürdürmek başarısını göstermiştir. Bunlar nedir? Bildiridir, afiştir, puldur vb. Kadrolar bu tür bir pratik etkinlik içerisinde yetişmektedirler diye ifade ediyor. Partinin illegal örgütsel temeli ve faaliyeti için küçümsenmemesi gereken bir ön birikimdir bu. Kuşkusuz, bir ön birikimdir. Ancak bence dikkat edilmesi gereken şudur. Bundan sonraki süreçte artık vurguyu şu noktada yoğunlaştırmamız gerektiğini düşünüyorum. Bir kadroyu yetkinleştirmek, bir kadroyu daha ileri bir düzeye çıkartmak, yani bir parti kadrosu düzeyine çıkartmak, bunun başarısının ölçütü gerçekten o kadronun kitle hareketinde yön vermede, onu etkilemede, onu ileriye çıkarmada tuttuğu yerdir. Bu başarılamadığı ölçüde parti düzeyi gerçekten yakalanamaz.

Lenin'den bir örneği vardır Cihan yoldaşın. Yani bir parti olmanın düzeyi, kitle hareketini, sınıfı etkileme ve onu harekete geçirmede gösterdiği önderlik düzeyi ile kendini gösterir. Kuşkusuz bir örgüt bunu kadrolarıyla yapar. Bu bir fabrikadır, bir yerde okuldur. Başka bir yerde bir işçi semti olabilir. Başka bir yerde yerel düzeydeki bir önderliktir. Dolayısıyla bundan sonraki süreçte bizim özellikle öne çıkaracağımız, döne döne üstünde duracağımız temel ölçüt şu olmalıdır. Bir kadronun başarısının ölçütü, kitle hareketine müdahalede kazandığı başarıdır, kitlelerle kurduğu ilişkidir, onu politik olarak etkileyip harekete geçirmede gösterdiği başarıdır. Geldiğimiz düzeyde önümüze koyduğumuz hedefler açısından baktığımızda, bunu yapamayan bir kadronun yarı parti ihtiyaçlarına cevap verebileceğini düşünmüyorum. Belki teknik alanda dağıtım ihtiyaçlarına cevap verebilir. Daha başka ihtiyaçlara cevap verebilir. Ama bir partinin önderlik düzeyi açısından düşünüldüğünde, bu alanda başarısız kalan bir kadronun partiye katabileceği çok anlamlı birşey olamaz.

Ben örgüt iç yaşamının devrimcileşmesini sağlayacak en temel etkenin de bu olduğunu düşünüyorum. Eleştiri-özeleştirimdir, dene-

timdir, disiplindir, görevlere bağlılıktır, devrime sadakattir. Sınıfla, yığınlarla bağı olmayan birisinin kendini disipline etmesi, kendini denetlemesi, devrimle bağıını sürekli yenilenen bir kuvvet olarak taşınması da olanaklı değildir. Bu alandaki zayıf kendisini politik-örgütsel çalışmada, örgütün iç yaşamında çok çeşitli biçimlerde yeniden üreterek dışa vuracaktır.

Sonuç olarak söylemek istediğim şudur. Bizde sorun perspektif zayıflığı planında ortaya çıkmıyor. Tüm sorun bunu değiştirmek konusunda iradi bir kuvvet ortaya koyabilmektedir. Sağa sola esnemelere müsaade etmemektir. Bizde sorun daha çok buradan aksıyor. Bu çerçevede bakıldığında, aslında şu veya bu yoldaşla ilgili olmaktan öte bir sorundur tartıştığımız. Kuşkusuz her bir yoldaşın kendine özgü zayıflıkları, yaşadığı gelişme süreçlerinin, şu yoldaşla veya bu organla ilişkisinde ortaya çıkan problemlerin yarattığı belli sorunlar vardır. Bunun izleri, yarattığı belli tahribatlar vardır. Ancak bu tahribatları giderebilmenin maddi nesnel temeli, sorunu bu çerçevede koyup bu çerçevede ona yönelmektir. Bunu başardıktan sonra, sorunun öbür boyutunu çözmek noktasında önemli avantajlara sahibiz. Çok daha kuvvetli, daha tok yönelebilmek imkanı elde edebileceğiz.

Harekete müdahale etmeyen, orada kendini ifade etmeyen bir devrimcinin ilke ve kurallarda titiz olması, disiplinin gereklerinde tavizsiz olması, sürekli ve karşılıklı bir denetime açık olması veya bunu başarabilmesi mümkün değildir. Eğer ideolojik bakımdan güçlü ise bir ısrar gösterir. Değilse, kendiliğinden o sürece tabi hale gelir. Ben örgüt yaşamımızı devrimcileştirmemizin en temel alanından bir tanesi budur diye düşünüyorum. Bence sorunu bu çerçevesiyle irdelemek gerekiyor.

Nadir: Yoldaş şu noktayı biraz açsan iyi olur. Bizim sınıfa, fabrikalara gitmek ve örgüt çalışanlarını bu temelde konumlandırmak ve tam da bu temel üzerinde fabrika çalışmasını örgütlenmek sorununa yaptığımız vurguyu biraz açsan, sorunları giderebilmek açısından.

Kazım: Bizde tartışılan neydi? Bir, sınıf çalışmasında belli mesafeler almak. İki, örgütün ve tek tek yoldaşların devrimcileş-

mesini sağlamak. Bu nasıl olabilir? Fabrikalara dönük somut faaliyet ile olabilir. Dışarıdan seslenmekle çoğu kez başaramazsın. Büyük fabrikalarda kısa sürede mesafe almanın kendi içerisinde nesnel güçlükleri vardır. Bu nesnel güçlüklerle teslim olmak başka birşeydir. Bunu teşhis etmek ve bunu aşmanın yolları konusunda çaba harcamak başka birşeydir.

Bizim belgelerde de vardır. İşbölümü üzerinde durulur. Bir kadro örgütçü müdür? Propagandacı mıdır? Ajitator müdür? Ya da özel teknik işleri yapacak bir kadro mudur? Ama bunu kitle eyleminin, kitle faaliyetinin dışında anlayamazsın ki. Bir kadronun yeteneklerini ortaya çıkarabilmenin, o yeteneklerini geliştirebilmenin yolu da sınıf çalışmasından geçiyor. Fabrikaları temel alan bir çalışma bunda büyük kolaylıklar sağlayacaktır. Hareketin perspektiflerine maddi bir kuvvet kazandırmanın nesnel temeli budur.

Biz büyük bir iddiayla yola çıkan ve partileşme hedefini koyan bir hareket olduğumuza göre, özellikle sorunun bu yönünü öne çıkarmak, tartışmalarımızda, vurgularımızda, kadrolaşma politikamızda buna özellikle özel bir hassasiyet göstermek zorundayız. Bu alan üzerinde yoğunlaşıp oraya yüklenmek gerekiyor. Bunu başardığımız zaman, önderlik düzeyi olan kadroları rahat yaratırız. Varsa bizde kusurlar, bizi yenilemenin aracı da oradadır.

İstanbul İl Örgütü üzerine tartışmalar

Sergen: Örgütümüzde önderlik probleminin mahiyetini değiştirdiğini, geline yerde mahalli önderlik çerçevesinde tartışıldığını biliyoruz. Bu da kadrolar sorunu çerçevesinde ve esası olarak da ileri kadrolar şahsında tartışılıyor. Önderlik gerçeğimiz ve aynı zamanda örgüt gerçeğimiz bu çerçevede çözümlenmeye çalışılıyor. Bu çözümlenme temelinde, tek tek ileri kadrolar olarak kendimizi, aynı zamanda örgüt ya da organ gerçeğimizi anlamaya çalışıyoruz. Tartışmanın bu eksen üzerinde yürütülmesi doğrudur, isabetlidir geline yerde. İleri kadronun çözümlenmesi, yeniden tanımlanması bize örgüt gerçeğimizi verecektir. Mahalli organla-

rın niteliğini, buradan da giderek siyasal çalışmamızın niteliğini açığa çıkaracaktır. Daha önce konuşan bütün yoldaşların yaklaşımları genellikle bu çerçevedeydi. Sorunları buradan giderek açıklamaya çalıştılar.

Dikkat ederseniz bizim bütün tartışmalarımız, dönüp dolaşıp İstanbul'daki faaliyet, İstanbul'daki örgüt, İstanbul'daki mahalli önderlik üzerinde yoğunlaşıyor. Doğaldır. İstanbul'un konumu, bilinen özelliklerinden dolayı böyledir. Eğer örgütümüz parti düzeyine ulaşacak, bir parti niteliğini kazanacaksa, bu niteliğin öncelikle burada kazanılması, bu düzeyin öncelikle burada tutturulması, yapılacak müdahalenin öncelikle burası üzerinde yapılması doğaldır ve kaçınılmazdır. İst-İK'nın doğrudan böyle bir tartışmanın içerisinde olması, dahası bir bütün olarak örgütün ister istemez bu temelde tartışılması, İst-İK'nın tuttuğu bu özel yerden gelmektedir.

Ne yazık ki İst-İK, kendi yaşadığı süreci bütün yönleriyle değerlendirebilmiş, sonuçlarına varabilmiş, nedenleriyle birlikte ortak bir fikir oluşturarak buraya iletmeyi başarabilmiş değildir. Belli bir tartışmanın içerisine girdi, belli yönleriyle bazı değerlendirmeler de yaptı. Ama benim burada ortaya koyabileceğim ortak bir fikre ne yazık ki ulaşılmadı. Bu büyük bir güçlüktür kuşkusuz. İst-İK'nın bütün üyelerinin burada olmasını çok isterdim. Yalnızca hesap vermeleri açısından değil, sorunu kavramaları açısından da çok iyi olurdu. Ortak ulaşılan sonuçların olmaması nedeniyle, ben sorunu kendi konumum ve durumum üzerinden açıklamayı daha uygun buluyorum. Bunun aynı zamanda bizim ileri kadro gerçekliğimiz açısından da yararlı olabileceğini düşünüyorum.

Ben bizim örgütümüzün süreçlerinin başından beri içinde olan bir yoldaşım. Geçmişte farklı görevlerde de bulundum. O dönemde yaşanan sorunlar vardı. Sözgelimi ileri kadro ve önderlik sorunu çerçevesinde. Dün bir konuşmada şöyle bir şey söylemiştim. Biz geçmişte merkezi önderlik içerisindeki durumu, bugün mahalli önderlik planında yaşadık. Geçmişteki tüm tartışmaların, eğilimlerin, alışkanlıkların, davranış biçimlerinin, zihniyetlerin, özetle tas-

fiyecilerle yapılan tartışmaların, farklı bir mahiyette ve biçimlerde burada da sürdüğünü gözlemleyebiliyoruz.

Bu henüz bazı şeylerin bizim tarafımızdan anlaşılmadığının ifadesidir. Bunun bugün benzer biçimde yaşanmasının nedeni, sadece kavrayışla ilgili değildir. Sözgelimi bazı yoldaşların dile getirdiği gibi görev anlayışı, sorumluluk anlayışı, siyasal önderlik, siyasal önderlik pratiği konusundaki kavrayışsızlıktan gelmiyor. Temel nedeni bu değildir. Evet, kavrayışa ilişkin sorunlar da vardır. Ama kavrayışa ilişkin görünen, çarpıklık biçiminde kendisini ifade edenler de yine başka nedenlerden kaynaklanıyor. Bu doğrudan doğruya geçmiş dönemin kadrosu olmanın, geçmiş şekillenmenin, ideolojik, politik, örgütsel, partik açıdan geçmişte yaşamının bir sonucudur. Oradan alınan kültür ve davranış biçimlerinin aşılamadığının bir göstergesidir bu.

Yeni dönemin yeni hareketi olarak ortaya çıktık biz. Bu yeni dönemin özelliklerinin ne olduğu, yeni dönemin yeni hareketi olmanın ne anlama geldiği, yeni dönemin hangi temeller üzerinde kucaklanabileceği, yeni dönemin görevlerini karşılamanın, bunun altına girmenin, bu temelde bir örgüt yaratmanın sorunlarının ne olduğunu, bunun neyi ifade ettiğini biliyoruz. Bu bizim belgelerimizde yeterince açıktır. Bunlara girmek istemiyorum. Bunların güçlüklerine de işaret edilmiştir burada. Gerçekten güç bir dönemdir ve büyük güçlükleri vardır. Bunun nasıl karşılanabileceğine ilişkin saptamalar da vardır. Ne istendiği de belirtilmiştir.

Ben sorunu daha çok kendi üzerimden giderek açıklamak istiyorum. Bu hem geçmiş dönemde, özellikle Olağanüstü Konferans döneminde, hem de bugün burada söylenenlerin niye yerine oturduğunu ve niye öyle ifade bulunduğunu da anlaşılır hale getirecektir. Aynı zamanda bu ileri kadro tanımına da açıklık getirme çabasıdır. İleri kadro tanımını da artık daha değişik şekilde yapmak gerektiğini düşünüyorum.

Kısaca söylemek gerekirse, belirli bir teorik, politik birikimi, belli tecrübeleri ve örgüt deneyimi olan insanların hepsine ileri kadro denemez bizim koşullarımızda. Hele bu kavram ideolojik bir içerik taşıyorsa, böyle denmemesi gerekiyor. Tartışmalarımızın

kendisi de böyle denilmemesi gerektiğini gösteriyor. İleri kadro yeni dönem kadrosu olarak anlaşılmalıdır. Yeni dönem nedir? Yeni dönemin görevleri nedir? Bunlar belliyse eğer, bunu karşılayan, buna uygun olarak kendisini yenileyen ve buna uygun bir seyir izleyen kadrodur. Hareketi yeni bir alanda, yeni temeller üzerinde inşa eden kadro demektir.

Bizim koşullarımızda bunun bir de şöyle bir yanı vardır. Biz hazır bir miras devralmadık. Elbette Türkiye devrimci hareketinin bir birikimi vardı. Ama sen bir hareketi tümüyle değişik bir toplumsal alanda, işçi sınıfıdır bu, burada yeni bir bakışla, yeni bir ideolojik çizgi ve yeni bir örgüt anlayışı ile ve bu sınıf temeli üzerinde varetmek gibi bir sorunla karşı karşıyasın. Bu ise hiçbir geçmiş kadronun kendiliğinden başarabileceği birşey değildir. Her bakımdan köklü bir yenilenmeyle başarılabılır bu ancak. Bu dönemin kadrosu haline gelmek neyi ifade ediyorsa, bunların tümünde yeni bir kimlik kazanmakla ilgili bir olaydır. Bu olmadığı sürece, belirli ölçülerde aşılmış olsa bile geçmiş alışkanlıklarla içiçelik her zaman problem yaratacaktır. Küçük-burjuva devrimciliği köklü bir ideolojik yenilenme yaşamadan, her bakımdan geçmişi aşmadan, hiçbir zaman sınıfın içerisinde devrimcilik üretmez, sınıf devrimciliği üretmez. Sınıf devrimciliğinin yaratılması, sınıfın devrimci partisinin yaratılması meselesinde hiçbir zaman sözü edilemez bunların.

Türkiye'nin bugünkü koşullarının açığa çıkardığı bir gerçektir bu. Küçük-burjuva devrimciliği kendiliğinden yöneldiği sınıfın içerisinde reformizm üretmiştir. Demokratizm kendisini pespaye bir reformizm biçiminde, yeni tür bir ekonomizm biçiminde üretmiştir. Dahası artık devrimcilik değil, tasfiyeciliktir kendisini karakterize eden. Bu basit bir güç kaybetme, o anlamda yaşanan bir sirkülasyon değildir. Doğrudan doğruya tasfiyecidir. Kendini aşma çabası, niyeti içerisinde olanlar bile, bu köklü yenilenmeyi yaşamadıkları için sonuçta yine geriye doğru gitmektedirler. Bir süre kendisini koruma yönünde bir direnç gösterir. Sonra dayanamaz geriye düşer. Devrim fikrinden de, parti fikrinden de, sınıfın devrimci partisi fikrinden de uzaklaşır. Küçük-burjuva

devrimciliğinden koparak köklü bir yenilenmeyi başaramadıkları sürece, bütün hepsinin yaşayacağı kaçınılmaz son budur.

Bizim örgütümüzün saflarında kendini aşamayanların yaşadığı da budur. Küçük-burjuva devrimciliğini her alanda aşamayan, yeni dönemin kadrosu haline gelmeyen bütün unsurlar, ki buna en ilerisi, teoriye çok yatkın, bu açıdan belirli bir takım avantajları olanlar da dahildir, önce hareketle tartışmalı hale gelmişlerdir; geriye düşerek önce ufak ufak, sonra cepheden hareketle çatışmalı hale gelmişlerdir. Hareketin dışına düşmüşlerdir. Düşmekle de kalmamışlardır, düşkünleşmişlerdir. Küçük-burjuva devrimciliğinde bir süre devam edebilmek, bir süre direnç gösterebilmek başka hareketlerin koşullarında mümkündür. Ama EKİM'de mümkün değildir. EKİM kendi ayırdedici özelliklerini bir örgüt kimliği haline getirmede belli bir mesafe kaydettiği ölçüde, dayanması da mümkün değildir. Bana göre bundan sonra bu konuda zımnî uzlaşmalar da mümkün değildir. Buna çok fazla tahammül edilemeyeceğini de düşünmüyorum. Bundan tek tek insanların dışa atılmasını kastetmiyorum. Bu doğal bir biçimde bu duruma geliyor. Yani hareket taşıdığı iç dinamizmle bir mesafe katettikçe, kadro gerçeği, bir parti niteliği kazanma yönünde bir dayatmayla, bir basınçla karşı karşıya geldikçe, bu dinamizm bir basınca dönüştükçe, bunu hissetmemek mümkün değildir. Burada gerici bir direnç gösterip dayanmak da mümkün değildir. Sonuçta ya bu gerçekten aşılır, ya da bunun dışına düşülür. Dışına düşüldüğünde ise, kim ne derse desin, hiçbir biçimde niyetle ilgili bir sorun değildir, sonrası tam bir apolitizmdir. Toplumun dışına kadar düşürüyor bu. Bizim başında ileri kadrolar olarak nitelenen bir sürü unsurun akibetlerini çok yakından bilen biri olarak bunu söylüyorum.

Bu konuda şöyle bir rahatlığı taşıyorum. Daha doğrusu kendimde her zaman şöyle bir güç gördüm. Bu biraz bendeki devrimci damardan geliyor. Çok uzun bir süredir zayıflığı ve güçlü olmayı içiçe taşıdım ben. Çok zor dönemler, çok güç durumlar yaşamakla birlikte, yine de ayakta kalmasını başarabildim. Ve hala da ayaktayım. Belirli dönemlerde aynı akibeti yaşamamanın hiç de zor olmadığı koşullara rağmen, bu duruma düşmemek benim açım-

dan bir üstünlüktür. Ben bu konuda da kendimde bir güç görüyorum. Yalnız bu yine de problemi çözmedi. Neden çözmedi? Kendi üzerimden giderek bu konuda belli şeyler söylemek istiyorum.

Ben geçmiş dönem kadrosuyum. Çok önemli görevlerim ve konumlarım da oldu. Türkiye’de, hala tasfiye ola ola bir hal olan, ama bir türlü de bitmeyen bir hareketten geldim ben. Türkiye’nin en büyük kitlesel hareketlerden biriydi bu. Belirli bir misyonu da vardı, gücü de vardı. Burada da önderlik ve yönetici konumlarında bulunmuş birisiydim. Dolayısıyla o zaman da ileri kadroydum. O dönemin ileri kadrosunun ne olduğu anlaşılır birşeydir. Beni karakterize eden özellik iyi bir örgütçü, pratikçi olmaktadır. Bu dönemin özellikleri bellidir. Çok farklı koşulları vardır o günün. Bizim bugünkü koşullarımızda gerçekleştirilmesi gerekenler kadar zor değildir görevler. Sözelimi bizde sıfırdan birşey yaratmaya çalışıyorsun. Eğer ileri kadroydun, hele yönetici ve önder konumdaysan, en baştan kurucu olmayı gerektiriyor bu.

Geçmiş dönemde de kurucu kadro kavramından söz ediliyor. Ama bu o dönem çok kolaydı. Kendiliğinden gelişen bir kitle hareketi vardır. Sen istesen de istemesen de onun içindesin zaten ve ardından sürükleniyorsun. Yıllarca elyordamıyla, teorik-ideolojik bir platforma sahip olmadan gitmiştir bu hareket. Doğru dürüst bir programları da yoktur. Örneğin THKO’nun hiçbir programı yoktur. Kırlardan şehirlere gideceğiz denmiştir, başka bir şey yoktur. ‘78’e kadar bu hareketin temel konularda hiçbir görüşü yoktur. Ama buna rağmen, yükselen kitle hareketi dalgasının üzerine oturarak bir yere kadar gidebilmişlerdir. Elbette belli yetenekleri olan insanlardı bunlar. Benim de belli yeteneklerim vardı. O günün sözünü ettiğim koşullarında ben, kurucu ve örgütçü vasıflarını taşıyan, bu hareketin önemli bir alanında önemli işler de yapan, bu çerçevede o dönemin görevlerini karşılayabilen bir kadroydum. Çeşitli eksikliklerim kuşkusuz vardı. Bu hareket saflarında oluşan bir ideolojik ve kültürel şekillenme var, davranış biçimleri ve alışkanlıklar var, önderlik tarzı var. İşte bu süreçleri yaşayarak geldik ve çok zor bir dönemde yeni bir hareketi

yaratmanın sorunlarıyla karşı karşıya kaldık. Ben başından itibaren bu hareketin yönetici organında olmadım. Ama yine de bu yoldaşlarla içiçe çalışan, dolayısıyla hep birşeyler beklenen bir yoldaş oldum.

Biz geçmiş dönemden yaralanarak, yıpranarak çıktık. Yenilgi döneminin kadrolarıydık. Devrimci hareket döğüşmeden alınan bir yenilgi yaşamıştı. Geleneksel devrimci hareketin tümü için geçerli olan, içinde yer aldığım hareket için de sözkonusuydu. Bunun çok yönlü sonuçları vardı. Bu sonuçların ideolojik, politik, teorik, ruhsal her açıdan tüm yansımaları hareketin tümüne olduğu gibi, benim kişiliğime de yansdı. Biraz hırpalanarak, yaralanarak, yıpranarak, bir yenilgi döneminin kadrosu olarak belirli bir gerilemeyi ve belli gerilimleri de yaşayarak '80 sonrasına, bizim hareketimizin çıkışına kadar geldik.

Şunu hep ifade ettik. Bizim hareketimiz sert bir kopuşun ifadesiydi. Bazen aşırılıkları da göze alarak, çubuğu bükerek yaptı bunu. Gerçekten sarsıntı yaratacak nitelikte bir çıkış yaptı. Bu şiddet en başta ideolojik içeriğinde yaşandı. Bu bizim belgelerimizde uzun uzun anlatıldığı için konuyu dağıtmak istemiyorum. Ama biz ileri kadrolar bu ideolojik sarsıntıyı gerçek kapsamıyla yaşayamadık. Kendimizi bu alanda yenileyemedik. Sorun programatik, teorik olarak ortaya konanların ifade edilmesi olsa, ben onu çok iyi yaparım. Ama sorun bu değil. Sorun bunun bütünsel olarak yaşanmasıydı. Biz eğer hareketimizin ideolojik planda ifade ettiği küçük-burjuva devrimciliğinin ideolojik eleştirisini gerçekten içselleştirebilseydik, buna uygun bir dönüşümü en başta zihniyetimizde yaşayabilseydik, geçmişin örgüt pratiğine bu hareketin önderliklerinin şahsında yönelttiği eleştirileri yeterince kavrayabilseydik, yeni dönemin kadrosu olma kimliğini kazanabilirdik.

Ancak biz bu konuda başarılı olamadık. Ben de başarılı olamadım. Bizim dışımıza düşenlerin büyük açmazı da buydu. Ki bunlar kavrayış vb. açıdan daha geri bir noktadaydılar. Hareket yeni bir hareket, dönem yeni bir dönem, görevler yeni görevler... Yeni temeller üzerinde bunlar gerçekleştirilecek. Sorumluluklar

bu çerçevede kendi yerini bulacak. Biz ileri kadrolar buna uygun bir konuma bir türlü çıkmadık. Tam tersine eski önderlik anlayışı, çalışma tarzı, davranış biçimleri, zihniyet, bu bizde belirli ölçülerde törpülense bile varlığını korudu. Bu arada ama hareket de geliyor. Hareket bunlara rağmen ve bütün bu sıkıntılara rağmen bir gelişme kaydediyor. Bir mesafe kaydediyor. Dün başka bir biçimde tartışılan sorunlar, bugün bir başka biçimde tartışılıyor. Dün üzerinden bir biçimde atlanan şeyler, bir süre sonra üzerinden atlanamaz hale geliyor. Yeni dönemin içinde yeralmak, bu hareketin önünde yeralmak birşeyi ifade etmiyor bir noktaya kadar.

Yeni dönem hareketini yaratmanın kolay bir iş olduğu sanılıyordu. Ama bunun hiç de kolay olmadığı ortaya çıktı. Yani geçmiş kültürle, geçmiş davranış biçimleriyle, geçmiş zihniyetle malül bir biçimde bu hareketin içinde yeralanlar, bir süre sonra büyük bir hayal kırıklığıyla karşı karşıya kaldılar. Sanılıyordu ki, bir çağrıyla herkes bizim yanımızda yeralacak. Sanılıyordu ki, bir anda büyük bir örgüt yaratılacak ve o eski tarzla bunlara direktifler verilecek, işler de tıkr tıkr gidecek. Bunun hiç de böyle kolay olmadığı görüldü. Şimdi hazır bir örgütü yönetmek, hazır bir örgütte önder olmak, yönetici olmak kolaydır. Ama sen kendin sıfırdan bunu yaratacaksın. Burada geçmiş dönemde olduğu tarzda yöneticilik de yapamazsın bir yerde. Yani herşey sensin. İşin militanı da senin olman lazım. Öncü bir pratiktir herşeyden öncü bu tip kadrolardan istenen.

Buradan şuna gelmek istiyorum. Sidar yoldaşın anlattıkları son derece öğreticidir. Bir öncü pratik anlatıldı orada. Bir öncü ya da ileri kadro nedir, bu yoldaşın anlattıkları çerçevesinde anlaşılabilir. Bir çok tartışmayı da ortadan kaldırması gerekiyor. Buradaki bazı yoldaşlar hala bir sene öncesinin bilinciyle tartışıyor, geriden seyrediyor. O tartışmalar bitmiştir. İleri kadroların artık sorunu böyle tartışmaması gerekiyor. Çünkü söylenenlerin tümünü boşa çıkartıyor.

Bizden istenen öncü bir pratikti. İst-İK bu öncü pratiği sergileyemedi. Ne oldu? Kesin bir başarısızlık. Bu başarısızlık

kadrolarla örgütü karşı karşıya getirdi. Görevler ve sorumluluklar var. Sen onları gerçekleştiremiyorsun. Gerçekleştiremediğin yerde de bunu niye gerçekleştiremediğin soruluyor. Bu inisiyatif alanına bir müdahale olarak değerlendiriliyordu bizim için. İnisiyatif alanına müdahale! Oysa senin sınırsız bir inisiyatif alanın vardır. Siyasal görevlerin var, sorumlulukların var. Bunları gerçekleştir, buna uygun bir siyasal çalışma kapasitesi ortaya koy. Bir önderlik tarzı tuttur. Ortak bir çalışma tarzı örgütle. Bunun üzerinden yürü. Ne kendi içinde birbirine düşersin. Ne de MK'yla senin bir gerilim yaşamaman gerekir. Ama sen bunu yapmıyorsun. Belli bir birikimin var, siyasal tecrüben var, örgüt deneyimin var. Eskiye tekrarlamadan yeni dönemin görevlerine uygun bir biçimde ele al, al başına yürü. Sana sınırsız inisiyatif bu alanda. Buna uygun davrandığın sürece önünde herhangi bir engel yoktur.

Ama benim istediğim neydi? Benim istediğim idari tedbirlerdi. MK'nın istediklerini başaramamak belli bir gerilim yaratıyor. Orada salt devrimci bir eziklik duymanın basıncı değil, aynı zamanda küçük-burjuva ruh hali ve bir direnç vardır. Bir tutuculuk vardır. MK'nın kişiliğimizi ve kimliğimizi kazanmamızın engelleyici bir tutumu olarak izah ettik zaman zaman. Bizim inisiyatif alanımıza müdahale olarak değerlendirdik. Böylece sorun da bir türlü anlaşılamadı. Böyle bir durumda da MK'yla sağlıklı bir diyalog kurmak mümkün değildir. Nitekim kurulamadı da.

Bunun alta yansımaları ise şöyledir. İnsanları dar pratiğin içerisinde çıkarmamız gerekiyor, ama biz bile dar pratiğin içerisinde aptallaşmışız. Bu insanlar rutin bir çalışmanın içerisinde dönüp dolaşıyorlar ve büyük bir yıpranma yaşıyorlar. Bu nedenle de bizden uzaklaşıyorlar. Onları buradan al, gerçek çalışma alanına yönelt. Bu insanlar rahatlıyor. Kendilerine güvenleri geliyor. Yanındakine de güveniyor. Ama sen bunu yapmıyorsun. Sen onları o dar pratiğin içerisinde çıkarma çabası göstermeden, randevusuna gelmemesini, bir başka yerde başka birşey yapmasını, öteki yerde rutin çalışma içinde dönüp durmasını eleştiri konusu ediyorsun. Oradan giderek yaptırımlara başvurulmasını istiyorsun. Bunu bile yapabilme gücünü kendimizde göremedik. Çünkü biz

de aynı kısır döngünün içerisindeyiz. Ben bunu İK'ya da ifade ettim, birine yaptırım uygularken benim vicdanım sızlıyor dedim. En başta ben ihlal ediyorum bunu. Yani yaptırımı ilk önce kendin hakediyorsun. Hangi vicdana sığar bu? Hangi adalettir? Bunu uygulayamazsın. O zamanın ileri kadroları da böyle yaptılar. Önce idari tedbirler istediler. Yani yetkilerinin artırılması, hak hukuk tartışması! Neyin hakkı, hukuku? Sen zaten fazlasıyla yetkilisin. Kendi dışına atmak, başkasının bunu yapmasını beklemek, ama kendisinin de sınırsız bir hukukla, bir yetkiyle donatılmasını beklemek. Üstelik şöyle birşeyle de birleşiyor. Kendi görevlerini ve sorumluluklarını yerine getirenlerle amansız bir çatışma, onları despot olarak nitelendirme, kendi alanında ise despotlukla ortaya çıkma. Nihayetinde bunlara çok fazla dayanılmadı.

Eski dönemin şef geleneğinin, bürokratik önderliğinin, yeni dönemde EKİM gibi bir harekette yaşamayacağı erken bir tarihte görüldü. Bunun görüldüğü bir noktada da, hiç olmazsa benim gibi ayakta kalmasını da beceremediler. Yetkileri ellerinden alınca varlık nedenleri ortadan kalktı. MK'dan istifa eden sıfıra iniyordu. İki ay sonra bir bakıyorsun ki gitmiş. Bugün bizim koşullarımızda küçük-burjuva devrimci örgütte de artık bu işler fazla gitmiyor. Burada da dayanamıyorlar. TKİH'in önderi dünyanın en despot adamıydı, bütün yetkiler de elindeydi. Dayanamıyor, artık orada da yaşayamıyor. Çünkü orada da artık yeni şeyler isteniyor. Bir basınç var. Reformizm biçiminde de olsa senin kendin güç katman lazım, üretmen lazım. Onu da beceremiyorsun sen. Hazır kitleler yok ki, hazır kadrolar yok, düdüğü çaldığın zaman onbin kişiyi yığamıyorsun. Öyle kolay değil Türkiye'nin bugünkü koşullarında.

İşte bizim problemimiz budur. Benim de problemim budur. Evet, ben bu hareketin yönetici organında başından beri yer almadım ama bu hareket her zaman bana bir değer biçti. Birşeyler bekledi. Doğrusu, içtenlikle söylüyorum, ben de bu harekette önemli işler yapmak istedim. Önemli görevler üstlenmek istedim. Yararlı olmak istedim. Emek de harcadım. Ancak bütün bunlar problemi çözmedi. Çözmedi de. Sonuçta senden istenen, ki bir dönem

örgütün kendisi talif edip bir yerlere de getirdi bizi, bu hareket yeni bir harekettir, yeni bir dönemdir, görevleri bellidir. Senin bu görevleri bir kurucu kadro kafasıyla, ama yeni dönemin kurucu kadro kafasıyla, bir öncü pratikle gerçekleştirmen gerekiyor. Politik tecrübe, örgüt deneyimi açısından benim kendimi en iyi ifade edebileceğim bir alandı. Bu alanda kendini ortaya koyma, bu hareketi yeni temeller üzerinde kurucu bir kadro mantığıyla inşa etme pratiği içerisine bütünüyle girmektir. Bunun önünde bir engel yoktur. Bunun önüne hiçbir hukuki gerekçe ileri sürülemez. Sözgelimi, biz şöyle şekillenmiştik de, bu dolayısıyla tek yanlılık yarattı. Nitekim İstanbul kadrosu yoldaşın kendi bölgesindeki önderlik pratiği bu tür gerekçelerin hepsini tuzbuz etmiştir. Artık bunlar böyle tartışılmaz.

Kazım yoldaş önce dinle, laf atıp durma. Sadece sen değil, ben de bir sene öncesine kadar böyle tartışıyordum. Geçmişte sorumlularından biri olduğum süreç tabii ki tasfiyeciliktir. Böyle nitелеmekle beni açmaza aldığını mı sanıyorsun? Ben bu süreçteki sorumluluğumu her zaman üstlendim. Hesabını da bu örgüte verdim. Yapılan elbette ki tasfiyecilikti. Başka nasıl adlandırılır? Sen hem bu hareketin önüne git. Ben önderim, burada bilmem ne yapacağım de, sonrada gece gündüz yakın, bir şey yapma. Bu objektif olarak tasfiyeciliktir. Tasfiyecilik illahi Nesimi ve Göker gibi bayrağı açıp yeni bir çizgi, yeni bir örgüt demek değil ki! Yarın sen biraz gericileşirsen, ya da ben gericileşirsem pekala tastamam bir tasfiyeci gibi de çıkabiliriz ortaya. Pekala o akıbetle karşılaşmamız da mümkündür. Bu bir niyet sorunu değildir ki.

Geçmiş ideolojik kültürel şekillenmeyi aşmada gerekli mesafeyi alamamak, yenilenememek, yeni dönemin kadrosu haline gelmenin en baştaki engelidir. Bu zihniyetin, bu davranış biçimlerinin, alışkanlıkların devam etmesi demektir. Ve eski yönetici ya da ileri kadro kimliğinin korunması demektir. Bunun hangi düzeyde olup olmaması ayrı bir tartışmadır. Bunun korunması demektir. Bu her zaman bir ayakbağıdır. Bu her zaman potansiyel bir tehlikedir. Ve bu yer yer seni hareketle karşı karşıya

getirir. Hareketi tartışırsın, şurasından burasından çekiştirme konumuna girersin. Eğer düzeltilemezse bu, giderek hareketin dışına düşersin. Ya da düpedüz bir tasfiyeci olup çıkarsın. Türkiye devrimci hareketinin '80 sonrası pratiği tasfiyeciliğin pratiğidir. Bir taraftan reformizme, bir taraftan tasfiyecilik ve legalizme mahkum olmuştur adeta. Kimisi düpedüz bunu yapmaktadır. Kimisi de bunun esiridir. Bu toplumsal kökenden gelip bunu hala yaşatmaya çalışmak, kaçınılmaz bir biçimde bu hareketin içerisinde potansiyel bir tehlike olmaktadır. Her zaman bu tehlike vardır. Ya bu hareketin egemen basıncıyla kendini düzeltirsin, doğrultunu bulursun. Ya da her zaman hareketle problemlili hale gelirsin.

Bizde problemler her zaman icad edilmiyor. Bazen problemin kendisi ortaya çıkıyor. Dolayısıyla problemleri olan bir insan haline geliyorsun. Bu benim bizzat kendim pratiğimde yaşadığım bir şeydir. Bir süre bir uyum, arkasından hareketle karşı karşıya gelme, bir çatışmalı durum yaşama ve tasfiyeci olmaya ramak kala, bir güç gösterip buradan dönme... 2. Genel Konferans öncesi kısa dönem ve bizzat konferans süreci, benim için biraz budur. Bu dönemde samimi bir biçimde bu hareketle birleşme isteği içerisinde girdim. Ve hareketle aramda varolan mesafe kapanmaya ve hareketle birleşmenin zemini ortaya çıkmaya başladı. Nispi bir birleşme durumu yaşandı; bu hareketin ifade ettiği şeylere uygun bir zihniyete, bir hafızaya kavuşma, buna, bunun gerektirdiği görevlere sarılma bilinci oluşmaya başladı ve ben de buna uygun bir davranış içerisinde girmeye başladım. Ancak bu nispi bir ilerlemeydi. Problem benim için biraz değişti. Nihayet hareketle çatışmalı olma durumu ortadan kalktı, ki bu çok ciddi bir durumdur, bu hareketle birlikte yürümenin, bu hareketle birleşmenin önündeki engellerin kalkması anlamına geliyordu.

Ancak bu sorunun tümüyle halledildiği, bendeki ya da ileri kadrolardaki zaaf alanların ve zayıflıkların giderildiği anlamına gelmiyor. Bu genelde, ileri kadroların tümünde böyledir. Çünkü bir dönem bizzat kendi şahsımda yaşadığım bir olaydır. Büyük bir tahribattır bu aynı zamanda. Tasfiyecilik bir sürü şeyin çarpıtılmasıydı, karartılmasıydı, inkarıydı. Bir sürü şey hakkında

kuşku yaymaktı, güvensizlik yaymaktı. Ve herşeyden önce tasfiyecilik, Lenin'in deyimiyle, proletarya partisine, proletaryanın ideolojisine güvensizliktir. Onun hakkında kuşku yaymaktır ve giderek partiye ve önderliğine bir güvensizliktir. Böyle büyük bir tahribat yaratıldı. Bu konuda belirli bir mesafe almak yeterli olmuyor dolayısıyla. Bunun tam yaşanması gerekiyor. Bu da, o alanda düşünsel ve pratik anlamda yaşanan tüm ağırlıkların atılması, zaafiyet alanlarının giderilmesi, kurutulması ve zayıflığın köklü bir biçimde nihayet ortadan kaldırılmasıdır.

Bunu yeterince gerçekleştirdiğimi söyleyemiyorum. En azından belli ileri kadrolar şahsında bunun geçerli olduğunu düşünüyorum. Sorunun mahiyetinin artık değişmesinin, bir sürü sorunun bugün geçmişteki gibi tartışılmamasının nedeni de budur. Bunun bir yönü kavrayışla ilgilidir. Bir yönü geçmiş kimliği olduğu gibi hala sürdürüyor olmaktan gelmektedir. 2. Genel Konferansta belirli bir mesafe almakla birlikte sorunun hala çözülmediğini söyledim. Bunu en başta İK içerisindeki pratiğimde görüyorum. Geçmişin çalışma tarzı, önderlik anlayışı, kadrolara bakışından tut, yönetici organla ilişkiler, aşağıdaki kadrolarla ilişkiler, politik çalışmayı ele alışına kadar, her alanda burada çeşitli yoldaşların ifade ettiği biçimde yansıyan davranışlarda bir biçimde sürdüğünü görüyoruz.

Bu kadar uzun bir süreç boyunca bir sürü şeyi yaşamak benim için talihsizliktir kuşkusuz. Üstelik Olağanüstü Konferans'ta artık belli şeylerin bilince çıkarılması, bir biçimde kavranması için bir zeminin de oluşması, bunun da bizim şahsımızdaki tartışmaların içerisinde çıkıyor olması önemli bir avantajdı. Ama bu avantajın iyi değerlendirildiğini söyleyemiyorum. Bunun sonraki sürecimizde de yaşanması talihsizlik olmuştur benim için.

Küçük burjuva devrimciliğini aşma, küçük burjuva ileri kadro ya da yönetici kadro anlayışını ve pratiğini aşmak, ancak yeni dönemin ihtiyaçlarına uygun bir öncü pratik içerisinde olmakla mümkündür. Bizzat içine girilmeden yeni hareketin ideolojik perspektiflerini ona buna anlatmakla olabilecek birşey değil. Gerçekten bu konuda bir irade ortaya koymakla, bir öncü pratikle

olabilecek birşeydir. Bir kurucu kadro olarak yeni dönemin görevlerine yapışıp bunun gerçekleştiricisi bir konumda olunmadığı zaman bunu başaramazsın. Sıfırdan başlıyorsun. Herşeyi senin inşa etmen gerekiyor. Senin dönüşümün, bir sınıf devrimcisi olarak kendisini yenilemen de burada olacaktır. Böyle bir pratik içinde sınıf devrimciliği kimliğini kazanırsın. İdeolojik kimlik de gerçekten orada yerli yerine oturur. Yeni dönemin kadrosunun politik kimliğini de orada edinirsin. Öncülük misyonunu da ancak orada kazanabilirsin. Ve öncülük sıfatını da ancak orada hak edebilirsin. Yeni temeller üzerinde bir örgütü böyle kurabilirsin. Tersine, geçmiş dönemdeki gibi sınıftan kopuk insanları yönetmek, kendi içerisinde onlara çeki düzen vermekle uğraşmaktır.

Biz böyle bir öncü pratiğin gerçekleştiricisi olmadık. Herkes EKİM'in hafızasına az çok sahiptir. EKİM'in yönelimi nedir? Perspektifleri nedir? Gerçekleştirilmek istenen nedir? Siyasal çalışma kapasitesi ortaya koymak nedir? Buna uygun bir önderlik pratiği içerisinde olmak nedir? Bütün bunlar herkesçe biliniyor. Ama bir öncü pratik sergileyemiyorsun. Bu hepimizin problemi olduğu gibi benim de problemim. Bu problem işin pratiğine bir militan olarak girememek noktasında çıkıyor. Bu benim önemli bir zaafımdır. Bunu konuşmamın belirli bir bölümünde açacağım. Eski düşünüş tarzıyla, geçmişin yönetme alışkanlığıyla davranma, bazen işler iyi gitmediğinde bir çaba içerisinde girme, ama bir türlü de dengeyi kuramama gibi bir problem yaşadım hep.

İst-İK'da görevlendirildiğimiz dönem önemli güçlüklerimiz vardı. Bu koşullarda, zayıflıklarımız da ortaya konarak göreve getirildik. Bizden ve benden beklenen şeyler vardı. Yeni bir İK oluşmuştu ve bana tayin edici bir rol düşüyordu. Varetmek gibi tayin edici bir rol düşüyordu. İK'nın kendi içinde uyumlu, doğru bir önderlik düzeyi tutturana, iyi bir çalışma tarzı içerisinde olan kenetlenmiş, kaynaşmış bir İK olabilmesi çok büyük ölçüde bana bağlıydı. Bu İK'nın İstanbul örgütü üzerinde bir otorite olması gerekiyordu. (...)

Artık gerçek manada bir fabrika çalışmasını mı örgütleme-

miz gerekiyor? Sınıf çatışması derken bunu anlıyorsak, fabrikaları her yönden kuşatmamız gerekiyordu. Buralarda doğrudan çalışma örgütlemeliydik? Ya da bunun artık içerden de yürüyen bir çalışma haline getirmenin nasıl olabileceği konusunda bir açıklık varsa, bunun pratiği içerisine girmeliydik. Nedir bu? Herhangi bir fabrikadan gelen bir raporu önüne çekip çok ciddi bir biçimde bunun üzerine düşünmektir. İlk elden yapılacak şeyleri tespit etmektir. Ne adımlar atılacaktır? Bu konuda ciddi bir çaba içerisinde olmalıdır. Ardından da gidip bizzat burada örgütlemektir. Onlardan bekleyemezsin. Bu insanlar zaten senin kazanmak istediğin insanlardır, sıradan işçilerdir. Bunu onlardan bekleyemezsin. Bunu gidip senin örgütlemen gerekiyor...

Ahmet: Yoldaş konuşmasına devam edecek. Ben bu arada çok kısa bir kaç şey söyleyeceğim yoldaşın söyledikleri üzerine. Yoldaşın konuşması küçük-burjuva devrimciliğinin kalıntılarını yeni dönemin öncü pratiği içerisinde aşmamak noktasında yoğunlaştı. Mesut yoldaşın il üzerine yaptığı bir değerlendirme vardı. Somut olgulardan giderek ileri kadro gerçekliği üzerine bir takım özellikler sıraladı. Küçük-burjuva devrimciliğinin '80 sonrası süreçte devrimci özelliklerini yitirdiği, genel tasfiyeci bir sürece girdiği doğrudur. Ama '80 öncesi küçük-burjuva devrimciliğinin devrimci özelliklerinin kalıntıları yoktur burada sıralanan olgularda. Ben sorunun biraz buradan derinleştirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu çünkü bir yanıyla küçük-burjuva devrimciliğine haksızlıktır. Küçük-burjuva devrimciliğini kendi ideolojik çizgimiz temelinde, kendi pratiğimizle aşmak çerçevesinde, ondaki bir takım devrimci gelenekleri özümsemek ve yeni bir zemin üzerinde üretmek diye bir sorunumuz var.

Şöyle bir yaklaşım getiriliyor. Küçük-burjuva devrimciliğinin kalıntıları vardır. Bunların aşılması da öncü bir pratik içinde, profesyonel sınıf devrimcisi bir pratiğin içinde mümkündür. Ama biz sınıf devrimcisi pratiğin hayata geçirilmesi açısından ne yaptık? Biz bu çerçevede küçük-burjuva devrimciliğinin devrimci bir takım özelliklerini gerçekten kendi pratiğimizde ne ölçüde ortaya koyabildik? Kısacası proleter devrimci öncü pratik içine gir-

meksizin bu kalıntılarla aşamıyoruz değerlendirmesi, bana sorunlarımızı açıklayıcı gelmiyor.

Sergen: Ben küçük-burjuva devrimciliğinden bahsederken, zihniyet ve davranış biçimleri olarak belirli kadrolar şahsında kendisini koruyor diyorum. Bu sadece EKİM'i teorik programatik görüşleri düzeyinde kavramakla aşılabilecek birşey değildir. Yeni dönemin görevleri vardır. Bunlar bazen genel, bazen de somut biçimlerde ifade edilmiştir. Bunu gerçekleştirmek, bu görevlere yapışmak, bunları kendi görevlerin olarak görmek, belli bir sorumluluk, bir kurucu kadro mantığıyla bir öncü pratikle bunları gerçekleştirmek diye bir sorunumuz var bizim. Bunu yapman gerekiyor. Senin görevin budur. Bundan uzak duruş, bu göreve yabancılaşmaktır. Nedir bu? Sınıfa dönük, sınıf yönelimli bir çalışma içerisine girmektir. Sınıf, fabrika çalışmasına girmektir. Bunu baştan senin örgütlemen demektir, kurucu bir kadro mantığıyla. Madem ileri kadrosun, madem öncü kadro diye niteleniyorsun, bu konuda öncü bir pratik sergilemektir.

Ahmet: Söylediklerinin genel çerçevesini anladım. Sonuçta bu görevler Olağanüstü Konferans sonrasında önümüze konuldu ve sözü edilen öncü pratik çerçevesinde tanımlandı. Peki ama, burada gerçekten küçük-burjuva devrimciliğinin kalıntıları mıdır bizim bu görevlerin altına girip yol açamamamızın nedeni? Şimdi burada benim anlayamadığım bir yön var. Sözkonusu olan hangi kalıntılardır? O hangi zeminde, hangi ortamda kendisini yeniden üretiyor? Sadece geçmişin kalıntıları mıdır bunlar? '80 sonrasına bakıldığı zaman, '80 öncesinin devrimci örgütlerinin yenilginin bir sonucu olarak liberal-tasfiyeci bir bozulma ve çürüme yaşadıkları görülüyor. Şimdi bunun etkileri daha başka birşeydir. Bu ikisini birbirine karıştırmamak lazım. Dolayısıyla genel olarak bu kavramın arkasından tartışmayı yürütmek bana çok açıklayıcı gelmiyor.

Bir de sorunun şöyle bir boyutu var. Örgütün önderlik ve kadro sorunları çerçevesinde ısrarlı müdahaleleri var. Zaten örgütün ideolojik çizgisi, politik perspektifleri, örgüt anlayışı sürekli bizim önümüze bunları bir görev olarak koyuyor. Buna rağmen,

senin de dile getirdiğin gibi, bizzat sorunlara yukarıdan bakmak, onlar üzerinden açıklamak veya dönüp aşağıya bakmak zaafı sürebiliyor. Buna getirilen açıklamaların küçük-burjuva devrimciliğinin kalıntıları üzerinden yapılamayacağını düşünüyorum.

Çok kısaca ifade edeyim. Öncü bir pratik irade gösteremedik. Asgari bir devrimci irade gösterilebilseydi, öncü pratiğin önünü açabilirdik. Sorunu buradan sorgulamak gerekiyor. Biz gerçekten devrimci bir irade gösterebildik mi? Bunu sadece yoldaşın süreçleri ya da İst-İK'nın sorunları üzerinden de söylemiyorum. Kendimin de ileri kadrolar sorununun bir parçası olduğumu düşünüyorum. Bence devrimci irade yönüyle kendimize dönüp bakmamız gerekiyor. Bu sorunları yaşayan organların, bu sorunları yaşayan yoldaşların dönüp kendilerine bakmaları gerekiyor.

Sergen: Ben burada söylediklerimin bir bölümü daha önce İK'da da söyledim. Özellikle MK'nın belirli bir dönemde çok yakın bir müdahalesi oldu. Bu müdahaleye özellikle benim şahsımda ifadesini bulan belli reaksiyonlar gösterildi. Bunları konuşmamda ifade etmiştim. MK bu müdahaleyi ve bizim zorlandığımız noktaları, belki Mesut yoldaşın burada çok özlü bir biçimde ifade ettiği tarzda, bütün açıklığıyla ve bütün yönleriyle açmadı. Ama özü ve esası konulmuştu. MK üyesi bir yoldaşın İK'nın çalışmasını değerlendiren ve bir müdahaleyi ifade eden mektubu da var. Burada da sorunlar bütün kapsamıyla ifade edilmiştir.

Bu müdahalenin ardından İK kendi içerisinde elbette tartıştı. Evet, bütün sonuçlarına ulaşmamıştır, ortak bir sonuç haline getirememiştir; ama en azında belli açıklıklar vardır. MK'nın müdahalesi karşısında gösterilen dirence, belli reaksiyonlara rağmen, İK, MK'nın İK'yla ilgili yaptığı değerlendirmelere esası itibariyle katıldığını söyledi. Ama nedenleri konusunda çok fazla derinleşemedi. Belirli şeyler tartışıldı, belirli saptamalara gidildi. Ama ortak bir sonuca da ulaşamadı.

Zaman zaman düşündüğüm, üzerinde tartıştığım bazı temel sorunlar oldu. Biz ileri kadroyuz, öncü kadroyuz, bizim yapmamız gereken şeyler vardır, peki biz niye bir türlü bunları başaramıyoruz? Bu nereden ileri geliyor? Bu soruları sık sık sor-

muşumdur kendime. Bazen bu konularda isabetli şeylere ulaşıyorsun. Bazen de, tam da burada Mesut yoldaşın ifade ettiği gibi, bunlar karşısında düpedüz bir direnç gösteriyorsun. Bir takım ufak başarılar olduğu zaman, kendinden memnun bir ruh hali içerisine girmek, yeterli görmek yoluna gidebiliyorsun. Her ne kadar işte temel hedeflere göre tabi ki biz başarısız olduk demekle birlikte, işin aslına ve somutuna geldiğinde, burada başarısızlığın da verdiği bir ruh haliyle pek de bunu kabullenmemek tutumu vardı. Ama bu aynı zamanda birşeylerin üzerinde, kendi üzerinde daha ciddi düşünmeyi de dayatıyordu. Artı aşağıdan gelen bir basınç vardır. Yöneltilen eleştiriler vardır. Bu eleştiriler üzerine düşünmüştür İK. Bu bir süreç sonrasında gerçekleşen bir şeydir. Burada benim söylediğim şeylerin çok önemli bir bölümü de İK içerisinde de söylenmiştir.

Cihan: Bir sorusu var yoldaşların. Siz ne yapacağınızı biliyorsunuz. Size ne yapmanız gerektiği ısrarla hatırlatılıyor. Siz bunun gereklerini yerine getirmekten neden geri duruyorsunuz? Bununla senin öncü pratik dediğin şey kastediliyor. Bu bilindiği halde, bilinmenin ötesinde, bu döne döne hatırlatıldığı halde, dahası bu doğrultuda eleştirici bir basınç da uygulandığı halde, mevcut tarzda direnmek neyi anlatıyor? Bu olumsuz bir kişiliğin artık içselleştirildiğini mi? Şimdi Sergen yoldaşın bana da bir mektubu var. Burada demin bir başka yoldaş soruyordu, bu değerlendirmeler daha önce var mıydı? diye. Evet, kısmen vardı.

Sergen yoldaşın mektubu Aralık sonunda yazılmıştır. Aslında İstanbul pratiğinin iyi bir dökümüdür bence. Siyasal faaliyetin özellikleri, İK'nın özellikleri, mahalli alandaki kadroların özellikleri, bütün bunların yarattığı sorunlar ve sonuçlar, bu açılardan iyi bir dökümdür. Ama ben o zaman da yoldaşlara kısaca söyledim (ki başka bir yoldaşın da aynı tarihli bir mektubu vardı). Tabi bütün bunlar çok açık! Bunları biliyoruz. Görülebildiği kadarıyla siz de bunu gayet iyi biliyorsunuz ve olumsuz olan pratiğin ne olduğunu tanımlıyorsunuz. Bütün sorun bunun karşısına neden olumlu bir pratiği koyamadığınızdır. Oysa mektuplarınızda bu konuda bir açıklık yoktur. Bütün bunları bildiği-

niz halde, bütün bunları gerçekleştirememenin sebebi hikmeti nedir? Bu kritik ve çözücü soruya yanıt yoktur yazdıklarınızda.

Yoldaşın mektubunda bu konuyla ilgili tek açıklama ya da açıklama sayılabilecek tek ifade, İK'nın bir iç uyumdan yoksun olduğudur. İç uyumdan yoksun bir İK bunları zaten yapamaz, demek istiyordu yoldaş. Ama buradaki tartışmalarda da sık sık işaret edildiği gibi, varılıp bakıldığı zaman, İK'nın iç uyumsuzluğunun gerisinde zaten bu olumlu devrimci pratiği, hareketin tespit ettiği görevler çerçevesindeki pratiği gerçekleştirememek vardır. Yoldaşın sorduğu soru da bu aslında yoldaş. Anlayabildiğim kadarıyla Ahmet yoldaşın üzerinde durmaya çalıştığı nokta da bu.

Ben tartışmalarda çok yer tuttuğu için belirtmek istiyorum. Küçük-burjuva devrimciliğinin etkisini, küçük-burjuva devrimciliğinin kuşkusuz '80 sonrasında uğradığı evrim, bu evrimin değişik aşamaları içerisinde kavramak gerekiyor. Yani oradan bakıldığı zaman da, artık o bozulmuş küçük-burjuva devrimciliği ciddi bir erozyona uğramıştır, ki şimdi bir başka türlü de tanımlanabilir. Yoldaşın kendi konuşmasında belirttiği gibi, bugün artık sözkonusu olan küçük-burjuva tasfiyeciliğidir. '80 öncesinin devrimciliği, ileriye doğru devrimci bir temel üzerinde aşamadığı oranda, yenilginin bozucu etkisiyle bugün kendini tasfiyeci sonuçlarıyla ortaya koyuyor. Liberal, zaafli yönleriyle ortaya koyuyor.

Sergen yoldaşın '80 öncesinin bazı alışkanlıklarının bugüne etkisini yalnızca bir etken olarak açıkladığına mutlaka dikkat edin. Siz onu, sanki mesele yalnızca bu temel üzerine konuluyor gibi durmadan tekrarlıyorsunuz, bu doğru değil. Yoldaş konuşmasında meselenin aslında kritik yönlerinden birini açacağını söyledi. Ama konuşması oraya gelmeden tartışma şimdiki biçimi aldı. Özellikle militan devrimci pratiği sergilemek yönetici konumunda bulunan biri olarak senin görevinse ve sen bunu yapmıyorsan derken, bu meseleyi açacağını söylemişti. Ama konuşması henüz o safhaya gelmeden konu başka bir tartışma biçimini aldı.

Tekrar ediyorum, ben İst-İK'nın bildiği şeyleri neden yapmadığını şu ana kadar anlayabilmiş değilim. Konferansın hemen

öncesindeki toplantılarına da katıldım. MK metinlerdeki perspektifler üzerinden, kuşkusuz İstanbul pratiğini veri alan somut örneklerle de birleşen, hayli geniş bir konuşma da yaptım. Ama bu bile açıklayıcı bir tartışmaya zemin olamadı. Yoldaşlar İK pratiğinin olumsuz olduğu noktasında bana katıldılar. Kaldı ki bunda da kendi aralarında tam anlaşmadılar. Kimi başarısızlığı kendi faaliyetiyle de birleştirdi. Kimi ise İK faaliyetinin başarısız, fakat hiç değilse kendi faaliyetinin başarılı olduğunu ifade etti. Akıl alır gibi değil! Orada da söyledim. Bu yoldaşlar kendi olumsuz pratiklerini, üstelik faturası örgüte pahalya çıkan bir pratiği izah edemedikleri ölçüde, bizi kendileri ile ilgili zora sokmuş oluyorlar. Biz bu çalışma tarzını yeni önermiyoruz. Bu çalışma tarzı çok uzun zamandır tartışılıyor. Geçen sene Mart ayındaki MK toplantısında tartışıldı. Biz iki MK üyesi İK'yla bu konuda bir toplantı yaptık. Bu konudaki bakışımızı anlattık. Özellikle de olayların canlanacağı bir dönemdi bu, yerel seçimin hemen öncesiydi. Arkasından bir 5 Nisan saldırısı tartışması vardır. Tam da böyle bir dönemde etkili bir politik faaliyet, gelişecek sınıf hareketliliğine yönelik sonuç alıcı bir politik faaliyet vurgumuz vardır. Bütün bu sorunlar *MK Değerlendirmeleri* biçiminde yazılı olarak da sunuldu. Ama İst-İK bu tarza bir türlü ulaşamadı. Demek ki kendilerinin bir başka tarzı var. Kendilerinin bir başka önderlik anlayışları var. Ki gerçekten de böyledir. Meselenin özünü bence Mesut yoldaş çok iyi bir biçimde, çarpıcı bir biçimde özetlemiştir.

Nadir: Şimdi sorunun şu yanına da biz dönem dönem ısrarlı vurgular yaptık. Yoldaşlar bizim kadro imkanlarımız şu anda son derece sınırlıdır. Biz il örgütünü oturtmuş değiliz ki, üzerine bir İK'mız olsun da bu örgütü yönetsin. Oturmuş bir örgüt yönetmiyorsunuz. Siz böyle bir örgütü yaratmak sorumluluğuyla yüzyüzesiniz. Bugünkü kadro gerçekliğimizle birlikte ele alındığı zaman, bu daha da önemlidir. Bu yalnızca yoldaşın sözünü ettiği toplantıda yapılan bir değerlendirme de değil. Bu sonraki dönemde yazılara da konu oldu. Şimdi bu anlaşılabilir mi? Ben anlaşılamadığını zannetmiyorum. Bürokratikte çok özel bir tu-

tuculuk gösterildi ve maalesef bugüne kadar da bunu kırabilmiş değiliz.

Sergen: Mesut yoldaşın konuşması bence de çok isabetlidir ve ben ifade edilen tüm temel noktalara katılıyorum. Ataletten konformizme, statükoculuktan İK içindeki uyumsuzluğun ifadesi olan federalizme kadar bir dizi şey burada sıralandı. Şimdi bunlar hepsi yaşandı, bunlar biliniyor. Bunları İK'nın kendisi de tartışmaları içerisinde bir biçimde ifade ediyor. Bunlar sonuç ama. Nedenleri nedir? Sonuçlanmayan şey budur. Şimdi ben bu alanda ulaşılan ortak sonuçlar olmadığı için, daha çok kendi üzerimden konuştum. Ama tekrar ediyorum, bunlar sonuçlardır. Bunlara katılmak birşey ifade etmiyor.

Cihan: Ama bu bir çalışma tarzıdır, bir önderlik anlayışıdır, anlatabiliyor muyum?

Sergen: Evet, elbette ki bizim önderlik anlayışımızdan ve çalışma tarzımızdan kaynaklanıyor. Ben de bunu anlatmaya çalışıyorum. Bunun klasik bir ifadeyle tarihsel ve ideolojik arka planını anlatmaya çalışıyorum. Geçmiş dönemin kadrosunu bu açıdan irdeliyorum. Kendini köklü bir biçimde aşamamış olan bir geçmiş dönem kadrosunun, yeni dönemin görevleri karşısındaki tutumunun, zihniyet itibariyle, davranış itibariyle, buna karşı gösterdiği tepkilerin nasıl olacağı açıktır. Bu zaafın bizde kendisini devam ettirdiğini ve bunun bize ayakbağı olduğunu düşünüyorum ve bir yönüyle bunun nasıl yaşandığını anlatmaya çalışıyorum.

Biraz kopukluk oldu, ama ben şöyle devam etmek istiyorum. Bizim bir teorik bakışımız, bir ideolojik çizgimiz ve politik perspektiflerimiz var. Bunlara uygulama gücü kazandırmak göreviyle karşı karşıyayız. Bu hiçbir şekilde geçmişin zihniyetiyle, geçmişin alışkanlıklarıyla, çalışma tarzıyla, önderlik tarzıyla, anlayışıyla başarılacak birşey değil. Zira aynı zamanda bir kurucu kadrosun sen. Pratik anlamda bir devrimci irade göstermezsen, dahası öncü bir irade gösteremezsen kaçınılmaz bir biçimde bugünkü sonuçla karşı karşıya kalırsın.

MK'nın yönelttiği eleştiriler de aslında sonuçtur. Ama nedeni nedir? En genelde bir devrimci irade, bir öncü irade göste-

rememek, böyle bir pratiğin içerisinde girememek, girmemek. İsrarla altını çizerek ifade ettiğim öncü pratik ise şudur. Bu hareketin sadece propagandacısı, sadece perspektiflerinin taşıyıcısı ya da tekrarlayıcısı değil, bir militanı da olman gerekiyor. Propaganda alanında da bu böyledir. Ajitasyon alanında da bu böyledir. Sadece yazıp çizerek ya da yazılıp çizilen şeyleri tekrarlayarak değil. Gerektiğinde günlük propaganda ve ajitasyon faaliyeti içerisinde olmaktır. Güncel propaganda ve ajitasyon faaliyetinde alttaki insanların karşılaştığı zorlukları görebilmektir. Bu ise bu insanların günlük yaşamına girmekle, içiçe olmakla mümkün olur. Organlardan gelen raporları ciddi bir biçimde incelemekle ve değerlendirmekle olur. Senin tek tek insanların günlük politik ve örgütsel çalışmasının ne olduğunu bilmekten tut da, neler yapması gerektiğine kadar tümünün bilgisine sahip olabilmen için, onlarla aynı ortamın içerisinde olman ve orada öğretmen gerekiyor. Bosna-Hersek meselesi mi tartışılıyor, Çeçenistan mı tartışılıyor, Kürt sorunu mu tartışılıyor ya da başka bir sorun mu tartışılıyor? Bunları günlük propaganda, ajitasyon ve teşhir faaliyetinde kullanması gerekiyor Ama senin kadron donanımsız. Nasıl yanıt verecek bu durumda? Gerek tek tek fabrika ya da işyerlerinde, gerek genel olarak sınıfın tümüne yönelik saldırılar karşısında nasıl bir pratik tutum izleyecek? Nasıl bir propaganda ve ajitasyon, nasıl bir teşhir faaliyeti yürütecek? Bütün bunların doğrudan içerisinde olmak, bilgisine sahip olmak ve öncü müdahaleyi yapabilmek, zorlanma noktalarında önlerini açabilmek zorundasın. Bu aynı zamanda senin de dönüşmeni sağlayacaktır. Salt teknik anlamda bir takım insanları biraraya getirip onları şu ya da bu isim altında gruplandırmak kuruculuk değildir. Örgütçülük bu değildir. Bizim içinde olmadığımız pratik, öncü pratik dediğim budur. Başka bir sürü örneğini verdim. Sidar yoldaşın anlattığı şeyler üzerinden de anlaşılabilir dedim.

‘80 öncesinde kendiliğinden yükselen bir kitle hareketi vardı. Senin insan arama diye bir sorunun yoktu. Sadece insanları bir araya getirmen ve perspektif vermen yeterliydi. Sen istesen de istemesen de o hareketliliğin içindesin. O kitle hareketini yön-

lendirme sorunu sana kendini dayatıyor. Bunu ne kadar başardın, ne kadar doğru yaptın, bu ayrı bir tartışma konusu. Ben o gün bir günde bir broşür yazıyordum. Bugün bir yazı yazamıyorum. Çünkü bugünkü koşullar çok farklı. Sıfırdan başlamak durumundasın. Bakir bir alan var. Senin doğrudan yönelmen ve güçler bulman gerekiyor. Adam kazanmak gerekiyorsa, senin yapman gerekiyor. Bunu geliştirmek yine senin işindir. Altyapı oluşturmak gerekiyorsa, bu senin işindir.

Cihan: Bütün bu söylenenler güzel ama, İst-İK'nın gösterdiği atalet akıldışı bir şey. Her üyeye ilişkin bazı şeyler söylemek mümkün. Ama toplamı için bakıldığında ortada akıldışı bir şey var. İnsan üç ay için böyle bir durumu yaşayabilir de, 18 aylık toplam pratik üzerinden bakıldığı zaman bunu anlamak mümkün değil. Özellikle de eğer gerek MK üzerinden gerek MYO üzerinden döne döne zamana, sorumluluğa, bir takım başka şeylere vurgu yapılıyorsa, hareketin misyonu üzerinde herkes bir ortak fikir birliği de taşıyorsa, ataletin bu kadarını anlamak mümkün değil. Ben hala da anlayamıyorum. Buna bir kişiliğin, olumsuz bir kişiliğin içselleştirilmesi, katlaşması ve oturmasıdır demen gerekir.

İnsan yanlış bir çalışma tarzı tutturur, o bu zaafı, bu sonuçları yaratır. Müdahale eden de yoktur, gösteren de yoktur. Hala eskinin anılarıyla yaşanmaktadır. Ama bizde öyle olmadığı zaten söyleniyor. Perspektif var. Belli sınırlar içerisinde hiç değilse İst-İK üzerinde bir MK, bir önderlik denetimi de var. Hareketin genelde bazı başka avantajları ve araçları da var. Ama çok anlamlı bir sonuç olmayabiliyor. Çok anlamlı bir değişim olmayabiliyor. Bu nedir ben anlayamıyorum ki. Biz böyle hiçbir yere gidemeyiz. Devrimi bir yana bırakıyorum, partiyi kuramayız. Partiyi bir yana bırakıyorum, örgütü devam ettiremeyiz.

Bir yoldaşın anlattığı bazı şeyler çok çarpıcıdır gerçekten. Bizim İK üyelerimiz sabah evlerinden çıkarlar, bir takım randevuları vardır, dolaşırlar, örgüte direktiflerini verirler. Akşam evlerine dönerler. Bu yoldaşlardan bazılarına bakıyorum. Bunların geçmişte doğru dürüst kitle pratiği içerisinde şekillenmiş bir

kişilikleri de yoktur. Eski kadrolar hiç değilse bu konuda belli avantajlara sahiptirler. Bir kitle hareketinin ürünüdürler, zaten devrimciler olarak bu kitle hareketinin belli kademelerinde yer almışlardır. Önderlik etmişlerdir. Zor dönemi olumsuz koşullarda yaşamışlardır. Şimdi bunun kazandırdıkları vardır. Bazı insanlar buna ne kadar sahipler, ben onu da tam bilmiyorum.

Bu çalışma tarzı bir kişilik yaratır bence. Zaten eksikli olan bir kişiliği katılaştırır. İK'da bu konuda cesur bir tartışma olsaydı, MK anlamsız bir biçimde bu tartışmalara bulaşmazdı bence. Burada gerçekten ciddi kişilik problemleri vardır ve İK sorunu bu çerçevede tartışmaya bir türlü yanaşmıyor. Yani kişilikler o noktada dokunulmazdır. Politik-örgütsel kişiliği kastediyorum. Buradaki yetersizlik, bundaki şekillenme, bunun yarattığı anlayışlar, bu anlayışların bugünkü çalışma tarzına, önderlik anlayışına, devrimcilik anlayışına yansması... İK bunun kendi içinde devrimci bir sorgulanmasına gitseydi, MK'yı da çok fazla yormadan ve kendine de bir dinamizm kazandırarak yol alırdı.

Yoldaş durmadan sonuçtur diyor. En kritik sahaya yoldaşlar yanaşmıyorlar. İK kendini politik faaliyetin bütün gereklerine adanmış mıdır? Kritik soru budur. Adamadığını anlatmıyor muyuz yoldaş sabahtan beri denecektir. Neden adamıyor? Ben bunu anlamıyorum. Bunlar örgüt üyeleridir, bunlar komünisttir. Bunların görevi devrim için hayatını feda etmektir. Neden 24 saat devrime adanmıyor? Herbiri kendine özgü yoldaşlardır bunlar. Bunu da belirtmek isterim. Yani sonuçları ve çalışma tarzı üzerinden bir takım ortak paydalar tanımlıyoruz da, ötesinde durumları birbirinde farklı yoldaşlardır bunlar.

Devrim: Burada gençlik çalışması üzerinden örgütsel sorunlarımıza ilişkin bir tartışma yürütmek dağıtıcı olacaktır. Gençlik çalışmasının çok ciddi pratik zorlukları vardır. Ama burada tartışılan sorunlar üzerinden baktığımda, gençlik çalışmasının sorunlarını Mesut yoldaşın daha önce saydığı parçalara indirgemekte hayli zorlanıyorum. Ya da indirgendiğinde, burada genel örgütsel sorunlar üzerinde yoğunlaşılacak noktalardan çok daha değişik noktaların öne çıkabileceğini düşünüyorum.

Bu nedenle de burada tanımlar yapmakta zorlanıyorum. Tartışmada derinleşmeyi sağlamak açısından değil ama, tartışmalara ilişkin düşüncelerimi açıklamak açısından çok genel şeyler söyleyebilirim. Birincisi, sadece kadrolar değil, aslında bu hareketin önderliği de öyle ya da böyle '80 öncesinden gelen bir devrimci kuşağın temsilcisi. Ama ideolojik atılımı kendi şahsında yaşamış olmak, 3. Konferansa kadar ideolojik önderlik konusunda bir sürekliliğin sağlanmasını da getirdi. Bir önderlik problemi vardı, bu özellikle 2. Genel Konferansa gelinceye kadarki süreçte çok netti ve iki MK üyesi şahsında tasfiyeciliğe kadar vardı. Sorun bu çerçevede yeterince tanımlandı. MK'nın konferansa sunduğu metinde önderlik konusunda yeni bir döneme girildiğinden bahsediliyor. Bu isabetli bir değerlendirmedir. Yalnız örneğin '94 dönemeci, ardından '95 yılına partileşme hedefini koyan bir hareket için, sorun önderliğin sadece niteliksel olarak değil niceliksel olarak da geliştirilmesidir. Bu birincisi.

İkinci temel sorun, konferans metninde ortaya konulan ve bugün burada tartışılan kadrolar sorunudur. Bu önemli bir sorundur. Hareketin yaşadığı ideolojik atılımın kendisini kadrolar düzeyinde üretmesi sorunudur. İdeolojik atılım bir çekirdek kadro tarafından yapılmıştır. Bu MK çekirdeği ideolojik atılımı kendi şahsında yaşayarak yeni dönemin yeni kadrosu niteliği kazanabilmiştir. Şimdi bu sorun örgüt düzeyinde çözülmelidir.

Buradaki tartışmaları açması bakımından, örgütün '93 yılı ve '94 yılı pratiği arasındaki farkı irdelemenin anlamlı olacağını düşünüyorum. İK tartışmalarına bakıldığında, son bir yılda örgütsel sorunların son derece ağır olduğu gibi bir görünüm ortaya çıkıyor. Ama bu hareket '93 yılında aldığı yolla '94 yılını bir dönemeç yılı ilan etti. Buradan bakınca, tasfiyeci tahribata karşı son derece olumsuz koşullarda bu hareket kendini sıradan örgüt kadrolarıyla varedemezdi. Bu hareketin misyonuyla düşünülürse son derece ciddi bir problemle karşı karşıyaydı. Ama buna rağmen çok ciddi bir pratik aulımla '93 yılı başarıyla tamamlandı. Fakat şunu da belirtmek gerekir ki, güçlerin sınırlılığına rağmen, belli yeni kadrolara ve güçlere ulaşmak, politik olarak kitlele-

re seslenme açısından belli bir organizasyon yeteneğine ulaşabilmek, Türkiye'nin bugünkü güç koşullarına rağmen işin nispeten kolay yanısıdır. Kadroların esas zorlandığı alan buradaki tartışmalarda da ortaya çıkmıştır. '94 yılı, gelinen gelişme aşamasının parti formu kazanma hedefi doğrultusunda hareketi sınıfın öncüsünü kazanmak problemiyle karşı karşıya bıraktığı bir yıldır. İşte burada çok ciddi bir zorlanma yaşanmıştır.

Bu noktada sorun bu hareketin yaşadığı ideolojik atılımı örgütün tamamma maledebilmesidir. Burada kadroların eğitimi sorunu ortaya çıkıyor. Ben kadroların eğitimini MK'nın yazdığı yazıların okunması ya da seminer verilmesine indirgemiyorum. Ama bu hareketin kadrolarının ideolojik açıdan kesinlikle bir atılıma ihtiyacı olduğunu düşünüyorum. Atılımlar ve parti yılı tanımlaması yapıyorsak, özellikle yaşanan ideolojik atılımın örgüte maledilebilmesi önem taşıyor. Örgütle ilişkimin gençlik üzerinden olması nedeniyle, hareketin örgütsel-pratik sorunlarına bir anlamda uzağım. Ama MK'nın sunduğu metin ve burada yapılan tanımlar üzerinden şunu söyleyebilirim. Bence temel sorun kadrolardır demek de yeterli değildir. Söylemek istediğim şu. Parti formasyonu tanımlaması yapıyoruz. Bunun kazanılabilmesi için bu örgütün toplam olarak bir formasyona ihtiyacı var. Örneğin eski dönem tarafından şekillendirilmiş olmak üzerine tartışıldı. Ama bu hareketin iddiası zaten eski dönem tarafından şekillendirilmiş kadroların da dönüştürülmesi değil midir? Bunun kendi içindeki zorlukları ne olursa olsun, hareket bunu başarmak zorundadır. Hareketin Olağanüstü Konferans sonrası yaşadığı bir süreç vardır. İdeolojik atılımı, yeni kültür ve yeni geleneği kendinde cisimleştirmiş bir önderliğe sahiptir bu hareket. Şimdi sorun bu cisimleşmenin örgütün tamamında yaşanmasıdır.

Bunun dışında İst-İK'nın yaşadığı ciddi problemler var. Bunlar nasıl aşılacaktır? Burada Sidar yoldaşın söylediği bir şeyi son derece önemli görüyorum. Örgütte yaşanan bu tür problemler karşısında eski kültür ve geleneğe karşı mücadele ideolojik mücadeleye indirgenemez; bu ülkede böyle bir dönüşüm esas olarak pratik içinde şekillenir, diyordu. Yeni kültür ve gelenek ancak

bu yolla bir gerçeklik haline gelebilir. Eskiye aşarak kendi dışına atar. Eskide direnen kadrolar kendiliğinden dışarı düşerler. Denetim mekanizması bu koşullarda gerçek işlevini yerine getirir.

Sorun nedir? Sorun, bu devrimci yapının tabandaki insanları ileriye çıkarmayı başararak, yeni önderlik kadrolarını yetiştirebilmesidir. Partileşme hedefi düşünüldüğünde, mevcut güçlerinin sınırlılığı ve halihazırdaki ileri kadro gerçekliği nesnel bir zorluktur. Gerçek bir atılım yapılacaksa, tabandaki devrimcileri öne çıkarmayı başarabilmek gerekiyor. Hareketin içerisinde bence yeterli devrimci inisiyatife ve iddiaya sahip olan kadrolar vardır. Bunlar henüz kendi potansiyellerini açığa çıkarmamışlardır. Rollerini oynayamamışlardır. Ama bu hareketin bugün ulaştığı düzeyde bunun başarılabilceğinden kuşku duymamak gerekiyor.

Öte yandan ben sorunun çözümünü şöyle de tanımlıyorum. Bu hareketin kendini varetmiş bir temel vardır. Bu ideolojik bir temeldir. Buna uygun bir iddiayı ve pratiği sergilediği bir noktada, bu hareketin yeni devrimci güçleri kazanması hiç de güç olmayacaktır.

Sergen: Benim konuşmam tartışma boyunca sık sık kesildi, bu ise beni zora soktu. Konuşmada bir bütünlük kalmadığı gibi bazı şeyleri de elimde olmayarak sık sık tekrarlamak durumunda kaldım. Neyse, önemli gördüğüm eleştirilerden hareketle devam etmek istiyorum.

Özellikle İK'ya hakim önderlik anlayışı ve çalışma tarzına ilişkin eleştirileri son derece önemli görüyorum. Bunu daha önce konuşmalarında da vurgulamıştım. Bununla kalmamış bunu çeşitli yönleriyle kuşkusuz kavrayışım sınırları içinde çözümlenmeye de çalışmıştım.

Mesut yoldaşın burada bir kez daha ortaya koyduğu, yine Nadir yoldaşın İK'ya dönük değerlendirmesini içeren mektubunda daha etraflı bir biçimde bir takım olgulara da dayanarak dile getirdiği eleştiriler var. İst-İK olarak görev ve sorumluluklarımızı yerine getirememizin nedenleri olarak, kavrayışa, çalışma tarzına ve önderlik tarzına, bunun ortaya çıkış nedenlerine ilişkin eleştirilerdi bunlar. Onlar burada ifade edildiği için yeniden girmek

istemiyorum. İK'nın kendi görev ve sorumluluklarına uzak durmasının önemli nedenlerden biri olarak Nadir yoldaşın mektubunda dile gelen ve şahsen de önemseydiğim şöyle bir değerlendirme vardı. Kendini adamama, genel olarak devrimci kimlikte ve özelden de militan kimlikte bir zayıflık olarak ifade ediliyordu bu. Bunun, görev ve sorumlulukları yerine getirmede, bir öncü pratik sergilemede, diğer şeylerin yanısıra, çok önemli bir rol oynadığı ileri sürülüyordu. Tek tek kadrolar şahsında değil, genel olarak ifade ediliyordu. Ama ortaya çıkan tablodan giderek bir gerçekliği ifade ediyor. Bazı mahalli yönetici kadrolarda militan kimlikte belli bir eksikliğin, bir zayıflığın olmasının önemli bir rolünün olduğu vurgulandı. Bunu Mesut yoldaş bir başka gözlem olarak ve değişik bir formülasyonla birleştirmişti. Genel güvenlik gerekçesiyle, bir kendini kollama ve korunma güdüsü ya da davranışının gösterilmesi de bir gözlem olarak ileri sürüldü.

Mesut: Benim söylediğim tam olarak öyle değil yalnız. Sonuç olarak öyle ifade edilebilir de. Ben sorunu bu şekilde ifade etmedim. Sorun pratikte belki kendini bu şekilde ortaya koyabiliyor. Ama benim ifade ettiğim şey, burada bir kavrayış sorununun olduğudur. Örgütsel güvenlik ile siyasal faaliyetteki etkinliğin dengesinin kavrayış düzeyinde de doğru kurulmadığını düşünüyorum ben. Bunun nedenlerine ayrıca girilebilir. 12 Eylül, 12 Eylül döneminin getirdiği illegalite anlayışı, düşmanın gücü, gerçekten de belli bir açılma döneminde düşman darbesi yemek gibi bir takım pratik olgularla da beslenen birşey. Ama bir devrimci hareketin hiçbir zaman gizlilik kaygısı, düşman saldırısı gerekçesini politik etkinliğinde bir sınırlamaya dönüştürmemesi gerekir. Süreklilik adına böyle bir tercih hakkı sözkonusu olamaz. Oysa bizim bazı mahalli yöneticilerimizde, kavrayış düzeyinde, sorunlara daha uzun vadeli bakmak gerektiği, örgütü uzun süre yaşatmak gerektiği, fazla açıldığında polis darbesi yenileceği gibi olgulardan hareketle, siyasal faaliyetimizde etkinliği, girişkenliği sınırlı tutma eğilimi vardır. Bu tek tek yoldaşlarda belki kendini kollama biçiminde ayrıca ifadesini buluyor olabilir. Ama benim tanımladığım şey salt başına bu değil. Ben kendini kollama

güdüsünden daha öteye, kavrayış düzeyinde bir eksiklik olduğunu düşünüyorum.

Sergen: Kuşkusuz ki kavrayışla ilgili bir yönü de vardır. Ama ben, bütün bunlara rağmen, böyle bir zayıflığın da olduğunu söyleyebilirim. Bu elbette kaba bir biçimde yaşanan birşey değildir. Ama bunun bir davranış biçimi olarak kendisini ifade etmesi, pratiğe çeşitli biçimlerde yansması, görev ve sorumlulukların militan bir pratik sergileyerek gerçekleştirilememesinde önemli bir rol oynuyor.

Sorun böyle konulmadığı zaman, bazı şeylerin yanıtlarını da veremeyiz. Bu platformda da, MK'yla tartışmalarımızda da sık sık dile getirildi. Özellikle Cihan yoldaş tarafından dikkat çekildi. Örneğin bir Zafer Sineması olayı. Burada İstanbul Şubeler Platformu toplantısı var; bir müdahale ve iddiayla ortaya çıkmışız. Buna ilişkin ne tür bir çabamız oldu? Bir Gebze direnişi vardır. Tek tek İK' üyeleri ya da kurum olarak İK neresindedir bunun? Buna ilişkin ne yapmıştır ya da yaptığı şeyler kayda değer şeyler midir? Bir direniştir. Son derece ilgi gören, başlı başına bir yoğunlaşma alanı olması gereken, buradan giderek sınıf hareketine müdahale anlamına gelecek çok ciddi bir müdahale pratiği sergilemeyi gerektiren bir olaydı. Ne yapılmıştır burada? Bu eylem, direniş ve kitle etkinliklerine başka örnekler de verilebilir. Bunların neresindedir İst-İK? Neden bu eylemlerin içerisinde değildir? Yani çeşitli direnişler, grevler, çeşitli kitle eylemleri, yürüyüşler, mitingler var; buralarda tuttuğun yer nedir? Neden İK üyeleri grev ve direnişlerin olduğu alanlarda değildir? Neden buralarda yoğunlaşmamaktadır? Neden bu işler büyük ölçüde alt bölge komitelerine bırakılmaktadır? Neden merkezi bir planlama çerçevesinde, buralarda öncü bir müdahale bilinciyle hareket ederek bir pratik sergileyememektedir? Ordaki yerel örgütleri de yanına alıp sergileyememektedir?

Sen bunlara şu ya da bu şekilde cevap veremiyorsun. Bu salt kavrayışla açıklanacak birşey değil. Bunun militan kimlikteki zayıflık da ilgisi vardır. Evet, genel güvenliğe ilişkin kaygılar duyulmuştur kuşkusuz. Ama burada başka bir pratik de vardır.

Bunun kavrayıştaki çarpıklıklı ilişkisi olmasına rağmen sadece bununla da izah edilemeyeceğini, bizzat İstanbul'un bazı alt bölgelerinin canlı faaliyetleri de göstermiştir. Ki Sidar yoldaş bunu çok iyi ifade etti. Belki İK üyeleri olarak özel konumdan kaynaklanan belli özgünlüklerimiz olabilir. Ama bu yoldaşın da özünde bizden bir farklılığı yoktur. Demek ki genel güvenliğe ilişkin kavrayışsızlıklara rağmen bir başka pratik içerisinde pekala olabiliyor. Ama anlamsız kaygı ve tereddütler, gereksiz temkinlilikler, giderek bir tutukluluğa, bir geri duruşa, dolayısıyla pratiğin içerisine tamamiyle girmeye engel olabiliyor. Pratiğin içine giremediğin ölçüde bu zayıflık ortaya çıkıyor.

Bundan böyle mahalli önderliklerin, bu tür gerekçelerin arkasına sığınarak anlamsız bir kaygı ve temkinlilikle pratikten uzak kalmaya hakkı yoktur. Bu dönemin özelliklerinden dolayı da gerekmektedir. Gerektiğinde bir pervasızlık da sergilenebilmelidir. Elbette bu sorumsuzlukla birleşmemelidir. Ama yeni dönemin koşulları, güçlükleri, alttaki kadroların donanımsız ve deneyimsiz olmaları gözönüne alındığında, bizzat önder konumdaki kadroların militan bir pratik içinde bu zayıflığı altetmeleri gerekiyor.

Yalnız sözünü ettiğim temkinlilik ya da geri duruş kaba bir biçimde de anlaşılmalıdır. Bir kere bu tartışma tekil bazı örnekler üzerinden geliyor. Örgüt kadrolarını toplamı için hiçbir biçimde genelleştirilemez. Tartışmalarımızda nedense buna dikkat etmiyoruz. Bugün zaaflarını tartıştığımız kadrolarımız illegal-ihtilalci bir örgütün üyeleri olduklarını ve bunun Türkiye'deki karşılığının ne olduğu çok iyi bilmektedirler. Büyük çoğunluğu bilinçli bir tercih içerisinde olan sağlam devrimcilerdir. Her düzeyde zorlu pratik görevler alan, görevden kaçmayan, ısrarla devrimcilik yapmaya çalışan, ısrarla yeni dönemin devrimcileri olmak için mücadele eden insanlardır.

Şimdi ben burada sözü çok fazla da uzatmak istemiyorum. Şununla bağlamak istiyorum. Biz İK olarak bu örgütü bir sıkıntıyla karşı karşıya getirme hakkına sahip değildik. Ama ne yazık ki bu olabilmiştir. Bizim devrimci kişiliğimiz ya da kimliğimiz

konusunda belki bir tartışma yoktur, ama diğer yönüne ilişkin tartışmalı bir durumumuz sözkonusudur. Ben daha uzun sürelerde, çok daha güç durumlarla karşı karşıya kalan, ama buna rağmen yine de ayakta durmasını bilen, yolunu yürüme konusunda bir kararlılığı olan bir devrimci olarak şunu söylüyorum. Mevcut durum beni de ziyadesiyle üzüyor ve rahatsız ediyor. Hiç de hakedemediğimiz bir durum olarak görüyorum bir bakıma. Bu duruma düşmeyebilirdik. Düşmememiz gerekiyordu. Biz birikimimizle, kavrayış düzeyimizle hiç de bunu hakeden insanlar değiliz. Olmamalıydık. Ama bir gerçekliktir, sonuçta bu ortaya çıkmıştır.

Ama ortaya çıkan bu durumun önümüzdeki süreçler açısından paha biçilmez açıklıklar sağladığını düşünüyorum. Bu başarısız pratiğin temsilcisi olan yoldaşlar nezdinde paha biçilmez açıklıklar yarattığını düşünüyorum. Bizim katettiğimiz nispi mesafenin artık nihayet bir tamlığa ulaşabileceği yönünde bir açıklık yaratmıştır. Konuşmamın önceki bölümünde söylediğim gibi, kendi payıma da, Olağanüstü Konferans'la katettiğim nispi mesafenin nihayet belli bir rahatlıkla birleşen bir sonuca, bir tamlığa ulaşabileceği düşüncesindeyim. Biz yeni dönemde bu tür bir konumda görev alır mıyız, almaz mıyız, bundan bağımsız olarak söylüyorum. Nerede olursa olsun bu örgütün vereceği görevlere militan bir ruhla sarılacağımıza inanıyorum. Artık sorun sözü edilen bir pratikle bunun aşılmasıdır. Bizim tüm eksikliklerimize ve zayıflıklarımıza rağmen, sağlanan bu açıklıklar üzerinde, İK'nın diğer üyelerini de katarak bunu söylüyorum, bu güç bizde vardır. Bu iddia da bizde vardır. Bu gücü kendimizde buluyor ve bu iddiamızı hala sürdürüyorsak korkulacak, gelecek açısından kaygı duyulacak birşeyin olmadığını söyleyerek noktalıyorum konuşmamı.

Nadir: İst-İK üzerine sürdürülen tartışma bence belli bakımlardan amacına ulaşmıştır. Sorun burada yalnızca İst-İK'ı kendi başına yargılamak değildir asla. Bu örgüt ve ileri kadro gerçekliği içerisinde bir olguyu açığa çıkarabilmektir. Bu konuda ben tartışmanın amacına ulaştığını düşünüyorum. Burada bir kayıt koymak ihtiyacı da duyuyorum Sergen yoldaş açısından. Bu yoldaş,

bir dönem belli zorlanmalar ardından da olsa, aslında İstanbul'da mesafe almanın önünü açmaya başladı. Bu yaklaşık '94 yılının yaz dönemi oluyor. Umut verici bir takım adımlar da attı. Ama bunun ardından elde ettiği avantajlarla bunu yeni döneme taşıma ve bunu İK'da da bir sıçramaya dönüştürme eğilimi içerisine girmek yerine, henüz anlayamadığım nedenlerden ötürü, bizim bazı aksama noktalarına yaptığımız müdahalelerin ardından, bir tür küskünlüğe girdi. Bu süreçten sonra iş biraz tersine dönmeye de başladı. Ben şunun yoldaş şahsında önemli olduğunu düşünüyorum. Manevi açıdan belli bakımlardan değer verdiği yoldaşlarla bir iç uyum süreci yoldaş açısından önemli olabiliyor. Bu yoldaşın motivasyonunu artırıyor. Performansını artırıyor. Bu konuda belli sorunların ortaya çıktığı andan itibaren ise, bunu anlamsız bir biçimde kendi içinde bir güven sorunu olarak algılayıp tam da burada belli bir tutukluğa düşebiliyor.

İkincisi, bizim bölgeler nezdinde çalışmamız kuşkusuz İstanbul'dan giderek değerlendirilemez. İstanbul herşeye rağmen başarılı çalışmalarımız olan bir kenttir. Bu çok açık. En ileri, en deneyimli, en sağlam kadrolarımızın önemli bir bölümünün de bu kentte olduğunu düşünüyorum.

Sergen: Yoldaşın konuşması bir gerçeğe işaret ettiği için kısaca yanıt vermek istiyorum. Özellikle belli yoldaşlarla diyalogları geçmişten beri epeyce önemseyen, iyi bir diyalogun kurulmasını kendim açısından ihtiyaç olarak da gören bir yoldaşım. İK içerisinde anlamsız bazı tartışmaların ve gerilimlerin de nedeni olan bazı reaksiyonlar gösterdim. Bu MK'daki yoldaşlarla bizim ilişkilerimizde bir yıpranmaya yolaçtı. Bunu bir süre sonra sağduyuyla hareket edip yeniden kurabildik. Yine de bu yaşandı. Bir güvensizlik problemi ortaya çıkabildi. Şimdi bunun çok kolay bir biçimde ortaya çıkmasında asıl kusurun bende olduğunu düşünüyorum, bugünkü kavrayışımla.

O tartışmaların ve gerilimlerin yaşandığı sırada Mesut yoldaşın söylediği birşey vardı; sen diyordu, biraz geçmiş süreçlerinde yaşadığın sorunları bütünüyle bir tarafa bırakmadığın için, biraz onlardan hareket ettiğin için, bizden yansıyan bazı şeyleri

yorumlayış biçiminde ve bunlara gösterdiği reaksiyonlarda da bir sağlıksızlık ortaya çıkıyor. Burada bir gerçeklik payı var. Geçmişte yaşanan şeylerin bunda önemli bir rolü var. Bu hareketle çatışmalı olduğumuz dönemlerde de önemli bir rol oynamıştı. Bizim örgüt gerçeğimizde gerçekten, Cihan yoldaşla ilişkilerin iyiliği ya da kötülüğü, ona yakınlık ve uzaklık önemli bir rol oynayabiliyor. Bu kuşkusuz kaba bir biçimde yaşanan birşey değil. Yine de bu, biz ileri kadrolarda, bu ilk ortaya çıkışımızda sözü edilen kadrolarda, çok önemli bir sorun olabildi. Bu Cihan yoldaşın önderlik problemi üzerine yaptığı uzun konuşmalarda da anlatılıyor.

Kuşkusuz bu ilişkide karşı tarafın senden bekledikleri var, örgütsel sorumlulukların çerçevesinde. Senin bunu gerçekleştirememen ve niye gerçekleştirmediğinin nedenleri anlama konusunda başarısız olman gerçeği var. Bunu anlamak ve bu ilişkiyi daha sağlam temeller üzerinde, bir güven temeli üzerinde geliştirmek yerine, bizde sağlıksız bir takım saiklerden hareketle yanlış reaksiyonlar ortaya çıkıyordu. İkincisi de, bizim çalışma alanımızda ortaya çıkan bir takım sorunlar vardı. Bu sorunlara benim üzerimden yansıyan müdahaleler ve karşı taraftan MK'daki yoldaşların yaptığı müdahaleler vardı. Kendimce burada bazı yanlış yaklaşımlar ve müdahaleler görüyordum. Bunların ne olduğuna ve nasıl cereyan ettiğine girmeden söylüyorum. Bu da benim tepkilerimi biraz sağlıksız bir biçimde ya da anlık patlama biçiminde dile getirmeme neden oldu. Ama bir süre sonra yine de ben bir sağduyu gösterdim. Yoldaşlarla yeniden bir diyalog kurduk. Bunun karşılığını da aldık.

Mesut: Zaafların varlığının tespitinde sağlanan mutabakatır asıl önemli olan ve bu fazlasıyla sağlanmıştır. Bu zaafların, bu önderlik anlayışı ve çalışma tarzının burada, bu platform nezdinde ve bu düzeyde eleştirilip mahkum edilmesi, bunun bir konferans iradesi olarak, dolayısıyla bir örgüt iradesi olarak ortaya konulması, tartışmanın gerekli açıklığa ve istenen sonuca ulaştığını gösteriyor. Bunun tek tek yoldaşların kendi süreçleri şahsındaki anlamı ve nedenlerine yeterli derecede inilip inilememesi

bu konferansı çok da ilgilendiren bir konu değildir. Bu sonraki örgütsel süreçte ayrıca yapılabilir ve kuşkusuz yapılmalıdır.

Ama burada önemli olan, bu süreçten gerekli genel sonuçları çıkarmak, yanlışları ve zaafırları açığa çıkarıp mahkum etmektir. Bunlara EKİM saflarında artık tahammül edilemeyeceğini, buna karşı amansız bir savaşım verileceğini, bu platformun iradesi olarak ortaya koymak, mahkum etmektir.

Bu genel zaafırların kişilerdeki kökleri üzerine çeşitli şeyler söylenebilir. Olağanüstü Konferans tartışmaları içerisinde bu hareketin önderlik süreçlerine ilişkin bir takım değerlendirmeler vardır. Bunlar önemli açıklıklar sağlamaktadır. Burada 12 Eylül süreci vardır. Burada ilk dönemde hareketin bir önderlik ekibine sahip olamaması, hiç de önderlik kişiliği ve kapasitesi taşımayan bazı unsurlara dayanmak zorunda kalması vardır. Bu unsurların önderlik sorununa yaklaşımı vardır. Bunun konformizmi, ataleti besleyen özellikleri vardır. Bunun bir tasfiyecilik süreciyle beslenmesi vardır. Tasfiyecilik sürecinin yarattığı tahribatın etkileri vardır. Öte yandan, daha sonra İK'nın kendi pratiği içerisindeki iç uyumsuzluğunun federalizmi, konformist eğilimleri beslemesi, iç denetimi fiilen boşa çıkarması vardır. Bütün bunlardan beslenen bir atalet ve sonuçta bir sorumsuzluk vardır. Bu noktada, İK'nın hukuk adı altında, MK'nın bu zaafırlara müdahalesini engelleyen bir gerici blok tavrı vardır. Şimdi tüm bu süreçleri de görmek, bu süreçleri de eleştirip anlamak gerekir. Ayrıca bunlar tahlil edilir. Tek tek yoldaşların şahsında kendilerine ilişkin zayıflıklar, bunların ortaya çıkmasını besleyen zayıflıklar nelerdir? Onlar da ortaya koyulur.

Ama bence asıl önemli olan, bir hareketin bu süreçleri tahlil etmesidir. Ve bu platformdan, bu kusurlu durumu yaratan temel zaafırları mahkum ederek çıkmaktır. Geleceğe ilişkin olarak da, bu zaafırlı ortamı kurutma doğrultusunda buradaki açıklık üzerinden irade göstermektir. Bu zaafırlı şu ya da bu biçimde yaşamış yoldaşlarda ileriye dönük bu tür zaafırlar ortaya çıktığında, bunun kalıcı hale geldiği görüldüğünde de, buna ilişkin kesin bir tahammülsüz tutum göstermektir.

Bunun ötesinde, tek tek yoldaşlar şahsında gerçekten bu sorun geleceğe ilişkin çıkacak mıdır, çıkmayacak mıdır? Hiç kimse bunun güvencesini veremez. Ama buranın sağlayacağı asgari güvence, bu noktada bizim o yoldaşlarla kendilerine dönük, kendi çalışma tarzlarına dönük, ortamlarına dönük olarak saydığımız bu temel zayıflıklar konusunda bir anlaşma içerisinde olmamızdır. Bunu örgüt platformlarında bu şekilde tanımlamamızdır.

Bu platform burada ortak bir bilinç yaratmıştır. Bu bilinci konferans iradesi olarak örgüte yaydığı ölçüde, bu örgütte de bir kolektif bilinç yaratacaktır, bu zaafların mahiyeti konusunda. O konuda daha net bir irade ortaya çıkaracaktır. Bugüne kadar İK ya da başka bazı organlar bizim bu tür müdahalelerimize belli bir direnç gösterebiliyorlardı. Kendi sorumluluklarının üzerini örtmek ya da bunu genel önderlik sorunlarıyla, bunu hareketin sorunlarıyla açıklamak çabası gösterebiliyorlardı. Bundan sonra bu artık mümkün değildir. Bu konferans, örgütün en üst platformu olarak, bunun imkanlarını tüketmiştir, ortadan kaldırmıştır. Sorunların gerçek özünü göstermiş, bunun üzerinde de bir mutabakat sağlamıştır. Bu açıdan amacına tam ulaşmıştır.

Bunun dışında beklediğimiz nedir? Bu platformda başka ne yapılabilirdi?

Burada Sergen yoldaşın bu tartışmalardan gerekli sonuçları çıkarmayacağını, tartışmalardan yeterince sarsılmadığını ya da bunun kendisi açısından bir sorgulama sürecine dönüşmediğini düşünmek için hiçbir neden yoktur. Aksine yoldaş açısından böyle bir süreç yaşanmıştır. Ama bu bir gözlemdir ve bunun sonuçları da vardır, ürünleri de vardır. Ayrıca yoldaş bir siyasal kişiliktir de. Bu platformda kendisinin sorumlu olduğu bir alan tartışılıyor. Buna bağlı olarak kendisi tartışılıyor. Bütün açıklığıyla, çıplaklığıyla ve devrimci siyasal kişilik açısından hiç hoş olmayan bir tablo üzerinden tartışılıyor. Bu durumda, siyasal bir iddiası ve hırslı olan bir devrimcinin sarsılmayacağı düşünülemez. Burada bu olayın bir siyasal önemi vardır. Yoldaş bu olayın siyasal önemini kavlıyor. Kavrayabilecek bir siyasal deneyime, bir kavrayışa da sahiptir. Bunun siyasal anlamı ve sonuçlarını bilebilecek bir yoldaştır da

örgüt yaşantısı içerisinde. Bir kez daha aynı düzeyde tartışılmalı hale gelmenin, aynı düzeyde tartışılmanın kendisi açısından da, kendi siyasal kişiliği açısından da ne ifade edebileceğini biliyor. Eğer siyasal iddiasını sürdüreceksen, zaten bu sorgulamayı kendi yaşamında ve kendi pratiğinde derinleştirmek zorundadır. Sonuçlarını biz orada göreceğiz, orada ikna olacağız kuşkusuz. Ama ben şunu da söylüyorum kendi cephemden, şu kadarıyla da bir açıklığa sahibim. Bu tür siyasal platformlarda olabilecek sınırlar içerisinde söylüyorum kuşkusuz. Yoldaşın yaklaşımları, bu noktada geleceğe ilişkin olarak, bence olumlu bir dinamizmin göstergesi sayılabilecek belli tatmin edici belirtiler de gösteriyor. Bu tatmin ediciliği kuşkusuz bu platformun kendi sınırları içerisinde. Hiç kimse buradan geleceğe ilişkin kesin garantiler üretemez. Böyle bir tartışma yapmak anlamsızdır da. Burada ancak kavrayış ortaya konabilir; gerisini, zaman ve somut siyasal-örgütsel pratik gösterecektir.

(Arada karşılıklı konuşmalar var, anlaşamadı.)

Mesut: Beklentilerinizin çok gerçekçi olduğunu düşünüyorum. Gerçekten bu sorun üzerinde tartışsak, kendini biraz daha sorgulama imkanını versek yoldaşa, sonuç özünde çok fazla değişmeyecektir. Önemli olan, yoldaşın önünde bu sorgulamayı derinleştirmek ve bunu pratiğiyle kanıtlamak gibi bir sorun olduğunu vurgulamak, bu sorumluluğun altını çizmektir. Tabii bu aynı şey İK'nın tümü, yani burada olmayan öteki İK üyeleri için de aynı şekilde, aynı ölçüde geçerlidir.

Derya: Ben de konuşmak istiyorum bu konuda. Yani sorgulamak konusunda. Bence bu sorgulama son derece önemlidir. Burada tartışılanlar son derece ciddi sorunlardır. Olağanüstü Konferans öncesinde de Sergen yoldaşın bir pratiği vardı. Olağanüstü Konferansta yoldaşın pratiği sorgulandı. Daha sonraki dönemde de bir pratiği vardı. Kuşkusuz geçmiş pratiğiyle bugünkü pratiği arasında bir mesafe vardır. Ama Olağanüstü Konferanstaki sorgulamanın büyük ölçüde karşılığını bulmadığını düşünüyorum ben.

Kuşkusuz ben bunu şu bağlantı içerisinde anlamaya çalışıyo-

rum. Yoldaşın belirttiğine göre, İK'da da bir tartışma sürüyor. Zaten İK da kendisinde aksayan bir takım şeyleri görmeye başlıyor. Belki onun kaynağına inemiyor. Değerlendirmesinin tatmin edici olmaması bununla bağlantılı olabilir. Ama bu tür ciddi sorunları yaşamış, bu kadar ciddi sorumlulukları taşımış bir insan açısından bu sorgulamanın bu kadar kolay olmaması gerektiğini düşünüyorum.

Kolay derken şunu söylemek istiyorum. Bir sarsıntı geçirir; evet, bunlar benim için çok ciddi şeylerdir, bu konuda benim kendimi sorgulamam gerekir, der. Bu benim için anlamlıdır. Ya da geçmiş pratiğinde bir takım şeyleri kabul ederken, ama aslında burada da şöyle şöyle bir yan vardır demesi, bir anlamıyla gericilik olarak anlaşılabilir. Bu nedenle yoldaş bundan da kaçınıyor gibi geliyor bana. Şimdi birden bire bütün geçmiş pratiğini reddetmek, birdenbire diyorum, çünkü böyle bir şey bana çok kolay bir açıklama olarak görünüyor.

Şimdi iki tür gericilik vardır bence. Birincisi, geçmiş pratiğini gerici bir tarzda savunmaktır. Ben bunu böyle de demiyorum ama, ikna etmemiştir konuşması, o anlamda söylüyorum. Bir gericilik de şudur. Zaten sen geçmiş kötü pratiğini kalkıp da burada savunamazsın. Ama bu kez çok kolay bir tarzda tersinden, işte biz böyle yapmalıydık, şöyle etmeliydik, dersin.

Sonuç olarak şunu söyleyeceğim. Bence de bu konferans hem İst-İK pratiği, hem de ileri kadrolarda aksayan yönler konusunda belli bir açıklık sağlamıştır. Ama bence yoldaşın sorgulaması bir açıklık sağlayamamıştır.

Nadir: Tartışmayı burada noktalamak durumundayız. Yalnız birşey ekleyerek bunu ben kendi cephemden tamamlamak istiyorum. Bu sorgulama yeni yaşanmıyor. EKİM devrimci bir örgüttür. Devrimci bir örgütte kendi zaafı konusunda ısrarcı olabilmek de kolay değildir. Özellikle bu aşamadan sonra hiç kolay değildir. 4 aydır sorgulanıyor. 4 aydır MK'yla karşılıklı bir hesaplaşma yaşanıyor. Bu dört aylık bir sarsıntıdır. Bu 4 aylık sarsıntının ardından bir yenilenme isteği, bu temel üzerinde gerçekten süreci dönüp devrimci bir sorumlulukla sorgulama ve ortaya

ilk anlamlı işaretler koyma isteği bence son derece anlamlıdır. Bunu yerli yerine oturtamamayı da ben anlayamıyorum. Bu platformun kendi koşullarıyla izah etmek de doğru değil. 4 aydır diyorum, aslında bunu geriye dönük 6 aya da uzatmak mümkündür.

Sergen: Özellikle bazı yoldaşların, gerek Mesut yoldaşın, gerek Sidar yoldaşın, gerekse Nadir yoldaşın, zaman zaman yaptığı müdahaleler sözkonusuydu. Cihan yoldaşın mahalli önderlik, ileri kadrolar vb. ilişkin söyledikleri vardı. Bunun konferansın bütününde bir açıklık yarattığı ileri sürülüyor. Bunların hepsi benim için de bir veriydi. Ben bu verilerden de hareketle, hiç de kısa olmayan bir süreçte kendimce ulaştığım sonuçlar ve bunların nedenleri konusunda, bana göre bir iç tutarlılığı olan açıklamalar yaptım. Bunun bazı yoldaşlarda benimle ilgili yönüyle bir açıklık sağlamaması benim sorunum değildir. Kendi sorunlarıdır. Açıklamalarım onları ikna etmemişse, benim yapabileceğim bir şey yoktur. Biraz beklemelerini söyleyebilirim yalnızca. Yoldaşların da belirttiği gibi, burada benim söylediklerim geleceğe ilişkin bire bir güvence de değildir. Kimse de böyle bir iddia ileri sürmez.

Ama özellikle Derya yoldaşın konuşması üzerine şunları söylemek istiyorum. Benim EKİM sürecim talihsiz bir süreçtir benim açımdan. Karşılaştığım sorunlar vardır. Bu sorunlar konusunda bana yöneltilen eleştiriler, benim pratiğim üzerine yapılan tartışmalar ve benim bunlar karşısındaki tutumum çok açıktır. Ben bu örgütte asıl gericiliğin, hala bir kaç yıl öncesinin bilinciyile tartışanlar tarafından sürdürüldüğünü düşünüyorum. Ben Olağanüstü Konferansta devrimci bir tutum almışım. Önceki dönemlerde de almışım. Bugün de devrimci bir tutum aldığımı düşünüyorum. Bu örgütte samimi eleştiri yapmanın adı, geçmişte tasfiyeciler tarafından günah çıkartma, ona buna dalkavukluk yapmak olarak nitelendirildi. Samimi görülmedi. Bu beni zerre kadar etkilememiştir. Ben güçlü yanlarıyla zayıf yanları içiçe taşıyan bir devrimciyim. Ama benim damarım esasta hep devrimcidir. Hep de güçlüyüm. Bu tür gericici cereyanlar da hiçbir şekilde beni bir tarafa itemez. Ben yine yürürüm. O zayıflar düş-

müştür, onlar bitmiş ve çürümüştür.

Olağanüstü Konferansa ilişkin birşeyler söylendi. Olabilir. Bir tamlık yoktur orada. Nispi birşey vardır. Kaldı ki, sen tartışmayı da tam olarak dinleyemedin. Benim ne söylediğimi tam bilmiyorsun. Bir kere Olağanüstü Konferans döneminde sorunun mahiyeti değişti. Bu hareketle çatışmalı hale gelmiş bir insan-
dım. İdeolojisiyle bile çatışmalı hale gelmek üzereyken kendimi toplamayı başarabildim. O zaman da böyle değerlendirdi, sen ve senin gibi düşüneneiler tarafından. Dün tasfiyeciydi, nasıl oldu da bugün birden bire o metnin (*Komünist Bir Siyasal Sınıf Örgütü İçin!*-Red) altına imza atıyor, denildi. Oysa MK toplantılarının birinci gününden başlayarak çektiğim sancıları orada tutanaklardan izlemek mümkün değil mi? Biraz devrimci bir iyiniyetle bakıldığında, bu satır aralarında benim çektiğim sancıları görmek mümkün değil mi? Herkes cebinde istifasıyla dolaşırken, ben orada kendi zayıflıklarımı ortaya koya koya, kendimle kavga ede ede bu hareketle birleşme gücü gösterebilen bir çaba ortaya koydum. O satırların hepsinde bunlar vardır. Ama bunlar görülmedi, dönüp benim niye o metnin altına imza attığım soruldu. Onun altına imza atmama gelince; birincisi, onun altına imza atnamı müsaade eden yoldaşların gücüydü. İkincisi de benim gücümdü. Herkes cesaret edip de öyle bir metnin altına imza atamaz.

Bu konferansa gelmek gerçekten yürek ister. Ben bunu göze alarak geldim. Günah çıkarmaya ya da birilerinin beni burada tartışmasını çok istediğim için gelmedim. Şimdi şu nokta görülemedi ve çok anlamsız bir değerlendirmenin de nedeni yapıldı. Evet ben belli reaksiyonlar gösterdim MK'daki yoldaşlara. Ama yine de bu tartışmanın önünü açanın ben olduğumu söyleyebilirim. Bu tartışmanın belirli bir noktaya gelmesini ben sağlamışım-
dır. Yoldaşların karşılıklı gösterdiği çabalar kuşkusuz ki önemli bir rol oynamıştır. Ama biz 6 aydan beri, hatta daha öncesinden beri bu tartışmaları yapıyoruz. Bu tartışmalar aynı zamanda bir düşünme ve sorgulama sürecidir. Belirli bir açıklık yaratmıştır benim kafamda. Ben Olağanüstü Konferansta gösterdiğim çabanın ve sorgulama sürecinin tam olmadığını, devam etmesi ge-

rektiğini, o zaman bana yöneltilen bazı eleştirilerin benim tarafımdan iyi anlaşılmadığını, ya da temelli bazı önemli zaaflardan dolayı o zayıflığın üzerine yeterince gidemediğimi, bu sorunun böyle değerlerdirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Ötekisi anlamsız bir tartışmadır.

Cihan: Örgüt yaşamımızın başka bazı gerçeklerine ışık tuttuğu için son tartışmayı önemli görüyorum. Bizde sayısız gericilik alanı var yoldaşlar. Biz hepsine birlikte vurmak zorundayız. Bu örgütte maalesef bazı talihsiz insanlar çıkarlar, bizim bu Sergen yoldaşı doğru dürüst sorgulamamızı, sarsmamızı zora sokarlar. Bu geçmişte de oldu. Bunu 1. Genel Konferansta T.Göker yaptı. Bir anda masum bir insan konumuna düşürdü Sergen yoldaşı. Şimdi maalesef burada başka bir yoldaş benzer bir şey yapıyor.

Yoldaşın sorduğu sorulardan rahatsız olduğumu açıklıkla belirtmek istiyorum. Sergen yoldaş hakkında en ağır değerlendirmeleri yapmış bir kimseyim. Kuşkusuz tümüyle ideolojik-politik bir içerikle ve tümüyle örgüt sorumluluğu ve çıkarları çerçevesinde... Koşulları içerisinde düşünüldüğünde, bugün tek kelimesini bile geri almıyorum. Geri almadığım da, bu eleştirileri içeren metinlerin kitaplaştırılarak kamuoyuna sunulması ve belge olarak tarihe bırakılmasından görülebilir.

Bizim amacımız örgütsel sorumlulukların sorgulanması adı altında insan yemek değil. Derya yoldaş bunu çok iyi bilmek durumundadır. Çok iyi de bilir. Burada İK tartışılıyor yoldaşlar, Sergen yoldaş değil. Kişiler değil bir örgüt kurumu, çok önemli bir kollektif örgütsel sorumluluk sorgulanıyor. Burası bir örgüt konferansı değil midir? Burada mesele, mahalli önderlik sorumluluğu çerçevesinde ileri kadroların sorgulanması sorunu değil midir? Sergen yoldaşın üyeliği üzerinden bir takım tartışmalar yapılır yapılmaz, bu ayrı bir sorundur. Buna geçmiş MK yapmıştır, gelecek MK yapar yapmaz. Benim son iki yıla ait mektuplarım, MK iç yazışmalarını kastediyorum, bilinseydi Sergen yoldaş sorununa nasıl baktığım açıkça görülebilirdi. Bir MK üyesi yoldaş yeniden çalışma olanağı bulunduğu andan itibaren, Sergen yoldaş derhal İstanbul'dan alınmalıdır demişimdir ben. Gerek-

çelerini siyasal nedenlere ve İstanbul örgütünün geleceğine dayalı olarak da ortaya koymuşum. Kimse örgüt çıkarlarımıza ve değerlerimize sahip çıkmak adına bu tür aşırı bir eğilim göstermesin. Örgütün çıkarlarını savunmak başka birşeydir. Burada yapılan bazı şeyler ise daha farklıdır.

Ben meselelerin sağlıksız ilişkiler ve kişisel duygular içerisinde dejenere edilmesine yönelik bir eğilim görüyorum. Bundan büyük bir rahatsızlık duyuyorum. Bunu salt az önceki konuşmadan hareketle de söylemiyorum. Benimle bazı ikili konuşmalarda; açık ya da imalı bir tarzda, böyle bir eğilim taşındığına tanık oldum. Bunu şu ana kadar mesele yapmadım. Ama son konuşma bu konuda birşeyler söylememi bir zorunluluk haline getirdi.

Bizde insanlar üzerine zaman zaman çok rahat konuşuluyor. Burada biz mahalli önderlik sorumluluğunu tartışıyoruz. Ben yoldaşın sorusundan bu açıdan rahatsız oldum. İst-İK'nın sorunu salt "temkinlilik" olsaydı, biz İst-İK diye bir sorun tartışmazdık. Çünkü orada bir üçüncü yoldaş var. Düşman karşısındaki pervasızlığı, risk almadaki yeteneği konusunda şu örgütte sayılı insanlardan biridir. Peki bizim tartıştığımız önderlik pratiği içerisinde hiç ona özel bir yer ayrıldı mı? Aman bu yoldaşımız çok yiğit ve çok kahraman, aman bu tartışmalara bulaştırmayalım, haksızlık olmasın dendi mi? Kimse burada bunu dedi mi? Mesut yoldaş demin bir toparlama yaptı. Burada bir önderlik anlayışı, bir çalışma tarzı, bir sorumluluk anlayışı, bir ileri kadro gerçeği sorgulanmıştır. İst-İK bu temel üzerinde mahkum edilmiştir. Ve ortaya çıkan sonuçlar, bizim bundan sonraki önderlik pratiğimize, mahalli önderlik pratiğimize ışık tutacak bir örgüt iradesi çerçevesi oluşturmaktadır.

Bizde günah keçisi bulmaya belli bir eğilim olduğu anlaşılıyor. Bu, çok tipik bir küçük-burjuva zaafıdır. Küçük-burjuva örgütlerin çok tipik bir zaafıdır. Bu bir yenilgi ya da başarısızlık psikolojisinin ürünüdür. Hep böyle bir günah keçisi bulunur. Kökünün de kötüsü vardır, meseleye buradan bakılır. En kötüsü kimdir? Genellikle de, gerçekten daha kötü olan birileri olur. Zaafıları kişisel olarak biraz daha ağır basan bir takım insanlar olur.

İşte onlar günah keçisi yapılır. Mesele orada odaklaştırılır. Sanki bu birşey çözer! Sanki bu bizi bir adım ileriye götürür! Sergen yoldaş günah çıkarmaya yönelik bir eğilim de gösterebilirdi. Nitekim ben konuşmasında böyle bir eğilim de sezdim. Bu nedenle de verilen arada yoldaşı uyardım: Burada kimsenin harakiriye ihtiyacı yoktur, burası devrimci bir örgütün en üst devrimci platformudur. İnsanları devrimci bir tarzda sorgulamak ve elbette devrimci bir tarzda ilerletmektir bizim amacımız. Kişinin kendisini, bir takım kaygıları da yatıştırmak adına, yere vurmasının bize kazandıracağı hiçbir şey yoktur. Bu bizi onurlandırmaz. Biz şu an, ikiyüzlülük etmeyip içtenlikle Sergen yoldaş diyorsak sana, bu zerre kadar bizi yüceltmez, onur vermez. Sakın toplantıda böyle bir tavır göstermeyesin, durumu daha genel bir çerçeve içerisinde koymalısın. Bütün bunları söyledim yoldaşa oturum arasında. Çünkü mesele gerçekten daha genel bir çerçevededir.

Ben iddia ediyorum, kimin sağlam militan, kimin çürük olduğunun kesin bir göstergesi yoktur. Bu konuda hayal kırıklıkları yaşamış birisi olarak söylüyorum.

Şimdi nedir, neyini sorgulayacağız daha? Daha ne diyecektir siyasal bir örgüt platformunda ve siyasal bir çerçevede? Sonuç, sonuç deniliyor. Bunlar hep sonuçtur, deniliyor. Ben Mesut yoldaşın yaptığı açıklamaların sonuçlara değil, nedenlere işaret ettiğine inanıyorum. Mesut yoldaş bir çalışma tarzını anlatıyor, bir önderlik anlayışını anlatıyor. Bir sorumluluk anlayışını anlatıyor. Bu bir kişide varsa ve bunda ısrar ediliyorsa, bu bir kişilik oluşturur. O kişiliği olumsuz tarzda bozar. Bozduğu ölçüde işi iyice çıkmaza sokar. Neden soruna buradan bakmıyorsunuz, neden sonuç ilişkisinden giderek düşünmüyorsunuz? Son tahlilde mi nedenler arıyorsunuz? Burada size 4-5 tane madde sıralanmış. Son tahlildeki nedenleri de onlar. İlk tahlildeki nedeni mi arıyorsunuz? Doğrudan uygulanan çalışma tarzıdır. Doğrudan uygulanan önderlik anlayışıdır. Doğrudan uygulanan sorumluluk anlayışıdır. Bu açıdan doğrusu, risk almakta çok özel bir yeteneği olan, üçüncü yoldaş bir yana koyuyorum. Diğer iki İK üyesi arasında ilke planında herhangi bir ayırım görmüyorum. İkisi de

kitle toplantılarına gitmez. İki de bir takım şeyleri çok abartır. Sonuçta ben çalışma tarzından bakarım, kendinden menkul kişisel hasetlerine değil.

Biz siyasal bir örgütüz yoldaşlar. Siyasal ölçüleri esas olmak zorundayız. İnsanların militanlığını da, yiğitliğini de siyasal sorumluluğu, örgütsel sorumluluğu ve görev bilinci karşısındaki tavır üzerinden değerlendirmeliyiz. O yoldaş da uzaktan kumanda etmiştir. İyi bir kumandacıdır. Üçüncüsü de iyi bir dar pratikçidir. Sonuç? Sonuç, 1,5 yıllık İK pratiğinin iflasıdır! Bir fark var ama yine de. Hiç değilse gelinen yerde. Bir yoldaş hiç değilse, bunun nedenleri konusunda, gösterilen yoldaşça eleştirel çabanın da verdiği imkanlarla, bugün bir takım gerçekleri yakalamaya çalışıyor. Zira EKİM'den kopmamak onun için çok önemlidir.

Yoldaşın bizim arşivimizde Aralık tarihli bir mektubu var, bu fikirlerin çoğu orada da var. Size daha önce de bunu açıkladım. Bu Aralık tarihli, yani neredeyse bundan üç ay öncesine ait bir mektuptur. Şimdi deniliyor ki, sen 24 saatte, belki 48 saatte, belki 72 saatte bunlara nasıl ulaştın? Ben hiç öyle görmüyorum. Mektuplar burada diskette. Ama yazık ki bazı yoldaşlar Sergen yoldaşın yaptığı bu belli sınırlar içerisindeki özeleştirel çabayı bile göstermek yeteneğinden yoksundurlar. Böyleleri diyorlar ki, biz hiç değilse kendi alanımızda yoğunlaştık, yaptık ettik. Acaba! Çok fena belli oluyor yaptıkları! Biz körüz, biraz kadir bilmeziz, ya da insanlar arasında ayırım yapmaya çok meraklıyız, bu nedenle olmalı, bu yapılanları bir türlü göremiyoruz!

Uz atmam istemiyorum. Fakat bu tür sorunları çok önemli gördüğümü de yeniden ifade etmek istiyorum. Bu örgütte insanların kişiliği üzerinden tartışmalar artık son bulmalıdır. Buna kesin bir biçimde son verilmelidir. Yoldaşlar, çalışma tarzını konuşalım, önderlik anlayışını konuşalım. Bakın siyasal taktiklere geleceğiz, onları konuşalım. İnsanları, kadroları bu alandaki zaaflarından giderek tartışıp eleştirelim. Ve bu sınırlar içerisinde kalmasını bilelim. Marksist-leninist gelenekler, devrimci sınıf kültürü bunu gerektirir.

Bu kadar söyleyeceklerim.

Önderlik ve kadro sorunları üzerine toparlayıcı bir değerlendirme

Cihan: Ben yapılmış tartışmalar üzerine kısa bir özet değerlendirme yapmak istiyorum. Bana göre tartışmaların kendisi '95 yılına ilişkin başyazıda yer alan bir düşüncelyi doğrulamıştır. Orada şunlar söyleniyordu: "‘94 yılı partiye ulaşmada gerçek bir dönemeç yılı olamadı. Fakat bunun gerekleri konusunda paşa biçilmez açıklıklar kazandırdı. Örgütümüzün üst platformu bunun daha kapsamlı ve derinlemesine bir değerlendirmesini muhakkak ki ortaya koyacaktır. Siyasal gelişmeler ve sınıf hareketinin seyri, komünistler olarak acilen parti düzeyini yakalamamızı bize tarihi bir sorumluluk olarak dayatmaktadır. '95 yılı içerisinde bunun bilinciyle hareket edeceğiz, tüm zaaf noktalarımızın, bütün yetersizlik alanlarımızın üzerine özel bir ısrar ve kararlılıkla gideceğiz."

Konferansın henüz bu başlangıç evresindeki tartışmalar bile, bu gözlemin ve bu çerçevedeki inancın doğru olduğunu göstermiştir.

Zaaflarımızın özellikle yoğunlaştığı belli alanlar vardı. Bunlar tartışmalar içerisinde yeterli açıklıkta ortaya kondu. Pratik bu zaafı açığa çıkardı, bunları tespit ettik ve üzerine gittik. Bu alanlardaki zayıflığı ve varolan sorunları kuşkusuz daha önce de biliyorduk. Ama bu sorunların nedenleri konusunda, son bir yılın özellikle İstanbul pratiği bizim için fazlasıyla aydınlatıcı olmuştur. Elbette gerek sorunların ve zaafların, gerekse bizim bu çerçevedeki eleştirilerimizin yalnızca İstanbul üzerinden, İstanbul il önderliği üzerinden anlaşılması gerekiyor. Bunlar örgütün toplamını ilgilendiriyor. Hele kadro gerçekliği sözkonusu olduğunda, bu özellikle böyledir. Kaldı ki İstanbul kadroları herşeye rağmen daha ileri bir düzeyin ifadesidirler. Onlar daha eski ve oturmuş bir örgütsel yapının, daha kapsamlı bir siyasal çalışmanın, yetersizliği ne olursa olsun daha militan bir pratiğin ürünleridirler. Sorun kadrolar düzeyinde ele alındığında, İstanbul'un belirgin avantajları vardır. Daha ileri bir birikimdir bura-

da sözkonusu olan.

MK'nın Konferansa sunduğu metinde yer alan temel fikirlerden biri özellikle önemlidir. Bu, örgütsel sorunlarımızın değişen eksenine ilişkindir. Düne kadar hareketimizde ciddi bir önderlik sorunu vardı. Bugün bu sorun belli bir asgari çözüme kavuşmuştur. Bugün artık örgütsel cephede çözücü halka, mahal-li önderlik ve kadro sorunlarıdır, tartışmanın eksenidir. Sorunlarımızın ağırlık alanı buraya kaymıştır ve dolayısıyla yüklenme buraya yapılacaktır.

Ancak, önderlik sorununun çözülmüş olması iddiasını, kendi sınırları içerisinde ve doğru bir biçimde anlamak gerekiyor. Ona ifade edilmek istenenden öte bir anlam yüklenmemelidir.

Eğer EKİM, bütün o zorlu gelişme süreçlerini aşmış bugüne ulaşmayı, belli güçleri ve imkanları biriktirmeyi başarabilmişse, bu, örgütte başından itibaren bir önderlik olgusunun varlığının da tartışmasız kanıtıdır. Bu yeterince açık olmalı. Buna rağmen uzun süre "önderlik sorunları"ni tartıştık. Çünkü bizim sorunumuz, bir önderlik ekibi, bir çekirdek kadro yaratmakta yeterli başarıyı gösterememiş olmaktır. Bunun tasfiyecilikte somut ifadesini bulan bedelleri ile yüzyüze kaldık. 2. Genel Konferans sonrası dönemde bu zaaf genel bir çerçevede aşılmıştır. Örgüt nihayet bir ilk önderlik çekirdeğine kavuşmuştur.

Fakat bu henüz çok dar bir çekirdektir. Bu ancak hareketimizin bugünkü durumunda belli bir anlam ifade etmektedir. Kaldı ki, hareketimizin bugünkü durumunda bile, bu önderlik, halihazırda kendi görev ve sorumluluklarının gereklerini yerine getirmekte zorlanmaktadır. Burada elbette kapasiteden gelen zorlanmalar da vardır. Fakat daha önemli olanı yeterli bir niceliğe sahip olmamaktan gelen zorlanmalardır. Çünkü yeterli bir niceliğin olmadığı ve dolayısıyla tüm yükün az sayıda yoldaşın omuzlarına bindiği bir durumda, doğal olarak kapasite planında da zorlanmalar ortaya çıkabilmektedir. Enerjinin ve zamanın doğru ve isabetli bir kullanımı irademiz dışında zorlaşmaktadır. Örneğin örgütün daha temel alanlarındaki bir önderlik ihtiyacına cevap verebilecek MK üyeleri, örgüt yaşamının çok daha dar ve gündelik

ihtiyaçlarına zorunlu olarak yönelebilmektedirler. Normalde bir örgütte mahalli kademelerin ya da daha alt düzeyde kadroların halledebileceği sorunlar üzerinde yoğunlaşmak zorunda kalabilmektedirler. Bu durum mevcut kapasiteyi ayrıca zaafa uğratmaktadır.

“İleri kadrolar”ımızın şu son bir yıl içerisinde yarattığı hayal kırıklığına duyduğumuz aşırı tepkinin gerisinde biraz da bu vardır. Eğer umut bağlanan ve taşıdığı potansiyelle aslında beklenene yanıt verebilecek durumda olan kadrolar bunun gereklerini yerine getirebilmiş olsalardı, MK kendi asli sorumlulukları üzerinde daha başarılı bir yoğunlaşma sağlayabilir ve hareketin genel önderlik ihtiyaçlarına çok daha fazla yanıt verebilirdi. Bu sorun çözülemediği takdirde, nderliğin bu alandaki problemleri de devam edecektir ve belki de çoğalacaktır.

Bu sorunun çözümünün bir öteki yönü, zaten belirtmiş bulunuyorum, MK'nın niceliği sorununu zebilmektir. Kendi kapasitesini ve önderlik düzeyini sürekli geliştirmek elbette MK'nın görevidir. Ne var ki, yeterli bir niceliğe sahip olamamanın ortaya çıkan sorunları ortadan kaldıramadığı takdirde, bunda zorlanacağı, dahası yeni problemelerle karşılaşacağı da bugünden bizim için çok açık bir gerçektir. Bu kaygı çok ciddi bir biçimde taşınıyor. Doğrusu ben de konferansın bu sorunu nasıl çözeceğini merak ediyorum. Biz belli sayıda kişi üzerinden bir nitelik tanımı yapabiliriz ama, mesele bu değildir. Ya da daha doğrusu bundan ibaret değildir. Bu hareketin önderlik fonksiyonunu yerine getirmek iddiası taşıyan ve kendi aralarında ideolojik ve manevi planda birleşmiş ve kenetlenmiş belli sayıda önderlik kadrosunun varlığı kuşkusuz bir avantajdır. Ama bu kendi başına önderlik sorunlarımızı çözmeye yetmemektedir. Bizim aslında, bir yönüyle bakıldığında, iki yıl içerisinde herşeye rağmen önemli bir başarı gösterdiğimizi düşünüyorum. Niceliğin yarattığı sıkıntılara ve açmazlara rağmen ısrar ve gayret göstermek, sonuçta belli ölçülerde bir başarı elde etmek elbette anlamlıdır. Ama nicelik yetersizliği bu konferansta giderilemezse eğer, bundan sonrası için ciddi sorunlar doğabilir. Bunu özellikle vurgulamak istiyorum.

Kuşkusuz, biz nicelik sınırlılığından gelen bu sorunlara rağmen, önderlik sorumluluğumuzu daha ileri ve daha farklı bir düzeyde gerçekleştirebilirdik. Bu noktada sorun öncelikle çalışma tarzımızdan kaynaklanmaktadır. Doğru ve başarılı bir çalışma tarzı, verimimizi gerçekleştirmiş bulunandan çok çok daha ileri bir düzeye çıkaracaktı. Fakat biz başarılı bir çalışma tarzı izlediğimizi maalesef söyleyemiyoruz. Bu çalışma tarzı konusundaki kaba belirsizliklerden ya da bulanıklıklardan gelmiyor, sorun bu değildir. Sorun uygulamada kendini gösteriyor. (...)

Aşmayı çok arzuladığımız, ama aşmakta başarısız kaldığımız bir başka kusurumuz var. İç diyalogda yeterince başarılı değiliz. Burada yazılı diyalogu, düzenli haberleşmeyi, fikir ve bilgi alışverişini kastediyorum. Kuşkusuz yazıyoruz. Mektuplarımız geliyor gidiyor. Ama bu kesinlikle çok başka bir düzeyde olabilirdi, olabilmeliydi. Başarılabildiği ölçüde, sorunlarımızı hayli kolaylaştırıcı bir etkisi ve sonucu olacaktı bunun. Özellikle ideolojik birlik burada çok büyük bir imkandır. Bu imkan üzerinde sıkı bir diyalog bizi çok daha verimli ve planlı bir çalışma tarzına yöneltebilirdi.

Yeterli sağlamlıkta bir ideolojik birliğin olmadığı bir durum olsaydı ya da örneğin politika ve örgüt sorunlarına, kadro sorunlarına bakışta ciddi yaklaşım farklılıkları olabilseydi, elbette bunlar öyle salt yazılı diyalogla çözülebilir problemler olamazlardı. Ama bizim bu konuda gerçekten büyük avantajlarımız var. Bu buradaki tartışmalarda da kendiliğinden ortaya çıkıyor. Çok doğal bir uyum var aramızda. Bir çok problemi tartışmadığımız halde, sonuçta böyle çok doğal bir uyum gerçekleşebiliyor. Bunun temelinde ideolojik birlik var. Bir takım ayrıntılarda kuşkusuz farklılıklar vardır. Bunlar esase ilişkin sorunlar değildir. Bunlar örgütümüzde her zaman olacaktır. Sen bir merkezi önderlik kadrosunu şu veya bu alanda görevlendirirsin, genelde önderlik çizgisini izler, ama orada bir biçimde kendi özgünlüğünü ona katarak yapar bunu. Bu özgünlük alanı bir bakıma zaten farklılık alanıdır. Ama bu bir zenginliktir ve burada esasa ilişkin bir problem yoktur. Önemli olan sorunun genel ilkesel çerçevesi, ge-

nel ideolojik içeriği üzerinde anlaşabilmektir.

MK olarak, sıkı bir diyalogun önderlik çalışmamızı kolaylaştıracağı üzerine ortak bir görüşe sahiptik. Yazışmalarımızda bu konuda birbirimize temennilerde de bulunduk. Zaman zaman taraflar arasında belli aksamalar ortaya çıktığı zaman, karşılıklı eleştirilerde de bulunduk. Ama tüm bunlara rağmen yeterli sonucu alamadık. Yeterli sonucu alamamamızın gerisinde elbette belli zayıflıklarımız vardır, ama esası bu değildir.

Bugün gündelik çalışmamız artık daha dar zaman dilimlerine bölünmüş bulunmaktadır. En kolay anlaşılabilir örneği veriyorum. Her onbeş günde bir iki yayın organını düzenli olarak çıkarmak sorumluluğuyla yüzyüzeyiz. Bunun yanısıra ayda bir ya da iki kere bir takım bölgelere gitmek zorundayız. Burada çok değişik gündelik ve teknik işlerle uğraşmak zorundayız. Örneğin bir İK ile yaşanan belli problemler varsa, oraya sık sık uğramak durumundayız. Yoldaşların anlatımı içerisinde var bunlar. Önerine çıkan bir takım pratik sorunlar, yükler, görevlerle ilgili olarak, fazlasıyla açıklayıcı bir tablo çıkmaktadır ortaya. İşte bu hercü merc içerisinde yazılı bir diyalogun gereklerini yerine getirmekte önemli ölçüde başarısız kalabildik. Kuşkusuz daha çözücü bir yol tutabilir, daha sık toplantılar yapmak yoluna gidebilirdik. Fakat gündelik çalışmanın akışındaki güçlükler bunu engelledi. Faaliyetin bir temposu, belli zorunlu gerekleri var; ona uyumda ya da onu kontrol altına almada zorlanmalar yaşanabiliyor. Bu koşullarda daha sık toplantılara dayalı bir çalışma düzenini gerçekleştirmek de zor olabiliyor. Yine de bunun imkanları sanıldığı kadar sınırlı değildir. Planlı olmak ve zamanı iyi kullanabilmek kaydıyla, burada çok büyük bir güçlük yoktur. Yeni MK'nın çalışma tarzı bakımından da bunu gözetmek gerektiğini düşünüyorum.

Önderlik sorumluluğu çerçevesinde yanıt veremediğimiz bir dizi sorun ve görev vardır. Bunların bilincindeyiz. Önderlik sorunu çözülmüştür derken, MK artık hareketin önderlik ihtiyacına yeterli düzeyde yanıt vermektedir, hareketi ileri bir tempoda geleceğe taşımaktadır demiyoruz. Hayır, asla böyle bir şeyi iddia

etmiyoruz. Bizde önderlik sorunu çözülmüştür iddiasının özü ve eksenini de bu değildir. Anlaşmış ve bu hareketi ileriye götürmek iddiası taşıyan, bu konuda kendi arasında ideolojik-manevi birliğini kurmuş, ve bana göre, gelinen yerde örgüte asgari düzeyde bir güven de vermiş bir ekibe sahip olmayı kastediyoruz. Ama ileri bir kapasiteyle ve gerçekten kapsamlı hedefleri önüne koyabilen, bunun gereklerini yerine getirebilen bir önderlik düzeyi -bu daha farklı bir şeydir. Bizim böyle bir sorunumuz vardır ve halen sürmektedir. Bu niteliğin geliştirilmesi ve belki bugün için daha da önemlisi, nicelik sorununun çözülmesiyle başarılabilir. Eğer mevcut önderlik kapasitesinin belli sınırları varsa, artı bunu nicelik sınırlılıkları tamamlıyorsa, önderlik ihtiyacına gereğince cevap vermekte zorlanacağımız da açık bir gerçektir.

Aksayan görevlerimiz ortadadır. Uzun bir aranın ardından, nihayet teorik yayın organını yeniden çıkarmayı başarmış ve bundan böyle bunu periyodik olarak sürdüreceğimizi ifade etmiştik. Hareketimizin genel gelişme süreçlerinde kesintiye uğrayan halkalardan biriydi bu ve yeniden yayına başladığımızda, nihayet bu halkayı da tamir etmeyi başarabildik demiştik. Ama yazık ki teorik derginin bir üçüncü sayısını çıkaramadık. Bu genel planda kendi içinde ele alındığında, çıkarmak kapasitesinden yoksun olmaktan gelmiyor kuşkusuz. Ama hareketin toplam önderlik ihtiyaçları içerisinde bu özel ihtiyaca yeterli güç ve zaman ayırlamadığı için bu sonuç çıkmıştır ortaya. Sonuçta, gerek içeriği gerek genel politik etkisi bakımından çok özel önem taşıyan bu temel faaliyet alanı aksamıştır. Elbette bu, ideolojik çalışma alanımızın tümüyle boşlukta kaldığı anlamına gelmemektedir. Özellikle son bir yılda bu doğrultuda bazı önemli çabalarımız ve bu çabaların belli anlamlı sonuçları olmuştur. Bunlar önemli bir etki de yaratmıştır. Buradaki bir yoldaşın deyişiyle, içinde bulunduğumuz evrede devrimci hareket için yolaçıcı da olmuştur. Örneğin bugün çok kimse yeni liberal akıma karşı bizim argümanlarımızı kullanıyor, onlardan yararlanıyor. Bunu da görebilmek gerekiyor. Kaldı ki teorik çalışmanın tek platformu teorik dergi ya da teorik dergi biçimi değildir. Teorik dergi bir ta-

şıyıcıdır. Önemli olan teorik çalışmanın aksamamasıdır. Ama düzenli bir teorik yayın faaliyetinin aksamamasının, bu çalışmadaki yetersizliğe açık kanıt olduğu da bir gerçektir.

Öte yandan, örgütte somut pratik örgütsel önderlik alanında ciddi yetersizliklerimizin olduğu da bir gerçektir. Halen bölgeleri gereğince denetleyememekteyiz. Dolayısıyla kadroların ve mahalli örgütlerin önderlik ihtiyaçlarına çok yakından yanıt verememekteyiz. Nedenleri konusunda çok özel açıklamalar yapmayacağım. Bu ne sorumsuzluktan ne kavrayışsızlıktan geliyor. Bu öncelikleri doğru saptayamamaktan da gelmemektedir. Bu yalnızca bir güç sorunudur. Dün burada bir takım örnekler vermiştim. Bizim bazı MK üyelerimiz sık sık sıradan yoldaşlarla görüşmek durumunda da kalabiliyorlar, en sıradan pratik işlere olur olmaz zaman ayırabiliyorlar demiştim, A'ya gönderdiğimiz genç üzerinden örneklemiştim. Bence orada ciddi bir devrimci hassasiyet de vardır. Bir hareketin merkezi önderlik kadroları bu hassasiyeti özellikle gösterebilmelidirler ki, bu örgütte bir takım değerler doğru biçimde oturabilsin. Bir yoldaş, zannediyorum Orhan yoldaştı, kendi konuşmasında örnek olarak da verdi. Bu hareketin herşeye rağmen kazanmayı başardığı, ama kuşkusuz kazandığı noktada henüz geri ya da zaafı olan bazı kadrolarının, İstanbul pratiği içerisinde çok rahat tüketildiğini ya da bir tarafa itildiğini, onlara bazı çarpık ölçülerle bakıldığını, hemen işe yarar ya da yaramaz biçiminde bir fatura kesildiğini söyledi.

Bence bu bir önderlik tarzıdır ve son derece sorumsuzcadır. İçinden geçmekte olduğumuz dönemin devrimcileri toplam olarak şu ya da bu ölçüde kusurludur. Bunu bilincinde olmayan bir kimse, bu dönem hakkında herhangi bir açık fikre sahip değil demektir. Bunlar içerisinde bazı insanların çok daha fazla kusurlu olduğu da bir gerçektir. Ama herşeye rağmen insanlarda mücadele etmek isteği varsa eğer, bunu doğrulayan belli maddi ya da potansiyel göstergeler varsa eğer, bu insanlara sahip çıkmalı, onları faaliyet ve mücadele içinde kazanabilmeliyiz. Örgüt olarak her türlü insan malzemesinden yararlanmasını bilmek, bunu başarabilmek zorundayız. Eğer doğru çalışıyorsak, insanları hızla

işe koşarız, önderlik sorumluluklarımızı yerine getirerek onları hızla somut bir siyasal pratiğin içine sokarız. İşe yarayıp yararlanamayacaklarını siyasal pratik zaten çok çabuk açığa çıkarır. Böylelerini anlamsız yükler olarak taşımaktan da kurtuluruz böylece. Çoğu kere, herşeye rağmen insanları yanımıza, etrafımıza alıyor, ama bunu kaba bir ilgisizlikle de birleştiriyoruz. Doğal olarak problem problemi doğuruyor. Bu insanlar çok daha problemlili unsurlara dönüşebiliyor. Böylece de bizi çok daha fazla uğraştırabiliyorlar. Bu, insanlara işin başında gösterdiğimiz ilginin yanlışığını göstermiyor. Onlara gösterdiğimiz bu ilk ilgiyi sürekleştiremememizden, tutarlı davranmamamızdan geliyor. Problemlili bir insanı alıp problem olarak bir kenarda tutmanın bir sonucudur bu. Eğer bir örgüt birileriyle yürüyebileceğine inanıyorsa, o inancın gereklerine uygun davranmasını da bilebilmedir. Problemi ancak böyle çözer; sözkonusu kişi kadro olarak kazanılır, ya da kazanılmayacağı açığa çıkar, bir tarafa itilir.

Ben MK üyelerinin (özellikle Nadir yoldaşı kastediyorum) bu konudaki "pratik" hassasiyetlerinin buradan geldiğini düşünüyorum. Ama bunun giderek bir tarza dönüşmesi de bir tehlikelidir. Ben, bir MK üyesinin; herşeye rağmen, eğer soluklu davranılacak ve geleceğe bakılacaksa, dahası, bugünkü sınırlı insan malzemesine çok fazla kilitlenilmeyecekse, çok daha temel ihtiyaçlar ve temel öncelikler üzerinde yoğunlaşmayı başarabilmesini de önemli görüyorum. Bu da bir çalışma tarzı sorunudur. Yani devrimci hassasiyet ile üstlenilen sorumluluğun gerçek gerekleri, politik mücadelenin doğasına uygun gerekleri arasındaki denge de bu noktada iyi kurulabilmelidir. Çok fazla duygusalığa düşülmemelidir. Buna hepimiz düşüyoruz. Buna ben de sık sık düşünüyorum. (...)

Şimdi bunları da görmek gerekiyor. Bu, bana göre MK'da bir sorumluluk anlayışının olduğunu ve bunun oturduğunu gösteriyor. Ama normalde bunlar, örgütün başka kademeleri tarafından halledilebilir sorunlar olduğu ölçüde, burada isabetsiz ve sağlıksız bir görev kaymasının ortaya çıktığını ve bunun ise, önderliğin önderlik fonksiyonunu belli biçimlerde zaafa uğrattığını da

görmek gerekiyor. Hele de bu çok dar bir MK ise. (...) Bunlar çok özel ayrıntılardır kuşkusuz. Ama bizim çalışma tarzımız içerisinde ortaya çıkan bozukluklar ile örgütün haklı olarak bizden beklediği kapsamda bir önderlik ortaya koyamamamızın bunlarla çok dolaysız bağı vardır. Bunu anlatmaya çalışıyorum. Merkezîyetçilik ademi merkezîyetçilik sorunu üzerinden yürütülen tartışmaya da bu gözle bakılması, dolayısıyla onun çok iyi anlaşılması gerektiğini düşünüyorum.

Bu tür sorunların yerine getirilmesi konusunda özel bir inisiyatif gösteren alt örgütlerimiz çoğaldığı ölçüde, MK üzerindeki bu tür anlamsız yükler de nihayet kalkacaktır. Böylece bir siyasal önderlik kurumu olarak MK, gerçek siyasal önderliğe kendini teksif etmeyi başarabilecektir. Eğer biz bugün güçlü mahalli örgütler sorunu üzerinde bu kadar özenle ve önemle duruyorsak, bunun nedeni yalnızca hareketimizin genel politik gelişme ihtiyaçları değildir. Onun da bir parçası ve sonucu olarak, MK üzerindeki anlamsız yükleri hafifletmek, böylece MK'yı gerçek bir önderlik faaliyetine yoğunlaştırabilmek için de üzerinde duruyoruz bunun. Değişik vesilelerle bu soruna daha önce zaten değinmiştim. MK'nın akibeti, örgütte, mahalli kademelerde ve genel olarak kadro gerçekliğinde bir takım sorunların ne ölçüde çözümlenip çözülemeyeceğine sıkı sıkıya bağlıdır. Çözülürse, daha güçlü bir MK'nın ve dolayısıyla daha güçlü bir önderliğin koşulları olgunlaşacaktır. Çözülmezse, MK çok daha ciddi zorlanmalarla yüzyüze kalacaktır. Bu bir gerileme, yükün altında ezilme sonucu da yaratabilecektir. Ya da örgütü, daha geri bir noktadan yeniden ileriye çıkmak sorunuyla yüzyüze bırakacaktır. Sorun bu kapsamıyla anlaşılabilir.

MK olarak başarısız kaldığımız başka alanlar da vardır. Kuşkusuz sözünü ettiğim yükleri azaltacak ve bir takım işlerin yürütmesini kolaylaştıracak bazı örgütsel araçlar ve mekanizmalar vardır. Biz bu araç ve mekanizmaları kullanmakta da yeterli başarıyı gösteremedik. Başarılı bir çalışma tarzı tutturamadık derken bir ycnüyle de bunu kastediyorum. Bir kez daha sorun, bu mekanizmaların anlamı ya da önemi konusundaki bir belirsiz-

liklikten kaynaklanmıyor. MK sözünü ettiğim sorunlar içinde boğulmaktadır. Bizim şimdiki durumumuz biraz budur. Biz gerçekten bir şeyler yetiştirmek özel kaygısı içerisinde koşturup duruyoruz. Ama bu MYO'yu yetiştirmektir, bu politik yayını yetiştirmektir, para yetiştirmektir, dağıtımını organize etmektir, üç kadroyu oradan alıp buraya vermektir, vb. Yani biz yoğun bir koşturma içerisindeyiz. Çok sağlıklı ve uzun vadeli düşünmeye zaman bulduğumuzu da söyleyemem. Biz buradan çıkar çıkmaz, hemen bir politik gazete ve bir Merkez Yayın Organı çıkarmak ve bu konferansın sonuçlarına da ondan sonra dönüp bakmak durumundayız. Çünkü biz buradayken, orada işlerimizi tıkır tıkır yürüten kurullarımız ya da yetişmiş kadrolarımız yok halihazırda. Kaldı ki, bütün bunların olduğu zamanlarda bile, önderlik kadroları yine nefes alamayacaklardır. Büyüyen örgüt, çoğalan kadro, beraberinde büyüyen iddialar ve ağırlaşan yükler getirecektir.

Örgütün bilgisine tam ulaşamadığımızı söylüyoruz. Bize deniliyor ki; “MK yazılan ilk raporlara yanıt verebilmiş olsaydı, bu rapor mekanizmasının oturturulmasını kolaylaştırırdı.” Olabilir, mümkündür. Ama sorunun öze ilişkin çözümünün bu olduğunu zannetmiyorum. Örgüt yaşamımızdaki zaaf lar insanlarımızın bilgisizliğinden gelmiyor. İnsanların belli durumlara alışmış olmasından, bunun tutucu bir zihniyete dönüşmüş olmasından geliyor. Statüko dediğimiz, belli kusurlarda ısrar dediğimiz durumlardan kaynaklanıyor. Burada sık sık bazı ileri kadroları kastederken, “o çok akıllı” yoldaşlarımız dedim. Bu ifadeyi kullanmak zorunda kaldığım için rahatsız da oluyorum. Ama bu ifade durumu gerçekten çok iyi açıkladığı için de kullanmaktan geri duramıyorum. İnsanlar ne yapılması gerektiğini biliyorlar. Biz de eğer bunu döne döne onlara haurlatıyorsak, o halde neden bunun gereğini yerine getirmiyorlar? Bu yoldaşlarımız bize, “niye denetlemiyorsunuz, niye ceza vermiyorsunuz” demek yerine, bence dönüp kendilerine ve başkalarına, “biz bunu niye yapmıyoruz, örgüte karşı neden bu denli sorumsuzca davranıyoruz, MK'nın devrimci iyiniyetini neden bu kadar kaba istismar ediyoruz” diyebilmelidirler. Mesele buradan, devrimci eleştiri ve denetimden giderek çözü-

melidir. Yaptırımla çözülecek bir sorun değildir bu.

Evet, tekrar ediyorum. Ben yaptırımın çok anlamlı sonuçlar vereceğine inanmıyorum. Bu çözüm değil, olsa olsa kısmi sonuçları olabilen bir tedbirdir. Toplamın üzerinden bakıldığında çözüm bu değildir. Çözümü devrimci temeller üzerinde köklü bir zihniyet değişiminde aramak gerekiyor.

Bir önderlik kadrosu olarak ben, eğer bugünün İstanbul'unda işçi hareketi için belli bir olanak olan İşçi Kurultayı hazırlıklarına ilgisiz kalsaydım, bu elbette affedilmez bir sorumsuzluk olurdu. Ama eğer ben, tersine, bu olaya çok özel bir ilgi gösteriyorsam, bilgi talep ediyorsam, yerine göre önderlik otoritemi kullanıyorsam, ama buna rağmen sonuç yeterli olamıyorsa, o zaman burada önderliğin yeterince denetleyici ve yaptırımcı olmaması sözde zaafını değil, başka şeyleri tartışmak gerekiyor.

MK'ya yeterli bilgi akışı yoktur bence. Ben sorunu salt raporlara indirgemiyorum. Kendi başına iki ya da üç aylık raporlarla ne çözülebilir ki? Çok çok iki ayda bir değerlendirme yapılır, örgütün son iki aylık durumu ortaya konulur vb. Bu kadarı bile elbette önemlidir. Fakat sorunun yalnızca bir yanındır. Hayat çok hızlı gelişmektedir, ortaya sürekli yeni sorunlar, gelişmeler çıkmaktadır. Mesele bunun gündelik bilgisinin sürekli MK'ya akmasıdır.

Öte yandan, MK her bir rapora tek tek yanıt veremez. Bunu beklemek, MK'nın enerjisini yanlış bir biçimde kullanmasını talep etmekten başka birşey değildir. MK'ya on-onbeş örgüt biriminin raporu gelir. Bu raporlar incelenir. Mahalli örgütler planında, kadrolar planında, çalışma tarzında, politik çalışmada, hareketteki aksama noktaları nedir, bunlar o raporlardan süzülüp çıkarılır. Bunlar, örneğin başyazılarda, bir takım başka politik-örgütsel yazılarda sürekli işlenir, burdan örgüte yol gösterilir, sorunlara müdahale edilir. Devrimci bir örgütün önderliği için "raporlara yanıt verme"nin özü ve esası budur. Bundan ötesi gereksiz ve anlamsız bir kırtasiyecilikten başka bir şey değildir. Önderliğin eline ulaşmış malzemenin önderlik tarafından sorumlucaca kullanımını raporlara yanıt vermek. Ama öyle durumlar olur

ki, Şu veya bu rapora özel olarak yazılı bir yanıt vermek de gerekebilir. Ya da rapor alınıp gelinir, söz konusu ilde bizzat konuŐulup tartiŐılır. Ya da raporda söz konusu il örgütüne özgü aksama noktaları aıŐa çıkmıştır; bunun üzerinden notlar çıkarılır, MK bu konuda tartiŐmalar yapar. Sonuçta ilgili MK yesi gider, ilgili K ile tartiŐır, il örgütünü daha alt kademelerden denetler vb. Ben yanıt vermeyi prensip olarak elbette reddemiyorum. Ne var ki ancak yanıt verilirse rapor akışı sürebilir türünden bir çarpık anlayıŐa prim verilebileceŐini de zannetmiyorum. Sınırlı sayıda üyeden oluşan bir MK'dan her bir rapora tek tek yazılı yanıt vermeyi beklemek, olmayacak bir Şeyi istemektir.

Yöntemsel olarak, yaklaşım tarzı olarak, bazı Şeyleri doŐru ele alamıyor olabiliriz. MK olarak buna ilişkin uyarı ve eleştirilere hiçbir biçimde kapalı deŐiliz. Bu konuda örgütün, yoldaşların özellikle de ileri yoldaşların bize yneltebileceŐi anlamlı eleştiriler de vardır. Bizim tepki gsterdiŐimiz, "o çok akıllı ileri yoldaşlarımız" Şahsında eleŐtirdiŐimiz asla bu deŐildir. Orada bir sorumluluk ikamesi eŐilimi vardır da, biz bunu, örgüt kavramını ve gerekliŐini boşa çıkaran bir anlayış olarak reddediyoruz ve terkedilmesini istiyoruz. Yoksa MK'nın gerek önderlik, gerekse çalışma tarzında gerçekten yeterince gzetemediŐi, gereŐince deŐerlendiremediŐi, gündelik akış içerisinde gözden kaırabildiŐi bir dizi sorun vardır. MK rgt tarafından bu açıdan mutlaka denetlenmeli, gerektiŐi her durumda uyarılmalı ve eleştirilmelidir. Buna karşı tutum almak bir yana, biz önderlik kurumu ve kavramını zaafa uŐratacak ölçüde bunun önünü atıkt bugüne kadar.

Merkeze karşı sorumluluk kavramına yeniden dönmek istiyorum. Bütün rgt yeleri, bütün organlar, merkeze sürekli bilgi akışı alanındaki sorumluluklarına sahip ıkmalıdırlar. Örgüt merkezi nderliŐi iki temel alandan güçlendirebilir. Sürekli bir bilgi akışı bunun birinci temel alanıdır. Bu başarılı ve isabetli bir nderliŐin koşullarını oluŐurtmak anlamına gelir. Bu bilgi akışı, örgüt gerekliŐi ve i yaşamı, genel politik gelişmeler ve sorunlar, sınıf hareketi içindeki gelişmeler, daha özel bir takım alanlar ya da sorunlar konusunda olabilir. MK'ya sürekli her türlü bilgi

akmalıdır. Bu bilgi başarılı bir önderliğin, süreçlere, gerçeklere, durumlara hakim bir önderliğin temel bir önkoşuludur.

İkinci önemli sorun, mahalli planda ve toplam olarak örgütün her düzeyinde, kadroların tam bir görev ve sorumluluk bilinciyle kendi işlerine sarılabilmeleridir. Örgütte olağan gündelik işler ne kadar iyi yürütülürse, güçlü bir önderliğin, kendini asli sorumlulukları üzerinde yoğunlaştırmış bir önderliğin gerçekleşmesi de o ölçüde mümkün olur. Örgütlerimizin kendi görevlerinin gereklerini yerine getirmek alanındaki bugünkü zaafaları faaliyetin yürütmesinde aksamalar yarattığı ölçüde, bu olgu merkezi önderliği de zorlamaktadır. Örgüt birimlerimiz asli sorumlulukları olan bir faaliyeti gereğince yürütemedikleri içindir ki, bazı iç sorunlarla yüzyüze kalmaktadırlar. Bu durum merkezi önderliği ayrıca zorlamaktadır. Bu onun önüne ayrıca gereksiz bazı iç problemler çıkarmaktadır. Son aylarda MK ile İst-İK arasındaki tartışmaların yarattığı yük bunun en iyi örneğidir. Önderlik sorunları üzerine söylenebilecek başka şeyler de kuşkusuz vardır. Ben bu konuya ilişkin söyleyeceklerimi burada noktalıyorum. Yoldaşların, özellikle de öteki MK üyesi yoldaşların da söyleyecekleri varsa eğer, kendileri söyleyeceklerdir.

Bugüne kadar yürüttüğümüz tartışmaların öteki bazı öğeleri hakkında da bir şeyler söylemek istiyorum. Yürüttüğümüz tartışmalar ışığında, Konferansımıza sunulmuş MK metnine bakmaya çalıştım. Tartışmaların ayrıntılarındaki zenginlik, temel yönlerine ilişkin olarak belli zenginleştirici katkılar ne olursa olsun, tartışmanın temel altyapısı bu yazıda vardır. Yazıdaki temel fikirler bu açıdan yeterince açıklayıcıdır. Burada yalnızca bu genel temel üzerinden sorun daha somut ve kuşkusuz daha ayrıntılı bir tarzda irdelenmiştir. Bu ise hem zaafaların daha iyi anlaşılabilmesini kolaylaştırmıştır, hem de kendi genelliği içerisinde iyi anlaşılamayan bir takım vurguların, somut çözümlenmeler içerisinde yerli yerine oturması olanağını vermiştir bize. Eğer bu amaç gerçekleşmişse, şimdi bu metinden çok daha iyi yararlanılabileceğini, bu metnin çok daha kolay anlaşılabilceğini düşünebiliriz.

Bu metin çerçevesinde, “merkeze karşı sorumluk” sorunu- na ve bu çerçevede “ademi merkezîyetçilik” kavramına yaptığım vurgu dışında, özellikle öne çıkaracağım bir şey yok halihazırda. Bugüne kadar kadrolara çok şey verildiğine göre, artık kadrolar- dan da bir şeyler beklemek gerek. Bunun zamanı çoktan geldi. Eğer kadrolar bir şeyler verirlerse, bunu alacak önderlikten de biz çok daha fazla şey bekleyebileceğiz. Önderliğin buna karşılık vereceğine de inanıyorum. Kaba sorumsuzluklar ortaya çıkmadığı sürece, buna yanıt vermemek için bir neden de görmüyorum. Yaşadığımız süreç bize de hayli şey öğretmiş, bizim için de paha biçilmez açıklıklar yaratmıştır. Hareketin özellikle örgüt cephesin- de, çalışma tarzında, sorumluluk anlayışında toptan sorgulandığı bir aşmada, seçilecek yeni MK da, kendi önderlik sorumluluğu- nu bu çerçevede daha derinlemesine sorgulamak göreviyle yüzyüzedir.

Mahalli örgüt sorunları artık anlaşılmalı olmalıdır. Özellikle de İstanbul il örgütü üzerinden yapılan tartışmanın, mahalli ör- gütlerin sorumlulukları konusunda yeterli açıklıklar yarattığını düşünüyorum. Bu arada özellikle önderlik anlayışı ve çalışma tarzı üzerinden söylenen şeylere dikkat etmek gerekiyor. En kri- tik nokta bence budur. Kişilerin devrimci kişiliklerini bulmaları ya da korumalarının anahtar problemleridir bunlar. Doğru bir ön- derlik anlayışı ve çalışma tarzı, devrimcileri daha da sağlam devrimciler haline getirir. Bunun başarısız olduğu bir durumda ise, sağlam devrimciler bile sonunda tartışmalı hale gelir. Bu gerçek- te bir mücadele ve yaşam tarzıdır. Çalışma tarzı, adı üzerinde, insanlar bunun içinde şekilleneceklerdir, kendilerini burada bu- lacaklardır. Eğer yanlış bir önderlik anlayışı, yanlış bir çalışma tarzı oturursa, bu beraberinde tartışmalı kişilikler doğuracaktır. Bunlar başlangıçta iyi devrimciler olsalar bile...

Dolayısıyla, burada hem sorunların nedeni, hem çözümü var. Burada sebep sonuç ilişkisi içiçedir. Bence daha özel plandaki zaafılar bunu yalnızca kolaylaştırabilir ya da tersinden zorlaştırabi- lir. Ama ben, daha kişisel plandaki zaafıların ya da üstünlükle- rin de, en iyi ancak bu zeminde ortaya çıkacağına inanıyorum.

Dolayısıyla bu aynı zamanda gerçek bir sına ve eleme zemini-
dir. Biz bu tür bir çalışma tarzını, bu tür bir politik mücadele
ve önderlik anlayışını oturtamadığımız sürece, iyi devrimci ile
kötü devrimciyi ayırtmak de zor olacaktır.

Bugüne kadarki dar pratiğimizde iyi görünen, örneğin bildiri,
afiş vb. işleri çok iyi yapan bazı kadroların, bu işlerde pek militan
gözükten bir takım kadroların sanıldığı kadar iyi devrimciler ol-
madığını da yaşam bize gösterdi. Siyasal pratik (dar pratik değil,
siyasal pratik), iyi kadro ile kötü kadroyu ayırtedebilecek birleik
ölçü ve imkandır. Biz sınıfı temel alan ve sınıflarla ilişki alanını
hedefleyen gerçek bir siyasal pratiği yaşayamadığımız sürece,
insanları sınamak için yeterli imkanları da bulamayacağız. Dar
pratik insanları anlamak ve sınamak için yeterli değildir. Dö-
nüştürmek için hiç yeterli değildir. Burada konferansa sunulmuş
MK metninin kadrolar bölümünde söylenenlere bu açıdan özelli-
le dikkat edilmelidir. Oradaki tanımlamaların çok anlamlı ve
açıklayıcı olduğunu düşünüyorum. Buradaki değerlendirmelerden,
çözümlemelerden ve tespitlerden sonra ve bundan böyle, bizim
kadro politikamızın esası nedir ya da kadro gerçekliğimize ilişkin
önderliğin değerlendirmesi nedir türünden sorular, artık ya kaba
bir sorumsuzluk ya da tipik bir kavrayışsızlık örneği olabilir. Temel
noktalar metinde vardır. Bugünkü kadro gerçekliğimiz üzerinden
belli kritik tespitler yapılmıştır ve buradan kadroların dönüşümü
ihtiyacı zaten kendiliğinden çıkmaktadır. Bu dönüşümün alanı ve
sorunları üzerine tartışmalar vardır ve sürmektedir. Bu tartışma-
lar gündemimizin siyasal faaliyetin sorunları bölümünde ayrıca
sürecektir. Bunlar ulaşılmış bulunduğumuz önemli açıklıklardır.

İşçi sınıfına yönelik sistemli bir devrimci siyasal faaliyet,
halihazırda büyük ölçüde küçük-burjuva ögenin damgasını vurdu-
ğu bugünkü kadro gerçekliğimizi dönüştürme imkanını verecektir
bize. Sınıfı hedefleyen bu tür bir çalışma zaten bugünkü partileş-
me sürecine uygun düşen biricik doğru çalışmadır. Bu, bugünkü
kadro politikamızın bir yönüdür. Farklı bir sınıfsal kökenden gelen
ve farklı bir ideolojik-kültürel şekillenmeden devraldığımız ve
ancak kısmen dönüştürebildiğimiz kadroların daha kapsamlı ve

daha kalıcı bir dönüşümü, tam da böyle bir sınıf yönelimi içerisinde başarılabilir. Bunlar MK metninde vurgulanan fikirlerdir. Kadrolarımızın ancak bu yönelim içinde ve bu sayede dönüştürülebileceği gerçeğine ilişkin bir açık fikir, yol gösterici bir politikadır bu. Ve bu politika, partileşme sürecinin temel bir sorunu olan sınıfla birleşme genel görevinin içine oturuyor, onunla örtüşüyor. Bizim siyasal mücadeleye önderlik etmek, bir başka ifadeyle, dar bir propaganda örgütü olmaktan çıkıp siyasal mücadeleye önderlik edecek gerçek bir kavga örgütü olmak biçiminde tanımlanan acil sorunumuzla da örtüşüyor. Kadro politikası ile genel örgüt sorunu ve politik faaliyet arasında bu tür bir uyum ortaya çıkıyor.

Öte yandan, deniliyor MK metninde, eğer biz bir sınıf partisi olacaksak, bu mutlaka partimizin sınıf bileşimi üzerinden de kendini gösterebilmelidir. Dolayısıyla kadro politikamızın bir öteki temel boyutu, yeni kadroları mümkün merteye sınıfın devrimci dinamik öğelerinden devşirmesini bilebilmektir. Kadro rezervi olarak sınıfı değerlendirebilmek, siyasal çalışmanın sonuçları üzerinden sınıfın ileri öğelerini örgüte kazanabilmektir. Kadro politikamızın bir başka yönü olarak ortaya çıkan bu sorun, zaten sınıf çalışması perspektifimizin ve somut pratik yönelimimizin dolaysız bir sonucudur da aynı zamanda. Bu çalışmada başarılı olduğumuz ölçüde, zaten yeni kadroları da kaçınılmaz olarak sınıf içinden kazanacağız. Yakın zamana kadar daha çok genel ideolojik-politik etki üzerinden ve büyük ölçüde devrimci hareketin saf-larından insan kazanabildik. Oysa etkili bir siyasal sınıf çalışması, kaçınılmaz olarak, sınıfın ileri öğelerini bize kazandıracaktır. Bu ise örgütün sınıf bileşiminde anlamlı bir değişimin önünü açabilecektir.

Kadroların ideolojik eğitimi, militan kimliğinin geliştirilmesi, devrimci örgüt değerleriyle donatılması, örgütsel anlayışların bir pratik, bir kişilik olarak yerleştirilmesi sorunlarına da ancak bu temel üzerinden, bu çerçeveden bakılabilir. Bütün bunlar, bu temel üzerinde ayrıca sürekli irdelenmesi, sürekli bir ilginin konusu edilmesi gereken sorunlar. Ama bu temel üzerinde ve bu çerçevede

içerisinde...

Öte yandan, örneğin ideolojik eğitim meselesinin, ya da devrimci kimliğin geliştirilmesi gibi bir meselenin de, sınıf yönelimli politik çalışmayla dolaysız bir biçimde bağlantılı olduğunu unutmamak gerekir. Örneğin militan kimlik sorunu bununla nasıl bağlantılıdır? Bu soru, buradaki bazı tartışmalardan sonra hiçbir özel açıklama gerektirmiyor. Sidar yoldaşın kendi çalışma alanıyla ilgili olarak özetlediği pratiği hatırlatmakla yetineceğim. Bu pratik sınıf kitlelerine ulaşmak ve fabrika ilişkilerini geliştirmek çabasının iyi bir örneğidir. Ama dikkat ediniz, ancak atak bir militan kimlik sergilenmesi durumunda başarılabilir bir şeydir. Bu faaliyeti anlatılan tarzda yürütmeye çalışın, insanlarınızı militanlaştırırsınız ve tam da sınıfı devrimcileştirme çabası içerisinde devrimcileşen kadrolar kazanırsınız. Bu kadro, bir Devrimci Sol ya da bir TİKKO türü kadrodan tümüyle farklı olacaktır. Zira başka bir ideolojik bakışın, başka bir politik yönelimin, başka bir sınıfsal alana ilginin doğurduğu bir kadro tipi olacaktır. Böyle bir kadro, militan devrimci kimliğini, proleter sınıfı devrimcileştirme çabası ve süreci içerisinde bulacaktır. Asıl çerçevesi budur devrimci sınıf militanlığının. Bu çerçeve içinde kavranabilmek kaydıyla, çalışma gerektirdiğinde elinde silahla gideceksin, çalışma gerektirdiğinde bildirini dağıtırken çatışacaksın, çalışma gerektirdiğinde bedelleri neyse yüreklilikle ödeyeceksin. Militan kimlik burada oluşur ve gelişir. Sınıf çalışması pratiği fazlasıyla müsaittir buna ve bu, amaca uygun bir pratiktir. Tersinden, amaca uygun bir militanlığın ve devrimciliğin oluşmasına da hizmet edecektir.

Aynı sorunu ideolojik eğitim açısından da örneklemek istiyorum. MK metninde bir tanım var, yeterince dikkat çekti mi bilmiyorum. Söylenen şudur: “Kadrolar siyasal mücadelenin sorunları ve görevleri temeli üzerinde eğitilirler.” Bu, elbette, kadrolar dar pratiğin ya da sınıf çalışmasının belli dar sorunları temeli üzerinde eğitilirler anlamına gelmiyor. Yani bir fabrika çalışmasının bir takım ayrıntıları üzerinde eğitilirler anlamına gelmiyor. Eğitimin kuşkusuz böyle bir yönü de vardır. Ama bura-

da sözkonusu edilen başka bir şeydir. Örneğin “neden sınıf devrimciliği?” sorusunu alalım. Başarılı bir sınıf çalışması, bu sorunun MYO’dan hücre toplantısına kadar her düzeyde tartışılmasını gerektirir. İşte bu tartışmanın kendisinin gerektirdiği ve sağlayacağı bütün teorik-ideolojik açıklamalar, pratik amaca ve çalışmaya bağlı bir eğitim konusudur. Ona hizmet edecek, onu kolaylaştıracaktır. Pratiğin kendisi ise, bu eğitime sürekli daha canlı, daha anlaşılır, daha gerçek bir içerik kazandıracaktır.

İkincisi, sınıf yönelimli bir çalışma, zaten bir dizi politik sorun üzerine açıklık ve özgüleştirilmiş politikalar gerektiriyor. Örneğin liberal demokratizmin politik platformunu, bir sloganı ve bunun özünü oluşturduğu, özetini verdiği bir platformu eleştiriyoruz. Bu tartışma ve eleştirinin kendisi, devrim sorunu, demokrasi sorunu, sosyalizm ile demokrasi ilişkisi, bilinç ve kendiliğindencilik ilişkisi, vb. bir dizi temel ideolojik ve taktik sorunla bağlantılı olarak anlaşılabilir ancak. Öte yandan bu tartışmanın kendisi, yürüteceğimiz sınıf çalışmasının ideolojik-politik çerçevesini de çiziyor. Bunu çizmekle de kalmıyor, sınıf çalışması içerisinde karşılaşacağımız oportünist engellerle mücadele konusunda, kadroları açık bir perspektifle de donatıyor. Demek oluyor ki, yapılan tartışma ve eleştiri, pratik olarak girilen yönelimin amaçlarına ve ihtiyaçlarına dolaysızca bağlıdır. Bu açıklıklar temeli üzerinde insanları eğitmek ve bu açıklıkların sağladığı bir pratiğe yöneltmek... İşte bu, sınıf mücadelesinin sorunları ve görevleri temeli üzerinde kadroları eğitmek anlamına gelir. En temel, en canlı, en anlaşılır eğitim de budur.

Kadroların temel marksist eğitimi sorunu ise burada çok özel bir alandır yoldaşlar. Zaman zaman parti okulları ya da benzer başka uygulamalara imkan bulunabilinecek midir, bunları saklı tutuyorum. Bunun ötesinde, bu sorunun çözümü çok büyük ölçüde örgüt üyelerinin bu alanda göstereceği inisiyatife ve örgütün ise, bu inisiyatifi sürekli bir biçimde teşvik etmesi, yönlendirmesi ve denetlemesine bağlıdır.

Bir örgüt, örneğin bir öğrenci derneğinde olduğu gibi kendi önüne seminer programı koyamaz. Sen işçilere bir takım temel

sorunları ve kavramları anlatabilmek için böyle birşey yapabilirsin. İşçilere ekonomi-politik eğitimi verebilir, *Kapital*'in belli bölümlerini okuyabilirsin. Ama bir örgüt, bir parti, tek tek kadrolarının temel marksist eğitimini böyle sağlayamaz, sağladığı da görülmemiştir. Kaldı ki özel parti okullarında bile mesele böyle ele alınmaz. Orada bile teorik-programatik çerçeve içiçedir; toplumun temel sorunları, devrimin temel sorunları, siyasal taktiğin temel sorunları ele alınır. Parti programı ile taktiği anlatılır çok büyük ölçüde.

Öte yandan temel eğitimi ne kolaylaştıracaktır? Az önce örnekledim; tasfiyeci oportünizmle tartışmayı derinlemesine kavramak, devrim ve demokrasi sorun üzerine bir dizi temel eser okumayı gerektirir zaten. Tartışmanın kendisi bu eserlerin neler olabileceği konusunda sürekli ipuçları da verir. Tartışmayı bu yardımcı kitaplarla birlikte izlerseniz eğer, böylece temel eğitiminizi de kendi ideolojik çizginiz temeli üzerinde bir eğitimle içiçe geçirmiş olursunuz. En anlaşılır ve canlı olan, amaca da en uygun düşen eğitim budur. Diğer türlü, temel eğitimden zaten yoksun olan bir kadroya, döne döne A kitabını, B kitabını kendi içinde oku dur demenin çok anlamlı bir ilerleme sağlayabileceğini zannetmiyorum. Belki kafasında bir takım bilgiler ve formüller kalacaktır ama, bir ideolojik kavrayış anlamında ona çok fazla bir şey verebileceğini zannetmiyorum. Önemli olan temel eserleri bile sınıf mücadelesinin temel sorunlarıyla bağlantı içerisinde inceleyip anlayabilmektir.

Politik çalışmada daha anlamlı adımlar, bizim temel yazı ve değerlendirmelerimizin önemini de açığa çıkaracaktır. Kadrolarımız dönüp onları yeniden incelemek, şu ya da bu konuda kendilerini eğitmek ihtiyacı duyacaklardır. Bu ihtiyaç onları sözkonusu değerlendirmelerin teorik arka planı üzerine ek kaynaklara başvurmaya da yöneltecektir. Siz anlamlı bir sınıf çalışması içerisinde giriniz, karşınıza durmadan milliyetçi etki altındaki Kürt işçisi çıkacaktır. Bu ise, ulusal sorun üzerine EKİM'in görüşlerini incelemek ihtiyacını doğuracaktır. Ulusal sorunu incelemeye yönelen her kadro, beraberinde bu konuda yazılmış marksist klasik-

leri de incelemek ihtiyacı duyacaktır. Bu eğitimi kolaylaştıracak ve böyle bir eğitim sınıf mücadelesi görevlerine sıkı sıkıya bağlı bir eğitim olacaktır. Örneğin İstanbul örgütü anlamlı bir sınıf çalışması yürütmek ve bunda başarı elde etmek istiyorsa, kadroları ulusal soruna ilişkin olarak ideolojik açıdan mutlaka donatabilmelidir. Yoksa başarılı olamayacak ya da işin kolayına kaçacaktır. Sığ açıklamalarla, belki PKK üzerine bir takım dedikodularla Kürt işçilerini etkilemeye çalışacaktır. Gerçek bir ideolojik mücadele, gerçek bir sınıf bilinci verilmesi temeli üzerinde değil de, bir takım başka öğeleri kullanarak Kürt işçileri “kafalama” yoluna gidebilecektir. Bu da hiçbir biçimde bizim konumuzla, tutumumuzla ve politik çalışma amacımızla bağdaşmayacaktır. Amaca uygun bir çalışma bu konuda bir ideolojik donanımı zorunlu kılar. Şubeler Platformu’nda bulunmak isteyen her kadro, 20 *Temmuz Dersleri’nden Liberal Demokratizm* incelemesine kadar bütün metinleri arka planıyla birlikte incelemek ihtiyacı duyacaktır. Ya da İstanbul örgütü bu alana anlamlı bir yüklenmeyi önüne görev olarak koyuyorsa, bu beraberinde, bu temel metinlerin derhal kadrolar tarafından yeniden incelenmesi, organlarda yeniden tartışılmasını da getirmek durumundadır. Kadrolar görevlere ideolojik eğitimle içiçe yöneltilebilirler. Başarı ve sonuç almak buna bağlıdır.

Ben kadrolarımızı kendi nesnel gerçeklikleri konusunda açık bir bilinçle donatmanın bir ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Bizim saflarımıza yeni katılan biri, eşikten adımını attığı andan itibaren komünist oluyor! EKİM’den yana saf tutmak bir anda Ekimci komünist olmak sıfatını kazanmaya yetebiliyor! Niyet anlamında evet, bu bir niyettir, komünist olmak niyetidir. Ama hepsi bu kadar! Bu noktadan itibaren komünist olmak ve komünist örgütün ideolojik çizgisiyle, devrimci mücadele ve örgüt değerleriyle donanmak için sözkonusu kişinin önünde uzun bir süreç vardır. Bu özünde bir dönüşüm sürecidir. Bu süreci doğru bir tarzda değerlendirebilmek ve hızlı bir biçimde tüketebilmek için, kadronun kendisinin dönüşüme muhtaç gerçekliği konusunda açık bir bilince sahip olması gerekiyor.

MK metninin *Kadro Sorunları* bölümündeki beş temel olgu ve her bir kişiye özgü olabilecek bazı ek faktörler üzerinden, kadrolar kendi gerçeklikleri konusunda eğitilmelidir. Bu onların önüne bir komünist dönüşüm görevi koymak demektir. Kuşkusuz bu dönüşümün örgüt yaşamı ve örgüt faaliyeti içinde olacağı çok açıktır. Ama kadro kendi gerçekliği konusunda açık bir bilince sahip olabilmelidir ki, örgütün yaratmak istediği dönüşüme de açık olabilsin. Bir insan kendini mevcut nitelikleriyle tam sayıyorsa, perspektiflerini doğru buluyorsa, böyle birini dönüştürmek de doğal olarak zor olacaktır. Böyle biri belki açık bir direnç bile gösterebilecektir. Bu benim görüşüm, ben de böyle düşünüyorum, diyecektir; örgütte demokrasi olduğuna göre, örgüt böyle düşünüyorsa ben de böyle düşünüyorum, diyecektir. Yani örgüt demokrasisi bu anlamda amacından uzaklaşacak ve yozlaşacaktır. Kadroların kendi gerçekliğini doğru değerlendirmesini ve devrimci bir dönüşüm sürecine girmesini dizginleyici ya da engelleyici bir faktöre dönüşecektir. Bunlar yaşanan şeylerdir.

Bu tartışmayı gereğince yapamadık bugüne kadar, bu tartışma artık mutlaka yapılmalıdır. Buna, yerli bir deneyim olduğu ve özel bir ilgiye de konu olduğu için, isterseniz “kişilik çözümlemesi” deyin. Ama PKK’nın yaptığı tarzda olmamak kaydıyla... Kadroların sosyal, siyasal, ideolojik, kültürel gerçekliği üzerinden marksist partilerde her zaman tartışmalar yürütülmüştür. Kadroların zayıflıkları hep bu tür temel faktörlerden giderek irdelenmiş ve değerlendirilmiştir. PKK buna “kişilik çözümlenmesi” diyor. Eğer PKK deneyiminden yararlanılacaksa, bunun açıklayıcı yanları olduğu kadar, son derece sağlıklı, bizim ideolojimize ve değerlerimize yabancı yanları olduğunu da unutmamak gerekir. Elbette olumlu, devrimci, ilerletici yanlarından öğrenebiliriz. Bize yabancı yönlerini eleştirmek kaydıyla bu deneyimden de öğrenebiliriz...

Tartışmalarımızda örgütsel iç yaşamın sorunları çok fazla yer almadı. Ama bütün bu tartıştığımız sorunlar, örgütsel iç yaşamın sorunlarıyla sıkı sıkıya kesişmekteydi ve kesiştiği ölçüde de ele alınmış oldu gerçekte. Burada örneğin eleştiri-özeleştiri

kurumu ve uygulaması üzerinde önemle durulmalıdır. Genel olarak denetim ve organ içi denetim, örgütün iç işleyişi içerisindeki denetim sorunları üzerinde durulmalıdır. Komünist örgüt yaşamının temel değerlerinin oluşturulması ve yerleştirilmesi alanında gösterilecek çaba üzerinde durulabilir vb.

“Oluşturulması” terimini özellikle seçiyorum; kendi pratiğimiz içerisinde bizzat ve yeniden yeniden yaratılmadığı sürece, soyut planda bir değerler propagandasının bir sonuç verebileceğini zannetmiyorum. Senin pratiğin bu değerleri bizzat üretebilmedir ki, böylece anlaşılması ve yerleşmesi de kolaylaşsın. Yoksa geçmiş mücadelelerin yarattığı değerlerin propagandasıyla ya da sürekli tekrarıyla bunların kadrolar tarafından anlaşılacağını sanmak büyük bir safıktır. Dün bir yoldaşın burada Lenin’den proletarya partisinde disiplinin yerleştirilmesi üzerine okuduğu ifadelerinin çok açıklayıcı olduğunu düşünüyorum. Yoldaş devamını okumadı; Lenin orada, “bu çerçevede kavranmadığı sürece proletarya partisinde disiplini yerleştirmek doğrutusundaki her türlü çaba bir aldatmacadan ve soytarıktan başka bir şey değildir”, diyor. Açık bir sınıf bilinci, kitlelerle güçlü ve sıkı bir bağ ve kitleleri kendi politik çizgisinin doğruluğu temelinde eğitmeyi olanaklı kılacak bir pratiği başaramadığı sürece, bir partide disiplini yerleştirmek mümkün değildir. Bunun dışında disiplinin yerleştirilebileceği inancıyla hareket ederek çalışmak bir aldatmacadan ve bir soytarıktan başka birşey değildir. Lenin, bütün bir üç Rus devrimi deneyimi üzerinden bizzat Bolşevik Partisi’nin o hayranlık uyandıran disiplin anlayışı üzerinden konuşurken bunları söylüyor. Ama ardından da ekliyor tabii, kuşkusuz ki bu bir süreç işidir, diyor. Önemli olan bu bilinçte ve bu yönelimli bir mücadelenin içinde olabilmektir. Disiplin çok uzun mücadelelerin içerisinde geçerek yerleşecektir. Biz Bolşevik Partisi’nin o çok övdüğümüz disiplinin, ancak çok uzun mücadeleler içerisinde oluştuğunu gayet iyi biliyoruz. Bugün ulaştığı en ileri düzey üzerinden soyutlanan ve olumlu bir örnek olarak sunulan Bolşevik disiplini, gerçekte uzun mücadelelerin her safhasında büyük emekler pahasına biriktirilmiş olanın ulaştığı en ileri

düzyedir. Biz Bolşevik Partisi'nin hangi çalkantılardan geçerek bu değerleri oluşturduğunu, biriktirdiğini ve bir kimlik haline getirdiğini biliyoruz.

Gündemimizde, örgüt iç yaşamının sorunlarına ilişkin bir öteki alt madde, örgütün militan kimliğini geliştirmesi sorunudur. Az önceki kadro tartışmasında bu konudaki düşüncelerimi söyledim. Ben bu sorunun, darlıktan kurtarılmış bir siyasal pratiğe ulaşıl-madan çözülebileceğine inanmıyorum. Dar pratik militan bir kimlik yaratamaz. Her insanın bu alanda kendine göre güçlü ve zayıf yanları vardır. Ya da bazı kadrolar çok göz doldurur bu konuda, bazı kadrolar zayıf görünür. Dar pratiğin sınırları içinde zayıf kadro ya da belli özellikleriyle militan bir mücadeleye yakın kadro -bunlar ön işaretlerdir yalnızca. Bunlar gerçek anlamını siyasal pratikte bulacaktır, orada sınanacaktır. Bizim sınıfın devrimci dönüşümünde üstüne düşen görevi yerine getirebilen, kitleleri devrimci siyasal mücadeleye yöneltmede etkin bir rol oynayabilen militan kadrolara ihtiyacımız var. Kitle pratiğinden uzak bir örgütün militan bir kadrosu bize gelse çok yabancı bir ortamda bulur kendini. Onun bizim siyasal pratiğimiz içinde bir anda bir işe yaramadığını görürsünüz. Ben bunu bize bir süre önce böyle bir siyasal-örgütsel kültürden gelmiş bir yoldaş şahsında gördüm ve sorumlusundan da ayrıca dinledim. O kadar değişik bir alana giriyor ki, tümüyle yeni bir politik faaliyet alanı. Bildiriler dağıtılacak, işçi evlerine gazeteler dağıtılacak, direnişe gidilecek, işçilere propaganda yapılacak. Onun o güne kadar anladığı şeyler bunlar değil. Ama silah mekanizmasını söküp takmak ve yeri geldiğinde kullanmak üzerinden baksan, pekala bir militandır. Bu yoldaş geçen gün bunu bana içtenlikle de anlattı. Hayatımda ilk defa Pendik işçileri şahsında işçilerle yüzyüze geldim, onlarla nasıl konuşulacağını, nasıl propaganda yapılacağını gördüm; bu açıdan benim için çok zengin bir deneyim oldu, diyor. Yani sınırlı Pendik deneyimi onun için çok anlamlı olabiliyor. EKİM'in genel ideolojik çizgisini büyük bir heyecan duyarak öğrenmiş, ama hiç böyle bir pratiği yaşamamış ki.. Oysa varıp baksanız, geldiği hareket içinde çok da militandır bu yoldaş. Sınıf militanlığına,

sınıfa yönelik bir çalışma içindeki militan kimliğe gelince, bugün bu onun kazanması gereken bir şeydir. Ama bir gözüpeklik, bir kendini adama bilinci ya da duygusu, benzer başka olumlu özellikler varsa, bunlar iyi bir ön potansiyeldir bizim için. Ön imkanlar dediğim budur işte. Biz maceracı eylem çizgisini bir sistem olarak benimseyen bütün küçük-burjuva devrimcilerinin çok yiğit, bu açıdan çok saygıya değer insanlar olduklarını biliyoruz. Kendi ülkemizden de, başka ülkelerden de, tarihsel deneyimlerden de biliyoruz. Ama bu başka bir şeydir. Lenin, vesile doğduğunda; Narodnikler yiğit insanlardı, onların kahramanlığı önünde biz her zaman saygıyla eğileceğiz, diyor. Ama bir başka devrimciliktir bu. Tam da bu nedenle, bizi geleneksel devrimcilikten ayıran bir devrimcilik anlayışına vurgu için, sınıf devrimciliği kavramını kullanmayı tercih etmeliyiz. Yazılarımızda, sözlerimizde, propagandamızda... Bugüne kadar küçük-burjuva devrimciliğini döne döne eleştirdik. Bunun alternatifi sınıf devrimciliği olarak somutça konmalıdır, boşluk olmamalıdır. Bence bu noktada komünist tanımlaması kendi başına fazla bir şey anlatmıyor. Çünkü pek az istisnaya küçük burjuva-devrimciliği zaten kendine hep komünist diye gelmiştir. Bu kavramın kuşkusuz teorik içeriği çok açık, bunu kastetmiyorum. Ama bugün, sınıfı devrimciileştirmek ve onu devrimci siyasal mücadeleye yöneltmek misyonunu ya da bunu başaracak kimliği tanımlamada çok dolaysız açıklıklar içerdiği ölçüde, biz sınıf devrimciliği kavramını kullanmayı tercih etmeliyiz. Bir dönem için özel bir vurguyla kullanmalıyız. Yarın sınıf devrimciliği denilen şeyin komünist kişilikten ya da sıfattan başka bir şey olmadığı görülecektir. Kavram pratikte gerçek sınıfsal içeriğini bulmuş olarak çok açık hale gelecektir. O zaman kendimize yalnızca komünistler diyeceğiz, öyle anılacağız. Toplum bunu sınıfın önünü tutan devrimciler olarak algılayacaktır. Komünistler, yani işçi sınıfı devrimcileri, onun çıkarlarını savunanlar ve mücadelesini sürükleyenler... İşçi sınıfı, en azından sınıfın pölitikleşmiş kesimleri, komünistlerle içiçe anılacaktır böyle bir durumda. Polis işçileri gördüğü zaman, her işçinin şahsında potansiyel bir komünisti görmüş olacaktır. Nasıl

ki 20 yıldır her öğrencinin şahsında potansiyel bir komünisti görebiliyorsa. Hiç değilse '80 yılına kadar bu böyle idiye...

Bu tartışmadan çıkarılabilecek daha genel bazı sonuçlar var. Ama ben onlara şimdi girmek istemiyorum. Çünkü biz bu tartışmayı tamamlamış değiliz. Siyasal faaliyetin sorunları başlıklı bir maddemiz var; ardından politik sorunlar, onların özgüleştirilmesi ve onların sınıf çalışmasındaki anlamı ve işlevi üzerine tartışmalar var. Ben söyleyeceklerimi o tartışmaların tümünün genellemesi içerisinde söylemeyi tercih ederim. Zira öteki tartışmalarla birleşmediği ölçüde, içerik eksik kalacaktır. Bu nedenle de söyleyeceklerimi bu sınırlar içerisinde bırakmak istiyorum.

Ahmet: Yoldaşın konuşmasının şu noktada çok önemli olduğunu düşünüyorum. Siyasal sınıf pratiğinde atacağımız ilk anlamlı adımlar, bizim mevcut politik perspektiflerimizin yol gösterici niteliğini hem kavramanın, hem de geliştirmenin zeminini döşeyecektir. Gerçekten de kadrolarımız mevcut perspektiflerimizi kavramak ve bilince çıkarmak konusunda eksiklikler taşıyorlar. Öte yandan, haklar ile sorumluluklar ve görevlere yaklaşım alandaki zaafiyet, önderliğin hazır bir takım taktikler, politikalar koymasını bekleme eğilimi, kendisinin bu alandaki görevlerinin görülememesiyle birleşiyor. Bu ise geçmişte tasfiyeciler şahsında yaşandığı gibi, perspektiflerimizin "söz kalıpları" olarak görülmesi noktasına kadar varabiliyor. İçimizde böyle bir eğilim yoktur ama, bu durum gitgide perspektiflerimize yabancılaşma gibi bir sonuç doğurabilir.

Perspektiflerimizin bizim dışımızda nasıl değerlendirildiğine ilişkin pratik gözlemlerim oldu. EKİM'e belli bir önyargıyla yaklaşmayan, mücadele konusunda belli bir samimiyeti, isteği ve yönelişi olan öncü işçi ve emekçilerin, örneğin *20 Temmuz Dersleri*'ni okudukları zaman, oradaki tahlillerin, bir takım açılımların gücünü çok rahat bir şekilde kavrayabildiklerini gördüm. Bundan kendime dönük olarak çıkardığım dersler oldu. Perspektiflerimizin yolgösterici niteliğini yeterince kavrayamamak gibi bir zaafımız var. Buradan hareketle onu pratikte hayata geçirmek, taktik alanda somutlamak üzere kafa yormak açısından

eksiklerimiz var. Bu açıdan bunları bilince çıkarmanın çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Nadir: Ben yoldaşın söylediklerini tekrarlamamaya çalışacağım. Söyleceklerimin bu temel üzerinde anlaşılması gerekiyor. Mevcut koşullarımız içerisinde bugün hazır kadro bulabilmemiz gerçekten mümkün değildir. EKİM'in çevresinde kadro ya da kadro potansiyeli olarak biriken insanların bir çok temel noktada zaaf taşıdıkları da tartışmasızdır. Ama bu insanların böylesi bir dönemde devrimci mücadele isteği taşımaları, kendilerini devrime adamada belli bir eğilim göstermeleri önemlidir. Bunlar kendi kişisel yetenekleriyle de birlikte ele alındığı zaman, işte üzerinde işlem yapacağımız temel zemin budur. Bu zemin üzerinde onların üstünlüklerini almak ve onların kusurlarını gidermenin zemini haline dönüştürmek bizim sorumluluğumuzdur. Bu tek başına başına bir teorik eğitim sorunu değil, asıl olarak bir pratik-politik eğitim sorunudur. Kadrolarımız öncü ve örnek olmayı başarabildikleri oranda, kazandıkları insanları da ileriye çekmeyi ve kadrolaştırmayı başarabileceklerdir.

İkincisi; bu tip insanları dönüştürebilmek ve çalışmanın ihtiyaçlarını karşılayabilecek duruma getirebilmek, emek vermekle mümkündür. Gerekli emeği vermedikçe ve gerekli sabrı göstermedikçe, bu insanları dönüştürebilmemiz mümkün değildir. Bir süreci gözetmek zorundayız. Kolayından yargılara varmamak burada çok önemlidir. İnsanları kolayından tartışmalı hale getirmek, bundan özenle kaçınmayı bilebilmek, insanların kusurları hakkında gerçekçi olmak, ama sorumluluklarımız konusunda da açık olmak ve buna uygun pratik sergilemek, bütün bunlar çok önemlidir. Bizim sürecimizde bu yönde de ciddi aksamalar yaşanmıştır. Kadro adaylarının genel gelişim süreçlerini zora sokan bugünkü zaaf alanlarımıza ciddi bir düzeyde yüklenmek ve onların yeniden geriye düşüşüne sebep olabilecek yanlışlıkları yapmamak gerekiyor. Örgüt yaşamı açısından bunun son derece önem taşıdığını düşünüyorum.

Bir diğer nokta, önümüzdeki '95 hedeflerine bağlı olarak da söylüyorum, politik çalışma içerisinde yer alan yoldaşların sos-

yal ilişkilerine ve sınıfla bağlarına çok özel bir dikkat göstermek zorundayız. Dönüşüm nasıl ki sınıfa müdahale ve sınıfı devrincileştirme süreci içerisinde sağlanabileceyse, kadrolarımızın yetersizlikleri de ancak bu temel üzerinde giderilebilecektir. Biz hala da büyük ölçüde sınıf dışı bir örgütüz. Güçlerimizin önemli bir kesimi sınıf dışı çeşitli katmanlardan geliyor. Bu çok büyük bir dezavantajdır. Bu bizim kadrolarımızı proleterleştirmek diye bir sorumluluğumuz olduğu anlamına geliyor. Kadroları proleterleştirmek ise yalnızca bir bilinç işi değildir, bir sosyal-siyasal yaşam sorunudur aynı zamanda. O halde bütün kadrolarımız (ki bundan en çok teknik bir takım görevliler muaf tutulabilir) sınıfla bağ kurmak, sınıfı devrincileştirmek ve sınıfı devrimci mücadele içerisine çekmek pratiği içerisine girmek zorundadırlar. Önümüzdeki süreçte bir kadroyu değerlendirirken ya da üyelik-aday üyelik sorununu ele alırken, bu temel bir kıstas olarak kullanılmalıdır. En azından hareketin sınıf kimliğinin güçlendiği ve artık burada kesin bir mevziye dönüştüğü ana kadar bunun bir kriter olarak gözetilmesi gerekir.

Bu konuda bizde ciddi zaafılar var. Biz bir senedir (belki de daha uzun bir süredir) fabrikalara, işçilere gitmek ve sosyal yaşamı da burada kurmak diye şiarlar atıyor, organlarda tartışmalar yapıyor, MYO'da yazılar yazıyoruz. Ama hala bu meselede çok ciddi zorlanmalar yaşayabiliyoruz. Yoldaşlarımız fabrikalarla ve işçilerle bağ kurmak konusunda pratikte gerekli adımları atamayabiliyorlar. Bence bu aynı zamanda örgütte bir denetim, disiplin ve çalışma tarzı sorunudur. Bizim bunu da oturtabilmemiz gerekiyor. Öteden beri tartıştığımız ve siyasal çalışma ya da örgütsel çalışma dar örgüt pratiği olarak anlaşılıyor, dediğimiz sorunu aşmamız da çok büyük ölçüde buna bağlıdır. Bunu yaratamadığımız sürece bugünkü kısır döngüyü kırabilmemiz mümkün değildir. Memur zihniyetini kırabilmemiz de buna bağlıdır. Bunu mutlaka gözetmek zorundayız.

Bir diğeri, kadro potansiyellerine yaklaşımda özel bir ihtimam göstermek durumundayız. İnsanların manevi dünyasını, ideolojik siyasal kapasitesini, eğilimlerini, düzenle mevcut ilişkilerini iyi

gözlemlemek ve bunlara zamanlama olarak da isabetli müdahaleler yapmak zorundayız.

Devrimci kadro mevcut düzenle her türlü bağı koparabilmiş insan demekse, komünistleşmek ancak mevcut düzenle hiçbir köprü bırakmamak gerçekliği üzerinde sağlanabilecekse, insanların sosyal yaşamlarında da bunu gerçekleştirmemiz gerekiyor. Kadro potansiyeli ve çevre ilişkilerinin günlük yaşamlarına girebilmek, orada onları izleyebilmek, yetersizliklerini açığa çıkarmak, bu yetersizlikleri aşmalarına doğru bir tarzda önderlik edebilmek, eğitebilmek son derece önemlidir.

Eğitim sorunu tam da bu temeller üzerinde en doğru bir tarzda gerçekleştirilebilir. Bu temel noktalar gözetilmeden eğitim sorununda atılacak adımlar da gerekli sonuçları vermeyecektir.

Örgütte devrimci iç yaşam

Sidar: Örgütsel iç yaşam kadar kadroların günlük yaşamı da son derece önemli. Bu sorun sık sık da vurgulandı MYO'da. İnsanların sosyal yaşamları çok önemlidir. Düzenle bağlarını koparmak, düzene karşı herşeyi göze alarak savaşım sürdürmek, kendi başına yeterli olmuyor. Bu alanda belli eksiklikler ve zaaf lar yaşandığı zaman, çok geçmeden düzenle belli bağlar gelişiyor kendiliğinden. Sosyal yaşamdaki zayıflık bütün faaliyeti sekteye uğratabiliyor.

Bizde profesyonel olarak çalışan çok sayıda kadro vardır. Fakat bazı kadrolara biraz çarpık bir kavrayışa ve buna uygun pratiklere dayalı bir profesyonellik anlayışı egemendir. Profesyonellik, örgütten para alıp çalışmamak ve üç beş ilişkinin peşinden koşturmak değildir. Bunun da gereğince yerine getirilip getirilmediği ayrı bir tartışma konusudur. Profesyonel kadroların örgüt ve devrim için verimli bir biçimde kullanılmaları gereken zamanı çok hesapsız ve plansız bir biçimde harcamaları, profesyonelliği adeta "ayrıcalıklı" bir yaşam haline geliyor. Bunu tek tek yoldaşların yaşamında bizzat gözlemlediğim için önemsiyorum.

İnsanların özel yaşamı, onların mücadele içersinde gösterebilecekleri performansta çok önemli bir rol oynuyor. Küçük bir örnek vermek istiyorum. Bir kadro zamanını çalışmanın ihtiyaçlarına uygun bir şekilde planlayabilmelidir. Ama bazen 12'ye kadar uyuma hakkını kendinde görebiliyor. "Akşam geç yattım ya da çok yorgundum" diye gerekçelendirebiliyor bunu. Bu bir devrimcinin disiplini kendi üzerinde uygulayamadığının bir göstergesidir. Belli bir yaşam biçiminin kendisini dayatmasıdır. Öğleye doğru kalkıyor, üç-beş randevu peşinde koşturuyor, ardından da zaman yetersizliğinden yakınıyor. Bu peşinde bir çok eksikliği getiriyor. Okumamayı, verilen görevleri yerine getirmemeyi, yetiştiremiyorum diye yakınmayı... Sürekli proleter yaşam tarzını, sınıf devrimcisi olmayı yazılarımızda döne döne vurguluyoruz. Ama kendimizin bunun neresinde olduğumuzu da atlıyoruz. Çok rahat kendimize komünist olma sıfatını yakıştırıyoruz.

Bu konuda Cihan yoldaşın söyledikleri çok doğrudur. Komünistlik sıfatını o kadar basit ve yüzeysel ele alamayız, bunu hak ederek kazanmak zorundayız. Komünistlik sadece düzenle tüm bağları koparmak, düzene karşı savaşmak, düzenden bir beklentisi olmamak da değildir. Bunu yapabilirsin, son derece militan ve pervasız da olabilirsin. Ama yaşamına bir bütünlük içersinde bakıldığında, bu sıfatı yine de haketmeyebilirsin. Mücadelenin ihtiyaçlarını ve gereklerine uygun bir yaşam tarzı yaratamadığın sürecede bunu hakedemiyorsun. Akşam Mesut yoldaşla bir sohbetimizde de söyledim. Bir yoldaş, kendisi işçidir, 16-17 saat çalışıyor. Ben bir devrimciyim, çalışmıyorum. Bazen kendimde 2 saat fazla uyuma hakkı bulduğum zaman, bu yoldaşın çok haklı ve çok önemsedğim bir tepkisiyle karşılaşıyorum. Ben bir işçiyim, sabah 7'de kalkıyorum akşam 11'de geliyorum. Buna rağmen benden çok da şey bekliyorsun. Yazı yaz, şunu yap bunu yap diyorsun. Fakat kendinde uyuma hakkı buluyorsun! Ben eğer fabrikada çalışıyorsam işçiysem, sen de bu hareketin işçisisin!

Gerçekten de bu böyle olmak zorundadır. Biz bu hareketin hem işçileriyiz hem de militanlarıyız. Komünist kişilik, yaşamımız-

la iddiamızın bir bütünlük kazandığı noktada gerçeklik haline gelebilir. Bunu kazanamadığımız sürece, tek başına militanlık, pervasızlık vb. özellikler, hedeflerimiz açısından bakıldığında, yeterli değildir. Kısacası komünist kişilik bir bütünlük içinde ele alınmak durumundadır.

Bu çerçevede ben bir öneride bulunacağım. Komitelerimizin halihazırdaki ilişkileri sınırlıdır. Komitelerdeki yığılmayı engellemek, Nadir yoldaşın da söylediği gibi, onları fabrikalara girmesini sağlamak bize bir çok bakımdan yarar sağlayacaktır. Bu, hem kadrolarımızın yaşam tarzlarıyla da devrimcileşmelerinin sağlanması, hem de fabrika temeline dayanan bir faaliyetin örgütlenmesi bakımından önemli bir işlev görecekti. Sınıfla içiçe yaşamının belli adımlarını böyle atmak gerekiyor. Zorunlu ihtiyaçlar nedeniyle çalışmaması gerekenler dışındaki kadroları fabrikalara göndermek lazım. Faaliyetlerini, mücadelelerini buradan sürdürsünler.

Nadir: Yoldaşın son söylediklerini önemli görüyorum. Bu konuda yoldaşlarımızın yaşamında zaafılar olduğunu bildiğim için önemli görüyorum. Zaman gerçekten devrimci bir sorumlulukla kullanılamayabiliyor. TV karşısında çok zaman harcanabiliyor, deyimi hoşgörün “geyik sohbetleri”ne fazlaca eğilim duyulabiliyor, sonra da ancak gecenin geç saatlerinde bir şeyler okuma yoluna gidiliyor. Böylece de ertesi günün yarısı gitmiş oluyor. Uyku ve disiplin konusunda belli sorunlar olduğunu düşünüyorum. Biz eğer gerçekten bir savaş örgütü olacaksak, içselleştirilmiş bir düşünce ve yaşam tarzı olarak bunun gereklerini gözetmeli, yaşamımızı da buna uygun olarak düzenlemeliyiz. Yaşamda bu açıdan hiçbir boşluk bırakmamak, oluşabilecek boşlukların üzerine sorumlulukla gitmek ve bunların devrimci sorumlulukları yerine getirmenin zamanı olarak değerlendirmek bizim için önemlidir.

Ayrıca şu bakımdan da önemlidir. Biz henüz kadrosal imkanları son derece sınırlı olan bir örgütüz. Bizde doğal olarak bir yoldaşın, normalde bir düzine insanın yapması gereken işi omuzlamayı, yerine getirmeyi hedeflemesi gerekiyor. Bu açıdan da yoldaşın son söylediklerini önemli görüyorum. Buna dönüp

vurmak gerekir.

Bu konuda örnek yoldaşlar da var bizim saflarımızda, bunu da rahatlıkla söyleyebilirim. Ama bu zaafllara dikkat çekmek ve bunun üzerine de gitmek gerekiyor.

Orhan: Bu ifade edilen sorunu iyi irdelemek gerektiği düşüncesindeyim. Türkiye devrimci hareketinde profesyonel devrimcilik ya da Sidar yoldaşın da ifade ettiği gibi parti işçisi olmak sorunu geçmişte de yaşandı. Bu konuda kendi yaşamım üzerinden bazı gözlemlerim var.

Konferansa sunulan metinde de ifade edildiği gibi, biz 12 Eylül'ün, '89 yenilgisinin izlerini bir biçimde taşıyan, henüz şu dönemde sınıf içersinde olmamanın verdiği zayıflıkları barındıran bir devrimci kişilikle karşı karşıyaysak eğer, buna ek olarak bir devrimcinin sosyal yaşamı bakımından da, bilfiil üretememenin, fabrikada doğrudan çalışmamanın o devrimcide yarattığı ek zayıflıkları da görebilmeliyiz diye düşünüyorum. Sınıf devrimcisinin uzun süre sınıfın kendisinden, onun yaşadığı ortamdan uzak kalmasının o devrimcide hayli zayıflıklar yarattığını düşünüyorum. Yıllarca işçilik yapan bir devrimci olarak da söylüyorum bunu. Örgütün bunu biraz gözetmesi gerektiğini düşünüyorum.

Bizde yeni olan bir problem daha var. Nadir yoldaş da ifade etti. Bir de buna, üretmeye yatkın olmayan, bilfiil fabrikada çalışmaya gelmeyen yoldaşlar da var. Bu, sorunu bu yönüyle de önemli kılıyor. Sınıfla mutlaka içiçe yaşanabilmelidir. Doğrudan üretim içersinde olunabilinmelidir. Fabrikaya dar bir dünya olarak bakmamak gerekir. İnsanlar yalnızca üretmiyorlar orada. Siz bir fabrikada çalışıyorsanız eğer, o fabrikanın dışında yaşanan bütün sorunlar size yansıyor. Milliyetçilik de orada vardır, reformizim de orada vardır, düzenin temsilcileri de orada vardır. Fabrika kendi içersinde dar bir dünya değildir. Esasında, belki de biz, sınıf devrimcisi tipini yaratmayı, devrimcinin kendisini sağlamlaştırmasını oradan da yakalayabiliriz. Devrimci vardır, gerçekten sen onu siyasal pratik içersinde yeterli derecede sınıfın sorunlarına duyarlı hale getiremeyebilirsin. Bir devrimcide sen yalnızca bildiri dağıttırarak, afiş astırarak, sınıfın sorunlarına

daha özel bir ilgi, daha özel bir yatkınlık geliştiremeyebilirsiniz. Ben bunu gözlüyorum gerçekten. Ama o devrimcinin bilfiil üretim alanına girmesi, onun sınıfla içiçe geçmesini sağlıyor. İç dünya olarak da ben hakikaten bu sınıfın bir parçasıyım ve temsilcisiyim gözüyle kendisine bakabiliyor.

Yaşamın dışında, çalışmanın dışında gideremediğiniz bazı sorunların orada daha kolay çözülebileceğini düşünüyorum. Bunun çok önemli yanları da var. Benim fabrikada Marx'ı okumamla, fabrika dışında okumam arasında, çok büyük bir fark vardır bana göre. Belki de gerçekten kişi olarak benim Marx'sı fabrikada okumamın, ki ben bunu örgüte de yazmışımdır, böyle düşünmemde çok önemli bir payı olmuştur. Bilfiil üretim alanı içerisinde olduğunda, sermayenin, yani ustabaşından tut müdürüne kadar, müdüründen tut yöneticisi şefine kadar, nasıl organize bir şekilde emeğin sömürsünü gerçekleştirdiklerini çok canlı olarak görüyorsunuz. Bu sizin devrimciliğinizi kamçılıyor, sınıf bilincinizi geliştiriyor, kesinlikle bir iç disiplini geliştiriyor. Bu sayısız başka olguları geliştiriyor. Fabrikada çalışmış bir devrimci olarak söylüyorum, bir kadro çok uzun süre üretimden uzak kalmamalıdır. Bunun gerçekten muazzam derecede etkileri vardır. Üretim alanındaki işçinin bilincini döne döne besleyen olgular ve ilişkileri, onun kendi mahallesinde, kendi semtinde karşı karşıya kaldığı gündelik dar sorunlarla karşılaştırınız. Bu bile bir fikir verebilir size. Bir işçi üretim alanında emek ve sermaye çelişkinin dar ve ilkel biçimiyle de olsa bir görünümü ile yüzyüzedir. Otobüse binip kendi mahallesine gittiğinde ise, aile sorunları, mahalle sorunları vb. onu kuşatır.

Dolayısıyla gerçekten çok özel görevleri olmayan yoldaşlarımız üretim dışına çıkarılmamalıdır. Mümkünse eğer tersten bir yönelim geliştirilmelidir. Bunun harekete kazandıracığı muazzam olanaklar vardır. Böyle olduğu zaman, üretimin bilfiil içerisinde yer almak, söylediğim özellikleri hem kolaylaştırır, hem de o yoldaş bir birimde çalışıyorsa, bir organda çalışıyorsa, oraya da muazzam derecede katkılar sağlar. Sınıfın gündemini, fabrikanın sorunlarını komitelere taşır. Küçük-burjuva devrimciliği denilen

şeyi dengeleyip gidemenin bir olanağı haline de dönüşebilir. Bu, geniş kapsamlı düşündüğün zaman, hareketin atmosferini de de-ğiştirebilir. Hareketin kendi içerisindeki kısır tartışmalarını bir an-da silebilir. Organlarda da bu böyledir yoldaşlar. Mesela ben bi-zim organı da bilirim. Bir dönem altı boş, insanlar çalışmıyor, birşey de üretmiyor, sosyal ilişkisi yok, dışardan getiriliyor bu insanlar. Ama ne zaman ki bazı yoldaşlar fabrikalara girmeye başladılar. Bakıyorsunuz, orada hem kendilerini buluyorlar, hem organı ferahlatıyorlar, hem de bir açılım sunuyorlar. Organ gündemleri zenginleşiyor, şevk kazanıyorsunuz vb. Dağıtmadan altını tekrar çiziyorum; sınıf devrimciliğine ulaşmanın, onun engellerini görebilmenin ve ona karşı mücadeleyi hızlandırabil-menin bir yolu da budur. Örgüt bunu gözetebilmelidir.

Bu parti işçiliği denilen şeyi de kazandıracaktır, bir disiplini de kazandıracaktır. Topluma yabancılaşmanın, sınıfa yabancı-laşmanın önünü kesecektir. Bu işçi platformlarında etkin ola-bilmemizin de bir olanağıdır. Temel fabrikalarda, hiç olmazsa irili ufaklı küçük fabrikalarda bizim yoldaşlarımız çalışabilseler, sorunlara çok daha hakim olma ve onun rahatlığıyla kendilerini ifade etme olanağını bulacaklardır. İşçilerin dünyalarına girmeyi, daha sağlam bir diyalogu sağlayacaktır. Zaman zaman işçilerin politik bakımdan geri oldukları söyleniyor. Ben sendika platfor-munda gözlemlerim, bu insanlar politik sorunları tartışıyorlar, kendi geldikleri fabrikalarda da bu sorunları tartışıyorlar. Şöyle ya da böyle...

Sergen: Nadir yoldaşın kadroların günlük yaşamıyla ilgili söylediği şeyler, bizim ileri kadrolar da dahil olmak üzere günlük yaşamımızda çok çeşitli biçimlerde kendisini ifade eden gerçek-liklerdir. Fakat bunun kaynakları vardır. Neden böyle olmaktadır? Ona dönük bakmak gerekiyor. Bu politik ve örgütsel çalışmada işsizliğin bir ifadesidir, gizli bir işsizliktir bunlardaki. Bunu siya-sal konformizim olarak niteliyoruz zaten. Konformizm, rahatına düşkünlük, bazı olanakların üzerin yatmak biçiminde çok kaba ya da dar anlamda ele alınacak bir kavram değildir. Bu ideolo-jik-politik bir içeriğe sahiptir. Siyasal konformizm olarak nitele-

mek gerekiyor. Bu gizli işsizliğin, bu konformizmin ortadan kaldırılmasında, tek tek kadroların ve genel olarak örgütün, kadroların günlük yaşamını iradi bir biçimde denetlemesi, bu konuda bir basınç oluşturması elbetteki önemli bir rol oynayacaktır. Ama bunun kendi içinde müdahale olmaktan çıkmasının, kendi etkin rolünü oynayabilmesinin en iyi yolu, bunun ortamını, maddi zeminini yaratmaktır. Ancak o zaman irade kendi etkin rolünü oynayabilir.

Bu nedir? Bu herşeyden önce açık bir siyasal bir bilince sahip olmaktır. Bunu sınıf bilinci anlamında söylüyorum. Bizim ideolojimiz, teorik bakış açımız, perspektiflerimiz ve yönelimimizin kavrayış düzeyinde açık bir bilinç olarak kendisini ifade etmesidir. Ama bu yetmez. Bunun pratikte teminat altına alınmasının tek yolu, doğru bir çalışma tarzı içerisinde olmaktır. Örgütün iç yaşamının devrimcileştirilmesi de, örgüt kadrolarının militanlaşması da, doğrudan doğruya çalışma tarzına bağlıdır. İhtilalci bir çalışma tarzı içerisinde bulunduğu sürece, burda irade de etkin bir rol oynayacaktır. Denetim mekanizması da gerçekten işlevsel olacaktır, günlük yaşamın devrimcileştirilmesi mümkün olabilecektir.

Bizim bugüne kadarki örgüt yaşamımız ciddi zayıflıklar taşımaktadır. Biz bunu zaman zaman, sınıfla bağları henüz zayıf dar bir kadro örgütüyüz, kapalı devre bir yaşam vardır örgütte diye ifade ettik. Olağanüstü Konferans sonrası çok tartışılan bir sorundu. Burada dar pratik ya da politik pratik faaliyetin kendisi elbetteki belirli ölçüde bir militanlığı, belirli ölçüde bir devrimcileşmeyi sağlayabiliyor. Ama bu eninde sonunda tek yanlıdır. Çalışma tarzı meselesi derken bunu vurgulamak istedim. Kadrolarımızın iç yaşamının devrimcileşmesinin tek yolu bu tek yanlıktan çıkmaktır. Çünkü bir süre sonra belli bir biçimde yozlaşma alanına da dönüşebiliyor, burada yaşanan şeyler.

Burada sözü edilen türden bir sosyal yaşam olayıdır çözücü olan. Bu sınıfa dönük çalışmadır, sınıfın devrimcileştirilmesi çabasıdır, sınıfla bağ kurma sorunudur. Onun sınıfla bağ kurması, sadece ya da genel düzeyde dolaylı bir biçimde değil de, doğru-

dan onunla ilişki içerisinde olmasıdır. Sınıfla ve kitlelerle bağ içerisinde olmaktır. Binlerce işçinin, onbinlerce emekçinin yaşadığı bir yerde oturup da, hiçbir bağa sahip olmayan bir insanın sosyal yaşamı yoktur. Böyle biri, asosyal ve aynı zamanda apolitik bir konumdadır. Sınıfla günlük olarak bağ kurmak burada asli olan şeydir. Bizim tek tek olsun, çevre ilişkileri düzeyinde olsun ilişkilerimiz vardır işçilerle. Ama biz bunların günlük yaşamına girebildik mi? Yok giremiyorsun. Toplantıdan toplantıya, ki bunların gerçekleşme mekanları da bellidir, bununla sınırlı bir ilişki vardır. Bunun adı günlük ilişki değildir. Önümüzdeki dönemde sınıfla ilişki kurmak tarzı burada çok önemlidir. Bunun günlük olması gerekiyor. Fabrikadaysan fabrikada günlük ilişkiyi kurmaktır. Bunun dışındaysan, işçilerin bulunduğu öteki mekanlarda günlük ilişki kurmaktır. Toplantıdan toplantıya onlarla birlikte olmak değil. Onlarla mümkün merteye günlük olarak ilişki içerisinde olmaktır. Günlük bir sözlü propaganda faaliyeti içerisinde olmaktır. Ona bir sosyal sınıf bilincini kazandırmanın çabası içerisinde olmak, onu günlük propaganda-ajitasyonun sürekli hedefi haline getirmek ve deyim uygunsa, örgütlemeyi günlük olarak gerçekleştirmekle ilgili bir şeydir.

Ama biz kendi kadrolarımızla bile, günlük yaşamları içerisinde içiçe değiliz. Sabah işine gidip gece evine dönen memur gibi bir yere gidiyorsun, birini görüyorsun, evine dönüyorsun. Dolayısıyla, bizim yönelimimize uygun, doğru bir çalışma tarzı içerisinde olmamız burada tayin edicidir. Çalışma tarzı işçilerle sürekli bağ kurmayı anlatan bir ilişki tarzı kurmak sorunudur. Bu şekilde formüle edilmelidir. Öyle konulduğu sürece devrimleşme sağlanacaktır. Bence sınıfın devrimcisi haline gelmek de, militan bir kimlik kazanmak da, yine böyle bir çabanın içerisinde gerçekleşecektir. Bunu başardığımız koşullarda irade daha etkin bir rol oynayacaktır, denetim mekanizması da burada işlevselliğini bulacaktır.

Cihan: Genel bir devrimcilikten sınıf devrimcisi kimliğine ulaşmanın sorunları konusunda, herşeyden önce doğru bir perspektife sahip olmak gerekiyor. Bunun çok önemli olduğunu, fakat

iyi anlaşamadığını düşünüyorum. İyi anlaşılammamasınm da, geleneksel devrimcilikten kalma önyargılarla, ordan kalma çarpık bilinçle sıkı sıkıya bağlantılı olduğunu düşünüyorum. Geçmiş döneme egemen halkçı ideoloji ve kültürün doğal bir sonucu olarak, devrimci ilke ve değerler, sınıfsal anlam ve muhtevasından koparılarak ele alındı ve kavramlaştırıldı. Kavramlara, hiç değilse alt-sınıflar üstü bir genel muhteva atfedildi. Bunun yarattığı çarpıklıklarla yüzyüzeyiz. Devrimci değerler ve gelenekler adı altında geçmiş döneme egemen küçük-burjuva devrimciliği bizim için bir referans kaynağı olamaz.

Bizim komünist kimlik adına sözünü ettiğimiz temel devrimci değerlerin modern toplumdaki tek gerçek devrimci temsilcisi işçi sınıfıdır. Komünist devrimcilik proleter sınıf devrimciliğidir. Bunun bir ideolojik bakış açısı, bir kavrayış olarak da yerleşmesini önemli gördüğüm için bunu vurguluyorum. Dolayısıyla, genel bir devrimci kimlikten gerçek bir sınıf devrimciliğine geçişin, bu doğrultudaki köklü bir dönüşümünün biricik zemini bu sınıftır. Bu sınıfı devrimcileştirme, devrim mücadelesi doğrultusunda örgütlenme, seferber etme faaliyetidir. Bu faaliyetin kendisi, yani sınıfı dönüştürme ve devrimcileştirme pratiği örgütün de sınıf devrimciliği doğrultusundaki dönüşümünün biricik yoludur. Bu kuşkusuz zorlu bir uzun sürecin işidir.

Fakat bu sürecin genel gelişme mantığına baktığımızda, bu genel dönüşümün ancak öznel çabalarla, ancak öncü girişimlerle, öncü yaşam ve pratiklerle olanaklı olabileceğini de biliyoruz. Genel tarihsel planda, belli bir sınıfın devrimcilik anlayışı konusunda açıklığa kavuşmuş devrimciler, (bunlar bizzat sınıfın bağrından çıkmış devrimci proleterler olabileceği gibi, aydınlar, küçük-burjuva kökenli bir takım emekçiler, daha başka katmanlardan gelmiş devrimci öncü bireyler de olabilir), bu zorlu sürecin önünü açabilirler. Bu dönüşümün örgütleyici ve sürükleyici dinamik güçleri ancak onlar olabilirler. Burada bilinç çok özel bir faktördür. Bütün sorun, bilinci sağlam bir temele, onu sürekli yeniden üretecek ve besleyecek maddi sınıfsal zemine bir an önce kavuşturaktır. Bilinç vardır, bu bilinç doğrultusunda girilmiş bulunan

bir yönelim vardır. Bu kendi başına bir kuvvettir ve kuşkusuz bir ilk adım olarak temel önemdedir. Fakat bu bilinç asıl kuvveti ve sağlıklı zemini bulacağı sınıf alanına ulaşamadığı sürece de, orada bir güvence yoktur. Bu bilinç ve yönelim süreç içerisinde kaybedilebilir. Bir aydın oportünizmi ya da bir küçük-burjuva yozlaşması halini alabilir. Mesele budur. Bu aslında sosyalizm ile sınıf hareketinin birliği temel stratejik hedefinde ifadesini bulan sorundan başka birşey değildir. Daha felsefi bir ifadeyle, bu madde ile bilincin diyalektik ilişkisinden başka bir şey değildir.

Böyle kavrandığı zaman, bilince ve öznel çabalara çok geniş bir alan doğuyor. Özellikle de öncü kadrolara büyük bir sorumluluk düşüyor. Öncü ve kurucu kadro kavramı da ancak bu çerçevede üstlenilecek misyonda anlamını bulabilir. Dolayısıyla, gündelik sosyal ve örgütsel yaşam içinde ileri kadrolara düşen özel sorumluluklara, ya da tersinden, onların zaaflarının örgüt yaşamı üzerindeki yıkıcı ve tahrip edici etkisine de buradan bakmamız gerekiyor.

Ben ileri ve deneyimli bir kadronun, insanların ortasında zamanını boşa geçirmesini, dahası, zaman israfına önyak olmasını, yaşamını doğru bir biçimde örgütleyememesini, ilgisini önemsiz şeylerde odaklaştırmasını, kendi yoldaşlarıyla ilişkilerde hata yapmasını, gündelik ortak yaşamın sorumlulukları konusunda gerekli titizliği göstermemesini son derece tahrip edici bir etken olarak görüyorum. Elbette ki zaaflarımızın kalıcı çözümünü sınıfla birleşme sürecinde bulacağız. Elbette ki temel değerlerimizi ve geleneklerimizi bu sınıfı devrimcileştirme çabası içinde yaratıp zenginleştireceğiz. Ne var ki ben, özellikle önplandaki bir takım kadroların şahsında varolan ve basit gibi görünen bu tür zaafların, tam da temel çözücü halka dediğimiz alanda yol almamızın önünde ciddi bir engel olduğunu düşünüyorum. Bu bir kere senin o yönetime girmeni, o yönelim örgütlemeni engelliyor. Elbette etkili bir siyasal sınıf pratiği içerisinde çözeceğiz sorunlarımızı. Ama zaafların kendisi, ona doğru yönelimin önünde bir engel olarak çıkıyorsa biz ne yapacağız? Niyet ortada kalıyorsa ne yapacağız? Ya da niyeti zaafa uğratan, niyeti her

adımda tahrip eden bir yaşamımız varsa ne olacak? Ne olacağı çok bellidir, üzerine konuşmak bile gerekmez.

Bu tür kadrolar bir an önce silkinmek, yaşamına kesin bir biçimde çeki düzen vermek zorundadırlar. Köklü karar ve girişimlerle birtakım zaafı hızla terk etmeleri gerekiyor. Öncü ve kurucu kadro olmak sözü onlar için bir anlam taşıyorsa eğer, yapmaları gereken budur. Bizim burada tartıştığımız bütün sorunların, belirlediğimiz hedeflerin akibeti, biraz da böyle adımlara bağlıdır. Bu çok önemlidir ve buradaki dönüşüm ihtiyacının sınıf-la birleşme sorunuyla aslında ilk planda fazla da bir bağı yoktur. Tersine, tam da onu olanaklı kılabilmek için, biz önce iradenin gücüyle kendimize çeki düzen verelim, sonra devrimci bir temelde ulaşacağımız maddi zemin onu ayrıca güvenceye alacaktır. Özellikle ileri kadrolar, özellikle öncü kadrolar için söylüyorum. Bu anlaşılmadığı ve gerekleri yapılmadığı sürece, son derece önemli materyalist bir açıklama, giderek bir sorumsuzluğun rasyonelleştirilmesi aracına dönüşür. Bu çok tehlikelidir. Buna fırsat vermemeliyiz ve vermeyeceğiz de.

Kazım: Biz devrimci bir örgütüz. Politik ve örgütsel çalışmanın bir gereği olarak bir devrimcinin konumlanması, bir yerde yerleşmesi gerekiyor. Ama, mekanik kavramamak kaydıyla, bir gerilla dağda nasıl yaşıyorsa bir devrimcide şehir de böyle yaşayabilmelidir. Bu yapılmadığı zaman, sonraki süreçte devrimci değerleri erozyona uğratabiliyor. Rahat ve düzenli yaşam alışkanlığını, konformizmi geliştiren bir etken oluyor. Bizim örgüt yaşamımıza bakıldığı zaman, çok uç noktalarda olmasa bile, bunun belli izlerinin görülebileceğini ve özellikle dikkate alınması gerektiğini düşünüyorum. Bu sorun nasıl aşılacaktır? Burada neye dikkat etmek gerekir? Geçmişteki deneyimlerimizi de gözeterek, bu konuyu irdelemek, fark edildiği yerlerde somut bir sorgulama konusu haline getirmek gerekir diye düşünüyorum. Çok biçimsel görünse de, bu bizde önemli sorunlardan bir tanesidir. Bazı şeyler olur ki, bir yerde, çok ciddi bazı sorunlara yolaçan bir etkene de dönüşebilir. Bu da böyledir.

*Siyasal faaliyetin
ve çalışma tarzının
bazı sorunları*

3. BÖLÜM

Fabrika çalışmasının sorunları ve deneyimleri

Kazım: Sorunun genel çerçevesi biliniyor. Ben daha çok belli bir sürece yayılmış yerel deneyimlerimizden çıkardığım sonuçları özetlemeye çalışacağım.

Çalışmayı başlattığımız bölgede belli güçlüklerimiz vardı. İlki sınıf dışı katmanlardan gelmemizin, dolayısıyla işçileri yeterince tanımıyor olmamızın getirdiği güçlüklerdi. Ancak bir sınıf yönelimimiz vardı; ideolojik-politik perspektiflerimiz açıktı. Bir süre sonra bu yönde adımlar attık. İşçi hareketinin bu bölgede de belli bir kıpırdanışı yaşadığı, eylemlilikle ortaya çıktığı bir dönemdi. Hareket halinde olan güçlerle bu hareketlilik içerisinde birleşmek, onlarla ilk temas noktalarını kurmak gibi önemli bir avantajımız vardı. Bu olanakları belli ölçülerde değerlendirdik. Bir dönem sonra 10'u aşkın fabrikada, kimi henüz tanımsız, kimi ise yayın verilebilecek düzeyde çeşitli ilişkiler kurduk.

Bugünden bakarak kendi kişisel deneyimlerim hakkında

birşeyler söyleyeceğim. İşçileri gerçek yaşam içinde yeterince tanıımıyordum. Eğilimleri nedir, nasıl düşünüyorlar, manevi dünyaları nasıldır, sendikal sorunlara nasıl yaklaşıyorlar, Türkiye'deki politik gelişmeler karşısındaki tutumları nedir, devrimci bir örgüte nasıl yaklaşıyorlar, devrimcileri nasıl değerlendiriyorlar? Tüm bu konularda tam bir bilgisizlik vardı. Ama bir şevk de vardı. Şöyle düşünüyordum. Bir işçiyle iki defa konuştuğumda ileriye çıkartırım, üçüncü kez konuştuğumda da herhalde Ekimci yaparım. Ama pratik yaşam bunun pek de kolay olmadığını gösterdi. Örneğin bir işçiye gazete vermek bile başlı başına bir zorluk alanı haline gelebiliyor. 12 Eylül'ün etkileri sürüyor. Eski devrimci pratiğin yarattığı bir güvensizlik var. Mesela bir işçi bana bir dönem döne döne şunu tekrarladı. Siz devrimciler geldiğinizde bizi bölüyorsunuz. Partizandı, TDKP'ydi, gelip bizi parçalayacaksınız siz. İhtiyatlı bir yaklaşım, bunun çıkardığı belli güçlükler vardı. Onunla sorunlar nasıl konuşulabilir, nasıl ele alınabilir, ilk kontak noktası nasıl kurulabilir. Bu konularda deneyimsizdim.

İlişki kuruş tarzının, ilk temas noktasının çok kritik bir alan olduğunu düşünüyorum. Başlangıçta onların geleneksel değer yargılarını, alışkanlıklarını, düşünüş tarzlarını dikkate almak zorundasın. Bunları yeterince gözetmediğimiz içindir ki, bir dönem sonra bazılarıyla ilişkilerimiz zayıfladı, bazılarını kaybetmeğe başladık. Bunlar henüz kendisini Ekimci olarak tanımlayan insanlar değillerdi. Bugünden baktığımda şöyle bir zaafımın olduğunu düşünüyorum. O dönem, bunları hemen Ekimci yapmalıyım diye düşünüyordum. Ekimci yapmak için de ilk haftasında *Ekim* vermek ve *Ekim* üzerinden eğitmek yoluna gidiyordum. Oysa bu işçiler bilinç düzeyleri ve kavrayışlarıyla henüz buna çok uzaktılar. Örneğin sendikal sorunlar üzerinden daha rahat ilişki geliştirilebilirdi. Kendiliğinden bir bilinçleri vardı. Doğrudan EKİM üzerine tartışmalarla gittiğin zaman uzak durabiliyorlardı. Böyle ilişkiler ancak sürece yayıldığı zaman kazanılabilecek olan ilişkilerdir.

Bir başka örnek; Bossa'da kazanılabilecek 4-5 kişilik bir işçi

grubuyla karşılaştık. Bir sendikal muhalefet örgütlüyoruz, yardım eder misiniz dediler. Yardım ederiz dedik. Benim amacım gruplar örgütlemektir. Kafamda katı kurallar içerisine sıkışmış, belli bir disiplini gerektiren şemalar vardı. Ama bir dönem sonra, bunların pratikte gerçekleşemediğini görüyorsun. Bunu gerçekleştirmeye zorladığın ölçüde bir dönem sonra uzaklaşmaya da başlıyorlar senden. Ben onlara, *Ekim* illegal bir yayın organıdır, illegal örgütlenir, bu gazeteyi şöyle korumalısın, böyle korumalısın diyordum. Gerçekte buna hazır değillerdi. Bu tarz bir yaklaşımla ona gittiğin zaman, bir dönem sonra, “aslında ben *Ekim*’i okumuyorum” demeye başlayabiliyorlar. Dolayısıyla ilk temas noktası yakalandığında yaklaşım tarzının çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bu ve benzer nedenlerden dolayı, geçmiş dönemde kurduğumuz ilişkileri çok isabetli bir şekilde değerlendiremedik. Bunun bir nedeni de şuydu. Ben gazete-bildiri dağıtacak işçi tipi arıyordum. Bana bildiri dağıtacak insanlar gerekiyor. Oysa bunlar belli bir yaşa gelmiş, belli alışkanlıkları olan, politikleşmiş ama devrimcileşmemiş işçiler. Senin gazete dağıtma ihtiyacına cevap vermediği zaman, bunları sorgulamaya başlıyorsun. İşçinin sağcılığı, reformistliği üzerine bir sürü şeyler söylüyorsun. Çok anlamlı ve değerli olmuyor senin gözünde artık. Bu uzaklaşmaya yol açabiliyor.

Bir diğer nokta, bizim o dönemdeki ilişkilerimiz aslında somut bir politik faaliyet üzerinde yükselmüyordu. Daha çok ideolojik-teorik yaklaşımlar üzerinden kurulan ilişkilerdi. Örneğin üç ileri işçi vardı bir fabrikada. Ben onlarla yakın geçmiş değerlendirmesini tartışıyordum. Oysa onların ihtiyaç duyduğu bu değildi. Bölgelerinin/fabrikalarının somut sorunlarından yola çıkarak ideolojik bir yakınlık sağlamaya çalışıyorduk, bir süre sonra Ekimci de yapabiliydik.

Bir dönemden sonra şöyle bir sorun çıktı. Etrafımızda belli işçi ilişkileri vardı. Bunlar bire bir süren ilişkilerdi. Böyle bir ilişki tarzıyla bu işçileri eğitemiyorsun. Daha çok kahve görüşmelerıyla bazı politik sorunları tartışıyorsun. Bunları biraraya getirmek gerekiyor. Burada şöyle bir zorlanma yaşadık. Örneğin

iki fabrika var; bir tanesinde iki kişilik, bir tanesinde bir kişilik ilişki var. Bunları biraraya getirmek doğru değil, biz yarın hücre kuracağız, bu nedenle birbirlerini tanımamaları gerekir, diye düşünüyorsun. Oysa bunlar ne hücreye ne de örgütlü mücadeleye gelebilecek insanlar. Bunları eğitim grupları olarak bile tanımlamak gerekmiyor. Çok fazla tanımlanmamış esnek bir yapı içerisinde bir araya getirmek yolu seçilebilir. Herhangi bir sendikal sorun, fabrikada cereyan eden herhangi bir olay, işten atılmalar vb. temelde biraraya getirilebilir örneğin.

İkincisi, ilişki belli bir yere kadar geliyor. Ama kurduğun ilişki o fabrikanın somut sorunları üzerinde yükselen bir politik çalışmayla birleşmediği zaman rutinleşmeye başlıyor. İlk anda bir heyecanla geliyor. İlk tartışmalar belli açıklıklar da sağlıyor. Fakat sen o fabrikanın somut sorunları üzerinden bir faaliyet yürütüyor ve onu böyle bir faaliyet içerisinde harekete geçirmeye çalışmıyorsun. Böyle olduğu zaman bu ilişkiyi ileri çekemiyorsun. O da ilk heyecanını yitiriyor. Bu sende bir rahatsızlık yaratıyor ve bir tarafta dursun diye bakıyorsun. İlişkiyi kesmiyorsun ama bu şimdilik bizim çok fazla işimize yaramaz diye düşünüyorsun.

Buradan çıkardığım sonuçlardan bir tanesi şudur. Belirlenmemiş hedefler üzerinde yoğunlaşmış bir faaliyet yürütürken ilk ilişkileri doğru biçimde değerlendirmek gerekiyor. İçli dışlı olmak belli bir önem taşıyor. Örneğin bu işçilerin evlerine gidebilmek bazılarında üç, bazılarında altı ay sürmüştür. Evine götürmek konusunda müthiş bir tereddüt geçirebiliyor. Kendini davet ettirmek için çeşitli gerekçeler buluyorsun. Sana tam güvenmediğini hissediyorsun. Onun için bir yabancısın. Bir işçi değilsin. Nerede çalışıyorsun? Şu fabrikada çalışıyorum diyorsun. Ama sonuçta beraber yaşamış değilsin sorunları. Dolayısıyla, sosyal yaşamda belli bir ortaklık sağlandığı zaman (bugünden baktığımda gördüğüm önemli etkenlerden bir tanesi), fabrika çalışması üzerinden onun enerjisini açığa çıkarmak, kollektif bir çalışma içerisinde bu enerjiyi değerlendirebilmek daha kolay olabiliyor.

Sorunun bir başka boyutu, fabrikaya yönelik somut sorunlarla

birleşen bir politik çalışma yürütmeden belli bir politik etkinlik yaratmak, bu politik etkinliğin yarattığı avantaj sayesinde onlarla daha ileri bir düzeyde birleşmek konusunda güçlük çekiyorsun. Şöyle düşünüyorlar, acaba bu arkadaş bir kişi mi, bunlardan başkası var mı? Bu onun için çok önemlidir. Seni bir örgüt olarak değil de bir kişi olarak hissettiği zaman bir güvensizlik duyuyor. Kuvvetli olmayan birisiyle birleşmek onun için çok anlamlı olmayabiliyor. Senin 50 ya da 100 kişi demenin de bir önemi yok, o daha çok görünürde olana bakıyor. Genel bir politik etkin varsa bu bir fikir veriyor ona. Dolayısıyla, sınıfla ilk temas noktaları kurmak açısından hem genel politik etkinlik, ama özellikle de o fabrikaya yönelik somut bir politik etkinlik onun üzerinde sarsıcı bir etki yaratabiliyor. Hele de bu belli bir hareketlenmenin/eylemliliğin olduğu bir döneme rastgeliyorsa, onlarla ilk temas noktalarını yakalamak konusunda zorlanma yaşanacağını sanmıyorum.

Bir başka deneyimimiz ise şu idi. 1700 kişilik bir fabrikayla bir dönem ilişkimiz vardı. Kopan ilişkimizi yeniden kurmak gerektiğini düşündük. Grevin hemen öncesiydi; geri bir işçi bulduk, arkasından sendikaya gittik. Nihayet diğerlerine göre nispeten ileri olarak tanımlanabilecek bir işçiyle tanıştık. Burada bu kolaylığı sağlayan şudur. Beş yıldır bizim etrafımızda duran bu işçi bizim anladığımız tarzda militan değildir. Fabrika çalışmasına kanalize edebileceğimiz birisi de değildir. Ama elden gazete veriyorsun, evine gidip oturuyorsun, sohbet ediyorsun. Grev patladığı zaman beni bir kaç kişiyle tanıştırebilir misin? Tabi tanıştırebilirim diyor. Bu noktada belli bir bilinç ve sorumlulukla da hareket ediyor. Oysa yoldaşlar, bu bir iş yapmıyor, biz niye onunla ilgilenelim diye tartışabiliyorlardı. Halbuki o senin için her zaman değerlendirebileceğin bir temas noktasıdır. Bunu gözetmek durumundasın.

Daha önce teke tek süren ilişkileri biraraya getirmek konusunda uygun biçimler bulmak gerektiğinden sözetmiştim. Bir dönemki zorlanma noktalarımızdan biriydi bu. Biraraya getirildikleri zaman, senin 20 görüşmede yaratamadığın etkiyi, onlar kendi aralarındaki tartışmalarla sağlayabiliyorlar. Örneğin iki işçi

ile *Anarşizm mi Sosyalizm mi?* kitabını okuduk. Kitap bitti ben onlardan bir talepte bulundum; şu iki işçiye gazete verebilir misiniz? Bir tanesi reddetti. Öbürünün söylediği ise şuydu; “biraz önce okuduğumuz şu kitapta bunlar yazılmıyor mu, sen niye itiraz ediyorsun buna?” Bunu ben söyleseydim kesinlikle kabul etmezdi. Bana hala da belli bir ihtiyatla bakıyor. Aynı fabrikada çalıştığı ve yıllardır tanıdığı bir işçidir, onun kendisi üzerinde yaratacağı sarsıcı etki daha fazladır. Senin işini kolaylaştıran bir etkene dönüşebiliyor bu. Dolayısıyla ilk ilişkiler çıktığı zaman, onlarla çeşitli eğitim grupları kurmak konusunda (burada iç denge önemlidir) çok fazla aceleci olmamak, ama iyi bir moment yakalandığı zaman bu momenti de kaçırmamak gerekiyor. Kaçırıldığın zaman yeniden başlamak çok zor oluyor. Ya da çok acele ettiğin zaman kaçırabiliyorsun. Örneğin bir yerde bir grev vardı. Bir yoldaşla tartıştık; şu fabrikada bir dayanışma komitesi kuralım ve müdahale edelim dedik. Bunu biz dayanışma komitesi olarak adlandırmadan önce üç kişilik bir toplantı yaptık. İsmine komite dediğimiz zaman biz gelmiyoruz dediler. Komiteden anladığı şu; belli sorumluluklar olacak, herkes birbirine hesap verecek, belli yükümlülükleri var. Bunu anlıyor ve kendini hazır hissetmiyor. Orada hemen isim koymak bence çok önemli değil. Onları hazırlayacak birkaç toplantının ardından da isimlendirebilirsin. Eğitim grubu oluştururken de buna dikkat etmek gerekiyor. Başlangıçta birlikte şu kitabı okuyabilir miyiz? diyoruz örneğin. Süreç içinde iyi bir ilişki geliştirmeyi başardığında bu çalışma ona ilgi çekici gelebiliyor. Değişik yol ve yöntemler denemek gerekiyor. Eğitim grupları oluşturmak konusunda şuna da değinmek istiyorum. Canlı yaşamla içiçe bir süreç olarak yaşanmadığı zaman, onları bir eğitim çalışması içinde dönüştürmeyi başaramıyorsun. Bir dönem sonra belli bir uzaklaşmayı yaşıyorlar. Örneğin genel işçi eylemleri var, sen kalkmışsın *Anarşizm mi Sosyalizm mi?* kitabını okuyorsun. Oysa o, örneğin Tekel işçilerinin yürüyüşüne daha fazla ilgi duyabiliyor. Tam da o sırada *Anarşizm mi Sosyalizm mi?* kitabı onun için anlamlı olmayabiliyor.

Bir diğer nokta, ilk temas kurduğumuz işçiler bizim ileri

işçiler olarak tanımladığımız işçiler olmayabiliyor. Bunu zamanında farketmek gerekiyor. Sen onları ileri işçi olarak algıladığın sürece bu senin diğer işçilere uzanmak konusundaki çabanı zayıflatıcı bir etkene dönüşebiliyor. Bütün sorun kurduğun ilk ilişkileri isabetli bir biçimde değerlendirmek ve onların üzerinden başkalarına uzanabilmektir. Bunu başaramadığın zaman, bunun kendisi çok kolay bir şekilde yüzgeri etmeye dönüşebiliyor. Çoğu kez bu adamlarla uğraşmak gerçekten de ne kadar anlamlı, diye düşünebiliyorsun. Çünkü bana bildiri dağıtacak adam lazım! Ben işin o yönüne bakıyorum. Zira politik bir etkinlik gösterememenin senin üzerinde yarattığı bir baskı vardır. Bu devrimci bir baskıdır aslında. Ama bu baskıyı sen sorunu daha başka bir noktada çözme konusunda bir müdahaleyle birleştiremediğin zaman, tersinden şu yaşanıyor. Eğer bildiri dağıtmayacaksa bu benim ne işime yarayacak diye sorgulamaya başlayabiliyorsun. Bu sorgulamanın kendisi ideolojik bir kuvvetle denetlenemediği zaman, bu işçilerden adam olmaz fikrine çok açık bir alan bırakabiliyorsun.

Sonuçta işçilerin düzeyini ve kavrayışını gözeten, ama o kavrayışı daha ileri çıkarmak noktasında ortaya çıkan olanakları zamanında değerlendirebilen bir çaba içine girmek gerekiyor. Bunu başaramamak bazı olanakları da heba etmeye götürebiliyor. Bugünden baktığımda ileriye çıkan işçileri hiç olmazsa belli sınırlar içersinde dönüştürmek konusunda belirgin bir zayıflık yaşadığımızı düşünüyorum. Bir fabrikaya dönük çalışıyorsun, işçilerle görüşüp tartışıyorsun. Ama hep çok soyut sorunlar üzerinden geliyor bu. Düzenin genel bir teşhiri, sosyalizmin genel bir popagandası... Bir dönem sonra şunu farkettik. Somut bir çalışmaya/eyleme dönük bir ilişki tarzı kurmamışsan, somut bir çalışmaya dönük görüşmeler yapmıyorsan, somut bir eyleme dönük olarak onları harekete geçiremiyorsan, sonuçta orada başarı kazanmak konusunda çok zorlanıyorsun. Fabrikadaki en sıradan bir sorun bile harekete geçirme noktası olabilir.

Bugün somut belirlenmiş alanlar üzerine belli sınırlı deneyimlerimiz var. Ancak kendi içinde irdelendiğinde henüz çok yetersiz. Mesela saptadığımız bir fabrika var. Bu fabrikaya son

dönemde iki bildiri ile yöneldik. Başlangıçta bu fabrikanın içinde bildiri dağıtmak bile kocaman bir sorun gibi görünüyordu. Orada çalışan bir işçi yoldaşla bildiriye fabrikanın içinde nasıl dağıtabileceğimizi konuştuk. Bize şöyle yaparsanız dağıtabilirsiniz diye yol gösterdi. Başardık ve bunun çok da zor olmadığını gördük. Arkasından bir bildiri daha dağıttık. Kuşkusuz henüz anlamlı bir etki yaratmamıştır. Bunu beklemek de gerekmiyor. İlk tepkisi nedir, bu önemlidir. Bir sendikalı işçi bu Ekimci İşçiler kimdir diye soruyor, orada tartışıyoruz. Partizancı, Atılımcı işçiler var ve seni tartışıyorlar. Bizim onları ideolojik tartışmalarla kazanamayacağımız, ancak orada ısrarlı bir faaliyet yürüttüğümüz zaman sarsabileceğimiz açık. Nitekim bugün belli bir ilgi duyuyorlar ve *Ekim*'i alıyorlar.

Bunlardan çıkardığımız bir sonuç daha var. Yıllarca iki-üç işçinin etrafında dönüp durduk. Yoldaşlarla bu sorunu tartıştık. Ya biz bu işi burada bırakacağız, ya da bu işi çok ciddi bir şekilde sorgulamamız gerekiyor dedik. Önümüze bir hedef koyduk; bir ayda şu kadar işçiyle görüşeceğiz. Somut ilişkiler bakımından bu hedefe yaklaşmış durumdayız. Kuşkusuz bunlar henüz Ekimci işçiler değil. Ama iradi bir zorlanma gösterildiği ve bazı şeyler iyi değerlendirildiği zaman, uzun sürede gerçekleştiremediğini 20 günlük bir zaman dilimine sığdırabiliyorsun. Gerçekten de 20 gün içinde çok sayıda ev ziyareti yapılmıştır. Hemen hemen hiçbir işçi ev ziyaretlerine gelinmesini ve kendileriyle somut ilişki geliştirilmesini reddetmedi. Bazılarına elden gazete verildi. Orada bizim açımızdan sorun şu. Birincisi, bu ilişkileri nasıl organize edeceğiz? İkincisi, bu ilişkilerden yararlanarak fabrika çalışmasını nasıl derinleştireceğiz?

MYO'da fabrika çalışmasının sorunları üzerine yayınlanan yazıya kendi payıma eklenebilecek fazla birşey olduğunu düşünmüyorum. Bir işçiye yıllardır gazete veriyoruz. Gittiğimizde bizimle tarihsel sorunları da tartışabilen bir işçidir bu. Ama yoldaşın da yazdığı gibi, araba alır, ev alır da gazete parası istersin yok der. Öte yandan evine gittiğin zaman çeşitli bakımlardan kullanabilirsin. Ya da yarın o fabrikada yaşanacak bir hareketlili-

ğe doğrudan müdahale etmek konusunda her zaman bir olanaktır. O hareketlilik içerisinde seni reddetmez. Ben illegal örgütlülükle yapamam, ama başka şeyler yapabilirim diyor. Örneğin fabrikanızın önüne geldiğiniz zaman gazetelerinizi şöyle dağıtabilirsiniz, politik yayın organını şu işçiler alabilir diye öneriler yapıyor. Bütün bunları değerlendirebilmek gerekiyor.

Bizim temel zaaf alanlarımızdan biri somut sorunlarla birleşen bir politik çalışmayı yürütememekte, bir diğeri de önceliklerimizin olmamasıydı. Kentimizde hangi fabrikaların etkili olduğu konusunda düşünsel planda bir açıklık taşıyorduk. Ama daha önce de belirttiğim gibi, biz ilk kurduğumuz ilişkileri bu çerçevede isabetli bir biçimde değerlendiremedik. Örneğin çok öncelikli olmayan bir fabrika vardı. Burada 25 kişilik toplantılar düzenleyebiliyorduk. Sendika yönetim kuruluna bizim önerdiklerimizi desteklediler. Sen kim oluyorsun da müdahale ediyorsun demediler. Ama biz onları orada kökleşmek konusunda çok verimli değerlendiremedik. Birincisi, deneyim ve birikim yetersizliği idi. Diğeri, gerçekten onlara yabancı olmakla ilgiliydi. En önemlisi ise, somut bir politik faaliyet üzerinden onları eğitemememizdi. İçlerinden biri bir dönem bizim aday üyemizdi. Bugünden baktığımda bu isabetsiz miydi? Hayır. Gerçekten bir tokluk da sergiliyordu. Ben öyle bir çalışırım ki buradan kovarım seni, gider başka yerde çalışırsın, diyebiliyordu. İçten ve samimiydi ve bir güven de duyuyordu. Sonradan görüştüğümde bu yoldaş benden yakındı. Sen eğitim eğitim dedin ama beni eğitmedin, dedi. Bir yerde bir inkarcılık var, ama bir yönüyle de kuşkusuz haklı. Bende dar bir militanlık anlayışı vardı. Benim tarzımda değil daha farklı bir tarzda yapıyordu o. Örneğin ben onun aracılığıyla 25 kişilik toplantı düzenleyebiliyordum. Bence onun yaptığı en iyi militanlıktır; bunu değerlendirmek ve daha ileri çekmek bana düşüyor. Bunu artık kavramış bulunuyoruz. Dolayısıyla bugün belli ilk temas noktaları sağlamak açısından çok fazla zorlanma yaşayacağımızı düşünmüyorum. Bizim açımızdan zorlanma artık onları dönüştürmek ve partinin komünist kadroları haline getirmek noktasındadır.

Genç işçiler üzerinde de durmak istiyorum. Sınırlı sayıda da olsa genç işçi ilişkilerimiz var. Genel bir politik etkinlik kurmada önemli bir rol oynayabiliyorlar bunlar. Sistemli bir gazete dağıtımı politik bir etki yaratıyor. Sokaktaki bir insana sorun, EKİM hareketinin ismini duymuştur. Şimdi zorlandığımız nokta çevremizdeki bu dağılık genç ilişkileri nasıl örgütleyeceğiz. Geçen gün bir yoldaş; üçünü biraraya getirdim, ilk olarak beraber *Ekim* okuduk, kitap inceleme ve tartışma kararı aldık, diyordu. Henüz bir ilk adım, ama bence o adımın arkası gelecektir. Çünkü en kritik zorlanma alanıdır. Ben bu noktada çoğu kez başarısızlığa uğradım. Başarısızlık yaşandığı zaman hedeflerden sapsak gerçekten çok kolay olabiliyor. Oradan dönüp geriye bakabiliyorsun. Mesela benim bazen, acaba şu noktadan başlamış olsaydık daha isabetli olur muydu diye tartıştığım olmuştur. Belli düzeylerde de olsa birleşebildiğimiz işçiler olduğu zaman ise şunu da görebiliyorsun. Harekete içtenlikle bağlılık duyan, problem yaratmayan devrimciler olabiliyorlar bunlar. (...)

Cihan: Partileşme süreci içindeyiz ve bu sürecin temel bir halkası olarak sınıfla birleşmek sorununu ele alıyoruz. Bu önümüze fabrika çalışması denilen bir temel çalışma alanı ve sorununu çıkarıyor. Yoldaşların anlatım ve tartışmalarından da görüldüğü gibi, biz bu alanda henüz çok yeniyiz, deneyimlerimiz henüz çok sınırlı. İstanbul'la ilgili olarak belli bir ilgi yaratan deneyim bile aslında çok yakın zamandaki bir gelişmedir.

Ancak kısa zamanda deneyim kazanabileceğimiz bir alandır bu. Sınıf yöneliminin, parti yılında sınıfla ilişkileri geliştirme hedefinin gerçekten bir anlamı var ise, böyle olmak zorundadır da. Bu alandaki çalışma üzerinde her dönem durduk. Daha 1. Genel Konferansımızda, fabrika çalışmasının sorunlarını ayrı bir gündem maddesi olarak ele aldık ve genişçe tartıştık. Fakat sonraki gelişmeler gösterdi ki, hareket, o günün gelişme düzeyi ve o günün kendi örgütsel iç ortamı içerisinde, böyle bir kararlı yönelime girecek güçten henüz yoksundur. Fabrika çalışması başlatıldı, ama sonuca götürülemedi. Ona bir istikrar, bir süreklilik kazandırılmadı.

Hareketin bugünkü gelişme aşamasında bu artık her açıdan mümkündür. Düşmandan gelecek saldırıları saklı tutacak olursak, siyasal faaliyetimizin istikrarını tehdit edecek herhangi bir etken yoktur. Önümüzde parti yılı var ve biz sınıfa ulaşabilmeyi, onunla devrimci bir temel üzerinde buluşabilmeyi, bu yılki faaliyetin çok temel bir alanı olarak görüyoruz. Bunu bütün öteki güncel sorunlarımızı kesen, onlar için ortak payda oluşturan bir temel sorun olarak tanımlıyoruz. Sınıf çalışmasında yoğunlaşma ise, kendisini herşeyden önce fabrika çalışması olarak önümüze koyuyor.

Bizim işçi sınıfı çalışmasına bakışımız bellidir; sınıfın tümünü bir anda örgütleyecek değiliz. Bugün esas olarak büyük kentlerde çalışıyoruz. Büyük kentlerde işçi sınıfının stratejik bakımdan en önemli ve kuşkusuz mücadele açısından da önplanda olan kesimlerini öncelikli bir çalışma alanı olarak seçmek durumundayız. Bu genel planda böyle olmakla birlikte, daha somut planda sorun karşımıza bugün nasıl çıkıyor? Bazı temel sektörler var; bunlar ekonomi içindeki yerleri bakımından da, genel olarak mücadelenin geleceği bakımından da çok büyük bir önem taşımaktadırlar. Fakat henüz yeterince irdeleyemediğimiz nedenlerden dolayı, bu sektörlerde son bir kaç yıldır bir durgunluk yaşıyor. Örneğin metal işkolu belirgin bir durgunluk yaşıyor.

Öte yandan ise, örneğin küçük ve orta ölçekli tekstil işkolunda yoğun bir sömürü, ağır çalışma koşulları ve yoğun bir tensikat var. Örgütsüzlüğe ve sendikasızlığa bağlı olarak patronların aşırı bir keyfiliği de sözkonusu. Böyle olunca buralarda sık sık bu temel üzerinde hareketlilikler oluşuyor, çok çeşitli direnişler patlak veriyor. Bu durum, birincisi, bu alana bir ilgi yaratıyor. Bizzat bu hareketliliğin ve mücadelelerin kendisi, doğal olarak, mücadelenin olduğu alanlara ve birimlere, tıpkı belediyelerde olduğu gibi, ayrı bir ilgi yaratıyor. İkincisi; bizim buralara ulaşmamızın belli kolaylıkları var. Örneğin biz buralara kolayca insan sokabiliyoruz ya da birtakım işsiz sıradan taraftarlarımız buralarda iş bulabiliyorlar. Girdikleri andan itibaren buralar bizim için bir çalışma alanı haline gelebiliyor. Genel ölçüler içerisinde

ve uzun vadeli bakıldığında, gerçekte çok da anlamlı bir alan değil. Kuşkusuz işçi sınıfının temel bir yoğunlaşma alanı, ama normal koşullarda bizim için çok da öncelikli bir alan değil. Ancak bugünkü kendine özgü koşullarda, pratik planda bizim önümüze öncelikli bir alan olarak çıkabiliyor. Ne anlamda? Bir başlangıç çalışmasının deneyimleri bakımından bile, kolay ulaşılabilen, kit- le çalışması ve sınıf çalışması yapılabilen bir deneyim alanı ola- rak bile, belli bir önemi ve anlamı var. Nitekim bugüne kadarki faaliyetlerimizde (geçmişte metal işkolunu dışardan hedef alan siyasal faaliyetimizi saklı tutarsak) biraz çalışabildiğimiz işyerleri tekstil işkolu birimleri olabildi. Buradaki çalışmanın bize bazı önemli şeyler kazandırdığına inanıyorum. Bu kazanımların ha- la da bir anlamı var. Ancak bizim mahalli örgütlerimiz kendi alanlarını değerlerdirirlerken ve fabrika birimlerini seçerlerken, mutlaka kendi alanlarındaki en önemli fabrikaları da şimdiden temel çalışma alanları olarak belirleyebilmelidir ve bu fabrikalara yönelik olarak somut bir çalışma içerisinde olabilmelidirler. Burada bir kendiliğindencilik olmamalıdır. Tekstil işkoluna kolayca giriliyor ve buralarda içinden geçmekte olduğumuz şu dönemde belli bir hareketlilik yaşanıyor. Kuşkusuz biz bunu değerlendireceğiz ve bu konuda bir esneklik göstereceğiz. Ama kendimizi buna kilit- lediğimiz bir noktada, biz taktik bir imkanı akıllıca değerlendirmekten çok, bir hareketliliğin ardından kendiliğinden sürüklenmek konumuna düşeriz. Bundan kaçınmak gerekiyor.

Bu sorunla da bağlantılıdır şimdi söyleyeceklerim. İlk plan- da çalışma alanı olarak üç kategori çıkıyor önümüze. Birincisi, sözünü ettiğim nedenlerden dolayı tekstil sektörüdür. İkincisi, direnişin patlak verdiği herhangi bir işyeri ya da fabrikadır. Bu- günün siyasal koşullarında böyle direnişlere anında ilgi çok önemlidir. Bu Cemtaş türünden bir tekstil işkolu birimi de olabilir; bu özelleştirmeye karşı bir Sümerbank direnişi de olabilir; bu işten atılmış Pendik Belediyesi işçilerinin direnişi de olabilir. Biz direniş alanlarına mutlaka ilgi göstermek zorundayız. Üçüncü kate- gori ise, sözünü ettiğim temel birimlerdir. Ve ben önemi pratikte yeterince gözetilmediği için vurguyu bu üçüncü alana yapmak

istiyorum. Bugünkü hareketliliğinden, bugün için taşıdığı potansiyelden bağımsız olarak, temel birimler üzerinde yoğunlaşan bir çalışma yürütmek zorundayız. Örneğin Cevizli Tekel, tersaneler ya da Arçelik temel birimlerdir. Buralarda şimdiden çalışmayı ihmal edemeyiz. Örgütümüz sınıf çalışmasının bu üç farklı alanını bugün birlikte değerlendirmeyi başarabilmelidir. Bunlar arasında bir denge kurabilmeli, il komiteleri çalışma alanlarını belirlerlerken bu dengeyi gözetebilmelidirler.

Çalışmanın somut içeriğine çok fazla girmeyeceğim. Hem yoldaşlar deneyimlerinden hareketle anlamlı şeyler söylediler, hem de biz politik faaliyetin sorunlarını tartışırken bu soruna zaten girmek durumunda kalacağız. Yalnızca şunu söyleyebilirim. Sidar yoldaşların yaşadığı deneyim çok anlamlıdır. İşçiler kendi sorunlarını bilen devrimcilere, bu devrimciler kendilerine komünist de deseler (ki orada ajitasyon “biz komünistler” diye başlıyor), özel bir ilgi gösterebiliyorlar. Önemli olan işçileri kendi sorunları temeli üzerinde kavrayabilmektir. Zira onlarla bir başlangıç köprüsünü başka türlü kurmak mümkün değildir. Biz genel planda düzeni en sert biçimde teşhir edebilir, öte yandan sosyalizmi en iyi biçimde propaganda edebiliriz. Ama bu, genellikle de politik bilincin zayıflığı ölçüsünde, dolaysız olarak onlara çok fazla şey anlatmaz. Mutlaka somut sorunlardan giderek, herhangi bir fabrikada belli bir anda işçi kitlesinde özellikle ilgi yaratan, onları birleştiren somut sorunları yakalayarak onun üzerinden hitabetmeyi başarabilmek çok özel bir önem taşımaktadır. Bu sorunlardan hareket etmeli ama bu sorunları genele bağlamayı da başarabilmeliyiz. Kuşkusuz mekanik bir anlamda değil. Örneğin, siz bir fabrikada çalışma koşullarını teşhir ettiğinizde, dolaysız olarak, bugün sermayenin genelde işçi sınıfına kölece çalışma koşullarını nasıl da dayatmakta olduğunu anlatmak zorunda kalacaksınız. Bu tür bir içiçe geçmişliktir kastettiğim. Politik teşhir ve ajitasyondaki deneyimsizliğimizin de bir parçası olarak, fabrika bildirilerimiz zaman zaman bu konuda ciddi yetersizlikler taşıyor. Paragraf paragraf olarak ilerliyor bunlar. Önce genel bir politik ortam çiziliyor, sonra iktisadi duruma geçiliyor, oradan niha-

yet fabrikaya dönülüyor. Ardından da genel bir mücadele çağrısı yapılıyor ve çoğu kere de işçilere partilerini kurma çağrısıyla bitiyor.

Burada parantez içinde belirtmek istiyorum. İşçi kitlelerine hitabederken “Kendi sınıf partinizi kurmak için ileri!” demek çok sakıncalı bir formülasyon tarzıdır. Nitekim bunu kimileri alıp diline de dolayabiliyor; kendiliğindenciliğin ve kuyrukçuluğun iyi bir örneği sayarak, bunu bize karşı demagojik bir eleştiri konusu yapabiliyor. Politik yayınımız da maalesef zaman zaman bu hatayı yaptı. “İşçi sınıfının partisi için genel grev!” gibi ucube sloganlar attığı bile oldu. Üstelik bu hata bir arka kapak afişinde yapılabilmıştır. Genel grev işçi hareketinin belli bir gelişme düzeyinde işçi sınıfı mücadelesinin alabileceği bir biçimdir. Proletarya partisi çok farklı bir düzeydir. Sınıf içindeki komünist çalışma için daha elverişli bir zemin yaratmak ve partileşme sürecine kazanılacak öncü işçi sayısını görülmemiş ölçüde çoğaltmak dışında, bir siyasal genel grevle sınıfın öncü partisinin inşası arasında hiçbir bağ kurulamaz. Bazı yoldaşlarımız öncü işçilere yapılacak propaganda, onlara yöneltilecek çağrılar ile sınıfın kitlesine seslenmeyi birbirine karıştırıyorlar. Siz proletarya partisinin, öncü partinin, devrimci partinin kitlelere propagandasını yapabilirsiniz, bu başka birşeydir. İşçilere siz kendi gerçek sınıf partinizden yoksunsunuz, mevcut partiler sermaye partileridir demek, bunu anlatmak başka bir şeydir; ama bir genel grev şiarlaştırması içerisinde, “Proletaryanın öncü devrimci partisini inşa etmek için ileri!” demek ise tümüyle başka bir şeydir. Şunu da eklemeliyim ki, politik yayın bu tür ciddi hataları, önderlik tarafından direk hazırlanmayan sayfalarında yapmıştır ve sonraki müdahaleler bu tür hataları en aza indirmiştir.

Konuyu dağıtmamak için bu soruna daha fazla girmiyorum. Ben bir bildirinin akışını anlatmaya çalıştım, buradan dağıldı. Ama bildirilerimizin yine de genelde başarılı olduğunu söylemeliyim. Örnekleri *Ekim*'de düzenli olarak yayınlanıyor zaten. Bildirilerimiz genelde başarılı ama, dil biraz daha sadeleştirilebilir, cümleler biraz daha kısa tutulabilir. Bu çok önemlidir. Artı

mümkünse metin daha kısa olmalı, sıkışık olmamalı, sayfaya daha rahat oturabilmelidir. Mesela Adanalı yoldaşların bildirileri çok sıkışık olabiliyor, sayfanın en üst sınırından en alt sınırına kadar gelebiliyor. Özellikle son bildirilerini kastediyorum. Bunların çok önemli olduğunu düşünüyorum. İstanbul'lu yoldaşların Cemtaş bildirisi teknik açıdan son derece kötüydü. Hem çok sıkışık ve hem de sayfayı baştan başa dolduruyordu. Bu tür bildirileri okurken zorlanıyorsunuz. Politik bilinci zayıf bir işçinin ise çok daha fazla zorlanabileceğini gözönünde bulundurmak gerekiyor. Ankara'nın ise bir süredir bu açıdan oldukça başarılı olduğunu da eklemek istiyorum.

Asıl vurgulamak istediğim noktalar özetle şunlardır. Birincisi, mutlaka somut sorunlardan hareket edilmelidir. Bu her zaman çalışmanın doğasında vardır. İkincisi; politik konumdan müdahaledir. Politik müdahale demiyorum, politik konumdan, yani bir hareket, bir örgüt adına müdahale! Bir fabrikada alttan alta yürütülen bir çalışmanın ilk ciddi yankıları belki aylarca sonra ancak ortaya çıkabiliyor. Ama bir serviste bir grup örgütlü insanın işçilerin sorunlarını ortaya koymayı da başararak yaptıkları bir müdahale, seni bir anda fabrikanın gündeminin tam ortasına oturtabiliyor. İşçilere bir güven gelebiliyor, özellikle burjuvazinin yarattığı imajdan da dolayı. Burjuvazi seni güçlü bir tehdit odağı olarak gösterdiği ölçüde bu propaganda somut çalışmada ters tepebiliyor. Soyutken onlara ne kadar ürkütücü ya da itici görünürse görünsün, somut çalışma esnasında, işçi bunu bunlar örgüttür ve dolayısıyla kuvvettir diye algılıyor. Kendine güvenli, belli riskleri göze alan ya da bir şeyden korkmayan beş komünist devrimcinin bir servisi kuşatması işte bu bir örgüt imajıdır, bir kuvvet imajıdır. Mutlaka bunu gösterebilmek gerekiyor. Servis şefinden izin alma sahnesini hatırlarsanız; burada bir örgüt adına, bir hareket adına, dolayısıyla bir kuvvet adına müdahale etmenin işçiler üzerindeki olumlu etkisi konusunda bir fikir edinebilirsiniz. Bu yöntem kullanıldığında, illegal ajitasyonun legal ajitasyona göre daha avantajı olduğunu ayrıca belirtmek istiyorum. Bu yarın parti adına yapıldığında çok daha etkili olacaktır. Çünkü işçi-

ler için parti çok başka birşeydir. Biz halihazırda örneğin **Ekimci İşçiler** diyoruz. Ö imzadan almıyor işçi mesajını, senin Ekimci işçiler imzalı bildiriye sunuş tarzından alıyor. Bunu örgütlü bir kuvvet olarak algılıyor.

Öte yandan legal alandan müdahale sorunu var. Belirlenmiş hedeflerimize legal alandan da hitabetmesini başarabilmeliyiz. Bu bir ara politik yayın faaliyeti başlamadan önce İstanbul'da yapılıyordu. Belli bir yararı da oluyordu. Aynı alana hem illegal alandan hem legal alandan bildirimler paralel gittiği zaman, işçiler ikisi arasında kolay bağ da kurabiliyorlardı. Örgüt olarak genelde bunu da örgütlemek zorundayız. Şu veya bu ildeki mahalli örgütümüz hangi fabrikaları hedef alıyor, hangi fabrikalar üzerinde çalışmasını yoğunlaştırıyorsa, legal alandan yürütülmesi mümkün olan politik ajitasyon ve teşhir faaliyetini de oraya yöneltmeyi bilinçli bir tarzda yapabilmeliyiz. Bunun ek kolaylıkları ve ek bir etkisi vardır. Az önceki güç etkisini kuvvetlendiren, tamamlayan bir çaba olacaktır bu.

Bir başka yön semt çalışmasının belli olanaklarıdır, ama bu konuda tam bir şey söyleyemiyorum. Her yerin kendi özgül durumuna bağlıdır. Bu konuda Kazım yoldaşın söyledikleri vardır. İşçiler hep aynı semtlerde oturmadıkları ölçüde, belirlenmiş hedeflere bağlı bir semt çalışması ya da oradan da takviye alınmış bir çalışma konusunda bir şey söylemek zor oluyor. Böyle kolaylıkları olan yerler de vardır, olmayan yerler de vardır. Dolayısıyla tamamen bir somut değerlendirme sorunudur.

Son olarak, fabrikaya bizzat içerden müdahalenin sorunları var. Bu mümkün sınırlar içerisinde fabrikanın kendisine sızmadır. Bu konuda halihazırda önemli güçlüklerle yüzyüzeyiz, çok fazla imkana sahip değiliz. Tekstil işkoluna bazı yoldaşlarımız girip çıkabiliyorlar. Onun ötesinde yürütülecek çalışmayla fabrikanın içinden bizzat işçi ilişkileri yakalamaktan başka içeriden müdahalenin olanaklarına kavuşmanın yolu yoktur. Dışardan gidip içerden bağlantıları yaratabilmek gerekiyor. Başarılı bir çalışma ve yoğunlaşmayla bunun imkanları vardır. Bir yoldaşın İstanbul üzerinden özetlemeye çalıştığı deneyim de bu konuda

bir fikir verebilmektedir. Ben deneyimi yalnızca yoldaşın anlamından değil, aynı zamanda yazılı metinlerinden okuduğum için de söylüyorum. Düne kadar hiçbir tanıdığımızın olmadığı bir fabrikanın servislerine şimdi kendi gazetemizi götürebiliyoruz. İşçiler elimizden alıp dağıtıyorlar; “Almayan kalmasın arkadaşlar, herkes aldı mı?” diye de sesleniyorlar. İşte bu bir çözüm yoludur. Bu gide gide sana içeriden müdahale imkanlarını yaratmaktadır. Zaten bir taraftan kitle çalışmasını yaparken, öte taraftan da, bunların en ileri unsurları kimlerdir, bunları nasıl kazanabilirim sorununu da kendi içinde çözmek zorundasın. Böyle bir çaba içerisinde olmak durumundasın.

Fabrika çalışmasıyla ilgili olarak söyleyeceğim iki küçük nokta daha var. Bunlardan biri bir yoldaş tarafından da dile getirildi. Bu, deneyimlerin sürekli toparlanması ve örgüte iletilmesidir. Eğer biz bu yılı parti yılı çerçevesinde aynı zamanda fabrika çalışması yılı da ilan etmek durumundaysak, bu deneyimlerin sürekli akması gerekiyor. Bu başarılar hem örgütün genelinde teşvik edici olacaktır. Hem de deneyim deneyim olarak gerekli işlevini yerine getirecektir. Sınıf çalışmasına çok özel bir vurgu yaptığımız bir evrede bu deneyimleri toparlamak ve yansıtmak özellikle önemlidir. Deneyimleri sürekli MYO’na akıtmanın, onun sayfalarının sınırlılığı ölçüsünde, bunu politik yayın üzerinden de yansıtmamızın tam zamanıdır. Birinci nokta bu.

İkincisi ise şudur; çalışmamızın başarısına belli ölçütler koymamız gerekiyor. Ben bunun bir hareketi disipline etmede özel bir payı olduğuna inanıyorum. Dikkat ediniz, biz Olağanüstü Konferanstan beri yıl üzerinden konuşuyoruz. ‘93 yılını belli sınırlar içerisinde kazandığımızı, ‘94 yılını hedeflediğimiz sınırlar içerisinde kazanamadığımızı, ‘95 yılını ise saptanmış hedefler doğrultusunda kazanmak istediğimizi söylüyoruz. Bu durumda zamanı daha ayarlı, daha bilinçli bir biçimde kullanabiliyorsun. Her bir yıl için bir muhasebe yapmak ihtiyacı duyuyor, hedeflerini gözden geçirmek durumunda kalıyorsun. Başarın varsa bu sana daha ileri hedefler için motivasyon veriyor. Zayıflığın ya da nisbi bir başarısızlığın varsa bunun nedenlerini sorgulamak sorumluluğuyla

yüzyüze kalıyorsun. Bundan fabrika çalışması için çıkarılacak sonuç şudur. Bence fabrika çalışmamızın ilerlediğinin hep belli göstergeleri olabilmelidir. Ayda dağıtılan bildiri sayısı bunun bir ölçüsü olabilir; dolaysız MYO dağıtımı bunun bir ölçüsü olabilir; MYO'ya fabrika işçisi olarak yazılan mektupların sayısı bunun bir ölçüsü olabilir. Fabrika işçisi taraftarların sayısındaki artış bunun bir ölçüsü olabilir. Ve nihayet fabrika hücresi kurmak bunun bir ölçüsü olabilir; başlangıçta, elbetteki bu fabrika çalışma grupları ya da komiteleri biçiminde olacaktır.

Faaliyetler mutlaka bu ölçütler üzerinden değerlendirilmelidir. Sağlanan ilerlemenin kendisi buralar üzerinden ölçülebilme- lidir. Bu çalışmayı gözden geçirmek, yenilemek, güçlendirmek bakımlarından, çalışmayı kendi içinde disipline etmek ve akan zamanı daha tasarruflu kullanmak bakımından fazlasıyla işlevsel olacaktır.

Biz genele hesapsızca yayılan değil ama, hedeflediğimiz fabrika bölgelerini ve semtlerini hedef alan etkili bir genel politik faaliyeti böyle bir dönemde zayıflatmamalı, tersine bu çalışmaya paralel bir biçimde devreye sokmalıyız. Bence biz yakın geçmişte bu konuda biraz hata yaptık. Başlangıçta böyle bir faaliyet yürütüyorduk. Ardından böyle bir faaliyeti tasfiye ederek, sözümona fabrikalarda yoğunlaşma faaliyetini gündeme getirdik. Oysa, eğer fabrika çalışması hareketin gelişme süreci içerisinde ortaya çıkıyorsa, yani güç toplama süreci içerisinde daha somut, daha olanaklı bir çalışma haline gelebiliyorsa, bu bir önceki etkinlik alanını tasfiye ederek değil, bunun zemini üzerinde yoğunlaşılın, daha ileri hedefleri olanaklı kılan bir çalışma olarak gündeme gelmelidir. İşçiler mutlaka genel planda bizim sesimizi, adımızı, afişimizi, yazımızı yoğun bir biçimde duyabilmeli, görebilmelidirler. Örgütümüzün etkinlikleriyle yalnızca fabrikadan değil, örneğin semtten ya da gittiği bir ana noktadan da yüzyüze gelebilmelidirler. Hareketin gücü ve etkisi kendini buradan gösterecektir. Bunu somutta hedef aldığımız fabrikalardaki işçi kitleleri üzerinde yaratılacak politik etki bakımından önemli görüyorum. Ama yanısıra, hareketin genel politik iddiası bakımından da önemlidir.

Toplumun karşısında işçi sınıfının öncü partisi olarak çıkan bir partinin toplum düzeyinde de bir politik ses olabilmesi, şiarlarını duyurabilmesi, gücünü ve etkinliğini sergileyebilmesi gerekiyor. Bence İstanbul il komitesi bu konuda belli bir kolaycılığı seçti. Ordaki güçleri ve enerjiyi güya fabrika çalışmasına teksif etmek kararı aldı, ama sonuçta bunu da gereğince yapamadı. Eğer sözkonusu olan gelişme, onu tasfiye etmeden, belki belli ölçülerde sınırlayarak, yoğun bir fabrika çalışmasını gündeme getirilebilmeliydi. Çünkü o faaliyet yanlış değildi; o faaliyet o şekliyle yalnızca eksikti, tek yönlüydü. Biz genelde sesimizi duyuruyorduk, özelde belli alanları dövüyorduk. Bu giderek o alanlar içinde ya da birimler üzerinde derinleşen bir çalışma şeklinde boyutlanabilmeliydi. Hareketin genel politik kimliği ve iddiası bakımından bunun çok özel bir önemi var. Özellikle parti fikri ve iddiası bakımından...

Mesut: Fabrika çalışması ve daha geniş anlamda da sınıf hareketine, eylemliliklere müdahale açısından bakıldığında, bizde temel bir alanda ciddi bir aksaklık olduğunu görmek mümkündür. Bu da faaliyetin oturmuş, planlanmış bir eksende yürümemesi, istikrarlı bir çizgi üzerinde kendini ifade edememesidir. Biraz önce yoldaşın saydığı üç kategori içerisinde son zamanlarda tekstil sektöründeki belirli çabalar bir yana bırakılırsa (aslında o da dahil edilebilir), bizim bütün faaliyetlerimiz şu ana kadar gelgeç faaliyetler olmuştur. Yayın organımıza dönüp baktığımızda, nerelere müdahale etmişiz, bugün bizim açımızdan aynı yerler ne ifade ediyor diye bir soru sorduğumuzda, aslında pek çok alana müdahale ettiğimiz, ama bu müdahalenin daha çok varolan bir eylemlilik süreciyle bağlantılı olarak gündeme geldiği, eylemlilik sürecinin ardından buraların tümüyle ilgi alanından çıktığı görülüyor. Bunun bir iki istisnai örneği vardır. Yoldaşlarımızın uzun süreli çalıştığı bazı alanlar, bizim gerçekten uzun süreli bir politik çabamızın olduğu (politik çabanın geniş anlamı açısından bakıldığında o da tartışmalıdır), biraz istikrarlı bir faaliyetin yürütülebildiği yerlerdir buralar. Onun dışında organların verdiği raporlarda; alanımızda A fabrikası, B fabrikası, C fabrikası var; bunlar şu tür bir stratejik

önem taşıyor; biz bunları birinci elden hedefliyoruz dedikleri fabrikalardan hiçbiri gerçek hayatta hedeflenen fabrikalar değildir. Çalışmalarımızda bu doğrultuda yer yer gündeme getirilen, önemli sayılabilecek bazı girişimler de vardır. Ama buralarda kalıcı bir yoğunlaşma sağlanamadığı çok açıktır. Bunda birtakım nesnel zorlukların yanısıra, ama bence ondan daha önemli olarak, ısrar etme gücü konusunda bir perspektif zayıflığı vardır. Belli fabrikalara dönük olarak sürekli ve sistemli bir propaganda çizgisi izlemek, sürekli ve sistemli müdahale etmek konusundaki bir perspektif zayıflığıdır bu.

Müdahale ediş biçimimizin kendisine dönüp bakıldığında, burada da hala ciddi bazı problemler vardır. Kuşkusuz sürecin daha başında olduğumuz bir dönemde belli ciddi problemlerin olması normaldir. Ama bunların altının çizilmesi gerekiyor. Birincisi, buralara belli bir politika, bu alanların belli bir değerlendirilmesi üzerinden müdahale etme sorunu sözkonusu olduğunda, bunun yapıldığını söylemek mümkün değildir. Bunun kuşkusuz istisnaları da vardır. Yoldaş biraz önce Cemtaş örneği ile birlikte bir başka örneği aktardı. O alanın sorunlarını kavramaya, o alandaki mücadele dinamiklerini anlamaya çalışmak, o alandaki eylem sürecini tahlili etmek ve buradan eyleme dönük bir sonuç çıkarmak, bu sonuçları da sistemli bir tarzda işçilere propaganda etmek açısından bakıldığında, orada bu yönde belli bir kaygı vardır. Diğer çalışma alanlarımızda da belli sınırlar içerisinde kuşkusuz bu kaygı vardır. İşten atılmalar olmuştur ya da toplu sözleşme dönemidir. Buna ilişkin bütün bildirimler, oranın sorunlarını kavramak, oranın dinamiklerini anlamaktan çok, hareketin bu konuda genel yaklaşımları üzerindedir: Saldırı kapsamlıdır; yalnızca işçi sınıfının bir bölümüne değildir; ardından başka saldırılar da gelecektir; buna karşı direnmek gerekir vb... Birincisi, bu genel propagandanın bir tekrarı niteliğindedir. İkincisi, oluşturulmuş bir politika olmayınca ısrar da gösterilememektedir. Örneğin Cemtaş... Bunlar özellikle nispeten uzun süreli eylemlerde çok daha büyük önem taşımaktadır.

Uzun süren eylemlere dönük müdahalede gerçekten hareketi

belli bir kanala akıtmak, ona önderlik etmek istiyorsanız, sizin o eylem ilişkin bir değerlendirmeniz, bir politikanız, önerdiğiniz bir eylem çizginiz olmak zorundadır. Her somut gelişmeyi izleyerek işçiler üzerindeki her somut etkiyi gözlemlemelisiniz. Bunlar; dinsel gericiliğin etkisidir, SHP'nin etkisidir, sendika bürokrasinin etkisidir, reformist hareketin etkisidir, devlet terörünün etkisidir vb... Her türlü somut etkiyi, o anda ne tür bir ruhsal şekillenme içerisinde olduklarını gözeterek, zayıflıklarının kendini nerede ifade ettiğini tespit ederek, propagandanızı, önerdiğiniz tutumu sürekli ve ısrarlı bir tarzda onlara anlatabilmeniz gerekiyor. Biz belli yerlerde fabrika işgallerinin propagandasını yapıyoruz ama, işçilere bir kere fabrika işgal edelim demek birşey ifade etmiyor. Çünkü onlar bunu bir macera olarak kavıyorlar. İsrarlı bir tarzda bunu gündemine sokmadığınız zaman işçileri buna ikna etmeniz, bu politikaya kazanmanız mümkün değildir. Zaten bir-iki kere bildiri dağıtıp gidenlerin o politikayı ciddi bir şekilde savunduğuna ikna da edemezsiniz işçileri. Orada bir ısrar görmediği zaman bir önderlik kapasitesi, önderlik iddiası konusunda bir ciddiyet de göremiyor. O politikaya güveninin oluşmasını sağlayacak etkenler daha baştan itibaren ortadan kaldırılmış oluyor.

Bunun yanısıra bir başka nokta vardır ki, bizim bu tür eylemlere ilişkin müdahalemiz bu ikinci söylediğimle bağlantılıdır. Çok klasik araçlar üzerinden, çok benzer bir tarzda müdahale etmeye çalışıyoruz. Örneğin gazetemizi götürüyoruz, mümkünse oturup sözlü propaganda yapıyoruz, sosyalizmi anlatıyoruz, güvenmek gerektiğini söylüyoruz vb... Ama bu yeterli değildir. Biz orada direnen işçileri kendi önderliğimizde bazı eylemlilik alanlarına kanalize edebilmeliyiz. Bir direniş içerisinde bulunan işçileri örneğin bir kamu emekçilerinin mitingine ya da bir başka mitinge kitlesel olarak katılma doğrultusunda örgütlemek mümkündür. Buralarda bir önderlik gücü ortaya koymak, eylem alanında birleşme kanalları yaratmak mümkündür. Eylemlilikler içerisinde bu tür olanaklar hep akıyor; ama biz bu tür olanakları kullanma, bunları birleştirme konusunda zayıf davranıyoruz. Biz hem tek tek eylemleri birleştirmenin, emekçi hareketiyle işçi

hareketini birleştirmenin politik önemi vb. üzerine de çok şey söylüyoruz, ama hem de sanki bunları yapacak olanlar bizler değilmiş gibi pratik boyutlarıyla çok fazla algılayamıyor, uygulama gücü kazandıramıyoruz. Bence ortaya çıkan fırsatlara dönülüp bakıldığında, biz bu politikaya belli ölçülerde pratik anlam kazandırabilmek için bir dizi imkana sahibiz. Bunu zorlamak doğrultusunda bir çaba içerisinde olmamız gerekiyor. Ama henüz böyle bir çabanın varolduğu söylenemez. Dolayısıyla yönelimin etkinliğinde, iddiasında ciddi zayıflıklar vardır. Uzun bir direnişte il komitesi o direnişe ilişkin bir bülten dahi çıkarabilir; o direnişin çevresindeki halkı eyleme çağıran, çevredeki fabrikalara da seslenen... Çünkü bu uzun bir direniştir, haftada bir tane çıkarırsın, oradaki gelişmeleri aktarırsın, halkın tepkilerini aktarırsın vs. Bunlar bir önderlik iddiasının, önderlik gücünün işçi sınıfına taşınmasıdır, onda bir güven yaratmaktır. Çalışmaya böyle bir bakışla, bu eylemlere böyle bir iddiayla yaklaşılmadığı sürece, bir eylem sürecinde biri-iki bildiri dağıtmak bizim istediğimiz sonuçları üretebilecek bir çalışma tarzı değildir.

Bu nerede örgütlenebilir? Bu bugün özellikle genel mahalli örgütler düzeyinde örgütlenebilir. Bizim yerel birimlerimiz bildirimler yazıyorlar; ama bu bildirilere son şeklinin verilmesi gerektiğinde dönüp o bildirimler üzerinden o organla tartışmak gerekiyor. Bu bildirimlerin bir siyasal içeriği var, teknik içeriği var, işlev açısından uygunluğu sorunu var. Kimisinde gerçekten ekonomist bir bakış, kimisinde ise sadece sosyalizm propagandası yapmaya dönük bir bakış oluyor. Bunun üzerinden organın siyasal eğitimi ni sağlayabilmek, organa politik önderlik kapasitesini kazandırabilmek açısından da gerekli bir çabadır bu. Elbette bildiriye yoldaşlar yazmalıdır, fakat özellikle bu süreçte bizim politik olarak önderlik edebilmemiz gerekir. Bu bir eğitim aracıdır, dönüştürebilmemiz gerekiyor. Bu noktada kendi çalışmamız açısından belli aksaklıklar olduğunu düşünüyorum.

Yürütülen faaliyette önemli olan politik etki yaratabilmektir. Politik bir etki yaratmayı başarabildiğimiz koşullarda, kazanmış olduğumuz işçilerin o fabrikadan ayrılması önemli değildir. Ya-

rattığımız politik etkinin kendisi yaşayacaktır. Böylece örgütsel olarak kökleşme imkanlarını elde edebileceğiz. Örgütsel kökleşmenin zorlukları daha çok oradaki sirkülasyona bağlanıyor. Ben bunun çok fazla geçerli olduğunu düşünmüyorum.

Sidar: İşçilerle ilk ilişkiler kurmak, onların eğitimini ve nitelik dönüşümünü sağlamak noktasında Kazım yoldaşın söylediklerine katılıyorum. Yoldaşın anlattıkları hepimizin karşılaştığı sorunlar. Ben burada esas olarak tek tek işçilerden ziyade fabrikalarla ya da fabrika bölgeleriyle ilişki kurmak ve bunun sürekliliğini sağlayabilmek sorunu üzerinde duracağım. Buna ilişkin bazı deneyimlerimizi aktaracağım.

Fabrikalarla ilişki kurmak, oradan belli ilişkiler çıkarmak ve onları dönüştürmek açısından sürekli olarak belli zorluklar yaşadık. Bu zorluklarımız nelerdi? Kimi zaman ilişkilerimiz vardı; ancak sürekli bir faaliyet yürütülmediği, bu ilişkiler aktif olarak faaliyetin içerisinde değerlendirilemediği içindir ki, süreç içerisinde geriye düştüler. Ya da onlardan kaynaklanan yönler oldu. Onların kişisel kaygıları ve düzenden beklentileri noktasında dönüştürücü olmadığımız ölçüde bu ilişkileri ileriye taşıyamadık.

İl komitesinden bir yoldaşla yaptığımız bir toplantıda ('95 yılı başyazısını önceleyen bir süreçti), önümüzdeki süreçte yeni bir faaliyet yürütmenin koşulları nedir, güçlerimiz nedir, bölgemizi ne ölçüde tanıyoruz, vb. noktalarda tartıştık. Faaliyet yürüttüğümüz alanlardaki fabrikaları/bölgeleri tanımamız, bunların taşıdığı potansiyel, buradaki sorunlar, hatta herbir işkoludaki sorunların neler olduğu ve bunların ortak özellikleri konusunda bir açıklığa kavuşmamız gerektiği üzerine birleştik. Bu konuda hazırlanan bir fabrika raporu anahtarı da vardı. Bunu varolan ilişkilerimiz üzerinden fabrikalara ulaştırdık. Henüz sonuçlarını tam olarak almış değiliz. Ama aldığımız ilk örnekler bize gerçekten de fabrikayı ve bölgeyi tanıma ve buralara hangi politikalarla gidebileceğimiz konusunda önemli açıklıklar sağladı. Bundan yararlanarak bir fabrikaya müdahalede bulunduk ve sonuç oldukça olumlu oldu. Yepyeni bir çalışma tarzının önünü açtı.

Bu fabrikada yaşanmakta olan bir sorundan yola çıktık.

Özellikle bu işkolu açısından çok da önemli olmayan bir sorundu bu. Fakat organımızın aldığı karar şuydu. Biz bugüne kadar kendiliğinden gelişen direnişlere müdahale çabası içinde olduk. Fakat bu çok fazla sonuç alıcı olmadı. Bizim artık önümüzdeki süreçte bizzat direnişleri örgütleme, çok küçük kıpırdanmaları ortak bir güce dönüştürme çabası içinde olmamız gerekiyor. Direnişi bizim önderliğimizde geliştirmek ve giderek o bölgeyi etkileyen bir direnişe dönüştürmek açısından adımlar atmamız gerekiyor. Çok önemsiz gibi de görünse, sorunları doğru bir biçimde ele aldığımız ve uygun araçlarla işçilere ulaşabildiğimizde anlamlı sonuçlar elde edebileceğiz. Bu, başlangıçta belki işçilerin saflarımıza akın akın gelmesini sağlamayacaktır ama, yine de belli kazanımlarımız olacaktır. Hem o fabrikadan belli ilişkiler çıkarmamızı, hem de kadrolarımızın bizzat sınıf çalışması içinde dönüşmesini sağlayacaktır. Kitlelerle yüzyüze gelmenin, onlarla temas noktaları kurmanın olanaklarını yaratacaktır.

Bölge komitemiz bu değerlendirme ışığında hareket etti. Müdahalede bulunacağımız fabrikadaki ilişkilerimizden (ki bunlar geri ilişkilerdir) fabrikadaki sorunlar üzerine ayrıntılı bilgiler aldık. Bu bilgileri kullanarak bir bildiri hazırladık. Bu fabrika fabrikaların yoğun olduğu bölgenin ortasında yer almaktadır. Buradaki olası bir kıpırdanma diğer fabrikaları da etkileyebilecektir. Yanyana dizilmiş bu fabrikaların işçileri birbirleriyle sürekli temas halindedirler.

Fabrikaya faaliyet götürmemin yöntemi üzerinde çok fazla tartışmadık komitede. Daha çok güvenlik sorunu vb. üzerine tartışıldı. Faaliyete çıkacak yoldaşların bölgeyi, faaliyet alanını çok iyi tanımaları gerektiği, bunun güvenlik açısından önemli olduğu üzerine konuşuldu. Faaliyete çıkacak yoldaşlar defalarca bölgeye giderek çevreyi tanıdılar. Olası bir saldırı durumunda kendimizi nasıl savunabiliriz? Hangi yöne gidebiliriz? Buna ilişkin önlemler titizlikle alındı. Hazırlanan bildiri önce fabrika önünde, daha sonra ekipler halinde iki ayrı servise binilerek dağıtıldı. Bir serviste yoldaşlarımız işçilerin sorunlarını ve taleplerini ele alan ve bunları siyasal taleplerle bütünleştiren ajitatif bir konuşma yap-

tı. Bu ajitasyon işçiler üzerinde oldukça etkili oldu. Bir otobüste 43 tane işçi varmış, bu işçiler yoldaşımızın başına toplanarak dikkatle dinlemişlerdir. Sordukları sorular ve söyledikleri oldukça ilginçtir. “Doğru söylüyorsunuz, fakat öneri olarak ne getiriyorsunuz?”, “Ne yapabiliriz, bu sorunlar üstesinden nasıl gelebiliriz?”, “Söyledikleriniz doğrudur, bizi atacaklar, sesimizi çıkarsak da çıkarmasak da, nihayetinde işveren kendi çıkarları doğrultusunda neyi uygun görürse onu uygulayacak” demişlerdir. İşçiler güvenebilecekleri birilerini arıyorlar. Yoldaşlarımıza adeta bir kurtarıcı gibi yaklaşmışlar, kendilerine yardımcı olmalarını istemişlerdir.

Bu müdahalenin iki yönlü yararı olmuştur. Birincisi, faaliyet içersinde yeralan yoldaşlarımıza büyük bir heyecan vermiştir. Onların işçilerle ilişki kurmasını ve kaynaşmasını sağlamıştır. İkincisi, işçilerde bir tedirginlik, birbirlerine karşı güvensizlik vardır. Herkes birbirine karşı şunu rahatlıkla ifade edebilmektedir; “söylenenler doğrudur, yapılması gerekiyor, fakat bunlarla mı yapacağız?” Birbirlerine güvenmedikleri ve örgütlü bir güç haline gelemedikleri sürece birey olarak birşey yapamayacaklarını, sürece içersinde yalnız kalacaklarını düşünüyorlar. Yarattığımız tartışma ortamı işçilerin birbirleriyle tartışmasını ve kaynaşmasını sağlamıştır. 15 kişi kendi arasında tartışmaya girişmiştir. Hepimiz böyle söylüyoruz, ama nihayetinde hepimiz aynı sorunlardan yakınıyoruz, yapılması gereken bir şeyler vardır, bunu niye yapmıyoruz demişlerdir birbirlerine. Bu tartışmalı sohbet 25-30 dakikalık bir yolculukla sürmüştür. Kimi işçiler kendileri gelerek adreslerini, telefonlarını vermişlerdir. Kuşkusuz henüz kendi fabrikalarının dar sorunları temelinde kurmaya çalıştıkları bir ilişkidir sözkonusu olan. Fakat bunun hiçbir önemi yoktur. Bizim için önemli olan ilk temas noktasının yakalanmış olmasıdır.

Dağıttığımız bildiri fabrika içersinde önemli bir etki yaratmıştır. Bu insanlar sanki bu fabrikada çalışıyorlar, bizim sorunlarımızı bizden daha iyi biliyorlar, demişlerdir. Kimisi de yakınımıştır: Bizim yaptığımız hataya bak, biz işveren dayatmalarını kabul ettik, bunu hiç düşünmedik. Adamlar ne güzel söylemişler, kabul etmemiz durumunda bu olacaktır gerçekten. Kimisi bi-

zim fabrikamıza da ışık doğdu diyerek heyecanla karşılaşmıştır. Bildirilerimiz diğer fabrikalardaki işçilere de ulaşmıştır. İşçiler aynı semtlerde oturuyorlar ve öğle tatillerinde görüşebiliyorlar. Bu işçiler keşke bizim fabrikaya da böyle bir şey yapılırsa diyebilmiştir. İşçiler bildirileri eve götürmüşler ve ertesi gün işyerine getirmişler. Okumayanlar bir “kağıt” varmış diyerek bildiriye aramaya başlamışlar. Bu kağıt elden ele dolaşıyor. Şeflerin eline geçtiğinde şefler büyük bir tedirginlik duyuyorlar. Hatta şefin biri bildiriye teşhir etmek amacıyla işçileri toplayarak bildiriye okumuş. Bunlar teröristlerdir, bölücülerdir diye propaganda yapmaya çalışmış. Bunun üzerine işçiler: Sağol biz de bu bildiriye arıyorduk, bulamıyorduk. Ayrıca, bunlar hiç de terörist ve bölücü değiller. Dün konuştular bizimle. Anlattıkları sorunlar bizim gerçek sorunlarımız. Böyle yaşanmadı mı bizim fabrikamızda? Bizim düşünemediğimiz sorunları birileri düşünmüşler ve bize yardımcı olmaya çalışıyorlar. Siz bunları bile bölücü ve terörist olarak ilan ediyorsunuz, vb. türden sert çıkışlar da göstermişlerdir.

Fabrikaya yönelik bu müdahalemiz işçilerde öyle bir ruh hali yaratmıştır ki, artık fabrika içinde seslerini yükseltmeye başlamışlardır. Örneğin işçinin biri yarın işe gelmeyeceğim diyerek izin istemiş, şef kabul etmemiş. Diğer bir işçi şefe, “yüksek sesle niye vermediğini söyle de birileri duysun” diyebilmiştir. Böyle bir tehdit şefleri tedirgin edebilmektedir. Ama asıl önemli olan işçiler üzerinde yarattığı etkidir, devrimcilere duyulan güvendir. Sen onlara komünistler olarak sesleniyorsun. Fabrikanın sorunlarından hareketle genel siyasal sorunlara giriyorsun. Bunu çok rahat karşılayabiliyorlar.

Son yaşadığımız bu deneyim bize de bir çok bakımdan çok şey kazandırmıştır. Bölge organımız ve diğer yoldaşlarımız çalışmalarımızın böyle olması gerekiyor, sadece gidip yayın dağıtmakla yetinemeyiz, sözlü propaganda yapmalıyız, bu daha etkili oluyor demektedirler. İşçiler bildirileri okumayabilir, okuduğunu anlayamayabiliyor. Sözlü propagandayla bir çok şeyi anlatmak mümkündür. Böylece diyalogun da yolları açılmış oluyor. Sonuç olarak ilk ilişkileri kurmuş durumdayız. Artık önümüzdeki

görev bu faaliyeti sürekli hale getirmek, kurduğumuz ilişkileri ileriye taşıyabilmektir.

Bir başka deneyimimize değinmek istiyorum. Bir fabrikada sendikalaşma faaliyeti yürütülürken yedi işçi işten atılıyor. Fabrikada belli bir kıpırdanma var, ama ne yapacaklarını bilmiyorlar. Sendikacılar, üretimi durdurmayın, durdurursanız işverenin 17. maddeden işten atma hakkı doğar diyerek önlerine dikiliyorlar. Biz bu olayı basın üzerinden öğrendik. Daha önceden orada çalışan bir işçiyi tanıyorduk. Bu işçi yalnızca bir kez gördüğümüz sıradan bir insandı. Gidip onu gördük, yaşanan sorunları öğrendik. Ertesi gün servislerinde bir bildiri dağıttık. Bu müdahalenin ardından işçiler sendikacılara karşı tavır geliştirdiler. Üretim yavaşlatıldı ve iki-üç gün içinde durma noktasına geldi. Müdahalenin isabetliliği işçiler üzerinde olumlu bir etki yarattı. Daha sonraki süreçte bu müdahale MYO ve çeşitli materyallerle beslendi. Buradan belli ilişkiler çıkardık. Bunlar şu veya bu harekete sempati duyan, ama bizim yürüttüğümüz faaliyetten de çok etkilenen insanlardı. Türkiye’de ciddi illegal faaliyet yürüten tek hareket olduğumuzu, böyle bir faaliyetle ilk kez karşılaştıklarını söyleyerek bizimle ilişkilerini sürdürüyorlar. Kuşkusuz bizim sorunumuz onlarla sınırlı kalmamak, esas olarak fabrikaya yönelik bir politika belirlemek, en dinamik ilişkileri yakalayarak oradaki potansiyeli ortaya çıkarabilmek, mümkünse bir direnişi örgütleyebilmek.

Bu tarzda yürütülen bir faaliyet yoldaşlarda öylesine bir heyecan yaratmıştır ki, artık 200-250 gazeteyi rahatlıkla fabrikalara ayırıyoruz, götürüp dağıtıyoruz. Yerel müdahalenin nasıl yapılacağı konusunda çok rahatız. Artık müdahaleyi nasıl yapacağımızı değil, fabrikaya hangi yol ve yöntemlerle ulaşabileceğimizi tartışıyoruz. Kuşkusuz henüz çok ileri düzeyde bir sonuç alabilmiş değiliz. Ama ilk adımları atmak açısından çok anlamlıdır. Örneğin sabah servis duraklarına gidiyoruz. Değişik fabrikalarda çalışan işçilerle ilişki kuruyoruz. Artık kimse, polis mi gelmiş, illegal yayın mı dağıtılıyor, bunun tedirginliğini duymuyor. Bizler devrimciyiz, gazete dağıtıyoruz, işçilerin sorunlarını işliyoruz. Öylesine sıcak bir ortam doğuyor ki, işçiler gazeteleri alıp kendi ser-

vislerinde dağıtıyorlar. Bu arada yoldaşlarımız onlarla sohbet ediyorlar. Böyle bir diyalog ortamı yaratılmış bulunuyor.

Kuşkusuz bu faaliyet, sürekli ve sistemli kılamadığımız ve somut ilişkiler çıkarmayı başaramadığımız sürece çok fazla da anlamlı olmayacaktır. Sergen yoldaşın bir deyimini vardır. Biz yerel bir faaliyet yürütüyoruz; ama sonuç alıcı olmadığı sürece, bu faaliyet merkezi faaliyetin yerelleştirilmesinden başka bir anlam taşımayacaktır. Bu perspektifle hareket etmek zorundayız ve öyle hareket ediyoruz. Bugün belli ilk adımlar atılmıştır ve bu çerçevede çeşitli fabrikalarla ilişkiler kurulmuştur. Yeni ilişkiler geliştirmek noktasında oldukça geniş bir ilişki ağıımız vardır. Bütün sorun ilişkiye geçtiğimiz insanları nitelik olarak ileriye taşımaktır. Bunu başardığımızda fabrika hücrelerine ulaşmak bizim için hiç de zor olmayacaktır.

Sergen: Sidar yoldaşın anlattığı deneyim yeni bir müdahale tarzı çıkardı bizim önümüze. Bunları yoldaşlarla tartıştık. Bu tartışma yeni tartışmaları körükledi ve değişik müdahale yöntemlerinin önünü açtı.

Biz genel politik faaliyetten artık somut bir çalışmaya geçmeliyiz dediğimiz zaman, aslında sınıfa dönük çalışmada bazı bakımlardan bir gerileme yaşadık. Bu, özünde bir politik faaliyet olan dağıtım faaliyetindeki kayma olayıydı. Neden bunların sonuçlarını almıyoruz; okuyorlar mı; verdiğimiz insanlarla neden ilişki kurmuyoruz; güçlükler nedir, niye bunlar aşılamıyor diyerek sık sık tartıştığımız sorunlar bizde semtlere kayış yarattı. Bu bilinçli bir biçimde olmadı. Kendiliğinden yaşanan bir kaçıştı. Daha sonra güçlerin yetersizliğiyle izah edilen bu tür sorunlar yaşadık. *MK Değerlendirmeleri*'nde artık gelinen noktada doğrudan dağıtımın öne çıkarılması gerektiği vurgulanıyordu. Ama genel dağıtımdan somut sonuçlar alınmadığı sürece dolaysız dağıtımda da ilerleme sağlanamıyordu. Sidar yoldaşın bölgesindeki deneyim üzerine organda tartıştık. Bu müdahale tarzını yaygınlaştırmaya çalıştık. Daha önce bu konuda tutuk davranan, genel dolaylı dağıtımda bile zorluklarla karşılaşan yoldaşlar, bu tarz bir yönelişi kendi gündemlerine almaya başladılar.

Bizim ilişki geliştirmekte zorlandığımız açık bir gerçektir. Sözelimi bir Suntektstil deneyimi vardır. Yoldaşlarımız epey uzun bir süre burada çalıştılar. Ama bir tek işçinin olsun adresini, telefonunu vs. öğrenmek konusunda mesafe alamadılar. Sözkonusu deneyimde ise bu kendiliğinden yaşanabiliyor. Dağıtımı ve ajitasyon-propagandayı yapar yoldaş servisten iner inmez 4-5 işçi hemen çevresini sarıyor ve bu ilişkiyi bir biçimde sürdürülmüyorlar. Telefonlarını ve adreslerini veriyorlar.

En önemlisi de şudur. Bu faaliyetin götürüldüğü fabrikada bazı ilişkilerimiz vardı. Ama bir türlü işlevli olamıyorlardı. Aslında belli bir kavrayışa sahiptiler. Ama bu ilişkilerle tekyanlı bir eğitim faaliyeti yürütülmüş. Teorik dergiyi okumuşlar, sosyalizmin sorunları üzerine tartışmışlar. Kısacası soyut kitabi bir eğitim.. Bu nedenle ilerleme sağlayamamışlar. Yeni dönemde yürütülen çalışmanın şevkiyle bu yoldaşlardan bir tanesi fabrika raporuna cevap yazmış. Ben çok merak ettim ve ilgilenen yoldaşa bu rapora nasıl cevap verileceği üzerine onunla konuştun mu diye sordum. Hayır dedi. Ama verdiği cevap kesinlikle çok düzeyli ve oldukça kapsamlıydı. Bizim orada nasıl bildiri dağıtabileceğimiz, nasıl bir çalışma götürebileceğimiz üzerine tüm bilgiler vardı bu cevap raporda. Ayrıca bu faaliyetin yankılarını ve sonuçlarını bizzat MYO üzerinden ifade etme çabası içerisine girdiler. Dahası birtakım görev ve sorumluluklar alabilecek konuma geldiler. İşçi Kurultayı çalışmasına yöneldiler ve orada bir aktivite göstermeye başladılar. Biz burada şunu gördük. Bire bir ilişkilerle sınırlandığında, kitlesine değil kişilere seslendiğinde oradaki potansiyeli açığa çıkaramıyorsun. Kurduğun ilişkilerde bir gelişme sağlayamıyorsun. Bu fabrikanın kitlesine seslenmek birden bire bunları işe sahiplenmeye itti; görev ve sorumluluk bilinciyle hareket etmelerini sağladı.

Bu deneyim bizim mutlaka şunu yapmamız gerektiğini açığa çıkardı. Çevremizde bulunan ve henüz tanımlı olmayan ilişkileri bir çalışma grubu içinde bir araya getirmek; bu ilişkileri ilerde bir hücreye dönüştürme perspektifiyle ele almak; bugünden küçük görev ve sorumluluklar vermek; onları bu anlamda işe yöneltmek

gerekiyor. Çünkü bunların içerden yürüteceği faaliyet çok önemli. Sadece bilgiler vermek ve faaliyetin etkisini taşımakla sınırlı olmamalıdır.

Fabrika çalışması ya da sınıfa dönük çalışmada yaşadığımız deneyler bize şu sorunu daha ciddi bir biçimde ele almayı dayatıyor. Özellikle işçilerin günlük yaşamının içinde olmak, onlarla günlük ilişkiler kurmak. Bu bir tarz sorundur. Onlarla ilişkileri günlük olarak kurabilecek yol ve yöntemleri veya bir tarzı geliştirmek zorundayız. Sadece dışarda giden genel bir politik faaliyet ne kadar önemli olursa olsun, onun sonuçlarını almak böyle bir ilişki tarzı geliştirmeksizin epeyce güçtür. Genel propagandanın etkileri geçici olabilmektedir. Dolayısıyla sözünü ettiğimiz tarzda bir ilişki içerisinde olmak burada tayin edici bir öneme sahiptir. Tanımlı bazı ilişkilerimizin içeride bulunması elbette önemlidir. Ancak bir takım yoldaşların bir fabrika ya da işyerinde çalışması, günlük ilişkinin sürmesi de sorunu tam olarak çözmemektedir. Çünkü tekstil gibi bazı işkollarının özgünlükler vardır. Bazen bunların fabrika içinde kendi aralarında diyalog kurmaları bile, başka yöntemlerle birleştirilemediği ya da süreklilik fabrikanın dışında da sağlanamadığı sürece epeyce güç olabilmektedir. İşverenler bir takım deneylerden hareketle, işçileri birbirinden yalıtmaya çalışıyorlar. İşçilerin tartışmasını, diyalog kurmasını engellemek için çok çeşitli yollara başvuruyorlar. Ayrı ayrı kapılardan çıkarıp servislere ayrı yerlerden göndermekten tutun da, çeşitli bölümlere ayırıp değişik yemekhanelerde değişik saatlerde toplanmalarına kadar. Dolayısıyla içerdeki ilişkiler yaratıcı bazı yöntemler geliştirilemediği sürece çok fazla güç de yetiremiyorlar. Hele dışardan belli bir fabrikaya dönük çalışma konumundaysak, bizim müdahalelerimiz toplantıdan toplantıya ya da haftanın belirli günleri onlarla uygun olmayan mekanlarda ayaküstü birtakım görüşmelerle sağlanabiliyor.

Bir fabrikada yoğunlaşma kararı verilmişse ve oraya dönük çalışmada ısrar ediliyorsa, bizzat buradaki işçilerin oturdukları yerlerde, değişik birtakım mekanlarda onlarla ilişkiye geçmeyi başarmak gerekiyor. İşçilerin yoğunlaştığı semtleri öğrenmek çok

zor değildir. Servislerin gittiği bütün güzergahlar, yoğun olarak oturdukları alanlar bilinmektedir. Buralarda konumlanmak, fabrikalarda ve semtlerde onların buldukları ortamlarda bulunmak ve onlarla buralarda da ilişkileri geliştirmek gerekiyor. Zira devrimcilere belirli bir temkinlilikle, hatta güvensizlikle yaklaşıyorlar. İlegal yöntemlerle sürdürülen propaganda ve ajitasyondan öncü işçilerin bir kısmı bile korkuyor, yayınları almaktan çekinebiliyorlar. Devrimciler ve komünistler hakkında burjuvazinin sürdürdüğü propaganda etkili olabiliyor. Bunu mutlaka kırmak gerekiyor. Bu nedenle günlük yaşamlarına girerek dostluk-arkadaşlık, komşuluk ilişkilerini de geliştirmek gerekiyor. Bu bazı başka şeyleri de çözüyor. Bir çoğu sana mekanını açmaktan uzak durabiliyor; ancak uzun bir sürede ve bir zorlamanın sonucu gerçekleşebiliyor. Bunların da yolunu açacaktır. Orada bizim çalışmamızda uyguladığımız illegalite anlayışının çok fazla uygulanması gerekmiyor bence. Bu tür bir illegalitenin aynı fabrikada çalışan işçilerin arasında uygulaması çok gerekli değil. Bir iç içelik yaşamak gerekiyor. Bu çok yararlı olacaktır. Bizim hem fabrikada hem de semtte ya da başka mekanlarda günlük propaganda-ajitasyon yapmamızı, örgütlenme faaliyetini sürekli kılmamızı mümkün kılacaktır.

Daha önceki konuşmalarda da vurgulanan bir diğer nokta şudur. Fabrikalardaki çalışma ve yaşam koşullarını bilmek zorundayız. Hangi sorunlara öncelikle müdahale edebileceğimiz konusunda açıklık sağlayacaktır bu bize. Salt genel propaganda-ajitasyonla ya da yazılı materyallerimizin buraya taşımakla yetinmemeli, orada yaşanan tüm süreçlere katılmamız. Nedir burada kastedilen? Her fabrikada değişik sorunlar yaşanmaktadır. Örneğin sendikal örgütlenme faaliyeti yürütülmektedir. Bizim perspektifimiz açıktır. Biz buna kayıtsız kalamayız. Bu tür çabaların bizzat içerisinde yer alıp doğru bir biçimde ona müdahalede bulunmalıyız. Ya da sendikalı olan yerlerde sendika kongreleri toplanıyor. Bu süreçlerde aktif olarak yer alabilmeliyiz. Temsilcilik seçimleri vardır; seyirci konumunda ya da sıradan katılımcılar olarak davranmamalıyız. Perspektiflerimize uygulama gücü kazandırabilecek etkin bir çalışmanın içerisinde olabilmeliyiz. Bu-

nun fabrikadaki çalışmada önemli rolü vardır. Aynı şekilde, toplu sözleşmenin sözkonusu olduğu yerlerde bu süreçlere aktif bir şekilde katılmak durumundayız. Ya da başka fabrikalarda başka sorunlar yaşanmaktadır. Bu durumlarda öncü bir devrimci pratikle ileri çıkıp o sürece katılmak gerekiyor.

Sonuçta şuraya gelmek istiyorum. Diyelim bir tekstil işkolunda son derece ağır ve ilkel çalışma koşulları vardır. Buraya genel ve soyut düzeyde bir propaganda ve bunu ifade eden bir pratik çalışmayla müdahale edemeyiz. Aynı zamanda buradaki en canalıcı sorunlardan yola çıkmak, buradaki çalışma ve yaşam koşullarına ilişkin sorunlar üzerinde mücadeleler örgütlemek, ama bunu kuşkusuz politik sorunlarla ve hedeflerle birleştirebilmek durumundayız. Bütün sorun iktisadi ve demokratik haklar mücadelesi ile sosyalizm perspektifi ilişkisini doğru bir biçimde kurmaktır. Bu konuda yeterli deneyimler yaşanmadığı için, zaman zaman tekyanlılıklara düşülebiliyor. Ya sadece genel toplumsal-siyasal sorunlar üzerinde yoğunlaşan ya da sosyalizm popagandasını ifade eden bir düzeyde kalınıyor. Bu bazen bildirilerde, bazen günlük propagandada, bazen de mücadele içerisinde ortaya çıkan sorunlara karşı alınan tutumlarda yansıyor.

4. BÖLÜM

İllegal örgüt ve legal çalışma

Cihan: İllegal örgüt ile legal çalışmayı bütünlüğü içerisinde ele almak nispeten zor bir meseledir. Bu zorluk iki alanda doğmaktadır. Bunlardan ilki, sorunun ilkesel çerçevesinde yaratılan karışıklıklardan gelmektedir. Bugünün Türkiye'sinde de böyle bir karışıklık yaşanmaktadır. Zira çok güçlü bir tasfiyeci legalist ceyan vardır. Küçük-burjuva demokrasisinin yaşadığı süreç, onu bugün çok büyük ölçüde legal alana sürmüş bulunmaktadır. Bugün legalizm, legal parti fikri etrafında giderek özel bir güç kazanmaktadır. İşin en ilginç yanı, bunun tam da Türkiye'de polis rejimi koşullarının iyice pekiştiği, Kürdistan'daki savaşın iyice derinleştiği bir ortamda yaşanıyor olmasıdır. Sorunun bu yanı üzerinde fazla durmayacağım. Zira sorunun ilkesel çerçevesi üzerinde bugüne dek döne döne durduk. Başlangıçtan itibaren bunu çeşitli yazılarımıza konu ettik. Teorik dergide legalist tasfiyeciliğin ideolojik-programatik arka planını da ele alan daha

kapsamlı bir yazı yayınlandı. Öte yandan sorunun temel ilkesel çerçevesi bizde yalnızca düşünce planında olgunlaşmakla kalmadı, aynı zamanda pratik olarak da maddi bir kuvvet kazandı. 7 yıllık bir siyasal yaşamımız var; bu süreç içerisinde bu fikrin pratiğine özel bir önem vermiş bir hareketiz. Güçlülere ve engellere rağmen bugün belli bir başarı düzeyi de yakalamış bulunuyoruz. Harekette, hareketin MYO'sunda bir süreklilik sağlamak, bunun kendisi bile belli bir başarının dolaysız bir kanıtıdır.

Ancak bunun daha zor bir ikinci alanı var. Bu, genel ilkesel çerçeveyi, somut koşulları ve bir hareketin gelişme sorunlarını gözeterek doğru bir biçimde uygulayabilmek sorunudur. Bu zorluk alanı kendini bizim örgüt yaşamımızda da gösterdi. Örgütsel gelişme sürecimiz boyunca, özellikle bu sorunun ilkesel çerçevesinin doğru kavrayamayan ve genel olarak da temel ideolojik sorunlarda sağlam durumayan unsurlar şahsında, bu zaaf kendini sık sık dışa vurdu.

Legal çalışma imkanlarından doğru yararlanmak; genelde siyasal koşullara, özel planda ise bir hareketin gelişme sürecine bağlıdır.

Sorunun birinci kısmı nispeten kolaydır. Zira her zaman legal çalışma imkanı vardır ve her zaman bu imkanı kullanmak, kullanmayı bilmek gerekir. En ağır koşullarda bile belli sınırlar içinde legaliteyi kullanma imkanları vardır. Dahası şunu belirtmek istiyorum. Çarpık bir önyargıyla, legal çalışma olanaklarının yalnızca, kitle mücadelelerinin genişlediği, bir takım imkanların buna bağlı olarak çoğaldığı ortamlarda mümkün olduğunu sanılır. Oysa tarihsel örneklerine baktığımız zaman, legalitenin doğru ve etkin bir biçimde kullanımının, tam da yenilgi dönemlerinde gündeme geldiğini görüyoruz. Devrimci yükseliş dönemlerinde gündeme gelen legalite çok başka birşeydir. Orada burjuva legalitesiyle, mücadelenin yarattığı legalite içiçe gelişiyor. Biri giderek diğerini aşıyor. Dolayısıyla, devrimin kendi güçlerini yaratarak karşı güçleri dengelemesinin yarattığı fiili durumlar ile, burjuva legalitesi çok başka şeylerdir. Bunların birbirini kesen yanları da vardır. Ama gerçekten çok büyük ölçüde burjuvazinin inisiyatif alanında

bulunan bir alandan yararlanmasını bilmek sorunu, yani legaliteyi istismar dediğimiz sorun, yenilgi döneminde çok özel bir önem taşıyabiliyor. Lenin, yalnızca parti tasfiyeciliğine karşı değil, onun tersyüz edilmiş biçimine karşı da kararlı ve tahammülsüz bir mücadele yürütmüştür. Bu yalnızca Otvizmin de pratik sonuçları itibarıyla aynı kapıya çıkmasından dolayı da değildir. Yanısıra, legalist tasfiyeciliğe, parti tasfiyeciliğine karşı verilen mücadeleye yeterli kuvveti kazandırabilmek için, tersyüz edilmiş tasfiyeciliğin bu mücadeleye verebileceği zararı ortadan kaldırabilmek için bu ayrıca gerekmiştir. Konferansa sunulmuş yazılı değerlendirmenin bu noktada temel bir fikri vardır. Denilen özetle şudur. Bugün kendini daha çok legalizm biçiminde gösteren tasfiyeciliğe ve oportünizme karşı etkili bir mücadele verebilmek için, aynı zamanda, legalitenin devrimci bir kullanımının da iyi bir pratik örneğini sergileyebilmeliyiz.

Bu soruna daha sonra döneceğim. Legalitenin, yalnızca siyasal koşullara bağlı bir sorun olmadığını, aynı zamanda bir hareketin kendi gelişme süreçlerine de bağlı olduğunu söyledim. Genelde, kimliğini bulmuş, örgütsel omurgasını ve yapısını yaratmış bir parti için bu böyle değildir ama, yeni oluşan bir hareket için bu böyledir. Yeni bir hareketin ilk örgütsel köşe taşlarını döşemek gibi bir sorunu vardır. Bu alanda belli bir deneyim kazanmak, belli bir kadrosal ve pratik deneyim biriktirmek gibi bir sorunu vardır. Bu konuda anlamlı bir ilk başarıyı elde etmeden legaliteye genişçe, ölçüsüzce girmeye kalkması, beraberinde legalite tarafından yutulmayı getirecektir. Hele de legaliteden yararlanmanın, legal yayın araçlarına dayalı bir faaliyeti eksen almak olarak anlaşıldığı bir ülkede, bu çok daha muhtemeldir. Bundan dolayıdır ki, illegal örgütlenmede bir ilk temeli doğru dürüst yaratmadığımız; buna bağlı olarak illegal MYO'nun oturtulmasında, örgütle bütünleşmesinde ve giderek nispeten geniş dağıtılmasında doğru dürüst mesafe kaydedemediğimiz; dahası, bu alandaki sorunları çözemediğimiz; dahası, bu dönemki MK'nın bir bölümünün bu görevleri ortada da bıraktığı koşullarda, biz legal alanın, özellikle de legal yayın araçlarının kullanımında çok cesur adımlar

atamazdık. Bu çok hızlı bir biçimde giderek bizi cezbeden ya da bizi irademiz dışında kendi eksenine alan bir çabaya dönüşebilirdi. Örgüt kuvvetli olsaydı, MK'da bu konuda açık bir bilinç, bu temelde bir ideolojik birlik olsaydı, belki bir takım adımlar daha erken, daha cesur atılabilirdi. Ama özellikle bunun çarpık bir eğilim olarak kendini formüle ettiği koşullarda, biz bu eğilime karşı tersinden bir direnç göstermek zorundaydık. Doğru yaptığımızı düşünüyorum.

Tüm bunlara rağmen da eklemek istiyorum. Biz '89 yılı sonbaharında ancak yeni yeni örgütlenmeye başladığımızı, bir örgütsel yapı inşa etmeye başladığımızı, bunun koşullarına nihayet ulaşabildiğimizi söylüyoruz. Ama öte yandan dikkat ediniz, '90 Mart'ında bizim ilk legal kitaplarımız çıkmıştır. İlegal bir örgütün illegal yayınlanmış yazılarını kitaplaştırması adını Türkiye'de ilk kez biz attık. Daha sonra bizi taklit ederek başka bazı örgütler aynı şeyi yapmaya başladı. Ama bunu ilk biz yaptık. Neden? Çünkü yayın alanında legalitenin bu biçimde kullanılmasının illegal örgütün temellerini yaratmak amacına verebileceği hiçbir zarar yoktu. Amacımız kendi görüşlerimizi hem kalıcılaştırmak, hem de daha geniş okur çevrelere ulaştırmaktı. Bu, hareketin önündeki örgütsel görevlere, taktik önceliklerine zarar vermeden legalitenin doğru ve akıllı bir tarzda kullanımına iyi bir örnektir. Biz bunu yaptık ve faydasını fazlasıyla gördük. '90 yılında hızlı bir kadrosal gelişmeden sözediyoruz. Basit bir deyim kullanacağım, kitaplarımızı okuyan geliyordu! Kitaplarımızı okuyan, bizi bir biçimde buluyordu. Bir çok yoldaş saflarımıza böyle katılmıştır. Dolayısıyla bizim örgütsel önceliklerimize zarar vermeden legaliteyi akıllıca kullanmamıza iyi bir örnektir. Teorik derginin çıkışı bir başka olumlu örnektir. Teorik dergi de farklı bir araçtır. Eğer biz teorik dergiyi sistematik bir yayın organı olarak çıkarabilseydik, illegal bir örgüt yaratmak, ya da onun ilk temelini atmak şeklindeki öncelikli görevlerimize hiçbir zarar vermeden legalitenin etkin bir biçimde kullanmanın bir başka alanını iyi bir biçimde değerlendirmiş olacaktık.

Şuraya geleceğim yoldaşlar. Tasfiyeci yıkımın 2. Genel Kon-

feransla birlikte onarılmaya başlanmasından itibaren, aradan geçen bir yıllık süre, bu sürecin somut örgütsel kazanımları, bize nihayet bu alana daha etkin bir şekilde girmek imkanı verdi. Artık politik bir yayının organını gündemimize alabilecektik. Bir kaç temel nedenden dolayı. Birincisi, MK bu konuda nihayet kendi içinde sağlam bir ideolojik birlik yakalamıştı. İkincisi, örgütün genelinde; tasfiyeciliğin eleştirisi ve tasfiyesiyle birlikte, ideolojik birlik alanında önemli bir mesafe alınmıştı. Üçüncüsü, örgüt kendi içinde toparlanmış, illegal bir örgütsel faaliyet için gerekli temel yapılanmanın en önemli adımları atılmıştı. Periyoduyla, örgütle bütünleşmesiyle, yaygın dağıtımıyla, MYO da kendini bulmaya başlamıştı. Tam zamanıydı. Gecikmek, hareketin siyasal gelişmesi için önemli imkanlara bile bile sırtını dönmek anlamına gelirdi. Bu noktadan itibaren politik yayını gündemimize aldık ve biraz gecikerek de olsa nihayet gerçekleştirdik.

Biz bugün, hareketin bugün ulaştığı gelişme safhasında (politik yayının devreye girmesinden bu yana geçen süreyi de katarak söylüyorum), bu alanı çok daha etkin bir tarzda kullanmak durumundayız. Bu bizim için olanaklıdır, bundan yararlanmak zorundayız. Siyasal hareket olarak adımızı, iddiamızı, etkimizi, daha hızlı ve daha geniş kesimler içerisinde yaygınlaştırabilmek bakımından, kitlelerle daha kolay buluşabilmek bakımından, bu bizim için vazgeçilmez bir ihtiyaçtır.

Küçük-burjuvazinin siyasal mücadele anlayışı, o ünlü gelgitini bu alanda da yaşıyor. Bir dönem illegalite fetişleştiriliyor, sonra legaliteye hızlı bir geçiş yaşanıyor. Bu sonuçta illegalitenin ciddi biçimde zaafa uğraması, hatta tasfiyesi anlamına geliyor. Oysa güçlü bir illegal temel, güçlü ve etkin bir legal çalışmanın da temel bir önkoşulu ve güvencesidir. Tersinden, legalitenin etkin ve yaygın bir kullanımı da, illegal temeli korumanın, geliştirmenin, sağlamlaştırmanın, onu dışarıdan koruma anlamında kuşatmanın, en etkili yoludur.

Hareketimiz açısından bugün değişen nedir? Görevler alanına vurgu değişmiştir. Siz belli bir görevler alanına önemle vurgu yapmışsınız, sonuçta mesafeyi almışsınız. Bu kavranmış ve bir

mevziye dönüşmüştür. Şimdi zayıf kaldığınız yere yükleniyorsunuz. Bu anlamda legal çalışma alanına, legalitenin etkin kullanımına vurgu yapmaktayız. Bu vurgu asla illegal alandaki görevlerin, sorunların ve genel olarak illegal gelişmenin küçümsenmesi, ihmal edilmesi anlamına gelmemektedir. Tam tersine, tam da legalitenin etkin kullanımının vurgulandığı bir sırada, aslında tersinden de, diğer alana gerekli vurgu yapılabilmelidir.

Burada, bu iki çalışma alanı ve tarzı arasındaki ilişkiye çok fazla girmiyorum. Bu, teoride kavranması kolay, ama pratikte uygulanması zor bir ilişkidir. Bunun pratik kullanımında, yani siyasal koşullardaki gelişmeler ve hareketin gelişme süreçlerinin özellikleri temeli üzerinden değerlendirilmesi sorununda güçlük vardır. Biraz pratik deneyim ve politik ustalık alanıdır bence. Formüllerle çözülebilecek bir sorun değildir. Somut durumun, somut gelişmelerin, somut ihtiyaçların değerlendirilmesi temeli üzerinde, her iki alana özgü araç ve yöntemlerin akıllı bir biçimde birleştirilmesi ve en iyi ve en etkin biçimde kullanılması sorunudur.

Son olarak, konferansa bu soruna ilişkin olarak sunduğumuz metnin son paragrafına değinmek istiyorum. Orada şöyle deniliyor: “Oysa bu zorunlu ve temel faaliyetin gerekliliğinden sözedildiği çoğu durumlarda, bunu daha çok yayın faaliyeti ek-seninde düşünen ve açık çalışmada yer alan örgüt birimlerinin sorunu olarak ele alan sığ ve mekanik kavrayışın saflarımızdaki etkileri, hiç de küçümsenir düzeyde değildir. Legal çalışmayı, sendikalardan kitle örgütlerine, işçi platformlarından kültür derneklerine kadar, açık siyasal yaşamın tüm alanlarında düşünmek ve gündelik çalışmanın organik bir uzantısı olarak ele almak zorundayız. İlegal temelimizi geliştirmenin, güçlendirmenin, onu saldırılara karşı koruyabilmenin, bunun en güvenli ortamı olarak kitle bağlarımızı geliştirmenin, bir siyasal hareket olarak kitlelere, özellikle de proleter kitlelere malolmanın, onlar arasında politik etki ve şiarlarımızı yaymanın zorunlu kıldığı bir çalışmadır bu.”

Bu aslında çok erken bir tarihten beri örgütümüzde vurgulanan bir fikirdir. 1. Genel Konferanstan önceki MK iç yazış-

malarında vardır. 1. Genel Konferanstan sonra kaleme alınan bazı örgüt yazılarında vardır. En son olarak *MK Değerlendirmeleri*'nde vardır. Legal çalışma denildiğinde, insanlar hep legal yayın organlarını anlıyorlar. Hayır, legal çalışma, siyasal yaşamın bütün alanlarını bir biçimde kesmektedir. *MK Değerlendirmeleri*'nde de denildiği gibi, aslında bir çok birimiz, uzun bir zamandır fiilen bu tür olanakları kullanmaktadırlar. Ama yeterince farkında değiller, onu kavramlaştırıyorlar. Örneğin işçi platformlarına, Alevi derneklerine, işçi toplantılarına gidiyorlar. Tüm bunlar legal platformlardır. Dolayısıyla legalitenin etkin ve akıllıca kullanımı, siyasal faaliyetin bütün alanlarını kesen bir sorundur. Ama kimi yerlerde bunun imkanları daha geniştir, kimi yerlerde daha dardır, bu yalnızca işin özgül yanındır.

Konferans metninde de belirtildiği gibi, bugün biz, gerek mahalli örgüt planında, gerekse alt birimlerde (fabrika, işletme ya da okul) legal araç ve imkanların kullanılması konusunda belli bir bilinç açıklığına sahip olabilmeli ve bunu pratik olarak da gerçekleştirebilmeliyiz. Bugün legalitenin kullanımında böyle bir temel sorunumuz vardır. Bu konuda örneğin İstanbul il örgütünün pratiği eleştirilmelidir. '94 yazında Ali Sami Yen Stadyumu'nda 40 bin kişilik Alevi toplantısı vardır. Kalkıp buraya açık alandan niye gidilmemiştir diye soruluyor ve eleştiriler yapılıyor. Böyle bir eleştirinin elbette bir anlamı var. Zira açık alandan gerçekten gidilmemiştir.

Peki tersinden ben soruyorum. Buraya "kapalı alandan" niye gidilmemiştir? İstanbul il örgütünün de bu açık legal platformu etkin bir biçimde, legal ya da illegal araçlarla kullanmak imkanı vardır. Onbinlerce kişiye EKİM imzalı pullarla seslenmek imkanı vardır. Bu niye yapılmamıştır? Zira orada çarpık bir önyargı vardır. Bu önyargıya göre, legalite açık alandan ve yayın üzerinden kullanılır! Bunun daha sonraki bir örneği Tunceliler Derneği toplantısıdır. Ya da örneğin bir Zafer Sineması toplantısıdır. Buralara legal alandan gidilir diye düşünülmektedir. Bu illegal örgütü biraz komplocu bir tarzda kavramaktan da geliyor. İlegal örgüt kitlelerin yanında ve içinde olacaksa, zaten o legal platformların

da içinde olmak zorundadır. Ama yöntemleri farklıdır, çekirdekleri gizlidir. Politikalarıyla, tutumlarıyla, sözüyle, şiarlarıyla, bu arada illegal araçlarıyla, yerine göre de legal bir biçimde kamufle edilmiş araçlarla gidecektir. Örneğin yeri gelir Alevi Kültür Derneği-İşçi Komisyonu imzalı bir bildiri de yayınlayabilir, bir açıklama da yapabiliriz. Kuşkusuz bir Alevi derneği adına, işçi komisyonu adı altında da olsa, hitap etmeyi prensip olarak tercih etmeyiz. Ama başka bazı şeyler yapabiliriz. Bunu yakın zamanda duyduğum bir örnekten yola çıkarak söylüyorum. Yoldaşlarımızın çalıştığı bir bölgede bir Alevi kültür derneği var. Burada bir işçi komisyonu kurulması kararı alınmış. Bizim yoldaşımız da bunun içinde yer alıyor. Burası Alevi işçileri toplayan bir odağa dönüşüyor. Buradaki yoldaş inisiyatifli davranabilirse eğer, işte size işçilere ulaşmada legalitenin çok akıllıca bir kullanımı. Yeter ki etkinlik kurmayı başarabilelim.

‘Bir de legalitenin legal politik yayını organı üzerinden kullanımı sorunu var ki, bunu ayrıca yayın organı bölümünde tartışacağız.

Son olarak şunları söylemek istiyorum. Eğer bu gündem maddesindeki vurgularımız ve bakış açımız isabetliyse, bundan çıkarılması gereken bazı pratik sonuçlar vardır. Bu dönemde legalitenin etkin kullanımı bizim için hem mümkün, hem gerekli ise, biz merkezi ve mahalli plandaki legal çalışma alanlarını belli bir tercihle besleyebilmeliyiz. Bugün örgüt alanındaki belli güçleri bilinçli bir tercihle açığa çıkarıp oradaki etkin çalışmanın ihtiyacına yetecek kadroyu oluşturabilmeliyiz. Çünkü oradaki çalışmanın genel politik sonuçları, illegal alanda örgütümüzü geliştirmemizin, kadrolaşmayı hızlandırmamızın, yeni insanlar kazanmamızın imkanlarını bize fazlasıyla verecektir. Yani bize karşılığını beş-on kat veren, verecek olan bir işten biri esirgemeyeceğiz.

Devrim: Konuyu gençlik çalışmamızın bazı sorunları açısından da ele almak istiyorum. Yürütülecek faaliyette legal, yarı-legal araçların kullanılmasının imkanları özellikle öğrenci gençlik alanında oldukça fazla. Gerek burada daha çok bu alanda değerlendirilebileceğimiz güçlerin bulunması, gerekse de bu kanalların

kullanımındaki rahatlık açısından bu böyle.

Öte yandan üniversite gençliği ya da lise gençliğe, yarı-aydın karakterli diye tanımladığımız bu kesime yönelik faaliyette ideolojik mücadelenin öneminden bahsettik. Bu konuda özel bir vurgumuz da vardı. Bu tür araçların kullanımı, kültürel, felsefi olabilir. Değişik gruplaşmalar olabilir. Kendi içerisinde kendine özgü bir yayın faaliyeti olabilir. Özellikle İstanbul'da gözlenen son derece yaygın yarı-legal dergi biçimleri var. Bunların her biri kampüsler üzerinden yükseliyor ve belli bir etki de yaratıyor. Buradaki yarı-aydın karakterli insan tipi kuşkusuz örgüt kimliğinden kaçışla beraber düşünülmesi. Ama bu tür dergiler içeriden etkin seslenebilmenin bir aracı olarak kullanılabilirler. Buradaki belli güçleri etrafımızda toplayabiliriz. Kampüslerden birinde böyle planlanmış, hatta son aşamaya gelmiş bir dergi fikri de var. Yarı-legal bir dergi, son derece meşru bir araç olabilir

Cihan: Yarı-legal değil mi? Yasal konumu olmayacak, ama açıktan dağıtılacak

Devrim: Tabi açıktan dağıtılacak. Yalnız burada ciddi teknik problemler var. Bu tür belli güçlerin biriktirdiği yerlerde kampüsler üzerinde yükselecek bu tür yerel yayınları çıkarabilmek için teknik ve mali olanaklara sahip değiliz. Bu tür bir faaliyet sadece bizim orada kullanabileceğimiz güçler ve içerden seslenebilme imkanları açısından değil, yaygınlığı açısından çok işlevli olabilecek görüldüğü kadarıyla. Bir dönem Militan Gençlik'in bu tür bir yayın faaliyeti vardı. Son derece politik bir yayındı, kendi platformundan çok açık bir teşhir faaliyeti yürütüyordu. Daha sonra sırf liselilere dönük yayınlar çıkardılar.

Belli bir güç, bir etki yaratılabildiği koşullarda, bu tür yayın faaliyetlerinin çok işlevsel olabileceğini düşünüyorum. Sürekli-leşirmek kaygısından uzak, ama belli dönemlerde işlevsel olabilen, son derece rahat müdahale edebilecek araçlara dönüşüyor bu alan için. Kısacası bu alanın özelliklerine çok uygun bir araç.

Ahmet: Bu tür yarı-legal araçlar belli güçleri ileriye çekmek veya kitle mücadelesini geliştirmek açısından belli bir anlam ifade ediyorsa, kuşkusuz bizim oraya müdahale etmemiz gereki-

yor. Ama bunun bu alana yönelik bir faaliyet tarzına dönüşmemesi gerekiyor. Zaten kendi dinamikleriyle bizim dışımızda oluşmuş otonom bir grup veya bu tür yarı legal oluşumlar bir yayın çıkarıyorlarsa, yazılarımızla yeralırız ve müdahale ederiz. Ama bu çerçevede şunu da netleştirmek gerekiyor. Bizim bir gençlik yayını var. Bu yayının kullanımından farklı işlevi olan bu tür bir yayın çıkarmayı üstlenmemiz, alan çalışması açısından nasıl bir politik anlam ifade ediyor?

Devrim: Cihan yoldaş da daha önce bu platformda sözünü etmişti. Mesela 15 sayfalık bir felsefe yazısı geliyor, biz böyle yazıları kullanamıyoruz, kullanamayız, demişti. Bu alandaki bir mücadelenin ihtiyaçları açısından bakarsanız, felsefe alanındaki mücadele, entellektüel özellikleri olan politik arayış içindeki unsurları kazanmak için mücadele edeceğimiz alanlardan biri. Gençlik yayını doğal olarak bu ihtiyacın karşılanması açısından yetersiz kalıyor. Eğer burada bir politik arayış olarak da kendisini ifade eden bir kesim varsa, biz ona çok daha etkin müdahale edebilecek uygun bir araca sahip olabilmeliyiz. Bu tür çevre ya da gruplara illegal bir yayınlı ulaşmanın zorluğunu bir kenara bırakıyorum. Bu süreç içinde aşılabilecektir bir sorundur. Asıl sorun gençlik gazetesininin felsefi mücadelenin temel araçlarından biri olarak kullanılamayacağıdır. 24 sayfalık bir politik yayın organı ile bunu yapamazsınız.

Cihan: Ben Ahmet yoldaşın sorusunu şöyle anlıyorum. Bizim bir politik gençlik yayını var. Bunun bizzat gençlik örgütü tarafından güçlendirilmeye ve desteğe ihtiyacı var. Bu ihtiyaçlarını gözetmek kaydıyla, kuşkusuz değişik araç ve yöntemlerden yararlanmak durumundayız. Ama bizim politik gençlik gazetemizi henüz oturtmadığımız koşullarda, gençlik alanındaki yoldaşlarımızın dikkat ve enerjilerini bu tür araçlara vermesi genel amaca ne ölçüde uygundur? Birimdeki çalışmaya çok özel bir destek sağlasa bile. Lenin, çok sayıda yayın amatörlüğün göstergesidir der.

Devrim: Ben böyle bir yayın ihtiyacından söz ederken, bizim dışımızda belli güçlerin varlığından, onların böyle bir etkinlik

etrafında toplanabileceği bir faaliyetten söz ediyorum. Yoksa var olduğumuz her birimde bu tür yayınlara ihtiyacımız var demiyorum. Nedir? Bizim etrafımızda öyle güçler birikmiştir ki, bunlar özellikleri bizim bulunduğumuz platformda destekleyici yayın çıkarılması olanağını vermektedir. Ben rahat seslenme olanakları ya da gençlik yayınının ulaştırılmasındaki güçlükler açısından bu tür araçlara yönelelim demiyorum. Bizim dışımızdaki güçleri harekete geçirebildiğimiz, yönlendirebildiğimiz koşullardan söz ediyorum. Bunun için zaten yerel diyorum. Bu İstanbul çapında ya da bir kampüse yönelik yerel değil. Ama nedir? Orada bir otonom gruba girmişsinizdir, bir entellektüel çevre sizin politik yönlendiriciliğinizin altında çalışıyordur. Kastettiğim böyle bir olgu.

Gençlik gazetesinin oturmanışlığının arkasında ise başka bazı sorunlar var.

Cihan: Gençlik kadrolarımızdan yeterli desteği alamaması var.

Devrim: Gençlik güçlerinden yeterli desteği alamaması var. Ama ben şunu da söyleyeyim. Böyle bir politik yönlendiricilik sağladığımız bir grubu, kesimi ya da katmanı, yarın *Ekim Gençliği*'nin düzenli yazarı olarak kullanabilmek açısından belli araçları da getirmiş olacak aynı zamanda. Bunlar arasında belli bir eşgüdümü de sağlayabileceğiz.

Cihan: Bu çerçevede söylediğini anlıyorum. Bu tür olanaklar değerlendirilmeli, bu güçler kazanılabilinmelidir de. Öte yandan ama, halihazırda atılmış adımı güçlendirme amacıyla da çelişmeyecek bir tarzda bu düşünülebilinmelidir. Yani bizim dikkatimizi ve enerjimizi çok fazla dağıtmamalı, önceliklerimizi unutturmalıdır. Sen böyle değil, belli bir yönlendiricilikle bu yarın bizim için çok daha özel bir imkana dönüşebilir diyorsun. Bu kadarı güzel. Ama yine de dağıtılmayan enerjinin amaca uygun bir biçimde kullanılması sorunu, bu çerçevede sizin gençlik yayın organına sahip çıkmanız sorunu var.

Eğer gençlik alanı yarı-legalitenin, giderek aslında açık çalışmanın çok yaygın kullanıldığı bir alansa, gençlik gazetesini illegal bir yayın organı olmaktan çıkarmak gibi bir sorunumuz

var demektir. Bugün illegal bir gençlik yayın organı bizim baskı-
dağıtım mekanizmamız üzerine bir fazlalıktır. Legal bir yayın
organı, ayrıca biçim bakımından da gençlik alanındaki ihtiyaca
daha uygun bir yayın biçimidir bence. Ama legal bir gençlik yayın
organı bir örgütlü gençlik gücüne dayanmıyorsa tutunma şansı
hiç yoktur. Bunun bugün çok sayıda örneği vardır.

Gençlik yayın organı, gençliğin havasını, dinamizmini, gün-
demini yakalayabilen bir yayın organı olmalıdır. Bu ise, ancak
hareketin bu alandaki örgütlü güçlerinin etkin desteğine dayanı-
yorsa olanaklı olabilir.

Devrim: Somut bir örnek anlatayım. Yoldaşın az önce yap-
tığı bir ikaz var çünkü. Otonom gruplardaki insanlar, belli bir
politik bir arayışı temsil ediyorlar. Ama aynı zamanda ihtilalci
illegal örgütlülüğe de bir hayli uzaklar. Böyle bir zayıf yönleri
var. Politik arayışları düşünsel süreçler üzerinden, yani aydın
karakterleri üzerinden şekilleniyor. Tam da bu noktadan yükle-
nebilmek için, elimizde güçlü ideolojik mücadele araçları bulun-
malı. Çünkü bu unsurları okullardaki harçların artması çok fazla
etkilemeyebiliyor da. '80 sonrasında özellikle öğrenci gençlik
alanında çok ciddi bir değişme var. Bu dışarıdan bakan birisinin
çok rahat anlayamayacağı bir olgu.

Sözünü ettiğim örneğe geleceğim. Biz bir otonom dergi çev-
resi oluşturduk. Bir yazı kurulu oluştu. Bu dergiye çıkarken yazı-
sını biz yazdık. İsmi ve alt başlığını da biz verdik. İçinde yer-
alan insanların çok değişik alanlara ilgisi vardı. Bir tanesinin ka-
rikatür kolu kapatılmıştı, karikatür dergisi çıkarmak hedefi var-
dır. Müzikle ilgilenen insanlar vardır. Galata köprüsü yanmıştır.
Ona üzülen bir rakçı vardır. Kendiliğinden duvar gazetesi hazırla-
mıştı. Bunlardan oluşturulmuş bir gruptu. Biz bu grubu, ikibuçuk
aylık bir ideolojik mücadeleden sonra, "Sermayenin faşist dik-
tatorlüğüne karşı sosyalist devrim!" sloganıyla biten bir bildiri
dağıtım noktasına getirilebildik. Bunların devrimci kimlik açısin-
dan zayıflıklarını gördüğümüz noktada, politik mücadeleye de sür-
dük. Şimdi bunların düşünsel yetenekleri var, ama militanlık ve
devrimci konumlanış noktasında da ciddi zayıflıkları var. Ama

politik mücadelenin içine sokmayı başarabildiğiniz ölçüsünde bu noktada da mesafe almasını sağlayabiliyorsunuz. Buna rağmen oldukça istikrarsız bir kuşaktır. Fakat iyi vurduğunuz ve kazandığınız noktada da iyi bir kadro kaynağıdır.

Derya: Bir soru sorabilir miyim yoldaş? Senin anlattıklarını açıklayıcı buluyorum. Yalnız şöyle bir yanı var. Bu grupta yeralan insanların senin dediğin sloganla bir bildiriye dağıtabildikleri, aktif tarzda pratik faaliyete de katıldıkları bir aşamada, bizim bu otonom grubu o karakteriyle korumamız ne ölçüde doğrudur? İlk aşamada onları etkilemek, ideolojik bir mücadele yürütmek açısından anlamlı olabilir. Ama bir noktadan sonra dağıtmak, o insanları saflarımıza kazanmak gerekiyor.

Nadir: Olayı şuradan ele alalım. Bizim irademiz dışında Gazi Mahallesiinde bir kültür derneği kuruluyor. Bunu kuracak bir heyet var ve biz de bu heyetin içerisinde yer alıyoruz. Yoldaşın ifadesiyle, burada sürdürdüğümüz ideolojik mücadeleyle bir takım insanları yanımıza çekiyoruz. Ama bu demek bir taraftan da yeni üyeler kazanıyor. Yeni üyeler kazandıkça bize daha geniş bir etkinlik alanı açılıyor. Dar bir grup değil ki bu, sürekli gelişiyor. Burada sorgulanacak bir şey olduğunu sanmıyorum ben. Ama sözgelimi bunun içinde yeralan herhangi bir yoldaşımız, örgütsel görev ve sorumluluklarını bu tür bir çalışma pahasına ihmal edemez. Olayı bu noktada sorgulamak başka birşeydir, ama onu dağıtmak daha başka birşeydir. Sana rağmen oluşmuş, gelişiyor. Senin de onun içindeki etkinliğin gelişiyor. Bugünkü gençlik hareketi açısından ele aldığın zaman, bunun belli bir işlevi olduğu da açık. Burası senin için daha hızlı bir biçimde kadro devşirme kaynağı olabiliyorsa, burada yadsınacak birşey yoktur. Olayı böyle algılamak gerekiyor. Ama yoldaşın yerine getirmediği bir sorumluluğu vardır. Fakat bu o grup içindeki etkinlikten gelmiyor. Kendi asli sorumluluğunu yeterince bilince çıkartamamasından geliyor.

5. BÖLÜM

Yayın faaliyetleri ve açık alan çalışması

Mesut: Hareketimiz aslında uzun bir süre öncesinde gündemine bir açık politik yayın organı çıkarmak sorununu koymuştu. Olağanüstü Konferans öncesinde yaşanan tasfiyeci dağılma, nesnel olarak bu çabanın daha önceki bir süreçte gündeme gelmesini engelleyen bir faktöre dönüştü. Daha sonraki süreçte ise, belli bir dağınıklık yaşayan örgütü yeniden toparlamak, illegal örgütsel faaliyeti yeniden rayına oturtabilmek sorunu üzerinde bir yoğunlaşma yaşandı. Politik yayın organı sorununda, konferansın önümüze koyduğu bir görev olmasına karşın, bu nedenden dolayı belirli bir gecikmişlik yaşandı. Politik yayın organını ancak geçen yılın ortalarına doğru çıkarılabildik.

Hareketimiz politik yayın organı sorununu daha önce de çeşitli yazılarda ele almıştı. Taşınacağı işlevi, oynayacağı misyonu, partileşme hedefi doğrultusunda tanımlamaya çalışmıştı. Etkin bir politik yayın organı aracılığıyla legal alandaki çalışmayı

güçlendirmeyi, burada devrimci bir temelde ve sınıfsal bir perspektifle etkin bir siyasal faaliyet düzeyi oturtabilmeyi, böylece hareketimizin siyasal faaliyetini daha komple ve daha etkili bir tarzda yürütme imkanlarını elde edebilmeyi hedefliyorduk. İçeriğine ilişkin olarak ise kısaca şunları söylüyorduk: Sınıf ve kitle hareketine politik düzeyde önderlik yapmak. Sol harekete ideolojik-politik-taktik süreçler üzerinden müdahale etmek; buradaki parti potansiyellerini ayrıştırmak. Hareketimizin teorik açıklıklarını nispeten popüler bir dille ortaya koymak. Yanısıra, sol harekete müdahale perspektifine bağlı olarak teorik müdahalenin de bir aracı haline getirebilmek, vb.

Bu sonucusu aynı zamanda kadrolarımızın teorik eğitim ihtiyaçları açısından da gerekliydi. Şöyle ki; biz MYO'yu 15 güne indirdik. İçeriğini, özellikle de Olağanüstü Konferans'tan sonra, daha çok politik-taktik ve örgütsel sorunları üzerinde yoğunlaştırdık. Teorik dergi de ise daha temel sorunları ele almayı düşünüyorduk. Hem teorik derginin niteliği ve periyodu düşünülürken, hem de MYO'nun tanımlanan işlevle çıktığı koşullarda, kadrolarımızın teorik ihtiyaçlarını karşılayabilmek açısından bir boşluk alanı doğuyordu. Politik yayın organını mümkün mertebe bu boşluğu doldurabilmek açısından da kullanmaya çalışacaktık.

Öte yandan, daha önce de söylediğim gibi, bu yayın organı aynı zamanda, devrimci temellere ve sınıfsal bir perspektife dayalı bir açık alan çalışması örgütleyebilmek imkanları sunacaktı bize.

Bu faaliyete başlarken, gözetilmesi gereken noktalara ilişkin uyarılarımız vardı. Bunlar özellikle, politik yayın ile MYO ve teorik dergi ilişkisi üzerinden yapılan uyarılardı. Bu uyarıların ana çerçevesi, politik yayının organının asla MYO'yu zayıflatmaması gerektiği noktasında idi. Güçlenmeye devam eden bir MYO olmadan, onun zayıflatılması pahasına politik derginin kendi içerisinde güçlendirilmesi, çarpık ve sağlıklı bir gelişmenin işareti olacaktı. Politik yayın organının güçlendirilmesi sorununun, MYO'nun güçlendirilmesi hedefiyle uyumlu ve ona paralel bir şekilde ele alınması gerekiyordu. Dolayısıyla, bu doğrultuda oluşabilecek belli tehlikelere ve risklere işaret ediliyordu. Politik

dergiyle MYO arasında nasıl bir işlev farklılaşması ve işbölüşümü olması gerektiği sorununa da bu çerçeveden belli açıklıklar getirilmişti. Politik yayın organının daha çok politik gelişmeleri işleyecek olması, hiçbir biçimde MYO'nun giderek dar bir örgüt yayın organı haline dönüşmesine bir gerekçe olmamalıydı.

Biz bu yanlış tutumu devrimci hareketin pratiğinden daha önceden de gözlemleyebiliyorduk. Onlar nesnel ya da öznel tercihlerden dolayı, güncel gelişmeleri, hareketin taktik sorunlarını, taktik önderlik görevlerini yasal politik yayın organını devretmek, MYO'yu da giderek örgüte hitap eden, örgütsel sorunların ağırlık kazandığı bir yayın organı haline getirmek hatasına düşebiliyorlardı. Örgüt sorunları ile sınırlandığı ölçüde ise, MYO 3-5 ayda bir çıkan yayın organı haline gelebiliyordu. İnsanlar politik eğitimlerini, politik-siyasal çabalarını fiili olarak legal yayın organı üzerinden, onu eksen alarak yürütmek durumunda kalıyorlardı. Bu, niyet ne olursa olsun, fiiliyatta tasfiyeci bir sürecin yaşanması sonucunu doğuruyordu. Biz, bu deneyimi de gözeterik, MYO'nun hareketin temel politik önderlik organı olmaya devam edeceğini, legal bir politik yayın organının çıkarılmasının MYO'nun bu niteliğini ortadan kaldırmayacağını belirttik. Aradaki tek fark, MYO'nun aynı zamanda hareketin örgütsel önderlik sorumluluğunu, örgütleyici fonksiyonunu da yerine getirmesi gerektiği noktasında idi. Tam da bu noktada, MYO'nun gittikçe örgütsel sorunların ağırlıklı yer tutacağı bir yayın organı haline dönüşmesi tehlikesinin altı çizildi. Bunun yolaçabileceği nesnel tehlikelere işaret edildi. MYO ile politik yayın organı arasındaki ilişki sorununa bakışımız çok genel çerçevesiyle böyle özetlenebilir.

Politik yayın organı ve teorik dergi arasındaki ilişkiye gelince. Teorik alandaki gelişme ihtiyaçları bizim için açıktı. Bu aslında olağan dönemin ihtiyacının çok daha ötesindedir. Gerek partileşme süreci bahsinde, gerekse teorik gelişmenin bugün taşıdığı anlamı daha genel çerçevede ortaya koyan yazılarda, bu soruna bakışımızı sık sık ortaya koyduk. Olağan dönemlerin teorik gelişme ihtiyacı değildir yalnızca sözkonusu olan. Bugün birikmiş bazı sorunlar, yaşanmış bazı yeni gelişmeler vardır. Bu ise, temel sorunları

ilgilendiren çok daha kapsamlı bir teorik müdahale alanının varlığı anlamına geliyor. Dolayısıyla bu müdahale alanının önemi açıktır. Fakat bizim açımızdan politik yayın organı hem böyle bir işlevi üstlenecek bir organ olamazdı. Hem de politik yayın organının çıkması bizi, teorik derginin de belli bir periyodlarla çıkartılarak, teorik alana ilişkin görevlerimizin yerine getirilmesinden alıkoymamalıydı.

Burada bir yanlış değerlendirme olasılığını önlemek amacıyla şunu da belirtmek istiyorum. Bizim Olağanüstü Konferans'tan sonra yaptığımız bir saptamamız vardı: Teorik cepheyi de tutmaya çalışmakla birlikte, bizim belli bir süre için üzerinde yoğunlaşacağımız esas alan, örgütsel gelişme alanıdır. Hareketin bu iki cephesi arasında oluşmuş belli bir açı vardır. Bu giderilmeden teorik alanda da bir mesafe almamız mümkün değildir. Dolayısıyla, bir süre için dikkatimizi esas olarak örgütsel alana vereceğiz. Bu teorik çaba alanında doğal olarak belli sınırlamalar getirecekti. Ama buna rağmen, bu alanı da mümkün olduğunca boş bırakmamak, hiç olmazsa iki konferans arasında bir kaç sayılık teorik dergi çıkarabilmek doğrultusunda bir yaklaşımımız vardı. Bunu şundan dolayı belirttim; kuşkusuz politik derginin çıkmasının teorik derginin çıkmasını güçleştiren etkileri olmuştur. Fakat sorun onun üzerinden algılanabilir bir sorun değildir. Sorun hareketin toplam süreçleri, önündeki toplam görevler çerçevesinde anlaşılabilir. Biz bu yaklaşımlarımız üzerinden bir yayın çabasına giriştik. Ancak bizim için sorun artık yeni bir yayın çıkarıyor olmak değil, pek çok yayını komple bir şekilde bir arada çıkarabilmektir. Bu arada bir de gençlik yayın organı çıkarılmıştı. Tüm bu yayın demetini bir arada, ilkesel ve stratejik olanı gözden kaçırmadan, öncelikleri yitirmeden, ama hepsini belirli bir düzeyde çıkarabilmektir amacımız. Bu ise, koordineli bir çalışma yürütmek, hiçbir temel görev alanını ihmal etmeden bütün bu işleri yapabilmek gibi yeni bir sorun çıkarıyordu karşımıza.

Politik yayın organına kendi içerisinden bakıldığında, daha önce saydığım işlevler açısından asgari bir düzeyi tutturduğu söylenebilir. Kendi içinde tartıştığımızda, kuşkusuz eksiklikleri

de vardır. Burada belli unsurlarını belirteceğim. Sol harekete özellikle politik-taktik yaklaşımları üzerinden müdahale alanında bir boşluğumuz vardı daha öncesinde. Politik yayın organı ile birlikte bu alandaki boşluğu doldurmak, onları programatik yaklaşımlarının ötesinde taktik platformlarından eleştirmek, taktik çizgi ile teorik-programatik temel arasındaki ilişkiyi göstermek doğrultusunda bir yaklaşımımız vardı. Gerek bu alandaki çabalar, gerekse siyasal gelişmeleri izleyebilme, gündeme hakim olabilme ve bu gündemi belli bir teorik bakış açısıyla işleyebilme açısından, asgari bir başarı gösterebildiğini söyleyebiliriz.

Fakat yer yer derginin iç dengesini tutturmakta ciddi zorluklar ortaya çıktı. Bu kendini özellikle orta sayfayı destekleyebilen ve temel perspektiflerimizi içeren politik içerikli temel yazıların yazılabilmesi sorununda ortaya koydu. Bu eksikliği belli dönemlerde giderebildiysek de, sürecin toplamı açısından bakıldığında, burada belli eksiklikler ortaya çıktı. Yer yer güncel gelişmeler, haberler, kısa teşhir yazıları alanında, dergi gerektiğinden daha fazla bir hacimle çıktı. Bazı dönemlerde ise bu alanda tam bir zayıflık sözkonusu oldu. Yeterli ölçüde bir iç denge kurulamadı.

MYO ile ilişkiler açısından bakıldığında ise şunlar söylenebilir. MYO, politik yayın organı çıktıktan sonra belirgin bir zayıflama yaşamadı. Düzeyini ve yayın periyodundaki düzeni korudu. Ama değişik çalışma alanlarındaki yoldaşların şöyle bir gözlemi vardır. MYO'da temel politik sorunlar daha çok başyazılarımızda ele alınmaktadır. Başyazılarımızı da destekleyen ve politik gelişmelere müdahalenin sorunlarını ele alan yazılar alanında belli boşluklar doğabilmiş, zaman zaman örgüt sorunları ağırlıklı bir görüntü oluşabilmiştir. Bu dikkat edilmesi gereken ciddi bir potansiyel zayıflık alanıdır. İlerde daha ciddi sonuçları olabileceği anlamında söylüyorum. Yoksa MYO'nun yaklaşık 5-6 aylık süreçte bu alanda ciddi bir boşluk içerisinde bulunduğu anlamında gelmiyor bu söylediklerim. Yer yer bu noktada belli bir zayıflık ortaya çıkmıştır. Her iki organ da burada tartışılacaktır. Sadece iki noktayı saptamakla yetiniyorum. Birincisi; MYO'yu desteklemek noktasında örgüt katkılarının gerekli bir

tarzda harekete geçirilememesi sorunudur. İkincisi; MK'nın bir bölümünün MYO'ya gerekli katkıları yapamamasıdır. Görevler ile güçler arasındaki ilişki de bunda belli bir faktör olmakla birlikte, asıl olarak çalışma tarzını oturtamamaktan kaynaklanan sorunlar vardır bunun temelinde.

Cihan: MK yeni çalışma döneminde geçmiş deneyimi göz-önünde bulundurmak zorundadır. Zaten yazılı metinde de çalışma tarzına ilişkin sorunlar sözkonusu ediliyor. Yayın faaliyetlerinin bir bütünsel paket olarak ele alınmadığı, dolayısıyla da güçlerin buna göre planlanmadığı, sonuçta arada fiili kopuklukların doğabildiği belirtiliyor. Kuşkusuz ideolojik birlik koşullarında bu tür kopukluklar önemli sorunlara yolaçmaz. Ama prensip olarak bu kopukluğun arzu edilir bir durum olmadığı ve arzu edilmeyen sonuçlara da yolaçabileceğine dair belli değerlendirmeler var yazılı metinde. Şimdi gözgezdirdim; bir takım sorunlara epey genişçe de yer verilmiş...

Elbette, gerek yapılmış değerlendirmeler hakkında, gerekse yoldaşın şu an yaptığı değerlendirme hakkında söylenebilecekler varsa onlar söylenmelidir. Bunun ardından bence esas tartışma, mahalli örgütlerimizi çok yakından ilgilendiren sorunlar üzerinde yoğunlaşmalıdır. Çünkü, özellikle yayın organlarının sahiplenilmesi ve onların sürekli beslenmesi alanında ciddi zaafılar vardır. Bu zaafıları hızla gidermemiz gerekiyor. Giderilmesi gerekenler ise mahalli örgütlerdir. Mahalli örgütlerin burada temsilcileri vardır. Biz epeydir bu sorunların üzerine gittiğimiz halde, halen çok anlamlı bir sonuç alabilmiş değiliz. Gerek yayın organlarının beslenmesi planında olsun, gerekse, ki ben daha önemli görüyorum, yayın organlarının daha geniş kesimlere ve amaca daha uygun bir biçimde ulaştırılması bakımından olsun, bazı önemli sorunlar olduğunu düşünüyorum. Bunlar üzerinde tartışmamız gerekiyor.

Mesut: Ben MYO'ya örgüt katkısına değinmek istiyorum. Bu noktada ne yazık ki ciddi bir zayıflık var. Belki çok sık konuşma imkanları olmamıştır. Ama yine bir çok organ ve kişi ile konuşulmuştur. Hiç de azımsanamayacak ölçüde taleplerde bulunulmuştur. Fakat bu taleplere gereğince yanıt verilmemiştir.

Sonuçta MYO'ya örgüt katkıları alanında ciddi bir eksiklik yaşanmıştır. Bu sorunu hem konulan çerçevede bilince çıkarabilmek, hem de yoldaşların bu soruna nasıl baktıklarını tartışmak önem taşıyor.

Derya: Mesut yoldaş, genel yayın paketinde iç dengelerin tutturulmasına ilişkin olarak, MYO'da başyazıyı izleyen temel politik yazılarda belli bir zayıflığın doğduğu saptamasını yaptı. Katkı sorununa da bağlantılı olarak, buna ilişkin bir şeyler söylemek istiyorum. Temel politik yazılarda bir zayıflık sözkonusudur, buna katılıyorum. Ama bizim MYO'muz örgütsel ağırlıklı çıkmamıştır. Tam tersine, son dönemde, örgüt sorunlarımızın ağırlığı da gözönünde alındığında, bu alandaki yazıların hiç de yeterli olmadığını düşünüyorum. O anlamda bir kayma olmamıştır. Ama özellikle MYO'daki yoldaşların üzerine bir de politik gazetenin yükü bindiği oranda, (bu kuşkusuz bizim çalışma tarzımızla da çok yakından bağlantılıdır, ama burada aynı zamanda bence hem niteliği geliştirme, hem de bir nicelik sorunu vardır), MYO biraz da yalnız kalmıştır. MYO redaksiyonundaki yoldaşlar dışta tutulursa, daha önce örgüt sorunlarında tartıştığımız problemlerden dolayı, MK yeterli katkıyı yapamamıştır. Gerçekten birikmiş örgütsel sorunlarımız vardır. Bu alanda bir yoğunlaşma sözkonusudur. Bu nedenle de MK'nın bir bölümünün katkısında bir zayıflama olmuştur. Ama bence daha önemli olanı, ileri kadroların katkılarındaki zayıflıktır. Daha alt birimlerdeki kadrolar ileri kadrolara göre daha fazla yazı yazmışlardır. Tam da politik konularda yazmışlardır. Oysa ileri kadrolarda katkı alanında ciddi bir zayıflık vardır. Hem bu yayınlara sahiplenmek ve dağıtmak, hem de doğrudan katkı yapmak alanındaki bir zayıflıktır bu. Bence tartışılması gereken bir noktadır.

Mesut: Ben, MYO bu süreçte her sayısı itibariyle örgütsel ağırlıklı çıktı demedim. Yalnızca bazı sayıları bu yönde kaygı uyandıracak biçimde örgütsel ağırlıklıdır, dedim. Sonuçta sürece bakıldığında, MYO'nun bu noktada bir bütün olarak ciddi bir zayıflık yaşadığı, bu zayıflığın bugün için belirgin bir hale geldiği söylenemez. Ama şunun altını da çizmek gerekiyor. Bu durum

bizim önden işaret ettiğimiz bir riske dönüşebilir. Bir ön belirti olarak bugünden tespit etmemiz gerekiyor. Sonuçta politik yazıları yazabilecek yoldaşlar bellidir. Onların bu katkısı yapmadıkları koşullarda, örgütten gelenler örgütsel katkılardır. Kuşkusuz politik katkılar da var. Ama benim söylediğim belli yoldaşların belli politik yazılar yazması değildir. Başyazıyı destekleyen, siyasal gelişmelere ilişkin temel değerlendirmeler yapan, yaklaşımlar sunan temel politik yazılar alanında, yer yer eksiklikler sözkonusudur. Kaldı ki ben bunu, sadece geleceğe ilişkin bir risk unsurunun önden belirtisi olması anlamında söyledim. Yoksa yaşanan son sürecin esas karakteri anlamında değil.

(...)

Mesut: Açık alan çalışmasının başka bazı yönlerine değinmek istiyorum ben. Politik yayını önceleyen dönemde açık alan çalışmamızın ciddi bazı zayıflıkları vardı. Buna belli iç sorunlar, iç uyumsuzluklar da eklenince, bazı açık alan kadroları geriye düştüler. Bu, ideolojik çizgimize ve devrimci kimliğimize uygun etkin bir açık alan çalışması yapabilmek için, buna uygun bir kadrolaşma ve güç devşirme problemimizin olduğunu da ortaya çıkardı. İdeolojik kimliğimizi sindirmiş ve devrimci kimliğimizi özümsemiş kadrolar olmadan, sorunlu ve tartışmalı güçlerle bu cephede bu iş örgütlenemez. Deneyimimiz bunu bir kere daha gösterdi. Önümüzdeki süreçte bu gerçek ışığında değerlendirme yapmak gerekiyor. Bu sadece nicelik değil aynı zamanda bir nitelik sorunu olarak da bu hareketin önündedir. Toplam süreç bize gösteriyor ki, partileşme sürecinin önemli bir unsuru olan ve politik yayın organı aracılığıyla etkin hale getireceğimiz açık alan çalışmasında ciddi bir zayıflık yaşadık. Bu alandaki hedefe yeterli ölçülerde ulaşamadığımızdır. Bu zayıflığı bir an önce gidermemiz gerekiyor.

Cihan: Toplam yayın faaliyetimiz kendi sınırları içerisinde ele alındığında, özellikle güçlerimizin başarılı bir kullanımının henüz gerçekleştirilemediği olgusuyla da birlikte düşünüldüğünde, mevcut sonucun asgari bir başarıyı ifade ettiğini düşünüyorum. Bu alana ilişkin zaaf ve eksikliklerimiz konferansımıza sunulan

metinde yeterli açıklıkta ortaya konulmuştur. Birincisi, biz başarılı bir çalışma tarzı tutturabilmiş değiliz. Bu alanda dolaysız olarak görevli yoldaşların iç ilişkileri bakımından söylüyorum bunu. MK'nın toplamı için ise ayrıca geçerli bu. İkincisi, örgütün katkılarını seferber edemiyoruz. Bu katkılardan yeterince yararlanılamadığı koşullarda çıkan yayınlar olarak baktığımızda, ortadaki sonucun buna rağmen belli bir başarıyı ifade ettiğini düşünüyorum. Başarı tanımını rahatlamak için değil, herşeye rağmen ulaştığımız sonucun bir parça yüz ağartıcı olduğu gerçeğine işaret etmek için yapıyorum. Ne var ki, bu hareketin elindeki güçler, toplam birikimi ve potansiyel düşünüldüğü zaman, bu hareketin çıkarabileceği yayınların düzeyi hiç de bu değildir. Başarılı bir çalışma tarzının oturtulamaması ve yayın organlarına karşı gerekli sorumluluk bilincinin olmaması, yayın organlarımızın düzeyini düşürüyor. Örgütün ileri kadrolarının bir bölümü yayın organlarına herhangi bir katkıda bulunmuyorlar. Bu yoldaşlar yazı yazma yeteneği olan, üstlendikleri örgüt sorumlulukları yayın organlarına katkıyı ayrıca gerektiren yoldaşlar oldukları halde, bu böyle. İstanbul İK'dan anlamlı bir katkı alamıyoruz. Anlamlı bir katkıyı bir yana bırakıyorum, örneğin buradaki İstanbul delegesi yoldaş, tahminen iki sayfalık bir yazı dışında, son bir yılda her iki yayın organına herhangi bir katkıda bulunmamıştır. Bir diğer örnek Ankara İK'dır. Olayları gözleme ve belli sınırlar içerisinde doğru irdeleme ve yazma yeteneği olan insanlar oldukları halde, bu yoldaşların da ciddi bir katkıları olmamıştır. Adana il sekreteri yoldaş, yakın zamanda gençlik gazetesine yaptığı özel katkıları dışında, politik yayına ve MYO'ya katkılar doğrultusunda kalemini kullanınamada özel bir ısrar göstermiştir. Oysa birikimi, fikir gücü ve yazma yeteneği bakımından, her iki yayına da anlamlı katkılar yapabilecek bir yoldaştır.

Bu genel zaafın nedenleri kişilere göre farklı olabilir. Kimileri için belki örgütsel yüklerin boğucu etkisidir bu. Ama bence temelde yeterli sorumluluk bilincinden yoksunluktur sözkonusu olan.

Bu zayıflık giderilemediği takdirde, yalnızca MK'nın üstüne

anlamsız yükler binmiş olmakla kalmaz, yanısıra, MK'nın yayın organlarının önderlik kapasitesi de zayıflar. Çünkü yazmamak, aynı zamanda somut siyasal gelişmeler ve deneyimler konusunda merkezi önderliği ve merkezi yayın araçlarını beslememek anlamına da gelir. Dolayısıyla zaten zayıf bir yönümüz olan somut politika üretme faaliyetinde, ek zaaf alanları yaratmak anlamına gelir. MK bu konuda fazlasıyla ısrarlı ve müdahaleci olmuştur. Ama henüz sonuç alamamıştır. Gerçekten buradaki direnç, sorumsuzluğun beslediği özel bir güç olarak karşımıza çıkabilmiştir.

Bu yayın organları, elinizdeki metinde de tanımlandığı gibi, elbetteki MK'nın yayın organlarıdır. Kuşkusuz MK bunları çıkarmakla yükümlüdür. Ama çıkarmak demek, herhalde sayfalarını bir bir yazmak değildir. Bu çok başka birşeydir. MK'nın görevi teorik gelişimi sağlamak ve politika üretmektir. MK bunu başardığı noktada, gerisini örgüt kadroları getirmek zorundadırlar. MK oturur, 20 Temmuz'u değerlendirir, MK oturur bir başka önemli sorunu değerlendirir. Ortaya genel bir değerlendirme ve bir perspektif koyar. Bu durumda perspektif ve politika saptanmıştır. Gerisini artık döne döne örgüt kadrolarının getirmesi gerekiyor ki, MK öteki temel teorik ya da politik sorunlarda yeni açılımlar yapmak için daha özel çalışmalara girebilsin. Politik yazılar pekala da MK'yı çevreleyen ileri kadroların yazabileceği yazılardır. MK üyelerinin gündelik siyasal yaşamı çok özel bir tarzda izleyerek iki üç sayfalık bir yazı yazmasının bu hareketin önderlik ihtiyacına bence anlamlı bir katkısı yoktur. Zaten güçler çok sınırlıdır. Çok daha temelli görevler vardır, ideolojik çalışma, teorik açılım alanında. Ama bu yapılmadığı zaman, zorunlu olarak bu, MK'nın sınırlı sayıda kadrosunun sırtına kalabilmektedir. Bizim bu zaafı gidermemiz gerekiyor. Bu zaafı çok özel olarak çözümlenmek de gerekmiyor. Örgütsel sorunlar bölümünde, genel olarak sorumluluk anlayışını, bu arada önderliğe karşı sorumluluk anlayışını zaten sorgulamış ve tartışmış bulunuyoruz.

İşte tüm bunlara rağmen, ben yayın organlarının tutturduğu düzeyin asgari bir başarıyı ifade ettiğini düşünüyorum. Yayınlarımızda bir düzey var. Bu düzey daha güçlü, daha doyurucu

olabilir, bu mümkündür. Ama potansiyelimizi kullanamadığımız sürece bunun olamayacağı da açık bir gerçektir.

Öte yandan, bana göre her iki yayın organının ortak zayıf yönü şudur. Bu yayın organlarının faaliyeti, büyük ölçüde, politik değerlendirme, politik teşhir, politik açıklama çerçevesinde seyretmektedir. Bu politik gazetede özellikle göze çarpmaktadır. Bazı anlamlı özel yazılar hariç tutulursa, daha çok durumu değerlendiren ve teşhir eden, onu belli bir ajitasyonla birleştiren bir yayın faaliyetidir bu. Somut politikalar üretmek ve tutum geliştirmek alanında, her iki yayın organının ortak bir zayıflığı var bence. Üzerinde durulması gereken zayıflığın kendisi budur. Bu açıdan bakıldığında bence MYO'yla politik gazete arasında fazla bir fark yoktur. MYO sayfalarını biraz daha tasarruflu kullanmaktadır yer darlığından dolayı. Politik gazetede bir takım meseleleri biraz daha geniş bir hacim içerisinde irdelemek imkanı vardır. Çeşitliliğe daha uygun bir zemini vardır. Örneğin MYO'muzda pek de değinilmeyen bazı özel alanlara (kültür, sanat vb.) uzanabilmektedir. MYO'da bunlar olmamaktadır. Ama o da bu alandaki zayıflığını kendi konumuna uygun olarak örgüt sorunları üzerinden doldurmaktadır.

MYO'da yoldaşların sözünü ettiği politik zayıflık vardır. Politik sorunların işlenmesine ilişkin konularda belli bir zayıflık vardır. Ama her iki yayın organı arasındaki koordinasyon iyi kurulabilmiş olsaydı, bu giderilebilir bir zayıflık olurdu. Bunu yeni dönemde telafi etmemiz gerekiyor. Yarın yapılacak tartışmalar bir ilk adımı olacak. MK'nın bunu derinleştirmesi gerekecek. Bu tartışmalarda gösterilecek başarının ve ortaya çıkacak sonuçların yayın faaliyetine dolaysız olarak bir an önce yansımaları gerektiğini düşünüyorum. Biz yalnızca durumları tahlil eden, olayların anlamını koyan ve bu çerçevede düzeni teşhir eden bir hareket değil, yanısıra devrimci proletaryanın platformundan taktik tutumları ortaya koyan ve sürekli işleyen, bir politika odağı olarak sürekli belli alanlara yüklenen, belli tutumlar öneren, belli hedeflere vuran, yani politikası ve taktikleri çok belirgin bir biçimde hissedilen bir yayın organı olmalıyız. Politikada başkasından,

bu arada düşmandan öğrenmek kuraldır. Bence *Aydınlık*'ın bu açıdan nispeten başarılı bir yayın çizgisi vardır. Kendi çapında *Özgür Gündem* bunu ulusal hareket adına yapıyor. Bu yayın organlarının belli politikaları vardır; her türlü vurgu, katkı, haber, yorum ve teşhir o amaca ve o tercihe yöneliktir. Kendi gündemini önplana çıkarmakta başarılıdır bu yayın organları. Politik gazete son zamanlarda bu konuda olumlu yönde dengeleyici belli işaretler vermekle birlikte, bence ilk dönemlerinden biraz zayıf kalıyor. Özellikle teşhir yazılarına çok özel bir yer veriyor. Bu teşhir yazıları genellikle de aynı konular üzerinde yoğunlaştığı ölçüde, çok anlamlı da olmuyor. Politik yayın organı, mutlaka hedef kitleyi gözeterek politik gündemini oluşturmalı ve yayın çizgisini bu çerçevede somut bir işleve kavuşturmalıdır. Henüz sınırlı dağıtılan bir gazetede döne döne ekonomik kriz ve bazı sonuçlarını kendi içinde teşhir edip durmanın çok fazla bir anlam taşıdığını zannetmiyorum. Bunu yapan fazlasıyla yayın organı vardır piyasada. Bizim o konuya çok özel bir tarzda yer vermemiz gerekmiyor. Aynı şey özelleştirme sorunu için de geçerlidir. Özelleştirmede biz üç sayı süren, sorunun bütün yönlerini kapsayan bir değerlendirme yapmışız. Bizim bundan süzmemiz gereken bir politik tutum ve bu çerçevede somut görevlerimiz vardır. Önemli olan, bu politik tutumu ve görevleri öteki görevlere bağlayarak sürekli işleyebilmektir. Yoksa özelleştirme saldırısının kendi içinde anlamına, nelere yolaçacağına döne döne yer verip durmak değildir. Gazetenin ulaştığı kitle açısından bakıldığında, bu tür bir çabanın biraz boşa atış olduğu da somut olarak görülmektedir. Kuşkusuz politik yayının dağıtımını sorunu ayrıca ele alınması gereken bir sorundur. Gazetenin geniş dağıtımını burada şaşmaz amaçtır. Ama henüz bu hedefe ulaşamamışsa, hiç değilse bu hedef doğrultusunda elle tutulur bazı gelişmeler ortaya çıkana kadar mevcut gerçekliği gözetmek, ayrıca bir esneklik gereğidir.

Açık alanın kullanımı üzerine Mesut yoldaş konuştu. Mevcut güçler açık alanın devrimci bir tarzda ve arzulanan ölçüde kullanımına yetmiyor. Sayıları çok sınırlı olduğu için gazete periyodu içerisinde boğulup kalıyorlar, Ben burada halen sorumlu

ve dinamik bir takım insanların olduğuna inanıyorum. Ama elde ki güçleri yetmiyor. Şimdi yeni güçler bulduklarını söylüyorlar. Öteki çalışma bölgelerinde bu alana verilen güçler çok tartışmalıdır. Değil burada devrimci bir açık alan çalışması örgütlemek, bunlar bizi asgari bir devrimci kimlikle temsil etmek konusunda bile zorlanan insanlardır. İlgili mahalli örgütler bu sorunu çözmelidirler. En iyi kadrolarının bir-ikisini seçip sürükleyici kimse ler olarak buralara vermelidirler. Eğer biz açık alanın devrimci kullanımını da devrimci bir gelişmenin temel gereği olarak ele alıyorsak, bunu yapabilmeliyiz. Burası çok temel bir çalışma alanıdır. Güçlerin yetersizliği nedeniyle bugün için arzulanan sonuçlar alınamamaktadır. Söyleyeceklerim şimdilik bunlar.

6. BÖLÜM

Siyasal faaliyetin sorunları

Cihan: *MK Değerlendirmeleri*'nde siyasal faaliyetin sorunları üzerine bazı önemli vurgulamalar var. Burada faaliyetin içeriği, siyasal faaliyetin sınıfı devrimcileştirme temel işlevi, böyle bir faaliyeti yürütmenin örgütsel ön koşulları ve bunu olanaklı kılacak teknik altyapı gibi bir dizi faktör üzerinden özetlenen belli sorunlar ele alınıyor. Siyasal faaliyetin içeriği ve amacı veriliyor ve bu faaliyetin mevcut zaafı bizim kendi gerçekliğimiz üzerinden irdeleniyor. Bu bence tartışmamız açısından iyi bir ön çerçeve oluşturuyor.

Henüz gerçek manada bir siyasal faaliyet yürütemiyoruz

Bu genel çerçeveye eklenecek belli noktalar olarak neler söylenebilir? Herşeyden önce şu gerçek yüreklilikle tespit edilmelidir.

Bizim bugün için kitleleri kucaklayan gerçek bir siyasal faaliyetimiz henüz yoktur. Kitleler kavramını burada anlaşılması gerektiği şekliyle kullanıyorum. Elbette bu sınırsız kalabalıklar anlamına gelmiyor. Her siyasal çabanın belli bir somut hedef kitlesi olur. Biz örneğin bunlara “seçilmiş alanlar” diyoruz. Dolayısıyla bu alanlar üzerinde yoğunlaşmış faaliyettir söz konusu olan. Bu seçilmiş alanların sınırları da bizim kendi gücümüzle, faaliyet imkanlarımızla dolaysız olarak bağlantılıdır. Bu çerçeve içerisinde anlaşılacak kaydıyla, kitleleri kucaklamayı ve mücadeleye sürüklemeyi hedefleyen gerçek manada bir siyasal faaliyet yürütebiliyor değiliz henüz. Bizim “siyasal faaliyet” adı altında yürüttüğümüz etkinliklerin büyük bir bölümünü, uzun bir süre, belli alanlara hitap eden genel bir propaganda-ajitasyon faaliyeti oluşturmuştur. Bunun ötesine varan, çok özel hedefler doğrultusunda ve çok özel bir ısrarla yürütülen, belirlenmiş alanlardaki kitleleri politik olarak dönüştürmeyi ve mücadeleye yöneltmeyi, ya da mücadeleye yönelterek politik olarak dönüştürmeyi amaçlayan ve somut olarak bunu az çok başaran bir politik faaliyet tarzı henüz tutturamadık.

Ama bugün gelip böyle bir faaliyeti yürütmenin eşiğine de dayanmış bulunuyoruz. Örgütsel alandaki sorunlarımıza sert müdahalenin gerisinde biraz da bu var. Kendini artık parti sorununu çözmek için gerekli koşullara bugün artık sahibiz diyebilmenin gerisinde de bu var.

Bugün gerçek manada bir siyasal faaliyet yürütebilmenin eşiğine gelip dayanmış bulunduğumuzu söyledim. Siyasal sorunları pratik yönüyle de ele almak, özgül ve pratik politikalar üretmek, kitlelere dolaysız taktik mesajlar taşıyacak, hedefler gösterecek formülasyonlar yapmak, sloganlar üretmek ihtiyacının tam da böyle bir dönemde önümüze bir zorunluluk olarak çıkması, kuşkusuz son derece anlamlı ve açıklayıcıdır. Bunun belli bir mantığı vardır.

Bugüne kadar biz siyasal faaliyetin özgül sorunları ve ihti-

yaçları, özellikle de pratik politika ihtiyacı üzerinde döne döne durduk. 1. Genel Konferansımızda bu meseleler üzerine geniş tartışmalar da yapıldı. Biz daha o zaman, artık belli güçler biriktirdik; şimdi tam da kitlelere yönelmenin, onları politik bakımdan etkilemenin, onların geliştirmekte olan eylemini sürüklemenin eşiğine geldik dediğimiz bir dönemde, bu sorunları ele aldık. Ama zaman, ama olayların akışı, bizim gerçekte kendi nesnelliği içerisinde bu aşamaya o gün için henüz ulaşamadığımızı açığa çıkardı. Birikmiş iç zaaflarımızın ve onun kolaylaştırdığı tasfiyeci tahribatın buna olanak vermediği görüldü.

Fakat bugün kesin olarak bu aşamadayız. Bu konuda herhangi bir kuşkuculuğa gerek yoktur. Hareketin iç ideolojik birliği, önderlik olanakları ve en önemlisi, biriktirdiği güçler ortadadır. Zenginleştirip çeşitlendirdiği araçlar da ortadadır. Deneyimlerinden öğrenmedeki başarısı da ortadadır. Bir çok faktörden bakıldığında bizim çok şey biriktirdiğimiz görülür. Bu birikim bugün bize sınıfa yönelik siyasal çalışmada bir sıçramayı dayatıyor. Yeri geliyor, biz bunu örgütün artık kendi gerçek fonksiyonuna ve misyonuna uygun hale gelmesi olarak tanımlıyoruz. Yeri geliyor, biz bunu sınıfın öncüsünü kazanmak, kitlesine sonuç alıcı bir politik müdahalede bulunmak imkanlarına ulaşmış olmak olarak tanımlıyoruz. Yeri geliyor, biz bunu, tam da şu gündemde olduğu gibi, dar bir siyasal faaliyet ya da pratik değil, gerçek bir siyasal pratik, belli bir sınıfı kucaklamayı amaçlayan gerçek bir siyasal faaliyeti yürütmek aşamasına gelmek olarak ifade ediyoruz. Bütün bunların kesişmesine dikkat ediniz. Sorunların öne çıkan yönleri kendi içinde belli bir ortak paydada birleşiyor. Görevler ve sorunlar belli bir noktada birbirlerini buluyorlar. Bunun gerisinde siyasal faaliyet kapasitesi yönünden ulaşmış bulunduğumuz gelişme düzeyi vardır.

Siyasal faaliyetin genel içeriğine girmiyorum. Siyasal sorunlar üzerine yapacağımız tartışma, o içeriğe kendi özgüllüğü içerisinde açıklıklar kazandıracaktır. Hedef kitlesini tanımlamak da gerekmiyor; sınıfın ileri kesimlerini hedef alan bir çalışma olacaktır bu. Böyle bir siyasal faaliyeti yürütebilmenin örgütsel

ön koşullarına da girmiyorum. Zira örgüt sorunları bahsinde bu bizim çok genişçe tartıştığımız bir meseledir. Merkezi önderlik, mahalli önderlik, kadro sorunu vb. konularda geniş tartışmalar oldu ve önemli açıklıklara ulaşıldı.

Bir başka mesele, böyle bir faaliyeti yürütebilmenin teknik altyapısıdır. Bu sorun özel bir vurguyu gerektiriyor ve aslında yine örgüt tartışması kapsamındadır. Ama kendi sınırları içerisindeki anlamı, örneğin *MK Değerlendirmeleri*'nde ayrıca konmuştur. Çok basit bir sorun gibi görünüyor ama, gerçekte hiç de öyle değil. Çünkü gençlik tartışmasında ilgili yoldaşın verdiği örneğe dikkat ediniz; düşünce var, düşünülen araç var, planlanmış, hazırlanıyor, ama bu araca gerçekleştirme imkanı tanıyabilecek bir teknik altyapıları yok! "Bu elimizi kolumuzu bağlıyor ve bizi beklemeye itiyor", diyordu yoldaş. Bu aracı kullanamadıkları ölçüde, sonuçta bu araca dayalı amaçları gerçekleştirmede de başarısız kalıyorlar...

Teknik altyapı sorunu sanıldığı kadar basit bir sorun değildir. Bulduğunuz alanda ya da birimde önemli bir kitle hareketi patlak veriyor. Değerlendirilmesi gereken çok önemli bir siyasal fırsat doğuyor. Siz onun siyasal değerlendirmesini doğru yapar ve ne yapılması gerektiğine ilişkin anlamlı sonuçlara varırsınız da, yapacaklarınızı hayata geçirmeye kalkıştığınız anda, eğer teknik altyapınız yoksa, eliniz-kolunuz bağlı kalır. Teknik altyapının böyle çok özel, çok olağanüstü bir önemi vardır. Bence yeni MK ilk toplantılarında örgütün bugünkü teknik donanımını gözden geçirmeli ve gerekli tedbirleri alabilmelidir. Çünkü hızlı, istikrarlı ve inisiyatife dayalı bir faaliyetin çok temel bir önkoşuludur bu.

Geçmişte sorunu nasıl ortaya koymuştuk?

Asıl konuya gelmek istiyorum. Bunun için de *Beşinci Yıl* başyazısında ortaya konulmuş ve *Komünist Bir Siyasal Sınıf Örgütü İçin!* yazısından yeniden aktarılmış bir pasajı okumak istiyorum. Bu, hem bizim bu alandaki zaaflarımızın bir tanımı ve hem de sözkonusu değerlendirmeden bu yana bu zaafi aşamamış olmama-

zın bir kanıtı oluyor. Örgüt olarak, içinde bulunduğumuz dar ve sınırlı pratikten kurtulup gerçek manada bir siyasal pratiğe ulaşmamızın da bir göstergesi oluyor ayrıca.

Söylenilen şudur: “Az tartışılan, bu nedenle pek anlaşılama-yan *Beşinci Yıl* başyazısında yeralan temel tespitlerden biri şuydu: ‘Sorunun bir başka boyutu daha var. Örgüt politik müdahale ve önderlik aracıdır. Bu tür bir çaba içinde kendini gerçek yapısını, işleyişini, kadrolarını bulur. Geleneklerini ve değerlerini oluşturur. Ne var ki örgütün bu politik müdahale faaliyeti, bu faaliyetin sorunlarında ideolojik ve politik bakımdan tam bir açıklık gerektirir. Örgütün önüne sınıf hareketine müdahale ve sınıf öncüsünü kazanmayı görev ve hedef olarak koymak, kendi başına yeterli ve anlamlı değildir. Bu çabaya ışık tutacak somut politika ve taktikler geliştirmek, bu tür bir çabanın ortaya çıkardığı ve çıkaracağı sorunları sürekli irdelemek, örgüt kadrolarını ve birimlerini bu alanda donatmak da gereklidir. Yürüteceği faaliyetin somut sorunları konusunda donanımsız kalan örgüt birimleri, ya atalet içinde kalırlar, ya da verimsiz ve sonuçsuz bir çaba içerisinde çarpınıp dururlar. Bu alandaki önderlik boşluğunu kendi kavrayışlarıyla gidermeye çalıştıkları ölçüde ise, bu, bir dizi sağlıklı sonuçla birlikte, örgütün pratik faaliyet hattında birliği yokeder. Her birim ya da mahalli alan kendine göre bir pratik faaliyet hattı saptar ve uygular. Sonuç kaçınılmaz olarak bir amatör-lük ve kargaşa olur.

“Nispeten pratik bir alana ilişkin gibi görünen bu zaafın gerisindeki asıl neden de yine ideolojik zayıflıktır. Bir hareketin temel ideolojik çizgisi yeterince sindirilemediği sürece, onu özgül alanlara uyarlamak ve ona bir pratik uygulama gücü kazandırmak da olanaklı olmayacaktı. Bunu kolaylaştırmanın bir yolu, bir ideolojik çizgiyi sürekli geliştirmek, ayrıntılarda işlemektir. Ama bir türlü kavranamayan bir diğer yolu ise, bir çizgiyi ayrıntılarda işleyebilmenin çok büyük ölçüde onun konulmuş bulunan genel çerçevesinden çıkan ilk sonuçlarını pratikte gerçekleştirmek çabasıdır. Teorik gelişmeyle pratik gelişme arasında çoğu zaman gözden kaçırılan bu türden bir diyalektik ilişki

vardır. Pratikte sorunların içerisinde gerçek anlamda girilmedikçe, bu sorunların zorlamasıyla şu veya bu genel görüşü ayrıntılarından ve somut bir politika olarak geliştirmek de olanaklı olamamaktadır.” (*İç YazışmalarlıÇ Çatışmalar*, Eksen Yayıncılık, s.190-191)

Bence yapacağımız değerlendirmenin bütün özü özeti burada vardır. Bugünün farkı nedir? Bugünün farkı, bu bakış açısını gerçekleştirmemizi olanaklı kılacak bir gelişme gücüne ve iradesine ulaşabilmiş olmamızdır.

Parantez içine sıkıştırarak söylüyorum. Ben metinlerimizin yeterli dikkat ve özenle okunup incelenmediğini, bu nedenle de gereğince anlaşılmadığını her zaman söylerim. Bu da buna bir örnektir. Konferansın öteki tartışmalarında da bu metne başvurduğum. Gündemimizdeki konuya ilişkin sorunlarımızın değerlendirmesini bir karar taslağı haline getirmek isterseniz, ortaya çıkacağınız şey, az önce okuduğum metnin bir benzerinden başka birşey olmayacaktır. Çok çok, altına bir kaç cümleyle, bunun bugüne kadar neden gerçekleştirilemediğinin de izahını koymak kalacaktır. Çok ilginçtir; ne bu pasajı içeren *Beşinci Yıl* başyazısı, ne de *Beşinci Yıl* başyazısından bu pasajı aktaran metin (*Komünist Bir Siyasal Sınıf Örgütü İçin-Red*), örgütümüzde yeterli bir ilgi görmediği gibi, bu sonuncu metin eleştiriye bile konu olabilmıştır.

Okuduğum pasajın kendisine gelince; ben sorunun dikkatli ele alınması ve doğru anlaşılması gerektiğini düşünüyorum. Tek yanlılık, mekanik kavrayış tarzı, burada en büyük tehlikedir. Parçada vurgulanan her iki nokta birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Genel teorik ve ilkesel çerçevede bir sorunu kendi içinde ortaya koymak elbette yeterli değildir. Zira bir sorun, ancak özgülleştirildiği ve özgülleştirilmiş politika kadrolara kavratıldığı ölçüde, pratik olarak gerçekleşme imkanı bulabilir. Metinde sürecin genel bir tanımı yapılmıştır. Ama bu sürecin kendi gerçek diyalektik içerisinde gerçekleşmesi, tam da ikinci pasajda denildiği gibi, bu ilk sonuçları yaşama geçirme doğrultusunda bir çabayı gerektirir. Bu ilk çaba olmadığı sürece, bir görüşü, tam da yaşamla

yüzyüze gelmenin zorlamasıyla ayrıntılarda işlemenin, giderek ona özgül ve uygulama yeteneği olan bir içerik ve biçim kazandırmanın imkanı da bulunamaz. Örgütün şu veya bu alanda ya da sorun çerçevesinde ilk davranışları, ilk pratik gayretleri, önderliğin önüne çok geniş bir alan çıkaracaktır. İlk sorunlardan, ilk güçlüklerden ve ilk deneyimlerden hareketle, bu politikayı hızla geliştirmek, özgüleştirmek, somutlamak ve dönüp bunu gerisin geriye kadrolara sunmak anlamında, geniş bir önderlik sahası oluşacaktır.

Bazı pratik örneklerin ışığında sorunun mahiyeti

Son zamanlarda sık sık verdiğim bir örneği, çok güncel olduğu için burada yeniden tekrarlamak istiyorum. Şubeler Platformu'nun İşçi Kurultayı çalışmalarına örgüt birimlerimiz bizzat katılmadığı, sorunlar ile pratik bilgiler önderliğe iletilmediği sürece, istesenez de özgül bir politika üretemezsiniz. Dönüp birşeyler yazmaya kalksanız, önceden zaten yazmış bulduğunuz genel çerçeve içinde dönüp durursunuz. Belki yazdığınız şeyleri geliştirebilirsiniz. Ama yine belli bir genel ideolojik ve ilkesel çerçevede kalır. Oysa bir de yaşamın ortaya çıkardığı tümüyle somut-pratik sorunlarla bağlantısı içerisinde işlemek vardır. İşte tam da bu noktada, örgütle önderlik sorumluluğu bütünleşmedikçe, bu sorunu çözmenin olanağı yoktur.

Elbette ben bunun buna rağmen tümüyle imkansız olduğunu düşünmüyorum. Neden imkansız değildir? Türkiye'deki tek devrimci siyasal hareket siz değilsinizdir de onun için. Başka gruplar vardır, onlar da aynı alanlarda faaliyet yürütmektedirler ve yayın organlarında somut durumun bilgisini vermektedirler. Bunlardan yararlanarak da sorunu çözebilirsiniz.

Ben Şubeler Platformunun izlediği politika üzerinden onun genel ideolojik kimliğini soyut planda çok rahat değerlendirebiliyorum. Ama daha özgül planda, örneğin, bu adamlar gerçekten tam ne ifade ediyorlar? Bu sorunun yanıtı da önemlidir. Çünkü ben bu insanları düşünüş ve davranış tarzı bakımından daha yakından tanırsam, Şubeler Platformunu çok daha somut tarzda,

çok daha özgül bir tarzda değerlendirebilirim. Elbette genel planda, izledikleri politikaya bakarım. Adamların kişiliği beni çok da ilgilendirmez. İddia edildiği gibi “dürüst” ve “namuslu” da olabilir, ama bu sonucu değiştirmiyor. Ortada izlenen bir politika var, ben bu politikaya bakarım. Nitekim bu çerçevede söylenebilecekler fazlasıyla söylenmiştir. Ama daha özgül planda, yani bu adamlardaki aksaklığın gerisinde daha somuttan ve ayrıntıdan bakıldığında ne var sonusu, kuşkusuz daha yakın bir tanımayı gerektiriyor. Böyle olunca da, tekrar ediyorum, bu konudaki ayrıntıları bir takım başka sol gazete ve dergilerden pekala bulup alabiliyorum.

Bunu böyle yapmak da mümkün kuşkusuz. Ama ben burada amaç bütünlüğü gerçeğinin gözden kaçırılmaması gerektiğini düşünüyorum. Eğer örgütünüz ortaya konulmuş belli görevler çerçevesinde davranmayı başaramıyorsa, sizin sorunu ayrıntılarda işlemeye kalkmanız bir örgütsel ihtiyaç olmaktan çıkar, ancak kişisel bir özel ilginin ürünü olabilir. Zira eğer örgüt size somutu yansıtmıyorsa, bu demektir ki somuta ilgi de göstermiyor. Bu durumda, sizin çok özel çabalarla ortaya koyacaklarınızın bir işe yarayacağı da çok kuşkuludur. Öte yandan, şu veya bu konuyu işlemek, normalde örgütün bir göreve ne ölçüde ilgi gösterdiği, bir alana ne ölçüde yönelebildiği sorunuyla çok bağlantılıdır. Şubeler Platformuna insanlarımızın gittiğini gördüğüm ölçüde, onu daha yakından tanımak, onunla ilgili olarak isabetli şeyler söylemek benim için çok özel bir önem kazanır zorunlu olarak. Ama Şubeler Platformu İstanbul örgütümüzün pratik ilgi alanı ve dolaşısıyla somut müdahale çabası dışında kalsaydı, aman buraya bir politika yetiştirelim diye çok özel bir ihtiyaç da duymayabilirdik. Bizi çok ilgilendiren bir sorun olarak görmeyebilirdik de. Ya da ancak bu çabanın sınırlılığı hakkında “dışardan” konuşmakla yetinirdik.

Bir diğer temel noktayı, dün bir başka tartışma içerisinde ifade edildiği ve kaybolmaması gerektiğine inandığım için, burada tekrarlamak istiyorum. Bu Mesut yoldaşın da vurgusuydu. Bunu akşam komisyon tartışmasında İstanbul İK delegesi yoldaşla

ayrıca tartışık. Israrlı olmayı ve sonuç alabilmeyi hastalık ölçüsünde tutku haline getiren bir faaliyet tarzı olmadığı sürece, politik faaliyet iddiası boş bir laf olarak kalır.

Bizim yoldaşlarımız siyasal faaliyet alanında öylesine bir darlık içindedirlerdir ki, bir siyasal olay patlak verdiği zaman, ona şöyle ya da böyle bir ilk tutum almayı önemli bir başarı sayıp çoğu kere bununla yetinebiliyorlar. Örneğin Gebze direnişi patlak vermiştir. İstanbul il örgütümüz “Gebze Kağıthane’ye benzesin!” demiş, ortaya bir şiar atmış, bir bildiri yayınlamıştır. İşte bu bildiri onlar için o kadar “anlamlı” bir başarıdır ki, artık bunun üzerine boylu boyunca uzanmak, neredeyse bir ay boyunca gönlü rahat kalmak mümkün olabilmektedir! İK, direnişin bizzat içinde yer alan Gebze’li yoldaşları, kendi yöresel faaliyetleri ile başbaşa bırakabilmiştir.

Gebze Belediyesi’nde bir direniş patlak vermiştir. Bu direnişin 5 Nisan saldırısının ardından uyarıcı ve silkeleyici imkanları ortadadır. MYO’nun bu direnişi önceleyen bir başyazısında, belediye direnişlerinin işçi hareketi üzerindeki genel ajitasyon etkisine ve genelde toplum nezdindeki teşhir edici gücüne dikkat çekilmiştir. Bu nedenle de bu direnişlere çok özel bir ilgi göstermeliyiz denmiştir. Bu durumda sen, bu değerlendirmeden de yararlanarak, il önderliği olarak karargahını ve il örgütünün tüm imkanlarını düşmanın o zayıf noktasına, devrimci sınıf mücadelesinin o özel imkanına yönelteceksin. Senin bir ay boyunca Gebze direnişinden başka bir sorunun olmayacak. Bu hiç de gidip Gebze’ye kilitlenmek değildir. İstanbul’un hangi alanında, sektöründe ya da birimindeysen, nereye hitap edeceksen, tam da Gebze direnişinin sorunları üzerinden hitap etmesini bilebilmek demektir.

Hiç kuşkunuz olmasın, böyle bir faaliyet tarzı geleneksel devrimci hareketi de sarsacak, saflarında ileriye dönük çatlaklar yaratacaktır. Sınıf hareketi üzerinde yaratacağı muazzam etkiyi bir an için bir yana bırakıyorum. Fakat devrimci saflarda bizi çok farklı bir hareket olarak bir anda önplana çıkaracaktır. Oysa Gebze direnişi bizi başka bir anlamda farklı bir hareket olarak

önplana çıkardı. Ne anlamda? Olumsuzluğun eleştirisi anlamında! Yani biz bir kere daha dönüştüren devrimciler değil de, olumsuzluğa işaret eden eleştiriciler olarak kaldık. Elbette her adımda doğru tutumlar aldık ve önerdik. Fakat bununla yetinmemeli, direnişi bu doğru çizgiye çekmek için direniş içinde ve İstanbul çapında ağırlık koymalıydık.

Yakın zamanda bir yoldaş, İzmir'den bir yoldaş, *Önderlik Zamanıdır!* diye bir yazı yazdı. Sorulan şuydu: Biz ne yapıyoruz? Kimin neleri yapamadığını çok iyi anlatıyoruz da, kendimiz ne yapıyoruz? Onlar yapamıyor, ya da yanlış yapıyorlar, tamam! Peki biz niye yapmıyoruz? Eğer biz imkansızlıklardan yapamıyorsak, demek ki onlar da aynı nedenlerle yapamıyorlardır. Bu durumda neye göre eleştiriyoruz? Bunlar son derece yerinde sorulardır ve temel zaafımıza işaret ediyorlar.

Geleneksel hareketin pratik çalışmasının ideolojik-politik arka planındaki temel zaafı görebilmek kadrolarımızın ya da örgütlerimizin çok özel bir üstünlüğü ya da pratik başarısı değildir. Bu hareketin geneldeki bir üstünlüğüdür. Biz işçi hareketine devrimci bir müdahalenin genel ideolojik-politik çerçevesinde açık bir üstünlüğe sahibiz. Biz devrimci bir müdahalenin genel sorunları konusunda açığız. Elbette bu açıklığı küçümsemiyorum. Zira devrimci siyasal mücadelenin genel sorunlarında ideolojik açıklık doğru devrimci bir müdahalenin temel bir önkoşuldur. Bu olmadığı sürece siz işçi hareketine isabetli devrimci bir müdahale yapamazsınız. Bir müdahalede bulunursunuz ama, bu reformizmin, kuyrukçuluğun, kendiliğindenciliğin, ya da sınırlı ve dar bir perspektifin ifadesi olur. Sorun herşeyden önce devrimci sosyalizm platformundan müdahale etmeyi başarabilmektir.

Ne var ki, bu kadarı kendi başına asla yeterli değildir. Taktik siyasetlere ve taktik siyasetlerinizin özgüleştireilmiş ve bu temel üzerinde şiarlaştırılmış biçimlerine de sahip olmalı ve bunu etkin bir örgütsel müdahale gücüyle birleştirebilmelisiniz ki, her şey tamamlanabilmiş olsun. Politik faaliyetin sorunları alanında bizim sorunumuzun özü budur.

Problem politik mücadelenin pratik süreci içerisinde sizin

karşınıza somut olarak çıkmadığı sürece, siz isabetli bir özgül politika üretemezsiniz. Akşamı Kürt komisyonunda yeralan yoldaşlarla da konuştuk. Sınıf kitlelerine inatla ve tutkuyla yöneldiğimiz şu aşamada, ulusal soruna ilişkin marksist çizgi bugün çok daha özel bir pratik önem taşımaktadır. Kürt işçisini sosyalizm platformuna, toplumsal devrim ve sınıf mücadelesi çizgisine kazanabilmek için, milliyetçilik ile sosyalizm arasındaki ideolojik ayrım çizgisini pratikte de netleştirmek zorundayız. Bu alandaki özgül sorunları irdelemek, özgül politikayı, tutumu ve mücadeleyi ortaya koymak durumundayız. Çünkü bu sorun karşımıza yakıcı bir biçimde çıkacaktır. Nitekim bir yoldaş bu sorunun karşımıza pratikte nasıl çıktığını bence çok anlamlı bir örnekle anlattı. Bu örnek geziye götürülmüş Kürt işçileri arasında çıkan tartışmaya ilişkindir. Bir Kürt işçi orada kalkıyor, Kürdistan'daki mücadelenin yanında sizin yaptığınız da nedir ki diyerek, oradaki işçiler üzerinde bir rüzgar estirmeye çalışıyor. Tam da bunun kendisi orada bir tartışmayı zorluyor. Milliyetçilik ile sosyalizm arasındaki sınırları belirginleştirmek ve PKK'nın metropol politikasının darlığını ve sakatlığını ortaya koymak, bir pratik ihtiyaç olarak ortaya çıkıyor. Yaşam sana bu sınırları çizmeyi dayatıyor. Çünkü sen orada Kürt işçisini kazanmak, ona dayanarak sınıf mücadelesini geliştirmek istiyorsun. Fakat bu noktada milliyetçi ideolojik-politik etkilerin duvarlarına çarpıyorsun. Ya bunun karşısında giremeyeceksin, ki bu senin politik iddianı kaybetmen, kendi platformunu terketmen demektir. Ya da, araya sınır çizgisini net bir biçimde çizerek, dolayısıyla sınıf bilincine yatkın işçinin kavramakta ve benimsemekte güçlük çekmeyeceği bir mücadele kanalı açarak, ileriye doğru yürümek durumundasın.

Özetle, pratik çalışma, ideolojik konumların pratik sonuçlarını özgül politika olarak ortaya koymayı kaçınılmaz bir ihtiyaç haline getirir.

Şunu da eklemek istiyorum. Pratik politika alanına (bu çok genelleştirilemez ama yine de bir zaaf alanı olduğu için belirtmek istiyorum) giremeyişimizde, popülizmle programatik ayrılıklarımızın dar kavranışının da özel bir payı var. Bu siyasal sorunlara,

özellikle demokratik sorunlara belli bir ilgisizlikte ifadesini bulabilmiştir. Oysa bunun çok tehlikeli bir zaaf alanı olduğu daha 1. Genel Konferansta çok geniş bir biçimde tartışıldı, sonuçlarına işaret edildi.

Bu sorunun önemi nerededir? Yoldaşlarımız pratik politika alanında geleneksel siyasal akımlarla aramızdaki sınır çizgisini, bizim sosyalizm perspektifine dayalı genel devrimci politikamızın özgülleştirilmiş biçimi üzerinden çizmek yerine, onların özgül politikasının programatik arka planındaki darlığa işaret ederek çizme yoluna gidiyorlar. Karşısına ise sosyalizm programını koyuyorlar. Mesele böylece bitiyor! Oysa sen sosyalizm perspektifi ve programının o özgül alanda ya da sorunda alması gereken özgül biçimi formüle ederek küçük-burjuva bakış açısının karşısına çıkmalı, onunla bu çerçevede mücadele etmelisin. Onun pratikte kendi tarzında, kendi perspektifiyle, kendi politik bakışıyla somut olarak ortaya koyduğunu, sen kalkıp kendi soyut teorik perspektifinle karşılıyorsun. Oysa senin teorin burada pratik bir teori olmak zorundadır. Pratikleşmek, yani özgülleşmek zorundadır.

Siyasal sorunlar

7. BÖLÜM

Siyasal gelişmeler ve sınıf hareketi

Cihan: Bizim bir “siyasal süreçlerde tıkanma” tahlilimiz var. O tahlil ilk olarak, aynı başlıklı bir başyazıda, ‘93 sonbaharında ortaya kondu. 8. Yıl başyazısı da neredeyse tümüyle bu sorun üzerine oturmaktadır. Bu tahlilin kendi içerisinde yeterince açık olduğunu düşünüyorum.

Biz örneğin Kürt hareketiyle devlet arasındaki bir kitlenmeden de söz ediyoruz, ama, bu başka birşeydir. Burada iki kuvvet karşı karşıya gelmiştir. Daha doğrusu kuvvetlerden biri diğerinin, yani sömürgeci düzenin karşısına dikilmiştir. Ciddi bir gelişmenin önünü açmış, önemli bir güç biriktirmiş ve mevziler kazanmıştır. Fakat öyle bir noktaya gelmiştir ki, kendi sınırları içerisinde biriktireceği güçler açısından artık belli bir doyuma da ulaşmıştır. Mücadeleyi daha ileri bir düzeyde zorlaması; ya öteki devrimci dinamiklerden güç ve destek almasıyla, ya da mevcut politikasının yönünde belli değişikliklere gitmesiyle

olanaklıdır. İkisini yapamadığı ya da devrimci veya reformcu bir çözüm doğrultusunda derinleşmek gücü ya da zeminini bulamadığı, ama buna rağmen karşı gücün onu ezmeyi başaramadığı bir durumda, bir kilitlenme var demektir. Kürt hareketi, “siyasal çözüm” de dahil, kendi çözümünü dayatamıyor. Devlet “siyasal çözüm”ü kabul etmiyor; bir takım siyasal tavizleri ancak hareketi ezdikten sonra vermek istiyor. Ama devlet de bu politikasını başarıya ulaştıramıyor. Böylece sorun kilitlenip kalıyor. Bu çerçevede ve bu anlamda bir kilitlenme tanımı, *Kürt Hareketinde Yol Ayrımı* başlıklı başyazımızda yer aldı. Ama bu başka bir durumu ifade ediyor.

“Siyasal süreçlerde tıkanma” kavramı ile tanımlanan ise daha farklı bir olgudur. Siyasal süreçlerdeki tıkanma sınıf hareketindeki bir durağanlığı anlatmamaktadır. Durağanlık sözü çok nispidir. Sınıf hareketi bugün belli bir durağanlığa girmiş olabilir. Ama sınıf hareketi belli bir hareketliliği yaşarken de, siyasal süreçlerdeki tıkanıklık sürüyordu. Olay nedir? İşçiler yıllardır belli bir hareketlilik içerisinde. İktisadi ve kısmi demokratik istemlere dayalı bir mücadele yürütmektedirler. Ama sınıf hareketi politik bir sıçrama yapamamakta, dolayısıyla toplum düzeyindeki sınıf çatışması sahnesine ağırlığını koyamamakta, düzeni zorlayan bir politik kuvvet haline gelememektedir. Bu durum Kürdistan’daki kilitlenmeyle de birleştiği ölçüde, genelde sınıf mücadelesinin akışında, yani siyasal çatışmaların yön bulması ve olumlu bir mecrada akması planında bir tıkanıklık doğmaktadır. Tıkanıklık düzenle devrim ilişkisinin toplamında doğmaktadır. Düzen sorunlarını çözemediği ölçüde bunalımını yaşamayı sürdürmektedir. Yığınlar ise dar istemleri temeli üzerinde bir mücadeleye girmektedirler. Bu mücadele ya belli bir yere kadar kimi tavizler elde etmekte, ya da sermaye bu tavizleri vermemekte direnmektedir. Ama sermayenin direncini kıracak bir politik sıçramayı yaşayamadığı ölçüde ise, sınıf hareketi zaman zaman geriye, bir durağanlığa, bir edilgenliğe düşmektedir. Bu tıkanıklık böylece sürüp gitmektedir.

Değerlendirmelerimizde bu tıkanıklığın “öldürücü” olduğu

söyleniyor. Çünkü bir toplumda bunalım varsa, bu bunalım başlıca iki türlü çözüm bulabilir. Ya düzen zaman kazanarak sorunlarına şu veya bu doğrultuda belli bir nispi çözüm bulabilir (ki çağdaş dünyada böyle bir çözüm her zaman nispi, geçici ve kısmi olabilir ancak). Ya da toplumun devrimci kuvvetleri, devrimci dinamikleri harekete geçer, gelişme dinamizmi kazanır ve bunalımı bir başka doğrultuda çözüme sürecine girer. Varsa bir kilitlenme bunu kırar. Devrim yükselir. Devrimci yükseliş beraberinde karşı-devrimci yükselişi de getirir kuşkusuz. Ama neticede toplumda olumlu bir mecra akış vardır. Yani sınıf mücadelesinin toplum üzerinde yarattığı genel bir sarsıntı vardır. Bir çatışma yaşanır. Biz buna toplumsal çalkantı da deriz. Yoldaş düşüncesini ifade ederken bir an için belli bir karışıklığa düşmüş olabilir. Ama “siyasal süreçlerde tıkanma” kavramımız böyle değil de; işçi sınıfının güçlerini belli bir düzeye kadar biriktirmesi, diyelim daha ileri düzeyde bir mücadelede burjuvazi ile denge durumunu yakalaması ve bu seviyede kilitlenmesi olarak algılıyorsa, bunun bizim tartışmalarımızla, yazdıklarımızla hiçbir ilişkisi yoktur. Açıklayıcı olması bakımından 8. Yıl başyazısından bir bölüm okumak istiyorum:

“Siyasal süreçlerde tıkanma ya da kilitlenme olarak tanımladığımız genel olguyu, sermaye düzeninin yaşamakta olduğu kendine özgü tıkanıklıkla karıştırmamak gerekir. (Kazım yoldaşın az önce söylediklerine açık bir yanıt oluyor bu) Burada tümüyle farklı iki ayrı olgu söz konusudur. Düzenin kendi içinde yaşamakta olduğu çok yönlü tıkanıklık, onun bugün en temel zaafî durumundadır. Oysa toplumun toplam siyasal süreçlerindeki tıkanma, ilkinden farklı olarak, düzeni tıkanmış sermaye sınıfı için bugün en büyük şans durumundadır. İlkinde sermayenin kendi iç cephesi, bu ikincisinde ise sınıflar mücadelesinin genel alanı söz konusudur. Kendi yapısal sorunları ve Kürt özgürlük mücadelesi karşısında bunalan düzen, genel siyasal süreçlerdeki tıkanıklık sayesinde rahat nefes almayı sürdürebilmektedir.

“O halde, daha açık olarak nedir siyasal süreçlerdeki tıkanma? Asıl ifadesini nerede bulmaktadır? Bugünün genel toplumsal siyasal

tablosu bu sorunun yanıtına ışık tutmaktadır. Temel sorunlar karşısında çözümsüz bir sermaye sınıfı ve bu sorunlar temeli üzerinde çürüyen bir sermaye düzeni bir yanda; bu çözümsüzlük ve çürümenin tüm sonuçlarını en ağır bir biçimde yaşadığı halde, düzene karşı politik bir çıkışı bir türlü yapamayan bir işçi sınıfı öte yanda. Sermaye, toplumun ve toplumsal gelişmenin önünü en boğucu biçimde tıkamıştır. Fakat buna karşın, işçi sınıfı hareketi bu engeli parçalayıp atacak bir devrimci gelişme sürecine bir türlü girememektedir. Sermaye cephesi konjonktürel değil, fakat yapısal nedenlere dayalı bir güçsüzlüğü yaşıyor. Ne var ki bunun karşısında emek cephesi ortaya toplumun geleceğini ve kaderini belirleyebilecek herhangi bir kayda değer güç koyamıyor. İşte bu çürütücü bir tıkanıklıktır. Sosyal-siyasal-kültürel alanlarda tüm toplumu saran çok yönlü yozlaşma ve çürümenin gerisinde bu vardır. Çürüyen düzen kendine bir devrimci çıkış yolu açamayan toplumu da kendisiyle birlikte çürütmektedir. Oysa işçi sınıfının başını çekmeyi başaracağı bir politik hareketlenme, toplumun emekçi sınıf ve katmanlarına yayılacak bir mücadelecilik kaynaşma, çürümeyi zaten kokuşmuş bir sınıf olan burjuvaziyle ve onun düzeniyle sınırlamayı başarabilecektir. Temiz ve sağlıklı bir devrimci mücadele cereyanı ile toplumun ezilenler cephesini sarsacak, sarsmakla kalmayacak, böylece toplumsal gelişme süreçlerinin önünü de açacak, ona bir dinamizm kazandıracaktır. Bu durumda çaresizlik ve umutsuzluk içinde debelenen sermaye sınıfı karşısında, toplumun tüm ezilen ve sömürülen emekçi yığınlarının önünde bu durumdan çıkış için yeni devrimci ufuklar da açılabilecektir. Özetle, çelişki ve çatışmadaki bugünkü tıkanıklık, devrimci bir doğrultuda kendi çözümünü dayatacak bir devrimci sınıf hareketiyle aşılabilecektir ancak.

“Sermaye düzeninin ne sorunları ne de çürütücü sonuçları kuşkusuz bir yenilik taşımıyor.”(Yine az önce senin söylediğine geliyor bu yoldaş.) Bugünkü boyutlarda olmasa da düzen aynı sorunları ‘70’li yıllarda da yaşıyordu. Fakat karşısında çalışan yığınların ileri kesimlerini kapsayan güçlü ve yaygın bir kitle hareketi ve bu temel üzerinde nispeten etkin bir devrimci hareket

vardı. '70'lerdeki tıkanma dönemin sonlarına doğru kendini göstermeye başladı. Ve devrimci hareketin olmamasında değil, fakat kendine daha üst düzeyde gelişme kanalları açamamasında ifadesini buldu. Sermayenin o günkü kilitlenmesini, kendi cephesinden geniş kapsamlı bir faşist karşı-devrim operasyonu olan 12 Eylül'le bir süre için göreceli bir çözüme bağladığını biliyoruz."

Devamı da var. "Bugün ise durum farklıdır" denilerek, bugün için ek açıklamalar yapılıyor. Buradaki tanımlamaların yoldaşın karışıklık içinde bulunduğu bütün sorunlara açıklık getirdiğini düşünüyorum. Bu tıkanıklığın; a) Sermaye cephesinin kendi iç tıkanıklığıyla bir ilgisi yoktur. b) Sömürgeci düzenle Kürt devrimci hareketi arasında oluşmuş bugünkü o zorlayıcı dengeyle bir alakası yoktur. Söz konusu olan daha farklı bir olgudur. Çürüten, sorunları artan ve tıkanan bir düzen; ama öte yandan, genel toplumsal süreçlerdeki tıkanma ölçüsünde ve sayesinde de yaşayan, yaşarken çürüten, kokuşan bir düzen... Genel toplumsal süreçlerdeki tıkanıklık, tam da devrimci kuvvetlerin toplumun önünü açamaması anlamında bir tıkanıklıktır. Ki bu, tıkanan sermaye düzeninin en büyük şansı ve avantajı olarak ortaya çıkmaktadır.

Biz bu durumu politik vurgularımızda sık sık tekrarladık. Vurulması gereken noktayı da çok iyi gözetiyoruz. Politik yayını dikkat çekmiştir. Başyazılarımız işçi sınıfına kamçı sallamakta, mevcut durum işçi sınıfı için utanç vericidir, denebilmektedir. "*İşçi Sınıfıyla Alay Ediyorlar!*" Bu politik yayının bir kapak manşetidir ve işçileri tahrik edip uyarmayı amaçlamaktadır. Vurulması gereken yer bizim için yeterince açıktır.

Burada anlaşılmayan sorunun şu olduğunu düşünüyorum. Kitle hareketinin geliştiği dönemlerde imkanlara dikkat çekersin. İmkanlara dikkat çekmek, sorumluluğa dikkat çekmektir. Hareketin geliştiği bir dönemde, sınıf hareketinin imkanlarının sınırlılığı ve zaaflarının bolluğu üzerine yoğunlaşma, çoğu kere pasifizmin ve görevlere uzak durmanın dayanağı haline gelebiliyor. Türkiye'de bunun örnekleri de yaşandı. Ama biz, kitle hareketinin yükseldiği dönemde, hareketin imkanlarına yaptığımız vurguyu, öncünün sorumluluğuna bir ön zemin olarak kullandık hep. Hareketin

imkanları ne ölçüde umut vericiyse, devrimci sorumluluk da o ölçüde yakıcı ve acildir. Bizim bütün yazılarımızda bu diyalektik bakış son derece nettir. Ama ne olmuştur? Tarihsel bir dönemdir, belli gelişmeler vardır. İç ve dış dinamikler vardır. O dönemde '89 çöküşü yaşanmıştır. Beri yanda Körfez'de savaş çıkmış, burjuvazi savaş sopasını kullanmıştır. Bir dizi etken kitle hareketindeki yükselişin önünü bir yerde tıkamıştır. Bu birincisi. İkincisi, kitle hareketi gelişir, gelişir ve öyle durumlar olur ki, bir yerde politik patlamalara dönüşür. Öyle durumlar da olur ki; mevcut iktisadi ve kısmi demokratik çerçevenin sınırlarına gelir dayanır. İleriye sıçrayamadığı noktada, belli bir yorgunlukla birlikte geriye düşer. Hiçbir politik deha bu sürecin somut gelişme seyrini ve geleceğini adım adım isabetlilikle öngöremez.

Mesut: Bizim tıkanma tahlilimiz, işçi hareketinin biriktirdiği potansiyelleri ve deneyimleri, geçmişte onun ileri yanlarına ilişkin yaptığımız vurguları ortadan kaldırmıyor. Bu tahliller doğruydur. Bugün işçi hareketindeki tıkanma, onun potansiyellerinin, eylem dinamiklerinin tümüyle ya da önemli ölçüde körelmiş olmasından kaynaklanmıyor. Mevcut önderlik yoksunluğu koşullarında ve sermaye sınıfının çok daha örgütlü, hazırlıklı, organize bir biçimde bir karşı saldırıya geçmiş olduğu bir dönemde, işçi sınıfının bugün bu dinamikleri harekete geçirememesini ifade ediyor. Sermaye düzeni krizini atlattıkta kısa süre içerisinde bir başarı kazanırsa, kuşkusuz sürece ilişkin tartışma ve tahliller değişebilir. Ama bugün bir karşılıklı bekleyiş vardır. Kuşkusuz bu bekleyiş içerisinde sermaye sınıfı daha avantajlı bir durumdadır. Ancak eylem dinamiklerinin var olduğu koşullarda, bugün sınıf hareketindeki çok önemli bir gelişme muhtemelen bir patlama şeklinde yaşanacaktır. Ya patlama olacaktır, ya da çürüme yaşanacaktır.

Bu bir yerel direniş şeklinde gelişebilecek bir patlama olabilir; bir kıvılcım giderek bölgesel düzeyde, giderek de ülke düzeyinde bir sınıf hareketini mayalamakta etkili olabilir. Zonguldak'ta veya Karabük'te, ya da İstanbul'un belli bir bölgesinde üç-beş önemli fabrikanın bir anda ciddi bir eylemlilik içerisine

girdiğini düşünelim. Bugün sınıf hareketine baktığımızda bunun ateşleyebileceği bir potansiyel olduğunu görebiliyoruz. Nitekim bir takım değerlendirmelerimiz de bu yöndedir.

İşçi hareketi neden bugünkü düzeye geldi? Birincisi, önderlikten yoksunluktur kuşkusuz. Devrimci bir önderlikle birleşemeyen, onun inisiyatifinde gelişemeyen bir hareket, kuşkusuz sermayenin etkili bir saldırısı karşısında bu durumu yaşar. İkincisi, sınıf hareketinin gelişme diyalektiğine bakıldığında; nispi hakları belli bir mücadele süreci içinde kazanan, bu süreç içerisinde giderek politikleşen ve devrimci güçlerle de birleşebilen bir hareketlilik ile; nispi haklar konusundaki kazanım sürecinin dar olduğu, ardından beklenmedik ciddi bir krizin geldiği koşullardaki bir işçi hareketinin gösterdiği tepki, her zaman kesinlikle farklı olmuştur. Eğer işçi hareketi uzun sayılabilecek bir süreçte ve daha istikrarlı bir dönemde ciddi kazanımlar elde etmeyi başaramışsa, bu süreç içerisinde hem deneyim, birikim ve moral açıdan ve hem de örgütlülük açısından kendini geliştirebilme imkanları bulabilmişse, kriz dönemlerindeki saldırılara karşı da çok daha hazırlıklı, çok daha militan bir cepheden karşı koyuş gerçekleştirebiliyor. Ama böyle bir sürecin yaşanmadığı, halihazırda bir devrimci önderlikle birleşmek noktasında mesafe alınamadığı ve toplumda da devrimci güçlerin son derece zayıf olduğu koşullarda, bugünkü işçi hareketinin, dünkü bütün ileriliğine, aldığı mesafeye ve taşıdığı dinamizme karşın, böyle bir durumla karşılaşması bir çelişki değildir. Sınıf hareketinin kendi diyalektiği içerisinde son derece anlaşılabilir bir durumdur bu. Bu nedenle bugün yaşananlar bizim geçmiş tahlillerimizdeki yanlışlığı göstermiyor.

Zaten böyle bir kriz koşullarında geleceğe ilişkin bu tür vurgular da bizim tahlillerimizde vardır. Kendiliğinden hareketin taşıdığı imkanlar nelerdir? Bunun sınırları nelerdir? Yarın gerçekten ciddi bir saldırı olduğunda, eğer bir devrimci önderlikle birleşmemişse, bu hareketin karşılaşacağı akibetler nelerdir? Bu konuda yapılmış önden uyanılarla da birleşen tahlillerdir. Nitekim bir süredir yaşanan da, böyle bir saldırı dönemine işçi hareketinin bizim düşündüğümüz düzeyde bir hazırlık içerisinde grememesidir.

Bu koşullarda böyle bir durum yaşanması da normaldir.

Kazım: Biz geçmişte yaptığımız tahlillerde üçüncü bir devrimci yükselişin ngnnde olduğumuzu söyledik. Bu aşağı yukarı dört yıl öncesine tekabül ediyor. Yer yer yoldaşlarla bölük pörçük tartışmaya çalışmakla birlikte özel olarak irdelediğim bir sorun değildir. Bugünden baktığımızda, bence sorunun şu yönünü yeniden irdelemek gerekiyor. O dönemde, belki halk hareketin işçi hareketine duyduğu güvensizlik nedeniyle, işçi hareketinin tařıdėı dinamiklerin ve olanakların bizim saflarımızda gerçekten anlaşılabilmesi açısından, hem konjonktürel hem tarihsel nedenlerden dolayı, o dinamiklere belli bir vurgu yapmak belli bir önem taşıyordu. Ama bugünden baktığımda, bence hareketin zayıflıklarıyla gcl yanlarını biraz da belli bir denge içerisinde tam yerine oturtamadığımızı, tahlillerimizde bazı vurguları tam hesaba katamadığımızı düşünüyorum.

Cihan: Bu son derece anlaşılırdır. En dahi devrimci politikacılar için bile bunun olanaksızlığı, kolay kolay mümkün olmadėı bizzat kendi yaşamlarıyla kanıtlanmıştır. Lenin sık sık, “olaylar yanıldığımızı gösterdi”, “olaylar tam düşündüğümüz gibi gelişmedi” demiştir. Bu her zaman böyledir. 1907 yılında Lenin, devrimci dalganın her an yeniden geleceğini iddia ediyordu. Ancak Stolipin darbesi araya girdi, güçleri ve mevzileri biti. Ondan sonra Lenin kriz üzerine yazı yazıyor (ki bu mahalli örgütlerden gelen basınçla oluyor) ve bu kez başka türlü konuşuyor. Parti tabanında, sanayideki bunalım derinleşiyor, dolayısıyla devrimci yükseliş gelecektir düşüncesi ve beklentileri var. Ancak Lenin olaylardan öğrenmiştir. şunları söylüyor: Tek başına sanayideki bunalım yeni bir devrimci yükselişin olup olmayacağının göstergesi değildir. Bu bir diz: başka faktöre bağlıdır. Yapılması gereken şey etkili bir politik ajitasyonu sürdürmek ve bu arada kitlelerdeki ruh halini, olayların kitleler üzerindeki etkisini, bu etkinin biriktirdiği imkanları dikkatle gözlemektir. Olayların yönünü kestirmenin bundan başka bir yolu yoktur.

Yaşamın sayısız faktörle şekillenen genel akış yönünü biz kesinlikle doğru kavradık. Ama ne olmuştur? Birincisi, ‘87 yılın-

dan bakarken, '89 tahribatının zaten bir yenilgi döneminden çıkmış bulunan bir hareketi yeni bir yenilgiye sürükleyeceği faktörünü yeterince gözetmemişizdir.

İkincisi, yeni bir devrimci yükselişin öngünündeyiz demişizdir. Yeni bir mücadele dönemine girildiğinin çok sayıda somut göstergesi oluştuğunda, bunu çok genel planda öngörebilirsiniz. Biz '91'e *Girerken* başlıklı başyazıda böyle bir gelişme öngörmüşüz. Çünkü o döneme baktığınız zaman; '87'den '90'a kadar yükselen, yani yıldan yıla gelişen kitle hareketinin tam da '90 yılında aydan aya çok özel bir tarzda büyüdüğünü ve değişik kesimlere yayıldığını görüyorsunuz. Kürt hareketi serhildanlar aşamasına geçiyor. '90 Mart'ında büyük kitlesel Newroz gösterileri var. Şubat'ta Yeni Çelték'teki işçi katliamını protesto etmek için İstanbul'da politik işçi eylemleri, bir günlük grevler oluyor. Aynı dönemde öğrenciler hareketleniyorlar. Mayıs'ta geniş katılımlı 1 Mayıs kutlamaları gerçekleşiyor. Haziran'da yeni işçi eylemleri geliyor. Temmuz'da kamu çalışanları çok anlamlı bir ilk atılımı yapıyorlar. Eylül'de Zonguldak madencileri tam da 12 Eylül'ün yıldönümünde 48 saatlik bir direniş yapıyorlar. *Ekim*, daha o zamanki başyazısında, ciddi bir madenci eylemi gelmektedir diyor. Nitekim Aralık'ta bir madenci fırtınası patlak veriyor. Onun öncesinde ve Kasım ayı içinde başka işçi eylemleri yaşanıyor. 26 Aralık'ta metal işçilerinin grevi devreye giriyor. Tekstil sektöründeki gelişmeler var...

Olaylar öylesine birbiri üstüne yığılıyor ki, böyle bir durumda; siz bakmayın bu hareketliliğe, zaten tarihte örnekleri de görülüyor, bu bir yere çarparak duracak demenizin bir anlamı ve mantığı yoktur. Bunu ancak müzmin karamsarlar ve gelişmelerin ortaya çıkardığı görev ve sorumluluklara ilgisiz kalanlar yapabilirler. Burada sorunu; toplumun çok değişik kesimleri merkezinde işçiler olmak üzere bir hareketlilik yaşıyorlar ve bu bir devrimci yükselişin işaretlerini veriyor; öncü bu gelişmeyi görmeli ve bu doğrultuda perspektiflerine ve görevlerine çok daha sıkı bağlanmalıdır, biçiminde ele almak durumundasınız. Nitekim yazının devamına bakınız, tahlil gelip buraya dayanmaktadır. Devrimci hareketin

bugünkü zayıflıklarını, eylemsizliğini, kapasitesizliğini artık bir Ekimci gerekçe yapamaz; onlar yapamıyorsa biz yapmak zorundayız, deniyor. Yani olanakları sıralayıp rahatlamak, birşeyleri abartıp kendini edilgenleştirmek değildir sorun. Tam tersine, bir hareketin ipuçlarının ortaya çıkardığı imkanlara karşılık vermek konusunda bir sarsıntı yaratmayı amaçlıyor. Bu açıdan imkanlara özel bir vurgu yapılıyor. Ama sen görevini yapmaya başladığın andan itibaren, vurulması gereken zaaf lar da zaten çok özel bir tarzda önüne gelecektir.

Kazım: Bence bu sorunun şöyle bir önemi var. Biz bugün Türkiye'deki politik süreçleri pratik kuvvet alanında belirleyen bir hareket olmayabiliriz de. Ancak ben soruna daha çok örgüt boyutu açısından bakıyorum. Bu sorunun yarının partisinde yaratacağı zaaf şudur. Hareketin zayıflıklarının isabetle yerine oturtulamaması, o alandaki müdahalede belli bir zayıflık alanı yaratabilecektir.

Cihan: Ben işçi hareketinin zaaf larının adım adım nasıl işlediğimizi, kronolojik olarak yerli yerine nasıl oturttuğumuzu ayrıca da gösterebilirim. Bu söylenenleri de metinlerimizin yeterli dikkatle incelenmemesinin bir somut göstergesi sayıyorum. Örneğin senin *8. Yıl* başyazısını şöylece bir okuyup geçtiğini düşünüyorum...

Kazım: İkincisi; zayıflıkların kendisinin irdelenmesiyle birleşmeyen bir yükseliş tahlili olduğu ve bu beklenti gerçekleşmediği (bunu başka etkenlerle bir arada söylüyorum, tek bir etken değildir) zaman, sürekli yükseliş bekleniyor. Böyle bir beklenti içerisinde olan bir kadroda, bu durum, tersten bir umutsuzluğa yolaçabiliyor. Ben sorunu örgüt boyutu açısından ele alıyorum.

Cihan: Hareketin sorunlarıyla önderliğin sorunlarını birbirine karıştırmayalım. Sen siyasal süreçlerdeki tıkanmayı az önce tanımladığın gibi anlarsan, ondan hangi ucube sonuçları çıkartacağın konusunda benim hiçbir kuşku kalmaz. Hareketin önderlik zaafiyeti ile hareketin bünyesindeki, şu veya bu kadrodaki düşünsel karmaşayı birbirinden ayırmak gerekir. Biz bu sıkıntıyı 7 yıldır yaşıyoruz. Bir takım vurgular, bir takım yaklaşımlar tekyanlı kavranıyor. Bu, hareketin önderlik çizgisiyle ilgili değil,

hareketin insan malzemesinin ideolojik şekillenışı, kavrayışı ve hareketin o malzemeyi dönüştürmedeki başarısızlığı ya da yetersizliği ile ilgili bir olaydır. Örgütsel sorunlar kapsamında fazlasıyla da tartışılmıştır. Bizim insanlarımız tekyanlı düşünmeye çok yatkındırlar. Zira küçük-burjuvazi tekyanlı düşünür.

Yazı yazarken küçük-burjuvazinin bu özelliğini hep vurguluyorsunuz da, sanki bu küçük-burjuvazi uzayda yaşayan bir günah keçisiymiş gibi yaklaşıyorsunuz. Sosyal gerçekliğini tam da bizim kişiliğimizde bir biçimde üretmiyormuş gibi, biz böyle soyut bir düşmana, yeldeğirmenlerine kılıç sallıyoruz. Kılıcı kendimize sallayalım!.. Düşünce tarzımızı değiştirmeye ve geliştirmeye özel bir dikkat edelim!.. Bu anlamda evet, sorun var. Ben problemleri reddetmiyorum. Ama tam da bu aynı tekyanlı ve yüzeysel düşünce tarzı bir de kalkıp bunu gerisin geri harekete fatura etmiyor mu? Hareketin önderlik yaklaşımlarındaki zaafiyet olarak bunu ele almıyor mu? Bunu anlamak ve kabul etmek mümkün değil.

Bu hareketin değerlendirmelerinde, öngörülerinde önemli boşluklar olmuştur. Biz zaman zaman hataya da düşmüşüzdür. Bu yükseliş öngörüsünün bizi de boşa çıkardığını, net bir biçimde *Solda Tasfiyeciliğin Yeni Dönemi*'nde yazdık. Olaylar beklentileri boşa çıkardı, bu arada bizim beklentilerimizi de, denilerek bunun altı çizildi. Ben herşeyi yerli yerine oturtalım diyorum.

Bakınız yoldaşlar, Plehanov'un *Tarihte Bireyin Rolü* isimli küçük bir kitabı vardır. Son derece derin teorik-felsefi özü olan bir kitaptır bu. Plehanov'un sorunları çok soyut teorik düzlemde irdelemesinin getirdiği kuruluşu bir yana bırakıyorum. Bu kitap bir bakıma öznel faktör ile nesnel faktör (siz bunu sınıflar mücadelesi düzleminde belli sınırlar içinde, bilinç ile kendiliğinden-cilik arasındaki ilişki olarak da ele alabilirsiniz) arasındaki ilişkiyi irdeliyor. Olayların akışını belirleyen son tahlilde onun kendi nesnel mantığıdır, diyor. Ama bu nesnel akışın içerisinde, bir öznenin ona yapabileceği ve yapması gereken iradi müdahale de vardır; bu öznel müdahale, bu nesnellüğün bir parçasıdır diye de ekliyor. Yani toplam süreç, öznenin de rolünü oynamasıyla bir-

leştigi ölçüde gerçek anlamını ve kapsamını bulabilecektir. Ekim Devrimi'yle Alman Devrimi arasındaki fark bir yanıyla budur. Biri öznesini (bilinçli ve örgütlü öncüsünü) bulmuştur. Öznenin katkısıyla varabileceği sonuçlara varmıştır. Diğerinde olaylar patlak verdiğinde, öznesi kuruluş kongresini ancak yapabilmektedir. Üstelik ciddi bir takım ideolojik karışıklıklarını da sürdürerek... O tarihsel rolünü oynayamamıştır ve hareket kolay bir yenilgiyle sonuçlanmıştır. Hareketin derinliği o kadar açıktır ki, 19'unda patlak veren ve yenilen devrim, 21'inde mahalli planda da olsa yeniden tekrarlanmıştır. 23'ünde genel bir devrim beklentisini olanaklı kılacak koşullar ve bazı yeni devrimci girişimler yeniden doğabilmiştir. Birinde hareket öznesini bulmuştur ve dolayısıyla olayların nesnel akışı (nesnellikten tarihin akışını kastediyorum), öznenin tüm olumlu katkılarını da içererek gelişmiştir. Diğer ise bundan yoksun kalmıştır.

Biz her zaman imkanlara işaret ederiz. İşçi sınıfının biriktirdiği olumlu özelliklere ya da taşıdığı derin hoşnutsuzluğa dikkat çekeriz. Ama işçi sınıfı belli mücadeleleri zorlayıp da kendi gücüyle bunu aşamaz, bir önderliğin katkısıyla aşma gücü bulamazsa, yeniden geriye düşer, deriz. Bunu hep söylüyoruz. Bizim değerlendirmelerimizde bu kızıl bir şerit gibidir. Bunun bütün değerlendirmelerimizde olduğunu iddia ediyorum. Bu fikir benim için çok değerlidir. Bu, Lenin'in *Ne Yapmalı*'sının temel fikridir. Plehanov'un *Tarihte Bireyin Rolü* kitabı felsefi planda öznelciliğin eleştirisidir. Yani bu rolü kendi içinde idealleştirenlerin eleştirisidir. O açıdan olumsuz anlamda bir çubuk bükme de vardır. Biz Lenin'in *Ne Yapmalı*'sıyla yetişen ve Plehanov'un tarihsel akibetini bilen kişiler olarak, bu kitapta yazılanları yerli yerine oturtmak, yani hatayı, vurguyu tartmak imkanına sahibiz. Ama ben Plehanov gibi birinin bile, birey kendi öznel katkısını ona katmadığı sürece, siz bunu toplum düzeyinde politik öznel olarak alacaksınız, toplum düzeyinde özne kendi politik rolünü şu veya bu doğrultuda oynayamadığı sürece, olaylar gerçek gücünü ve akışını bulamayacaktır, diyor.

Tersinden örnek vermek istiyorum. Biz marksist-leninistle-

re karşı kullanılan ideolojik silahlardan biri şudur: Siz yüzyıldır kapitalist düzenin çürümekte olduğunu ve yıkılacağını söylersiniz; Lenin de emperyalizm sosyalist devrimin arifesidir demişti. Ama yüzyıldır da kapitalizm yedi canlıdır ve yaşıyor. Murat Belge *Yeni Gündem*'deki başyazılarında bunları yazıyordu. Bir başka örnek vereyim. Devrimci proletaryanın güç yetirememesi, yani proletaryanın kendi devrimci önderlik rolünü oynayamaması noktasından almıyorum meseleyi. Bu kez tersinden, burjuvazinin kendi öznel rolünü oynamadaki aşırı yeteneği noktasından ele alıyorum. Burjuvazinin üç yüzyıllık tarihsel geçmişini, müthiş iktisadi kuvvetini, binlerce yıllık sınıflı toplum/mülkiyet düzeni geleneğinden beslenen ideolojik ve kültürel imkanlarını kullanarak, tam da sosyal devrim tehlikesini her aşamada nasıl da boşa çıkardığı, öznel etkinin gücüne tersinden bir kanıttır. Bu dar anlamda ve kendi içinde kapitalist ekonominin yaşama gücüne değil, fakat topluma egemen bir sınıf olarak burjuvazinin rolünü ne kadar da başarılı oynadığına bir kanıttır. Onun kendi cephesinde ölmekte direnmek, yedi canlı bir varlık olarak yaşamayı sürdürmek noktasında gösterdiği direncin kendisi de, gerçekte öznel ögenin rolüne bir örnektir. Ama burjuvazi bunu faşizm yoluyla yapmıştır, ama reformizm yoluyla yapmıştır. Her seferinde belli bir biçimi kullanmıştır. Ama keynesçilikle yapmıştır, ama friedmancılıkla, ya da gerisin geri neo-keynesçilikle yapmıştır. Burjuvazi çok köklü ve çok deneyimli bir sınıftır. Elinde kuvvetli bir iktisadi güç de vardır. Binlerce yıllık sömürücü sınıfın yönetme imkanlarına, toplumu bölerek, paralize ederek yönetme deneyimine de sahiptir. Bu da öznel ögenin tarihsel akışın gidişatını nasıl geciktirebildiğine tersten bir örnektir.

Öznenin rolünü gözden kaçırarak süreci ve sorunları ele almanın gerisinde kendiliğindenci, hareketin iç imkanlarını abartan bir yaklaşım vardır. Dolayısıyla ben, bu konuda hareketimize yöneltilen eleştirinin gerisinde böyle bir zaafiyetin olduğunu düşünüyorum. Öznenin kendi rolünü oynayamamasının anlamını bir değerlendirme faktörü olarak gözden kaçırmak, bir hareketin siyasal olayların akışındaki rolünü hesap dışı tutmakla eş anlamlıdır.

Soruna burjuvazi cephesinden nesnel ve öznel karşı devrimci kuvvetin birleşik etkisinden bakılırken, ama emekçiler cephesinden yalnızca nesnel kuvvetin oynayabileceği rolden bakmaktır bu. Biz neden PKK, ulusal sorun ekseninde etrafında bir öznenin oynayabileceği rolü en ileri bir düzeyde oynamıştır; bu açıdan onun bugüne kadar oynadığı rol, tarihsel değerdedir, diyoruz. PKK'nın oynadığı tarihsel rolün özel anlamı, gücü, şimdiden tarih içindeki yeri nereden gelmektedir?

Mengen barikatu Ş. Denizler'in ayak oyunları ile moral bakımından yıkıcı bir biçimde sonuçlandı. Ben o zaman bir kaç Zonguldak işçisiyle tartışmıştım. Bu işçiler orada bir çatışmanın koşullarını açmak için gösterdikleri çabaları anlattılar. Bunlar o zaman Ekimci işçiler ve işçi önderleri... Eğer orada ciddi bir çatışma olsaydı ve bir işçi katliamı gerçekleşseydi, bunun Türkiye toplumu ve genel plandaki işçi hareketi üzerindeki etkisi ne olurdu, onu da çok merak ediyorum. Biz Kanlı Pazar'ın nelere yol açtığını biliyoruz. Yine Lena madencileri grevinin katliamla sonuçlanmasının Rusya'da yeni bir devrimci yükselişin ateşleyicisi olduğunu iyi biliyoruz da, örneğin Mengen'de olayların başka türlü gerçekleşmesi durumunda muhtemel sonucun ne olabileceğini niye gözden geçiriyoruz? İki fabrikayı etkili bir tarzda sokağa dökerek yolunu açabileceğimiz bir ciddi işçi direnişinin, İstanbul işçi hareketi ya da Türkiye işçi hareketi içerisindeki ajitasyon imkanlarını şimdiden kestirmek çok mu güç? Çok daha değişik bir eylem tarzı olan, yani atılmış işçilerin gelip işyerini işgal etmesi biçiminde gerçekleşen bir Aras Kargo direnişinin toplumun gündemine nasıl girdiği de biliniyor. Zayıflık ve sessizlik ortamında çok özel önem taşıyan bir eylemdir. Oysa ne ciddi bir sanayi birimidir, ne de normal bir üretim süreci içerisinde sınıf kitlesinin bir olaya başkaldırısı temeli üzerinde gelişmiştir. Bir çok yönüyle de eksikli bir eylemdir. Ama buna rağmen yaşadığı günlerde belli bir sarsıntı yaratmıştır. Bütün sol hareket manşete çıkarmıştır Aras Kargo direnişini. Biz başyazıya konu etmişizdir. Bu birşey anlatmıyor mu? Olaylar böyle de gelişebilir...

Ama işçi sınıfı önderlikten, önderliğin katkılarında, yolaçı-

cı gücünden ve çabasından yoksun kaldığı sürece, burjuvazi tarafından bir otuz yıl daha kolayca yönetilir. Ama bu bizim 30 yıl öncesinden söylediğimiz sözün değerini hiçbir biçimde azaltmaz. Bunlar da neler bekliyorlardı, halbuki bakın olaylar neler gösterdi! demek, sonradan bakma kolaycılığından kaynaklanan bir bilgiçlik olabilir olsa olsa. Devrimciler birşeyi üzerine yatmak için söylemezler. Dünyayı yorumlamak dünyayı değiştirmek içindir, deriz. Söz davranışla birleşmediği sürece, sözün kendisi kendi içinde boşa çıkar. Söz bütün anlamını kaybeder ve oportünizmin tipik bir ifadesi haline gelir. Çünkü eylemden, eylemsel amaçtan kopar.

Orhan: Kazım yoldaş vurgularında, biz sınıf hareketinin mevcut durumuna ilişkin bir tahlil yaparken, onun olumlu yönlerini değerlendiriyoruz, diyor. Sınıf hareketinin bugünkü örgütlülük, önderlik ve bilinç düzeyinde, onun zaaflarını, olumsuz yönlerini vurgulamadığımız ve bu da hareketimizin mevcut örgütsel zaaflarıyla birleştiği zaman, bir iyimserliğe ve kendiliğindencilığe, buradan hareketle de sorumluluk alanında bir rehavete yolaçıyor. Ben böyle anladım yoldaşın söylediklerini.

Nadir: Yoldaşın dediği şudur. Hareketin olumlu yanlarına yapılan vurgu iyimser bir havaya yolaçıyor. Sonra hareket olumsuz göstergeler ortaya koymaya başladığında, zayıf insanlar olumsuzluğa düşüyorlar.

Kazım: Benim söylediğim budur. Mesele kendiliğindencilik vb. değildir.

Orhan: Belki daha iyi ifade edilebilirdi. Çok genel çerçevede vurgulamak istediğim buydu. Ben Cihan yoldaşın vurgularını ise şöyle anladım. Biz bu zaafiyetleri aşabilmek için, önümüzdeki döneme ilişkin görevlerimizi ve imkanları tespit ederken, dönüp önce kendi örgütsel zaaflarımıza vurmak zorundayız. Kendi zaaflarımıza vurulmadığı sürece, asıl görevler ve sorumluluklar alanındaki sorunlara dönülüp bakılmadığı sürece, sınıf hareketinin zaaflarını sıralamak gerilemeyi ve düşmeyi daha da hızlandıracaktır. Zira kendi alanımızdaki zaaflarımız süreç içinde gitgide sınıf hareketinin zaaflarıyla açıklanmaya başlanacaktır. Ben yoldaşın tartışmaya özel bir önem vermesini, yaptığı vurguları bu

çerçevede anlıyorum. Önümüzdeki yılı parti yılı ilan etmiş bulunuyoruz. Sınıf hareketine ilişkin görevler alanında, onun taşıdığı dinamikler konusunda, bugüne kadar politik müdahale alanında yaşadığımız sorunlar bakımından tam bir açıklığa sahip olmak zorundayız. Bunlar kavranamadığında, önümüzdeki dönemde bunun bizim karşımıza ciddi sorunlar çıkartabileceğini düşünüyorum. Yoldaşın vurgusunu bu çerçevede ele almak gerekiyor. Sınıf hareketine politik müdahalenin sorunları ve görevlerimiz çerçevesinde, pratik politikanın sorunları çerçevesinde biz bu zaafllara vuracağız. Ama sınıf hareketinin zaafllarını sürekli öne çıkartmak, ona müdahale görevlerimiz açısından bize çok fazla birşey getirmeyecek.

Mesut: İşçi hareketini tahlil etmenin bir kaç yöntemi vardır aslında. Birincisi, bir grubun şu sıralar havlu atmış bir eski sözde lideri (M.Y.) gibi tahlil etmektir. Zaafllarını da tahlil ediyor. Aslında zaaflları konusunda söylenebilecek çok şey yok. İşçi hareketi bu zaaflları taşıyor. Ama burada irade faktörünün rolünü, devrimci hareketin, komünist hareketin zaaflları noktasını hep devre dışı bırakan, karartan bir yaklaşımla, sorunu işçi hareketinin kendi zayıflıkları içerisinde ele almak, bu zayıflıkları öne çıkarmaktır sözkonusu olan.

Bir de şöyle ele almak mümkündür. İşçi hareketinin böyle zayıflıkları vardır, ama şu tür bir tarihsel gelişme içerisinde, kendisine ısrarlı bir tarzda müdahale eden bir devrimci komünist önderliğin olmadığı koşullarda, işçi hareketi şu tür bir dinamizm üzerinde de gelişmiştir. Şu zayıflıkları mevcuttur. Bu zayıflıklara vurulduğu zaman şu imkanlara da sahiptir aslında. Buradaki imkanlar bu hareketin politik bir hareketlilik haline gelebilmesi açısından da önemli bir dinamizmi gösteriyor. Böyle bir yöntemsel yaklaşımla ele almak gerekiyor. Ben zaaflları ifade etmeyelim demiyorum. Soruna yaklaşımda, geçmiş süreçte işçi hareketinin zaafllarına ilişkin birşey söylememe, sadece üstünlükleri öne çıkarmak sözkonusu değildi bizim için. Ancak Lenin'in de söylediği bir şeydir; bir devrimci sürece baktığı zaman, özellikle devrimci gelişmenin nerede imkanları vardır, bunun üzerinde durur.

Bu çerçevede öznenin sorumlulukları nelerdir, iradeyi burada nasıl yoğunlaştırmak gerekir, iradenin buradaki görevleri nedir, zaafı nedir, sorumlulukları nedir, buralardan bakılır.

Öteki, pasifizm üreten, devrimcilerin sorumluluklarını karartan, devrimci gelecek ve imkanlar konusunda karamsarlık yaratan bir rol oynar. Bu yüzden devrimciler tam bir bilimsel objektivizm içerisinde tahlil etmezler sorunu. Sen bir bilimsel metin hazırlarsın. Burada gerçekten imkanların sınırları çok küçükse, sen imkanların sınırını o küçüklük içerisinde verirsin. Ama devrimci bir politik akımın tahlilinde, o küçük imkanlar özellikle öne çıkar. Çünkü senin varlık alanın, senin güç olabileceğin alan, senin sınıf hareketini ilerletebileceğin alan orasıdır. Sen bir müdahaleci güç olarak bakıyorsun. Neye bakacaksın? İmkanlara bakacaksın. Olumluluğa bakacaksın. Dinamizme bakacaksın. Onu öne çıkaracaksın.

Kazım: Burada bir tartışma yok ki yoldaş.

Helin: Öyle bir sorunun yoksa bile şöyle bir tartışman var. İşçi hareketinin zaaflarını görmediğimiz, gözetmediğimiz doğrultusunda bir saptaman var. Bu saptamanın son derece yanlış olduğunu düşünüyorum. Mesut yoldaşın biraz önce ifade ettiği gibi, biz kendi görevlerimizi, kendi iradi rolümüzü öne çıkaracak tarzda işçi hareketinin imkanları üzerinde daha fazla duruyoruz. Ama geçmiş sürece baktığım zaman, bizim işçi hareketinin taşıdığı zaafı ve eksiklikleri son derece doğru ve isabetli bir şekilde tahlil ettiğimizi ve ona yeterince önem verdiğimizi düşünüyorum. Somut bir tartışma yapalım o zaman. Şu söylenebilir; biz şu şu zaafını yeterince gözetmedik. Sen onu açarsın, onu tartışırız. Ama senin söylediklerinden bizim zaafını yeterince görmediğimiz, sadece olumlu yönlerini öne çıkardığımız anlaşılıyor. İşçi hareketinin zaafı ve zayıflıkları sözkonusuysa, tam da orada bizim yeni bir irade, yeni bir sorumluluk alanımız çıkıyor ve biz tam da bunu yapmışız. Tam da o zaafı parmak basmışız.

Kazım: Tartışmanın bu biçimde yürümesini anlamlı bulmuyorum. Kendi payıma söylemek istediğim şudur. Sorun genelde bütünlük içerisinde tanımlanır, dedim.

Cihan: Örgüt yaşamımızın problemleri ile, bunun yolaçtığı sorunlar ve çarpıklıklar ile, hareketin geneldeki önderlik tarzının zaten doğal ve kaçınılmaz olarak yolaçacağı sorunları, birbirine karıştırmamak gerekiyor.

Biz henüz esasta sınıf dışı bir örgütüz diyoruz. Nitekim kadrolarımızın sosyal-siyasal özellikleri üzerine tartışmalarda belli bir açıklık da sağladık. Burada ben bir devrimci kadro için incitici bir olguyu döne döne tekrarlamak istemiyorum. Ama ben, devrimci kadronun düşünme tarzından gelen sorunları alıp bir hareket için zaaf alanı olarak tanımlamanın ne bir sorunu çözeceğini, ne de bu harekete bir faydası olacağını düşünüyorum. Yoldaş, kadrolarımızın sorunları algılama tarzındaki zayıflıktan, bu noktada örgütün kadrolara kendi perspektifini, bütünlüklü ve derinlikli kavratma görevinden sözedebilir. Bu yerinde bir eleştiri de olur. Ama yapılan bu mudur?

Yoldaşta tuhaf bir zaaf gördüğümü de belirtmek istiyorum. Bu ciddi bir problem olabiliyor zaman zaman. Yoldaş bu hareketin sözde zaafı üzerine konuşmak noktasında biraz fazla rahat davranıyor. Burada kendi kusuru kendisine çok net olarak gösterilmiştir. Bir rahatlık göstermeli ve meseleyi anlayabilmelidir. Ben hata yapmadık demiyorum. Bizim tahlillerimizde eksik, kusurlu bir takım şeyler vardır. Bunları atlamadık ve çeşitli yazılarımızda ortaya da koyduk. Devrimci yükseliş beklentisi konusundaki tespitimizi özellikle vurguladık. Bunun saflarımızdaki bir takım zayıf unsurların tasfiyeci platforma kayışındaki nedenlerini de koyduk. EKİM'in iddialı çıkışının, ortaya ciddi ve heyecan verici bir iddia koymasının, o an için EKİM'le birlikte yürüyen bir takım unsurlarda kısa dönemli umutlar yarattığını, bu umutlar kısa dönemde gerçekleşmeyince de bunun onların geriye savrulmasına yolaçtığını da söyledik. Ama yaşam budur zaten. Diyalektik sözünün bir anlamı varsa eğer, bu diyalektiktir işte. Herşeyin tam da öngörüldüğü gibi, sıralandığı gibi, söylendiği gibi, planlandığı gibi gitmesi durumunda, yaşamın sonsuz karmaşıklığı üzerine söylenenlerin bir anlamı kalır mı?

İkincisi, Mesut yoldaşın, Orhan yoldaşı destekleyici konuş-

masında, Kazım yoldaşa yönelttiği eleştiriye de bu noktada katılıyorum. Ama biz hareketin üstünlüklerini ve zayıflıklarını bir arada koymalıydık, deniliyor. Ben ön konuşmamda söyledim. Bu bütün yazılarımızda ortak bir çizgidir dedim. Yılları kapsayan çabalarımızın temel bir çizgisidir. Elimdeki derlemede (*Siyasal Gelişmeler ve İşçi Hareketi- Red*) *Dünden Bugüne İşçi Hareketi* başlıklı bir makale var. Bu, 1. Genel Konferans belgelerindeki işçi hareketi yazısından sonra, bizdeki en temel işçi hareketi değerlendirmesidir, o dönemde. Ağustos 1990 tarihlidir bu makale. Yani bizim yükseliş beklediğimiz, olayların üstüste yığıldığı yıllarda yazılmış bir makaledir. Dünden bugüne işçi hareketi tahlil edilmektedir. Her satırına şu an yeniden imzâ koyabilirim. Uzun uzun işçi hareketinin olumlu özellikleri anlatılıyor ve ardından şuraya geliyor:

“Ama öte yandan, sayılan bu üstünlüklerine rağmen, tarihsel bir perspektifle bakıldığında, işçi hareketinin bugünkü gelişme düzeyiyle henüz çok geri bir gelişme aşamasında olduğuna da kuşku yok. Herşeyden önce, baskı ve sömürü politikalarının yıllardır biriktirdiği hoşnutsuzluğun dışavurumu olmakla birlikte, işçi hareketinin mevcut hareketliliği henüz iktisadi ve bazı sınırlı demokratik istemlerle kendini ifade edebiliyor ancak. Nesnel toplumsal konumuyla tüm ezilen ve çalışan sınıfların öncüsü olması gereken işçi sınıfı, bugünkü durumuyla henüz kendi dışındaki emekçi kesimler için birşeyler yapmak bir yana, kendi acil siyasal istemlerini bile dile getirebilecek bir bilinç ve davranış düzeyinden uzaktır. Mevcut yasal ve anayasal çereçeveye sığmayan istemlerle ortaya çıkmak ile mevcut toplumsal ve siyasal düzeni aşan istem ve davranışlar farklı şeylerdir. Bugünkü işçi hareketi ikincisinden henüz uzaktır. Demek oluyor ki hareket militan olmakla birlikte henüz bu anlamıyla ihtilalci değildir. Mevcut anayasal düzen karşısında belli bir sınıfa özgü belli tepkiler ortaya koyabiliyor, ‘kendisi için’ davranabiliyor. (Parçanın ön bölümünde genel grev isteminin anayasayla çeliştiği, bu yönüyle politik bir mahiyet taşıdığı anlatılıyor.) Nedir ki mevcut toplumsal ve siyasal düzen karşısında henüz ‘kendiliğinden’ bir sınıftır. Belli sınırlar içerisin-

de kendisine bakabilmesi, ama henüz kendi dışına (diğer emekçi sınıf ve katmanlara) bakamaması, düzenin sınırlarını aşan bir bakış ve davranıştan yoksunluğunun bir başka ifadesidir. Kısaca, dar bir öncü kesim hariç, işçi sınıfı asıl kitleleriyle henüz burjuva bilincin değişik biçimlerinin etki sahasındadır.”

“Tüm bunların özeti, işçi hareketinin politik yönden geriliği ve zayıflığıdır. Bunu örgütsel yönden zayıflık tamamlamaktadır...”

Yineliyorum, bu değerlendirmenin tarihi 1990 Ağustos’udur. Yani yükseliş yılıdır. Devamındaki makaleler bunu tamamlıyor. Bu kez Kasım 1990 tarihli bir makaleden okuyorum:

“Bu sorunun, genel grevin (burada, 20 Temmuz vesilesiyle genel grev sorununa ilişkin olarak yaptığımız eleştirel tartışmanın gerçekte bu açıdan çok da yeni olmadığına dikkat edilmelidir), bazı kesimlerde belirsiz bir içerikle, daha çok da son bir kaç yılın belli bir kanıksanmışlığı ile, bir çeşit alışkanlık olarak, bu yeni kaynaşma döneminde de yinelenmesi dışında, devrimci hareket içinde enine boyuna bir tartışma, somut bir tutum ve hazırlık konusu olmaması gerçekten şaşırtıcıdır.” Bunun 20 Temmuz’da söylenenden farkı nedir Kazım yoldaş? Bu daha 1990’da söyleniyor. Devam ediyorum: “Genel teorik ve politik sorunlar üzerine yer yer hararetle tartışmalar sürdüren devrimci ve ‘marksist’ çevrelerin, pratik yaşamın akışından ve haliyle işçi hareketinin kendisinden kopuk oluşlarının bundan daha çarpıcı bir kanıtı zor bulunur. Oysa şu günlerin Türkiye’inde genel grev, önemle ve öncelikle tartışılması gereken, yalnızca somut ve net bir tutuma değil, yoğun pratik-örgütsel bir hazırlığa da konu olması gereken acil bir siyasal sorundur. Bu alandaki gecikme ve gevşeklik, işçi hareketindeki bu yeni kaynaşmanın ve gelmekte olan grev dalgasının yarattığı son derece elverişli ortam ve olanakları, bir kez daha, ‘kendiliğinden’ yaratacağı bazı kazançlar dışında heba etmek demektir. Artık en ilgisiz olanların bile gözlemleyebilecekleri bir olgudur; her yeni kaynaşma döneminde işçi kitleleri güçlü bir mücadele ve eylem isteği koyuyorlar ortaya; fakat önderlik ve örgütlenme yoksunluğu karşısında, güvensizliğe ve cesaretsizliğe düşüyor, yeniden durgunlaşıyorlar. Bunun sorumluluğu dolaysız

olarak ve tümüyle 'bizler'in, işçi sınıfını temsil etmek iddiasındaki tüm 'sosyalistler'in omuzlarındadır."

Özetle, her vurgu, gelip öncünün misyonuna dayanıyor. Öncü rolünü oynayamazsa eliniz boş kalır deniliyor. Her kendiliğinden zorlama belli kazançlar elde eder, üç-beş kuruş ücret alır, rahatlar ve ardından hareket yeniden geriye düşer, deniliyor. Yazının devamında bu uzun uzun anlatılıyor. Kasım 1990 tarihli bu yazı, tam da yükseliş yılının olaylarının üstüste yığıldığı, madenci fırtınasının öngününe gelip dayandığı bir sırada kaleme alınmıştır. Bu mudur tapınmak işçi hareketine?

Fatih: Kazım yoldaşın çizdiği çerçeveye belli açılardan yanıtlar verildi. Ben yine de yoldaşın söylediklerinde (sanırım yoldaş da bu hareketin bir militanı olarak, zamanında hareketin zaaflarına yapılan vurguyu biliyor) yanıtlanması gereken başka bir yön olduğunu düşünüyorum. Elbette komünistler, sınıf hareketinin zaafaları ile olumluluk ve avantajlarını birlikte değerlendirmek durumundadırlar. Bunu da yapmıştır EKİM. Artı bu bir tahlildir ve tahlil kendi başına bir devrimcilik çıkartmaz. Sonunda pekâla hareketin zaaflarına vurgu pasifizm çıkarttığı gibi, olumluluklara vurgu da kendiliğindenciliği çıkartabilir. Sorun bu değildir.

Onun dışında EKİM ne yapmıştır? Her tahlilinde, hareketin durumunu değerlendirmesinin arkasından öncünün görevine özel bir önem vermiştir. Şimdi bunun ötesinde bir şey var. Bu tahlil içinde, yani sınıf hareketinin zaafalarını ve olumluluklarını ortaya koyarken, hareket belli bir yönde vurgu yapabilir. Bu dönemin özelliklerine göre değişiklik taşıyacaktır. Burada da şuna dikkat etmek gerekiyor. Devrimci öncünün sınıf hareketiyle ilişkisinde belli tehlike alanları vardır. Tam da burada devrimci öncünün o tehlike alanlarının farkında olması, devrimci öncünün rolünü oynamasını da imkanı kılacaktır. Yükselen bir hareket karşısında tehlike nedir? Devrimci öncünün yükselen hareketin gerisinde kalması tehlikesidir. Bunu devrimci tarzda engelleyebilmenin en önemli yanı da, hareketin olanakları konusunda devrimci öncüyü uyarmak olacaktır. Uyarmak ve ona göre misyonunu ona yeniden hatırlatmak olacaktır. Yani bu noktada zaafalarını ve olum-

luluklarını tahlil ederken, olumluluklarına belli bir vurgu son derece anlamlıdır ve son derece devrimcidir. Şimdi gelinen yerde bu harekette belli bir gerilemenin olduğu koşullarda tehlike nedir? Tam da burada bu gerilemenin arkasına takılacak bir öncü gerçeğidir. Ya da bu gerilemeyi bir pasifizizm yönüne yorumlamaktır.

Bugün de hareketin zaaflarına vurgu, bu anlamda devrimci bir rol oynuyor. Tam da devrimci öncüye hareketin hangi eksikliklerine vurması gerektiğini göstermektir. Buna vurabildiği ölçüde, bu hareketteki pasifizmin kendisine bulaşmasını engelleyebileceği gibi, hareketteki pasifizmi tersinden yenebileceğini gösteriyor. Dolayısıyla o dönemde, tahlil yapmak konusunda değil ama, belli ölçüde vurguyu bir yöne kaydırmak noktasında olumluluklarına vurgu yapmak ne kadar devrimciyse, bugün de zaaflarına vurgu yapmak o kadar devrimcidir.

8. BÖLÜM

Sınıf çalışmasının sorunları

Cihan: Sorunları önemli ölçüde daha önce tartıştığımız için komisyon olarak işçi hareketinin sorunları üzerine kısa ve sınırlı bir tartışmayla yetindik. Sorunu bütünsel bir çerçevede içerisinde konuşmadık. Üzerinde durduğumuz en önemli nokta şu oldu. Sorun bir önderlik fonksiyonunda düğümlendiğine ya da komünistler olarak bizim için önemli olan öncü misyonun nasıl yerine getirileceği sorunu olduğuna göre, öncü bizim bugünkü koşullarımızda, güç ve imkanlarımız içinde kendi rolünü nasıl oynayabilecektir? Ne yapılabilir gerçekten? Biz sınıfın öncüsü olmak iddiasıyla ortaya çıkmışız. Bu konuda belli bir gelişme düzeyi de yakalamış bulunuyoruz. Partileşmek istiyoruz. Bizim öncülük misyonumuz ve dolayısıyla öncü müdahale pratiğimiz bugünden şekillenmek zorunda olduğuna göre, bugün ne yapabiliriz?

Bu soruya yanıt verirken, genel bir takım görevlerden ya da gerekliliklerden değil, son derece somut bir deneyimden hare-

ket ettik. Önceki tartışmalarda burada Sidar yoldaşın anlattığı bir deneyimden hareket ettik. Bu bir müdahale tarzıdır. Bir grup devrimci kadro (bir bölgedeki yoldaşlarımızı kastediyorum) çok sınırlı imkanlarla tanımadıkları bir fabrikaya (bazı sorunlar içerisinde belli huzursuzluklar yaşayan bir fabrikaya) bir müdahale tarzı geliştiriyorlar. İmkanlar sınırlı, güçler sınırlı. Buna rağmen yapılan müdahalenin etkili ve anlamlı sonuçlar verebildiğini görebiliyoruz. Kalıcı sonuçlar anlamında değil, ama pratik bir müdahalenin yaratabileceği ilk etkiler bakımından...

Bu deneyim somut olarak gösteriyor ki, gerekli olan, mutlaka somut, işçileri o an için özellikle ilgilendiren sorunlardan da en iyi biçimde yararlanarak inisiyatifli, militan, işçilere güven veren bir öncü müdahale tarzıdır. Bunu dün formüle etseydim, yoldaş bu çok genel bir formül, bunu herkes söylüyor, bu lafın içeriği nedir denebilir ve bu formülasyon hiçbir şey anlatmayabilirdi. Ama çok tekil görünen bir pratik, bu sözün anlamını bütün açıklığıyla ortaya çıkarıyor. Sen bir anda bir fabrikadaki bütün işçilerin gündemine girebiliyorsun. Patronunun gündemine girebiliyorsun. Muhtemelen patronun şikayeti üzerinden siyasal polis gündemine de giriyorsun. Senin bu davranışın işçilerde belli bir ilgi ve güven yaratabiliyor. Sen bunu on kez yap, çok başka sonuçlar yaratır. Bu tür bir müdahale tarzını, tüm faaliyet alanlarımızda eldeki imkanlarımızı en iyi biçimde kullanarak yaparsak, bunun sonucu ne olacaktır? İrdelenmesi gereken budur. Bu pratik cephede kavranabilecek çok kritik, çok çözücü, çok ilerletici bir halka olarak görünüyor bize. Bunu militan sarsıcı bir öncü müdahale olarak formüle ettik ve sınıfa yönelik siyasal çalışmamızın çok özel bir tarzı olarak geliştirilmesi, örgüt genelinde yaygınlaştırılması gerektiği üzerinde durduk. Bütün öteki faaliyetler bunu tamamlıyor.

Dün burada, yalnızca birimin kendi içinden ya da kendi alanından bir müdahaleyle sınırlı kalmamak, ama aynı zamanda, politik bir hareket olmanın genel gereklerinin de bir sonucu olarak, genelde de etkili bir politik faaliyet yürütmek ve onun etkisiyle işçileri kuşatmak gerektiğine işaret etmiştik.

Bunlar fabrika çalışması kapsamında tartışıldı. Bu konuda söylenenleri veri kabul ediyorum. Bu genel kapsamı içerisinde anlaşılacak kaydıyla, sınıf hareketine etkili bir müdahalenin açıklayıcı bir örneği olduğunu düşünüyorum. Faaliyetimiz geliştiğinde, daha ilerletici ve zengin başka bazı sonuçlar çıkabilir. Şimdiki örnek bu açıdan sınırlı ve dar kalmaktadır. Ama bugünkü sınırlar içerisinde, bu sınırlı pratiğin bu açıdan bizim için yol gösterici olması gerektiğini, bu deneyimden yararlanmanın ve onu yaygınlaştırmanın bize sınıf çalışmasında belli bir mesafe aldirtacağını düşünüyorum.

Tartıştığımız bir öteki konu, sendikal hareketin bugünkü durumuydu.

Sendikalar ve Şubeler Platformu

Sendikaların sınıf hareketi için bugünkü anlamı bellidir. Hem büyük bir zayıflık alanıdır, hem de bugün için önemli bir imkandır. Ne anlamda? Bir zayıflık alanıdır, çünkü gelip bir cendereye dönüşebiliyor. Bir imkandır. Ne anlamda? Herşeye rağmen, halihazırda sınıfın tek birleşme ve örgütlenme alanıdır. Bugün sınıf hareketi, özellikle politik edilgenliğine ya da bugünkü durağanlığına da bağlı olarak, sendikal düzeyde kendini çok fazla göstermiyor. Bu işçilerin sendikalardan koptuğu anlamına gelmiyor. Ama bugünkü eylemsizliği içerisinde sendika da onun için anlamını önemli ölçüde yitiriyor. Ama öte yandan, örneğin Türkiye arada bir meclise yürüyüş çağrısı yapıyor. İşçiler buna heyecanla karşılık veriyorlar. Tam da burada sendikayla işçiler arasında bir ilişki platformu oluşuyor. Böylece sendikalar ya da sendikanın yarattığı bu eylem platformu üzerinden etkili bir müdahalenin imkanı doğuyor. Ama bu tür durumları dışında bırakırsanız, sendikal platform üzerinden şu gün çok anlamlı bir müdahale imkanı görünmüyor. Oysa bugün, örneğin kamu çalışanları hareketinde, sendikalar özel bir yer tutabiliyor. Hareket bizzat grevli-toplusözleşmeli sendika hakkı mücadelesi çerçevesinde geliştiği için, tam da bu hareketlilikte fiilen kurulmuş olan sendikaların oynadığı

rol son derece önemli olabiliyor.

Şubeler Platformu küçümsenmemesi ve ihmal edilmemesi gereken bir imkandır. Bu imkan şu an fiilen kullanılıyor, kullanılmaya da çalışılıyor. Biz onu ne ölçüde doğru ve sorumluca kullandığımız üzerinde durduk. Tespit ettiğimiz bir kaç kısa sonucu belirtmek istiyorum. Genelde bu platformun değerlendirilmesi, sınırlılıkları, bu platform üzerinden tasfiyeci oportünizmin sınıf hareketinin önüne dikmeye çalıştığı engeller, bunlar üzerine tartışmadık. Bunlar bizim için veriydi. Hareketimiz bunları açıklıkla ortaya koymuştur. Ama herşeye rağmen bu platform üzerinden yapılabilecek birşeyler olduğu, eğer değerlendirilebilirse burada belli imkanlar olduğu da bizim için aynı şekilde bir politik veridir. Zaten bu çerçevede Şubeler Platformunda yer almaya da çalışıyoruz. Ama eğer Sendika Şubeler Platformu şahsında ortaya çıkan reformizme, reformist sendikacılığa, aru ona ideolojik-politik destek veren tasfiyeci oportünizme karşı mücadele temeli üzerinde, burayı işçi hareketine müdahalenin bir imkanı olarak değerlendirebileceğimize inanıyorsak, bunun gereklerini de yerine getirebilmek durumundayız

İşçi Kurultayına müdahale tarzımız

Biz orada sendika yöneticilerinin reformizmini ya da tasfiyeci oportünizmin ideolojik-politik tutarsızlıklarını sergilemekle kalmamalı, kendi olumlu müdahale platformumuzu ortaya koymalı, politikamızı bu zemine oturtmalıyız. Buraya egemen mevcut politikanın çıkmazlarını ve tutarsızlıklarını göstermekle kalmamalı, olumlu politikayı geliştirmek doğrultusunda çalışmalı ve buna uygun bir pratiğin içinde olmalıyız. Bu yalnızca kendi politik platformumuzu kabul ettirmek ya da ona dayanak yaratmak anlamında değildir. Yanısıra, Şubeler Platformu bugün kendini bir İşçi Kurultayı üzerinden de ifade etmeye çalışmaktadır. İşçi Kurultayı gerçekten güç yetirilebilirse, sınıf hareketinin belli kesimlerinde belli bir canlılık yaratmak için bir imkandır da. O halde biz İşçi Kurultayına dayatılan reformist platforma karşı

mücadele etmeli, ama devrimci bir perspektif doğrultusunda işçi kurultayının belli bir başarıyla gerçekleşmesi için de üzerimize düşeni yapabilmeliyiz. Yani bu noktada da olumsuz pratiklerin eleştirisiyle kalmamalı, kurultaya kendi olumlu pratiğimizle yanıt verebilmeliyiz. Bu açıdan İstanbul pratiği tam neyi ifade etmektedir? Açık kusurlara sahip bir pratik olduğu ortadadır. Çünkü bu kurultayın daha geniş bir katılımı, daha çok fabrikadan örgütlenmiş bir ilgi ve destekle gerçekleşebilmesi için üstümüze düşeni kendi cephemizden yapmamız gerekiyor. Olumlu pratik budur. Öteki türlü, biz yalnızca gerçekten İşçi Kurultayını boşa çıkaran bir rol oynamış oluruz. Onun mevcut politikasıyla kendi içindeki çıkmazını, sonuçsuzluğunu göstererek, onun yıkımına katkıda bulunmuş oluruz. Rolümüz bu mudur? Böyle mi tanımlamak gerekiyor? Yaratılmaya çalışılan bir gerici barikatı dağıtmak sözkonusuyken izlenecek politika başkadır. Ama herşeye rağmen belli imkanları taşıdığı halde, reformist politikalarla heba edilmek istenen bu imkanları, devrimci bir eleştiri ve devrimci pratikle olumlu bir yönde geliştirmeye çalışmak daha başkadır. Eğer bu ikincisiye doğru olan, bizim bugünkü pratiğimizin bunun gereklerine karşılık veremediği yeterince açıktır. (...)

Bu platform etkinlikleri bizi sınıf hareketine müdahalenin bir başka alanına somut olarak taşımıştır. Bu da bir müdahale alanıdır. Öncü işçiler şahsında ve bir ölçüde sendika platformu üzerinden. Çünkü adı üzerinde sözkonusu olan Sendika Şubeler Platformudur. Bu yalnızca öncü işçileri olumlu ideolojik etki ve pratikle kucaklamak bakımından değil, aynı zamanda sendika bürokrasisinin ve onun üzerinden işçi sınıfının belli kesimleri üzerinde etkinlik kurmaya çalışan tasfiyeci oportünizmin gündemine girmeyi başarmak anlamında da önemlidir. Çünkü bir politik hareket kendini ancak gündeme soktuğu ölçüde politik güç kazandığını somut olarak göstermiş olur ve bu gücün hissedilmesinin işçiler için bir anlamı olur. Bugün bazı sendikacıların bizi tartışmaları, tartışmak zorunda kalmaları önemlidir. Zira anlamı olan tartışılır. Ve bu tartışma savunma çizgisinde, eleştiriler karşısında kendini mazur gösterme gayreti içerisinde bir tartışmadır.

Eleştiri ve mücadelenin hedefi doğru saptanmalıdır

Sorunun bir başka yanı, bizim bu platforma ilişkin eleştirilerimizin kapsamının biraz tali olan yönünün önplana çıkarıldığı olgusudur. Şubeler Platformunda yer alanlara kuşkusuz alt kademe sendika bürokratları diyoruz. Burada bürokratik bir kimlik vardır, bu çok açık. Ama bürokratik kimlikten de öteye, aynı zamanda bunu da yaratan (aradaki sebep-sonuç ilişkisini bir yana koyuyorum, bunlar herşeyden önce nesnel olarak reformisttirler) bir politika vardır ortada. Biz bu politikanın anlamını ve sınırlarını tahlil ediyoruz ve neticede reformizmi, reformist bir sol sendikacılığı aşamadığını görüyoruz. Bu noktada biz esas olarak Şubeler Platformunun reformizmine bir ideolojik saldırı yönelmeliyiz. Burada iyi niyeti, kötü niyeti çok fazla tartışmamalıyız. Varsanız baksanız, belli sendikacılar şahsında hiç değilse, belli yönleriyle iyiniyetli bir girişimdir. Ben örneğin Ercan Atmaca üzerinden bunun iyiniyetli bir girişim olduğuna onay da verebilirim. Bilemiyorum, yanılıyor da olabilirim, zira kişiliğini yakinen tanımıyorum. Kişi olarak dürüst olduğu da kabul edilebilir, muhtemelen de öyledir. Gelgelelim bunlar sonucu değiştirmez. Dürüştür, ama reformisttir; beni bu ilgilendiriyor. Temel ve kritik nokta budur. Bizim zaten “namuslu ve dürüst sendikacılar” edebiyatına saldırımızın gerisinde de bu vardır. Yani ahlaki kategoriler burada hiçbir şeyi açıklamıyor. Bu bir politika zeminidir. Devrimci politika mı, reformist politika mı, ayırım çizgisi budur. Devrimci politikanın taşıyıcıysa bu insanlar, zaten dürüsttüler. Değillerse, onların dürüst olmalarının da hiçbir güvencesi yoktur. Dolayısıyla politik konumlarından, politik açılımlarından giderek ideolojik saldırının ve politik eleştirinin yoğunlaştırılması gerektiğini düşünüyorum.

Ama kuşkusuz bunlar aynı zamanda bürokrat sendika yöneticileridir. Bu çerçevede hesapları, bu çerçevede oluşan davranışları vardır. Biz bunu da teşhir etmeli, politik eleştirimizin içine bunu da oturtmalıyız. Ama yalnızca, yaklaşan Türk-İş kon-

gresi çerçevesinde burayı güç devşirmekten ibaret bir açılım olarak ele aldıklarını iddia edersek, bu eleştiriyi daraltır, biraz da zora sokarak anlaşılmasını güçleştirir. Bu sendika bürokratları örneğin kalkar haftalık bir derginin tartışma platformunda derler ki; şu “başkan” uyarı aldı, beriki başkandı oysa şimdi işçi düzeyine düştü, bir ötekinin evine polis geldi, vb... Böylece bu platformu örgütlemekle bir çıkar sağlamadıkları gibi mağdur da olduklarını iddia ederler ve inandırıcı da olurlar. Evet, sol sendikacılık çizgisi de bugün gerçekten polisin saldırısına konu olabilmektedir. Belli konumların kaybedilmesine neden olabilmektedir. Dolayısıyla bu yöndeki eleştiri bu noktada zayıf da kalabilmektedir. Kuşkusuz bu baskılar tam da onların reformist kimliği üzerinde sonuçlarını da vermektedir. Onlar bundan hareketle örneğin Kürt sorununu tartışmaktan özenle uzak durabilmektedirler. Oranın alternatif bir politik işçi platformu olduğunu, Türk-İş’in platformundan da farkının bu olduğunu açıklıkla belirtmekten uzak durabilmektedirler. Yani baskılar gerileme yaratabilmektedir. Ama aynı zamanda baskıların bunlara birtakım sıkıntılar yarattığı da bir gerçektir. Politik yaşamda böyle durumlara hep rastlanır. Bugün Doğu Perinçek gibi bir şoven kemalistin Kürt sorunu üzerinden üç yıl ceza alması hiçbir şeyi açıklamıyor. Bakınız, ben bunun için üç yıl bile alıyorum dese bu adam, bunun bir anlamı olabilir mi?

Ben kurultayın Türk-İş kongresiyle bağına, bu doğrultudaki hesapları reddetmiyorum. Tasfiyeci oportünizm için de reddetmiyorum. Onlar da kongre düzeyinde bir takım hesaplar ve hazırlıklar içerisindedir. Böyle bir kurultay sayesinde, kader birliği ettikleri sendikacıların kazanacağı belli bir gücün ve itibarın Türk-İş’in genel kongresinde yaratacağı sonuçlar üzerine onlar da hesaplar yapıyorlardır. Tam da yasal “işçi partisi” hedefine bağlı olarak. Dolayısıyla ben eleştirimizin kendi sınırları içerisinde haksız ve yanlış olduğu için değil, bütünlüğünden koptuğu ya da esas üzerinde durulması gereken noktadan uzaklaştığı ölçüde, darlaşacağını, tam anlaşılamayacağını, etkili sonuçlarını veremeyeceğini ve karşı demagojiyle zayıflatılacağını düşündüğüm için bunları söylüyorum. Aynı zamanda politik yayıнымızda çıkan

iki sayfalık bir yazıdaki isabetsizliklerden dolayı özellikle bu kaygını ifade ediyorum. Konuya ilişkin propaganda broşürümüzde bu dengenin tam konamamasının bu tür yazıların yazılmasında payı vardır. Çünkü broşür sorunu gerçekten yaklaşan Türk-İş kongresi çerçevesinde koyuyor. Türk-İş kongresinin yaklaşmasıyla Şubeler Platformunun yeniden belli bir işleve soyunması arasındaki bağ açık. Ama sorun yalnızca bundan mı ibarettir? Örneğin 20 Aralık'ın bunda payı nedir? Ya da 20 Temmuz rezaletinin bunların itibarına ve inandırıcılıklarına büyük darbe vurup boşa çıkarmasının bunlar üzerinde yarattığı etkinin rolü nedir? Ya da oradan doğan itibarsızlığı telafi etmek için bu platformu kendi sınırları içerisinde koruyabilmek için duydukları kaygının bunda payı nedir? Bilgi yetersizliği ölçüsünde bu konuda çok kesinlemelere gitmek imkanı bulamıyorum. Tam da bu noktada mahalli kadrolarımızın hareketi içinden ve yakinen izlemesinin, bu meselelerin anlaşılmasını kolaylaştırmasındaki payına yeniden işaret etmek istiyorum. Bu konuya ilişkin açıklayıcı bir örnektir.

Konuya ilişkin olarak öteki gündemler ile fabrika çalışması bölümünde yaptığımız tartışmalara bizim ekleyebildiğimiz bunlar olabilir.

Fatih: Ben yoldaşın söyledikleri üzerine aklıma gelen bir yönün altını çizmek istiyorum. Bizim sendika bürokrasisi konusuna özel bir vurgumuz var. Bunlar bir yandan hain sendika yöneticileridir, ama diğer taraftan da çeşitli kademelerde sendika bürokrasisidir. Bir fabrikadaki sendika temsilcisine kadar belli etkileri vardır bunun. Bunlara karşı mücadeleye bizim özel bir vurgumuz var, ama şundan koparmamak da çok özel bir önem taşıyor Yer yer bizim kadrolarımızı kopardığını düşünüyorum. Sendika bürokrasisi işçi sınıfı hareketinin önünde engel olduğu ölçüde işlevini görüyor. Bunlara karşı mücadele, işçi sınıfı hareketinin önünü açma mücadelesiyle birleşmediği ölçüde işlevsizleşiyor. Burada isterse Türk-İş kongresine dönük bir hareketlilik olsun, bu alt sendika bürokratlarının önünü açtığı şey sonuçta tabandaki bir gerilimi ifade ediyor. Tabandaki gerilimin bir şekilde kendini ifade etme isteğini ortaya koyuyor. Bizim

burada sendika bürokrasisinin etkisini ortadan kaldırma niyetimiz varsa, onlara karşı izleyeceğimiz propaganda bir yana, ama mutlaka yapmamız gereken öncelikle sınıfın bu eğiliminin önüne bunu özellikle aşabilecek politikalar koyabilmektir. Bunu koyabildiğimiz ve benimsetebildiğimiz ölçüde, bunun yardımıyla zaten bürokratlar kendi kimlikleriyle daha kolay açığa çıkacaklardır. Sendika bürokratlarına yönelttiğimiz eleştiriler de o zaman gerçek bir zeminde oturacaktır. Bunu yapamadığımız sürece, sendika bürokratlarına yönelttiğimiz eleştiri sınıf kitleleri nezdinde anlam taşımadığı gibi, bizi de dışarıdan eleştiren, ama sonuçta somut birşey önermeyen bir konuma düşürüyor. Bu da olumlu bir etki yaratmıyor sınıf hareketi üzerinde.

Barikata yüklenmeden, barikat hakkında birşeyler söylemek fazla birşey ifade etmiyor. Biz bunu tek tek fabrikalarda da yaşıyoruz. Türk-Metal'in örgütlü olduğu bir fabrika yaşadığımız bir deneyim vardır. TİS döneminde bunlar fabrikada herhangi bir sorun çıkmaması için çok özel bir gayret gösteriyorlar. Ama tersinden işçilerde de Türk-Metal'in bu durumunu bir kabullenmişlik var. Bunu zorlamadan, yani işçilerin TİS konusunda söz söylemesini sağlayamadan teşhir etmek mümkün olmuyor. Bildirilerimizde ısrarla "hain Türk-Metal", bunlar şöyle engelliyor vb. demek, hiçbir şey ifade etmiyor buradaki işçi için. Yapılacak farklı şeyi koymak gerekiyor işçilerin önüne. Onunla birlikte bunu söylemek gerekiyor.

Benzer durum işyeri komiteleriyle ilgili olarak da yaşanıyor. İşyeri komitesi gerçekten işçi sınıfın tabanında inisiyatif sağlamak için önemli bir imkan. Ama işyeri komitesi bir eylem örgütüdür. Onun önüne sen bir program koyarsın ve politikalar üretirsin, yapacak şeyi tanımlarsın, bunun için işyeri komitesi kur dersin. Tam da bu noktada zaten işyeri komitesi sendika bürokrasisiyle karşı karşıya gelir. Bundan kopararak işyeri komitesi kurma çağrısı fazla bir anlam ifade etmiyor. Niye kursun ki işçi işyeri komitesini? Önüne bir politika koymak gerekiyor. Bu anlamda burada kilit faktörün alana özgül politikalar üretebilmek, taşıyabilmek olduğunu düşünüyorum ben.

Hasan: Bu konuda işçilerle sohbet ettiğimde, geçmişte epeyce olumsuz deneyim yaşadığımı gördüm. Nedir örneğin? İyi niyetliler ya da bunlar bizzat üretimde yeralan doğal işçi önderleridirler. Şimdi bunlara güvenerek sendikal faaliyet yürütmek mümkün değildir. Bu aynı zamanda sınıftaki duyarlılığın sonraki süreçlerde geriye tepmesine yolaçıyor. Yani iyi niyetli ve dürüst dediğimiz o doğal işçi önderleri işveren tarafından satın alınmaları vb. durumunda, işçilerde büyük bir moral bozukluğa ve güvensizliğe yolaçıyor. Biz politik faaliyetimizin araçlarıyla sınıfı bu konuda duyarlı hale getirmek için yoğun ve sürekli bir faaliyet yürütmeliyiz. Sınıfı kazanmak isteyen komünist bir hareket olarak, sınıfa önderlik fonksiyonumuzu tam da bu üretim birimlerinde gerçekleştiremediğimiz koşullarda güven verici olamayız. Örneğin Aras Kargo işçilerinin direnişi, Cihan yoldaşın da dediği gibi, gerçekten devrimci harekette olumlu bir moral etkiye yolaçabiliyor. Bizzat böylesi örneklerin yaşanması gerekiyor. Sendikal faaliyet alanında da bunun yaşanması gerekiyor. Diğerlerinden pek anlamlı olmuyor. Sendika bürokrasisini aşma konusunda da ciddi adımlar atamayız öbür türlü.

Politikamızda yetersizlikler var

Sergen: Bizim bazı boşluklarımız var. Bu boşlukları doldurmak konusunda belirli bir çaba ortaya koymak ve kavrayış açısından da bir mesafe alınmakla birlikte, yine de altı çizilip bundan sonrası için gözetilmesi gereken şudur. Sınıfın iktisadi-demokratik taleplerine sahiplenme ve bu mücadelenin içerisinde yeralma. Sadece yeralmayı da değil, onu yönlendirme ve öncülüğüne soyunmayı da başarmak gerekiyor.

Bugün sorunlar ve saldırılar bellidir. Bunlara nasıl sahip-
lenileceği, bunlara karşı nelerin ileri sürüleceği konusunda bir açıklığa sahip olmak ve bunları şiarlaştırmak gerekiyor. Örneğin işten atılmalara karşı ne ileri süreceğiz? İşgüvencesi mi? Genel sloganlarla yetinmemeli, bunları isabetli bir biçimde somut olarak formüle edebilmeliyiz. Zaman zaman isabetsiz bir biçimde ileri

sürülen istemler bazen bizim ayağımıza dolanabiliyor. Örneğin 6 saatlik işgünü, 4 vardiya. Hiçbir zaman bu hareket bunu savunmamıştır, ama bir yoldaş bir yazıda yazmıştır. Hiç de haketmediğimiz halde bu bize karşı kullanılabilmiştir. Bu noktada boşluk bırakmamak gerekiyor.

İkincisi, mücadele ve örgüt biçimleri konusudur. Belli deneyler üzerinden giderek bu konuda somut şeyler söylemeliyiz. Bugün yavaş yavaş direnişlerle ilişki kurmaya başladık. Bir kaç tane direnişin şahsında gündeme de girdik. Örneğin başlangıçta Gebze'ye gerekli ilgiyi, yoğunlaşmayı gerçekleştiremedik. Ama birkaç kişinin kısmi müdahalesi ve arkasından çıkan bir broşür, bizi Gebze'deki işçilerin gündemine sokmuştur. Sadece belediye işçilerinin gündemine de değil, genel olarak yöredeki işçi ve emekçi kitlesinin gündemine girmişiz. Bizim tartışmadığımız yerlerde bu broşür bir biçimde bizi tartıştırmıştır. Bu durum başka bir takım direnişlerin şahsında da yaşanmıştır.

Biz buralarda, egemen politikayı, uygulanan taktikleri ve bunu temsil edenleri eleştiriyoruz. Ama bunu, burada ifade edildiği gibi, olumlu icraatla birleşen bir tarzda yapamıyoruz. Bu konuda bir açıklığa sahip olmak son derece önemlidir. Bugüne kadarki küçük direnişlerin biriktirdiği dersler nelerdir? Bunların zayıflıklar nelerdir? Bütün bu deneylerden de hareketle, yeni dönemde sınıf hareketini demoralize eden ve olumsuz bir rol oynayan etkilerden nasıl arındırabiliriz? Yani sınıfa eylem hattı çizmek alanındaki boşluğu doldurmak gerekiyor.

Bizim sendikalar konusunda söylediklerimiz bellidir. Şu anda ne kadarı işlevlidir, ne kadarı işlevsizdir? Olumlu, olumsuz rolleri vb. hepsi bellidir. Peki ama bu konuda biz ne diyeceğiz? Yani sadece sorun şu mudur? "Sendikalar bizimdir, bürokratlar defolsun!" Bu çok fazla birşey anlatmıyor, yeterli bir açıklık sağlamıyor. Ortada sendikasızlaştırma, genelde örgütsüzleştirme diye bir saldırı var. Bu saldırı beğensen de beğenmesen de mevcut sendikaları tırpanlıyor, yok ediyor. Burada sendikacıların rolü var, şu var, bu var. Bunların hepsi veridir. Ama buna karşı nasıl bir mücadele yürütmeliyiz? Sendikalar konusunda daha somut, daha

açıklık yaratıcı şeyler söylemeliyiz. Sendikasılaştırma, örgütsüzleştirme saldırısına karşı mücadele temelinde sendikalara sahiplenmeli ve bunu bu alanda olumlu bir icraat ortaya koyarak, devrimci sendikacılığın nasıl yapılacağını pratik olarak sergileyerek yapmalıyız. Burada sendikalar örneğini verdim. Örgüt biçimleri konusunda da, herhangi bir direniş komitesidir, işyeri komitesidir vb., somut açıklıklar sağlamak gerekiyor.

Sendika bürokrasisine karşı mücadele sorununun ne olduğunu yoldaş yeteri açıklıkta ortaya koydu. Bu konudaki deneyimsizliğimiz Şubeler Platformu sırasında da bizim karşımıza çıktı. Yoldaşın verdiği örnekte olduğu gibi, mesela 2. bölgeden 10-12 kişi gözaltına alındılar ve belirli bir baskı gördüler. Ercan Atmaca'ya dönük baskılar var. Yine bunlara dönük Türk-İş'in ve devletin saldırısı var. Bu noktadan yüklendiğimiz zaman zor durumda kalıyoruz. Daha dün bizi sopaladılar vb. şeyler söylüyorlar. Biraz duygusal bir basınç da yaratarak etkili oluyorlar. Bu tür durumlarda ben, eleştirilerimize ve bunlar hakkındaki düşüncelerimize rağmen, bu saldırılar karşısında onlara sahiplenmeliyiz diye düşünüyorum. Çünkü bunların şahsında işçi sınıfına dönük bir saldırı vardır. Düzen devrimcileri ve komünistleri katlediyor, ama sol reformizme de saldırıyor. Bu genelde sınıfa dönük saldırının bir ifadesidir. Bu anlamda bunlara sahiplenmek gerekiyor. Biz hergün ölüyoruz, onlar da üç gün içerde kalsınlar diyemeyiz. Bu geçmişte de yapıyordu. Uzun süre "sosyal faşisttir, gebersin" diyorduk, ama bir Kemal Türkler olayında ne yapıldı? Gittik, bu koca kitle hareketine katıldık; "sosyal faşistler" de şaşırды, bunlar niye gelmişler buraya diye...

Kurultay meselesinde bizim başka boşluklarımız da oldu. Gerçekte bizi buna zorladılar. Politik tartışmaları yasakladılar. Çok gerici tutumlar aldılar. Sosyalist basın dışarı çıksın, işsizsiniz adresinizi verin vb. tutumlar aldılar. Provokatif davranışlara başvurdular. Bu bizi ister istemez başka bir platformda bunlarla çatışmaya götürdü. Bunun bir haklılık payı da vardı. Ama biz daha baştan, MK üyesi bir yoldaşın da olduğu bir toplantıda, İK olarak sorunu tartışırken şunları da söyledik. Biz bunun içe-

risinde yer alıyorsa, özellikle taban örgütlenmelerinde yer almalıyız, görev almalıyız ve burada taban çalışmasını yapabilmeliyiz. Bu nedir? Bu kurultaya sahiplenmedir. Buradaki platforma sahiplenmelidir. Burada gidip iş yapmak, işçileri oraya taşımak vb. bir olumlu icraat içerisine girilmelidir.

Bir diğeri ise şudur. Bunlar en önemli sorunları arkaya bırakıyor, mali ve teknik sorunları öne çıkarıyorlardı. Bu bizi bıktırmıştı. Siz hep bunları tartışıyorsunuz, asıl sorunlardan kaçırıyorsunuz diyorduk. Bunda haklıydık. Ama dönüp şunu da yapabilmeliyiz biz. Mahalli komiteler içinde yer almalı, para da toplamalıyız. Bu alanda da onları boşa çıkarmalıyız. Çünkü bununla senin karşına çıkıyor. Kurultayın nerede yapılacağından teknik ve mali sorunlarına kadar hiçbir şeyiyle ilgilenmezsiniz, yalnızca bizi eleştirirsiniz demelerine fırsat vermemek gerekirdi. Bu da bizim bir boşluğumuzdur. Salt eleştirel konumda olmak ve böyle boşluklar taşımak bizim oradaki çabalarımızı da bir ölçüde zayıflatıyor. Dönüp bize, siz işinizi gücünüzü bırakmışsınız, burayı sabote etmek için geliyorsunuz. Gerçekten çok kötü bir ağızla ve kötü bir saldırının konusu yaparak bizim üstümüze geliyorlar.

Bir de öncü sektörler meselesi üzerine konuşmuştuk...

Cihan: Bu aslında önceki tartışmamızda da vardı. Biz işçi hareketine ilişkin tartışmada bunu yeniden vurgulayalım dedik. Bugünkü eylemlilik ve mücadele düzeyi açısından bakıldığında, biraz geriye düşmüş ve edilgenleşmiş görünen belli sektörler var. Ama bunlar orta vadede ya da uzun vadede düşünüldüğünde temel sektörlerdir. Salt iktisadi ölçülerle değil, işçi sınıfının nitel-nicel birikimi bakımından da değil, politik ölçülerle de her açıdan önemli sektörlerdir. Biz çalışma alanlarımızı seçerken bu gerçeği gözetmek durumundayız. Bu dünkü toplantıda aslında bu açıklıkla belirtildiği için, ben onu ayrıca eklemedim. Genel planda bunu gözetmeli, bugünkü politik ajitasyonumuzun ya da bugünkü müdahale çabamızın vereceği sonuç ne olursa olsun, biz bu tür birimlere yönelik ısrarlı faaliyetimizi sürdürmeliyiz. Her bölgede böyle birimler vardır. Onları öncelikle seçmeli, bu faaliyeti sürdürmeliyiz. İşçilerin ismimizi döne döne duymaları bile bizim için önemli

politik bir kazanımdır. Yarın bu birimlerin potansiyeli açığa çıktığında, bu işçi kitlesi için önemli bir önveridir. Ama taktik planda, hareketli alanlardan güç devşirmek ve hareketli alanlara müdahale içerisinde kitlelerle bağ kurmak, kitleleri ileriye çekme alanında deneyim edinmek ve bizzat bu deneyim içerisinde kendini bulmak bakımından, özel olarak tekstil sektörü, daha genel planda da direniş eğilimi gösteren her sektör, her birim bizim için özel bir ilgi ve özel bir çalışma alanı olabilmelidir. Bunu bugün için gözetmek zorundayız. Ama bu bizi, günü geldiğinde öncü sektörler hareketlendiğinde onlara da döner bakarız eğilimine götürmemeli, o sektörlerle yönelik bir faaliyeti bugünden sürdürmekten alıkoymamalıdır. Örneğin Cevizli Tekel'in bugünkü durumu ne olursa olsun, buraya yönelik faaliyetimiz aksamamalıdır. Pendik Tersanesine yönelik faaliyetimiz aksamamalıdır. Tartıştığımız sonuncu nokta buydu.

Hep işlenegelen konuları veri kabul ettiğimizi söyledim. Aslında politik faaliyetin içeriği ve öne çıkarılacak sorunlar açısından bakıldığında, şovenizme karşı mücadelenin tuttuğu özel yer yakın zamanda *Ekim*'de işledi. Bunlara girmiyorum. Ama bizim burada üzerinde durduğumuz noktalar, bu temel gerçeklerin gözden kaçırılmasına yolaçmamalıdır. Bunun için bir neden de görmüyorum. Bugün Kürt sorunu toplumun gündemindedir. Kürt sorunu konusunda işçi sınıfında ya da çalıştığımız kesimlerde böyle bir açıklık yaratamazsak, zaten onları politik bir tutuma çekemeyiz. Bu sorun anlaşılmadığı ölçüde ya işçileri apolitizme ya da daha da kötüsü şovenizme, dolayısıyla burjuvazinin etkinlik alanına itiyor. Hiçbir biçimde Kürt sorununun kenarında durmamalı, tersine bu sorunu öteki sorunların yanısıra politik teşhir ve ajitasyonumuzun odağına yerleştirmeye özel bir özen göstermeliyiz. Hep tartışıldığı ve hep yazıldığı için, bu tür sorunlara girmedim, girmiyorum.

Yerel direnişlere müdahale sorunları

Nadir: Ben bir-iki ön düzeltme yaparak başlamak istiyorum. Birincisi biz Gebze Belediyesi direnişini hiç de dıştan yorum-

lamadık. Gebze'de bizim tartıştığımız yetersizlikler, daha çok örgütsel planda müdahalede ortaya çıkan yetersizliklerdir. Gebze'ye içeriden müdahalemiz bence anlamlıdır. Biz o direnişin doğrudan içinde yer aldık ve içerden müdahale etmeye çalıştık. Bunda belli başarılar da sağladık. Yorumların ve gözlemlerin isabetliliğinde, içinde bizzat yer almamızın önemli bir payı var. Buradaki yetersizliğimiz, Gebze direnişini daha genelde bir propaganda ve ajitasyon konusu edemememiz olmuştur. Örneğin İstanbul çapında belli bir desteği yaratabilmek için buradaki direnişin anlamını ortaya koyan bir propaganda-ajitasyonu yeterince yapamadık. Sonuçta kendi iç imkanları üzerinden bakıldığı zaman, Gebze'de önemli bir prestij kazandık. Direnişle ilgili olan kesimlerden belli bir destek de gördük. Bu direniş, hem kendi politikalarımızı sınamak hem de sol hareketin eleştirdiğimiz politikalarının daha somutta açmazlarını göstermek açısından son derece anlamlı bir deney olmuştur. Gebze direnişinin ardından küçük-burjuva devrimciliğinin bir kez daha eleştirisi, bu çerçevede son derece anlamlıdır. Bunun yalnız kendi sınırları içerisinde değil, bunların gelişmesinin ve bu deneyimlerle zenginleşmesinin hem işçi hareketi hem de devrimci hareket açısından son derece anlamlı olduğunu düşünüyorum.

İkincisi, bu dönemdeki mevzi direnişler gerçekten de çok zorunlu olmadıkça henüz devletle karşı karşıya gelmeyi göze alamıyor. Bu aslında o direnişçi kitlenin kendi iç imkanları konusundaki umutsuzluklarından da geliyor. Bunu anlamak gerekiyor. Bunu çok özel bir yargılamaya tabi tutmak da gerekmiyor bence. Kuşkusuz bundan çıkartılacak politik sonuçlar vardır. Ama buradan giderek bunu aşığılayan ve bu beş para etmez bir eylemdir diyen bir tutuma düşmemek gerekiyor. Tersine, içeriden iyi bir müdahale yapıldığı zaman, tam da geçmiş deneyimler üzerinden, bu direnişlerin içten dönüştürülebilmesinin imkanları vardır. Pendik direnişi bu açıdan gözetilmesi gereken bir örnektir. Sözelimi Pendik Belediyesi işçileri içerden bir işgalle başladı, ama bir dönem sonra düzenin terör tehditi karşısında bir geri adım atarak bunu dışa taşıdı. Bu aslında devletle zımnî bir uzlaş-

ma noktasıydı. Bu noktadan sonra, belli bir tıkanıklıkla yüzyüze geldiği ve direnişin yaygın bir destek bulamadığı ölçüde, düzen içi bir takım kanallardan çözümünü zorlamaya başladığını da görüyoruz. Bir heyetin H. Kozakçıoğlu'yla görüşmüş olması, ardından onun "siz haklısınız, üç gün içinde sorununuzu çözeceğim" vaadi ve üç gün içerisinde MHP'li faşistlerin buraya gönderilmesinin işçilerde yarattığı tepkiyi, eğer bir devrimci örgüt iyi değerlendirilebilirse, işte burada bir dönüşümün, dolayısıyla bunun eyleme yansıtılmasının koşulları var demektir. Ama bu müdahale yapılmaksızın, onların kendi içinde devrimci bir tutum takınmalarının beklemek de saflık olacaktır. Bu açıdan Pendik deneyimi devrimci önderlik, devrimci sorumluluk ve müdahale ihtiyaçları açısından son derece anlamlı sonuçlar çıkartılması gereken bir deneyimdir. Kuşkusuz şunlar veridir. Buraya giden yoldaşlara çeşitli işçi grupları, aman burada politik propaganda yapmayın, bizim derdimiz işe geri dömeştir, biz açlıkla karşı karşıya geleceğiz, diyorlar. Bu işçilerin kendiliğinden bilincidir. Onların bugünkü verili bilinci onlara bunu söylettiriyor. Ama bunu tersine çevirmek devrimci öncünün sorumluluğudur. Bizim buradan yaklaşmamız gerekiyor. Bu noktada yaklaştığımız zaman, burada bir takım imkanların olduğu tartışmasıdır. Bu müdahalede bulunan yoldaşların da ayrıca verdiği maddi bir bilgidir. Sınıfı kendi deneyimleri üzerinden eğitmek, politik bilinci onun o deneyiminin ortaya çıkarttığı olgularla birleştirerek taşımak son derece önemlidir. Hatta sınıfın bilincini dönüştürmenin kritik bir halkasıdır.

Bir başka nokta, bu eylemlere müdahalede yanlış yöntem izliyor olmamızdır. Bu perspektiflerimizden değil, müdahaleyi yapan yoldaşların deneyim yetersizliğinden geliyor. Burada politikaları hedef alacağımıza, gidip bu politikaları kendinde cisimleştiren bir takım öne çıkmış işçilerle uğraşabiliyoruz. Somut örneğini Kağıthane Belediyesi'ndeki direnişten vermek istiyorum. Burada önderliği tutan direniş komitesinin, özellikle başındaki insanların, direnişi mümkün olduğunca anti-Refahçı bir konumda tutmak eğilimi son derece nettir. Ama bu politikanın kendisini teşhir etmek,

bu politikanın direniş bir açmaza götüreceğini somut olgularıyla birlikte ortaya koymak ve işçileri bunu aşan, düzene yönelen bir politikaya kazanmak yerine, sözgelimi yalnızca Cengiz Yıldırım'ın kişiliğiyle uğraşmak, müdahalemizi belli bakımlardan zayıflatan bir tutumdur. *Ekim*'de Kağıthane Belediyesi işçilerinin bir yürüyüşünden hareketle yazılan yazı, bu çerçevede ele alındığı zaman, bizi belli bakımlardan güç duruma da düşürmüştür. C. Yıldırım'ın kişiliği değil de onun önderlik anlayışı, uzlaşmacı reformist politik bakışı ortaya konduğu zaman, bu hem işçilerde olumlu bir etki yaratmış, hem de C. Yıldırım gibilerini geriye itebilmiştir. Nitekim belli bir noktadan sonra sorun daha çok burada odaklandı. Kağıthane direniş bizim söylediklerimizi doğrular bir aşamaya ulaştıktan sonra, bize karşı tutuculuk ve gericilik yapan öncü işçiler, aslında Ekimci arkadaşlar söylediklerinde haklıydı, burada devrimci bir sınıf çizgisi izlenmedi, bu bizi gerilettiler, başka devrimci kesimlerden gelecek desteği de zayıflattı, demek zorunda kalmışlardır. Bunun gerisinde, oradaki politikalarını boşa çıkarmamız, o politikaların düzen kanalları içerisine götürdüğünü somut olgularıyla kanıtlamış olmamız gerçeği yatıyor. Bu açıdan da, direniş komitesi ya da içindeki bir takım şahısların üzerinden sorunu ifade etmek yerine, uygulanan politikaların götüreceği sonuçlar, bu politikaların darlığı üzerinden yapılacak bir propaganda-ajitasyon çok daha etkilidir. Burada bir takım imkanlar varsa, bunları ancak böyle değerlendirebiliriz. Sonradan Kağıthane direniş üzerine hayli hacimli bir kitap yazdılar. Arada sekterizm sataşması dışında bize bir çift sözün söylenmemesi, onlar cephesinden atılan geri adımı gösteriyor.

Bu tür direnişlere müdahale süreci içerisinde hem direnişlerin ortaya çıkarttığı deneyimleri, hem de bizim politikalarımızın orada yarattığı somut kazanımları iyi propaganda edebilmemiz gerekiyor. Mesela İstanbul örgütünün Gebze direnişinin ilk günlerinde kaleme aldığı "Gebze Kağıthane Olmamalıdır!" bildirisi bu açıdan başarılı bir bildiridir.

Kazım: Çeşitli işçi eylemleri sırasında (bunlar grevler ya da daha başka kitle eylemleri olabilir) sendikacıları eleştirirken,

bence somut durumu çok iyi gözetmek gerekiyor. Somut bir örnek vereyim. Geçtiğimiz günlerde Bossa'da bir grev vardı. Beş fabrikanın katıldığı bu grev DİSK Tekstil tarafından örgütlendi. Bizim oralarda belli ilişkilerimiz vardı ve bir bildiriyle yöneldik. Grevin kendisinden çok ülkedeki politik gelişmeleri ele alan, bu noktada işçilerin önündeki görevleri ortaya koyan bir bildiriydi. Yoldaşlarla tartıştığımızda şöyle bir sonuç çıktı. Şu anda işçilerin DİSK Tekstil'e belli bir güveni var ve sendikanın greve ihanet edeceği konusunda henüz somut bir adım da yok.

Bazen yer yer şöyle durumlar da yaşanabiliyor. Diyelim bir yerde direniş var. Burada hemen hain sendika size ihanet edecektir demek çok anlamlı olmuyor. Bu somut bir olayla birleşmediği zaman işçilere inandırıcı gelmiyor. Anlaşılır da olmuyor. Ama örneğin eylemin belli bir yerinde bunun ilk işaretleri ya da somut sonuçları ortaya çıkmaya başlar. Tam o sırada müdahale etmek gerçekten belli bir kuvvet yaratabilir. Ayrıca eylem sırasında işçiler kendi sendikacılarını bir yerde de önderleri olarak da görüyorlar. Senin söylediklerin somut bir olayla birleşmediği zaman, sana çok fazla sıcak bakmıyorlar. Bunları eleştirmeyelim anlamında demiyorum. Ama biçimini, düzeyini, üslubunu çok iyi gözetmemiz gerekiyor. Eleştiri somut, anlaşılabilir bir olay üzerinden gelişmediği ve onlar haindir, şöyle yaparlar, böyle yaparlar biçiminde yaklaşıldığı zaman, bu belli bir tepkiyle de birleşebiliyor. Mesela biz Çukobirlik'de iki bildiri dağıtmıştık on gün arayla. Bir tanesinde sendikacılarla ilgili çok fazla birşey yoktu. Bir tanesinde ise fazla vurgulanmıştı. İkincisinde mesela, bunlar kimdir diye araştırma yapıyorlar.

Bir diğer nokta, propaganda materyallerimizi bir işçi üslubuyla kaleme almak, yani bir işçi gibi seslenmek... Onlardan biri olarak seslenmek işçileri daha fazla etkileyecektir. Mesela dağıttığımız bir bildiride, siz şöyle yapın, böyle yapın, deniyor. İşçinin birisi şöyle diyor. Demek ki siz işçi değilsiniz, dışarıdan bize emir veriyorsunuz. Bence bunu gözetmek gerekiyor. Üslup, biçim ve sorunu anlatış tarzı bence oldukça önemli.

Yoldaşlar konuşmalarında tekstil sektöründen söz etmişlerdi.

Genç işçilere dayanan bir hareket muazzam bir dinamizm kazanır. Genellikle bu sektörde çalışanlar gençlerdir. Bunlar harekete bir atılganlık ve gözüpeklik getiriyorlar. Bizim yerel deneyimlerimizde de bunun ilk ipuçları görülebilir. Politik faaliyet üretme kapasitenin de belli bir zorlanma ortaya çıkıyor. Bir dönem o ağına yüklenildiğinde, bir süre sonra politik çalışma ihtiyacını daha ileri düzeyde karşılayabilecek bir duruma gelebiliyorsun. Kadrolaşma açısından da önemli bir olanak olduğunu düşünüyorum. Bunlar 18-19-20 yaşında olan işçilerdir. 150-200 hatta 300 kişilik işyerlerinde çalışıyorlar. Buradan kazanılacak güçleri bizim bahsettiğimiz stratejik fabrikaların etrafında mevzilendirmek ve oraya yöneltmek konusunda da muazzam bir kolaylık sağlıyor. Onları gerçekten iyi eğittiğimiz zaman, bu tip büyük fabrikalara yönelmek konusunda belli bir deneyim kazandıkları zaman, belki de yılların devrimcisinden çok daha fazla başarılı olabilirler. Doğal bir ilişki ortamları vardır onların. Bu noktada somut bir örnek vermişti yoldaşlar. Bu sektörde çalışan yoldaşlarımız bir direniş ziyaretinde falan işyerinden geldik diyorlar. Hemen çok rahat bir ilişki kuruluyor. İşçiler toplanıyorlar ve yoldaşlar orada bizim grev konusundaki ve işçi hareketi hakkındaki düşüncelerimizi anlatıyorlar. Bu önemli bir olanaktır.

Sergen yoldaşın konuşmasında geçen ve yoldaşların da yer yer değindikleri bir konu var. Bazı durumlarda biz somut bir örgüt biçimiyle çıkabilmeliyiz diye düşünüyorum. Bir İşçi Kurultayı deneyimi vardır ve o noktada söylenenler bellidir. Gençlik sorununu tartıştığımızda da çıkacaktır benzer şeyler. Güçlerimizin, olanaklarımızın ve somut koşulların da olduğu yerde, bu kurul-tay olabilir, daha başka birşey olabilir, bu tür şeyleri örgütlemek ve somut bir politika alanı haline getirmek gerekiyor. Yoksa gidip başkaları örgütlüyor, biz de müdahale etmeye çalışıyoruz. Bu bizi zayıflatıyor. İyi planladığımız zaman, bunun üstesinden gelebileceğimizi düşünüyorum.

Nadir: Bir takım yazılarımızda genellikle önderlik yeriliyor, kitle övülüyor. Bunun çok doğru bir tutum olduğunu düşünmüyorum. Burada gerçekten kitlede çok yoğun kaynama ve o

önderleri alıp bir tarafa atacak, aşırp geçecek bir durum henüz sözkonusu değil. Sonuçta onların da belli bir bilinç düzeyi, bu bilinç düzeyi üzerinden ortaya çıkan belli eylemlilikleri var. Tam da bu düzeyin kendisi, onların önderlerinin düzeyiyle örtüşüyor. Bu nedenle de dengeyi iyi kurmak gerektiğini düşünüyorum. Kitlenin o geri halini biraz meşrulaştıran ya da onu öne çıkaran bir vurgudan kaçınmamız gerekiyor. Tersine belli bakımlardan kitlenin de mevcut bilinç ve eylem düzeyine kamçı sallayan bir tutum içinde olabilmeliyiz. Özellikle politik yayında memur hareketliliği açısından bu biraz öne çıkarılmıştı. Çok isabetli bir bir değerlendirme olduğunu düşünmüyorum. Bu birincisi. İkincisi yoldaşın propaganda materyallerin ilişkin söyledikleri var; biz ve siz tanımı. Tam öyle koymak gerekmiyor bence yoldaş. Bizim Ekimci İşçiler diye seslendiğimiz bildiriler var. Bu tür bildirimlerde içerden seslenme tercih edilebilir kuşkusuz. Buna itirazım yok. Ama örneğin bizim bölge örgütü olarak seslendiğimiz bildirimlerimiz var. Bu tür materyallerde biz önderliğe özel bir vurgu yaparak komünistler diye seslenmesini başarabilmeliyiz.

Kurultay sürecinden gözlemler

Sidar: Cihan yoldaş ve Sergen yoldaş, Şubeler Platformunu, bugün taşıdığı önem ve gelişim süreçleri açısından değerlendirdiler. Ben formüle edilen politikaları bölge olarak ne kadar doğru yaşama geçirebildiğimiz ve pratikte ne kadar müdahale gücü kazandırabildiğimiz üzerinde durmak istiyorum.

Şubeler Platformunun, bölge toplantıları da dahil, hemen tüm toplantılarına katıldım. Baştan beri devrimcilere, komünistlere ve politika yapmaya karşı özel bir tutuculuk vardır bu platformda. Defalarca bizim yayın organlarımız üzerinden de dile getirildi bu durum. Biz buna karşı hep direnç gösterdik. Bu direncimiz başlangıçta çok cılız oldu. Çünkü ilk dönemlerde, örneğin üçüncü toplantıya kadar, 12-13 kişi gittiğimizi hatırlıyorum. Fakat orada birimiz kalkıp söz hakkı istemedik. Çünkü biz gözlemciydik. Sadece ne oluyor, insanlar ne yapıyorlar, onu gözlemlemeye ça-

lışıyorduk. Ayrıca konuşmanın illegaliteye aykırı olabileceğini düşünüyorduk. Böyle bir atıl durum yaşadık ilk dönemlerde. Fakat daha sonraki süreçte bunun böyle yürümeyeceğini kararlaştırdık bölge organı olarak. İK'dan Sergen yoldaşın da katıldığı toplantılarda bunu genişçe değerlendirdik. Bundan sonra nasıl davranacağımıza yönelik politikalar geliştirdik. Tek tek bölgelere dağılıp birer kişiyle muhalefet yapmaktansa (tek tek bölgelerde birer kişi yine bulunacak) gücümüz oranında, fakat iç deşifreyona yolaçmayacak bir biçimde bir bölgeye yüklenmek, o bölge üzerinden genel toplantılara ya da kurultaya müdahale edebilme olanağını yakalayabilmek diye bir hedef koyduk önümüze. Bu çerçevede 2. bölgeye epeyce yüklendik. Fakat militanlarımızın, kadrolarımızın sınıfın dışında şekillenmesinin bir ürünü olarak, müdahalede belli bir tutukluk yaşadık. Burada legalite ve illegalite kavramları birbirine karıştı. Oraya gidip de kendisinin hangi fabrikadan geldiğini söylemekte, söz hakkı alarak kendi perspektiflerini savunmakta tereddüt duyan yoldaşlarımız oldu. Yanlış olur, açığa çıkarız ya da bizim Ekinci olduğumuz ya anlaşılırsa ne olur, türünden kaygılar vardı. Bu kaygıları kırmak zorundaydık ve belli yoldaşlar nezdinde kırdık da. Ama tam anlamıyla başarmış değiliz bunu.

Başından itibaren doğru bir politika izlediğimizi düşünüyorum orada. Biz şu veya bu bireyi hedef almadık hiçbir zaman. Bir bütün olarak Şubeler Platformunun üstlendiği misyondan ve izlediği somut politikadan yola çıktık. Onların kendi bildirimlerinde ortaya koydukları çerçevede bir misyonun hakkını verebilmelerinin bile, sermaye düzeni karşısında ciddi bir direnişi ve tutarlı bir eylem çizgisini gerektirdiğini dile getirdik ve bunu somut önerilerle birleştirdik. Örneğin işten atılmaların dışında faşist saldırılar vardır, öğrencilere karşı saldırılar vardır. Bunlar bir bütün olarak sınıfı ilgilendiren toplumsal-siyasal sorunlarıdır. Bunlara karşı mücadele somut bir örgütlülük, somut bir eylem biçimi gerektiriyor. Bunların sadece basın açıklamalarıyla, protestolarla ya da işçiler atılmasın gibi dar bir platforma sıkıştırılarak elde edemeyeceği konusunda perspektiflerimizi ortaya koyduk. Ancak

bu noktada her zaman olduğu gibi, bize karşı özel bir direnç gösterdiler. Hatta örgüt isimleri vererek bizi orada deşifre etmeye, "provokatör" olduğumuzu kanıtlamaya çalıştılar kendilerince. Örneğin doğrudan bireyleri göstererek işte Ekimciler ve TİKB'li-ler, ilk dönemlerde hiç ilgi göstermediler, son dönemlerde yüklen-diler. Burayı bir lokal olarak kullandılar, burada güç devşirme kaygısı güdüyorlar, bu platformun başarısızlığı için özel bir çaba sarfediyorlar vb. dediler.

Sorunu özünde liberalizm, ekonomizm, reformizm ile işçi sınıfının çizgisine sahip çıkan devrimciler ve komünistler arasın-daki mücadele olarak ele aldık. Bu platform budur, dedik Nitekim bizim kendilerine liberal ve ekonomist dememizi kanıksamış durumdalar. Artık buna kızmıyorlar. İstedikleri tek şey, bizi rahat bırakın, burada politika yapmayın! Sınıfın politik taleplerini dile getirmek, Kürt sorununu tartışmak, anti-faşist bir politika izlenme-si gerektiği söylemek... Bunlar yapılamaz, çünkü burası anti-faşist bir platform değildir! Bu konuda belli tartışmalarımız da oldu ve bu tartışmaların yarattığı belli etkiler vardır. Örneğin daha önce şubeler Platformunda bizi birey olarak tanımayan, hangi fabrikadan geldiğimizi bilmeyen, çok fazla dinlemeyen insanlar, şimdi konuşmalarımızı ilgiyle dinliyorlar ve düşüncelerini bizi destekleyen yönde açıklıyorlar. O konuda belli bir etki yarattık. Hatta insanların tek tek bizimle görüşme istekleri de vardır. Bun-lar temsilciler ve ikinci bölgenin yürütmesinde olan insanlardır. Burada belli bir etkimizin olduğu kesindir. Genel toplantılarda da bu etkiyi yarattığımızı düşünüyorum. Artı bizim MYO üzerin-den bir müdahalemiz de sözkonusudur. İçerde kendi politikaları-mızı dile getiriyoruz, dışarda MYO'muz bir başka yönüyle dile getiriyor. Bu onlar üzerinde genel bir basınç yaratıyor ve bakı-yorsun kendiliğinden bir bölünme, bir saflaşma meydana gelmiş. TDKP'liler yürütme şahsında sendikal bürokrasiye yaslanmak-tadır. Diğer taraftan buna karşı daha doğru bir eylem çizgisini öneren bir topluluk çıkmıştır. Buna rağmen onların küçük-burju-va ayak oyunlarıyla önümüze çıkardıkları belli zorluklar vardır. Yani bir yönüyle önümüzü tıkmış durumdadırlar. Orada söz hakkı

alıp politikalarımızı savunabilmek için illahi de kavga etmek gerekiyor. O kavga ediş arasında bir kaç şey söyleyebilirsen söyleyebilirsin. Bu bizim bölgemiz için geçerlidir.

Diğer bölgelerde, örneğin bir Anadolu yakasında ilk dönemler belli bir çaba vardı, ancak son dönemlerde yoldaşlar bunu biraz gevşettiler. Bu da bizim oradaki etkinliğimizi daraltıyor. Çünkü bir-iki kişinin söz alıp konuşması ile daha fazla insanın söz hakkı alıp aynı düşünceleri destekleyen şeyleri söylemesi çok farklıdır. Bir etki yaratır. Bu anlamda da biz daha organize bir güç olarak davranarak ve yoldaşlarımızı hangi politikalar doğrultusunda hareket etmesi gerektiği noktasında önden hazırlayarak etkili bir müdahale gerçekleştirebiliriz. Çünkü pratik süreç belli güçlerle aramızda bir yakınlaşma da sağlamıştır. Bir kaynaşma doğmuştur. İnsanlar soruyorlar; siz ne düşünüyorsunuz bu konuda? Biz böyle düşünüyoruz dediğimizde, iyi o zaman siz kalkın konuşun, biz de sizi destekleyelim diyebiliyorlar.

Şubeler Platformuna ilişkin politikalarımız doğrudur. Ancak organizasyonsuzluk olduğu, güçlerin isabetli yönlendirilemediği bir gerçektir.

Eleştirmekle kalmamalı, yolaçıcı alternatif önderlik sergilemeliyiz

Ahmet: Şubeler Platformuna ilişkin müdahale sürecimizde esas olarak yüklenmemiz gereken halka nedir? Bunun bir yönü, buraya az çok öncü unsurların da geldiği gözetilirse, oradaki perspektiflere karşı kendi perspektiflerimizi koymaktır. Yani propaganda ve teşhir faaliyetiyle politik düzeyde müdahale etmektir. Onun dışında gene bu bir politika veya bir perspektif olarak, bugün sınıf hareketinin önünü açacak mücadele hattını, eylem çizgisini, onun taleplerini, şiarlarını bir şekilde orada gündeme getirmektir.

Ama bence şu an oradaki müdahalede yakalanması ve yüklenilmesi gereken tayin edici halka bu değildir. Burada bir tıkanma süreci yaşanıyor. Sınıf hareketindeki tıkanıklık burada da

kendisini bir şekilde ifade ediyor. Bizim Şubeler Platformunun bir işçi kurultayı çalışmasının imkanlarından yararlanarak, burada tıkanmış olan eylem kanallarını açmak, zorlamak, güçlerimizi ve müdahalemizi burada yoğunlaştırmak yönünde kendi faaliyetimizi değerlendirmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Söylemek istediğim şu. Biz genel perspektif düzeyinde, politika düzeyinde, bugün sınıfın militan kitlesel politik eyleminin, sınıf dayanışmasının örgütlenmesinin, genel grev-genel direnişin gerekliliğini vurguluyoruz. Reformist sendikacılar da sonuçta bugün kapitalist saldırılara karşı bir direnişin gerekliliğini, sınıfın genel eylemliliğini örgütlemek gerektiğini lafzen savunmak durumundalar. Hem tabandan öncü işçilerden gelen basınç bu yöndedir. Hem de farklılıklarını böyle bir söylem üzerine kuruyorlar.

Diğer yandan bir taban çalışmasının gerektiğini de söylüyorlar. Bizim oraya müdahalemiz sürekli bunları sorgulayıcı olmalıdır. Sadece eleştirerek değil, oradaki güçlerle o eylemin, sınıf dayanışmasının örgütlenmesine doğrudan müdahale eden, önderlik eden tarzda bir yoğunlaşma içinde olsaydık, bu bize onların Kürt sorunu karşısındaki tutumlarının, devrimci harekete yönelik tutumlarının, oradaki yürütmenin bürokratik niteliğinin eleştirisi konusunda da kolaylıklar sağlayacaktı. O eylem sürecinin önünü açabildiğimiz oranda bunların belli kesimleri belli bir aşamaya kadar öne çıkacaklardı. Ya da gericilikleri iyice açığa çıkacaktı. Buraya yönelik politik müdahalemizi bu temelde yoğunlaştırmamız gerektiğini düşünüyorum. Bir örnek, bunlar uzun süre hiçbir eylemlilik örgütlemediler. Daha sonra Pendik direnişi sırasında 500 işçi direnişi ziyarete gitti. Böyle bir durumu biz şu şekilde değerlendirebiliriz; ara kademe bürokratları aslında alttan gelen eylem basıncını burada pasif bir eylemlilik içinde eritmeye çalışıyorlar şeklinde bir yaklaşım olabilir. Ama bizim yaklaşımımız şöyle de olabilir; bu bir olumluluktur; bunu başka alanlarda da geliştirmek ve sürdürmek gerekir. Bu çerçevede dayanışma eylemi önerileri, bunların nasıl örgütleneceği konusunda bir müdahale tarzı geliştirilebilir diye düşünüyorum.

9. BÖLÜM

Kamu çalışanları hareketi üzerine

Mesut: Kamu çalışanları hareketi Türkiye’de sınıf mücadelesinin gündemine, özellikle ‘80’li yıllardan sonra çok daha belirgin bir biçimde girmeye başladı. Bu hareket geçmişten gelen belli köklere sahipti. Özellikle eğitim ve sağlık alanında önce sendikal örgütlenme (‘60’larda TÖS), daha sonra dernekleşme (‘70’lerde TÖB-DER vb.) biçiminde süren bir miras sözkonusuydu.

12 Eylül sonrasında kamu emekçilerinin yaşam düzeyleri belirgin bir biçimde düşmeye başladı. Bu sürecinin derinleşmesine paralel olarak ve geçmiş olumlu mirasın da etkisiyle, çok daha geniş tabanlı ve daha istikrarlı bir kamu emekçileri hareketliliği ortaya çıktı. Bu hareketlilik, gerek kitlesel karakteri ve gerekse taşıdığı dinamiklerin son derece güçlü olması nedeniyle, bugün rejimi ciddi bir biçimde zorlamaktadır. Özellikle içinde bulunduğumuz kriz koşullarında, düzen açısından önemli bir

problem haline gelmiş bulunmaktadır.

Bu hareketlilik sendikalaşma talebi üzerinde ortaya çıkmıştır. Ücretlerin yükseltilmesi temelinde güçlü iktisadi demokratik talepler yükseltilmektedir. Ancak bugünkü kriz koşullarında düzen, çok kısmi bazı tavizler dışında, bu talepleri karşılayabilme, böylece bu dinamikleri köreltme/törpüleme imkanlarından yoksundur. Eylemin dinamikleri güçlüdür. Önemli bir kitlesel tabana sahiptir. Özellikle son dönemin eylemleri, kamu emekçileri hareketinin ulaştığı düzeyi ve taşıdığı anlamı gösterecek önemli verilerle doludur. Geçmişte daha çok sendikal örgütlenmenin tabanı üzerinden gerçekleşen eylemler, son dönemde artık, sendikal örgütlülük içinde yeralmayan kamu emekçilerini de kapsamaya başlamıştır. Dahası, aynı sektörde işçi statüsünde çalışan unsurlar da, bu dalganın etkisiyle eylem sürecinin içerisine girmişlerdir. 20 Aralık eyleminin %100'e yakın bir katılımı ile gerçekleşmesi, önemli bir hareketli tabanın varlığını göstermektedir. Bu durum, sermaye iktidarının böyle bir hareketi şiddet politikasıyla ezme imkanlarının sınırlılıklarını da ortaya koymaktadır. Düzenin bu hareketi kısa vadede bastırma ya da törpüleme imkanları son derece dardır. Politik açıdan büyük bir önem taşıyan bir hareketliliktir sözkonusu olan.

Bu hareketin taşıdığı politik önemin göstergesi olan diğer unsurlar ise şunlardır. Hareket sendikalaşma talebi genel ekseninde gelişmektedir. Oysa düzen, tam da içine girilen yeni dönemde, çok özel bir sendikasızlaştırma politikası uygulamaktadır. Bu politika sadece bugünün işçi sendikalarını değil, gelecekte özelleştirilmesi düşünülen kamu alanını da kapsamaktadır. İşte kamu emekçileri hareketi, bir yandan düzenin kamu alanındaki özelleştirme politikasını bu tutumuyla zora sokmaktadır. Öte yandan ise, sendikalaşma talebiyle, sendikasızlaştırma saldırısına karşı işçi hareketinin de direnç gösterme imkanlarını arttıracak bir tehlike dinamiği taşımaktadır.

Bu hareketin taşıdığı politik anlamı ve önemi ortaya koyan başka etmenler de vardır. Kamu çalışanları, uzun süredir devlet hizmetlerini yerine getiren, kendisinde devleti simgeleştiren

kesimlerdir. Bu nedenle kamu emekçilerinin eylemi devletin meşruluğu kavramını sorgulatan, devlet kavramının geniş kitleler nezdinde yıpranma sürecini hızlandıran bir faktör de olmaktadır. Siyasal sonuçları bakımından böyle bir işlevi de yerine getirmektedir. Bu kesimin eylemlilikleri, aynı zamanda devletin çeşitli fonksiyonlarının, mekanizmalarının tıkanması; eğitim, sağlık hizmetleri, haberleşme, telefon, telekomünikasyon, vb. kritik alanlardaki hizmetlerin durması gibi belli sonuçlara yolaçmaktadır.

Bu hareket hiç değilse bugün için işçi hareketine göre daha belirgin bir politik karaktere sahip olmakla birlikte, yakın dönem kadar militanlık yönüyle belli bir zayıflık taşımıştır. Ama gerek Ocak ayı içindeki PTT eylemleri, gerekse ondan önce gerçekleşen 20 Aralık eylemi, kamu emekçileri hareketinde militanlaşma potansiyeli açısından da belli dinamiklerin birikmekte olduğunu göstermektedir. Bu yönüyle aynı zamanda işçi hareketini de etkileme potansiyeli taşımaktadır. Politik ve militan karakter kazanması ve bu niteliğinin derinleşmesi koşullarında, işçi hareketinin bu noktadaki zayıflıklarının aşılmasını kolaylaştırması açısından da önemli bir rol oynayabilecektir. Bu hareketin başını, halihazırda gerçekte reformist olsalar bile, sosyalizm iddiası taşıyan bir kesim çekmektedir. Bu da, bu hareketin ileriye dönük olarak taşıdığı dinamiklere, işçi hareketini etkileme açısından taşıdığı potansiyele bir başka göstergedir.

Bu hareketlilik değerlendirilirken dikkat edilmesi gereken bir başka nokta şudur. Hareket sendikal bir hareket olarak gelişmektedir. Kurulmuş bulunan ve fiilen çalışan sendikalar vardır. Hareket daha çok bunların önderliği altında gelişmektedir. Bu durum kamu emekçileri hareketinin geleceği açısından nasıl bir siyasal anlam ifade etmektedir? Yani işçi hareketinde olduğu gibi, bu alandaki sendika yönetimleri, eylemin dinamiklerini törpüleyebilecek, eylemin gelişmesinin önüne ciddi bir barikat olabilecek bir özellik taşımakta mıdır? Bunu doğru bir biçimde değerlendirmek gerekmektedir.

Bugün kamu çalışanları alanındaki sendikal örgütlülükler, gerek merkezi sendika bürokrasisine, gerekse ara kademe sendika

bürokratlarına göre, belli farklılıklar ve özgünlükler taşımaktadır. Merkezi sendika bürokrasisinin durumu bilinmektedir. Ara kademe sendika bürokratlarının ise, hareketi ileriye çekmek bir yana, giderek hareketin önünde bir engel haline gelmekte oldukları da açıktır. Ancak, örneğin ciddi bir özelleştirme saldırısının bu ara kademe bürokratlarının konumlarını çok ciddi bir biçimde sarsması koşullarında, merkezi sendika bürokrasisi ile ara kademe bürokratlar arasında bu noktada çatlaklar oluşabilir. Böyle bir durumda, işçi hareketi açısından belli imkanlar doğabilir. Ama mevcut durumlarıyla bundan söz etmek güçtür.

Kamu emekçileri hareketi ise bu bakımdan daha farklı özellikler göstermektedir. Birincisi, henüz kurumlaşmış bir sendikal yapı yoktur. İkinci olarak, sendika yönetimleri reformizmin etkisi altında olmakla birlikte, çok büyük ölçüde kitle hareketliliğinin ürünü olarak, bu hareketin doğal önderleri olarak yönetime gelmişlerdir. Yani konumlarını bu kitle hareketliliği içerisinde elde etmişlerdir. Kurumlaşmamış olmak, bu yapıların herşeyden önce, oturmuş bir sendikal yapıya göre, hareketin dinamizmini törpülemek imkanlarına henüz fazlaca sahip olamaması anlamına gelmektedir. Üstelik burada henüz süregelen bir eylemlilik dinamiği de vardır. Taban hareketi, başka sendikal örgütlülüklerle kıyasla çok daha kolay biçimde, mevcut sendika yönetimlerini aşabilmek imkanlarına sahiptir. Bu koşullarda, sendika yönetimlerinin hareketi denetim altına alma ve dizginleyebilme imkanları çok daha sınırlı gözükmektedir.

Bu sendikaların yönetimlerine hakim olan politik çizginin reformizm olduğunu belirtmiştik. Bu bir yönüyle, hareketin politikleşmede hala yaşadığı zorlanma ile dolaysız bağlantılıdır. Öte yandan, bu sendika yöneticilerinin belli bir bölümü, devrimci olma iddiasındaki çeşitli sol hareketlerle bağlantıları olan unsurlardır. Sendikaların reformizmi, bu sol hareketlerin politik niteliği ile doğrudan bağlantılıdır. Reformizme güç veren üçüncü bir diğer etken ise şudur. Düzen bu sendika yöneticileri karşısında özel bir politika geliştirmeye başlamıştır. Bu politika ikili bir boyut taşımaktadır. Birincisi, bir tür ehlileştirme politikasıdır. Sendika

yönetimlerini tanıma ve bakanlıklarda kabul etme biçiminde kendini ortaya konmaktadır. Devletin üst yöneticilerinin bulunduğu belli alanlara sendikacılar girip çıkabilmekte ve muhatap alınabilmektedirler. Bunun getirdiği bir ehlileştirici etki vardır. Ama bu politika aynı zamanda çeşitli baskı politikalarıyla da birleştirilmektedir. Sürgün, cezalandırmadır vb. gündeme gelmektedir. Bu politikalar da sendikalardaki reformistleşme eğilimini besleyen bir üçüncü etken olarak rol oynamaktadır.

Tüm bu etkenlerin basıncıyla ve ortak bileşkesi olarak, bugün sendika yönetimlerine hakim olan renk, net bir biçimde reformizmdir. Bu sendikalar reformist karakterleri nedeniyle, kamu emekçileri hareketinin gerçek önderlik ihtiyacına yanıt verememektedirler. Hareketin ileriye taşınmasını, militan bir karakter kazanmasını, sermaye devletiyle her cephede karşı karşıya gelebilmesini sağlayacak bir önderlik yeteneğine sahip değildirler. Gelecekte sahip olup olamayacakları, tüm bu sayılan etkenlerdeki değişmelere bağlıdır. Ama burada önemle altı çizilmesi gereken şudur: Bu sendikal yapıların, daha özelden de sendika yönetimlerinin, hareketin dinamiklerini törpüleyebilmek, onun önüne bir barikat oluşturabilmek açısından imkanları, merkezi sendika bürokrasisine ya da ara kademe sendika bürokratlarına göre çok daha zayıftır. Hareketin geleceği ve belli sınırları aşabilmesi açısından bu önemli bir avantajdır.

Sendika yönetimlerine ilişkin taktiğimiz ne olmalıdır? Bu taktiğin mahiyeti, merkezi sendika bürokrasisine ya da ara kademe sendika bürokratlarına karşı alındığı tarzda mı olmalıdır? Yoksa burada gösterilecek çabanın esası, çok daha belirgin ve ağırlıklı biçimde, hareketin önüne bir eylem hattı koymak, bu eylem hattı doğrultusunda buradaki öncü kamu emekçilerini örgütlemek, bunlar üzerinden de bir kitle dinamizmini kucaklayacak bir önderlik düzeyi ortaya koyabilmek doğrultusunda mı yönlendirilmelidir? Kuşkusuz bu yapılabildiğinde, sendikacıların oluşturduğu o ince duvarı aşmak, harekete önderlik edebilmek imkanları çok fazladır. Dolayısıyla dikkatler daha çok hareketin sorunları, onu ilerletmenin yolları ve yöntemleri üzerinde yoğunlaşmalıdır. Sendika

yönetimleri, esas olarak uygulanan reformist yaklaşımların sonuçsuzluğu üzerinden bir teşhir ve eleştirinin konusu yapılabilir. İşçi hareketinde olduğu gibi, sendika bürokrasisini çok özel bir tarzda öne çıkaran bir teşhir hattı izlemek, bu kesim açısından çok da isabetli değildir.

Kamu emekçi hareketinin kendi önüne koyduğu belli talepler, yaşadığı belli sorunlar vardır. Grevli-toplusözleşmeli sendika hakkı, bu mücadelenin temel dinamiklerinden bir tanesidir. Bu temel talebe karşı duyarsız kalmak, ajitasyon ve propaganda çalışmasının temel bir konusu olarak kullanılmamak kaba bir yanlış olacaktır. Bu, geniş kitleleri kucaklayan, birleştiren, onları militan bir mücadele sürecine sokan son derece önemli bir taleptir. Üstelik düzenin göstermelik bazı çabalarla oyalama, beklenti yaratma tutumu dışında, bu talebi tatmin edici bir tarzda karşılayabilme imkanı da bugün yoktur. Dolayısıyla bu talep daha ileri, daha dinamik bir mücadeleyi geliştirmek ve hareketi ileri bir düzeye sıçratmak için vazgeçilmez bir olanaktır.

Ne var ki bu talebin nasıl kullanıldığı konusunda dikkat çekilmesi gereken belli dersler ve açıklıklar vardır. Bunlardan birisi şudur; grevli-toplu sözleşmeli sendika hakkı talebi, sendika yönetimleri ve reformist kesimler tarafından, hareketin başka alanlara ve sorunlara olan ilgisini dizginlemek, başka saldırılara karşı da direnme eğilimi ve isteğini köreltebilmek amacıyla da kullanılmaktadır. Örneğin, bu sendika yönetimlerinin düzenin özelleştirme saldırısına karşı bir mücadele perspektifi yoktur. Grevli-toplusözleşmeli sendika hakkı talebi, giderek düzenin saldırılarına karşı yönelecek mücadelelerin gölgelenmesi amacıyla da kullanılmaktadır. Herşey bu özel talebe endekslenmiş durumdadır. Grevli-toplusözleşmeli sendika hakkını elde edersek, düzenin diğer saldırılarına karşı da mücadele edebiliriz denilmektedir.

Bu son derece temelli bir sorun durumundadır. Zira, bugün öncelikle bu hakkı kazanmalıyız yaklaşımı, kamu emekçilerini diğer saldırılara karşı silahsızlandırmak anlamına gelmektedir.

Bu nedenle de, bu talep ortaya konulurken özellikle vurgulanması gereken ikinci unsur, nasıl bir eylem çizgisi? olmalıdır.

Grevli-toplu sözleşmeli sendika hakkı, ne tür bir eylem çizgisiyle, ne tür bir mücadele anlayışıyla gerçekleştirilebilir? Reformist yaklaşımlar bu konuda ne önermektedirler? Bu öneriler neye hizmet etmektedir? Bunların teşhiri, militan bir eylem çizgisinin propagandasıyla ve grevli-toplusözleşmeli sendika hakkına ısrarlı bir tarzda sahip çıkılmasıyla birleştirilmelidir. Örneğin, “Grev hakkı grev yaparak kazanılır!”, “Grev hakkı için greve, işi bırakmaya!” türünden şiarlar öne sürülerek grevli-toplu sözleşmeli sendika mücadelesi ileriye çekilmelidir. Çünkü sendika yönetimleri, bir takım protokol görüşmeleri ve diyaloglarla, bu talebin elde edilebileceği türünden boş hayaller ve beklentiler yaratıyorlar. “Sorun komisyona geldi, bize söz verdiler, bu sene içerisinde geçecektir” vb. türünden sözlerle, düzenin oyalama politikalarının aracı haline geliyorlar.

Bu noktadaki zaaf net bir biçimde ortaya konulmalıdır. Zira bu talep kendi içerisinde amaçlaştırıldığı ölçüde, diğer alanlardaki sorunlara karşı duyarsızlığın örgütlemesine hizmet etmektedir. Bu nedenle, özelleştirme başta olmak üzere, sermaye düzeninin tüm saldırılarına karşı mücadele ile grevli-toplusözleşmeli sendika hakkı için mücadeleyi birleştirmeyi başarabilmek büyük bir önem taşımaktadır. Bunların birarada yürütülmesine özel bir dikkat gösterilmeli, propagandamızda işleyeceğimiz temel sorunlardan biri haline getirilmelidir. Özelleştirmeye, düşük memur maaşlarına, sürgünlere, devlet terörüne, istikrar paketlerine vb. karşı bir mücadele hattı oluşturulmadan, grevli-toplu sözleşmeli sendika hakkı mücadelesinin sonuçlarına ulaşamayacağı ısrarlı bir biçimde propaganda edilmelidir.

Özellikle özelleştirmeye karşı özel bir direnç oluşturmaya çalışmak zorundayız. Bu, özelleştirmenin bugün işçi hareketinin de pratik olarak yüzyüze geldiği çok kritik bir saldırı olmasından kaynaklanıyor. İşçi hareketi bu saldırıya direnip direnmeme konusunda belli bir kararsız tutum içerisinde. Mevcut sendika bürokrasisinin etkisi, önderliksizlik, vb., bunda önemli bir rol oynamaktadır. Oysa kamu emekçilerinin direniş gösterme imkanları nispeten daha fazla gözükmektedir. Özelleştirmeye karşı

gerçekleşebilecek kamu emekçi hareketliliği, işçi hareketinin özelleştirmeye karşı mücadelesini etkileyecek ve dinamitleyecek bir ögedir. Bu nedenle, özelleştirmeye karşı mücadele sorununu kamu emekçileri içerisinde özel bir tarzda propaganda etmek büyük bir önem taşımaktadır.

Bir de bugün kamu emekçileri cephesinde tartışılan bir konfederasyonlaşma sorunu vardır. Konfederasyonlaşma kendi içerisinde ele alındığında, kuşkusuz karşı çıkılması değil, tersine desteklenmesi gereken bir girişimdir. Ama konfederasyonlaşma sorununun gündeme getirildiği koşulların belli özgünlükleri vardır. Bugün halihazırda varolan belli platformlar üzerinden kamu emekçi hareketinin birleşik ve militan mücadelesini yaratma koşulları bulunmaktadır. Bu aynı zamanda işçi hareketiyle birlikte mücadele etme imkanlarının varlığı anlamına gelmektedir. Buna rağmen bu imkanlar sendika yönetimleri tarafından kullanılmamaktadır. Sorunun bu temelde sorgulanması ve tartışılması gerekmektedir. Konfederasyonlaşma sendikaların meşruluğunun daha da pekiştirilmesi anlamında desteklenmelidir. Ama sorunun diğer yönünün karartıldığı, konfederasyonlaşmanın kendi içerisinde dar bir amaç haline getirildiği, mücadelenin sorunlarından ve ihtiyaçlarından uzaklaştırıldığı bir durumda, destekleme tutumu özel bir teşhir çabasıyla birleştirilmelidir.

Kamu çalışanlarının mücadelesi açısından önem taşıyan bir diğer nokta da şudur. Düzen kamu emekçileri hareketine yönelik olarak çok sistemli bir ideolojik saldırı yürütülmektedir. Bu saldırı özetle şu temalar üzerinden sürdürülmektedir: Kamu çalışanları verimli çalışmamaktadırlar. Gereğinden fazla memur istihdam edilmiş bulunmaktadır. Bütçenin yarıya yakını bunların maaşlarına harcanmaktadır. Sendikal haklar verilmeli ama işgüvencesi hakkı ortadan kaldırılmalıdır. Devlet verimli çalışmadığı için kamu çalışanlarına gerekli örgütlenme hakkı verilememektedir; bu alanlar özelleştirildiğinde, daha etkin çalışılacak ve kamu emekçileri de bu çerçevede örgütlenme hakkına kavuşacaklardır. İşçiler yüksek ücret aldığı için devlet kamu emekçilerine yeteri derecede eğilememektedir, vb., vb...

Bu, kamu emekçileri hareketindeki yükselişe paralel olarak, devletin ve burjuva basının çok sistemli bir biçimde yürüttüğü bir ideolojik saldırı kampanyasıdır. Bu saldırının belli bir etki alanı yarattığı da açıktır. Kamu emekçi hareketine dönük müdahalede, düzenin ideolojik saldırılarına karşı etkili bir karşı ideolojik cephe oluşturmak, yanıtlar oluşturabilmek gerekmektedir. Bu tür demagogileri boşa çıkararak bir karşı saldırı tutumu geliştirmek, hareketin gelişebilmesi açısından çok özel bir önem taşımaktadır.

Hareketin, bugünün ve yakın geleceğin sorunları olarak ifade edilebilecek iki sorunu gündemine alması gerekmektedir. Birinci olarak, zam vaadi ile kamu emekçi hareketini tereddüte düşürüp zayıflatmaya, ondaki eylem isteğini kırmaya dönük bir çaba vardır. Bu aynı zamanda işçi hareketine karşı da kullanılan bir silahtır. İşçi ve kamu emekçi hareketinin birlikte mücadele etme dinamiklerini törpülemeye, bunları birbirinden yalıtmaya dönük bir çabanın ifadesidir. Buna karşı özel bir propaganda faaliyeti yürütmek gerekiyor. Bir de Mart sonrasında gündemde olacağı söylenen, ama şu an bazı sendikaların vazgeçtiğini açıkladığı iki günlük bir genel eylem tartışması önerisi vardır. Bu süreçleri izlemek, söyleyeceği sözleri söylemek, önden de belli hazırlıkları yapabilmek durumundayız.

Bizim buraya dönük çabalarımıza ilişkin iki noktayı çok kısaca belirtmek gerekiyor. Bu alanda da önceliklerimizi iki kıstas üzerinden yapmalıyız. Birincisi, bu alanda stratejik önem taşıyan yerler vardır. Örneğin telekomünikasyon, haberleşme, PTT işçileri, ulaşım işçileri, sağlık ve eğitim alanı... Stratejik önemlerine göre öncelikleri tespit etmek, çalışmayı buralarda yoğunlaştırmak durumundayız. Yine hareketli olan, mücadele dinamiği taşıyan kesimler üzerinde politik faaliyet yoğunlaştırılmalıdır. Burada izlememiz gereken örgütlenme çizgisi, bu ikisini uyumlu bir tarzda gerçekleştirmeye çalışmak olmalıdır. Politik faaliyetin yönü ve örgütlenmenin alanlarının tespit açısından gözetilmesi gereken ana kıstaslar olabilmelidir.

Kamu emekçileri içinde belli alanlarına dönük olarak ve

özellikle de sendikal alan üzerinden yürütülen bir çalışmamız vardır. Bu çalışmanın nasıl örgütleneceği, örgütle ilişkilerinin biçimi ve kapsamının ne olacağı sorunu ve sorusu bizim içimizde ve orada çalışan yoldaşlar arasında yer yer tartışılmaktadır. Bu konuda kollektif bir açıklık yoktur henüz. Bu netliğin sağlanması ve yazılı hale getirilmesi bir ihtiyaçtır. Buradaki tartışmalar üzerinden bu yapılabilir. Bir yoldaş tartışmalara ek olarak iki unsur belirtti. Birincisi, kol işçiliği ağırlıklı sektörlerin öncelikler arasında gözetilmesi gerektiğini söyledi ve eylemlilikler içerisinde gerek katılım gerekse militanlık açısından bu kesimin bir farklılık gösterdiğini vurguladı. İkinci olarak da devletin kamu çalışanlarının eylemlilik sürecine ilişkin oluşturduğu karşı politikaların son derece önemlilerinden bir tanesinin, bir faşist sözde sendikal örgütlenmenin Türk Kamu Sen'in altı özellikle çizildi. Buna ilişkin tutum, yaklaşım, bu yapının kamu emekçileri arasında teşhiri, bu sendikanın tecrit edilmesi bu çalışmanın sorunlarından bir diğeridir

Fatih: Ben son sorunu tam tersi bir yönde koyacağım. Aslında kamu emekçileri alanında bu yönde bir bilinç var. Türk Kamu-Sen'e karşı, özellikle "Devlet güdümlü sendikaya hayır!" sloganına yaygın katılımı ifadesini buluyor. Ankara'da Türk Kamu-Sen'in düzenlediği bir kamu çalışanları eylemi yaşandı. Elbette devlet güdümlüydü ve yürümelerine izin verildi. Ama ciddi bir kitle katılımı vardı bu eyleme. Sonuçta bir 20 Aralık eylemi gibi olmasa da, yine de önemli bir kitle vardı. Bu kitle özellikle taşradan gelmişti. Yani Türk Kamu-Sen'in taşrada örgütlediği görülüyor.

Cihan: İstemleri nelerdi bunların?

Fatih: Yanlış hatırlamıyorsam, bunlar da sendika hakkı istiyorlardı. Politik yanı hiç yoktu. Hatta diğer sendikalarda yer almalarına rağmen bazı memur çevreleri de Ankara'daki bu eyleme katıldılar. Bir karışıklığın yaşandığı görülüyor. Bu çerçevede bunun bir sözde sendika olup olmadığını tartışmak gerekiyor. Sonuçta belli bir memur kesimini kendi içine alıyorsa, bunu tecrit edip etmemek gerektiği üzerine tartışmak gerekiyor. Diğer

sendikalar tecrit etmek gerekir diye yaklaşıyorlar.

Bunlar metropollerdeki geri kesimleri devletin verdiği rahatlıkla örgütlüyorlar ve diğer sendikaların ve orada yürütülen mücadelenin etkisinin dışında tıtmış oluyorlar. Eğer bunlar örneğin bir birlik konfederasyonu biçiminde katılırlarsa, bu kitlenin de genişleyen memur sendikalarına katılması sorunu bir kere geriye çekecektir bilinci. Ayrıca bir çok alanda bölünmeye hizmet edecektir. Daha şimdiden bir rekabet havası var. Devletin "biz bunları muhatap alırız" yaklaşımı var. Bu noktada onlara karşı doğru politika izlenmelidir. Faşist bir sendikadır diye tecrit etmekten çok, onlara kitleleri eylemlilikten geri tutmaları ve kazanımlar elde edememeleri noktasından yaklaşmak gereklidir. Onların tabanlarına bu temelde seslenmek gerekir diye düşünüyorum.

Ahmet: Türk Kamu-Sen'in hangi amaçlarla ve kimler tarafından devreye sokulduğunu çok net olarak tespit etmek gerekiyor. Bu sonuçta, buradaki emekçi kesim içinde milliyetçi, muhafazakar eğilimli bir takım emekçilerin ve o çerçevede bir takım sendikacıların girişimiyle başlamış ve gelişmiş bir hareket değildir. Hareketin başlangıç döneminde devlet, bu alandaki sendikalaşma mücadelesini, terörle, demagojiyle, çeşitli yollarla bastırmaya çalıştı. Ancak bunu başaramayınca, buradaki hareketi ezme ve bu çerçevede yeniden devlete kapı kulluğuna bağlamak amacıyla böyle bir girişimde bulundu. Bu sendika doğrudan devletin kendisi tarafından örgütlendi. Bu sendikanın kurucu unsurları ve bugünkü aktif üyeleri de bir takım üst kademe yöneticilerdir. İşyerlerinde de emekçiler üzerinde baskı uygulayan kesimlerdir bunlar.

Bu çerçevede bir işçi sendikası olarak Türk Metal örneğini verelim. Türk Metal de, amaçları açısından olsun, yönetici kesimi ve devletin onunla ilişkisi açısından olsun, benzer bir yön taşıyor. Ama öte yandan bugün Türk Metal'de örgütlenmiş oldukça geniş bir kesim vardır. Böyle bir durumda, Türk Metal'i bir sendika olarak tanımamak, onun içinde çalışmamak doğru bir tutum olmaz.

Bugün sendikal alanda ilerici, devrimci-demokrat sendikal

oluşumlar vardır ve bunlar belli bir güce sahiptirler. Diğer yandan devlet Türk Metal gibi bir sendikayı yukarıdan aşağıya örgütleyerek devreye sokuyor. Bu sendika sonuçta sınıfın belli geri kesimlerini örgütüyor. Bu durumda, çok daha özel bir teşhir ve tecrit faaliyetiyle böyle bir sendikayı etkisizleştirmemiz gerekiyor. Onun yönetimini, devletle ilişkilerini ideolojik-politik planda teşhir etmeliyiz. Çünkü sonuçta bu karşı-devrimci bir saldırdır. Ona katılan işçilerin durumundan, konumundan bağımsız olarak bu böyledir. Ama yalnızca onun eylem çizgisinin geriliğini teşhirle sınırlanmak doğru değildir. Aynı zamanda bunun bir sendika olmadığını, yöneticilerinin de sendikacı olmadığını, bunların faşist olduğunu, amaçlarının da buradaki hareketi etkisizleştirmek, bastırmak ve doğrudan sermaye devletinin ajanlığını yapmak olduğunu vurgulamak gerekiyor.

Ama diğer yandan, özellikle taşra kentlerinde örgütlenmiş kesimlerine tabi ki bu şekilde yaklaşılmayacaktır. Bunlar faşist unsurlar değildir. Siyasal gerilikleri nedeniyle demagojik propagandaların etkisi altında kalmaktadırlar. Devlet böyle bir sendikayı muhatap alacağı vb. ile etkilemektedir. Bu kesimlere doğrudan tutum almamak, tabandan eylem birliği çağrısında bulunmak lazım. Ama bunun da sendikaya yönelik bir tecrit ve teşhir faaliyetiyle birlikte yürütülmesi gerekir. Şu da vurgulanması gereken bir olaydır. Türk Kamu-Sen'in sözü edilen Ankara eylemi 20 Aralık eylemini kırmaya yöneliktir.

- Aynı güne mi denk geliyor?

Ahmet: Hayır, iki gün önce Ankara'da eylem yapıyorlar. Özellikle de o dönemde şöyle bir propaganda yürütülüyor: Kamu emekçilerinin eylemi devlet hizmetlerini aksatmamalı. Devlete karşı bir nitelik kazanmamalı. O yüzden hafta sonları istediğiniz gibi eylem yapabilirsiniz. Eylem doğrudan böyle bir amaç alet olmuştur. Kitlesini ayrı tutuyorum, ama o sendikanın geri bir eylem çizgisinde de olsa, böyle bir talep için mücadele etmek gibi bir sorunu yoktur. Planlı, sistemli bir oyundur sözkonusu olan. Burada sendika bir araçtır; yani ajanlık derken, vurgulamak istediğim nitelik budur. Eylem sonrasında devlet bunları

sendikacılar olarak TV’de muhatap almıştır. Bu yönlerini gözetmek gerekiyor.

Öte yandan, diğer sendikalar tarafından örgütlenen eylemlere bunlar ellerinde Türk bayraklarıyla geliyorlar. Polisin direnişi kırma yönündeki tutumuna doğrudan aracılık ediyorlar. Devlet yanlısı, karşı-devrimci, şovenist bir propaganda aracı olarak kullanıyorlar bu eylemleri. Bu durumda, ister bir işyerinde çalışan biri olsun, isterse dışarıdan gelmiş olsun, emekçilerin böyle eylem kırıcı unsurlara karşı devrimci şiddeti uygulaması gerektiğini düşünüyorum Töcritle yetinmemeleri, onlara anladıkları dilden cevap vermeleri gerekiyor. Bence işin bir de böyle bir boyutu vardır.

10. BÖLÜM

Ulusal hareket; sorunlar ve görevler...

Cihan: Kürt sorununa ilişkin programımız ilkesel çerçevesi yönünden yeterince açıktır. I. Genel Konfransımıza ait metnin ilgili bölümünde sorunun ilkesel çerçevesiyle ilgili temel düşünceler net bir biçimde ifade edilmiştir. Burada, ulusal soruna ilişkin marksist programın üç temel unsurdan oluştuğu ve bu unsurların kendi içerisinde tam bir bütünlük ifade ettiği, ancak bu bütünlük içerisinde ele alınmak ve uygulanmak durumunda, ulusal soruna ilişkin marksist sınıf tutumuna bağlı kalınabileceği özenle belirtiliyor.

Bu üç temel unsur, aynı zamanda hareket noktasıdır da. Bunlardan ilki, bir ilke sorunu olan ulusların tam hak eşitliğidir. İkincisi, bu ilke sorununun bir sonucu olarak, ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkının kayıtsız şartsız savunulmasıdır. Üçüncü ise, bir devletin sınırları dahilinde, hangi ulustan, hangi milliyetten geliyor olursa olsun, proletaryanın mücadele ve örgüt birliği konusunda tavizsiz davranabilmektir.

Bunlar ulusal soruna ilişkin marksist programın kendi içinde bir bütünlük taşıyan üç ana unsurudur. İlk iki unsurdan, ezilen ulusun meşru hakları karşısında açık bir tutuma sahip olmak ve bu meşru haklar uğruna kararlılıkla mücadele etmek, verilen mücadeleyi desteklemek politik sonucu ve görevi çıkıyor. Üçüncü unsur ise ezen ulus milliyetçiliği ile araya kesin bir sınır çizilmiştir. Bu kesin sınırlar temeli üzerinde, çeşitli milliyetlerden işçilerin sınıf birliği, dolayısıyla mücadele ve örgüt birliği konusunda ısrarlı davranmak, bu doğrultuda tavizsiz bir mücadele yürütmek görevleri çıkıyor. Dolayısıyla ikili bir görev alanı doğuyor burada. Lenin, net bir biçimde, görevlerin bu ikinci alanına da özel bir vurgu yapıyor. Bunun gözden kaçırıldığı bir durumda, ulusal soruna ilişkin marksist program ile en ileri bir burjuva ulusal demokratik program arasındaki ayrım çizgisi kaybolur, diyor. Marksist programın ayırdedici özelliği, ilk iki unsuru üçüncüsüyle birleştirmeyi başarabilmektir.

Bu, sorunun genel ilkesel programatik çerçevesidir. Peki bunun bizim bugünkü politikalarımız ve politik görevlerimiz için pratik sonuçları nelerdir?

Bugün iki gelişmeyle yüzyüzeyiz. Biri genel planda ve nesnelidir. Diğeri ise daha çok bizim gelişme düzeyimiz ve bununla bağlantılı olarak önümüze çıkan görevlerimizle ilgilidir.

Genel planda ve nesnel olan gelişme, Kürt ulusal sorununun bugünkü gelişme düzeyi ve bu düzeyin ortaya çıkardığı yeni sorunlardır. Siyasal gelişmelere ilişkin tartışma gündeminde de değinildi. Kürt ulusal hareketi son bir kaç yıldır belli bir gelişme düzeyine ulaşmış bulunuyor ve bu gelişme düzeyinde çözümünü zorluyor. Fakat çözüme gitmekte, bu çözümü kendi bugünkü güç düzeyinde gerçekleştirmekte zorlanıyor. Bu durumun yolaçtığı eğilimleri bir çok vesileyle ortaya koyduk. Bu bir kilitlenme durumudur. Taraflar yüklenmekte, fakat kendi çözümlerinin önünü açamamaktadırlar. Burada devlet kendi çözümünde, hiç değilse resmiyette, katı bir ısrar göstermek durumunda kalmaktadır. Fakat PKK devletin bu ısrardaki zayıflığından da yararlanarak bir "siyasal çözüm" önerisiyle hareket etmektedir. Bu noktadan

devleti açmaza almaya çalışmaktadır. Tabii bu politikanın başka uzantıları da vardır. “Siyasal çözüm” arayışı beraberinde, Kürt burjuvazisiyle ilişkilerde belli bir yumuşamaya ve belirgin bir işbirliğine; Türk egemen sınıflarının bazı kesimleriyle belli ilişkiler geliştirmek eğilimine; bu arada uluslararası planda emperyalist devletlerle bazı politik ve diplomatik ilişkilere yolaçabilmektedir. Bütün bu gelişmelerin gündeme getirdiği sorunlar vardır. Bu, işin bir yanısıdır.

Öte yandan, ulusal hareket yaşadığı gelişme gücü sayesinde, yalnızca Kürdistan’daki Kürt kitleleri üzerinde değil, Türkiye genelindeki Kürt kitleleri üzerinde önemli bir politik etki yaratmış bulunuyor. Bu politik etki ise doğal olarak beraberinde ulusal hareketin ideolojik etkisini getiriyor. Bunun sınıf mücadelesi açısından yarattığı sorunlar ve sonuçlar vardır. İşin bu cephesi yeni bir olgu değildir. Ama “siyasal çözüm” arayışının yoğunlaştığı bir dönemde, bunun kazandığı özel bir anlam ve önem vardır. Bu yeni bir olgu değil diyorum; zira PKK Kürdistan’da kitlesel taban bulmaya başladığı andan itibaren, bunun etkisi doğal bir biçimde büyük kentlerde kendini göstermeye başladı. Buna rağmen biz bugüne kadar sorunun bu yanı üzerinde çok fazla durmadık. Kuşkusuz ideolojik ayırım çizgilerini bu noktada net çizdik. Ulusal soruna, onun teorik-ilkesel çerçevesine ilişkin olarak, farklı milliyetlerden proletaryanın sınıf birliği konusunda herhangi bir taviz veremeyeceğimizi, bunu bir ilke sorunu olarak gördüğümüzü hep vurguladık ve savunduk. Belgelerimiz bu konuda yeterince açıktır. Ama bu sorun bugüne kadar pratik politikada bizim önümüze çok özel ve zorlayıcı bir tarzda çıkmadı. Hareketimizin genel gelişme süreçlerine ve politik mücadele içindeki yerine ilişkin olarak bu konferans boyunca yaptığımız tartışmaların kendisi, bu sorunun bizim karşımıza neden özel bir tarzda çıkmadığı ve tersinden bugün artık neden çıkmakta olduğu konusunda belli bir açıklık sağlayabilmektedir.

Gerçi bu sorunun karşımıza yer yer pratik olarak çıktığı durumlar da oldu. Çıktığı ölçüde ideolojik ayırım çizgisi zaten politik sonuçlarını gösterdi. Büyük kentlerde biz, Kürt sınıf

kitleleriyle demeyeyim ama, Kürt işçi bireylerle karşı karşıya kaldığımız her durumda, kendi sınırları içerisinde ulusal hareketin haklılığını ve meşruluğunu savunduğumuzu, verilen mücadeleye bizim tam destek verdiğimizizi belirtmekle kalmadık, fakat öte yandan, büyük kentlerdeki Kürt işçilerini işçi sınıfının bir parçası olarak gördüğümüzü, onların görevlerinin kendi bağımsız sınıf konumundan sınıf mücadelesinin görevlerini üstlenmek ve ulusal sorunun çözümünü de bunun içinde anlamlandırmak olduğunu hep söyleyegeldik.

1. Genel Konferansımızdaki tartışma tutanaklarında, ulusal sorunun genel bir nitelik taşıdığı, ama Kürt toplumunu oluşturan her bir sınıfın bu genel sorun karşısında kendi sınıf konumundan hareket ettiği, sorunun çözümüne kendi sınıf çıkarlarından hareketle yanaştığı, önplana sınıf çıkarlarını koyduğu üzerine son derece aydınlatıcı açıklamalar vardır. Bu açıdan bizde Kürt ulusal sorununa ilişkin olarak genel bir ideolojik açıklık ve sorun pratik olarak önümüze çıktığı ölçüde de doğru bir politik tutum sözkonusuydu.

Fakat bugün durum biraz daha farklıdır. Biz artık işçi kitlelerini hedef alan çok daha etkin bir politik çalışma yürüteceğiz. Böyle bir çalışmada, sınıf kitleleri içerisinde Kürt işçileri özel bir oran teşkil ettikleri ölçüde, bu sorun pratikte karşımıza daha yakıcı bir biçimde çıkacaktır. Çünkü Kürt kökenli işçiler, değişik ideolojik etkilerin yanısıra (özellikle politize olmuş ileri kesimleri) belirgin bir biçimde ulusal harekete duygusal bir bağlılık duymakta ve bu temel üzerinden de onun politik ve ideolojik etkisi altında bulunmaktadır. Eğer onları kendi bağımsız sınıf çizgimize kazanmak istiyorsak, bu ideolojik-politik etkiyi kırmak zorundayız. Bu ise, aradaki ayrım çizgilerini net bir biçimde çizmek ve bu ayrım çizgilerini açık bir ideolojik mücadeleye, gerektiği yerde politik mücadeleye konu edebilmek demektir. Görevlerimiz bunu gerektirmektedir. Parti sorununu çözmek, sınıfın ileri kesimlerini parti olarak örgütlemek, sınıfı devrimcileştirmek görevinde ciddi mesafeler katetmeye yöneldiğimiz bir noktada, kendi sınıf iddiamızdan ve ilkesel konumumuzdan uzaklaş-

madığımız sürece, bu konuda herhangi bir taviz veremeyiz.

Biz ulusal hareketi bugünün kendine özgü koşullarında kendi coğrafyasında bütün gücümüzle destekleriz. Ama hiçbir biçimde Türkiye işçi sınıfının birliğinden taviz veremeyeceğimizi, Türkiye coğrafyasında verilmesi gereken mücadelenin sınıf ilkesi temeli üzerinde ortak bir sınıf mücadelesi ve örgütlenmesi olması gerektiğini ısrarla propaganda ederiz. Bununla da yetinemeyiz, bunu bizzat örgütlemeye çalışırız. Ama biz bunu örgütlemeye çalıştığımız andan itibaren de zaten kendi irademiz dışında bu sorunun muhatabıyla yüzyüze geliriz. İşte bu noktada, yeni bir mücadele alanı doğacaktır. Bu mücadelenin ideolojik ve ilkesel çerçevesi ve pratik sorunları konusunda açık olmak durumundayız. Sorunun bir diğer önemli yanı da budur.

Sorunun bir öteki yanı ise şudur. “Siyasal çözüm” alanındaki gelişmelerden söz etmiştim. Kürt hareketi belli bir karşılıklı denge durumunu aslında erken bir tarihte yakaladı. Ancak bu denge kavramını doğru anlamak gerekiyor. Devletin gücü ile PKK'nın gücü arasında eşit bir ilişkiyi anlatmıyor bu. Tarafların kendi çözümlerini daha ileri bir düzeye sıçratamamak noktasında yaşadıkları karşılıklı tıkanmalardır sözkonusu olan. Denge durumu ile anlatılmak istenen budur. Bu durum Kürt ulusal hareketini zorladı. Türk emekçi sınıflarından gerekli desteği göremediği ve dahası göremeyeceğine kanaat getirdiği andan itibaren, (yaklaşık iki-üç yıllık bir dönemdir bu) ihtiyaç duyduğu desteği başka alanlardan yaratmak için belli açılımlar yapmak yoluna girdi. Bu çerçevede, kazandığı mevzilerini elde tutmak, mümkünse daha ileri mevzilerle birleştirmek, değilse o mevzilerin gerektirdiği tavizlerle sorunu belli bir ara çözüme bağlamak eğilimi içerisindedir. Eğer soruna gerçekçi yaklaşılacaksa, yani ulusal hareketin imkanları ve dayandığı toplumsal tabanın sınıfsal özelliklerinden gidilerek bakılacaksa, bunu basit bir “taktik manevra” kapsamında görmemek gerekiyor. Burada gerçek bir sınıfsal ilişkiler alanı vardır. Bu temel üzerinde şekillenen yeni siyasal tutumlar ve yönelişlerdir sözkonusu olan. Bunun ürünü politikalar olarak değerlendirilmek gerekiyor.

Bu “siyasal çözüm” arayışları, gelinen yerde, diplomatik çaba adı altında, bizim prensip olarak kabul edemeyeceğimiz belli biçimler de almaktadır. Diplomatik çabalardan söz ederken, bununla hiçbir biçimde, Kürt ulusal hareketinin dünya çapında kamuoyu oluşturma, bu arada uluslararası hukuk çerçevesinde kendini Kürt halkının meşru temsilcisi olarak kabul ettirme, bu açıdan meşrulaştırma girişimlerini kastetmiyorum. Sözkonusu olan bir ulusal hareket olduğuna göre, bu tür girişimlere ilke olarak karşı çıkılamaz. Bu, karşısındaki sömürgeci gücü geriletme bakımından da belli bir imkandır. Biraz zor bir alandır, kaygan bir zemindir. Ama buna ilke olarak karşı çıkılamaz.

Problem ise daha başkadır. Özellikle yakın dönemde, AGİK Zirvesi vesilesiyle, A. Öcalan’ın büyük emperyalist devletlere yaptığı bir çağrı vardır. Bu çağrıyı prensip olarak asla kabul edemeyiz. Bunun politik sonuçları konusunda emekçileri, en başta da Kürt emekçilerini aydınlatmak sorumluluğuyla yüzyüzeyiz. Çağrının özü şudur: Biz “büyük devletler”in Kürt sorununa müdahalesine açığız! Bu, “büyük devletler” denilen emperyalist güç odaklarını basitçe hakem tutmak değildir sadece. Fakat bu savaşın yarattığı sonuçlara da dikkatleri çekerek, büyük devletlerin bu duruma seyirci kalmamaları ve bizzat müdahale etmeleri çağrısıdır. “Büyük devletler” denilen güçler, emperyalist dünyanın ta kendisidir. Bütün gericiliğin, ulusal köleliğin, sömürgeciliğin, her türlü kötülüğün kaynağıdır. Biz bunu ilke olarak kabul edemeyiz. Dahası bunu devrimci kimliğin terkedilmesi sayarız. Bu konudaki tutumumuzu kitleler önünde tüm açıklığıyla ortaya koymak zorundayız. Bu konuda en ufak bir duygusal baskılanma altında kalmamalıyız. Duygusal baskılanmadan şunu kastediyorum. Bugün, geçtik Doğu Perinçek gibi sosyal şovenlerden, Türk burjuvazisi bile, PKK’nın Kürt sorununda büyük devletlerden yardım istemesi üzerine demagoji yapabiliyor. “Büyük Türkiye”-yi çekemeyen büyük devletler bu sorunu kışkırtıyorlar; Türkiye’yi bölmek istiyorlar; işte kanıtı, diyebiliyor.

Zayıf bir devrimci kimlik, bu durum karşısında gerilemeyi getirir. Ama bizim burada gerilememiz için hiçbir neden yoktur.

Biz ulusal sorun ve ulusal sorunun öncü politik kuvveti olan PKK'nın mücadelesinin desteklenmesi konusunda en başından itibaren çok açık tutum almış bir hareketiz. PKK devrimci bir çizgide ilerlediği sürece destekte tereddütsüz davranmış bir hareketiz. Bugüne kadar bu alandaki ilkesel ve politik tutumumuzdan taviz vermemiş, herhangi bir zayıflık göstermemiş bir hareketiz. Bu gücü gösterebilmiş bir hareket, zaafın ortaya çıktığı noktada, ona en açık şekilde vurmak hakkına sahiptir ve bunu yapmak zorundadır. Bu bizim için PKK'nın zayıflıklarına karşı alınacak ilk tavır da değildir. Biz aynı tavrı "siyasal çözüm" arayışları sırasında, yani "ateşkes" sürecinde de gösterdik. Dikkat edilirse, bizim orada altını çizdiğimiz nokta, ateşkes sorununun kendisi değildi. Bizim için önemli olan, ateşkesin bir paket proje olarak gündeme gelmesiydi. Yani bir ucunda Talabani'nin, öteki ucunda PKK-PSK Protokolü'nün olmasıydı, bu protokolün içeriğiydi. Bu girişim akan kanı durdurmak duygusal propagandasıyla birleştiriliyordu. PKK cephesinden de bu böyleydi. Askeri çözüm-siyasal çözüm ikilemi içerisinde durum formüle ediliyordu. Bizim o zamanki değerlendirmelerimizde altı önemle çizilen bir nokta vardır. Denilen şey şudur. Askeri çözüm-siyasal çözüm; bu sahte bir ikilemdir. Temel seçenekler böyle konulamaz; devrimci çözüm, kurulu düzeni ve uluslararası sistemi aşan bir çözüm, ya da mevcut düzen ve sistem içi bir çözüm olarak konulabilir gerçek seçenekler. Yani devrimci çözüm ya da anayasal reformcu çözüm! Bunların ikisi de siyasal çözümlerdir.

Dikkat ediniz; bütün sınıflar ve bütün temel kuvvetler, gerçekte belli bir siyasal çözüm programıyla ortaya çıkmaktadırlar. Bir tek Türk devleti bunun istisnası gibi görünüyor. Oysa gerçekte onunki de bir siyasal çözüm girişimidir aslında. Savaş burada politikanın başka araçlarla devamından başka bir şey değildir. Kürt hareketini ezmek, sonra belli kültürel tavizler ile, kültürel kimlik taviziyle bu sorunu düzen içine alarak zaman içerisinde halletmek, hiç değilse oyalamayı başarabilmek... Bu da bir tür siyasal çözümdür. Ama askeri araçların da devreye girdiği, onun özel bir yer tuttuğu, yani çatışmanın askeri boyutta sürdüğü

türden bir siyasal çözümdür. Öte yandan, başta Amerika olmak üzere emperyalist dünyanın değişik alternatiflere dayalı siyasal çözüm paketleri vardır. Beri yandan Kürt burjuvazisinin bir siyasal çözüm paketi vardır. Beri yandan PSK şahsında Kürt reformculuğunun, Kürt küçük ve orta burjuvazisinin bir çözüm paketi vardır. Öte yandan Türk sosyal şovenizminin, yani Doğu Perinçek'in bir siyasal çözüm paketi vardır; "kardeşlik paketi" demektedir buna. Bizim de bir bakışımız, dolayısıyla bir siyasal çözüm yaklaşımımız vardır bu soruna. Sonuç olarak her sınıf, gerçekte kendi sınıfsal konumundan, kendi siyasal perspektifinden sorunun bir siyasal çözümünü aramaktadır ve gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Kimisi bunu askeri, kimisi barışçıl biçimler içerisinde, kimisi emperyalist devlet olmanın güç ve imkanlarını kullanarak, çok değişik araç ve yöntemlerini devreye sokarak, neticede kendi çözümünü gerçekleştirmeye, bu çerçevede Kürt sorununa bir "siyasal çözüm" bulmaya çalışmaktadır.

Kürt ulusal hareketi Kürdistan'daki öz dinamiklerin bugünkü olgunlaşma düzeyiyle varabildiği yere varmış, bu arada Türkiye işçi sınıfı ya da emekçi sınıflarından umduğu ve beklediği desteği alamamıştır. Belli bir noktadan itibaren de, kısa vadede böyle bir gücün çıkamayacağına kanaat getirmesine de bağlı olarak başka arayışlara girmiştir. Onurlu bir uzlaşma çözümü aramaktadır aslında. Buna inanmak, bundan kuşku duymamak gerekiyor. Çünkü bir savaş yaşanmaktadır. PKK epeydir hayli başarılı bir dayanma gücü göstermektedir. Ama bunun belli noktalarda bir zorlanmaya dönüşeceğini de politik bir öngörüyle görebilmektedir. Kazandığı mevzileri belli ara çözümlerle (bu ara çözümlerin kendisi için hangi akibeti yaratacağı sorunuyla çok da bağlı olmayarak), bir takım tavizlerle, belli bir sonuca bağlamayı umabilmektedir. Buna yönelik bir politika izleyebilmektedir. Ama tam da böyle bir dönemde, kendi burjuvazisinin bazı katmanlarıyla da güç birliği içerisinde sistem içi bir çözüm arayışı içerisinde olmak, belli kaçınılmaz sonuçları da zaman içinde üretmektedir.

Bu sonuçların en belirgin yönlerinden biri, bugün Türkiye

devrimci hareketine alınan tavırda kendini somutlamaktadır. PKK, büyük kentlerdeki Kürt emekçi kitlelerinin Türk emekçi kitleleriyle birlikte Türkiye’de devrimci kuvvetler tarafından mücadeleye sürülmesine karşı çok özel bir direnç göstermektedir. HADEP’ten Öcalan’ın Türkiye devrimci hareketi değerlendirmelerine kadar herşey buna hizmet etmektedir. Genel olarak milliyetçi temaların önplana çıkarılması, her yerde Kürt kitlesinin ancak PKK’dan sorulabileceği türünden bir milliyetçi temanın işlenmesi, bütün bunlar aranan çözümlerle bağlantılıdır. Biz bu tür bir arayışı kabul edemeyiz. Ulusal hareketin Kürdistan’da, kendi coğrafyasındaki gelişmesine herhangi bir güçlük çıkarmak bir yana (bu konuda gücümüzün olup olmasını saklı tutuyorum), dahası buna güçlük çıkaranlara karşı bir ideolojik politik mücadele yürüttük, yürüteceğiz de. Ama ulusal istemler temeli üzerinde, ulusal dava eksenini üzerinde gelişen bir hareketin, büyük kentlerde sınıf mücadelesini yönlendirmek bakımından yapabileceği hiçbir şey yoktur. Nesnel konumu, milliyet kimliğine dayalı politik mücadele platformu, buna aşılmaz bir engeldir. Büyük kentlerdeki Kürt kitleleri içinde, Kürdistan’daki mücadeleye belli bir duygusallıkla da içiçe sınırlı bir politik destek yaratmanın, genel demokrasi mücadelesi içerisinde o desteği belli bir biçimde seferber etmenin ötesinde, yapabileceği fazla birşey yoktur. Nitekim fazla birşey de yapamıyor. Burada Çukurova/Adana bölgesi biraz özel bir istisna olarak ortaya çıkıyor. Bence bu da Çukurova’daki sınıf mücadelesinin geriliğiyle çok bağlantılı bir sonuçtur. Buradaki mücadeleler de gerçekten ancak destek mücadeleleri olarak ortaya çıkabilmektedir.

Büyük kentlerdeki Kürt işçi ve emekçi kitleleri burada toplumun organik bir parçasıdır. Milliyetleri farklıdır onların, ama gettolarda yaşamıyorlar. Kürtlerin ağırlıklı olduğu mahallelerin varlığı çok fazla birşey anlatmıyor. Bazı yörelerden gelenlerin ağırlıkta olduğu mahalleler de vardır büyük kentlerde. Örneğin Erzincanlılar, Yozgatlılar, Sivaslılar vb. gibi... Çoğu kere Kürt mahalleleri de gerçekte aynı zamanda belli kent mensuplarının mahalleleridir.

Büyük kentlerdeki ilerici işçi potansiyelinin önemli bir bölümünü Kürt kitleleri oluşturmaktadır. Eğer biz devrimci siyasal mücadele görevlerinin hakkını vermek durumundaysak, bu iddia ile ortaya çıkıyorsa, tam da bu noktada, milliyetçi şartlanmaya ve darlığa karşı belirgin bir ideolojik ayırım çizgisi çizmek ve metropollerde bunun gerektirdiği mücadeleyi tavizsiz bir biçimde vermek durumundayız. Bu, marksist ilkesel konum bakımından son derece açık bir sorundur. Bu sorun örneğin bolşeviklerde zamanında uzlaşmaz, hatta gerilimli bir mücadelenin konusu da olmuştur. Bu yalnızca ilkesel bir tutumun değil, fakat pratik sınıf mücadelesinin zorunlu bir gereği de olmuştur. Çünkü Rusya’da marksist hareket sınıf kitleleri üzerinde dolaysız bir etkiye ve güce sahiptir. Mücadelede dolaysız olarak taraftır ve sorun onun karşısına dolaysız olarak çıkmıştır. Lenin, sosyal şovenizme karşı verdiği mücadeleyi, gerektiği yerde ezilen ulus milliyetçiliğine karşı da aynı sertlikte vermekte bir an bile tereddüt etmemiştir. Bizim bu konudaki nispi sessizliğimizin ya da bu alandaki pratik görevlerimizi bugüne kadar gereğince üstlenmememizin gerisinde, gerçekte sınıflar mücadelesi alanına etkin bir güç olarak çıkmamamızın ve etkin bir sınıf çalışmasına yönelememizin çok özel bir payı vardır. Ama tam da bu konumu kırmaya çalıştığımız bir evrede, marksist programımızın bütün gereklerini bir bütünlük içerisinde ele almak ve pratikte yerine getirmek sorunuyla yüz yüzeyiz.

Hele de PKK’nın “siyasal çözüm” arayışları içerisinde, bilerek ya da bilmeyerek, fakat izlediği çizgi ile kaçınılmaz olarak Türk ve Kürt emekçileri arasında belli sınır çizgileri çizmeye çalıştığı bir evrede... Bu, büyük kentlerdeki Kürt işçi ve emekçi sınıflarını Türk işçi ve emekçi sınıflarından farklı bir politik tutuma, yani ulusal özlemler, ulusal talepler eksenine oturan bir mücadeleye çekmesinde açık ifadesini bulmaktadır. PKK, Kürt işçilerine ve emekçilerine, Türk burjuvazisine karşı kendi sınıf konumunuzdan devrim ve iktidar mücadelesi yürütün demektedir. PKK’nın yayınlarında buna ilişkin neredeyse tek kelime yoktur. Büyük kentlerdeki Kürt işçi ve emekçileri Kürt bur-

juvazisine karşı sınıfsal bir mücadele vermeye de çağrılmaktadırlar. Bütün sorun, ulusal istemlerle sınırlı bir mücadeleye büyük kentlerden belli bir desteğin verilebilmesidir. Bu ise kirli savaşa karşı demokrasi mücadelesi, yani Kürdistan'daki kirli savaş baskısının hafifletilmesi mücadelesi olarak çıkmaktadır ortaya. PKK'nın bu alanda sınıf mücadelesi perspektifinden uzaklığı, kendini büyük kentlerin Kürt orta sınıflarıyla ve burjuvazisiyle kurduğu ilişkilerde de göstermektedir. Büyük kentlerde legal partilere dayanılmaktadır. Bu partilere Kürt burjuva sınıfları yön vermektedir. Kürt burjuvazisinin sınıf konumunun ifadesi politik perspektifler ışığında hareket etmektedirler bu partiler. Kürt işçi ve emekçi sınıfları da bu partilerde politika yapılmaya çağrılmaktadırlar.

Akşamki komisyon tartışmasında açığa çıktı, çok ilginç bir gözlemdir. Büyük kentlerde PKK'nın ideolojik-politik etkisi altında olan Kürt işçi ve emekçi sınıflarının ya da onların büyük kentlerdeki politik temsilcilerinin davranış biçimleriyle, Türkiye devrimci hareketinin reformist kanadının davranış biçimleri bir çok alanda örtüşmektedir. Bundan 3-4 yıl önceki bir kongrede Tüm Sağ-Sen Diyarbakır temsilcileri komünistlerle ittifak kurmaktan yana iken, Tüm Sağ-Sen'in büyük kentlerdeki "yurtsever" temsilcileri Dev Yol'la ve TDKP'yle ittifak yapmaktadırlar. Bu durum büyük kentlerde politikanın çok büyük ölçüde Kürt orta burjuvazisinin perspektifleri üzerinden sürmesinden kaynaklanmaktadır. Öte yandan Gebze direnişinde Kürt yurtseverliğinin ideolojik politik etkisi altındaki işçiler, oradaki uzlaşma çizgisiyle çok belirgin bir biçimde paralel düşebilmektedirler. "İş-Ekmek-Özgürlük mücadelesi" tipik bir biçimde büyük kentlerdeki yurtsever kitlenin de perspektifidir. Bunlar büyük kentlerdeki devrimci sınıf mücadelesi görevlerine uzak durmaktadırlar. Yalnızca "iş"i, bu çerçevede "ekmeği" tehlikeye girdiğinde, ekonomik istemlerle sınırlı bir mücadeleye destek vermektedirler. Politik ilgileri ise yalnızca Kürdistan'daki savaşa, oradaki mücadeleye ilişkindir. Ve ona ilişkin bir destek çerçevesindedir. Büyük kentlerdeki genel politik mücadeleye karşı ise bir ilgisizlik

sözkonusudur. Bu ilgisizlik yakın zamana kadar (son durumu bilmediğim için yakın zamana kadar diyorum) üniversitelerdeki “yurtseverler”in siyasal mücadele karşısında yerine göre “tarafsız” tavır almalarına kadar bile gidip varabiliyordu.

PKK'nın bir süredir Türkiye devrimci hareketine karşı geliştirmekte olduğu tavrıdan söz etmiştim. Buna bir kaç nokta daha eklemek istiyorum. Türkiye devrimci hareketi eleştiriyi fazlasıyla hakeden bir harekettir. EKİM'in bunu anlamasında hiçbir güçlük yoktur. Çünkü EKİM yıllardır Türkiye devrimci hareketinin zaafı üzerinden bir mücadele yürütüyor. Tasfiyeciliğe karşı, tasfiyeciliğin değişik görünümlerine karşı sert bir mücadele yürütüyor. Bütün bunlar bunun zaafı bir hareket olduğu, misyonunu oynayamayan, bundan çok büyük ölçüde uzak olan bir hareket olduğu gerçeğini bütün açıklığıyla ortaya koyuyor. Bu çerçevede Türkiye devrimci hareketi çok özel bir eleştiriyi hak ediyor. PKK'nın bir dönemki eleştirisi bu sınırlar içerisinde kavranabilir bir eleştiriydi. Haklı ve devrimci bir eleştiriydi. Ama son zamanlardaki artık eleştiri değildir, kaba bir düşmanlık yaratmak eğiliminin bir ürünüdür.

Türkiye devrimci hareketi o sınırlı politik propaganda ve ajitasyonunu bile büyük ölçüde Kürt sorunu üzerine yoğunlaştırıyor. Gerçekleşen kitle eylemliliklerinde mümkün mertebe kirli savaşa karşı ve Kürt ulusunun meşru hakları için şiarlar yükseltmeye çalışıyor. Devletin *Özgür Ülke* şahsında ulusal özgürlük mücadelesinin sesini boğmaya çalıştığı bir saldırı karşısında kararlı bir tam destek veriyor ve imkanlarını seferber ediyor. Özetle, Türkiye devrimci hareketi, Kürt özgürlük mücadelesine karşı görevlerini yerine getirmeye çalışıyor. Ama bugün için Kürt özgürlük mücadelesine aktif bir kitle desteği örgütleyemiyor. Bu açık bir zaaf ve kusur. Ama bu ulusal soruna karşı zayıflığından ya da duyarsızlığından değil, genelde sınıf mücadelesi içindeki zayıflığından geliyor. Genelde kitleleri politik mücadeleye yöneltemediği ölçüde, kitleleri Kürt özgürlük mücadelesine destek için de aktif bir eylemliliğe yöneltemiyor. Bu daha genel bir zaaf. Ama Ali Fırat peşpeşe yazdığı yazılarda, ısrarla Türkiye

devrimci hareketinin “Kemalizmin çocuğu” olduğunu, bunun hiçbir istisnası olmadığını, bunların mutlaka ezilip dağıtılması gerektiğini söylüyor. Hatta hatta Türk halkının da zaten kendi önderliklerini beklediklerini, bu önderliği de yerine getireceklerini vb. söylüyor. Burada Türk emekçi kitlelerinin PKK'ya nasıl baktıklarını, PKK'dan ne bekledikleri olgusunu bir yana koyuyorum. Ben bu propagandanın, Türk emekçi sınıflarının önderliğine talip olmaktan çok, bu görünüm içerisinde, Kürt kitleleri ve devrimcileri arasında Türkiye devrimci hareketine karşı kaba önyargılar yaratmaya, ve biraz da araya kalın duvarlar örmeye yönelik olduğunu düşünüyorum.

Sorun, görünüm olarak Türk emekçi sınıflarının önderliğine talip olmak biçiminde konulmak durumundadır. Çünkü bu aynı zamanda büyük kentlerdeki Kürt işçi ve emekçi kitlelerini ikna etmenin de bir yoludur. Büyük kentlerdeki Kürt emekçileri, gerçekten ulusal hareketten duygusal etkilenmişlikleri ne olursa olsun, yanbaşındaki Türk işçi ve emekçileriyle birlikte mücadele etmek gerektiğini az-çok hissedebiliyor. Bu mücadelenin gereklerini henüz belki yerine getiremiyor, ama bunu hissediyor. Kürt işçi ve emekçisinin kafasında bu doğrultuda uyanabilecek bir soru, bence, onun da önderliğini biz yapacağız iddiasıyla karşılanıyor. Tam da bu temel üzerinde, Kürt işçi ve emekçisi üzerindeki ideolojik-politik etki giderek perçinlenmeye çalışılıyor. Ben olayı böyle görüyorum. Bunun kendisi, bizim bugün siyasal mücadele alanına çıkış iddiamıza da bağlı olarak, ezilen ulus milliyetçiliğine karşı açık bir tutumu, gerektiği yerde açık bir mücadeleyi zaten kendiliğinden gündeme getirmektedir. Eğer biz proletaryanın devrimci sınıf önderi olmak iddiasındaysak, kastettiğim şey bu formülasyonun içinden bile çok rahat anlaşılabilir. Bu iddia bunu zaten ayrıca gerektirmektedir.

Son bir sorun var. Bunu özel bir sorun, biraz da bir ayrıntı sayıyorum. Ama politik öneminin sanıldığı kadar da bir ayrıntıyı ifade etmediğini düşünüyorum. PKK'nın metropollerdeki bazı kör terör eylemlerine karşı da bir tavır almak zorundayız. Bu tür eylemleri asla kabul edemeyiz. Bunlar zorunlu eylemler değil-

dir, yapılmak zorunda değildir. Hiçbir yararı olmadığı gibi, beklenenin tam tersi sonuçları olmaktadır. Böyle eylemler yapıldığı ve PKK'nın gerçek dostları da bunları eleştirmediği ölçüde, bu alanda devrimci bir baskı ve denetim imkanı kaybolmaktadır. Bu hatada ısrar edilmektedir. Dahası PKK bu hatalı çizgisinin örneklerini sadece metropollerde değil, fakat yıllardır Kürdistan'da da sergilemektedir. Bu hatanın Türk emekçi kitleler üzerindeki etkisi son derece olumsuz olmaktadır. Bu bizim Türk emekçi sınıflarına karşı görevlerimizi gerçekleştirmemizi ayrıca zora sokmaktadır. Biz sivil kalabalıkların bulunduğu yerlere bomba konulmasını asla kabul edemeyiz. Devrimci ölçülerden hareket ettiğimiz sürece, bütün bunları hiçbir biçimde meşru kabul edemeyiz. Elbette bunları hedef alan çok özel bir teşhir yürütmeyiz, mesele bu değil. Ama bu tutumu ideolojik olarak mahkum ederiz. Bunun yolaçtığı politik sonuçlar konusunda devrimci uyarı görevimizi ısrarla yerine getiririz. Türk emekçi kitleleri buna karşı tavrımızı sordukları bir noktada ise, biz esas olarak vurgumuzu Kürt ulusunun haklı mücadelesine, meşru taleplerine, Türk emekçisinin Kürt halkına karşı görevlerine çekmekle birlikte, böyle eylemleri tasvip etmediğimizi de açık bir dille belirtiriz, belirtmek zorundayız.

Bütün bu söylediklerimin kapsamından kendiliğinden çıkıyor; biz, Kürt burjuvazisinin legal partilerine (HEP, DEP, HADEP) karşı da açık bir ideolojik-politik tavır almak durumundayız. Kuşkusuz demokrasi mücadelesi içerisinde onlarla yanyana, paralel düşeceğimiz durumlar vardır, bunu kastetmiyorum. Bu noktada Kürt orta sınıflarının kendi ulusal özgürlük mücadelelerinin bir parçası olmalarından gelen ayrı bir konumu vardır. Ama biz büyük kentlerin Kürt işçi ve emekçi sınıfları içinde, bu partilere egemen politikanın Kürt işçisi ya da emekçisinin sınıf politikası olmadığını, bu politikanın Kürt burjuvazisinin ulusal soruna ilişkin çıkarlarına ve konumuna denk düştüğünü açık bir dille anlatmak göreviyle de yüzyüzeyiz. Bu sorun 20 Temmuz Dersleri'nde öncü işçi gerçeği irdelenirken ele alınmaktadır. Bu meselenin üzerine gidilmesi, bu alandaki mücadelenin artık

üstlenilmesi gerektiği belirtilmektedir.

Bir de Sürgünde Kürt Parlamentosu sorunu vardır. Daha özel bir konudur. Ben bu parlamentoya karşı ikili bir tavır alınabileceğini düşünüyorum. İkili tavrın bir yönü şudur; Kürt halkının ulusal demokratik bir mücadelesi vardır; bu mücadele çerçevesinde çeşitli ulusal demokratik platformlarda kurumlaşması tümüyle meşru ve son derece doğaldır. Sürgün parlamentosu bunun bir biçimidir, genel ulusal demokratik gelişmenin bir parçasıdır. Demokratik ulusal karakterli bir meclistir. Kürt halkının böyle kurumlaşmalara gitmesi onun meşru bir hakkıdır. Biz bu oluşumu bu demokratik yönüyle destekleriz. Ama bu demokratik muhtevanın burjuva demokratik bir muhteva olduğunu, dahası somutta meclisin gerek oluşum biçimi, gerek yapısı ve bileşimi, gerek işleyiş biçimi, gerekse önüne koyduğu politik platform bakımından, tipik bir burjuva ulusal demokratik meclisi olduğu gerçeğini de gözden kaçırmayız. PKK, bu meclisi kitlelere ve uluslararası kamuoyuna Kürt halkının meşru temsilcisi olarak sunuyor. Bu "ulusal meclis" imajından, kimliğinden giderek politik-diplomatik açılımlar yapmak istiyor. Ama gerçekte PKK'nın mücadelesi içerisinde yalnızca çok özel bir taktik alandır. Yerine göre bir taktik ayrıntıya da dönüşebiliyor ve bir yana itilebiliyor. 1992'deki ilk sürgün parlamentosu buna somut bir örnektir. Ama Türkiye devrimci hareketinin bu konudaki zayıflığı, (mesela geçmişte, ilk meclisi devrimci açıdan eleştiren, ama bu ikinci meclisi "Kürt Ulusal Özgürlük Mücadelesinde Yeni Bir Atılım" manşetiyle selamlayanların tutumu) biliniyor. Oysa 1992'deki ilk parlamento belli bakımlardan çok daha ileri bir konumdaydı. Avrupa'daki Kürt kitlelerinin (yaklaşık 80-100 bin kişinin) seçim sandıkları kurarak oylarını kullanması temeli üzerinde oluşmuş bir parlamentoydu. Bu yönüyle o da burjuva bir meclisti, ama kitlelerin oyuna dayanıyordu. Oysa bu yeni meclis kuruluşu bakımından, yalnızca bir takım Kürt ilerici burjuva çevre ve kuruluşların (ki bunların bir kısmının ulusal sorun karşısındaki tutumu dışında ilericiliği de tartışılır) temsilcilerinden ve tümüyle tepeden oluşan bir meclistir. Bir programı vardır; PKK-PSK

Protokolü'nden çok daha geridir, emperyalist dünyanın müdahalesine açık bir programdır bu.

PKK kendi genel mücadelesi içerisinde sürgün parlamentosunu taktik bir imkan olarak görüyor ve değerlendiriyor. Ama yeri geldiğinde, böyle meclisleri bir yana itmesini de biliyor. 1992'de oluşan eski parlamento nerededir diye sorulduğunda, kimsenin verebileceği bir yanıt yoktur. Bu aynı meclisin, PKK'nın politikasıyla çeliştiği bir noktada, aynı akibeti yaşamaması için de hiçbir neden ya da güvence yoktur. Ama PKK, onu bugünkü şekliyle, "Kürt halkının iradesinin en üst düzeyi" olarak sunabiliyor. Gerçi bunun üstünde yeralacak bir "ulusal kongre"yi saklı tutuyor. Ama bugün, hiç değilse dünya kamuoyu karşısında, bunu Kürt halkının meşru iradesinin bir temsili olarak sunuyor. Bu cömert propagandayı yaparken kuşkusuz bu meclisteki politik denetimine güveniyor. Ama bu politik denetimin her an kırılması, zayıflaması, bir ihtilafı karşılaşması ihtimali vardır. Böyle bir durumda ise, PKK, bugün "ulusal irade" saydığı bir oluşumu, bir taktik ayrıntı olarak bir yana bırakmak yoluna gidebiliyor.

Ama biz bir ulusal demokratik hareketin, özellikle de "reel politika" içerisinde attığı taktik adımların, bir takım taktik manevraların basit destekçileri olamayız. Bizim sorunumuz bu meclisin PKK'nın mücadelesi içerisinde bir yer tutup tutmadığı değildir. Bizim için sorun şudur ki, bu meclisin yeri geldiğinde bir taktik ayrıntıya dönüşebilmesi ihtimalinin gerisinde onun köksüzlüğü vardır. Oluşturulma biçimi ve kullanım amacı vardır. Bu meclisin oluşum tarzına, temsil gücüne, temsil özelliklerine, programına bakıldığında, bu bir Kürt burjuva meclisidir. Aslında PKK'nın Kürt burjuvazisinin uluslararası politikada oynayabileceği rolden yararlanma perspektifinin bir ürünüdür. Kürt halkının iradesinin gerçek temsilcisi olacak örgütlenmeler ve oluşumlar (meclis ya da bir başka isim altında olabilir; komite, konsey, ulusal kurtuluş platformları, vb.), ancak Kürdistan'daki mücadelenin kendi içinden fıskırabilir, oradan oluşup gelişebilir. Bu meclisin ise böyle bir özelliği yoktur. Sürgündeki Kürt burjuva öğelerden oluşturul-

muş ve diplomatik sahada belli açılımlar yapmak, özellikle emperyalist dünyanın PKK'ya ilişkin "terörist" nitelemesiyle ördüğü duvarları parçalamak, diplomatik alana sızmak için oluşturulmuş bir özel politik platformdur. Bunu böyle çözümlmeli ve anlamalıyız. Ama bunu ille de bu şekliyle koymak, böyle tartışmak çok da gerekli değildir. Oluşum biçimi ve platformu onun kimliğini veriyorsa eğer, biz bu yönünden giderek meseleleri ortaya koyarız.

Yoldaşın arada sorduğu soruya gelince. Ulusal programımızın bir bütün olduğunu, bu programın özellikle ezilen ulusun haklı mücadelesine, meşru taleplerine ilişkin olan yönüne, buna ilişkin olan alanına dair görevlerimizi bugüne kadar yerine getirmeye çalıştığımızı, bu konuda ilkesel ve politik tutumda herhangi bir zorlanma yaşamadığımızı söylemiştim. Şovenizme karşı mücadele, kirli savaşa karşı mücadele, Kürt halkının haklı ve meşru taleplerini Türk emekçi sınıfları içerisinde yaygınlaştırmak ve onların desteğini örgütlemek mücadelesi... Bunlar bizim her günkü, her anki mücadelemizin bir parçası. Merkez Yayın Organı'mızda sık sık, döne döne, Türkiye işçi sınıfı içindeki mücadelede şovenizme karşı mücadelenin çok özel bir alan olduğu, yürütülen çalışmada çok özel bir yer tutması gerektiği vurgusu yapılmıştır. Ama tarihin her evresinde ulusal harekete karşı tutum iki yönlüdür. Bu ikili yönün gerektirdiği mücadelenin kucaklanmadığı noktada, ya sosyal şovenizme ya da ezilen ulus milliyetçiliği karşısında teslimiyete düşülür. Birincisi egemen burjuvazinin yedeğine; ikincisi, ezilen ulusun işçi ve emekçi kitlelerinin kendi burjuvazisiyle birleşmesine seyirci kalmaya götürür. Bu mücadele bu bütünlüğü içerisinde kavranmadığı sürece, bu konuda sağlam devrimci sınıf tutumundan sözetmek mümkün değildir. Orada bir enternasyonalizm belki yine vardır. Ama asla proleter enternasyonalizmi değildir. Sosyalizmin çıkarlarını, proletaryanın temel tarihsel perspektiflerini başa koyan bir bakış açısı değildir. Bizim bu konudaki programatik metnimiz yeterince açıktır. Ben onu bu yaptığım açıklamaların son bölümüne eklemek de istiyorum. Belki buna ilişkin başka pasajlar da vardır. Ben göz gezdirirken görebildiğim ilk pasajdan okuyorum:

“Bu komünistlerin ulusal soruna ilişkin ikili, iki yönlü görevleri olduğu anlamına gelir. Bu iki yönlü görev, farklı sınıflardan oluşan bir ulusun ulusal meşru hakları ile ayrı bir sınıf olarak proletaryanın kendi bağımsız sınıf çıkarları ve amaçları arasındaki farklılıktan doğar. Bu farklılığın ortaya çıkardığı en kritik sorunlardan biri, bir devletin sınırları içinde ezen-ezilen tüm uluslardan ve azınlık milliyetlerden işçilerin her düzeyde mücadele ve örgüt birliğidir. Bu ulusal soruna ilişkin marksist programın temel ilkelerinden biridir. Lenin’in sözleriyle, “*Marksizmin ulusal programıyla, en ‘ileri’ türden burjuva ulusal programı arasındaki temel fark tam da buradadır*”. Çok uluslu belirli bir devletin sınırları içinde proletaryanın temel sınıf çıkarları ve sosyalizm amacı, farklı ulusal topluluklardan işçilerin en tam ve en sıkı birliğini gerektirir. Oysa aynı devletin sınırları içinde kendini ulusal sorun temeli üzerinde ifade etmiş bir hareket, ulusal sorunun bu platformdan olanaklı olabilecek en devrimci ele alınışını başarabilse bile, farklı uluslardan işçilerin birliğini sağlayamayacağı gibi, konumunun doğası gereği bu birliği böler. Zira ulusal istemlerin en devrimci bir ele alınışı bile, kendi başına işçiler için birleştirici bir temel oluşturmaz. Ancak ortak sınıf çıkarları ve amaçları üzerine oturtulmuş, onun bir parçası olarak ele alınmış ve onunla uyumlulaştırılmış bir ‘ulusal program’dır ki, farklı uluslardan işçiler için birleştirici ve kaynaştırıcı bir zemin olabilir.

“Kuşkusuz proletaryanın mücadele ve örgüt birliği, soruna marksist dünya görüşünden ve proletaryanın sınıf amaçlarından bakmanın ortaya çıkardığı bir genel ilkedir. Bunu pratikte başarıyla gerçekleştirebilmek ise, ulusal baskıya ve eşitsizliklere karşı mücadele etmek, ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkı doğrultusunda içtenlikle ve kararlılıkla mücadele etmek ölçüsünde olanaklıdır. Bu mücadele olmaksızın, ezen ulusa karşı haklı bir güvensizlik ve kendi ulusunun meşru hakları konusundaki haklı bir hassasiyet içinde olan ezilen ulusa mensup bir işçinin, ezilen ulus milliyetçiliğinin tuzağına düşmesini, sınıfsal ülküleri ulusal ülkülere feda etmesini önlemek olanaksızdır. Bu durum, ulusal soruna ilişkin marksist programın bir bütün olduğunu, onun ortaya

çıkardığı ikili görevlerin de bu bütünlüğün içinde kavranması gerektiğini gösterir.

“Türkiye devrimci hareketinin yakın geçmişteki deneyimi ile bugünkü deneyimi birarada ele alındığında, ulusal sorunun marksist ele alınışına ilişkin önemli çarpıklıklardan birisinin, kendini bu ikili görevin bütünlüğünü doğru kuramamakta gösterdiği görülür.” (*Kürt Ulusal Sorunu*, Eksen Yayıncılık, s.53,54)

Devamını okumak istemiyorum. Kürt ulusunun haklı ve meşru istemlerini savunmak, bu temel üzerinde yürüyen mücadeleye tam destek vermek, bu mücadeleye yönelen saldırıları göğüslemek, Türk işçi ve emekçilerini bu mücadele konusunda aydınlatmak ve harekete geçirmeye çalışmak, bütün bunlar ezilen ulusa karşı görevlerdir. Aynı zamanda bunlar, ezen ulus şovenizmine, ezen ulus egemenliğine karşı, iki ulus arasındaki varolan eşitsizliğe karşı kararlı bir mücadele demektir.

Ezilen ulus milliyetçiliğinin taşıdığı haklı demokratik muhteva, ilkesel bakımdan da pratik bakımdan da tümüyle açıktır. Milliyetçi ideolojik biçimler içinde sürüyor olsa bile, ezilen ulusun özgürlük mücadelesinin haklılığı ve meşruluğu tartışmasızdır. Bu mücadelenin ideolojik biçimi milliyetçiliktir, ama haklılığı ölçüsünde ve demokratik muhtevası nedeniyle biz onu politik planda “yurtseverlik” olarak tanımlıyoruz. Haklı ve meşru olduğunu vurguluyoruz. Elbette ki kendi ulusal kimliği, ulusal hakları, ulusal kültürü, devlet kurma da dahil kendi ulusunun siyasal hakları için mücadele etmektedir. Onun haklı devrimci demokratik muhtevası zaten buradadır. Ama bunun ezilen ulus işçi ve emekçileri üzerindeki ideolojik yansıması, milliyetçilik olarak kendini gösterir. Kendini milli sınırlar içerisinde, milli dava ekseninde ifade eder. Ama bir Kürt işçisi, bir Kürt emekçisi meseleyi bu eksen etrafında ifade edemez. Bu sorun aslında yarın bizim karşımıza Türk devletinin bugünkü sınırlarının genelinde çıkacaktır. Kürdistan da içinde “Misak-i milli” sınırları içerisindeki toplam Türkiye’yi kastediyorum.

Bizim çok temel bir tezimizdir. Biz Kürt ulusunun temel haklarını savunuruz; ama biz, Kürt ulusunun temel sınıflardan

oluşturduğunu asla unutmuyoruz. Biz Kürt ulusunun ulusal istemlerini savunuyoruz; ama biz, bu ulusun toplam olarak ezen ve ezilen sınıflardan, mülk sahibi ve emekçi sınıflardan oluşturduğunu unutmuyoruz. Eğer Kürdistan'daki ulusal sorun, eşitsiz gelişmenin de bir sonucu olarak, kendine daha ileri bir devrimci sürecin içinde bulmuşsa, o daha ileri devrimci sürecin imkanlarını bu doğrultuda kullanmaya çalışırız. Bu sorunu tam da proleter devrim ekseninde kullanmaya çalışırız.

Ekim Devrimi bu konuda başarılı bir tarihsel örnek olmuş ve zengin bir deneyim biriktirmiştir. Farkı yalnızca şuradadır; Ekim Devrimi'nde proletarya, politik bakımdan ileri bir gelişmişlik düzeyine ulaşmış ve bütün öteki devrimci dinamiklerden önce, Rusya'nın büyük kentlerinde iktidarı almayı başaracak bir politik aktivite ve öncülük gösterebilmiştir. Tam da bu sayede, köylülüğün toprak ve özgürlüğe dayalı demokratik hareketini olduğu kadar ezilen ulusların özgürlük hareketini de kendi iktidar eksenine bağlamayı başarabilmiştir. Ve bu sorun, zaten genel tarihsel akışı içerisinde bu çerçevede çözümünü bulmuştur.

Oysa **bugünün Türkiye'sinde, bugün içinden geçmekte olduğumuz tarihsel evrede, ulusal özgürlük mücadelesi tersinden bir eşitsiz gelişmeyle, bu toplumun modern ilişkileri içerisinde en ileri yeri tutan sınıftan daha erken bir zamanda, kendisini oluşturabilmiş, geliştirebilmiş, belli bir sosyal-siyasal kuvvete ulaştırabilmiştir.** Bu tersten eşitsiz gelişmenin bugün için ortaya değişik bir durum çıkardığını, ama bu durumun ilkesel kavrayışı bozmaması gerektiğini, yalnızca sorunlara politik yaklaşımlarda farklılıklar getirdiğini söylüyoruz. Tam da bu çerçevede, Türkiye'nin metropollerinde işçi sınıfını örgütleyip kendi politik amaçları doğrultusunda devrimcileştiremediğimiz sürece, kendi dinamikleriyle harekete geçmiş bulunan ve bizim kendisine karşı iktidar mücadelesi verdiğimiz bir sınıfın sömürgeci egemenliğini sarsan bir hareketi, kendi toprağı üzerinde zora sokmanın bir anlam taşımadığını anlatmaya çalışıyoruz. Dersim olayları sırasındaki tartışmalarda da bizim döne döne hep vurgulamaya çalıştığımız şey bu oldu. Ama Türkiye işçi sınıfı iktidar alternatifi bir kuvvet

olarak kendini geliştirmeye, toplumda politik bir ağırlık kurmaya başladığında, biz Kürdistan'daki emekçi kitleleri Türkiye işçi sınıfının dolaysız etkisi altına almaya çalışırız. Orası Kürdistan toplumdur, meşru ulusal temsilcisi de ulusal harekettir türünden daha şimdiden seslendirilen milliyetçi argümanlara aldırınmayız. Böyle bir gelişme aşamasında bunu asla tanımıyoruz. Biz orada kendi programımızı Kürt ve Türk işçi ve emekçi sınıflarına taşımaya çalışırız. Dahası proleter devrimimizin gücüne, imkanlarına, uluslararası koşullarına ve Kürt sorununun bölünmüşlüğüne getirdiği imkanlara da bağlı olarak, kendi programımızın öteki parçalardaki Kürt emekçi kitleleriyle kuracağı bağın da imkanları üzerinden, ünlü "Misak-ı milli" sınırları dışına da taşımaya çalışırız. Biz tüm bunları daha önce de yazdık ve söyledik...

Kazım: Sorunun ilkesel çerçevesi bence son derece açık. Bizim 1. Genel Konferans belgelerimizde var. Yalnız şöyle bir sorun var. Sorunun ilkesel çerçevesi ile onu somut pratik politika haline getirmek, yani taktiklerde bunu çeşitli biçimlerle ifade etmek arasında, bu ikisi arasında ilişki kurmak oldukça güç ve karmaşık bir sorun. PKK'nın katettiği gelişme düzeyi bu karmaşıklık ve güçlüğü biraz daha arttıran bir etken.

Bence bunun bir kaç temel nedeni var. Bir tanesi Türkiye devrimci hareketinin tarihidir. Son birkaç yılı bir kenara bırakmak gerekirse, kirli bir tarihtir bu. Ş. Hüsnü'den bugüne kadar kelimenin gerçek anlamıyla sosyal-şoven bir tarihtir bu. '70'li hareket bile bir yerde böyle tanımlanabilir diye düşünüyorum. Son yıllardaki ideolojik tutum dışında, Türkiye sol hareketi Kürt ulusal hareketine karşı kendi politik görevlerini yerine getirebilmiş değildir. Çok ciddi zaafarla karşı karşıyadır. Somut bir örnektir; PKK ateşkes süreciyle birlikte siyasal çözüm önerisini gündeme getirdiği zaman, Türkiye sol hareketinin bazı kesimleri PKK'nın güçlerinin nasıl dağılacağı ve bu güçlerin nasıl paylaşılacağı üzerine çok garip tartışmalar yürütebildiler. Devrimci hareketin bugüne kadarki en anlamlı tutumu, legal günlük gazetesinin bombalanması sırasında aldığı tutumdur. Bunu kendi içerisinde kuşkusuz anlamlı bir manevi değeri vardır. Ama ilkesel planda

Kürt sorununa karşı takındıkları tutum bir kenara bırakılırsa, pratik görevler açısından ne Türkiye devrimine karşı, ne de Kürt hareketine karşı görevlerini yerine getirememiştir. Sözü ettiğim karmaşıklığı yaratan etkenlerden bir tanesi budur.

Bir diğeri, Türkiye işçi sınıfının en belirgin özelliklerinden birisi, Kürt sorunu konusunda Türk milliyetçisi bir zihniyetle eğitilmiş olmasıdır. Önemli bir etkidir bu. Tarihi boyunca öndersiz ve örgütsüz olduğu için de, Kürt sorunu konusunda birakalım enternasyonalist tutumu, demokrat bir tutum almayı dahi başaramamıştır. Son yılların işçi eylemlerinde henüz zayıf bir şekilde “Yaşasın halkların kardeşliği” sloganının atılmaya başlanmış olması da elbette olumluluk hanesine yazılabilir. Ama henüz bu kadar...

Bir diğer etken, biz de bütün çabamıza rağmen, bilinen nedenlerden dolayı, Kürt sorununa karşı gerçekten pratik planda görevlerimizi yapmayı başaramamış bir hareket değiliz. Bu konuda söylediklerimiz son derece anlamlıdır, ama politik mücadele alanında etkin bir güç haline gelemediğimiz ölçüde, bunu pratikleştirmek belli bir zorluk taşıyor.

Bütün bunlar gözetildiğinde, bugün ona karşı ideolojik mücadeleyi bahsedilen nedenlerden dolayı öne çıkardığımızda, gerçekten tutumumuz doğru anlaşılabilir midir? Böyle bir zorluk vardır ortada. Şundan dolayı doğru anlaşılabilir mi diye düşünüyorum. Sorunun anlaşılmasını kolaylaştırmak açısından söylüyorum. Türk işçisinin Kürt sorununda bilinen politik pozisyona sahip olduğu, burjuva zihniyetin egemenliğinin olduğu bir yerde, bizim aldığımız bu tutum, bizim niyetimiz ne olursa olsun, nesnel olarak onların zihinlerinde nasıl bir etki alanı yaratacaktır?

Bir diğeri, gerçekten görevlerin yerine getirilemediği bir yerde, Kürt işçileri veya Kürt halkı bizim tutumumuzu ne kadar anlayabilecektir? Mesela evrensel bir ilkedir. Uluslar arasında bir güvensizlik varsa, proletarya pratik bir kuvvet haline gelip kendi enternasyonalist görevlerini yerine getiremediği sürece, bu güvensizlik kolay aşılabılır bir sorun değildir. Bunun kendisi de onu güçleştiriyor.

Kuşkusuz sorunun ilkesel planda nasıl ortaya konulacağı

açıktır. Ama bizim tutumumuzu bu noktada güçleştiren başka etkenler de var. Örneğin bence TDKP'nin tutumu, adı ne konulursa konulsun, inceltilmiş bir Kemalizmden başka birşey değildir. Bu noktada Kürt ulusal hareketinin Türkiye sol hareketine ilişkin yaptığı tanımlamaların, devrimci radikal kesimi bir kenara bırakılırsa, yerine oturduğunu da düşünüyorum. Dev-Yol Türk milliyetçisi bir siyasal akımdır. İP/Aydınlık bir ihanet akımıdır. Böyle başkaları da vardır.

Cihan: Senin saydıklarının hepsi tasfiyeci reformistlerdir. Ulusal sorun konusunda tutarsızlık göstermeleri, dahası İP örneğinde olduğu gibi kemalist- sosyal şoven bir tutum izlemeleri son derece doğaldır.

Kazım: Bir örnek vermek istiyorum. Mesela bugünkü devrimci gruplardan biri, daha iki yıl önce, "PKK dağılacak, biz PKK'nın bu güçlerini acaba nasıl örgütleyebiliriz" diye utanç verici bir tutuma girebilmiştir. Türk milliyetçiliğine karşı son derece zayıf olduklarını göstermiş siyasal akımlardır bunlar. Bu koşullarda, bizim bu tutumumuzun gerçekten anlaşılabilmesinde belli güçlükler olduğunu düşünüyorum.

Diğer bir nokta özel bir ayrıntıdır, ama bunu tamamlayan bir etkidir. PKK metropollerde çeşitli eylemler yapıyor ve bunu gerekçelendiriyor. Bunların başıbozuk eylemler olduğu kuşkusuz. Ama bunun dışında, ilkesel planda, bir ulusal hareketin kendi ulusunu imhaya yönelmiş bir devlete, değişik politikaları ve her türlü aracı kullanarak yönelmesi ve onu etkisizleştirmesi meşrudur. Bir yerde Vakko'yu yakar, başka bir yerde köprüyü havaya uçurur. Bu son derece meşrudur. Bunun karşısında kuşkusuz başıbozuk eylemler vardır. Bu eylemlere karşı tutum almanın, saydığım diğer etkenlerle beraber düşünüldüğünde, işimizi güçleştireceğini düşünüyorum.

Bütün bunlarla beraber düşünüldüğünde, sürgünde parlamento sorununun da şöyle bir güçlüğü vardır. Ulusal meclis taktik amaçlıdır, bir yönü budur. Ama öte yandan da, Kürdistan'da halkın dinamikleriyle bir devrimci meclis yaratmak konusunda nesnel güçlükleri de vardır bu hareketin. Örneğin, iktidar alma noktasına

geldiği zaman zaten iktidar organları olarak ortaya çıkarır. Ama bugünkü koşullarda nasıl başaracaktır bunu? Bir yerde olanaklı değildir.

Cihan: İyi ama, köylerde, kasabalarda, kentlerde komiteleri, milisleri var ulusal hareketin. Pekala onların temsilcilerinden seçilerek de oluşturulabilir. Bunun bütün kitlelerin genel oyuyla olması gerekmiyor ki. Kaldı ki devrim süreci içinde bu zaten genel oyla olmaz. Bu oluşumlar mücadele içindeki kitlelerin dinamik örgütlenmeleri olarak çıkar ortaya.

Bugünkü meclis ise Kürt burjuvazisinin dışarıya sığınmış temsilcilerinden oluşuyor. Tam da PKK'nın "terörist" nitelemesiyle kuşatmaya alındığı bir noktada, bu kuşatmayı yarmak gibi dar amaçlara hizmet ediyor.

Kazım: Ama şöyle bir yönü var. Bu bir ulusal hareket. Kendi ulusal burjuvazisiyle ittifaka girmesinin zaten anlaşılır nedenleri var. Bu son derece doğal.

Cihan: Ben demokratik bir yön taşıdığını zaten söylüyorum.

Helin: Doğal olması savunmamızı gerektirmiyor ki.

Kazım: Elbette savunmamızı gerektirmez. Kuşkusuz, biz bu harekete, proletaryanın sınıf perspektiflerine niye uygun davranmıyorsun, sen niye marksist bir tutum takınmıyorsun diyemeyiz. Bu başka birşey. Ama ona karşı çıkmak daha başka birşey.

Cihan: Hayır, sorunu ikili yönü içinde almak durumundasın. Böyle sorunlarda hep bu ikili yönünü gözetmek durumundasın.

Mesut: Bazı şeyler doğal olarak bir tedirginlik alanı yaratıyor. Belli yeni unsurlara da bağlı olarak ulusal hareketteki son gelişmeler ile hareketimizin sınıf hareketine müdahale sorunları ve partileşme iddiası çerçevesinde aldığı mesafe, önümüze bazı yeni görevler çıkarıyor. Daha çok birinci nedene dayanarak biz, belki de ilk kez bu kapsamda, sorunun ilkesel çerçevesinin tartışmakta olduğumuz yönüne çubuğu daha net bir biçimde büküyoruz. Burada ulusal hareketin belli reformist yönelimlere girmesi, bu yönelimlerle bağlantılı olarak da Kürt işçi ve emekçilerini ezilen ulus milliyetçiliği temelinde örgütlenme çabası var. Şimdi çubuğu bükmek, sorunun bu yanını özellikle belirtmek

çabası, bizim bütünsel yaklaşımımızla bugüne kadar şovenizme karşı mücadeleye verilen önem ve bundan sonra da onun belirleyici bir politik çizgi olacağı konusunda, çok da isabetli olmayan bir endişe alanı yaratıyor. Sanıyorum sorunun yoldaşlar tarafından altı çizilmek istenen yönü budur.

Bir de pratik politika alanında gerçekten bir zorluk vardır. Bu nasıl bir zorluktur? Birincisi, gelişkin bir işçi hareketliliği yoktur. İkincisi, PKK “siyasal çözüm” arayışı çerçevesinde reformizme yöneliyor, ama PKK’nın reformizme yöneldiği koşullarda ona alternatif olabilen ve devrimci çözümde ısrar eden ciddi bir devrimci Kürt hareketliliği de yoktur. Bir tür nesnel gelişmenin gelip dayandığı bir “siyasal çözüm” çerçevesi vardır. Aydınlik vb. başta olmak üzere bazı gruplar buna; işte emperyalizmle işbirliği yapıyor, emperyalizmin burada konumlanmasını sağlıyor, biçiminde yaklaşıyor. PKK’yı emperyalizmin bir aleti konumunda göstermek ve anti-emperyalist mücadele kisvesi altında, Kürt ulusal hareketinin meşru ulusal haklarına sahip çıkmak ve şovenizme karşı mücadele etmek temel görevini gölgede bırakır bir tarzda, anti-PKK’cılık yapılıyor. Ki yalnızca İP/Aydınlik değil, fakat TDKP de yer yer bunu bu şekilde ele alıyor, bu şekilde kullanıyor. Bizim kuşkusuz ilkesel çerçevede bu sorunlara nasıl baktığımız bellidir ve yeni gelişmelerin ortaya çıkardığı sorunlara ve görevlere bunun ışığında yaklaşmak durumundayız. Biz bu reformist yönelimin Kürt halkının ulusal kurtuluşunun sağlanması açısından bir çözüm olmayacağını, düzen içi bir çözüm olacağını, onu yeni bir esaret biçiminin beklediğini vurgulamak durumundayız. Bu konuda Kürt emekçi kitlelerini uyarmak, onlarda devrimci bir çözüme yeniden yönelme potansiyeli varsa onu teşvik etmek, onların bu tür bir yönelişin payandası haline getirilme çabalarına karşı çıkmak, tüm bu konularda açık bir politik tutum almak zorundayız. Ama bunu İP/Aydınlik ya da TDKP’nin yaptığı gibi gerici bir tarzda ele almayacağımız da açıktır. Biz ayırım noktalarımızı net bir biçimde çizeceğiz.

İlkesel çerçevede kuşkusuz söyleyeceğimizi söyleyeceğiz. Kürt işçilerine Kürt ulusal mücadelesi ile işçi sınıfının birliğinin önemini

anlatacağız. Küçük-burjuva milliyetçiliğinin gölgesi altına girmenin anlamını anlatacağız. Kürt ezilen ulus milliyetçiliğinin sınıf hareketinin mücadele ve örgüt birliğini zaafa uğratma girişimlerinin olduğu her yerde, ilkesel düzeyde ve politik taktik tutum çerçevesinde buna müdahale edeceğiz, bununla mücadele edeceğiz. Bunun dışında elbette Kürt ulusal mücadelesinin haklılığını ve meşruluğunu savunmayı temel bir çizgi olarak sürdüreceğiz, bir. İki, “siyasal çözüm”ün anlamını kitlelere anlatacağız. Bunun devrimci bir mücadele perspektifinden uzaklaşmak olduğunu, Kürt halkının gerçek kurtuluşunu sağlamayacağını, reformcu bir yöneliş olduğunu anlatacağız.

Fakat şöyle bir durum daha farklıdır. Talabani ve Barzani'nin girişimi gerçekten gerici bir girişimdir. Sen onun emperyalizmin bir uydusu, bir aracı haline geldiğini söylüyorsun. Ama bugün PKK'nın konumu kesinlikle aynı değildir. Ona karşı izlenecek politik tutum bu çerçevede tümüyle farklıdır. Bir işçi hareketliliği olur, bir devrimci gelişme yaşanır. Bu noktada reformist gelişmeyle devrimci gelişme belirgin biçimde karşı karşıya gelir. Böyle bir durumda reformizme karşı alacağımız tutum, onun taşıdığı politik anlamı ifade ediş ve ona vuruş biçimimiz farklıdır. Ama böyle bir gelişmenin olmadığı koşullarda, gerçekten biraz nesnel bir dayatma olarak ortaya çıkan bir süreçse eğer, buna ilişkin politik tutumda, ilkesel düzeydeki açıklığı sürekli vurgu konusu yapmak, Kürt kitlelerini sürekli uyarmak çabası dışında, PKK'yı politik bir hasım olarak karşımıza alamayız bugünkü koşullar içerisinde.

Kazım: Zaten yapıyorduk, bu konuda açıklıyorduk sürekli...

Mesut: Yapıyorduk ama şimdi bir takım yeni gelişmeler var. Cihan yoldaş bu gelişmeler karşısında, özellikle bu sorunlar konusunda alacağımız tutumu ifade ediyor. Bu, PKK'da belli bir dönemden beri varolan yönelişin gelinen yerde biraz daha şekillenmesidir aslında.

Cihan: Ben bazı yoldaşların gösterdiği hassasiyeti olumlu karşılıyorum. Şovenizme karşı tutumda bu özel hassasiyetin kuşkusuz bir anlamı ve önemi vardır. Ama ulusal soruna dair

bütünsel bir marksist-leninist programın gereklerinin karşıt iki tutum olarak anlaşılmasını anlamakta güçlük çekiyorum. Bugün için özellikle vurguladığımız görevler aynı tutumumuzun yalnızca bir uzantısı ve bütünleyicisidir. Ama düne kadar pratik politika bakımından bizim önümüze çok özel bir zorunluluk olarak çıkmamıştır, gündemimize gelmemiştir, bu bir.

İkincisi, Mesut yoldaşın yaptığı özet kuşkusuz önemlidir. “Siyasal çözüm” karşısında bizim alacağımız genel tavır, sorunun bu yönü elbette çok önemlidir. Ama benim vurgulamamda özel önem taşıyan bir yön daha vardır. Ben genelde PKK’nın “siyasal çözüm” yönelimine karşı tavrın yanısıra, ezilen ulus milliyetçiliğinin işçi ve emekçiler üzerindeki etkisini kırmanın, Türkiye işçi sınıfını örgütleme misyonuyla ortaya çıkmış bir hareket olarak bizim için bir pratik sorun, bir politik görev haline geldiğini söylüyorum. Bu görev dün de, PKK’nın henüz “siyasal çözüm”e yönelmediği, devrimci ulusal bir çizgide kendi mücadelesini derinleştirdiği bir dönemde de son derece önemliydi. Çünkü bu etki metropollerde işçi ve emekçilerin birleşik mücadelesini zaafa uğrattıyor. Bugünkü geri iktisadi mücadeleyi belki bölmüyor. Ama politik mücadele politik biçimlenmeleri, öncü partiler etrafında birleşmeleri beraberinde getirecektir. O noktada biz zaten PKK’yla karşı karşıya gelmek durumundayız.

Mesut: Elbette, ben, PKK “siyasal çözüm”e yöneldiği için artık bu sorun gündeme gelmiştir anlamında söylemiyorum. PKK’nın “siyasal çözüm”e yönelmesiyle beraber, senin anlatımın içerisinde bir vurgu var. Özetle, Türkiye devrimci hareketine karşı hasmane bir tutumun geliştirilmeye çalışıldığını, Kürt kökenli işçi ve emekçileri kendi etkisi altına almak doğrultusunda bir çabanın yoğunlaştığını, ötekinin bunun bir parçası olduğunu belirttin. Ben de bu çerçevede bu görevin biraz daha özel bir planda bizim önümüze geldiği doğrultusunda bir sonuç çıktığını söyledim.

Cihan: Yoldaşın son söylediğine eklemek istiyorum. Yaratılmaya çalışılan hasmane tutumun gerisinde, tam da “siyasal çözüm” arayışı karşısında Türkiye devrimci hareketinden gele-

bilecek devrimci eleştirini ve baskının göğüslenmesi kaygısı vardır. Eğer bugün Türkiye devrimci hareketi bir bütün olarak “Kemalizmin çocuğu”ysa, kendisinden hiçbir şey beklenemeyecekse, doğal olarak reformcu yönelimler karşısında göstereceği eleştirinin de Kürt işçi ve emekçileri nezdinde zaten bir değeri olmayacaktır. Bizzat A. Öcalan bu çarpık düşünüş tarzını yaratmaya çalışıyor. Yani Kürt işçi ve emekçilerini bizim ulusal hareket üzerindeki devrimci basıncımıza karşı önyargı duvarlarıyla sağırlaştırılmaya çalışıyor. Siyasal mücadelede PKK açısından bu son derece doğal bir davranıştır. Siyasal mücadelede PKK “reel-politik” bir harekettir. Bunu yapar.

Ama benim anlayamadığım şudur. PKK Türkiye’nin komünistlerine, devrimcilerine, devrimci demokratlarına karşı bu kadar net, açık bir tutumla kendi platformundan kendi mücadelesini yürütüyor. Bunu yaparken en ufak bir kaygı bile duymuyor. Bizim mücadelemizi bu kadar yüreklilikle destekleyenleri incitmeyelim demek bir yana, bizi en ağır bir biçimde kamuoyu önünde yerden yere vurabiliyor. Ama buna rağmen biz ona karşı ilkesel konumumuzdan yöneltebileceğimiz bir eleştirinin yaratacağı sonuçlar karşısında bu kadar çok tedirginlik duyabiliyoruz. PKK politik mücadele veren bir akım olarak tutarlı davranıyor. Biz politik mücadele vermek iddiasındaki bir akım olarak tutarsız davranabilir miyiz? Bu tam da politik mücadele verememenin getirdiği bir zayıflık olmaz mı? İktidar mücadelesi veren ve bu konuda güç biriktirmiş hiçbir akım bu konuda zerre kadar tereddütlü davranmaz. Marksist-leninistler ezilen ulus milliyetçiliğine yeri geldiğinde son derece sert eleştiriler yönelttiler. Ama proletaryanın sınıf konumundan, ama ezilen ulusun meşru hakları, kendi kaderini tayin hakkı konusunda gösterdikleri tereddütsüz tavrın ve verdikleri samimi mücadelenin verdiği ideolojik ve manevi güçle. Bu konuda bir kuşku mu var bizde?

Şimdi sorunun bir başka yanına değineceğim. Bu mücadeleyi vermenin kendisi; a) PKK’ya karşı devrimci eleştirinin görevinin, yani eleştirel bir basınçla onu devrimci platformda tutmak görevinin bir gereğidir. PKK’ya karşı gerçek bir dostluk görevidir

bu noktada. b) Bu aynı zamanda Kürt ulusal özgürlük mücadelesine büyük kentlerden verilebilecek en anlamlı desteğin bir gereğidir. Bugünkü durumda Kürt işçi ve emekçileri yalnızca yedek bir güç, edilgen bir güç olarak kalmaktadırlar. Biz Türkiye'nin büyük kentlerinde, Türkiye'nin kalbinde devrimci siyasal mücadeleyi örgütlemeyi başarabilirsek, yedek güç değil gerçek bir destek, giderek öncü bir destek yaratmak imkanı bulabileceğiz. Sömürgeci burjuvaziyi sömürücü sınıf konumundan, sömürücü sınıf kimliğinden tehdit eden bir hareket geliştirilebildiği ölçüde, Kürt ulusal sorununun devrimci çözümünün de önü açılmış olacaktır. Yapabilir miyiz, bunu başarabilir miyiz? Soruyu böyle soran bir hareket zaten misyonunu kaybetmiştir. Böyle soru sorulmaz. Biz önümüze görev ve hedef koyuyoruz. Biz bütün öteki görevlerimizle uyum içerisinde bu göreve işaret ediyoruz. Başarmak için elimizden gelen çabayı göstereceğiz. Fakat sonucu pratik gösterecektir, sonuç üzerine önden bir tartışma yapılamaz.

TDKP ve İP'le aramızdaki fark ne olacak? sorusunu da anlamlı bulmuyorum. İP'i zaten bir yana koyuyorum. Kemalist sosyal şoven bir harekettir. TDKP, ulusal programın bir yönü konusunda son derece samimiyetsiz ve tutarsızdır. Soyut bir takım kabuller dışında, politik planda bu doğrultuda herhangi bir ciddi, inandırıcı ve güven veren mücadele yürütmeyen bir harekettir. Dönüp ulusal programın öteki yönünü bu noktada gerici bir tarzda kullanmaktadır. Sosyalizmi savunmak adı altında ince bir sosyal şoven çizgi izlemektedir. Bizim tutumumuzu bununla karıştırmak mümkün değildir.

Çok güç gibi görünen son noktaya da değineyim. Peki nasıl olacak şimdi? Şovenizme karşı mücadeleyi zayıflatmaması için ne yapacağız? Sanılıyor ki afişlerimizle, pankartlarımızla, pullarımızla, bildirilerimizle bu alanda bir cephe açacağız. Hayır yoldaşlar, sorunun bununla hiçbir alakası yok. Biz Türkiye işçi sınıfına ve emekçilerine yönelik olarak Kürt halkını meşru talepleri, haklı mücadelesi, Kürt halkına karşı yürütülen kirli savaşın anlamı üzerine aydınlatıcı bir politik faaliyet yürütmekteyiz, yürüteceğiz. Kitleleri kucaklayan geniş politik faaliyetimizin anlamı,

kapsamı zaten budur. Kürt işçi ve emekçileri bu faaliyetimizi büyük bir sempatiyle karşılayacaklardır. Ama ötesinde de, “bunları iyi yapıyorsunuz heval”, “biz bundan dolayı da zaten size sempati de duyuyoruz”, “ama yine de biz yurtseveriz” diyeceklerdir. Biz onlara siz neden yurtseversiniz, neden sosyalist değilsiniz? Siz işçi değil misiniz? Siz emekçi değil misiniz? Siz kapitalist üretim ilişkileri içinde bulunmuyor musunuz? Bu ilişkiler içinde Türk ve öteki milliyetten işçilerle kardeş değil misiniz? Siz neden buradaki sınıf kardeşlerinle birlikte kendi sınıf hedefleriniz, kendi sınıf perspektifleriniz doğrultusunda örgütlenmiyorsunuz? Neden kendi birleşik partinizi kurmuyorsunuz? diyeceğiz.

Mücadele budur yoldaşlar. Bunun yaratacağı karışıklık ve karmaşa nerede? Bu aslında belli bir dostluk çizgisinde, yani tam da ezilen ulusun mücadelesine karşı görevlerini yerine getirmek zemini üzerinde, bulduğumuz Kürt işçi ve emekçilerini daha ileri bir çizgiye çekmek mücadelesidir. Daha ileri bir çizgiye gelmelerini engelleyen ise Kürt özgürlük mücadelesinin onlar üzerindeki politik etkisinin aldığı ideolojik biçimdir. Yani ezilen ulus milliyetçiliği, ya da dar görüşlülüğüdür. Biz bunu kırmak zorundayız. Burada bir karşı karşıya geliş yoktur. Mücadeleyi zayıflatan bir Buncu anlayışın kırılması sorunu vardır. Kürt işçisi ve emekçisi bizim cephemizde mücadeleye katılmakla ne kendi ulusal özgürlük mücadelesini zayıflatmış oluyor, ne de Kürt ulusal hareketine, somutta PKK’ya karşı herhangi bir düşmanca önyargıya giriyor. Onun sınırlılığını görüyor, daha ileri bir platformda mevziye giriyor. Hepsi bu.

Nadir: Bence kritik bir nokta şudur. İdeolojik ve ilkesel perspektiflerimizin doğru kavranamadığı koşullarda, giderek şovenizmin kuyruğuna takılan bir konuma düşmek gibi bir risk vardır burada. Örgütü bu açıdan iyi eğitebilmek ve donatabilmek gerekiyor. Demokrasi mücadelesi konusunda da yaşandı bu. Demokrasi mücadelesinin kendi içinde amaçlaştırılmasına, stratejik bir hedef olarak ele alınmasına karşı çıktık. Sorun demokratik haklar mücadelesini siyasal sınıf iktidarı mücadelesine bağlamak sorunudur dedik. Ama bu bizim saflarımızda yer yer

demokrasi mücadelesinin küçümsemesi gibi kavranabildi. Burada da böyle bir risk vardır.

(...)

Cihan: Az önce 1. Genel Konferans metninden bir bölüm okurken, asıl kritik paragrafları atlayarak okumuşum. Okuduğum bölümün başlangıç paragraflarını da okumak istiyorum:

“Bununla birlikte, komünistler ulusal sorunu kendi başına, kendine yeten tecrit edilmiş bir sorun olarak ele almazlar. Bu so-runu proletaryanın devrimci sınıf çıkarları ve tarihsel amaçları açısından, devrim ve sosyalizm mücadelesinin uluslararası çıkarları açısından yaklaşırlar. Ulusal ilke ve esaslardan değil, sınıfsal ilke ve esaslardan hareket ederler; tutum, politika ve görevlerini bu ikincileri temel alarak saptarlar. Ne kadar haklı ve meşru olurlarsa olsunlar, ulusal istemleri ve özlemleri kendi başına, kendi içinde bir amaç olarak değil, proletaryanın sınıf çıkarları ve tarihsel amaçlarına bağlı ele alırlar. Tüm bu farklılıklar, milliyetçilik ile sosyalizm arasındaki ilkesel uçuruma işaret eder. Haklı bir temele ve devrimci bir içeriğe sahip olsa bile, milliyetçilik ile sosyalizm iki ayrı ilke, iki ayrı platform, iki ayrı sınıf tutumudur. Devrimci milliyetçilik ile sosyalist enternasyonalizm, iki ayrı dünya görüşüdür. Bu küçük-burjuva demokratizmi ile proleter enternasyonalizmi arasındaki farklılığa tekabül eder.

“Bu nedenledir ki ulusal eşitsizliğe ve baskıya, her türlü ulusal ayrıcalığa karşı ve ezilen ulusun meşru hakları için herşeyden önce kendi kaderini tayin hakkı için kararlılıkla mücadele eden komünistler, kendilerini hiç de yalnızca bununla sınırlamazlar. Bunu ulusal dargörüştülüğe, ulusal sınırlılığa, uluslar arasına çitler örme eğilimlerine ve girişimlerine, genel olarak milliyetçiliğin her türlüşüne karşı mücadeleyle birleştirirler. İşçi sınıfının milliyetçi ideoloji ve ülkülerle şaşırılmasına karşı mücadele ederler. Bu doğrultudaki çabalara karşı özel bir hassasiyet gösterirler.” (*Kürt Ulusal Sorunu*, Eksen Yayıncılık, s.52-53)

Bugün için önemlidir dediğim görevler, gerçekte bu genel bakışın somutlaştırılması ve güncelleştirilmesinden başka bir şey değildir.

11. BÖLÜM

Gençlik sorunu

Devrim: 1. Genel Konferanstan sonra gençlik alanında yaşanan belli değişiklikler ya da belli yeni dinamikler üzerine bir durum tespiti yapmak gerekiyor.

Birincisi, orta öğretim gençliği alanında ortaya çıkan hareketliliğdir. Öncelikle bu hareketliliğin kaynaklandığı yeri açıklamak gerekiyor. Bilindiği gibi '80 sonrası devrimci gençlik hareketi '80 öncesindeki gibi bir kitleselliğe sahip değildir. Üniversitelerdeki hareketlilik son derece dar bir kesimi kapsamaktadır. Ancak bu, Türkiye'deki devrimci gençlik potansiyelinin gerilemesinden gelmiyor. Bu, '80 sonrasında, üniversitelere akan orta ve üst sınıflara mensup gençlik katmanlarının bileşim olarak büyük artışıdan geliyor. Alt sınıflardan gelen kesim buraya akamadığı ölçüde, üniversitelerde beklenen politizasyon yaşanmıyor. Bu şekliyle bir politizasyonun daha erken bir evrede, yani orta öğrenim safhasında ortaya çıkıyor. Liselerdeki hareketliliğin temel dinamiklerinden biri budur.

Orta öğrenim gençliği hareketi, doğal olarak, başlangıcından itibaren, ağır baskı ve disiplin koşullarında kışla haline gelen liselerdeki ortama karşı akademik-demokratik talepler üzerinde ortaya çıktı. Bu talepler uğruna mücadele nedeniyle liseler başından itibaren düzenle karşı karşıya gelen bir pozisyon aldı. Bunun arkasında, liselerdeki yönetmeliklerin, eğitimin içeriğinin ve bunların tamamlayıcısı orta öğretim kurumunun yapısal özellikleri var. Üniversiteler, herşeye rağmen, yapısal özellikleriyle belli bir mücadeleyle fiili, nispi bir özgürlük ortamının yakalanabilmesi şartlarına daha çok sahip. Düzen burada yükselen mücadele karşısında belli tavizler verebiliyor. Oysa orta öğrenimde durum daha farklı. Örneğin orta öğrenim gençliğinin faşist disiplin yönetmeliğinin kaldırılması doğrultusunda bir talebi olabilir. Fakat bu çok da kolay olmuyor. Nitekim orta öğrenim gençliği hareketi, belli bir kitleselliğe ulaşmasına rağmen, bunları elde edebilecek fiili ortamlardan yoksun kaldı.

'84'de üniversitelerde başlayan hareketlenme, başlangıçta daha çok bir dernekleşme çalışması ve çabasıydı. Bu biçimiyle üniversite içerisinde belli bir demokratik hakkın elde edilmesi anlamına geliyordu. Bu, yönetime katılma şeklinde olmasa bile, üniversite içerisinde belli sınırlar içinde fiili bir politik özgürlük ortamı yaratmaya da karşılık geliyordu. '87'de düzenin tek tip dernek yasasına karşı verilen mücadele, bunun bir biçimde fiilen alınmasıyla da sonuçlandı. Polisin üniversitelerdeki pozisyonunun geriletilmesi, kampüsler içerisinde nispi bir politik ortamın sağlamasıyla başarıldı. Ne var ki bu kazanımlar belli bakımlardan korunamadı. Zira kendiliğinden yükselen bir hareket belli kazanımlar elde etse de, kendisini ileriye çekebilecek bir önderliğe sahip olamadığı, dolayısıyla politik bir mecraya akamadığı koşullarda, bu kazanımları korumayı başaramaz ve geriler.

Orta öğrenim gençliği hareketi de böyle bir kendiliğinden-ci yükseliş yaşadı. Devrimci demokrasi, aynen üniversitelerde olduğu gibi, bu kendiliğinden yükselişin içerisine daldı. Bu hareketlilik düzenin sert bir karşı baskısıyla karşı karşıya kaldığında bir militanlaşma da yaşandı. Ama hakları elde etme doğrultusun-

da belli bir mesafe alamadığı koşullarda da yorulmaya başladı. Politik bir liseli gençlik hareketi olarak geliştirilemediği ölçüde, yorgunluk eğilimi giderek güçlendi. Burada küçük-burjuva devrimci hareketin önderliğinin bozucu etkilerini özellikle belirtmek gerekiyor. Üniversitelerde daha uzun bir sürece yayılan kısır ve yapay tartışmalar buralara da taşındı. Konunun ilkesel çerçevesi, demekler, merkezi demek vb. tartışmalar... Başlangıçta örgütlenme biçimi olarak öğrenci birliklerinin temel alınması belli bir olumluluk taşıyordu. Ama öğrenci birliği halini alabilmek için de hayli bir yol katetmek gerekiyordu. Bir biçimde bulunan belli ilk güçlerin öğrenci birliği olarak tanımlanması, fakat öte yandan geniş kitlelere ulaşma ve onları politikleştirme faaliyetinin önemsenmemesi sözkonusuydu. Bu hareket gerçek anlamda politik bir mecraya akamadığı ve kendi içinde kapandığı içindir ki, doğal olarak belli bir noktadan sonra yoruldu.

Burada düzenin fiili baskısı hareketin gerilemesinin, daha doğrusu yorulmasının esas nedeni değildir. Daha çok bir sonuç olarak düşünölmek zorundadır. Zira düzenin kolluk kuvvetleriyle uyguladığı baskı, hareketin baştan militan bir karakterle gelişmesine de yolaçtı. Ama hareketlilik ileriye taşınmadığı koşullarda, polis baskısının da etkisiyle, 700-800 kişinin bulunduğu okullarda, 15-20 ya da 30 kişiyi kapsayan örgütlenmeleri kendilerini öğrenci birlikleri olarak tanımlamak zorunda kaldılar. Bu ise, öğrenci birliğinin karikatürize edilmesi anlamına geliyordu.

Bunlardan çıkarılması gereken bazı sonuçlar ve görevler var. Biz, hareket politikleşmediği ölçüde, çalışma bir hareketin politizasyonuna yardım etmediği ölçüde, çalışmanın kendini öğrenci birliği olarak ifade etmiş olmasının kendi içinde fazla bir anlam taşımadığını hep vurguladık. Belli örgüt modellerinin kısır ve doktriner bir tarzda tartışılmasının hareketi geliştirmediği de çok açık göröldü. Liselerde alt sınıflardan gelen kesim büyük çoğunluğu oluşturduğu ölçüde, bu, ülkedeki emekçi dinamiklerinden dolaysız bir etkilenmeyi de getiriyor. Bir işçi sınıfı mücadelesinin, bir Kürt ulusal mücadelesini son derece ciddi etkileri var. Tam da bu noktada toplumdaki kamplaşmayı temel alan bir politizasyon,

bu doğrultuda bir politikleşme saldırısı büyük bir önem taşıyor. Hareketin öncü kuşağına yönelik olarak, bu hareketin neden gerilediğini çözümleyen, buradaki politik kavrayışların sınırlılığını ortaya koyan bir propaganda faaliyeti yürütmek gerekiyor. Örneğin öğrenci birliklerinin nasıl ele alınması gerektiğini ortaya koymalıyız. Bilebildiğim kadarıyla bizim bu alana ilişkin fazla bir deneyimimiz yok. Ancak, seçilmiş belli liseleşere yönelik bir politik çalışmanın, dışardan dövmeyle birleşen, orada ilk teması yakalamaya yönelik belli çabaların anlamlı sonuçlar üretebileceği de ortaya çıkıyor.

Hareketliliğin gelişmesine yolaçan demokratik haklar sorunu hala ortada duruyor. Ağır baskı koşullarını oluşturan, dolayısıyla öğrencileri düzenle karşı karşıya getirme zeminine sahip olan bir alan bu. Bu nedenle ajitasyonumuzda en sıradan demokratik talepleri bile ısrarla kullanmamız gerekiyor.

Eğitimde özelleştirme sorunu, liseli gençlik ile üniversite gençliğinin ortak mücadelesini geliştirmede önemli bir imkandır. Bu aynı zamanda öğrenci gençliği, ülke genelinde işçi sınıfıyla ya da diğer toplumsal kesimlerle özelleştirme saldırısına karşı mücadele içinde birleştirme olanağı da demektir. Bunun harekete başından itibaren net bir politik karakter kazandırmak bakımından da özel bir önemi olduğunu düşünüyorum.

Yüksek öğrenim gençliğine gelince. Üniversitelerdeki devrimci hareketlilik bir süreklilik ögesine sahip. Ama kitlelerden kopukluk, sol eylemlilik vb. aslında bu kesimleri de kendi içinde yordu. Bu ise son dönemlerde giderek akademizm eğiliminin gelişmesine yolaçtı. Bugün devrimci hareketin gençlik alanındaki militan pratiğinde bir gerileme sözkonusu. Akademizm üzerinden bir reformist eğilim gelişiyor. Örgütlenme biçimi olarak seçilen dernekler bugün karikatürleşmiş biçimini dahi koruyamıyor, tam bir tasfiye yaşıyor. Şu anda bu noktada tam anlamıyla bir boşluk var. İşte bu boşluk ortamında, son bir kaç yılın özelliklerinden biri olarak, kısmen alt, ama ağırlıklı olarak orta sınıflardan gelen gençlik kesiminin bulanık bir politik arayışının ifadesi olan ve daha çok da entellektüel bir nitelik taşıyan otonom gruplar ortaya

çıktılar. Bunlar kendilerini dergiler, klüpler, sosyal gruplar vb. şeklinde ifade ediyorlar. Son bir kaç yıldır bazı üniversitelerde belli bir yaygınlığa ve genişliğe ulaşmış da bulunuyorlar. Bu, devrimci gruplarda onları birleştirmeye yönelik eğilimlere yol açıyor, ya da bu bizzat otonom grupların kendi içinde bu tür eğilimler yaratabiliyor. Yoldaşın OTDÜ'den verdiği örnek son derece önemli. ODTÜ için 6000 kişilik bir eylemden bahsediyor. ODTÜ gibi bir kampüste 6000 kişiyi içinde barındırabilen bir yapılanmaya dönüşebiliyor. Bu nedenle de devrimci gruplar arasında bunları en azından bulunduğu kampüslerde merkezileştirmeye yönelik ciddi eğilimler var. Ancak bu gruplara henüz hiçbir devrimci grubun devrimci bir yaklaşımı yok. Onları varolduğu şekliyle kabullenmek anlayışı var. Oysa ki, politik bir arayış eğilimi taşımaya rağmen, devrimci politizasyonla karşılaşmadığı noktada, bu arayışların bir süre sonra gerilediği ya da bir mecra bulamadığı noktada kendini statükocu bir konuma ittiği de açık. Devrimci bir platform oluşturabildiğinde ise, bu gruplarda yer alanların kadrolaşmaya hayli açık olduğunu da bizim ilk sınırlı deneylerimiz gösterdi.

Üniversitelerde geçen eğitim yılının başından beri, kitleleşme ve politik bir gençlik hareketi geliştirme açısından hayli önemli yeni olanaklar ortaya çıktı. Öğretim üyelerinin özlük hakları temelinden başlattığı, ama “özerk demokratik üniversite” talebine de cılız da olsa ulaştığı Kasım süreci, aslında geniş kesimlerin politikaya belli bir ilgi gösterdiği bir dönem oldu. Öğrenci kitleleri akademik sorunlara kendi politizasyon düzeylerinden ilgi gösterdiler. Ama son dönemlerde, örneğin bir Sivas katliamı, üniversite gençliğinin kendine meşru ifade alanları bulduğunda devrimci politizasyona açık olduğuna dair belli işaretler de sundu. Öte yandan, işçilere yönelik sivil faşist saldırılara karşı düne kadar izleyici iken, bugün devrimci önderlik boşluğuna rağmen militan tarzda bir anti-faşist kitle direnişine eğilim göstermeleri, politik arayışlarının basit bir entellektüel ilgi olmadığını da gösteriyor.

Gençlik alanında devrimci önderlik iddiasında olanların yaptıklarına gelince. Bugün devrimci gençlik hareketinde güçlü

bir akademizm eğilimi geliyor. Bu ise, yeni kitlesel hareketlilik içine giren kesimlerle devrimci tarzda buluşmaya önemli bir engel. Örneğin kitlesel alternatif açılışlarda politik sloganlardan uzak duruluyor. Örneğin öğretim üyeleriyle anlaşabilmek için, bazı devrimci grupların okulda pankart asması yasaklanabiliyor; asıldığında ise buna fiilen engel olamaya yönelik tutumlar geliştirilebiliyor vb. Bu ise devrimci öncülük iddiasıyla çaba gösteren grupların sayısını hayli sınırlıyor.

Gençlik içindeki güçlerimiz hayli sınırlı. Bu ise, harekete müdahale açısından son derece sınırlı olanaklar anlamına geliyor. Çünkü gençlik kendini hareketlilik olarak rahat ve kolay ifade edebilen bir kesim. Buradaki ajitasyon-propaganda faaliyeti örgütlenme faaliyetiyle birleşmediği ölçüde, genelde sadece bir seslenme eğilimi taşıyor. Bunun bizi kitlelere tanıtan bir işlevi var, ama tek başına yeterli olamayacağı da açık. Genel seslenme, örgütlenme ve organizasyon yetenekleriyle birleştirildiğinde orta vadede hayli anlamlı sonuçlar alabileceğiz. Gençlik alanında organizasyon, örgütlenme ve eylem etkinliğinin son derece önemli olduğu tespit etmek gerekiyor. Bunların yanısıra, militan karakterli bir anti-faşist kitle direnişi eğilimi, devrimci grupları bu harekete önderlik etmek açısından belli olanakları sundu. Bunu değerlendirebilmek gerekiyor. Devrimci hareketin ortaya koyduğu blok davranma eğilimini de isabetli bir biçimde değerlendirdiğimizde, bu alanda gerçek anlamda bir kitle önderliğini yaratabilmek için sıçrama yapma olanakları var. Çünkü bizim belli seçilmiş merkezlere yönelik sürdürdüğümüz politik faaliyetle, illegal-militan bir çalışma tarzıyla belli bir süreklilik sağladığımızdan da bahsedebiliriz. Bu bize belli olanaklar sunuyor gençlik alanında.

Bu alanda özellikle yarı-legal ve legal araçların kullanılmasını hayli anlamlı sonuçlar yaratabilecektir. Bu tür araçlarla doğrudan seslenebilmek gerekiyor. Öğrenci gençlik alanındaki ideolojik mücadelenin özel önemi de düşünülürse, bildirilerle, MYO ile ya da gençlik gazetesiyle yapılan müdahalelerin sınırlılıkları açıktır. Bu nedenle legal ya da yarı-legal araçlarla sürdürülen çalışmaya önem vermek gerekiyor. Ancak bizim bu konuda

yaşadığımız olumsuz denebilecek bir deneyimimiz var. İlegal politik çalışma açısından belli bir zorlanmanın yaşandığı bir kampüse bizim legal politik yayın üzerinden bir müdahalemiz oldu. Bu tür bir müdahale orada illegal örgütsel birimler için düşündüğümüz unsurları legal dergi çalışanları haline getirdi. Yani bu tür bir çalışma illegal örgütsel birimler yaratmak açısından ciddi zaafı doğurabiliyor. Bu nedenle legal ve yarı legal araçları kullanarak yürüteceğimiz faaliyetin legal alan merkezli bir çalışma haline gelmemesine şimdiden dikkat etmemiz, ama bu araçları da mutlaka kullanabilmemiz gerekiyor. Zira gençlik alanı gerçekten hızlı bir politizasyon ve hızlı bir devrimci kitleleşme yaşayabilme olanaklarını içten içe biriktiriyor. Bu noktada hazırlıklarımızın hızlı bir biçimde ve gerçekten bir sıçramaya karşılık gelebilecek bir tarzda yapılabilmesi gerekiyor.

Kazım: Gençlik sorununun örgütümüz açısından iki temel alanı olduğunu düşünüyorum. Birincisi, bugün belki pratikleşmiş bir sorun olmasa bile, partileşmeye bağlı olarak yarın pratik somut bir sorun, bir örgütsel hedef, bir yönelim olarak önümüze koyacağımız komünist gençlik örgütü, bir başka ifadeyle Ekimci Genç Komünistler örgütüdür. Bu sorunun şu anda bizim açımızdan pratik boyutu, daha çok bunun ideolojik ve örgütsel esaslarını açmak, bu noktada örgütü buna hazırlamaktır. Bir diğeri, örgütteki toplam gelişmeye bağlı olarak, bunun altyapısını hazırlamaktır. Kadrolaşma sorununa bağlı olarak bunun altyapısını hazırlamaktır. Dolayısıyla, konferansımızın bugünkü gündemi açısından henüz önümüzde pratik bir sorun olarak durmuyor. Bu bizim örgütsel hazırlık düzeyimize ve katedeceğimiz mesafeye bağlı bir sorun olarak görünüyor.

Bunun ötesinde, gençlik içerisinde çalışmanın bugün için iki temel alanı var. Yüksek öğrenim gençliği ve liseliler... Yüksek öğrenim gençliği açısından soruna çok genel çerçevede bakıldığı zaman, birincisi 1. Genel Konferansımızın değerlendirmelerinde ortaya konulan temel perspektiflerdir. Yanısıra geçmiş dönemde MYO'da ve gençlik dergisinde yayınlanan yazılardan oluşan bir kitabımız var bu konuda. Orada ortaya konulmuş perspektifler

var. Gençlik hareketindeki son güncel değişmeler de gözönüne alınarak söylenebilecek anlamlı bazı yeni şeyler de şüphesiz vardır. Ancak temel perspektifler bakımından ortaya koyduğumuz düşüncelerin, gençlik hareketinin bugünkü politik örgütsel yönelimleri ve ihtiyaçları açısından belli bir temel açıklık yaratmak bakımından yeterli olduğunu düşünüyorum. Bundan sonraki dönemde de, bir temel ideolojik zemin olarak bizim önümüzde güçlü bir silah oluşturuyor bu değerlendirmeler.

Bunun üzerinden bakıldığında, yüksek öğrenim gençliğinin sorunlarına ilişkin olarak 1. Genel Konferansta ve sözünü ettiğimiz derleme kitaptaki değerlendirmelere eklenebilecek yeni şeyler olmadığını düşünüyorum. '80 öncesi gençlik hareketinin durumu nedir? '80 sonrasında nasıl değişimler yaşanmıştır? Bu değişimlerin gençlik hareketi açısından ifade ettiği politik anlamları, örgütsel anlamları nedir? Geleneksel sol hareketin gençlik hareketine müdahalesi hangi düzeydedir veya hangi biçim, hangi ideolojik içerik, hangi örgütsel araçlarla yapılan bir müdahaledir? Bunun gençlik hareketi içerisinde yarattığı sonuçlar nelerdir? Tüm bunlar genel kapsamıyla orada ortaya konulmuştur. Artık bizim açımızdan sorun, bu açıklıklar temeli üzerinde politikalarımızı özgülleştirerek pratiğe taşımaktır. Bizim saflarımızda bir dönem tartışma konusu olan otonom gruplar buna bir örnektir. Dolayısıyla, sorunun ana çerçevesi üzerinden bakıldığında, eklenebilecek fazla bir şey olmadığını düşünüyorum.

Bugün bizim çalışmamız açısından öne çıkan sorun nedir? Birincisi, gençlik hareketini nasıl politikleştirebileceğimiz sorundur. Genel çerçevesiyle bu sorun ortaya konulmuştur. Yüksek öğrenim gençlik hareketine politik müdahale sorunu bugün de hala önümüzde duran somut ve temel bir görevdir.

Bir diğer sorun ise şudur. Gençlik çalışması, aslında bir yerde yarı açık bir çalışmadır. Onu tümüyle illegal temelde örgütlemek ne olanaklıdır, ne de onun üzerinden politik bir gençlik hareketi geliştirilebilir. Şimdi bunun bir kaç tane müdahale alanı vardır. Bir tanesi burada da tartışılan otonom grupları üzerinden bir müdahaledir. Bir diğeri başka yarı-açık imkanları kullanmaktır.

Genellikle bizde soruna bu yönüyle bakılmıyor. Çok değişik yarı-açık imkanlar kullanılabilir. Yaratıcı bir tarzda yaklaşıldığında, oldukça zengin biçimler bulunabilir. Ancak bu araçları gençlik hareketine yönelik etkili bir politik müdahalenin üzerinde, yarı açık çalışma biçimini uygulamak gerekiyor.

Bir diğer sorun, gençlik hareketinde “örgüt” sorunudur. Böyle tanımlamak ne kadar isabetliyse tabii... Bizim 1. Genel Konferans değerlendirmelerinde bu sorunun genel çerçevesi çizilmiştir. Gençlik hareketi kitleselleşmesi konusunda bir mesafe alınmadığı sürece, bu sorunu kendi içinde tartışmak, kendi içinde çözümler getirmek, gençlik hareketine bir mesafe aldirtamayacaktır ve aldirtamıyor. Sorunun bu boyutu konusunda yeterli bir açıklık taşıyoruz. Sorunun “örgüt” boyutu gençlik hareketi politikleştiği ölçüde çözülebilecektir. Bu nedenle bugünden çok somut biçimler, çok kesin şemalar belirlemek isabetli değildir. Örneğin otonom gruplar üzerinden bakıldığı zaman da doğru değildir bu. Bunlar gençlik hareketinin geneli üzerinden ortaya çıkan biçimlerdir. Bir yerde kuşkusuz belli bir politikleşme arayışını ifade ediyorlar. Ama geri biçimlerle ortaya çıkan girişimlerdir. Yarın, gençlik hareketinin katedeceği politik gelişme düzeyine bağlı olarak, bu biçimlerin kalıcı olup olmayacağı konusunda belli bir kesinleme yapmak doğru değil. Belki de çok farklı bir dönüşüm yaşayarak politik bir kimlik de kazanabilirler. Ancak soruna öncelikle gençlik hareketini politikleştirmek üzerinden yüklenmek gerekiyor.

Bu noktada, faaliyetimizi çok daha etkili, çok daha kuvvetli bir şekilde yürütmeliyiz. Değişik araç, yöntem ve biçimleri kullanmalıyız. Bu faaliyetin kendisine konu edeceği sorunlar bellidir. Bir tarafta gençlik hareketinin kendine özgü akademik-demokratik sorunlarıdır. Diğer tarafta ülkedeki genel politik gelişmelerdir. İşçi hareketidir, kamu emekçilerinin hareketidir, Kürt sorunudur vb. Genel politik gelişmeler zemini üzerinde yürüyen, içiçe geçmiş etkili bir politik çalışmayı çeşitli biçimlerde yürütmek gerekiyor. Bildirilerin, kuşlamaların yanısıra daha değişik biçimleri, daha başka örgütsel araçları kullanabilmeliyiz.

Sorunun biraz daha dar, daha özgün bir alanda ortaya çıkan

boyutu da şudur. Gençlik hareketine bizim dışımızda müdahale eden çeşitli politik kuvvetler var. Bunun bir tarafı geleneksel halkçı harekettir. Bir tarafında dinsel gericilik vardır. Son dönemlerde sivil faşist hareketlerdir. Sivil faşistlere ve dinsel gericiliğe karşı gençlik alanında etkili bir ideolojik mücadele yürütmek gerekiyor. Özellikle dinsel gericilik nezdinde etkili bir ideolojik mücadele gerekiyor. Sivil faşist harekete dünkü deneyimler üzerinden yaklaşılmalı. Bugün düzenin ona biçtiği yeni bir misyon vardır. Bu misyonun kendisini belli bir açıklıkla tanımlamak ve onun üzerinden bir müdahale yapmak gerekir. Ama öte yandan da ona karşı etkili militan bir gençlik direnişini örgütlemeye çalışmalıyız. Gençliği politikleştirmede bir mesafe alınmadığı sürece, sivil faşist saldırılara karşı etkili, militan bir karşı koyuş örgütlemenin kendi içinde taşıdığı belli güçlükler vardır. Kritik sorun budur diye düşünüyorum.

Cihan: Bunun kendisi arzuladığın şeyi sağlamaz mı?

Kazım: Kuşkusuz sivil faşist saldırılar, Türkiye gençlik hareketinin geçmiş mücadele tarihine bakıldığı zaman, militan politik bir gençlik hareketinin geliştirilmesi konusunda önemli bazı avantajlar ve olanaklar sağlıyor. Bu noktada bizim işimizi kolaylaştırıyor. Bu saldırının karşı koyuşu örgütleyerek gençliği politikleştirmek noktasında önemli bir olanaktır. Son bir-iki ay içerisindeki gelişmeler bunun ilk işaretlerini vermiştir.

Bunlara kuşkusuz başka şeyler de eklenebilir. Örneğin Kasım dönemindeki eylemler. Bu eylemler belli bir kesintiye uğramış olsa bile, Türkiye'deki politik gelişmelerden hareketle, onun taşıdığı dinamizm konusunda belli bir fikir vermektedir. '80 sonrasındaki değişimle de bağı içerisinde söylüyorum; bugünün gençlik hareketi, gerçekten etkili bir işçi hareketine bağlanmadığı sürece, kendi iç dinamikleri nispeten zayıftır. Bu gençlikteki sınıfsal bileşimin değişimiyle yakından ilgilidir. Sonraki süreçte sivil faşist saldırıların yaratacağı değişim, işçi hareketinin yaratacağı değişim, bu dinamiği ne kadar etkiler? Ne kadar ileri çıkarabilir? Hangi düzeyde ileri çıkarabilir? Bu ayrı bir tartışma konusudur.

Dinsel gericiliğin geçmişten farklı olarak, gençlik içerisinde

bugün belli bir politik etkinliğe sahip olduğu görülüyor. Bu alanda onlara karşı yürütölen ideolojik mücadelenin önemini ortaya koyuyor bu. Gençliğe yönelik politik çalışmada bu noktada belli yetersizlikler vardır. Dinsel gericiliğin kitle temelini oluşturan gençlerin, eğer denilenler bir gerçeği ifade ediyorsa, tam da daha çok alt tabakadan gelenler içerisinde hiç de küçümsenmeyecek bir etkinlikleri var. Bu aslında, gençliğin talep ve özlemleri devrimci bir önderlik tarafından karşılanamadığı zaman, tersten demagojik bir şekilde bunu sahiplenen politik bir akım ortaya çıktığında, onu kendi kitle temeli haline getirebildiğini gösteriyor.

Sivil faşistler açısından da geçerlidir bu. Şöyle bir bakıldığında semtlerde, özellikle liselerde, bir taraftan sivil faşist kadrolaşma var. Bir taraftan Türk-İslam sentezi üzerinde yükselen eğitim sisteminin getirdiği sonuçlar var. Bir başka tarafı devletin daha başka demagojik saldırılarıdır. Muazzam bir yaygınlık da katediyor bunun kendisi. Tam da bu nokta da, sol hareketin bu alandaki konumuna karşı etkili bir ideolojik mücadele örgütlemek durumundayız. Özellikle şunun altını özenle çizmek gerekiyor. Sivil faşistlere karşı mücadele gençliği politikleştirme amacı ve hedefi üzerinde yükselmeli, ona bağlanmalıdır.

Bence herşeyden önce yüksek öğrenim gençliği, hem politik bir gençlik hareketini örgütlemek üzerinden, hem de bu temel hedeflere bağlı olarak kadrolaşmak açısından, önemli dinamikler taşıyan bir alandır. Bize önemli olanaklar sağlayan bir alan olarak görölmelidir. 1. Konferans Belgelerinde, bu, daha çok gençliğin en ileri tabakasını örgütlemek ve oradan kadro çıkarmak olarak da tanımlanıyordu. İsbetli bir tanımdır.

Liselere gelince. Bizim açımızdan nispeten yeni olan bir alandır bu. Dinamiklerine bakıldığı zaman önemli olanakların ortaya çıktığı, politikleşme eğiliminin yüksek öğrenim gençliğine göre, belli ölçüler içerisinde nispeten daha kuvvetli olduğu bir alandır. Kuşkusuz bunun belli sınıfsal dinamikleri vardır. Özel liseler vb. bir kenara bırakmak gerekirse, düz liseler ve meslek liseleri, daha çok alt tabakadan gelen gençlerin okuduğu okullardır. Buradaki kitle işçi ve emekçi sınıflarına mensuptur. Bir yerde,

düzenin işçi ve emekçi sınıflara yönelttiği saldırı onları da derin ve dolaysız bir şekilde etkiliyor. Ama diğer taraftan da liseli gençliğin temel problemleri vardır. Bunlar eğitim sistemidir, daha başka sorunlardır; çok geniş bir çerçevesi var bu sorunların. Bunun kendisi, bu sınıfsal zemin üzerinde, burada politikleşme bakımından hem daha kolay, hem daha etkili bir hareket örgütlemek açısından dinamiklerin genişliğine işaret eden önemli etkenlerden bir tanesidir.

Bu alanda '89 yılından sonra anlamlı bazı gelişmeler yaşandı, belli sınırlılıklar içerisinde. Belki kitlesel olarak da tanımlanabilecek bir liseli gençlik hareketi ortaya çıktı. Ancak bu hareket birbirine bağlı bir kaç temel etkene bağlı olarak, son bir yılın deneyimleri ve gözlemi üzerinden bakıldığında, kendi içinde ciddi bir kısırlaşma tehlikesi de taşıyor. Hatta belli ölçülerde belli geri adımlar da attı. Yalnızca İstanbul düzeyinde de değil, Türkiye genelinden bakıldığında durum budur. Bunun bir kaç nedeni var. Bir tanesi, yaşanan politikleşmenin yetersiz oluşudur. Kaldı ki tümüyle kendiliğinden yaşanmış bir politikleşmedir bu. Bir diğeri, politikleşme düzeyi ve onun aldığı eğilim biçimlerine bağlı olarak, devletin oraya yönelttiği saldırı, aslında biraz daha şiddetlidir. Bu liseli gençlere, biraz yaş sorunu gözetilerek de düşünüldüğü zaman, saldırının kendisi orada daha kuvvetli bir etki yaratabiliyor, geriletebiliyor onları. Yine sivil faşistlerin son dönemlerde saldırıları sözkonusudur. Bir diğer önemli etken, bütün bunlarla birleşen ama o zemin üzerinden belli bir anlamı olan, sol hareketin biraz bu alandaki olanakları çarçur etmesiyle ilgili olan tarafıdır. Aslında liselerdeki pratik de, yüksek öğrenim gençliğine yönelik pratik müdahalenin basit bir tekrarıdır. Biraz da özgünleşmiş basit bir tekrarının ötesine geçememiştir.

Liseli gençliğe yönelik politik bir çalışmayı gündeme almak, bunu pratikleştirmek, kuşkusuz gündemimizdedir. Bunu daha etkili bir şekilde örgütlemek gerekiyor. Bu noktada önemli olanaklar da var. İşimizi kolaylaştıran daha başka ek etkenler var. Örneğin bir özelleştirme saldırısıdır, liseli gençlik içerisinde kuvvetli, düzen açısından belli alanda uygulamaları vardır. Mesela düz liseler

ve meslek liseleri hemen hemen biçimsel hale getirilmiştir artık. Anadolu liseleridir, özel vakıf liseleridir, hatta ortaokul ve ilkokullara kadar giren bir özelleştirme vardır. Bunun kendisi sınıfsal eşitsizlikleri çok çıplak bir şekilde ortaya çıkarıyor. Bunun liseli gençliğe çok daha somut, çok daha anlaşılır bir şekilde gösterilmesi açısından çok önemli bir olanağa işaret ediyor. Hem bunun üzerinden, hem de liseli gençlik hareketinin temel talepleri üzerinden bakıldığı zaman, güncel akademik taleplerine sahip çıkmak, bu taleplerin üzerinde politik bir mücadele örgütlemek, bunu bizim politik perspektifimize bağlamak gerekiyor.

Bunun en özlü ifadesi demokratik lise mücadelesidir. Nasıl ki üniversitelerde de bu özerk-demokratik üniversite talebi ve mücadelesiye... Kuşkusuz bu düzen dışına çıkmayı hedeflemeyen taktik bir taleptir. Ancak bu taleplere sahip çıkmayan bir liseli gençlik çalışmasının başarı şansı yoktur. Bu noktada perspektiflerimizi ortaya koymak ve derinleştirmek durumundayız. Bunu çeşitli düzeylerde şiarlaştırmak gerekiyor. Bir diğer sorun, liseli gençliğin politikleşmesine bağlı olarak, onun gündemine kendiliğinden bir şekilde, bir yerde de sol hareketin belli bir müdahalesiyle girmiş olan bir "örgüt" sorunu vardır. Kuşkusuz bir yerde bir mücadele ve eylem olduğu zaman bunun kendisi bir örgüt ihtiyacı ortaya çıkarır. Bunlar liseli öğrenci birliği olarak ifade ediliyor. Ancak bu kitleleşmeyi başarabilmiş bir örgüt biçimi değil bugün için. Daha çok devrimci öğrencilerin toplandığı bir yer. Dolayısıyla da hem o dinamikleri heba etmek anlamına geliyor, hem de gelecekte politik bir liseli gençlik hareketi örgütlendiği zaman, onun örgüt biçimleri konusunda belli güçlükler de yaratıyor. Kuşkusuz mücadelenin belli bir ivme ve düzey kazanması, bu sorunu çözmek açısından belli bir kolaylık sağlayacaktır. Sloganlarla bu alana müdahale etmek, somut politikalar ortaya koyarak bunu gençliğin gündemine getirmek gerekiyor diye düşünüyorum.

Mesut: Yapılan tartışmaları hayli anlamlı bulduğumu söylemek istiyorum. Özellikle iki yoldaşın konuşması da gençlik sorunu çerçevesinde özellikle belirtilmesi gereken bir takım unsur-

ların altını çizen, bizim gençlik politikamızı daha da netleştirmemizi kolaylık sağlayan konuşmalar oldu. Bunlara ek olarak söylemek, altını çizmek istediğim bazı unsurlar var.

Bizim gençlik hareketine ilişkin değerlendirmemizde iki ana öge vardı. Birincisi; gençlik hareketinin neden '80 sonrasında '80 öncesi türünden bir yükseliş yaşayamadığına ilişkin pek çok nesnel ve öznel etmen sayıyorduk. Ama kuşkusuz, bunların içerisinde en belirleyici olan bileşimin orta sınıflar lehine değişmiş olmasıydı. Ne var ki, bu bizi hatalı bir tutuma iterek, bazı olguları gözden kaçırmamıza yol açtı. Bunun, özellikle üniversite gençliği içerisinde, '80 öncesine göre ciddi denge farklılıkları olmakla beraber, hala önemli bir alt sınıf gençliği kitlesi bulunduğu gerçeğini yeterince işleyememiz, bunların politizasyona niçin giremediği konusundaki tahlilimizi derinleştirememiz gibi bir sonucu oldu.

Burada söylediğimiz bir temel unsur vardı kuşkusuz. '80 öncesinde gençlik hareketinin, genel küçük-burjuva dalga içerisinde ve onun en temel unsuru olarak, kendi dışındaki toplumsal kesimleri bile etkilediğini söylüyorduk. Bugün bunun artık olanaklı olmadığını vurguluyorduk. '80 sonrasında artık, gençlik hareketi, kendi dışındaki toplumsal kesimlerin hareketlenmesi koşullarında bir politizasyon süreci yaşayabilecektir. Şimdi bu sorunun temel noktalarından bir tanesi.

Lenin'in gençlik hareketini, gençlik içerisindeki gruplaşmaları, oradaki politizasyon ortamını tahlil ederken, ortaya koyduğu çok temel bir gerçek vardır. Gençlik hareketi içerisindeki politik gruplaşmalar, aslında toplumdaki politik gruplaşmaların yansımasından ibarettir. Dolayısıyla biz, devrimci bir sınıf hareketliliğinin, ya da genel devrimci bir hareketlenmenin varlığı koşullarında, gençlik içerisinde de bir devrimci komünist kimliğin, komünist bir gruplaşmanın oluşturulması açısından, köklü bir değişiklik yaratılabileceği vurgusunu, daha sonraki süreçte yer yer yapmaya başladık.

Bence bu, hem sorunu daha net bir çerçeveye oturtmak, hem de üniversite gençliği içerisindeki alt sınıfa mensup gençlik gerçekliğini tahlil edebilmek açısından önemliydi. Geçen yaz

yaptığımız genel gençlik toplantısında, bu noktada yoldaşların da ortaya koyduğu veriler çerçevesinde, gençlik içerisindeki dinamikleri ve gruplaşmaları kendi içerisinde tasnif etmeye çalıştık. Bu tasnifin aslında, Lenin'in tahlilini doğrular biçimde, toplumun genelinde varolan politik akımların kendi güçleri oranındaki yansımalarının, bir biçimde gençlik hareketi içerisinde de varolduğunu gördük. Bu grupları yoldaş biraz önce tanımladı. Özellikle alt sınıflardan gelen kitle içerisinde hakim olan gruplar açısından sayarsak, bu gruplardan bir tanesi dinsel gericiliktir. Bir tanesi Kürt yurtsever hareketidir. Bir tanesi de, daha sınırlı olmakla birlikte devrimci demokrat akımlardır.

Bunların dışında ve bunların çerperinde, bir de politikleşmeye yatkın bir kesim var. Örgütlü mücadeleye bugün soğuk bakan, ama politikleşmeye yatkın bir kuşak bu. Hem alt sınıfları hem orta sınıfları kesen bir akım olarak bu, kemalist eğilim olarak ifade edebileceğimiz özellikler taşıyor. Bunu sosyal-demokrasi, sosyal-demokrat eğilim olarak ifade etmek doğru değil. Çünkü sosyal-demokrasiye yakın olan, ama kemalist ideolojik etkiyi kendi içerisinde çok da barındırmayan kesimler aslında bugün de var. Bunların devrimci politizasyona çok daha yatkın oldukları net olarak görülebiliyor. Ama bir de kendini kemalist ideoloji üzerinden tanımlayan, hatta sosyal-demokrasi dışında bazı partilere oy veren kesimler de var. Bunlar da kendi içerisinde ikiye ayrılabilir. Birisi Kemalizmi salt liberal bir tanımlama içerisinde laiklik olarak gören ve dinsel gericiliğin etkisine karşı tepki duyan, bu tepkiyi ifade eden bir kesim. Ama bu kesim bunun dışında, özelleştirme konusunda, globalleşme konusunda, küreselleşme konusunda, hakim liberal ideolojik çizgiyle bütünleşebiliyor. Öte yandan, kendini sosyal-demokrasi içerisinde de bir biçimde ifade eden, işte özelleştirmeye de karşıtlığıyla, dinsel gericiliğe de karşıtlığıyla, yer yer anti-empyrialist görünümlü bazı sloganlarla ifade edebilen bir akım da var. Bir de, bunu özellikle belirtmek gerekiyor, Alevici bir kitle, Alevilik eksenini etrafında biraraya gelen bir gruplaşma var.

Kısacası, gençlik içinde belli ana politik gruplaşmalar var.

Yanısıra Alevilik, laiklik temeli üzerinde gruplaşmalar var. Kültürel kimlikler üzerinden kendini gösteren ve tam bir politik akımı ifade etmeyen belli gruplaşmalar var... Biz bu dinamikleri tasnif ederken, orta sınıflar içerisinde hakim olan eğilimin, genelde aslında bir liberal eğilim olduğunu, çok büyük ağırlıkla düzenin bugünkü liberal söylemlerinin yansıması olan bir geniş orta sınıf kitlesi olduğunu tespit edebiliyoruz. Fakat bunların içerisinde de, henüz sınırları dar olan, muhtemelen gelecekte de dar kalacak olan bir kesim var. İdeolojik planda bu liberal ideolojinin etkilerinden kurtulmaya çalışan, hatta kendini otonom gruplar şeklinde ifade eden, düzeni sorgulamaya başlayan bir kesim bunlar. Bunlar kuşkusuz alt sınıflardan bazı insanlarla da birleşiyorlar. Ama bu otonom gruplara asıl rengini veren daha çok orta sınıf kökenli insanlar oluyor.

Biz bu tasnifi şu açıdan yapıyoruz. Bir, burada ideolojik mücadele alanlarımız nelerdir? Gençlik hareketi içinde demokratik haklar mücadelesi kuşkusuz son derece önemlidir. Komünistler ve devrimciler, aynı zamanda demokratik haklar mücadelesinin en kararlı savunucuları olduklarını göstererek de kitleleri etkilemelidirler. Ama bugünkü konjonktürde, toplumdaki genel politik ortam içerisinde, salt bununla kitleleri etkilemek mümkün değildir. Bunun yanısıra sosyalizm propagandasını yapabilmek gerekiyor. Ama bu kuru bir sosyalizm propagandası olmamalı, kapitalizmin genel bir teşhirini yapmakla sınırlı kalmamalıdır. Bizzat o güncel gerçeklik üzerinden ideolojik ve politik mücadeleyi öne çıkarmak zorundayız.

Üniversite gençliği içerisinde özgül olarak böyle bir mücadelenin belli bir ağırlığı ve önemi var. Bu nasıl yapılmalıdır? Bizzat alt sınıfları etkileyen ideolojik-politik kuvvetlere karşı, son derece etkili ve sürekli bir ideolojik-politik mücadele hattı tutturabilmek, bizim gençlik çalışmamızın ana eksenini olmalıdır. Dinsel gericiliğe karşı yürütülecek mücadele, Alevilik konusunda bir tutum, Kemalizm karşısında bir tutum, Kürt yurtseverliği konusunda bir tutum, devrimci demokrasi konusunda bir tutum gereklidir. Ama özellikle bu politik odaklar konusunda bir tutum,

gençlik kesiminin alt sınıfını etkileyebilmek, kazanabilmek açısından önemli bir sorundur. Bu nedenle bizim buradaki politik faaliyetimizin yöneleceği ana eksenleri oluşturmak durumundadır.

Burada bizim ilk planda hedef kitemiz kimdir? Kuşkusuz devrimci demokrasinin kitlesidir. Belli sınırlar içerisinde yurtseverlerin kitlesidir. Ama dinsel gericiliğin etkilediği kitle de belli sınırlar içerisinde hedef kitemizdir. Ama bizim bir dinsel gericilikten ya da Kürt yurtsever hareketinden kısa vadede büyük güç kazanmamız mümkün değildir. Fakat özellikle güç kazanabileceğimiz iki kesim var. Bunlar, kendisini Alevilik temeli üzerinde ifade eden kesim ve geçmişte sosyal-demokrat bir politik bakışa sahip aile kökeninden gelen, fakat bugün bu noktada umutsuzluğa düşmüş kesimlerdir. Bizim özellikle kazanabileceğimiz, ilk elde etkileyebileceğimiz bir kitle kuşağını oluşturuyorlar bunlar. Bu alana yönelik başka grupların da belli etkileri, belli çabaları olduğu düşünüldüğünde, işimiz çok kolay değil. Örneğin Kemalizm. Alevilikten etkilenmiş alt sınıfları Kemalizm bayrağı altında düzene yeniden çekmeye çalışan bir akım var. Biz, özellikle bu hedef kitleyi kazanmak açısından düşündüğümüzde, politik faaliyetimizin içeriğinde, propaganda çizgimizin ağırlığında, öncelikle bunları gözeten bir yaklaşım biçimi oluşturmak ve bunu süreklileştirmek durumundayız. Geleceğe ilişkin çalışmamızda da, sosyalizm propagandasının yanısıra, genel akademik-demokratik haklara sahip çıkan bir çizgi izlemeliyiz. Bir harç sorunundan yemekhane sorununa kadar gündelik sorunlara kararlı bir biçimde sahip çıkan tutum içinde olmalıyız. İdeolojik mücadeleyi ve sosyalizm propagandasını, özellikle bizim etkilememizin kolay olacağı hedef kitleyi de gözeten bir tarzda yoğunlaştırabilmemiz gerekiyor. Böyle çok parçalı ifade ediyorum ama, hayatın içerisinde bu kadar parçalı değildir. Ben sadece bunları tasnif edebilmek, imkanlarımızı ortaya koyabilmek, önceliklerimizi doğru saptayabilmek açısından bunu yapıyorum.

İkincisi, orta sınıf kökenden gelen ve belli bir dinamizm de ifade eden kesimlere, bunların oluşturduğu otonom gruplara dönük olarak bir faaliyetimiz olmalıdır. Bu potansiyeli özellikle bir

kadro kaynağı olarak değerlendirmek, bunu temel faaliyeti besleyen bir alanı olarak örgütlemek durumundayız. Bu ikisini birbirine uyumlu bir tarzda yürütmeliyiz. Otonom gruplar üzerine yoğunlaşmak adına temel politik görevleri bir kenara bırakmak kabul edilemez. Tersinden otonom grupları görmezlikten gelen, oradaki dinamikleri de atlayan bir tutum içerisinde olmamak gerekir. Burada esas olanağı doğru kavrayarak, devrimci politik çabayı esasa koyarak, onun yönelmesi gereken konuları, alanları doğru saptayarak, buraya yoğunlaşmak, diğerini de bunu destekleyen bir faaliyet alanı olarak örgütlemek gerekir. Uyumdan bunu kastediyorum.

Bence devrimcileşme potansiyeli olan kitleleri devrimci ve komünist hareketin saflarında toplamaya uygun bir ortam da geliyor. Örneğin faşist saldırılar, bir Alevi kitlesinin Kemalizm bayrağı altında değil devrimci demokrasi ya da komünistlerin bayrağı altında toplanmasını kolaylaştıracak bir etkidir. Öte yandan sosyal-demokrasinin arayış içinde olan ve devrimciliğe daha yatkın olan kesimi, devrimci gruplara bakan, onun çevresinde dolaşan, ama belli güvensizliklerden ya da kendilerinde bugün varolan belli geriliklerden dolayı onunla organik olarak birleşmeyen kesimi, giderek devrimci hareketlere ve komünist harekete daha yakın bir pozisyona gelecektir. Nitekim yaşanan kısa dönemli sürece bakıldığında, bunun pratik olarak da böyle gelişmeye başladığı görülüyor. Burada faşist harekete karşı etkili, doğru bir mücadele yürütebilmek, kitle temelini geliştirebilmek açısından son derece belirleyici bir halkadır. Önümüzdeki süreçte, diğer görevlerle beraber, buna bu görev de ekleniyor. Ve bu görev, daha öne çıkan bir mahiyet kazanıyor.

Faşizme karşı mücadele sorunu üzerinde bir genel perspektifimiz vardır. Bunu burada çok fazla tekrarlamaya gerek yok. Elbette biz anti-faşist mücadelenin en önünde olmalıyız, en militan tarzda bu mücadelenin önünde olmak zorundayız. Bu mücadeleyi biz örgütlemek durumundayız. Ama bunu yaparken de, faşist hareketle devlet ilişkisini görmek ve göstermek, kuşkusuz bu tepkiyi sermaye devletine de yönelen bir mücadele haline

dönüştürmek perspektifiyle hareket etmek zorundayız. Bunun propagandasını yürütmek durumundayız. Her somut olayda bunun ilişkilerini göstermek durumundayız. Faşist çetelerin polisin önünden rahatça girip çıkmaları gibi basit olaylardan tutun, çok daha karmaşık olaylar içerisinde, biz hep faşist hareketle devletin ilişkisini ortaya koyup, bunun devletin bir saldırısı olduğunu vurgulamalıyız. Devletin sivil faşist güçler eliyle öğrenci hareketine saldırısı olduğu gerçeğini göstermek, dikkatleri ve mücadelesinin ana doğrultusunu sermaye devletinin kendisine yöneltmek zorundayız.

Bu genel etkinin yanısıra, faşist hareket niye bugün öne çıkarıldı, bu gerçeği de tahlil etmek gerekiyor. Bu saldırılar birden bire arttı. Oysa bugün için ortada politize olmuş çok geniş bir devrimci hareket yok. Yine Kürt yurtsever hareketinin gençlik içerisinde yürüttüğü bir faaliyet, ya da bir genişleme, bu anlamda bir tehdit olma unsuru yok. Bu durumda, bunun bir boyutu, düzenin daha genel plandaki hesapları olabilir. Gündemi değiştirmek, özellikle öğrenci gençlik içerisinde böyle provokatif bir ortam yaratarak, kendisinin terör saldırısını daha da meşrulaştırmanın imkanlarını sağlamak olabilir. Bir başka boyutu, (kuşkusuz bunlar çok netleşmiş şeyler değildir, yeterli verileri yoktur), gerçekten okullarda ve öğrenci gençlik içerisinde kaynayan dinamizmi görmek olabilir. Bu çerçevede ikili bir amacı, bir, faşist hareketle saldırarak şimdiden sindirmeye çalışmak; iki, bunu vesile bilerek şimdi yaptığı gibi, okullara daha güçlü bir biçimde resmi güçleriyle de yerleşmek. Bugün örneğin Marmara Üniversitesi'si ya da İstanbul Üniversitesi'ne bakıldığında, orada tam bir kuşatma vardır. Bir biçimde meşrulaştırılmıştır da bu durum. Böyle bir hedefleri de olabilir. Bu hedeflerin ne olduğunu anlamak ve bunu devletle bağı üzerinden teşhir edebilmek gerekir. Bence faşist harekete karşı mücadelede, onun devletle bağlantısını gösterebilmek, gençlik mücadelesi açısından özel bir önem taşıyor.

Liselere gelince. Liselerde demokratik haklar mücadelesinin, üniversitelerden farklı olarak, çok daha özel bir öneme sahip olduğunu düşünüyorum. Bu oradaki alt sınıf olma gerçeğiyle de

bağlantılı olduğu gibi, bu hareketin devrimcileşme, sosyalizme yönelme dinamiklerinin çok daha güçlü olduğunun ilk işaretleriyle ortaya çıkmasına da bağlı. Üniversitede de siz demokratik haklar için mücadele verirsiniz. Ama orada insanlara sosyalizm konusunda belli bir bilinç vermeden, bugünkü gerçeklik içerisinde, onları kazanmak kolay olmuyor. Bu, orta sınıf gerçeği ya da liberal ideolojinin çok daha etkili olmasıyla bağlantılı bir olay. Ama liselerde böyle bir durum yok. Ne orta sınıf ağırlığı var, ne de genel liberal ideolojinin liseli gençlik içerisinde çok güçlü bir etkisi var. Bütün çıkışlar, bu alt sınıfların ağırlıklı olmasıyla da bağlantılı olarak, gündelik talepler üzerinden geliyor. Bunlar alt sınıflardaki yoksullaşma ve düzenin saldırısıyla beraber, eğitimi sürdürmekte her geçen gün çok daha büyük zorluklarla karşı karşıya kalıyorlar. Bunlara sahip çıkmadan orada mücadeleyi ilerletmek mümkün değildir.

Bugün bu mücadele belli bir tıkanıklık yaşıyor olabilir. Kuşkusuz bu güçler dengesiyle bağlantılıdır. Hiç de demokratik hakların savunulmasıyla bağlantılı bir olay değildir. Mücadele içinde bir hareket geriye çekilir, dinlenir, dinamiklerini, gücünü toparlar. Sorunlar sürdüğü, bu nedenle canlılığını koruduğu ölçüde, gene demokratik haklar ve talepler üzerinden çok daha büyük bir yeni sıçramayı gerçekleştirir. Bugün o açıdan bakıldığında, demokratik haklar mücadelesinin en genelde öneminin arttığı bir sürece giriyoruz. Çünkü düzen bir iktisadi kriz içerisinde. İktisadi kriz, iktisadi saldırıyı ve demokratik haklara saldırıyı daha da artırıyor. Bu noktadaki her türlü taleple gösterilebilecek ciddi bir direniş, sermaye devletiyle açıktan ve militan bir tarzda yüzyüze olmayı gerektiriyor. Dinamik buradadır. Buradan biz bu çabayı örgütlemeye başladığımızda, gerçekten devrimci önderliğe sahip politik bir işçi hareketliliğinin oluşması ya da öğrenci hareketliliğinin liselerde oluşması açısından çok büyük imkanlar vardır: Bugün bunların gerilemesi, tam da en sıradan demokratik hakkı için, en sıradan iktisadi hakkı için verebileceği mücadelede dahi, polis terörüyle, devletin terörüyle yüzyüze kalacağını çok açık kavramasından, bu noktadaki önderlik yoksunluğunun acısı-

nı çekmekten kaynaklanıyor. Yoksa, sanılabileceği gibi, demokratik mücadele propagandasından değil.

Elbette, gençlik alanı bizim genel taktik yönelimimiz açısından öncelikli değil. Ama şunu da görmek gerekiyor. Bugün politikleşecek, militan karakteriyle devrimci bir temelde ortaya çıkacak bir gençlik hareketi, işçi hareketinin de militan bir karaktere sıçrayabilmesi, onda da bu dinamikleri harekete geçirebilmesi açısından, son derece özel bir role sahiptir. Bu noktada, gençlik hareketinde alınacak mesafenin, ona militan bir karakter kazandırmanın genel sınıf mücadelesi açısından da özel bir öneme sahip olduğunu düşünüyorum.

Helin: Mesut yoldaşın konuşmasını bütün tartışmaya açıklık getiren bir konuşma olarak değerlendiriyorum. Konuşmasının ilk bölümünde, bizim siyasal faaliyetimizin yoğunlaşması gereken eksen üzerine söylediklerine, şunu eklemek istiyorum. Bizim yalnızca siyasal faaliyetimizin eksenini değil, aynı zamanda kadrolaşma politikamızın esas eksenini, tam da bizim bu siyasal faaliyetimizle bağlı olarak, bu kesim olmak durumundadır. Bu, otonom gruplardaki kadro kaynağını görmezlikten gelmek, ona bir değer vermemek anlamına gelmiyor. Ama ben, tam da bu siyasal faaliyet içerisinde öne çıkan unsurları kadrolaştırmak yoluna gitmemiz gerekir diyorum. Gençlik içinden kadrolaşmak hedefimiz tam da buradaki kesim olması gerekiyor.

Eklemek istediğim diğer bir nokta şu. Devrimci gençlik hareketi içinde özellikle faşist saldırılar karşısında birlikte davranma, anti-faşist komiteleşmeler veya platformlar kurma doğrultusunda belli bir eğilim var. Bu bugün zayıf da olabilir, ama olumlu bir gelişmedir. Bu kuşkusuz grupçuluğun aşılması anlamına gelmiyor. Ama bu tarzın bir yere götürmediğinin sezilmesinden de kaynaklanan böyle bir eğilim var. Bu eğilimden Ekimci genç komünistler yararlanmak zorundadırlar. Çünkü tam da buradan hareketle, ideolojik mücadelenin yanısıra onları kitlesel bir faaliyetin içerisine çekerek önemli güçler devşirebiliriz. Ben gençlik alanındaki potansiyelin dönüşmeye çok daha açık olduğunu düşünüyorum.

*Konferansın kapanış
konuşması*

Kapanış konuşması

Cihan: Konferansımızın sonuna geldik. Gündemimiz bitmedi, ama ben konferansımızın epey zengin bir gündemi tartışmak imkanı bulabildiğine inanıyorum. Gündemin bitmeyen kısımları telafi edilebilir kısımlardır. Hareketimizin önündeki sorunlar ve sorumluluklar ile 1995 yılı için önüne koyduğu iddia çerçevesinde, konferansımız amacına fazlasıyla ulaşmıştır. Bu çerçevede esas gündem görüşülmüştür de.

Konferansın başarısı bir ilk önemli adımdır

Açılış konuşmamda, bugüne kadar daha çok ideolojik üstünlüklerimize vurgu yaptığımızı, bunu açık bir veri saydığımızı, ama örgütsel bakımdan, yaşadığımız sıkıntılı sürece de bağlı olarak, henüz tok bir iddia ortaya koyamadığımızı, oysa bizi bu konferansa getiren aşamada, artık EKİM'in Türkiye'de aynı zamanda en ileri örgütsel düzeyi de temsil ettiğini söylemiştim. Bu, o zaman

da ifade ettiğim gibi, örgütsel alandaki sorunlarımıza ilişkin tespit ve değerlendirmelerimizle çelişen bir tanım gibi görünüyordu. Ama ben soruna bir başka açıdan yaklaşıyordum.

Biz kendi örgütsel sorunlarımızı ve sorumluluklarımızı tanımlarken, parti hedefi üzerinden durumumuza bakıyoruz. Aradaki mesafe bugünkü haliyle kuşkusuz rahatsız edicidir. Örgütsel alanın parti sürecinin şu içinde bulunduğumuz aşamasındaki en zayıf alan olması tanımı buradan gelmektedir. Oysa benim EKİM'in en ileri örgütsel düzey olduğuna ilişkin tanımım, geleneksel devrimci örgütlerle bir kıyaslamaydı. Bu kıyaslama içerisinde tanım doğrudur. Bence konferans da bunu fazlasıyla doğrulamıştır. Geleneksel örgütlerde böyle konferanslar ya da kongreler yaşanmaz; bu örgütlerin içinden geldik ve bunu yakinen biliyoruz. Bu tartışmalarımız içerisinde de örneklerle ortaya kondu. Bunun yaratmaya çalıştığımız yeni siyasal-örgütsel kültürün bir göstergesi olduğunu düşünüyorum. Bizde bu pratik yeni değildir; ama pratiğimizin bugünkü aşaması, yeni bir düzeydir.

Bu pratik yeni değildir, diyorum; çünkü 1. Genel Konferansımız da geleneksel örgütlerin pratiği ile kıyaslandığında gerçekten yeni bir anlayışın ürünüydü. Bir sonraki konferans, örgüt sorunlarının, örgüt içi çatışmanın en üst örgüt platformunda çözüme bağlanmasını başarabilmek, bu olgunluğu gösterebilmek anlamında, aynı şekilde, Türkiye devrimci hareketi için yeni bir örgütsel örnek düzeydi. Gerçekleştirdiğimiz 3. Genel Konferansın ise her iki konferansımızı aştığını, bizim yeni bir düzey yakaladığımızı gösterdiğini düşünüyorum. Bu önemli bir kazanımdır. Örgütsel alan bizim için hala da sorunlu bir alandır. Ama biz, bugün bir örgütsel düzeyi yakalamış durumdayız, bu bir gerçektir.

Eğer hala esas olarak sınıf dışı bir örgüt olduğumuzu söylüyorsak, burada örnek bir örgütsel yapıdan ve şekillenmeden söz etmek kuşkusuz mümkün değildir. Ama yine de biz, örgüt sorunlarına yaklaşımda belli anlayışlar ve pratik bir tarz geliştirmiş, belli bir kültür yaratmış bulunuyoruz. Ve zaman aktıkça, bunda yeni mesafeler katettiğimizi, giderek bunu zenginleştirdiğimizi, kendi deneyimlerimizle beslediğimizi görüyoruz. Bu-

nun farkında olalım, bunu değerlendirelim. Eksik olanın giderilmesinde bundan güç alalım.

Bu bizim için özel hedeflere dayalı bir konferanstı. Bir "parti yılı" ilan etmiş bulunuyoruz. Geline yerde, parti meselesini bir an önce çözmeyi kendi ideolojik örgütsel gelişme süreçlerimizin bugünkü birikimi açısından olanaklı, Türkiye'deki siyasal süreçlerin seyri bakımından ise yakıcı bir ihtiyaç olduğunu, bu bakımdan gerçekleştirilmesi zorunlu bir görev olduğunu tespit ediyoruz. Böylesine önemli bir somut hedefi olan bir yılın başında örgüt konferansı toplamak ve bu konferansta tam da hedefleri gerçekleştirecek bir çalışmayı başaramış olmak, başarının bir ilk adımı olarak anlaşılması kaydıyla, konferansımızın bir başka olumlu yönüdür.

Bu bir ilk adım olarak anlaşılmalıdır dedim. Çünkü işin esasında biz burada, belli değerlendirmeler ve çözümler çerçevesinde, henüz yalnızca bir niyet koyduk ortaya. Bu niyetin ortaya konuluşunun kuşkusuz bir devrimci önemi ve dinamizmi var. Eğer tunun bilincinde olur ve değerlendirmesini bilirsek, bu giderek güçlenen ve hedeflere ulaşmayı olanaklı kılan bir imkandır bizim elimizde. Bu noktada herşey bize, nasıl davranacağımıza bağlıdır. Herşeyden önce de konferansın seçmiş bulunduğu MK'nın bu konuda göstereceği sorumluluk ve ortaya koyacağı önderlik düzeyine bağlıdır.

Devrimci siyasal mücadelenin temel önkoşulu ve acil ihtiyacı: Parti

Siyasal süreçler, onların çeşitli özellikleri, bizim için yeterince açıktır. Bu öylesine bir açıklıktır ki, bunu konferansta yeniden tartışmak gereği bile duymadık. Bu açıklığın ortaya çıkardığı sorumluluklar var ve biz dikkatimizi daha çok buraya vermeye çalıştık. Bugün toplum genelinde siyasal süreçlerde zorlanma dediğimiz bir olgu var. İşçi sınıfı saflarında büyük bir hoşnutsuzluk yaşanmasına rağmen, bu hoşnutsuzluk belli dönemlerde güçlenen bir mücadele eğilimi doğurmasına rağmen, sınıf hareketinin

kendisine yol açamaması, politik alana sıçrayamaması gerçeği ve bu gerçeğin arkasında saklı olan bir önderlik boşluğu var. Sorumluluklarımız bu tespitlerde, bu gerçeklerde, bu olgularda anlamını bulmaktadır. Önemli olan bunların bilincinde olmak ve bunun gereklerini yerine getirebilmektir.

Bunun gerekleri, bizim için, belli bir taktik anm siyasal ve örgütsel görevlerine sarılmaktan ibaret değildir. Daha genel planda, bir an önce bir öncü parti kimliği kazanabilmektir. Bütün çalışmalarımızı parti hedefi üzerinden ele almak durumundayız. Bu çok önemlidir. Türkiye’de 20-25 yıllık örgütler vardır. Bunlar her zaman akmakta olan siyasal yaşam çerçevesinde kendilerine siyasal ve örgütsel görevler tespit etmişlerdir. Hep bir biçimde siyasal yaşamın içinde yer almaya çalışmışlar, siyasal mücadelelerde belli bir yer de tutmuşlardır. ‘80 öncesinde olduğu gibi, toplum çapında etkinlik alanları da yaratabilmişlerdir. Ama bunlardan bazıları uzun siyasal yaşamlarına rağmen hala da parti olamamışlardır. Bu tuhaf ve olumsuz gelenekten sonuçlar çıkarmalı, parti sorununda bu tür bir kendiliğindenci sürüklenişe imkan tanımamalıyız.

Sınıf mücadelesinin ihtiyaçlarına karşılık vermeyi, bir an önce bir öncü parti kimliği kazanmak hedefi çerçevesinde ele almak durumundayız. Bu bize sınıf mücadelesinin görevlerini bu öncü kimlik üzerinden yerine getirmek olanağı verebilecektir. Parti düzeyine ulaştığımız andan itibaren, siyasal yaşam bizim için, partinin öncülüğünü mücadele içinde geliştirmek, partinin sınıfla birliğini ilerletmek ve toplumdaki siyasal çatışma içerisindeki ağırlığını ve etkisini sürekli arttırarak, genel devrim mücadelesini iktidar hedefine doğru ilerletmek biçiminde seyredecektir. Bu tarihsel sürecin ilk adımı bizim için parti kimliği kazanabilmektir.

Güçlerimizi mevzilendirirken, olanaklarımızı değerlendirirken, tercihlerimizi yaparken, demek oluyor ki önceliklerimizi saptarken, görevlerimizi tanımlarken, parti hedefine, o kimliğin gereklerine ulaşmayı esas almak durumundayız. Öyle durumlar olabilir ki, taktik planda siyasal mücadele süreçlerine müdahalede bütün gücümüzü ortaya koymaktan kısmen kaçınabiliriz. Güç-

lerin ve olanakların kullanılmasında ya da mevzilendirilmesinde bir adım geri atmış gibi görüldüğümüz durumlar olabilir. Ama bu aslında ileriye sıçrayabilmek içindir, ki bu sıçramayı bize parti kimliği verebilecektir. Başarının kesin koşulu parti kimliğidir demek istiyorum. Yoksa sınıf mücadelesi içerisinde şu ya da bu biçimde, hatta belli bir etkinlik düzeyiyle yer alabilmek kendi başına bir anlam ifade etmez. Bu aslında kendiliğindenci bir sürükleniş anlamına da gelebilir. Türkiye’de bugün bir çok siyasal hareketin yaşadığı durum budur. Bunların arkalarında 20 ya da 25 yıllık süreçler vardır, ama “parti” değildirler, çoğunun bir programı, ya da açık bir siyasal çizgisi bile yoktur.

İşçi sınıfının önderlik arayışı

İşçi sınıfının bir önderlik arayışının olduğunu söylüyoruz. İşçi sınıfı kuşkusuz parti nerededir diye durup aramıyor. İşçiler bugün büyük sıkıntılar içerisinde yaşamaktadır, hakları gaspedilmiştir ya da çok sınırlıdır, yaşam koşulları ağırlaşmaktadır. Kayıplarını telafi etmek istemekte, oysa bu arada elinde bulunanların bir kısmını daha kaybetmek durumunda kalabilmektedirler. Bütün bunlara karşı bir hoşnutsuzluk ve bu çerçevede mücadele isteği var. Bu mücadele isteğinin kendini dışavurduğu sıkça durumlar var. Ama burada bir zorlanma da var. Bir yerlere kadar gidilebilmekte, ama bilinç yetersizliği, örgütsel zayıflık ve daha genel planda önderlik boşluğu, işçi sınıfının gelip zorlandığı alanlar olmaktadır. Önünü açamayan hareket hızını kaybetmekte ve giderek hareketin dönemsel olarak yaşadığı gibi gerilemektedir.

Arayış, burada, bu çaresizliği kırmak isteğidir. Bu çaresizlikten kurtulmak içgüdüdür. Sınıf kitleleri bunun çoğu durumda belki açıkça farkında da değildirler. Ama bu çaresizliği hissetmektedirler.

Aslında kendi bugünkü ilkel bilinçleri içerisinde bunun bir ölçüde farkındadırlar. Herşey bir yana, sendikalara duyulan güvensizlik, bir önderlik boşluğu bilincidir aynı zamanda. Bugüne

kadarki önderlik anlayışları çok büyük ölçüde ya belli burjuva partilere umut bağlamak, ya da onlardan da çok, somut iktisadi kazanımlar üzerinden bakıldığı ölçüde, sendikalara güvenmek biçiminde olmuştur. Ama bu alanda yaşanan hayal kırıklıkları, bunun biriktirdiği deneyim, bir güvensizlik kaynağı oluşturmaktadır. Bu güvensizlik aynı zamanda bir önderlik boşluğunun, dolayısıyla, bu boşluk hissedildiği ölçüde de, bir arayışın ifadesi olabilmektedir.

Parti olmak iddiası bu arayışa karşılık verebilmek demektir, Bu arayışa karşılık verebiliriz, bunun ön imkanlarına sahibiz. Bunu olanaklı kılacak bir potansiyel biriktirmiş bulunmaktayız. Bütün sorun bu potansiyeli değerlendirebilmektir. Bugüne kadarki kazanımları ve içerdiği potansiyeli değerlendirebilmek, daha ileriye vardırabilmektir. Bunu başarabilirsek, belirgin bir biçimde önplana çıkarız. Bizzat siyasal sınıf mücadelesi içerisinde farklı yerimizle de sahneye çıkmış oluruz. Bu farkı asıl anlamlı olan düzeyde nihayet göstermeyi başarmış oluruz.

Geleneksel devrimci hareket ve EKİM

Türkiye’de bu açıdan EKİM bana göre tek gerçek şanstır. Bu konuda siyasal mücadeleyi sürdürmede ve belli ağırlık alanları oluşturmada bazı imkanları olan başka akımlar da var kuşkusuz. Örneğin Devrimci Sol. Ama bu hareketin niteliği tümüyle farklıdır. Şekillenmesi, mücadele anlayışı, iddiası tümüyle farklı olan bir harekettir. Tipik küçük-burjuva devrimci demokrat bir harekettir. Gelinek yerde bu kimliği sindirmişti. Parti iddiasıyla ortaya çıktığında bile kendisine “halk partisi” demekte bir sakınca görmemiştir. Bu sıfatı bilinçli bir tarzda benimseyebilmiştir. Zaten işçi sınıfı diye çok özel bir sorunu da yoktur. Küçük-burjuvaziyle ilgili herhangi bir kompleksi de yoktur. Çok doğal bir biçimde küçük-burjuva katmanları ve şehir yoksullarını kucaklamaya çalışmaktadır. Kendisini “halk hareketi” olarak nitelendirmektedir.

Bunun dışında lafzında Marksizme, politik iddiasında işçi

sınıfına yakın görünen öteki hareketler var. Fakat bunların bir başka toplumsal zeminde oluşmuş ve içselleştirilmiş ideolojik-politik kimliklerinden dolayı bu konuda herhangi bir şansları yoktur. Bu bizim en başından itibaren temel düşüncemizdi. Geleneksel hareketi oluşturan gruplar, geçmişle ileriye doğru bir hesaplaşma yaşamadıkları sürece herhangi bir şans ifade etmemektedirler demiştik. Zaman bu tespiti fazlasıyla doğruladı. Bunun en son örneği TİKB oldu. Bize karşı şu günlerde başlatılan sözde ideolojik eleştiri, maalesef bu hareketin de geleneksel ideolojik konumunu sürdürmede karar kıldığını somut olarak göstermiştir.

Gerçek bir yenilenmeyi başararak, yani geleneksel olanı devrimci temeller üzerinde aşmayı başararak ileriye çıkabilen tek hareket biz olduk. Bu Türkiye'nin mevcut devrimci birikimi içerisinde ileriye çıkabilecek başka güçler (başka bireyler, çevreler, gruplar) olmadığı anlamına gelmiyor. Ama bunların ileri çıkıp çıkamayacağı, geline aşamada, belirleyici ölçüde EKİM'in ne yapıp ne yapamayacağıyla çok bağlantılıdır. Eğer biz '95 yılı çerçevesinde önümüze koyduğumuz hedeflere ulaşmayı başarabilirsek, büyük sarsıntılar yaratabileceğimizden kuşku duymamak gerekir. İdeolojik ve pratik cephede bütünsel bir gelişmeyi yaşayabilirsek, geleneksel grupların bünyesinde büyük sarsıntılar yaratabileceğimize inanıyorum.

Biz gerçekte çıkışımızdan itibaren belli bir ideolojik sarsıntı yarattık. Ama bunu aynı dönemde pratik bir gelişme gücüyle birleştiremediğimiz ölçüde, bu sarsıntı bütün sonuçlarına varmadı. Geleneksel örgütler ideolojik etkimizi pratik yetersizliklerimizle bloke etmeyi önemli ölçüde başardılar. İdeolojik kuvveti, ideolojik cereyanı pratik güçle, örnek sınıf pratiğiyle birleştirmeyi başarabilirsek, tüm yıpranmışlığına rağmen, bundan sonra da geleneksel devrimci hareket içerisinde kazanabileceğimiz güçler vardır. Bugün bile olabilmektedir. Bu en zayıf durumumuzda bile, geleneksel devrimci hareketin içinden bir takım güçler kazanabilmekteyiz. Kazandığımız insanların örgüt yaşamı içerisindeki yerine, gelişme durumlarına bakıldığında, bu kaza-

nımların hiç de önemsiz olmadığı açıklıkla görülebilmektedir. Kaldı ki bizim nispeten zayıf olduğumuz bir evrede bile bu güçler bize akabilmektedir. Eğer büyük rahatsızlığını duyduğumuz gelişme zayıflıklarımızı gidermeyi başarabilirsek, çok daha önemli güçler kazanmamak için bir neden görmüyorum.

Sosyal-reformizmin gücü ve tahribatı küçümsenemez

Geleneksel hareket üzerinden vurgulanması gereken bir gerçek daha var. Bu, bugünün sol hareketinde belli bir yer tutan sosyal-reformist akımlarla ilgilidir. İlk, geçmişten bugüne kalan ve daha çok İşçi Partisi'nde ifadesini bulan geleneksel bir sosyal-reformist akım var. Öte yandan, geriye doğru bir kimlik değişimi ile ortaya çıkan yeni reformist akımlar var. Ve bunlardan bazıları tam da işçi sınıfı önderliği iddiasıyla ortaya çıkıyorlar. Bu konuda ne İşçi Partisi'nin, ne de "yeni liberaller" dediğimiz akımın iddiasını küçümsemek gerekiyor. Tasfiyeci süreç bu sonuncular şahsında yokolup gitmek değil, devrimci kimliği tüketmek ve yeni bir kimlik temeli üzerinden politika sahnesinde varlığını sürdürmek anlamına geliyor. Bu bir yokolup gidiş olsaydı, yalnızca önümüz açılırdı. Oysa kazanılan yeni kimlikle önümüze yeni barikatlar örülmektedir. İşçi sınıfının karşısına sahte bir önderlik iddiasıyla çıkılmaktadır. Biz aynı zamanda bu sahte önderlik iddiasının içyüzünü açığa çıkarabildiğimiz ve işçi sınıfına kendi pratiğimizle devrimci bir önderliği gösterebildiğimiz ölçüde siyasal hedeflerimiz doğrultusunda başarıyla ilerleyebiliriz. Dolayısıyla, yalnızca geleneksel hareketten farklı bir devrimci kimlik ortaya koymak ve sınıf devrimciliği çizgisinde ilerlemek değil, aynı zamanda işçi sınıfının önüne bugün çıkarılan yeni sahte alternatifleri boşa çıkarmak sorumluluğuyla da yüzyüzeyiz. Bu sanıldığı kadar kolay bir mücadele de değildir. Bugünkü siyasal koşullarda ve sınıf hareketinin bugünkü geriliği durumunda, bunu epeyce zorlu geçecek bir mücadele olarak görmek gerekir.

İşçi sınıfını iyi tanımalıyız

İşçi sınıfımızı, onun tarihsel özelliklerini ayrıntılı olarak ve derinlemesine tahlil etmeliyiz. İşçi sınıfını çok iyi tanımamız gerekiyor. Tarihsel şekillenmesini, temel özelliklerini, etnik ve kültürel yapısını, mücadele geleneklerini, birikimini, davranış biçimlerini ve psikolojisini çok iyi bilmemiz gerekiyor.

Türkiye işçi sınıfı hareketi, geleneksel olarak ihtilalci değildir. Tarihinde belli sarsıcı çıkışları olmuştur. Ama bunlar çok sayılıdır. Bugün militanlık bakımından 15-16 Haziran'ın hala da aşılamadığını söyleyebiliyoruz. Oysa en nihayet bir kentteki militan bir işçi gösterisidir. '70'li yıllardaki devrimci yükselişe rağmen 15-16 Haziran'ın aşılamadığını söyleyebiliyorsak, bu, işçi sınıfının devrimci geleneklerinde belli bir zayıflığı ifade eder. Türkiye işçi sınıfı henüz siyaset sahnesine dolaysız olarak çıkmış değil. Henüz sınıf birikimini ve enerjisini tarihsel devrimci konumuna uygun bir tarzda ortaya koyabilmiş değil. Her iki devrimci yükseliş döneminde de küçük-burjuva siyasal hareketin gölgesinde kalması bile bunu kendi başına göstermeye yeter. Geçmişten gelen bu zayıflık, bugünkü zayıflık ve zorlanma alanlarıyla birlikte değerlendirildiğinde, sosyal-reformist akımların bugünkü koşullarda işçi sınıfını etkilemesinin belli kolaylıkları olduğunu görmek zor değil. Bir de sendika bürokrasisi üzerinden sendikalarından da yararlanma imkanları düşünüldüğünde, işimiz biraz daha zor olacaktır.

Elbette sendikal platformları sonuna kadar kullanacağız. Fakat devrimci müdahalenin sınıf kitleleriyle dolaysız bir biçimde yüzyüze olacağımız fabrika zemini üzerinden yapılabileceğini unutmamamız gerekir. Bu yolu izlersek eğer, sendikaları tabandan devrimcileştirmenin de koşullarını yakalamış oluruz. Şunu hep söyleyegeldik; işçi sınıfına yapılması gereken müdahalenin temel alanı sendikalar değil fabrikalardır. Sınıf kitleleriyle o dolaysız temas alanlarıdır. Eğer biz buradan ihtilalci bir gelenek geliştirmeyi başarabilirsek, işte o zaman sosyal-reformizmi de boşa çıkarabiliriz.

Kitle mücadelelerinin genelinde, kitle mücadelelerinin diyalekteğinde vardır; örnek çıkışlar sınıf kitleleri üzerinde en sarsıcı etkiyi yapar. İşçi sınıfını devrimcileştirmenin daha etkili bir yolunu göremiyorum. Bilinç götürme çabası, yani propaganda ve ajitasyon, buna her zaman uygun bir zemin yaratır. Ancak kendi başına sınıf kitlelerini sarsmaz. Sınıf kitlelerini sarsacak gelişme, sınıf kitlelerinin kendi öz eylemidir. Bu da ancak öncü sektörlerde gösterilen çıkışlarla mümkün olabilir. Bizim tespit edilmiş alanlarda yoğunlaşacak çalışmamızın sınıf hareketinin genel gelişme seyri bakımından böyle bir amacı olabilmelidir. Bu gerçek gözetilmelidir. Kitle hareketlerinin gelişme diyalekteği üzerine sürekli düşünmeli, bu konudaki tarihsel deneyimleri incelemeliyiz. Bu konuda çevrilmiş bir takım anlamlı incelemeler var. Başta Lenin olmak üzere marksist klasiklerde çok önemli ve öğretici parçalar var. Kadrolarımız bunları özel bir tarzda incelemeli, kitle mücadelelerinin gelişme dinamikleri konusunda, devrimci patlamaların nasıl oluşacağı konusunda, bir fabrikada patlayan bir mücadelenin nasıl genelleşebildiği konusunda, tarihsel deneyimlerden gelen bir bilinç açıklığına sahip olmalıdırlar. Ancak bu takdirde belirlenmiş somut alanlarda yürüttükleri çalışmanın anlamını, önemini ve imkanlarını çok daha iyi kavrayabilecekler ve çok daha güçlü bir biçimde yüklenebileceklerdir. Çoğu kere, İstanbul'da yaklaşık 6.500 fabrika varken, üç ya da beş fabrikada çalışmak büyük bir zayıflık göstergesi olarak algılanabiliyor. Oysa üç fabrikayı bir anda 23 fabrikaya çıkarabilmenin yolu, o üç fabrikada katedilecek mesafeyle sıkı sıkıya bağlantılıdır.

20 Temmuz Dersleri'nde, öncü birimler ve sektörler kavramı içerisinde buna kısaca değinildi. Her büyük kitle mücadelesinde, her ciddi tarihsel eylemde hep öncü sektörler vardır. Hep bir yerlerden patlamıştır. Bu patlamanın hızı ölçüsünde de yayılmış ve derinleşmiştir. Belirlenmiş dar alanlar üzerinden yoğunlaşan bir çalışmanın imkanlarına mutlaka bu gözle bakılabilmelidir. Kendi içinde ne kazandıracığı noktasından bakmak büyük bir dar görüşlülük olacaktır. Anlamı iyi kavranamayacaktır. Dolayısıyla da çalışmaya yüklenmede gerekli güç ve enerji de ortaya konu-

lamayacaktır. Ben inanıyorum ki, biz İstanbul'da on fabrikada sıkı bir biçimde çalışsak ve bunlardan üçünde bir çıkış yapabilesek, İstanbul işçi hareketini sarsarız.

Partileşme süreci ve sınıf mücadelesi görevleri

7 yıllık bir siyasal hareketiz. Katettiğimiz mesafenin bizim için aslında doyurucu olmadığı da bir gerçektir. Kayıplar, yapılan hatalar ya da yaşanan zaafların bir sonucu olarak gelişme temposundan gelen kusurlu ve yavaş gelişim süreci düşünüldüğü zaman, 7 yılın çok iyi değerlendirilemediği bir gerçektir.

Fakat bu 7 yılın toplamı üzerinden bugüne bakıldığı zaman, şunları da söylemek istiyorum: Türkiye'de işçi sınıfı hareketinde bir patlama dönemi vardır. Bu yenilgi dönemini izleyen '87-91 yıllarıdır. '87 yılından '91 yılı başına kadar olan dönem, sınıf hareketinde bir gelişme ve genişleme, dolayısıyla sınıf hareketi içinde önemli imkanların ortaya çıktığı bir dönemdir.

Biz bu dönemi değerlendiremedik. Çünkü bu, bizim en elverişsiz koşullar içerisinde henüz ilk şekillenmemizi yaşadığımız bir dönemdir. Kendimizi varetmek dönemidir. Henüz güç kazanamadığımız bir dönemde, sınıf hareketi patladı ve gelişti. Bunun ortaya çıkardığı imkanları değerlendirmek konusunda başlangıçta hiçbir hazırlığa sahip değildik. '90 yılı başından bazı ilk güçleri ancak kazanabilmiştik. '91 yılı başındaki konferans-tan itibaren de bunları sınıf hareketindeki gelişmenin ortaya çıkardığı imkanları değerlendirmeye yöneltecektik. Ama farklı temeller üzerinde şekillenen iki olumsuz gelişme burada üstüste düştü. İşçi hareketi Körfez savaşıyla birlikte hızını kesti ve bir gerileme dönemine, EKİM ise bir bunalım dönemine girdi. Bugün durum farklı. Kitlelerin yaşadığı hoşnutsuzluğu biliyoruz. Mücadele isteği büyümektedir, somut bazı gelişmeler bunu göstermektedir.

Sınıf ve kitle hareketinin gelişeceğine dair işaretler umut vermektedir. Kitle hareketinin seyri konusunda elbette kesinlemelerde bulunulamaz. Fakat bugün bir canlanmanın ortaya çıktığına

dair çok ciddi belirtiler vardır. Tam da böyle bir döneme biz daha hazırlıklı giriyoruz. Perspektiflerde hazırlıklıyız. Özgül politikalar-
da hazırlığımızı tamamlamaya çalışıyoruz. Belli bir örgütsel ya-
pımız var, bunu geliştirmeye çalışıyoruz. Önderlik düzeyindeki
boşluklarımızı gidermeye çalışıyoruz. Araçlarımızı ve faaliyet
alanlarımızı çeşitlendirmeye ve zenginleştirmeye çalışıyoruz.
Legaliteyi daha etkin ve zengin olarak kullanabileceğimiz bir
döneme giriyoruz.

Evet, bugün daha hazırlıklıyız ve ortaya çıkabilecek imkan-
lara müdahale etmek olanağına sahibiz. '87-90 döneminde faz-
laca bir örgütsel varlığı, dolayısıyla da müdahale imkanı olma-
yan, ancak akmakta olan hareketi kavramaya ve tanımaya çalı-
şan, onun imkanları, zaafı, seyri konusunda birşeyler söyle-
meye çalışan ve çok büyük ölçüde söylemekle kalan bir harekettik.
Şimdi ise söylemenin ötesinde davranmak ve yapmak koşulla-
rına sahip bir hareketiz. Bunu bu konferansın ortaya çıkardığı
imkanlarla da birleştirdiğimiz zaman, içinde bulunduğumuz yeni
dönemde, bugünkü canlanmadan daha iyi bir biçimde yararlanmak
ve güç biriktirmek avantajına sahibiz.

Bunun ele alınışı partileşme hedefimizle hiçbir biçimde
çelişmiyor. Partileşme hedefimizin bugünkü pratik sorunlarına
bakıldığı zaman, bunların hepsinin sınıf hareketine, kitle hareke-
tine müdahaleyle bir biçimde kesiştiğini görüyoruz. Birincisi,
partileşmenin temel bir halkası sınıf hareketiyle birleşmedir diyo-
ruz. O halde hareketlenen sınıf kitleleriyle birleşme olarak ger-
çekleşecektir bu. Yani sınıf mücadelesi görevleriyle bunun dolay-
sız bağlantısı vardır. İkincisi, örgütsel omurgamızı fabrika temeli
üzerine oturan gerçek bir yapılanmaya kavuşturmaktan sözedi-
yoruz. Aynı müdahaledeki başarı bize bu imkanı verecektir.

Üçüncüsü, örgütümüzü devrimcileştirmekten, bugünkü ku-
surlarını gidermekten, örgütümüze ve kadrolarımıza gerçek bir
sınıf devrimciliği kimliğini kazandırmaktan söz ediyoruz. Bunun
ise ancak sınıf hareketiyle militan bir birleşme süreci içerisinde
asıl zeminine kavuşabileceğini söylüyoruz. Dolayısıyla bu alan-
daki görevler de sınıf yönelimiyle örtüşmektedir. Sorunlarımızla

sınıf mücadelesi görevleri ve parti hedefi arasında dolaysız bir ortak eksen vardır. Bu işin tabiatına da uygundur. Sınıf mücadelesi görevleriyle partileşme görevinin birbiriyle örtüşmesinden daha doğal ne olabilir?

Her düzeyde kenetlenerek görevlerimize sarılalım

Sözüme başlarken de söyledim, biz burada bir imkan yarat- tık. Bu imkan belli sonuçlarını şimdiden göstermiştir. Nedir? Burada hareketin, hiç değilse buradaki delege bileşimi üzerinden söylüyorum, belli sayıda ileri kadrosu vardır. Bu kadrolar arasında hareketin sorunları, bu sorunların alanları, çözümleri konusunda bir görüş birliği oluşmuştur; bir kenetlenme doğmuştur. Bu temel üzerinde bir güven oluşmuş, konferansı bir güçlülük duygusu sarmıştır. Herşey bizim bunu nasıl kullanacağımıza bağlıdır. Bunu nasıl kullanacağımız, daha önce de söyledim, yeni MK'nın ortaya koyacağı önderlik kapasitesiyle sıkı sıkıya bağlantılıdır. Ama MK'nın kendi önderlik kapasitesini doğru bir biçimde ortaya koyabilmesi de, eski MK'nın değerlendirmelerinde ortaya konulmuş ve bu konferansta tartışılarak geliştirilmiş bir takım sorunların anlaşılması, sindirilmesi ve örgüt yaşamında gerçekleştirilmesiyle mümkündür.

Konferansımızın tartışmaları içinde başarılı bir önderliğin önkoşulunu tanımlamış bulunuyoruz. Yalnızca genel ilkesel çer- çeveden değil, kendi deneyimlerimiz üzerinden de. Bunun ne anlama geldiği üzerine ayrıntılı tartışmalar da yaptık. Bu tartışma- ları örgüte taşıyacağız. Metin zaten yayınlanacaktır. Tutanakları da düzenleyip yayınlayacağız. Eğer bunu örgüte de mal etmeyi başarabilirsek, örgüt ve önderlik bu açıdan kenetlenmeyi başa- rabilirse, bence güçlü bir biçimde yol yürümenin önünde hiçbir iç engel kalmayacaktır. Geçmiş bir yana bırakıyorum. En yakın deneyimimiz '94 dönemecini dönememektir. Deneyimi somut olarak çözümlendiğimizde, ki çözümledik ve gördük, kadroların kendi aralarında ve toplam olarak örgütle kenetlenememesinin görevlerin gerçekleştirilmesini nasıl zaafa uğrattığını somut olarak

saptadık. Şimdi önderliğin kendi içinde kenetlenmesinin çok güçlü koşulları vardır. Sekiz gündür burada sorunları derinlemesine tartışan, örgütü buradaki çalışma üzerinden tanıyan ve sindiren, sindirmeyi olanaklı kılan bir çalışma yürütüyoruz. Bu önderliğin kenetlenmesi için, yeni seçilmiş MK'nın kenetlenmesi için çok geniş bir imkandır. Bu kenetlenmiş önderlik konferansımızın sonuçlarını örgüte malettiği andan itibaren de işimiz hayli kolaylaşacaktır. Yaptığımız değerlendirmelerin örgüte sunulmasının kendisinin bile örgütün önüne kendiliğinden yeni ufuklar açacağını, hele biz bir de buna bilinçli bir tarzda yön vermeyi başarırız, ki yapmamız gereken asli bir iştir bu, MK'yla örgütün birleşmesinin, kaynaşmasının ve bu kaynaşmış gücü parti yılına, '95 yılını kazanmaya teksif etmesinin herhangi bir güçlük taşıdığını zannetmiyorum.

Tek güçlük, burada bugüne kadarki örgütsel yaşamımız içerisinde biriktirdiğimiz zaafaların siyasal polis saldırısına bir zemin olabilmesi ihtimalidir. MK'nın ilk işi örgütü bu açıdan bir gözden geçirmektir. Siyasal polis bize anlamlı bir çelme takmayı, gelişme süreçlerimizi zaafa uğratan bir çelme takmayı başaramazsa, bu durumda ben ortada bizi durduracak bir kuvvet göremiyorum. Tek olumsuz güç bizim kendi alışkanlıklarımızın, bugüne kadarki zaaflarımızın gücüdür.

Artık gerçekten farklı bir hareket olduğumuzu kanıtlayabileceğimiz, bu kanıtlamayı tam da parti kimliği üzerinden gösterebileceğimiz bir yıla girdiğimize inanıyorum. “95 Yılı”na ilişkin başyazıda bu konuda bir hedef ve iddia ortaya konmuştu. Şimdi konferans bu konudaki iddiayı somutlamış, yılı kazanmanın sorunlarını enine boyuna tartışmıştır. Gerisi konferansı hemen izleyecek bir pratik çalışmada kendini somut olarak ortaya koyacaktır. '96 yılına giriş değerlendirmesinin, '95 yılının bir parti yılı olarak kazanıldığının tok bir biçimde ortaya koyulabildiği bir yıl olmasını dilemekten ve yoldaşları da bunu bizzat mücadeleyle, emekle kazanıp almak için üzerlerine düşen neyse onu en iyi biçimde yapmaya çağırmaktan başka söyleyecek söz bulamıyorum konuşmamı bitirirken.

"Konferansımız, sorunlarımız ve sorumluluklarımız üzerine açık yürekli tartışmaların yürütüldüğü gerçek bir mücadele platformu oldu. Örgütümüzün bir an önce parti iktidarı kazanmasını engelleyen ya da geciktiren sorunlar tüm açıklığıyla ortaya konuldu. Zaaflar ve zayıflıkların üzerine gidildi. Bu devrimci tutum konferansımızın başarısını güvenceledi. Böylece, konferansımız sadece, ideolojik ve örgütsel birliğimizi yeni bir düzeyde pekiştirilmiş oldu."

Bu sözleri *EKİM 3. Genel Konferansı Bildirisi'*nden aktarıyoruz. Elinizdeki tutanaklar, bu sözlerdeki iddianın açık ve somut bir kanıtını oluşturmaktadır. Tutanaklar incelendiğinde görülecektir ki, komünistler konferans ya da kongre adı altında bir-iki günlük seremonilerde değil, gerçek bir tartışma ve mücadele platformu oluşturmuşlardır. Orada herşey, örgüt yaşamını ve devrimci siyasal mücadeleyi ilgilendiren her konu, açıklıkla ve yüreklilikle tartışılmıştır. Türkiye'de bir komünist örgüt kültürü ve geleneğinin oluşmakta olduğunun iyi bir göstergesidir bu.

Konferans tartışmalarına ilişkin tutanakların burada olduğu gibi devrimci kamuoyuna sunulması, bu devrimci açıklık politikasının yeni bir halkasını oluşturmaktadır. Çok özel bazı sorunlar ile örgütün güvenliğini ilgilendiren bilgiler içeren parçalar dışında, konuşulmuş, tartışılmış, iç gerilimlere konu olmuş herşey burada okura tüm açıklığı ile sunulmaktadır. Türkiye devrimci hareketinde yeni olan bir diğer uygulamadır bu. Gizliliği ilgilendiren konular dışında, bir örgütün iç yaşamının tüm sorunlarını olduğu gibi kamuoyunun bilgisine, değerlendirmesine ve elhette eleştirisine sunmak olgusunun kendisi, komünist hareketin kazanmış bulunduğu örgütsel olgunluğun ve politik özgüvenin bir ifadesidir.